
ΟΜΗΡΟϹ
IO. ALBERTI
FABRICII
BIBLIOTHECA
GRÆCA
HAMBURGI
Sumptu
CHRISTIANI LIEBEZEIT.
H. Westphalen in Hamb.

JO. ALBERTI FABRICII,

SS. Theol. D. & Prof. Publ.

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ

LIBER IV.

De libris Sacris Novi Fœderis, Philone item atq; Josepho, & aliis scriptoribus claris à tempore Nati CHRISTI Salvatoris Nostri ad Constantinum M. usq;.

Accedunt

CL. PTOLEMÆI liber de Apparentiis fixarum, nunc primum Græce editus addita versione, & PHILIPPI LABBEI S. J. Elogium Galeni Chronologicum.

HAMBURGI

Sumtu CHRISTIANI LIEBEZEIT,

Typis Spiringianis A. C. clↃ IↃccvIII.

VIRO ILLUSTRISSIMO

MAGNO
DE
WEDDERKOP,

SERENISSIMI

DUCIS REGNANTIS SLESWICI ET HOLSATIÆ MINISTRO PRIMARIO ET PRÆSIDI CONSILII INTIMI, PRÆFECTO IN TREMSBUTTEL, ET CAPITULI LUBECENSIS CANONICO,

DOMINO HEREDITARIO IN STEINHORST, MOISLINGEN, TANGSTED, SEEGARDEN &c. &c. &c.

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

QUanquam incredibilis est amor Tuus in litteras, EXCELLEN-

TISSIME ac verè MAGNE WEDDERKOPFI, qualem ſcilicet convenit eſſe in eo, qui ipſe adyta illarum acceſſit & penetravit, nihilq; in iis reliquit intentati atque inexcuſſi: tanto tamen magis ſpero, haud ingratum fore præſens quod offerre Tibi audeo volumen, quod in eo non de aliis tantummodo varii argumenti præclaris Scriptoribus, ſed præcipue de ſacris Divinæ Religionis noſtræ libris disſeritur. Nihil enim Tibi ſcio magis eſſe cordi, quam ut Divinis illis oraculis Chriſtianum pectus Tuum paſcas, inque ſanctiſſima CHRISTI præcepta aſſidue intuearis, atque è cœleſtis Verbi fonte vivo adverſus mala quævis & pericula, mortem denique

ipſam

ipſam ſolatium Tibi, ſpem, fiduciam & gaudium haurias perpetuum & immarceſcibile. His Pietatis ſuperſtructa atque innixa fundamentis facile cœlo aſſurgit admirabilis illa Prudentia Tua ac Virtus, quæ in tantum Te faſtigium evexit, tot Principibus ob ſollertiam, conſilium in negotiis difficillimis, fidem, induſtriam, chariſſimum reddidit, integras Tibi obligavit regiones, invidiam denique ipſam & inimicorum conatus longe infra Te poſuit, & ne valerent Tibi nocere, egregie proſpexit atque impedivit. Alieniſſimus autem à faſtu cum ſis, & in tanta dignitate (qua longe minor etiam excutere multis ſolet ſenſum communem) humaniſſimus adverſus omnes, litteris maxime operantes, unde eruditorum natio Te velut communem Mæcenatem ſuum ſuſpicit colitque: confido hoc quod pro ſingulari Tua & immerita prorſus in me benevolentia jampridem Tibi debeo obſervantiæ meæ veriſſimæ ac devotæ pignus, à Te in meliorem partem acceptum, libroque huic locum conceſſum iri in Bibliotheca Tua locupletiſſima, ju-

 cundis-

cundissimo Tuo à gravissimis negotiis secessu. Faxit DEUS, ut inter res publice privatimque prosperas cruda & viridi senecta, qua divino beneficio per sobrietatem tuam moderationemque hactenus uteris, etiam imposterum quam diutissime utaris, gaudio CELSISSIMÆ & SERENISSIMORUM PRINCIPUM, ac communi HOLSATIÆ bono, & cum sapientissimo illo Romanorum nihil quicquam habeas quo accuses senectutem, multa vero illi debeas, atque inter alia præclara hoc, ut divino munere concessos liberos Tuos, qui tuarum jam Virtutum vestigiis strenue insistunt, dignitatum quoque Tuarum meritorumque vestigia feliciter legentes intueri, antequam rebus humanis valedicas, cum summa voluptate possis. Scripsi Hamburgi VI. Iduum Martii, Anno Christiano cIↄ Iↄccviii.

Ad

Ad Lectorem.

Ihil habeo quod multis temorer, quisquis es, qui notitia Græcorum & ſacrorum præcipue ſcriptorum caperis: tantummodo es mihi rogandus, ut quod vides à me tibi hic exhiberi recens volumen, accipias non minus ſerena fronte, quam duo priora, proximeque ſi DEUS *valetudinem conceſſerit, à me exſpectes, quæ propter occupantem conatus meos mercatum Francofurtenſem adjungi jam non potuit partem libri quarti alteram, in qua hæc tibi capita ſeſe offerent ſtudio qualicunque meo explicata:*

1. *De Nicomacho Geraſemo, Diophanto & aliis Arithmeticis.*

2. *De Philoſophis M. Antonino, Maximo Tyrio. Alcinoo, Alexandro Aphrodiſienſi, Plotino & Porphyrio.*

3. De *Hermogene*, *Aristide*, *Longino* & *aliis Rhetoribus editis*, *ineditis*, *atque deperditis.*

4. De *Julio Polluce* & *aliis Lexicorum Græcorum scriptoribus.*

5. De *Hephæstione*, *Apollonio Dyscolo*, *Herodiano*, & *aliis Grammaticis editis*, *ineditis atque deperditis.*

6. De *Philostratis*, *Callistrato* &c.

7. De *Scriptoribus Græcis usque ad Constantinum Magnum Christianis.*

Sed ut uno conspectu etiam videas, ecquid ex hoc ipso quod præ manibus nunc habes Volumine possis tibi polliceri, præfixi similiter capitum illius elenchum, qui & qualiscunque indicis instar tibi interim in librum futurus est, donec communes & uberrimos in totum opus indices, universis sex libris absolutis subjicere dabitur. Vale.

INDEX

INDEX CAPITUM
Libri Quarti.

6.

15. De

Indi-

Indices ſcriptorum allegatorum ab

BI-

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ

LIBER IV.

DE SCRIPTORIBUS,

qui claruerunt à nato CHRISTO Salutificatore nostro usque ad Constantini M. tempora.

CAPUT I.

De STRABONE Amaseno.

De Strabonis nomine, genere, & ætate. 1. *Opus Geographicum.* 2. *Gemisti Plethonis emendatio errorum Strabonis, Veterumque de Strabone testimonia.* 3. *Strabonis Epitome, quando composita, ejusque editiones.* 4. *Editiones Strabonis.* 5. *Scripta Strabonis deperdita.* 6. *Alii Strabones decem.* 7. *Index scriptorum in Opere Strabonis Geographico allegatorum.* 8.

I.

STRABONEM, non *Stratonem* appellatum fuiſſe Virum eruditione & judicio præſtantiſſimum, de cujus opere Geographico in præſenti dicere inſtitui, facile evicerit adverſus novam Franciſci Patricii (a) ſuſpicionem conſenſus tot veterum ſcriptorum ſub Strabonis nomine illud laudantium, & auctoritas codicum MSS. ex quibus tam opus ipſum, quam græca epitome ejus eſt expreſſa. Genus duxit nobile Strabo e Cnoſſo Cretæ civitate, in qua Dorylaus tacticus Mithridatis Evergetæ amicus e Macetide Sterope ſuſtulit Stratarcham in extrema ſenectute Straboni adhuc viſum & Lagetam, cujus filia fratri Moaphernis nupta peperit matrem Strabonis. Dorylai Tactici frater fuit Philæterus, cujus filius e Mithridatis Eupatoris ducibus unus regi chariſſimus & ſummo in Comana Ponti ſacerdotio regia proxima dignitate (confer A. Hirtium de bello Alex. c. 66.) functus patruo cognominis fuit, neque plura de genere materno noſtri obſervavit eruditorum (b) induſtria, de paterno ne tantillum quidem. Patria fuit Apamea Cappadociæ ſive Ponti civitas, unde Joſepho & aliis Cappadox dicitur. Audivit in Grammaticis Tyrannionem atque Ariſtode-

(a) Lib. 3. diſcuſſ. Peripatet. Tom. 1. p. 29. ſeq. Argumento utitur duplici Patricius, *unum* eſt, quod Athenæus l. 14. p. 657. notat Strabonem libro VII. teſtari, quod Poſidonium Stoicum Scipionis Africani æqualem notum habuerit, Operis Geographici auctor vero ſcripſerit ſub Tiberio, hoc eſt 150 amplius poſt captam Carthaginem annis, neque usquam in libris, qui exſtant, teſtetur ſe Poſidonium ἐγνωκέναι. *Alterum*, quod Suidas poſt commemoratum Strabonem, Stratonis meminit his verbis: Στράτων Ἀμασεὺς φιλόσοφος γέγονεν ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος καὶ ἔγραψε γεωγραφίαν ἐν βιβλίοις ζ. Huic Patricii ſententiæ ſingularem librum oppoſiturum ſe promiſit Caſaubonus præf. ad Strabonem, qui licet editus non fuit, non tamen admodum difficile eſt ad ejus argumenta reſpondere. Nam Svidam erraſſe non dubito, quando Stratonem nobis Geographiæ auctorem pro Strabone ingeſſit, Athenæum vero duos confudiſſe Poſidonios, unum Scipionis, ſi forte familiarem & alterum Poſidonium Apameenſem qui Pompeji amicus fuit & de quo Strabo lib. 16. Ποσειδώνιος ὁ Στωϊκὸς ἀνὴρ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς φιλοσόφων πολυμαθέστατος. Confer, ſi placet, quæ de pluribus Poſidoniis ſupra in Stoicorum notitia dixi, & quæ contra Patricium diſputat Marſilius Cagnatus III. 20. Var. Obſervationum in face artium Gruteriana T. 3. p. 608. & Jonſius p. 202. Imaginem Strabonis neſcio qua fide dat Joh. Sambucus in iconibus num. LXIV.

(b) Cagnatus p. 602. & Caſaubonus Præf. de Strabone & ejus ſcriptis. Præcipue Xylander erudita in Strabonem præfatione.

ſtodemum & hunc in Rhetoricis quoque mane, cum pomeridianis horis Grammatica tradentem auſcultaret. E Philoſophis frequentavit Xenarchum Seleucienſem Peripateticum & cum Boëtho ſe in dogmatibus Ariſtotelis exercuit, attamen Peripateticis amplius probavit Stoicos ut adverſus Xylandrum demonſtrat Caſaubonus non uno loco ſuarum in Strabonem notarum, & in præfat. tum Voſſius II. 6. de Hiſtoricis Græcis. Athenodorum celebrem ſub Auguſto Stoicum ἑταῖρον ſuum vocat Strabo XVI. p. 779. Itinerum paſſim à ſe ſuſceptorum facit ipſe quoque mentionem, Ægyptumque, Aſiam, & Græciam atque Italiam, ſed & Sardiniam & alias inſulas perluſtraſſe ſe teſtatur. Ab Armenia usque verſus occaſum ait ſe profectum ad Hetruriæ loca Sardiniæ oppoſita, & verſus meridiem ab Euxino Ponto usque ad extrema Æthiopiæ. Germaniam ipſe non adiit, unde tanto minus mirum, quod perturbatorie, ac parum bona fide has regiones deſcripſiſſe queritur Phil. Cluverius III. 1. Germaniæ antiquæ, & quod in deſcriptione Germaniæ multos eum commiſiſſe errores arguit Herm. Conringius. Licet & circa Germaniam Strabonis induſtria celebratur ab Ægidio Tſchudo in Epiſt. ad Beatum Rhenanum inter Philologicas à Goldaſto editas p. 224. Ælio Gallo, qui exercitum ſub Auguſto Imp. in Arabiam felicem duxit ſocium ſe & amicum fuiſſe refert lib. 2. p. 118. & cum eo in Ægypto admirandam Memnonis ſtatuam contemplatum lib. 17. p. 816. Multos memorat paſſim æquales ſuos Cn. Piſonem, Athenodorum, Boethum, variaque, quæ temporibus ſuis contigiſſe animadvertit, quæ ex ejus libris congeſſit Marſilius Cagnatus III. 20. Var. Obſervationum. Ex pluribus autem locis perſpicuum eſt eum Auguſti & Tiberii ætate floruiſſe & quidem librum IV. p. 206. ſcripſiſſe ſe innuit anno U. C. 771. Tiberii V. cum ante annos 33. Norici eſſent à Tiberio & Druſo devicti, quod Dio l. 54. p. 536. notat factum M. Druſo Libone & L. Calpurnio Piſone CoSS. Anno U. C. 739. Cum vero librum XII. componeret p. 576. Cyzicenis nondum ademerat Tiberius libertatem, quod anno U. C. 778. Cornelio Coſſo & Aſinio Agrippa Coſſ. anno XII. Tiberii factum conſtat ex Taciti IV. 36. Annal. Pulchre etiam Voſſio obſervatum, quod * Gallus, quem amicum ſibi fuiſſe teſtatur Strabo, manus ſibi violentas intulit jam Anno U. C. 728. (confer Dionem lib. 53. p. 512.) ut adeo Strabonem

* Qui aliis Cornelius, Straboni & Joſepho eſt Ælius Gallus, fortaſſis propter ſcripturæ compendium librariis Ælium pro Cornelio legentibus, ΑΙΛΙΟΣ pro ΚΡΑΙΟΣ.

cum circa Annum 771.ſcriberet, neceſſe ſit ætate fuiſſe admodum provectum & ſexagenario majorem. Quod autem anno Tiberii duodecimo obierit diem ſupremum, ſine ullo veteris ſcriptoris teſtimonio affirmat Morlerius Doctor Sorbonicus in conatibus litterariis Gallice editis (Eſſais de literature pour la connoiſſance des livres) T.1. edit. Hagenſis p.105. Unum hujus ſcriptoris præſtantiſſimi opus ad nos pervenit:

II. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩ͂Ν βιϐλία ιζ *libri XVII. de Geographia*, in quorum *duobus primoribus* docet Geographiæ cognitionem rem eſſe Philoſopho digniſſimam & Homero pridem atque antiquis Philoſophis minime neglectam: neque vero ſibi cauſſam defuiſſe, cur poſt Eratoſthenem, Timoſthenem, Hipparchum, Poſidonium aliosque, quorum hallucinationes nonnullas perſtringit, Geographiam illuſtrandam aggreſſus ſit. Hinc poſt inſignem diſciplinæ ipſius & tractandorum ὑποτύπωσιν aggreditur libro *tertio* deſcribere Hiſpaniam, *quarto* Galliam Britannicasque inſulas & gentes inalpinas, *quinto & ſexto* Italiam, inſulasque adjacentes: *ſeptimo*, qui extrema parte mutilus eſt, Germaniam, Getas, Illyrios, Tauricam Cherſoneſum & Epirum. *Octavo nono* & *decimo* Græciam cum vicinis inſulis, Proximis quatuor libris *XI. XII. XIII.* & *XIV.* Aſiam intra Taurum, Libro *XV.* & *XVI.* Aſiam extra Taurum, Indiam, Perſidem, Syriam, Arabiam &c. Libro *XVII.* denique Ægyptum, Æthiopiam, Carthaginem, ac reliqua nonnulla Africæ, ſubjuncta enumeratione provinciarum, quas Strabonis tempore per univerſum terrarum orbem tenebant Romani. Neque ſimpliciter ſitum locorum nominaque in præſenti opere annotat hic ſcriptor, ſed frequentiſſime inſtituta, mores, politiam, religionem populorum ac Rerump. exponit & viros celebres laudat, ut vere haberi poſſit quidam veteris hiſtoriæ ac Geographiæ theſaurus, ſingulari judicio ac delectu compoſitus.

III. Laudatur Strabo paſſim ſub Γεωγράφȣ quidem nomine ab Evagrio lib.1. c.20. Hiſt. Eccleſ. & Juliano * Architecto Aſcalonita de moribus Palæſtinæ apud Harmenopulum lib. 2. προχείρȣ νόμων tit. 4. Marciano in periplo pag. 63. & ab Euſtathio ad Homer. & Dionyſium: ſub nomine *Philoſophi* à Plutarcho in Lucullo pag. 511. qui ejus meminit quoque in Sylla pag. 468. uti Socrates Hiſt. Eccleſ. VII. 25. p. 366. Schol. Ariſtophanis, Steph. Byzantinus, Tertullianus c. 46. de anima, Joſephus, Athenæus, Svidas, Etymologus & alii. Jornandi de rebus Geticis c. 2. *Strabo Græcorum nobilis ſcriptor.* Gemiſti Plethonis emen-

* Alium Juliani locum, in quo itidem Strabo laudatur, Harmenopulo præteritum è ſchedis MSS. producit Caſaubonus in notis ad librum XI. non longe à fine.

emendationem aliquot errorum Strabonis MStam habuit & in syntagmate Græcorum Geographorum edere voluit Lucas Holstenius teste Lambecio. Vide lib. 1. de Bibl. Vindobonensi p. 114.

IV. Habemus & Geographicorum Strabonis *Epitomen* sive ex illis potius χρηστομαθίας atque excerpta, quæ præter alios usus ad castigandum subinde & in calce libri VII. supplendum inserviunt Strabonem. Incertum quo auctore concinnata videntur inter Annum Christi 976. & 996. sub Basilio Bulgaroctono, quod *H. Dodwellus* in diss. de excerptore Strabonis colligit ex his ejus verbis lib. 7. p. 98. Καὶ νῦν δὲ πᾶσαν ἤπειρον καὶ Ἑλλάδα σχεδὸν καὶ Πελοπόννησον καὶ Μακεδονίαν Σκύθαι Σκλάβοι νέμονται. Idem Clariss. Dodvvellus observat nullis Græcobarbarbaris uti vocabulis hunc scriptorem excepto unico, quod ῥιχίαν plus simplici vice dixit pro recessu æstus marini. Primus græcè hanc epitomen vulgavit *Sigismundus Gelenius* Basil. 1533. 4to cum Hannonis & Arriani periplo atque Plutarcho de fluminibus & montibus. Latina versio *Hieronymi Gemusæi* post Dominici Marii Nigri Veneti libros *XI.* Geographiæ prodiit ibid. 1557. fol. Hinc græce & latine cum Gemusæi versione & eruditissimi Dodvvelli dissertatione de ætate auctoris & brevibus notis suis recudi curavit Vir Cl. *Johannes Hudsonus* tomo secundo Geographiæ Veteris scriptorum minorum. Oxoniæ 1703. 8vo. Denique eandem Straboni suo præstantiss. *Almeloveenius* subjecit, secutus ex asse editionem Hudsonianam, Dodvvelli diss. præfixâ.

5. *Editiones Strabonis.*

Græca Aldi Manutii Venet. 1516. fol. Præmissis brevibus singulorum libror. argumentis, quæ in Codd. MSS. occurrere Casaubonus quoque testatur.

MSti codices Strabonis duo sed recentes exstant Mediolani in Bibl. Ambrosiana teste Bernhardo de Montfaucon in diario Italico p. 14. Occurrit etiam MS. Oxoniæ in Collegio Lincolniensi, & alius in Etonensi sed uterque mutilus. Dicitur etiam exstare Venetiis in Bibl. D. Marci.

Latinæ 1. Ex versione antiquiori *Guarini Veronensis* & *Gregorii Trifernatis*, ultimam manum imponente *Jac. Antonio Marcello*, Venet. 1480. fol. 1494. & 1511. fol. Paris. 1512. fol. Guarinus sive æmulatione æqualis sui Gregorii (ut Vossius p. 585. de Hist. latinis) sive

Nicolai Pontificis V. jussu, (ut Gesnerus in Bibl.) transtulit ea, quæ de Europa Strabo, ut Gregorius ea quæ de Asia scripsit verterat. Marcellus reliqua adjunxit. Vide Barnabam Brissonium de regno Persarum p. 207. edit. Heidelberg.

2. Eadem versio ex recognitione *Cunradi Heresbachii* Basil. 1523. & 1539. fol.

3. Ex versione * *Guil. Xylandri* cum ejusdem notis & castigationibus ad calcem singulorum librorum subjectis Basil. 1571. fol. Xylandrum magna negligentia usum in scriptore hoc explicando queritur Casaubonus in limine notarum ad librum *XIV.* Adjunctæ sunt hinc inde in Xylandri editione tabulæ geographicæ Ptolemaicæ, non valde nitide expressæ.

4. Ex antiquiori versione à *Conrado Heresbachio, Hieron. Gemusæo. Henr. Glareano* & *Joh. Hartungo* emendata. Amstelod. 1652. 12mo 2. Vol.

Græco-latinæ 1. cum versione antiquiori, ab illis, quos jam dixi emendata & græcis recognitis per *Marcum Hopperum.* Basil. 1549. fol. apud H. Petri.

2. Cum Xylandri versione & If. Casauboni, vix tum duodetriginta annos nati, qui Græca etiam ex Aldi edit. & antiquiori versione & MSS. (Collationes IV. Codicum à socero suo H. Stephano, edito jam fere Strabone accepisse se testatur) emendavit, eruditis animadversionibus Genev. 1587. fol. Inscripta hæc editio est Jacobo Lectio, quæ cum notis Jos. Scaligeri MSS. fuit in Bibliotheca Nic. Heinsii & inde pervenit, ni fallor in Grævianam. Ἔκτρωμα ἑξάμηνον vocat Casaubonus Epist. *XI.*

3. Cum Xylandri versione (quam à Casaubono recognitam falso præ se fert titulus) & Casauboni animadversionibus per secundas ejus curas locupletioribus, *Federici* item *Morelli* notis ad pauca quædam Strabonis loca. Paris. 1620. fol. Luculentior longe priore & melior locupletissimoque indice conspicua est hæc editio.

4. Denique novam ἔκδοσιν præclaram Strabonis debemus Clarissimo Viro *Theodoro Jansonio ab Almelooveen*, qui Parisiensem editionem ita recudi curavit, ut paginas illius in margine notaverit, omissa nonnulla verba restituerit, notas vero Casauboni in quibus libros & capita versusque veterum scriptorum pleraque ut facilius investigari singula possint indicavit, notas item Morelli substraverit singulis paginis: tum

* Hæc editio quæ ad manus mihi, non Græcolatina est ut in indiculo Almeloveniana editioni præmisso legitur, sed latina.

tum addiderit notas integras Xylandri & quæ Jacobus Palmerius in Exercitationibus ad optimos auctores Græcos Straboni illuſtrando annotavit, præterea obſervationes quam plurimas delectas è ſcriptis virorum antiquæ Geographiæ gnariſſimorum Pauli Merulæ, Philippi Cluverii, L.Holſtenii, Claudii Salmaſii, Samuelis Bocharti, Iſ. Voſſii, Ezech. Spanhemii, Chriſtophorique Cellarii. Joannis item Meurſii & aliorum, quibus loca amplius quadringenta Strabonis illuſtrantur Amſtelod. apud Jo. Wolters 1607. fol.

5. Suas in Strabonem notas memorat *Cornelius Bonaventura Bertramus* c. 3. lucubrationum Frankenthalenſ. Philippus quoque Cluverius lib. III. c. 40. Germaniæ antiquæ, notas in Strabonem pollicetur, & c. 49. affert verba Caſauboni in Epiſtola ad ipſum ſcripta Cluverium hortantis ad hoc opus ſuſcipiendum. Verum nec Bertrami nec Cluveri notæ lucem viderunt, nec *Roderici*, Collegii Regalis præfecti, quem Cantabrigiæ novam hujus ſcriptoris editionem molitum eſſe fama fuit. *Gemiſti Plethonis* correctionem in quædam excerpta Strabonis memorat Labbeus Bibl. nova MSS. p. 120. *Foret profectò egregium ornamentum* inquit Clariſſ. Almelovenius, *ſi comparari poſſet* Cyriacus Anconitanus Scholiaſtes Græcus Strabonis, *qui tempore Frederici III. in Strabonem videtur Græca ſcholia conſcripſiſſe, quibus uſus eſt Lucas Langermannus JCtus Hamburgenſis, uti colligi poteſt ex Reineſii Inſcriptionum ſyntagmate pag. 223. & 368. In primis etiam* Henrici Scrimgeri *Profeſſoris Genevenſis* notæ *Caſaubono A. 1607. à Petro Junio miſſæ, quas alicujus momenti fuiſſe vel ex ipſius Caſauboni verbis conſtat ſcribentis:* Quantum ad eam rem (*novam nempe Strabonis editionem*) juvare nos tuæ illæ notæ Scrimgerianæ queant, ne dici quidem poteſt. (Epiſt. 514.)

6. Conſtat alia quoque ſcripſiſſe Strabonem, quæ interciderunt, & quæ intercidiſſe dolemus. Sunt autem hæc: ὑπομνήματα ἱστορικὰ ſcripta ante opus Geographicum. Strabo ipſe lib. 1. pag. 13. Διόπερ ἡμεῖς πεποιηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ, χρήσιμα ὡς ὑπολαμβάνομεν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν, ἔγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε τὴν σύνταξιν. Libris primoribus res Alexandri attigiſſe videtur, eosque reſpicere cum lib. 2. p. 70. ait: Καὶ ὑμῖν δ᾽ ὑπῆρξεν ἐπιπλέον κατιδεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις. A libro quinto & deinceps Polybii hiſtoriam continuandam in ſe ſuſcepit, ut recte Caſaubonus colligit ex hoc loco libri *XI.* p. 515. εἰρηκότες δὲ πολλὰ περὶ τῶν Παρθικῶν νομίμων ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστορικῶν ὑπομνημάτων βίβλῳ, δευτέρᾳ δὲ τῶν μετὰ Πολύβιον, παραλείψομεν ἐνταῦθα &c. Suidas autem in Πολύβιος auctor eſt, Strabonem ſcripſiſſe τὰ μετὰ Πολύβιον βιβλίοις μγ΄ libris *XLIII.* ὑπομνήμα-

μνήματα Strabonis Hiſtorica allegat Plutarchus in Lucullo, pag. 511. & eadem videtur reſpicere in Sylla p. 468. uti Joſephus quoque *XIV.* cap. 8. ubi Strabonem inter ſcriptores rerum geſtarum Pompeji Magni refert, *non intelligit Strabonis Geographica*, inquit de Joſephi loco commentans Montacutius p. 147. Apparatus ad Origines Eccleſiaſticas, *ſed hiſtoriam, ut inanis ſit Saliani admonitio, hæc non haberi apud Strabonem.*

7. Fuere item alii Strabones in veterum ſcriptis memorati, ut (1) C. Fannius Strabo *Conſul* Anno. U. C. 592. à quo lex ſumtuaria Fannia nomen accepit & quo Conſule Rhetores ac Philoſophi Roma ſunt pulſi teſte Gellio *XV.* 1. (2.) Strabo Siculus, quem per 135000. paſſuum quod abeſſet vidiſſe referunt Cicero, Varro, Strabo ipſe noſter, Plinius ac Solinus. Confer Brodæum VIII. 1. Miſc. & Petavium VII. 10. diſſ. ad Uranolog. (3.) Cn. Pompejus Strabo Magni Pompeji Pater. Plutarch. in Pompeji vita & de ſera vindicta Numinis. (4.) Strabo Tragicus latinus, cujus meminit Marius Victorinus p. 2456. Grammaticæ. *Strabo qui & ſeſquiculus* (leg. ſesquioculus) *dictus eſt primus de Tecmeſa ſcripſit tragœdiam ſuam & in ſcena pronunciari juſſit.* (5.) Sejus Strabo prætorianarum cohortium ſub Auguſto præfectus, pater Sejani. Hunc puto intelligi à Macrobio II. Saturnal. cum refert Auguſtum Straboni in adulationem Cæſaris male exiſtimanti de pervicacia Catonis dixiſſe: *quisquis præſentem ſtatum civitatis commutari non volet, & civis & vir bonus eſt.* (6.) Acilius Strabo prætor, abſolutus à Nerone. Tacit. *XIV.* 18. annal. (7.) Æmilianus Strabo Vir Conſularis, quem laudat Apulejus in floridis. (8.) Theodoricus Strabo Oſtrogothorum dux cujus meminit Paulus Diaconus lib. 16. (9.) Strabo ſive Strabus Gallus Hortuli auctor pſeu-Macro laudatus in poëmate de herbis. De eo Thom. Bartholinus lib. de Medicis Poëtis pag. 117. ſeq. (10.) Walafridus Strabo Monachus Fuldenſis poſtea Decanus ſ. Galli ac denique Abbas Augiæ divitis A. C. 849. defunctus, de quo Voſſius II. 33. Hiſt. lat. & Clariſſ. Caveus Hiſt. litterar. ad A. 842. &c. Dicti primum Strabi ſive Strabones à ſpecie depravata oculorum quod hi illis eſſent diſtorti ſive στρεβλόι. Meminit Plinius VII. 12. & *XI.* 37.

Strabo pro Geographorum Principe in Epitaphio Seb. Münſteri:

Germanus Esdras hic Straboque conditur.

VIII.

VIII. INDEX * SCRIPTORUM & virorum ingenio ac doctrina illustrium à Strabone laudatorum.

* Ad paginas edit. Paris. quas Almeloveniana in margine, ut dixi, annotavit. Sed Indicem hunc in utraque frustra quæres.

Ari-

Daphi-

Euri-

Λυσιω-

Sar-

Liber secundus Strabonis incipit p. 67. *III.* p. 136. *IV* p. 176. *V.* p. 209. *VI.* p. 252. *VII.* p. 289. *VIII* p. 332. *IX.* p. 390. *X.* p. 444. *XI.* p. 490. *XII.* p. 533. *XIII.* p. 581. p. *XIV.* p. 632. *XV.* p. 685. *XVI.* 736. *XVII.* p. 785. edit. Paris. Ad hunc vero Indicem concinnandum fateor adjutum me esse industria V.C. Jo. Hudsoni, & Joh. Friderici Winckleri, Collegæ mei conjunctissimi.

CAPUT

CAPUT II.

De DIONYSIO Periegete atque aliis Geographis.

Dionysii Patria & ætas. 1. *Interpretes veteres.* 2. *Editiones.* 3. *Scripta deperdita.* 4. *Index scriptorum in Eustathii commentariis & Anonymi paraphrasi allegatorum.* 5. *De Scylacis periplo.* 6. *Ejus editiones.* 7. *De Periplo Anonymi cum Scylace editi. id. De Isidoro Characeno,* 8. *Scymno Chio.* 9. *Marciano Heracleota qui Artemidori Ephesii libros XI. Geographiæ in epitomen redegit.* 10. *De ætate Artemidori Ephesii ac Menippi Pergameni. ibid. De Agathemere.* 11. *Index scriptorum in Geographis Græcis Jo. Hudsoni V. C. allegatorum.* 12. *De Eusebio de locis Hebraicis.* 13. *De Stephani Byz.* ἐθνικοῖς, *fragmento eorum Segvieriano, & Epitome Hermolai.* 14. *Index scriptorum in Stephani fragmento & Epitome allegatorum.* 15. 16. *De expositione totius Mundi quam Græce & latine edidit Jacobus Gothofredus.* 17. *De Geographicis scriptis à Leone Allatio editis.* 18. *De Syntagmate Geographorum Græcorum quod edere voluit Lucas Holstenius.* 19. *De aliis quibusdam Græcis Geographis ineditis ac deperditis.* 20.

I.

STraboni jungere juvat DIONYSIUM, ejusdem argumenti & ætatis scriptorem, qui ab erudito & eleganti poëmate Heroico quo περιήγησιν οἰκουμένης a) sive *enarrationem orbis* suo tempore cogniti ad Eratosthenis maxime, ut videtur, mentem complexus est, PERIEGETÆ nomen accepit. Patria ei fuit Charax Spasinu b) quam prius Alexandriam dictam esse constat,

 non

a) Περιήγησις dicitur quæ veluti manu deducit lectorem per varias regiones orbis terrarum Uti Περίπλους, qui oram maritimam stylo describit ac quasi circumnavigat. Allegatur Dionysii nostri periegesis à Stephano Byz. sæpiuscule, & à Jo. Tzetza Chil XII. hist 450. fallitur etiam doctiss. Vossius qui ex alterius Samii Dionysii periegesi versus illus petitos putat.

b) Vide H. Valesium ad Ammiani XXIII. 6. p. 372, edit. Paris. 1681, fol. & Harduinum ad Plin. VI. 27. Hist.

non illam Ægypti aut Syriæ, ſed Suſianæ ad ſinum Arabicum inter Tigrin & Eulæum fluvios. Hinc Dionyſium *Characenum* vocant nonnulli, ut magnus H. Valeſius ad Excerpta Peireſciana p. 6. alii plerique *Alexandrinum.* Euſtathius Afrum eſſe affirmat, forte quod ex Alexandria Ægypti ortum Dionyſium eſſe exiſtimaret: Sicut apud Luitprandum Ticinenſem cum Dionyſio * Pontifice Rom. inepte confunditur. *Sunt qui putant*, inquit, *Dionyſium Papam fuiſſe natione Africum, ſcriptorem libri de ſitu Orbis.* Svidas Byzantinum c) eſt ſuſpicatus, ſive ut Voſſius d) apud Svidam in Διονυσ. legendum eſſe conjicit, Bithynum: ac præterea periegeſin refert etiam inter ſcripta Dionyſii Mileſii & alterius Dionyſii Rhodii vel Samii. Denique doctiſſimus Meurſius ad Helladii Chreſtomathiam & in libro de Dionyſiis auctorem periegeſeos fecit è Svida Dionyſium Corinthum. Sed merito illorum ſententiæ ſubſcribimus qui de noſtro Dionyſio accipiunt hæc Plinii VI. 27. Hiſt. *Charax oppidum Perſici ſinus ultimum - - - conditum eſt primum ab Alexandro Magno - - - Hoc in loco genitum eſſe Dionyſium terrarum orbis ſitus recentiſſimum auctorem conſtat, quem ad commentanda omnia in orientem præmiſit Divus Auguſtus, ituro in Armeniam ad Parthicas Arabicasque res majore filio.* e) Sane Auguſti tempora ſignat Periegetes v. 1051. ubi de Parthis:

Ἀλλ' ἔμπης καὶ δῆριν ἀμαιμακέτους περ ἐόντας
Αὐσονίου βασιλῆος ἐπεπρήυνεν ἀκωκή.

Ubi βασιλεία vocat Imperatorem Auguſtum: ἄνακτας vero Cajum ac Lucium Cæſares f) v. 355. ubi de Roma canit: Ῥώμην τιμήεσσαν ἐμῶν μέγαν οἶκον ἀνάκτων· ad quæ verba Euſtathius: ἀνάκτων δὲ εἰπὼν ἔδειξε, φασὶν, ἐναργῶς ὅτι οὐκ ἐπὶ τῶν ὑπάτων αὐτὸς ἦν ἀλλ' ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἤκμαζε, Νέρωνος ἢ καὶ Αὐγούστου κατά τινας, οὗ μεμνῆσθαι λέγεται καὶ ἐν τῷ. Αὐσονίου βασιλῆος ἐπεπραΰνεν ἀκωκή. Accedit locus veteris Scholiaſtæ MS. Voſſio de

* Confer ſi placet Gvil. Cavei Hiſt. litterar. ſcriptorum Eccleſiaſt. part. 2. ad A.C. 259.

c) Voſſ. de Hiſt. Græcis lib. II. c. 3. cui Clariſſ. Neocorus ad Svid. aſſentitur.

d) Hujus Dionyſii Byzantini περιήγησιν τοῦ ἐν τῷ Βοσπόρῳ ἀνάπλου præter eundem Svidam Stephanus Byz. memorat, de qua dicam infra.

e) Cajo puta, quem cum Lucio Cæſare Auguſtus adoptavit. Confer Antonium Pagi T. 1. Criticæ Baronianæ p. 8. & H. Noris ad Cenotophia Piſan. diſſ. 2. p. 193. Chriſtoph. Cellarium V. C. in diſſ. de Poëtis Scholæ Publicæ utilioribus Halæ Sax. A. 1706. §. 18. ſeq.

f.) Svidas ex Harpocratione: καλοῦνται δὲ οἱ μὲν υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως ἄνακτες.

de Poëtis Græcis laudatus: Διονύσιος ὁ περιηγητὴς γεγονὼς υἱὸς Διονυσίου Ἀλεξανδρέως. Γέγονε δὲ ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων μετὰ Αὔγουστον Καίσαρα ἢ ἐπὶ αὐτοῦ. Miratus tamen sum quod auctor Characis patriæ suæ ne quidem facit mentionem, & v. 707. seq. Caspium mare descripturus negat se itinera maritima fecisse, aut loca illa ipsummet oculis suis lustrasse:

Γαῖα δέ τοι καὶ τήνδε καταγράψαιμι θάλασσαν
Οὐ μὲν ἰδὼν ἀπάνευθε πόρους οὐ νηῒ περήσας
Οὐ γάρ μοι βίος ἐστὶ μελαινάων ἐπὶ νηῶν·
Οὐδέ μοι ἐμπορίη πατρώϊος, οὐδ' ἐπὶ Γάγγην
Ἔρχομαι, οἷά τε πολλοὶ Ἐρυθραίου διὰ πόντου
Ψυχῆς οὐκ ἀλέγοντες, ἵν' ἄσπετον ὄλβον ἕλωνται.
Οὐδὲ μὲν Ὑρκανίοις ἐπιμίσγομαι, οὐδ' ἐρεείνω
Καυκασίας κνημῖδας Ἐρυθραίων τ' Ἀριηνῶν·
Ἀλλά με μουσάων φορέει νόος, αἵτε δύνανται
Νόσφιν ἀλημοσύνης πολλὴν ἅλα μετρήσασθαι
Οὔρεά τ' ἤπειρόν τε καὶ αἰθερίην ὁδὸν ἄστρων.

Quod autem v. 208. seq. Nasamonum ἀποφθιμένων ἐρημωθέντα μέλαθρα memorat, non necesse est respici ab eo cladem, Domitiani ætate Nasamonibus per Romanos illatam, memoratamque Zonaræ: licet hoc vehementer contendit Salmasius p. 411. seq. ad Solinum, qui propterea Dionysium hunc juniorem longe esse Augusti ætate, ac Severi g) temporibus vixisse vel Marci Antonini h) alibi etiam scripsit: at enim antiquiorem de Nasamonibus Romanorum victoriam notant non modo Eusta-

g) p. 628. in Exerc. ad Solin. quas post commentar. in Hist. Augustam edidit secutus Scaligerum, quem vide ad Eusebii num. MMCCXV. p. 228. Vide etiam Jo. Rualdum ad Plutarchum p. 95. & Tillemontii Hist. Imperator. T 1. p. 212. & 1010.

h) Salmas. ad Severum Spartiani c. 15. T. I. p. 614. à Scaligeri sententia recedens *ignoscant*, inquit, *mihi manes summi Viri*, versum Dionysii 1051. seq. *retulerim potius ad Verum Marci fratrem, qui de Parthis triumphavit, unde & Parthicus dictus est. Temporibus enim Marci vixisse illum poëtam multis & validis argumentis alibi adstruemus, quod & ostendit v. 355. ubi* ἄνακτες *sunt duo Augusti Marcus & Verus. Et Scaliger* ἐμῶν ἀνάκτων *exponit Severi patris Caracallæ & Getæ filiorum. Sed ad ipsum Poetam hæc pluribus discutiemus, quem politiorem emendatioremque aliquando, si Deus faxit, dabimus comparatis duabus antiquis interpretationibus Avieni & Prisciani, ubi quid uterque interpres peccarit, & quoties, aperiemus.* Etiam Barthius LVIII. 5. affirmat Dionysium *aureolum suum libellum principantibus Antoninis scripsisse.* Cui sententiæ nuper adstipulatus est in sua Dionysii editione V. C. Georgius Henricus Ursinus.

Euſtathius: *οἱ δὲ φασιν αὐτοὺς καταπολεμηθῆναι συναγωνιζομένους τῷ Κάτωνι κατὰ τοῦ Καίσαρος*. Sed & alter Scholiaſtes Oxonii editus: *ἐπεὶ γὰρ μὴ φροντίσαντες Διὸς, κατὰ Ῥωμαίων δὲ στρατεύσαντες καὶ ἡττηθέντες, ὡς καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ὑπὸ Σκιπίωνος ἀναιρεθέντος, μὴ φέροντες τὴν ἧτταν ἑαυτοὺς ἀνεῖλον.* Et Catonem per Naſamones copias duxiſſe ſuas è Plutarcho in ejus vita p. 786. & Lucano *IX.* 443. ſeq. obſervat præclaræ doctrinæ Vir Chriſtophorus Cellarius erudita diatriba qua inter utiliores publicis ſcholis poëtas Græcos Dionyſium noſtrum præ ceteris commendat §. *XXI.* Dionyſium Diogenis filium Geographum memorat Marcianus Heracleota, aitque eum perinde ut Eratoſthenes terræ ambitum feciſſe ſtadiorum 259200.

II. Interpretes Dionyſii periegeſis ex antiquis habuit duos qui ambo illam carmine latino Hexametro reddiderunt, *Rufum Feſtum Avienum*, & *Priſcianum* pro quo alii *Rhemnium Fannium* contra Codd. auctoritatem nominant. De utroque dixi in Bibliotheca latina. Græco commentario copioſo illuſtravit libellorum ſupplicum miniſter & Magiſter Rhetorum, poſtea Archi Epiſcopus Theſſalonicenſis *Euſtathius*, clarus circa A. C. 1160. ut dicere me memini lib. II. cap. III. §. 8. cum ejusdem in Homerum diffuſos commentarios recenſerem. Lacunam ingentem in Euſtathio ad Dionyſii v. 889. --- 917. quâ editiones hiabant, è codice Holſteniano in eadem latina ſupplevi Bibliotheca A. 1696. Hamburgi excuſa, unde in Oxonienſem Dionyſii editionem A. 1697. ſupplementum illud fuit derivatum. Præter Euſtathium qui commentarios ſuos Joanni Ducæ Andronici F. dicavit, in eadem editione exhibentur è Codd. Bodlejanis *gloſſæ græcæ interlineares*, & *paraphraſis Græca Anonymi* ſcholiaſtæ nunquam ante vulgata. Paraphraſis ejusmodi manu exarata occurrit etiam in Bibliotheca Vindobonenſi. Et Iſ. Caſaubonus notis ad Strabonem aliquoties allegat alium ab Euſtathio & græcum *ἀνέκδοτον* Dionyſii Scholiaſten. Plures quoque ante Euſtathium in hunc Poëtam ſcripſiſſe ex multis hujus commentariorum locis patet, quibus ad aliorum provocat explicationes, interdum etiam vocans *παλαιοὺς*, ut quando tradit ab iis Dionyſii poëma appellari *ἱστορικὸν συγκείμενον ἐκ τοπικοῦ καὶ πραγματικοῦ καὶ χρονικοῦ καὶ γενεαλογικοῦ.* Denique Clariſſ. Hudſonus tomo tertio Geographorum Græcorum daturum ſe recepit Dionyſii Periegeſin cum commentariis Græcis *Nicephoro Blemmidæ* è Codice Bodlejano, & Avieni verſione metrica. Claruit Blemmidas medio ſæculo poſt CHRISTUM natum tertio decimo.

III.

III. *Editiones Dionysii latinæ.*

Avieno interprete Venet. 1488. 4. & Parif. 1590. 8. inter poëmata Vetera à P. Pithoeo edita & illustrata: atque Madriti A. 1634. 4. inter Avieni poëmata, è Bibl. Ramiresii de Prado.

Prisciano interprete, qui è Solino nonnulla hinc inde intertexuit. Venet. 1482. 4. & apud Aldum 1518. 8. Florent. 1519. 8. Lugd. 1550. &c. & cum notis Joach. Camerarii. Viennæ 1512. 4. quam editionem in Catalogo Thuano memoratam haud vidi, ut nec Lipsiensem A. 1518. cum scholiis Petri Mosellani. Neque Rostochiensem 1577. 4.

Interprete *Antonio Bacharia*. Venet. 1477. 4. 1498. 4.

Simone Lemnio, Rheto, qui carmine reddidit. Venet. 1543. ut testatur Simlerus. *Andrea Papio*, qui item, Antvverp. 1576. 8.

Editiones cum Eustathii commentariis latine versis.

Abele Matthæo Carnotensi JCto interprete, qui Dionysii periegesi carmine versæ Eustathii commentarios latine à se translatos adjunxit. Parif. 1556. 4. ad Cardinalem Carolum Lotharingum.

Interprete *Bernhardo Bertrando* Rhegiensi, qui similiter Dionysii poëma & Eustathii commentarios latine vertit. Basileæ, anno eodem 1556. 8. apud Jo. Oporinum. In hac editione Dionysius ipse Græce exstat & latine.

Versio latina commentariorum Eustathii quam à *Vincentio Marinerio* Valentino Bibl. Regiæ Escurialensis præfecto adornatam refert Nic. Antonius in Bibl. Hispana, non vidit lucem.

Editiones Dionysii Græcæ sine Eustathii commentariis.

Veneta apud Aldum 1513. 8.

Parisienses A. 1556. & 1559. 4. cum notis Gvil. Morelli.

Inter Poetas principes Heroici carminis Parif. 1566. fol editio luculenta H. Stephani, emendata & majoribus descripta typis, una cum Variis Lect.

Cantabrigiensis A. 1533. 8.

Londinensis 1668. 8.

Editio Dionysii Græca cum Eustathii commentariis.

Perquam nitide vulgata à Rob. Stephano Parif. 1547. 4. una cum Variis lectionibus. Hæc cum emendationibus MSS. Xylandri & M. Sladi fuit apud P. Francium V. C.

Editiones Dionysii Græcolatinæ.

Cum Prisciani Metaphrasi & notis *Cœlii Calcagnini.* Basil. 1552. 8.

Cum versione prosaria *Jo. Camertis* Monachi Franciscani, & notis *Jo. Ceporini.* Basil. 1523. 8. 1534. 8. 1547. 8. 1561. 8. 1585. 8. additis Procli Sphæra, Cleomede & Arato. In his editionibus *Prisciani* quoque Metaphrasis occurrit.

Coloniæ 1530. 8.

Antvverpiæ 1553. 8.

Cum Metaphrasi *Andreæ Papii* Gaudensis, qui tunc vix duodeviginti annos natus Dionysium versibus reddidit, & *Prisciani* interpretationem ad tres Codd. MSS. Caroli Langii, Gemblacensem & Buslidianum & duas Venetas editiones recensitam adjunxit. Antvverp. apud Plantin. 1576. 8. una cum Musæi poëmate de Herone & Leandro ejusdem Papii interpretatione illustrato.

Cum H. Stephani versione & Variis Lect. Genev. 1606. fol. in corpore Poëtarum Græcor. curante Jac. Lectio.

Cum notis *Antonii Bassolii* è Soc. JEsu. Mussiponti 1620. 8.

Cum versione H. Stephani, tabulis Geographicis & commentario Grammatico ac Geographico uberrimisque Indicibus Gvilelmi Hill. Lond. 1657. 1679. 8.

Cum H. Stephani versione & notis atque A. Papii metaphrasi, & *T. Fabri* animadversionibus. Salmur. 1676. 8.

Cum ejusdem Stephani versione hinc inde emendata & notis eruditis *Georgii Henrici Ursini* Gymnasii Ratisponensis Rectoris. Ratisponæ A. 1705. 8.

Denique V. C. *Eduardus Wells* Ædis Christi Oxoniæ alumnus Dionysii poëma ex suo ingenio ad faciem hodiernæ Geographicæ disciplinæ digessit emendavit & versibus Græcis supplevit, additis notis & latina versione separatim excusa atque tabellis Geographicis *XVI.* Oxon. è theatro Sheldon. 1706. 8.

Editio-

Editiones Dionysii Græcolatinæ cum commentariis Eustathii.

Dionysius cum versione *H. Stephani* prosaria, & Eustathii commentariis Græce subjunctis, notisque A. Papii in Priscianum cujus Metaphrasis & ipsa adnectitur, una cum Mela, Solino, Æthico &c. Paris. 1577. 4. In Catalogo Bibl. Grævianæ p. 208. memoratur hæc editio *Collata cum Cod. MS. in quo aliquot versus inediti reperiuntur.*

Cum versione H. Stephani, tabulis Geographicis, Eustathii commentario & notis H. Stephani, Gvil. Morelli, Jo. Ceporini, A. Papii & commentario copioso Grammatico ac Geographico *Gvilielmi Hill* Gymnasii Dublinensis præfecti. Lond. 1688. 8.

Cum versione H. Stephani singulis paginis una cum *glossis interlinearibus* Græcis ac *paraphasi Græca* Anonymi Scholiastæ substrata, Eustathiique Commentario cum brevibus notis, & quinque tabulis Geographicis de novo delineatis ac Dionysio & Eustathio accommodatis. In hac præclara Dionysii editione quam studiosi debere se norint Viro Clariss. (nomen ipse enim suum dissimulavit) *Eduardo Thwaites* Collegii Reginæ Socio, occurrunt præterea Variæ lectiones ex editionibus Stephanorum & Codicibus Bodlei. Etonens & Cantabrigiens. atq; ex interpretibus priscis Dionysii diligenter collectæ, tum editoris breves ad Dionysium notæ sive castigationes, Metaphrasis item Prisciani ex A. Papii editione cum ejusdem notis, supplementum lacunæ in commentariis Eustathii quod ex Codice MS. Bibl. Claramontanæ descripserat Holstenius, ac denique Indicem editionnm Dionysii, vocabulorum omnium quæ in Dionysio reperiuntur & scriptorum quos Eustathius in commentariis suis allegat, Oxoniæ A 1697. 8. è theatro Sheldoniano.

Versio Gallica.

Carmine Gallico donavit *Benignus Salmasius*. Paris. 1597. 12. Hoc politissimum disertissimumque vocat filius Claudius Salmasius præf. ad Tertullianum de pallio.

Editiones promissæ.

1. *Claudii Salmasii*, vide supra notam f.
2. *Lucæ Holstenii.* Lambec. T. 1. de Bibl. Vindob. p. 114.
3. *Nicolai Lloydii.* Confer ejus præf. ad Dictionar. Historico Geograph. Poëticum Caroli Stephani locupletatum.

IV. Dicitur & alia scripsisse hic Dionysius, quæ omnia intercidere. Eustathius: Διονύσιος δὲ Λίβυς μὲν ἱστορεῖται τὸ γένος, συγγράψαι δὲ καὶ ἄλλα βιβλία λέγεται, Λιθιακά τε, καὶ Ὀρνιθιακὰ καὶ Βασσαρικά (meminit Svid. in Διονύσ. Κορίνθιος) ἐκρίθησαν ἴδια Διονυσίου τὰ λιθιακὰ διὰ τὴν τοῦ χαρακτῆρος ὁμοιότητα. τὰ δὲ Βασσαρικὰ (Stephano Byz. plus simplici vice laudata) διὰ τὴν βραχύτητα οὐκ ἄξια τούτου κριθέντα εἰς τὸν Σάμιον ἀνηνέχθησαν Διονύσιον. Τὰ δὲ Ὀρνιθιακὰ εἰς ἄλλον τινὰ Φιλαδελφέα Διονύσιον, ὃν διὰ λέξεως ἀκυρολογίαν ἐπεκάλουν διάκενον.

V. *Index scriptorum ab Eustathio ad Dionysium allegatorum: ex editione Oxoniensi A. 1697. 8.*

Astericus notat epistolam Commentariis præmissam, numerus versum Dionysii.

Ἀρχίας

Aucto-

Auctores citati in Supplemento Eustathii.

Auctores citati à Paraphraste.

VI. Jam ceteros deinceps Geograhos Græcos paucis persequar, quorum alii antiquiores etiam Dionysio sunt, alios plerosque ætate ille antecessit. Antiquior i) est SCYLAX Caryandensis è Caryandis Cariæ opido, quem Darius Hystaspis k) misit ad Indum fluvium & oras maritimas lustrandas, ex quo itinere trigesimo mense est reversus, ut auctor est Herodotus IV. 44. Condidit hinc Περίπλουν quem eidem inscripsit Dario, ut Ælii Dionysii testimonio l) constat. Mentionem ejus facit Aristoteles VII.14. Politic.& in Cianorum politia apud Scholiasten Apollonii Rhodii lib. 1. ad v. 1177. atque varia ex eo fabulosa legas apud Philostratum III. 14. Vitæ Apollonii, & Jo. Tzetzam Chiliade VII. hist. 144. Huic Scylaci malo tribuere PERI-

i) Antiquiores etiam sunt *Hanno*, de cujus Periplo dixi lib.I.c.6. & *Dicaarchus*, de cujus ἀναγραφὴ Ἑλλάδος vide si placet lib. III. cap.11. p.296.

k) Darius Hystaspis obiit Olymp. LXXIII. 4. ante CHRISTUM natum 485.

l) Græcus auctor incertus cujus testimonium periplo Scylacis præfigitur, non dubitans hunc ipsum quem habemus Scylacis libellum esse eundem antiquissimi illius scriptoris, Dario illum dicatum ab auctore suo refert: Ἀίλιος Διονύσιος ἐν τῷ περὶ Ἀλεξανδρείας βιβλίῳ πρώτῳ φησὶν ὅτι Δαρείῳ προσφώνησε Σκύλαξ τὸ φρόντισμα. Darium If. Vossius Nothum intelligit, sed videtur Ælius Dionysius de eodem potius cogitasse Dario à quo Scylacem ablegatum Herodotus narrat. Atqui ille fuit Darius Hystaspis F. Notho antiquior. Edito quidem periplo nulla ejusmodi προσφώνησις ad Darium præfigitur, quæ sane potuit temporum injuria perire atque amitti.

PERIPLUM qui hodie exſtat, quam vel cum viris doctis m) comminiſci ſine veterum ſuffragio Scylacem alterum Caryandenſem qui priore ſit junior, ſed ante Alexandri M. tempora ſub Dario Notho vixerit: vel cum Svida, cujus ſententiam ſequitur clariſſimus Dodvvellus n) referre hunc librum ad Scylacem tertium Polybii æqualem. En Svidæ verba: Σκύλαξ Καρυανδεὺς (πόλις δέ ἐστι τῆς Καρίας πλησίον Ἁλικαρνασοῦ τὰ Καρύανδα) Μαθηματικὸς καὶ Μουσικὸς ἔγραψε περίπλουν τῶν ἐκτὸς τοῦ Ἡρακλέους στηλῶν, τὰ κατὰ Ἡρακλείδην τὸν Μυλασσῶν βασιλέα, Γῆς περίοδον, o) Ἀντιγραφὴν p) πρὸς τὴν Πολυβίου ἱστορίαν. Valde vereor ne Svidas, in diſtinguendis Homonymis ſcriptoribus minime accuratus, confuderit Scylacem antiquum Caryandenſem cum Scylace Halicarnaſſeo Mathematico, de quo Cicero II. de divinat. c. 42. *Scylax Halicarnaſſeus familiaris Panætii, excellens in Aſtrologia, idemque in regenda ſua civitate princeps, totum hoc Chaldaicum prædicendi genus repudiavit.* Certe veteres, ut Strabo, unicum norunt Geographum Scylacem Herodoteum illum, quem propterea παλαιὸν συγγραφέα vocat idem Strabo XIV. p. 658. ſcriptor Græcus incertus cujus teſtimonium edito periplo præfigitur

m) Ita Voſſins pater lib. I. de Hiſt. Græcis cap. 19. & Iſ. Voſſius in præfat. ad Scylacem. *Meminit enim noſter*, inquit, σκελῶν μακρῶν τοῦ Πειραιέως *quod tamen Themiſtoclis opus: Meminit & Amphipoleos quam condidit Braſidas cum antea* ἐννέα ὁδοὶ *dicerentur. Cleoſtrati quoque Aſtrologi Tenedii & Calliſtrati Rhetoris Athenienſis mentionem facit, quos diu poſt illum Hyſtaspidem floruiſſe certiſſimum.* Ex his quædam ſunt, ut Cleoſtrati mentio, quæ non male congruunt ſcriptori temporum Darii Hyſtaspis, nam Cleoſtrati Octaeteridem primam qui ſerius computant ab Olympiade LXI repetunt, alii ab Olymp. LIX. Themiſtocles paucis poſt Hyſtaspidem obiit annis. Calliſtratus Athenienſis, Dati conditor, antiquior videtur & diverſus à Rhetore de quo Plutarchus in vita Demoſth. Denique Amphipolin à Braſida demum hoc nomen accepiſſe ægre mihi perſuadeo, & contrarium innuit Diodorus Sic. XII. 68. Quid quod idem Voſſius Epitomen tantum Scylacis nos habere affirmat, in qua *multa legantur contra ſententiam Scylacis in quibus epitomator erraverit.* Mirum igitur ad hunc non retuliſſe potius ſi quæ offendit vir doctus manifeſta recentiorum Darii Hyſtaspidis ætate temporum teſtimonia.

n) H. Dodwellus in diſſ. de Peripli Scylacis ætate. T. 1. Geographor. Græc. minorum Jo. Hudſoni V. C.

o) Ex hac Scylacis Periodo ſive deſcriptione orbis terrarum Clariſſ. Dodwellus §. 3. hauſiſſe exiſtimat Strabonem quod lib. XII. p. 566. è Scylace tradit circa lacum Aſcanium habitaſſe Phrygas & Myſos. Sed & in periplo Scylacis, qui mutilus ad nos pervenit, loca mediterranea quandoque perſtringuntur. Itaque poterat illa Strabo petiiſſe è loco peripli qui in noſtris codicibus deſideratur.

p) Vide ſi placet quæ de hac ἀντιγραφῇ notavi lib. III. c. 30. §. 6. p. 761.

tur ἀρχαιότατον ἄνδρα, Stephanus Byz. in Καρύανδα, παλαιὸν λογογράφον. Jam certo constat periplum quem hodie habemus lectum eidem Straboni, nam in hoc Troadis initium ab Abydo deducitur, quod à Scylace fieri ille notavit XIII. p. 583. Idem quoque lectus à Marciano Heracleota, Avieno in oræ maritimæ descriptione, aliisque. Quid igitur? num Svidæ plus fidei quam Straboni habebimus? aut credemus scriptorem Polybii æqualem Tyrum βασίλειαν νῆσον appellaturum, aut Thebas τεῖχος, aut memoraturum Olynthum, aut q) Lysimachium & Antiochiam Syriæ itemque Thessalonicam, & in Ægyptiacæ oræ descriptione Alexandriam prætermissurum? Non sane. Relinquatur igitur per me antiquissimo illi Herodoteo Scylaci, quem unum veteres noverunt, periplus iste, qui non plane integer, ne dicam parum, (etiam post virorum doctissimorum curas) emendatus r) ad nos pervenit. In hoc ab Herculis columnis in Hispania facto initio ultra quas ipsas Carthaginiensium emporia (qualia etiam ante primum bellum Punicum habuisse ex Polybii lib.I.c.10. jam observarunt viri docti) commemorat, universas deinceps Europæ & Africæ oras persequitur, ad columnas Herculis in Africa denique subsistens. Narrat etiam diaphragmata sive vias quibus è Græcia in Asiam vel ex Asia in Græciam commode liceat trajicere.

VII. Primus Græce edidit Scylacem *David Hœschelius* una cum Marciano Heracleota, Artemidoro Ephesio, Dicæarcho Messenio & Isidoro Characeno: Augustæ Vindel. 1600. 8. additis brevibus notis sive castigationibus. Edidit autem ex Codice Palatino, in quo hunc reperit titulum: Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως περίπλους τῆς οἰκουμένης Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ Λιβύης, καὶ ὅσα καὶ ὁποῖα ἔθνη ἕκαστα ἑξῆς καὶ χῶραι καὶ λιμένες καὶ ποταμοὶ, καὶ ὅσα μήκη τῶν πλῶν καὶ αἱ νῆσοι αἱ ἑπτὰ s) αἱ οἰκούμεναι καθ᾽ ἣν ἑκάστη κεῖται τῆς ἠπείρου. Postea lucem vidit Græce & latine cum tralatione & notis eruditis atque castigationibus *Isaaci Vossii* tum vix unum & viginti t) nati annos, Amstelod. 1639. 4. subjuncto Anonymi periplo Mæotidis Paludis & Ponti Euxini quem à Salmasio acceperat, cui etiam librum dicavit. *Ita enim par erat*, inquit, *ut primi-*

q) Jac. Gronovius præfat. ad Geographica antiqua.

r) Rich. Bentley Apologia diss. de Epistolis Phalaridis p. 327. *Scylax one of the most corrupted books in the World.*

s) Ad calcem libri non septem tantum sed duodeviginti insulas periplus Scylacis memorat. Confer H. Dodwell. §. 16. diss. de Scylacis ætate.

t) Natus If. Vossius Lugduni Batavorum 1618. fatis concessit Londini 1691.

Primitiæ juventæ nostræ primo, si pateris, virorum cederent. Loca quædam Scylacis ab eo tempore illustravit, ne Phil. Cluverum, Meursium, Bochartum, Holstenium, Salmasium aliosque paucos, qui hoc obiter in scriptis suis fecerunt, jam memorem, *Jacobus Palmerius* Grentesmenilius in Exercitationibus ad optimos auctores Græcos Lugd. Bat. 1648. 4. pag. 268.–282. & sparsim in Græcia antiqua. De hoc Isaacus Vossius ad Catullum p. 257. *Multus est in hoc Scylacis loco vir doctus Jacobus Palmerius, ubi excutit observatiunculas quas pueri olim edidimus, sed ut hoc, ita quoque cæteris in locis feliciorem instituere potuisset censuram.* Ab eo tempore *Jacobus Gronovius* V. C. edidit Geographica antiqua Lugd. Bat. 1697. 4. in quibus Scylax Vossii, Palmerii & Gronovii ipsius notis illustratus & emendatus præmittitur Anonymi Periplo, Agathemeri Hypotyposi Geographiæ & expositioni Mundi à Jacobo Gothofredo editæ. Denique præstantissimus *Joannes Hudson* Volumine primo Geographorum Græcorum minorum quos cum notis, indicibusque locupletissimis, & H. Dodvvelli de ætate singulorum scriptorum dissertationibus vulgavit, Scylacem quoque cum castigationibus, notisque integris virorum doctorum exhibuit. Oxoniæ 1698. 8. e theatro Sheldoniano. Reliqui in hoc Volumine sunt periplus Hannonis, Agatharchides de mari rubro u) è Photii Cod. CCL. cum Laur. Rhodomanni versione, Periplus uterque Arriano adscriptus, Nearchi Paraplus ex ejusdem Arriani Indicis, Marciani Heracleotæ periplus cum fragmentis Artemidori ac Menippi, & *Anonymi periplus ponti Euxini ac Mæotidis paludis* quem ab Is. Vossio & Jac. Gronovio editum jam dixi, atque è Scymni Chii atque ex Arriani periplis maximam partem ad verbum collectum esse eruditi observarunt, auctore sive *Alypio* de quo Julianus Epist. 30. sive ut Is. Vossius existimabat juniore aliquo, licet H. Dodvvellus vir doctissimus in diss. de hoc scriptore suspicetur nescio quem Diocletiani Imp. temporibus propinquum.

VIII. ISIDORUS Characenus Dionysii, de quo sub initium hujus capitis, civis scripsit post fugam Tiridatis x) quam Anno Tiberii XXII. (post CHRISTUM natum XXXV.) contigisse innuit Tacitus VI. Annal. 44. licet Augusti Imp. temporibus illam adscribit Dio lib. LI. p. 456.

u) De Agatharchide dixi lib. III. cap. 8. p. 207. 208.

x) Meminit ejus Isidorus p. 4. ἐνταῦθα γάζα ἦν Φραάτου τοῦ ἀποσφάξαντος τὰς παλλακίδας ἡ Τηριδάτης φυγὰς ὢν εἰσέβαλεν. Confer Vossium lib. de Philologia p. 55.

p.456. Neque diversus videtur ab hoc Isidorus Characenus quem laudat Plinius inter externos scriptores è quibus librum II. Nat. Historiæ digessit & lib. V. c. 31. ut adeo scripsisse videatur ante imperium Flavii Vespasiani. Artaxerxes vero quem Isidori Characeni parentum ætate annos natum XCIII. decessisse è vita narrat Lucianus in Macrobiis T. 2. p.472. non fuit Artaxerxes Ochus ut aliquando visum Vossio IV. 10. de Hist. Græcis, sed longe junior Artaxerxes quidam è regibus Persarum qui Parthis Arsacidis subjecti fuerunt, ut pulchre observavit doctiss. Dodvvellus in diss. de Isidoro Characeno §. 1. Scripserat hic Isidorus Marciano etiam Heracleotæ laudatus Παρθίας περιηγητικὸν quem allegat Athenæus III. Dipnosophist. p.93. Hujus operis deperditi pars esse videntur qui hodie exstant σταθμοὶ Παρθικοὶ y) *mansiones Parthicæ*, quibus distantias locorum in XVIII. regnis Imperio Parthico tum subjectis (non tantum Parthyenes proprie sic dictæ) Isidorus annotavit. Primum Græce cum Scylace & aliis lucem viderunt cura optimi Hœschelii, deinde ad codicem Parisiensem castigatæ cum versione Clariss. *Hudsoni* & notulis meis in Tomo secundo Geographorum minorum editæ sunt Oxoniæ A.1703. 8. in quo volumine præterea habentur Dicæarchi βίος Ἑλλάδος & montis Pelii descriptio, Scymni Chii quæ supersunt, Plutarchus de fluviis, Agathemer, & Strabonis Epitome, atque de singulis hisce scriptis eorumque ætate dissertationes eruditissimi Dodvvelli.

IX. SCYMNUS Chius post Apollodorum, cujus z) χρονογραφίαν στιχηρὸν ἄχρι τοῦ νῦν βίου compositam verbis Jambicis & Attalo Philadelpho Pergami Regi inscriptam tacito Apollodori nomine laudat, scripsit ad Regem Bithyniæ Nicomedem (tertium Chrestum cognomine ut videtur H. Dodvvello, Olymp. CLXXII. 3. ante CHRISTUM natum XC.) carmine itidem Jambico περιήγησιν sive *enarrationem Orbis*, qua Eratosthenis maxime vestigiis insistere se profitetur v.112. seq. Mutila sub falso *Marciani Heracleotæ* nomine primum Græce ab

E 2 Hœsche-

y) De his σταθμοῖς sive ut apud Jo. Malalam T.2. Chron. p. 21. vocantur μονὰς earumque varietate præter ea quæ ad Isidorum notavi vide si placet Eduardi Bernhardi V. C. lib. 3. de mensuris & ponderibus p. 248. seq. Sic Amyntas quidam scripserat σταθμοὺς Περσικοὺς & σταθμοὺς τῆς Ἀσίας. Laudat Athenæus & Ælian. XVII. 17. de animal.

z) Vide si placet quæ de Apollodori Chronico scripsi lib.III. c 27. Quod vero Stephanus Morinus V. C. p.42. diss. periegesin Marciani Apollodoro tributam scribit à Salmasio, error est haud dubie, sive Salmasii, sive quod magis mihi persuadeo Morini.

Hœſchelio una cum Scylace & aliis edita eſt Auguſtæ Vindel. 1600. 8. deinde latino carmine reddita & Græce ac latine vulgata à *Fed. Morello* Pariſ. 1606. 8. Hinc cum proſaria verſione & notis *Eraſmi Vindingii* Paulli F. Hafniæ 1662. 8. Verum jam Iſaacus Voſſius ad Anonymi periplum p. 38. recte monuerat Scymnum Chium eſſe illius periegeſeos auctorem, quod poſtea confirmavit Lucas Holſtenius ad Porphyrium p. 82. & ad Apollonii Rhodii IV. Argonaut. v. 284. ac noviſſime H. Dodvvellus diſſ. de Scymno Chio §. 7. ita ut nullus dubitandi locus ſuperſit. Igitur doctiſſimus *Hudſonus* non dubitavit poëmati huic verum Scymni Chii nomen præfigere, qui illud non modo recudi fecit in tomo ſecundo Geographorum Græcorum cum latina verſione Vindingii notisque, & caſtigationibus: ſed etiam ſubjecit eidem aliud Scymni ex eodem opere *fragmenta*, ex Anonymi maxime periplo quem Iſ. Voſſius ediderat, collecta, quæ cum verſione Jambica *Lucæ Holſtenii* ad calcem notarum ſummi ejus viri ad Stephanum Byz. in lucem protulit Theodorus Ryckius Lugd. Bat. 1692. fol. Mentio Scymni Chii apud Apollonium Dyſcolum hiſt. commentitiæ cap. 15. (uti Meurſio probe obſervatum) & Stephanum Byz. variis in locis, & Scholiaſten Apollonii IV. 277. ubi ἐν τοῖς περὶ Ἀσίας & 284. ubi ἐν τοῖς περὶ Εὐρώπης allegatur, ita enim pro ἐν τῇ ις´ legendum docuit idem laudatus Holſtenius.

X. MARCIANUS ex Heraclea Ponti oriundus, junior fuit Claudio Ptolemæo, Stephano autem qui eum ſæpius laudat antiquior. Incertum idemne Marcianus qui Creticorum ſcriptor memoratur à Phrynicho apud Photium Cod. CLVIII. vel quem Syneſius Epiſt. CI. ad Pylæmenem Ἑρμοῦ λογίου τύπον appellat, & quem Valentis Imp. filias Anaſtaſiam & Caroſam Grammatica præcepta docuiſſe refert Socrates IV. 9. Hiſt. Scripſit proſa Περίπλουν τῆς ἔξω θαλάσσης ἑώου τε καὶ ἑσπερίου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ μεγίστων νήσων *Periplum maris externi* a) maximarumque quæ in illo ſitæ ſunt inſularum *libris II.* quorum prior integer exſtat, de mari orientali & meridionali, poſterior qui Oceanum Occidentalem & ſeptentrionalem perſequitur, capitibus tribus poſtremis de Africa, & capite de diſtantiis ab Roma ad inſignes Orbis habitabilis urbes mancus ad

a) Mare externum opponit mari intra Europam, Africam, & Aſiam quod ſatis accurate affirmat deſcripſiſſe Artemidorum. Τῆς μὲν γὰρ ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἁπάσης θαλάσσης ἀκριβῆ τὸν περίπλουν πεποιήμεθα ἐν ταῖς ἐπιτομαῖς τῶν ιά βιβλίων Ἀρτεμιδώρου τοῦ Ἐφεσίου Γεωγράφου, ὃν νομίζομεν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς θαλάσσης ἐπιμελέστατον περίπλουν ἐν τοῖς τῆς γεωγραφίας βιβλίοις πεποιῆσθαι. Lib. 2. pag. 35.

ad nos pervenit. Ante hos duos libros in quibus Claudii Ptolemæi & Protagoræ Geographia atque *ἀναμετρήσει σταδίων* usum se fuisse testatur, idem Marcianus composuerat *Epitomen librorum undecim Geographiæ Artemidori Ephesii*, è qua prologus tantum & Ponti utriusque, Bithyniæ & Paphlagoniæ periplus superest. Neque vero solum in hac Epitome secutus est Artemidorum, quem Olympiade CLXIX. hoc est centum circiter ante natum CHRISTUM annis claruisse refert, sed etiam alios, quos laudat his verbis: *Οἱ γὰρ δὴ δοκοῦντες ταῦτα μετὰ λόγων ἐξητακέναι* ΤΙΜΟΣΘΕΝΗΣ *ὁ Ῥόδιός ἐστιν ἀρχικυβερνήτης τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου γεγονώς, καὶ μετ' ἐκεῖνον* ἘΡΑΤΟΣΘΕΝΗΣ b) *ὃν Βῆτα ἐκάλεσαν οἱ μουσείου προεστῶντες. Πρὸς δὲ τούτοις* ΠΥΘΕΑΣ *τε ὁ Μασσαλιώτης καὶ* ἸΣΙΔΩΡΟΣ *ὁ χαρακηνός. Καὶ* ΣΩΣΑΝΔΡΟΣ *ὁ κυβερνήτης τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γράψας.* ΣΙΜΜΕΑΣ *τε ὁ τῆς οἰκουμένης ἐκθεὶς τὸν περίπλουν, ἔτι μὴν* ἈΠΕΛΛΑΣ *ὁ Κυρηναῖος καὶ* ἘΥΘΥΜΑΝΗΣ *ὁ Μασσαλιώτης καὶ* ΦΙΛΕΑΣ *ὁ Ἀθηναῖος καὶ* ἈΝΔΡΟΣΘΕΝΗΣ *ὁ Ἰάσιος καὶ* ΚΛΕΩΝ *ὁ Σικελιώτης,* ΕΥΔΟΞΟΣ *τε ὁ Ῥόδιος καὶ* ἌΝΝΩΝ *ὁ Καρχηδόνιος* — — *Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ* ΣΚΥΛΑΞ *ὁ Καρυανδεὺς καὶ* ΒΟΤΘΑΙΘΣ --- *Μετὰ δὲ τούτων τοὺς πλείστους* ἈΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ *ὁ ἐφέσιος γεωγράφος, καὶ* ΣΤΡΑΒΩΝ *γεωγραφίαν ὁμοῦ καὶ περίπλουν συντεθεικότες,* ΜΕΝΙΠΠΟΣ *τε ὁ Περγαμηνὸς* c) *διάπλουν γράψας ἀκριβέστεροι δοκοῦσι πάντων τῶν προειρημένων τυγχάνειν* --- *Ἐγὼ τοίνυν πάντων τῶν μνημονευθέντων προκρίνας* ἈΡΤΕΜΙΔΩΡΟΝ *τὸν Ἐφέσιον ἐπιτομὴν τῶν ἕνδεκα βιβλίων τοῦ μνημονευθέντος ἐποιησάμην προσθεὶς καὶ* ἘΞ ἙΤΕΡΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ *τὰ ἐλλείποντα, καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν ιά βιβλίων φυλάξας, ὡς μετρίαν μὲν τὴν γεωγραφίαν, τελειότατον δὲ τὸν περίπλουν ἀπεργάσασθαι.* Primus Marcianum è codice Jo. Georgii Hervvarti Græce luci dedit *David Hæschelius* Augustæ Vindel. 1600. 8. cum Scylace, Dicæarcho & Isidoro Characeno. Latine vertit & cum notis edidit in volumine primo Geographorum minorum sæpe jam ex merito mihi laudatus *Jo. Hudsonus*, Oxoniæ 1698. 8. subjunctis Menippi Pergameni & Artemidori Ephesii elogiis atque fragmentis. Marcianum respiciunt scholia ad Apollonium

b) De Timosthene & Eratosthene dixi lib. III. c. 18.

c) Idem Marcianus p. 65. *Μένιππος ὁ Περγαμηνὸς καὶ αὐτὸς τῆς ἐντὸς θαλάσσης περίπλουν ἐν τρισὶν ἤθροισε βιβλίοις, ἱστορικήν τινα καὶ γεωγραφικὴν ἐποιήσατο τὴν ἐπαγγελίαν.* Hoc Menippi opus, cujus novam editionem curasse se Marcianus p. 66. testatur, *ἵστορα κύκλον* vocat Crinagoras in Epigrammate quod edidit Salmasius ad Solin. p. 580. edit primæ. Hinc constat Menippum non demum floruisse sub Imp. Commodo ut conjiciebat doctiss. Dodwellus diss. de ætate Marciani Heracl. §. 7. sed jam ante Augustum, sub quo fuit Philippus Thessalonicensis qui Crinagoræ Epigrammata, cujus memit & Strabo, coronæ suæ intexuit.

quando III. 558. in illis laudatur Artemidorus ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν γεωγραφουμένων.

X. AGATHEMER Orthonis (al. Othonis) F. Marciano antiquior esse creditur à viris doctis, d) & ad Septimii Severi tempora propius accedere, licet argumenta quibus utuntur non plane certa atque explorata sunt, & ab aliis (ut à Salmasio) Agathemerus iste suppar habetur Georgio Gemisto Plethoni, qui sæculo XV. post CHRISTUM natum claruit. Equidem Compendiarii ejusmodi scriptores frequenter antiquiorum verba transscribunt, è quibus ætatem illorum colligere valde lubricum est. Claudio Ptolemæo plurimum tribuit Agathemerus, sed quam longe ab ejus fuerit ætate remotus, nullo indubitato docet indicio. Laudat in limine libri prioris etiam alios antiquiores. ἈΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ, inquit, ὁ Μιλήσιος ἀκουστὴς Θάλεω πρῶτος ἐτόλμησε τὴν οἰκουμένην ἐν πίνακι * γράψαι. Μεθ' ὃν ἙΚΑΤΑΙΟΣ ὁ Μιλήσιος ἀνὴρ πολυπλανὴς

d) Godfrid. Wendelinus apud Tennulium præf. ad Agathemerum, H. Dodwellus diss. de Marciani ætate § 9. & in diss. de Agathemero.

* Tabulas Geographicas primum è Græcis composuisse *Anaximandrum* testatur etiam Strabo, Laërtius *II.* 2. & alii. Inter Ægyptios *Sesostri* hoc tribuit Eustathius ad Dionys. Καὶ Σέσωστρις δέ φασιν ὁ Αἰγύπτιος πολλὴν περιεληλυθὼς γῆν πίναξι δὲ δέδωκε τὴν περίοδον, καὶ τῆς τῶν πινάκων ἀναγραφῆς οὐκ Αἰγυπτίοις μόνον ἀλλὰ καὶ Σκύθαις (Colchis: vide Marshami Can. Chron. Sæc. *XIV.* p. 365. & Franciscum Bianchinum V. C. in Historia Universali è monumentis antiquis probata & Italice edita Romæ 1699. 4. cap. 30. p. 477. seq.) εἰς θαῦμα μεταδοῦναι ἠξίωσεν. Post Anaximandrum Hecatæus, Democritus & Eudoxus similiter docuerunt brevibus in tabellis *pictos ediscere mundos*, ut Propertii *IV.* 3. 35. verbis ad sententiam Græci scritoris efferendam utar. Idem Eustathius: πινακογραφίας κατάρξαι μὲν ἱστόρηται Ἀναξίμανδρος, Ἑκαταῖος δὲ μετ' αὐτὸν τῇ ταύτῃ τόλμῃ ἐπιβαλεῖν. Μετὰ δὲ Δημόκριτος μαθητευσάμενος Θάλητι, καὶ τέταρτος Εὔδοξος. Meminit etiam tabulæ Geographicæ æreæ ab Aristogora Mileti tyranni Cleomeni Lacedæmonio Regi allatæ Herodotus V. 49. Nec defuere qui jam apud sacrum scriptorem libri Josuæ *XVIII.* 8. seq. tabularum Geographicarum vestigium sibi visi sunt reperire. Conferatur Clariss. Kiloniensium JCtus & Mathematicus Samuel Reyherus Matheseos Mosaicæ capite *XXXII.* Ex scriptorum porro Græcorum latinorumque monumentis varia de mappis Geographicis testimonia collegerunt Marsilius Cagnatus *IV.* 5. Var. Obs. Nicolaus Bergierius de publicis & militaribus Romani Imperii viis *III.* 17. Tomo X. thesauri Antiqv. Rom. Gerh. Joh. Vossius libro de Philologia p. 61. seq. Matthias Berneggerus Quæst. 1. in Tacitum, Menagius ad Laërtii Theophrastum lib. V sect. 51. Jac. Perizonius V. C. ad Æliani *III.* 28. Var. Hist. & Cangius in glossario latino, vocabulo *mappa mundi*. Apud Stephanum Byz. in Ἄινος & Ἄβδηρα per πίνακας & πινακογράφους Xylander & Maussacus putant denotari tabulas Geographicas, sed Holstenius & Abr. Berkelius in notis ad illa loca recte observant respici tabulas sive indices doctorum Virorum eorumque scriptorum

νῆς διηκρίβωσεν ὥστε θαυμασθῆναι τὸ πρᾶγμα. ΕΛΛΑ'ΝΙΚΟΣ γὰρ Λέσβιος ἀνὴρ πολυίστωρ ἀπλάστως παρέδωκε τὴν ἱστορίαν. Εἶτα ΔΑΜΑ'ΣΤΗΣ ὁ Σιγιεὺς τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν Ἑκαταίου μεταγράψας περίπλουν ἔγραψεν. Ἑξῆς ΔΗΜΟ'ΚΡΙΤΟΣ καὶ ΕΥ'ΔΟΞΟΣ καὶ ἄλλοι τινὲς (*Timosthenem* & *Posidonium* Stoicum aliquibus interjectis etiam nominat) τῆς γῆς περιόδους καὶ περίπλους ἐπραγματεύσαντο. *Libros duos* hujus Agathemeri *Compendiariarum Geographiæ expositionum*, ὑποτυπώσεων τῆς Γεωγραφίας ἐν ἐπιτομῇ, scriptos ad *Philonem* e) discipulum suum, lectuque haud indignos & nonnulla tradentes alibi haud obvia in lucem edere voluere viri docti Is. Vossius, f) Lucas Holstenius g) & Godfridus Wendelinus: h) Sed primus è Codice Jo. Jacobi Chifletii cum versione & notis vulgavit *Samuel Tennulius* Amstelod. 1671. 8. Deinde Scylaci subjecit *Jacobus Gronovius* V. C. qui avunculi notis suas addidit & versionem plusculis locis emendavit. Lugd. Batav. 1697. 4. Denique in Volumine secundo Geographorum minorum

ptorum quales à Callimacho olim compositos dixi lib. *III.* c. 19. p. 478. seq. quemadmodum patrum nostrorum memoria scriptor elegantissimus libro quo vitas doctorum virorum svavissimo stylo descripsit, titulum fecit Pinacothecam. Mirum est quod Jo. Xiphilinus p. 222. è Dione narrat Metium Pompusianum interfectum à Domitiano, quod imperium affectare videretur τὴν οἰκουμένην ἐν τοῖς τοῦ κοιτῶνος τοίχοις ἔχων ἐγγεγραμμένην. Utrum vero Diabolus Matth. *IV.* cum CHRISTO Servatori regna mundi ostendit, hoc fecerit demonstrata mappa Geographica, ut Viro summo Hugoni Grotio in mentem venisse videtur, aliis judicandum relinquo. Mihi quidem vel ideo hoc non videtur verisimile, quod nemini altus mons ascendendus sit, ut tabulam Geographicam vel inspiciat ipse, vel alteri inspiciendam relinquat. Consule etiam si placet Jo. Danielis Majoris Medici Kilon. scrutinium Medicum Satanicæ κοσμοδείξεως capite 2. Quales denique fuerint veterum πίνακες Geographici, rudiores præsertim illi ad itinerum directionem comparati, nullo clariore testimonio constat quam reliquiis Tabulæ Theodosianæ è Peutingeri schedis à M. Velsero editæ, de qua disserui in Bibliotheca latina. De Agathodæmonis Alexandrini tabulis Geograhicis dictum à me infra est in capite de Claudio Ptolemæo. De diaphragmatis sive lineolis quibus marium trajectus & itinera notabantur, conferendus Dodwellus diss. de Scylacis Peripli ætate §. 16. Libellus qui nautis portus & intervalla locorum monstrat, apud Græcos vocatur πορτολάνος, de quo vocabulo Cangius. Tabulam veterem terræ sanctæ vulgavit Jacobus Bongarsius in tomo posteriore præclari operis quod inscripsit Gesta Dei per Francos. ap. Wechel. 1611. fol.

e) Lib. I. c. 6. τῶν δὲ τὰ τῇ αἰσθήσει ὡς ψευδῆ ἀπολελεγμένα ἐπιστημονικῶς διορθούμενοι δεῖν προσεπονήσαμεν καὶ αὐτοὶ τὴν τοῦ παντὸς ὡς ἐγχειριδίῳ συνελεῖν πραγματείαν, ὡς ἂν ἐπὶ μνήμης ἔχῃς ὦ ΦΙ'ΛΩΝ ἄριστε, ὅσα καὶ διὰ ζώσης φωνῆς παρ' ἡμῶν ἀκήκοας.

f) G. Joh. Vossius lib. de Philologia p. 56.

g) Lambec. 1. de Bibl. Vindob. p. 113.

h) Tennulius præf. ad Agathemerum.

rum è Gronovii fere editione repræſentavit recenſuitque præſtantiſſimus *Hudſonus* Oxon. 1703. 8. qui Codicis etiam Saviliani mentionem facit. Exſtat quoque MStum hoc opuſculum in variis Bibliothecis, Vaticana, Cæſarea, Regis Galliæ aliisque etiam privatis. In veteribus Inſcriptionibus Agathemeri nomen plus ſimplici vice occurrit, ut notatum Wendelino. *L. Ælius Agathemer*, *C. Papirius Agathemer*, *C. Julius Agathemerus* & C. *Vatronius Agathemer* apud Gruter. & in marmoribus Arundelianis Γ. Ἄιλιος Ἀγαθήμερος Ἐφέσιος & ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Ἀγαθημ... Denique Epitaphium *Claudii Agathemeri* Medici, Myrtalesque ejus conjugis, quod integrum adſcribam ex edit. Prideauſii p. 77.

> Κλαύδιος ἰητὴρ Ἀγαθήμερος ἐνθάδε κεῖμαι
> Παντοίης δεδαὼς κραιπνὸν ἄκεσμα νόσου.
> Ξυνὸν τοῦτο δέ μοι καὶ Μυρτάλῃ εἶσα συνεύνῳ
> Μνῆμα μετ᾽ εὐσεβέων δ᾽ ἔσμεν ἐν Ἠλυσίῳ.

Etiam in vita Perſii pro Claudio Agaterno Medico Lacedæmonio, cujus convictu ille apud Cornutum uſus eſſe traditur, Claudii Agathemeri nomen eſſe reponendum haud dubitat Reineſius in Epiſtolis ad Hofmanmannum p. 538. & in ſyntagmate Inſcriptionum p. 610.

XI. *Index Scriptorum in Geographis antiquis Græcis minoribus allegatorum.*

Ex editione Clariſſ. Hudſoni, Oxon. 1698. & 1703. 8.

Tomo primo.

Ephe-

Tomo fecundo.

Eupho-

Timagoras de fluminibus. id. p. 42.
Timolaus primo Φρυγιακῶν. id. p. 19.
Timosthenes. Scymnus p. 7. Agathem. p. 5. 13.
Timotheus ἐν Ἀργολικοῖς. id. p. 35. XI. *de fluminibus.* p. 7.
Xenophon. Excerpta è Strab. p. 148.
Zeno. Dicæarch. p. 12.

XIII. EUSEBIUS Pamphili, Cæsareensis Episcopus circa annum CHRISTI 340. denatus, præter tot alia doctrinæ atque industriæ singularis monumenta præclara, quæ capite postremo hujus libri perstringam, scripserat ad Paulinum Tyri Episcopum libros duos Περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, *de nominibus locorum & urbium in sacra Scriptura.* Horum priore libro, qui intercidit, nomina illa locorum quæ Hebraica in sacris litteris occurrunt interpretatus in Græcam linguam, subjunxerat *topographiam terræ Judææ & distinctas tribuum sortes, ipsius quoque Hierusalem templique in ea cum brevissima expositione picturam:* Καὶ ἐπὶ τούτοις ὡς ἐν γραφῆς τύπῳ (ita leg. pro γραφαῖς) τῆς πάλαι διαβοήτου μητροπόλεως αὐτῆς, λέγω δὴ τὴν Ἱερουσαλὴμ, τοῦ τε ἐν αὐτῇ ἱεροῦ διαχαράξας μετὰ παραθέσεως τῶν εἰς τοὺς τόπους ὑπομνημάτων. Libro posteriore qui adhuc exstat, ordine alphabeti eadem nomina persecutus Eusebius, singulorum locorum situm & quomodo sua ætate appellarentur explicavit. Hic diu lectus est latine tantum inter *S. Hieronymi* opera, qui librum istum Eusebii de locis Hebraicis vertit, atque in Palæstina ipse diu versatus non pauca emendavit & addidit. Pluribus tamen locis Hieronymi liber corruptus ad nos est delatus, unde *mendosissimum* vocat Andreas Masius p. 198. commentarii luculenti in Josuæ historiam, quo inter alia variis eum locis illustravit correxitque. Græce primus edidit *Jacobus Bonfrerius* è Soc. Jesu, nactus exemplar (mendis scatens & ipsum) in Bibliotheca Regis Christianissimi. Edidit autem præfixum eruditis suis commentariis in Josuam, Judices, & Ruth Paris. 1631. fol. atque iterum 1659. fol. apud Cramoisium. Et quemadmodum Eusebium ex Hieronymo, ita hunc ex illo vicissim emendavit, faciliori omnia ordine digessit, novam suam versionem, notas insignes & supplementa, tabulam item Chorographicam Palæstinæ subjunxit, ut merito habeatur hoc volumen sive Onomasticon urbium & locorum S. Scripturæ ad Geographiam sacram illustrandam ex omnibus quæ hactenus exstant præcipuum atque princeps. Ab eo tempore *Joannes Marcianæus* Monachus Benedictinus in præclara sua Operum Hieronymi editione Tomo secundo Paris. 1699. fol. hunc Eusebii librum Græce ad exemplar MS. denuo recensitum cum versione Hieronymi ad MSS. codices castigata iterum exhibuit, ideoque pluribus locis meliorem dedit, sed omissis Bonfrerii notis, quod

factum

factum nollet Richardus Simon in Epistolis Criticis Basileæ editis. Denique Bonfrerianam editionem integram, collata Marcianæi industria longe nitidius emendatiusque recudi curavit, & castigationes suas addidit vir doctissimus *Joannes Clericus*, subjuncta Bonaventuræ Brocardi Monachi Ord. Prædicator. qui circa A. C. 1283. in terra sancta versatus est, Palæstina, latine scripta. Amstelodami hoc ipso anno 1707. fol. Confer si placet ejus Bibliothecam selectam Tomo XIII. sub init. Etiam Petrus Bertius pridem Geographiam sacram ad Eusebii librum περὶ τοπικῶν ὀνομάτων molitus fuit, ut ex ejus digesto novo de aggeribus & pontibus ad mare structis refert Vossius cap. XLIV §. 35. de scientiis Mathematicis. Bertio defuncto ejus Eusebiana ex Menagii munere ad If. Vossium transmisit Claudius Sarravius, ut constat ex hujus Epistolis p. 267. edit. primæ. Eusebium auctorem esse hujus libri præter rationem dubitarunt nonnulli eruditi uti Petavius ad Epiphan. Laudatur sub Eusebii nomine etiam à Procopio Gazæo ad librum Judicum p. 503.

XIV. STEPHANUS Grammaticus Byzantinus auctor Ἐθνικῶν sive Lexici quod eruditorum manibus teritur Geographici, Eugenio in schola, quæ Imperatorum auspiciis CPoli florebat, successit, si credimus Thomæ de Pinedo, qui id probat ex his verbis in voce ἀνακτόρεια: Εὐγένιος ὁ πρὸ ἡμῶν τὰς ἐν τῇ βασιλίδι σχολὰς διακοσμήσας. Verum recte observatum à Guil. Xylandro, Theodoro Ryckio & Abr. Berkelio est, hæc non Stephani sed Epitomatoris *Hermolai* verba esse videri, de quo Svidas: Ἑρμόλαος γραμματικὸς Κωνσταντινουπόλεως, γράψας τὴν ἐπιτομὴν τῶν ἐθνικῶν Στεφάνου Γραμματικοῦ προσφωνηθεῖσαν Ἰουστινιανῷ τῷ βασιλεῖ. Idem Svidas auctor est Eugenium CPoli docuisse sub Anastasio Imp. qui Justinianum, cui Hermolaum Epitomen suam inscripsisse constat, in Imperio antecessit. Ex quibus perspicuum esse videtur, non Stephanum sed Hermolaum Eugenio in schola successisse, licet fuerit etiam antequior quidam Eugenius Themistii Pater, sed is non Grammaticus verum Philosophus à Constantio celebratur. Non minus ambiguum est, utrum in aliis locis, quæ ad probandam vel inquirendam Stephani ætatem Berkelius allegat, loquatur Hermolaus, an ipse Stephanus. Ex Tzetza autem Stephani opus in Chiliadibus citante ne minimæ quidem notæ conjectura de illius ætate peti potest, etsi non minimam posse colligi eidem Berkelio videbatur: qui vero possit, cum Tzetza sexcentis propemodum annis scripserit post Hermolaum, nec hilum addat, ex quo ætatem Stephani discamus. Hæc enim ejus sunt verba Chiliad. 3. hist. 100. agentis de Heraclea, quæ ante dicta Perinthus:

Ὁ Ἀπολλόδωρός φησι ταύτην τὴν ἱστορίαν·
Τῷ περὶ νήσων πόλεων καὶ δήμων ἐν βιβλίῳ
Στέφανος ὁ Βυζάντιος, οὐ γράφει περὶ ταύτης,
Περὶ τῆς Ἡρακλείας δὲ γράφει τῆς ἐν τῷ Πόντῳ.

Ubi in transcursu cum doctissimo viro Thoma Galeo cap. 8. diss. de scriptorib⁹ Mythologicis discedere liceat à Celeberrmi Vossii sententia, qui in opere de Historicis Græcis putavit à Tzetza h. l. allegari librum Apollodori *περὶ νήσων πόλεων καὶ δήμων*. Ceterum è fragmento Seguieriano & ex iis, quæ non ex Epitome sed ex Stephani opere ipso supersunt apud Constantinum Porphyrogenetum, patet illum scripsisse non tantum post Athenæum Naucratitam & Grammaticum Herodianum, id est post Marci Antonini & filiorum tempora, sed & post Marcianum Heracleotam, qui Synesii æqualis fuit, ut adeo eundem necesse sit vixisse post Arcadium Honoriumque, quæ opinio fuit viri summi & de bonis litteris, Stephano autem cumprimis, præclare meriti Lucæ Holstenii Hamburgensis. Itaque minus audiendus Johannes Tristanus argumento leviore ductus, cui ante Gallienum vixisse, longeque quam vulgo antiquior fuisse Stephanus videbatur, T. 2. operis præclari numarii p. 81. Plane autem ratio fugit virum doctum, * qui in Italia antiqua p. 1234. Eustathium Stephano antiquiorem putavit, cum Eustathius tot sæculis illo junior in commentariis ad Dionysium Periegetem & ad Homerum frequentissime Stephanum ejusque Ἐθνικά, nec Stephanum modo, sed & Stephani Epitomen, *τὸν τὰ Ἐθνικὰ ἐπιτέμνοντα* alleget, non quidem quod integro Stephano usus non fuerit Eustathius, ut Thomas de Pinedo suspicatur, cum contrarium pridem ostensum sit à Berkelio ex locis ubi Eustathius ex Stephano profert, quæ in nostro hodie desiderantur: (Confer Clariss. Neocorum ad Svidam in *παρθένος*.) sed quia Hermolaus nonnulla adjecerat passim operi, quod in Epitomen contraxit. Unde puto etiam minus tuto nos posse cum Holstenio, Berkelio, Theodorio Rycquio affirmare, quod Stephanus religione Christianus fuerit, etsi in vocabulo Βητλεέμ legimus verba Christiani procul dubio scriptoris: *ἐν ᾗ γέγονεν ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν.* Ecquis vero nos docebit hæc Stephani esse, non Hermolai? Non miror igitur viro doctissimo Septimio Florenti Christiano in mentem venire potuisse, ut Ἐθνικῶν auctorem Ethnicis adscriberet in notis ad Aristophanis Irenem p. 77. Quod etiam facit Richardus Montacutius p. 177. Appa-

* Vide Berkelii præf. ad Stephanum.

Apparatus, Stephanum in originibus sacris & Hebraicis mire hallucinari observans. Quamvis aliud videtur Eduardo Bernhardo litterarum illarum peritissimo, qui p. 49. ad Josephum non dubitat Stephanum laudare tanquam orientalium originum sedulum indagatorem. Confer Bocharti Chanaan II. 12. Ceterum rectius nos fortassis cum præstantissimo Petro Bælio in Lexico Historico-Critico nihil definimus, & hoc totum de * religione Stephani in medio relinquimus. Quantum vero ii qui veterum scripta in Epitomas redegerunt licere sibi in illa olim putaverint, non uno exemplo norunt viri eruditi, ut minime necessarium sit ea de re hoc quidem in loco plura verba facere.

Stephani opus ab auctore videtur inscriptum fuisse Ἐθνικά, ita enim Svidas & sæpe Eustathius appellat, & svadet scopus operis haud postremus, qui ad Grammaticam τεχνικὴν pertinet, & est nomina gentilia docere, quomodo à gentium, regionum, insularum, urbiumque, pagorum, & fluviorum nominibus recte deduci debeant, quod veterum scriptorum auctoritate plerumque facit, imo semper hoc eum facere, si opus ipsum Stephani exstaret integrum, videremus: etsi ipsum sæpe ex ingenio formare sua ἐθνικὰ notat Is. Vossius ad Melam p. 45. Ita etiam opus suum inscripserat Orus sive Orion Grammaticus, cujus liber secundus περὶ ἐθνικῶν Stephano citatur in Ταῦα. Diversum tamen institutum fuit Damastæ Sigeensis in ἐθνῶν καὶ πόλεων καταλόγῳ, Diogeniani ἐν πίνακι πασῶν ἐν τῇ γῇ πόλεων aliorumque, qui de Regionibus vel urbibus tractarunt Geographorum more vel Historicorum. Neque huc spectant Hippiæ Delii vel Callimachi ἐθνικαὶ ὀνομασίαι, Hellanicique & Zenodoti scripta ejusdem argumenti, quibus in scriptis de vocabulis & idiomatis nationi alicui peculiaribus agebant, ut alio loco diximus. Ceterum in versione Græca Catalogi Hieronymiani, quæ ad Sophronium vulgo refertur, statim sub initium alio longe sensu οἱ τὰ ἐθνικὰ συντάξαντες sunt scriptores Ethnici sive pagani. Stephani porro Ἐθνικὰ in plures libros digesta erant, ita quidem, ut cum litera Ο jam inciperet liber sextus & trigesimus, ut ex manu exarato Epitomes codice Perusino & Salmasii, qui Palatino MS. usus fuerat observatione docuit Vir Clarisf. Jacobus Gronovius. Hinc patet, falli Joh. Rualdum, qui in vita Plutarchi cap. 1. citat Stephanum Byzantinum libro XXII. περὶ πόλεων, producens locum ex voce χαιρωνεία & capite 6. afferens nonnihil ex voce Τάναγρα laudat librum XIX. Nempe singulis litteris singulos libros

* Fateor tamen me valde inclinare in eorum sententiam, quibus Stephanus videtur fuisse Christianus.

libros à Stephano tributos, perperam putabat vir doctus. Equidem jam cum Xylandro non licet amplius dubitare litterarum ordinem secutum fuisse τὸν Ἐθνικογράφον, ita tamen, ut unica littera plures interdum impleret libros, singulis præmisso indice nominum, de quibus esset dicturus. Utrumque patet ex calce fragmenti, quod ex Bibliotheca *Petri Seguierii* Franciæ Cancellarii primus in lucem protulit *Samuel Tennulius* addita latina versione & notis Amstelod. 1669. 4. Eidem fragmento Theophilus nescio quis, qui illud in membrana descripsit, hoc tristichon adjecerat:

> Σφάλματα καλλιγράφων πολυώδυνα μύρια φεύγων
> Χερσὶν ἑαῖς Θεόφιλος ὅλας ἐγράψατο βίβλους
> Τῶν ἐθνικῶν * Στεφάνοιο σοφῆς σώζοντα μελίτης.

Titulus autem hic præfigitur: Στεφάνου γραμματικοῦ Κωνσταντινουπόλεως περὶ πόλεων νήσων τε καὶ ἐθνῶν δήμων τε καὶ τόπων καὶ ὁμωνυμίας αὐτῶν καὶ μετωνομασίας καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐθνικῶν τε καὶ τοπικῶν καὶ κτητικῶν τε ὀνομάτων, qui titulus plenissime quidem, quæ in Stephani libro continentur exponit, sed librarii potius merces emtori venditantis, quam auctoris esse videtur. Nomina quæ fragmentum istud libri decimi pars postrema persequitur, sunt δύμη, usque ad extremum litteræ Δ, nisi quod in vocabulo δῶρον magna & aliquot paginarum lacuna est. Facile autem patet, si quis vulgatos Stephani codices cum hoc fragmento conferat, quam multa omiserit *Hermolaus* in sua Ἐθνικῶν ἐπιτομῇ, quæ sola nobis hodie omisso Stephani opere superest, apparetque recte affirmasse Is. Vossium, qui idem fragmentum tum adhuc ἀνέκδοτον non semel laudavit in suis ad Melam notis, vix vicesimam partem ἐθνικῶν descriptam ab Hermolao, unde fuere quibus in mentem venit non Epitomen ipsam sed epitomen epitomes nos duntaxat habere. Confer Bailleti judicia de præstantissimis quibusque scriptoribus T.1.p.461. Caspar itaque Barthius epitomatori indignatus in Bibliotheca sua sive libro octavo epidorpidon de Stephano ita scripsit:

> *Cui iste fractus est liber, male incestus*
> *In orbis ambitum coactor existit.*

Ceterum id, quod dixi integri Stephani fragmentum Segvierianum post Tennulium versione & notis illustravit *Abraham Berkelius*, Lugd. Bat.

* Ita in MS. legi, non ut editum est ab aliis, τοπικῶν, testis Jac. Gronovius V. C.

Bat. 1674. 8. idemque suæ Stephani editioni postea suo loco p. 312. seqq. inseruit, & iterum ad calcem sui Stephani nova versione & notis locupletatum exhibuit *Thomas de Pinedo.* Partem fragmenti, quæ de Dodone agit, peculiariter (post triumviros illos) Academicis exercitationibus illustrandum sibi sumsit *Jacobus Gronovius* V. C. Lugd. Bat. 1681. 4. adjecta Stephani Lemonii erudita de oraculo Dodonæo Epistola, & notis doctissimis *Eduardi Bernhardi.* Pars illa fragmenti Seguieriani ex Gronovii editione recusa etiam est Tomo septimo thesauri Antiquitatum Græcarum. Equidem fatendum est Stephanum per universum opus non pauca adspergere de urbium populorumque veris & fabulosis originibus, recensere passim viros doctos, qui in civitate vel regione, de qua agit claruerunt, aliaque tradere quam plurima Historici & Geographici argumenti, ita quidem, ut si præcipue ipsum Stephanum non Stephani ἐπιτομὴν haberemus, minimam operis partem tributam videremus exponendis nominibus gentilitiis & patronymicis, unde vocem ἐθνικῶν paulo laxius à Stephano acceptam suspicabatur acutissimus Bælius, cujus verba ex T. 3. Lexici p. 2793. adscribam: *il n'y a nulle apparence que le dessein principal de ce Grammairen ait roulé sur l'explication de ces termes derivatifs. C' étoit apparement la plus petite partie de son projet, & un accessoire de son ouvrage. J' avoue qu' il est fort soigneux de marquer ces sortes de noms, mais cela n'occupe que tres peu de place en comparaison des faits quil raporte, & des temoignages qu'il cite. Et que seroit ce si nous avions tout l' ouvrage? nous y verrions une ou deux lignes par article pour l' explication du nom adjectif formé du nom de la ville, & nous verrions quelquefois des pages toutes entieres dans un seul article. Je croi sauf meilleur avis que le titre ἐθνικα se raporte à toutes les observations qui se peuvent faire sur un peuple, sur un lieu, en tant qu'on se borne aux origines & à l' histoire Geographique.* Integro Stephani opere præterea usus Constantinus Porphyrogenetus, ut patet conferenti caput *XXIII.* & *XXIV.* libri de aministrando Imperio cum iis, quæ in vulgata Hermolai Epitome de Iberia & Hispania leguntur. Ac jure mireris Meursium virum doctiss. in editione operum Constantini hoc non observasse, qui duo ista capita, quoniam de illis emendandis desperabat, sine interpretatione latina edidit. Sed caput *XXIII.* emendatum & latine versum Berkelianæ Stephani editioni p. 408. seq. integrum insertum est. In capite *XXIV.* omnia recte se habent, nisi quod verba Κοίντος ὁ τῶν Ῥωμαίων πλέμαρχος ἐν ἀμφοτέραις ἱσπανίαις delenda videntur, utpote quæ nihil aliud sunt quam nota ex ora libri in textum recepta: & postremum verbum Πανωνία ex Plutarcho de fluminibus

& Plinio lib. 3. cap. 1. Hist. mutandum est in Πανία. In libris ejusdem Constantini de thematibus Imperii Orientalis plura ex Stephano, longe iis, quæ Hermolai Epitome exhibet, locupletiora occurrunt. Vide lib. 2. thema 6. 9. 10. 12. &c. etsi raro nominatur ipse Stephanus, quod tamen fit themate *IX.* de Sicilia, ubi Stephani Grammatici nomen diserte exstat. Consulenda etiam excerpta Constantini Peiresciana ab Henr. Valesio cum versione ac notis vulgata p. 493. Stephanum ἐν τῷ περὶ κύπρου laudat magni Etymologici auctor & ex eo Varinus in σφήκεια, quod apud Vossium p. 416. de Historicis Græcis redditur *libro de Cypro.* Sed verisimilius est ab Etymologo respici ἐθνικὰ Stephani in voce Κύπρος (ubi σφηκείας hodieque meminit Epitome) quam singularem de Cypro librum. Aut in Etymologico non *Stephanus* legendum sed Philostephanus, (Cyrenæus ille fuit Callimachi familiaris) cujus περὶ Κύπρου laudat Clemens Alexandrinus in protreptico, atque idem Vossius partem esse putabat operis περὶ νήσων, eodem auctore, tot veteribus celebrati. Certe Isaacius Tzetza ad Lycophronem, qui Stephani quoque alibi meminit, eadem verba quæ apud Etymologum habentur producit ex Philostephano ἐν τῷ περὶ Κύπρου, ut ante nos annotavit Abrahamus Berkelius. Ab eodem observatum est, ἐθνικογράφον laudari præterea à Svida in Νακώνη, & Νάξης, ut auctorem Scholiorum ad Epigrammata Græca, Bisetum ad Lysistratam Aristophanis, aliosque juniores innumeros silentio involvam. Hermolai Epitomatoris mentionem occurrere in Eudociæ Macrembolitissæ Joniis MSS. testatur Carolus Fraxinetus sive du Fresneus in Glossario Græco. In edita Stephani Epitome desiderantur in littera K nomina quædam incipientia à KE tum omnia à KH, KI, KA, KN, & non pauca à KO. Neque hactenus repertus est, qui illam lacunam suppleret, etsi Josephus Scaliger Epistola ad Janum Gruterum quæ inter editas est 431. testatus est Nicolao * Sophiano præter alios codices Græcos fuisse etiam integrum Stephanum (hoc est integram Epitomen Stephani) cum toto K & Λ. Equidem in λ nullam lacunam suspicati sunt vel primus editor Aldus, vel post eum alii: nullum tamen nomen à ΛE incipiens occurrit, & in reliquis hujus litteræ quandoque parcior esse videtur, unde Scaligero venire in mentem potuit etiam litteram Λ imperfectam in vulgatis codicibus circumferi. Præterea Joh. Passeratius integra Stephani Epitome usus fuisse perhibetur ex eo, quod Stephanum iu voce Κηφισσός laudat illustrans Elegiam sextam secun-

* Non Nicolaus sed Michael Sophianus illos græcos codices habuit. Vide Paulli Colomesii Opuscula p. 57.

ſecundi libri Propertii Poëtæ. Quanquam Nicolaus Lloydius, qui locum eundem reſpiciens hoc de Paſſeratio tradiderat ad Caroli Stephani dictionarium hiſtoricum in *Argynnis*, poſtea per litteras à Thoma de Pinedo rogatus reſcripſit ſe de ipſius fide dubitare. Dubitat etiam jure meritoque Berkelius, & productam à Paſſeratio fabulam ex Epitome Stephani in voce Ἄργυννος peti potuiſſe obſervat.

Primus Stephani Epitomen Græce in lucem edidit *Aldus Manutius* Romanus Venetiis A. 1502. fol. dicatam Johanni Taberio Brixienſi. Hinc ex *Juntarum* officina prodiit Florentiæ A. 1521. fol. Ab eo tempore *Conradus Gesnerus* Baſil. 1553. 1560. fol. in ſecunda & tertia editione onomaſtici nominum propriorum, nomina locorum ex Stephano latine interpretatus adjecit, non paucis etiam caſtigatis ut ipſe in præfatione & Epiſtola de libris à ſe editis p. 23. teſtatur. In Gerhardi Johannis Voſſii libro de ſcientiis Mathematicis p. 410. leges *ſatis omnibus liquere, quod Stephanus multum debeat Xyſto Betulejo*, quod olim Voſſium ſecutus & ipſe in exercitatione de Lexicis A. 1689. Lipſiæ edita ſcripſi. Sed jam non dubito à Voſſio perperam nominatum Xyſtum pro doctiſſimo Xyſti diſcipulo *Guilielmo Xylandro*, qui Baſileæ A. 1568. fol. Stephanum innumeris locis emendatum cum ſuis caſtigationibus, Græce, ſubjecto auctorum ab ἐθνικογράφῳ laudatorum indice recudendum dedit, & hac editione procul dubio optime de Stephano promeritus eſt. Sunt, qui latinam verſionem etiam ſimul edidiſſe affirmant, ſed & hos falli conſtat, quamvis verſionem promiſit molitusque fuit Xylander, cujus partem Heidelbergæ ab ejus heredibus redemit & A. 1626. ad Holſtenium miſit vir ſummus *Claudius Salmaſius*. Hic & ipſe Stephanum cum verſione & animadverſionibus edendum aliquando in ſe ſuſcepit, ut patet ex ejus notis ad Inſcriptionem Herodis Attici p. 29. verum à latine transferendi labore deterrere eum non dubitavit Joſephus Scaliger his verbis epiſtola CCXLV. ſcripta A. 1607. 3. Id. Maji. *Tamen prius Stephani ἐθνικὰ à te exſpectamus, ſiquidem parata habes: in illo auctore melior pars litterarum κάππα & λάμβδα deeſt. Et præterea multa ſunt ſuſpecta, alia perſpicue vitioſa, quibus ſine codice mederi ne optima quidem ingenia poſſunt. Quid eſt, quod è re litteraria magis facere vosſis, quam hæc publicare. Sed quomodo ulla interpretatio latina è dignitate adjici posſit, non video; Eſt enim merum Lexicon, ut Pollux, cujus, qui verſionem latinam dedit, magis ſeſe illo facto traduxit, quam commendavit. Hæc eſt ſententia mea, non qui te à tua dimovere poſtulem. Nam ſi tibi ita videtur, nolim te à propoſito tuo deterrere.*

rere. *Melius tamen tibi consultum fore credo, si hoc labore superſederis, ex quo tenuisſimus ad imperitos, nullus ad doctiores fructus, ad te vero nulla gloria proventura ſit.* Quæ viri maximi verba reſpiciens Jac. Gronovius Exercitat. de Dodone p. 12. *Vehementer*, inquit, *mihi placuit ſententia Joſephi Scaligeri negantis ſe videre, quomodo è dignitate Stephano aliqua interpretatio poſſet adjici. Unde quoque Salmaſium novimus conſilium vertendi hujus Lexici quod ante formaverat abjeciſſe, & plane hunc laborem non dubitavit ſupervacuum vocare magnus Caſaubonus.* Forte igitur memoria fefellit Antonium Clementium qui in vita Salmaſii p. 28. cum retuliſſet virum hunc, vel juvenem potius ſupra laudes, (tunc enim vix * viginti annorum fuit) præter alia Stephanum quoque ſexcentis amplius locis emendatum ac maxima ex parte ex antiquiſſimo codice Bibl. Palatinæ auctum ad prælum paratum habuiſſe, ſubjungit: *Cui, ſi bene memini, verſionem etiam adjecerat, potius temporis fallendi & ſtyli exercendi gratia, quam quod neceſſarium judicaret.* Sed & Leo Allatius p. 147. apum Urbanarum verſionem pariter & notas eruditiſſimas in Stephanum à Salmaſio ad prælum paratas fuiſſe teſtatur. Quod vero p. 29. ſcribit idem Clementius, certo ſibi conſtare, non periiſſe eum theſaurum nec in Bibl. τȢ μακαρίτȢ à multis retro annis extitiſſe, ſed hærere apud virum quendam eruditiſſimum, cui uſum codicis ſui Salmaſius conceſſerit, vix dubitem verba hæc, ſi non ad Iſ. Voſſium, ad Lucam certe Holſtenium reſpicere, cui Salmaſius & partem verſionis Xylandri, quam forte pro Salmaſiana habuit Clementius, & ſuum Stephanum utendum amice conceſſerat. Uſus Holſtenius præterea codice *Iſaaci Caſauboni*, quem ſimiliter non mediocrem operam in iſto auctore caſtigando poſuiſſe conſtat, vel ex lectionibus ejus Theocriteis, in quibus cap. 1. Stephanum ſexcentis mendis liberatum edere promittit, neque ob aliam cauſſam illam curam abjeciſſe videtur, quam quod Salmaſio idem cordi eſſe intellexiſſet, cujus Stephanus tempore interjecto pervenit in Bibliothecam Iſaaci Voſſii, qui Berkelio utendum illum dedit. *Carolus* præterea *Sigonius* de Stephano illuſtrando cogitaſſe fertur, uti *Johannes Hartungus* quoque teſte Simlero & *Aloyſius Gradenicus* Bibliothecæ Venetæ S. Marci præfectus teſte Kœnigio in Bibl. & Colomeſio in Bibl. ſelecta p. 48. ſeq. ut omittam Nicolaum Lloydium & viros doctiſſimos, qui obiter non paucis Stephani

* Antonius Clementius affirmat Salmaſium natum eſſe A. 1596. Ita vix undecim fuiſſet annorum, cum iſta ad eum ſcripſiſſet Scaliger. Sed verius videtur quod alii ajunt eum natum fuiſſe A. 1587. Atque ipſe Clementius p. 22. ſcribit eum A. 1506. egiſſe annum ætatis quartum decimum.

phani locis lucem attulere, Philippum Cluverium, Abrahamum Ortelium, Ezechielem Spanhemium, omnisque eruditionis ac veteris præcipue Geographiæ penu Isaacum Vossium. Etiam *Josephi Scaligeri* manu notatus & castigatus Stephanus editionis Xylandrinæ comparatus à Seb. Tegnagelio exstat Viennæ in Bibliotheca Augustissimi Imperatoris. Lubinum quidem hisce addere nolim, nam Thomas de Pinedo cum notasset Mich. Antonium Baudrandum Parisinum ad Philippi Ferrarii Lexicon Geographicum T. 2. p. 357. ubi de Stephano agit mox subjungere: *Quod nunc latinum reddidit, restituit & notis illustravit doctissimus P. Augustinus Lubin Augustinianus*, testatur sibi veritatem hujus rei scrutanti per litteras ad amicum scriptas, responsi loco obtigisse, Baudrandum hoc dixisse *in fide parentum*. Ac profecto non valde diligenter Stephanum trivisse videtur Lubinus ille Mercurii Geographici Gallice editi auctor, qui integrum ejus nomen esse putavit *E'tienne des Villes*, quasi *Stephanus de Urbibus*, ut Petrus de Natalibus, vel Nicolaus de Passeribus appellatus fuisset, quod non minus lepidum est, quam quod nuper ante aliquot annos Ferdinandus quidam Fabiani in Joh. Ciampini V. C. elogio laudaturus Itinerarium quoddam Gallice scriptum & duplici Indice auctum, cum in titulo legisset Verba *enrichi de deux listes*, id scriptoris nomen esse ratus, appellavit *Dominum Henricum de Deux listes*. Latinam quoque Stephani Ἐθνικῶν versionem adornavit *Benedictus Ægius* Spoletinus, quam è Vaticana Bibl. à Stephano Gradio illius tum præfecto acceptam una cum Græcis edere, Holsteniique notis præmittere volebat Theodorus Ryckius, nisi ex Italia in Belgium redux à novis Stephani interpretibus, de quibus jam dicturus sum, præventum se esse sensisset.

A. 1678. Amsterodami fol. lucem adspexit Stephani Epitome illustrata animadversionibus copiosis & latina versione Judæi Lusitani *Thomæ de Pinedo*, auctaque indice scriptorum ab ἐθνικογράφῳ allegatorum, in quo quidem Xylandrum secutus est, ut ipse fatetur, ubi de Polo agit. Non pauca tamen addidit & Xylandri hallucinationes interdum correxit, ut cum inter alia sustulit, quod Cornelium Alexandrum Polyhistorem Asclepiadæ discipulum historicum in quinq; diversos scriptores Xylander distraxerat, notatus eo nomine à Joh. Jonsio p. 13. libri de scriptoribus Historiæ Philosophicæ. Non me fugit alioqui Beverlandum p. 87. de Peccato Orig. & Ed. Bernardum p. 49. ad Josephum & alios admodum sinistre de Judæi illius animadversionibus sentire, modestia tamen illius industriaque & rem litterariam juvandi studium nemini

mini cordato improbabuntur. Hinc non tantum à diligentia eum commendat Joh. Daniel Major in diff. de numis græce inscriptis, sed & Paullus Colomesius notis ad Gyraldi dialogos de Poëtis p. 105. appellare non dubitat virum multæ lectionis atque ingenii amœnissimi. Idem tamen in Bibliotheca selecta p. 46. seq. fatetur se in Stephano Thomæ de Pinedo non multum eximii deprehendisse. *Il y paroist je l' avoue, quelque lecture, mais une lecture triviale, & qui ne nous aprend rien de particulier. Pour les corrections ou les conjectures, outre que ce Juif Portugais en doit une bonne partie à Jean Hartungus, qu'il n'allegue que fort rarement, il y en a peu qu'on puisse nommer heureuses & de la force de celles des Leopars, des Scaligers, des Maussacs, & des Saumaises. De plus il témoigne n' avoir lû que fort imparfaitement les ouvrages de ces grands hommes & de plusieurs autres du travail desquels il auroit pû embellir & augmenter le sien. Je ne pousse pas plus loin ma censure, parce que j'ay fait ailleurs quelques remarques sur la Critique de ce Juif.*

A. 1684. Lugduni Batavorum fol. prodiere *Lucæ Holstenii* notæ & castigationes postumæ in Stephanum, non sane à viro præstantissimo, quod valde optandum erat ad editionem paratæ & elaboratæ, sed quales ad oram Stephani ab Holstenio adscriptas velut sylvam quandam & apparatum elaborandorum commentariorum in codice Barberiniano ex autographo quod Serenissimæ Christinæ Suecorum Reginæ Holstenius legaverat expresso reperit, nec sine magno labore digessit descripsitque *Theodorus Ryckius.* Nihilominus vel hæ inter legendum in chartam à viro insigni conjectæ nec ultimam manum expertæ notæ, plurimum longe lucis Stephano afferunt, plura loca tum illius tum aliorum scriptorum felicissime restituunt. Ac profecto non tantum MStis duobus Palatinis aliisque subsidiis præstantissimis instructus sed & Critices ac Geographiæ veteris omnisque doctrinæ callentissimus Holstenius fuit, ut si ipsi commentarium in ἐθνικὰ perficere atque edere concessum fuisset, nihil forte magis egregium in hoc genere potuisset requiri ac desiderari. Jam non adeo mirum est in postumo opere nonnullos legentibus observari errores, quorum multos ex numis præcipue ostendi posse, Pyrrhique Ligorii auctoritati nimium sæpe Holstenium tribuisse, notatum est ab illustri Ez. Spanhemio Epistola tertia ad Andream Morellum, quæ hujus specimini rei numariæ subjungitur. Quantum vero lumen quamque haud vulgare Stephano ex numis possit accedere, docuit idem Spanhemius in incomparabili opere de præstantia numismatum,

ut

ut Harduinum aliosq; nunc prætermittam. *Francisci Guieti* notas ad Stephanum sed adhuc ineditas laudat Ægidius Menagius p. 27. amœnitatum juris civilis.

Denique A. 1688. Lugduni Batavorum fol. Stephani Epitome cum nova versione & commentario eximio *Abrahami Berkelii* editus est, qui vir eruditus & diligens præter codicem Salmasianum cum codd. Palatinis collatum, variis aliis adminiculis & MSto insigni Vossiano usus non tantum innumeris locis emendatiorem sed & interdum auctiorem Stephani Epitomatorem dedit, ut in ἀγνοῦς, ἀκυλήϊα & plurimis aliis vocibus lector non indiligens facile ex se observabit. Immortuus est huic operi bonus Berkelius, adeoque à littera Π commentarius ultimam auctoris manum haud expertus, qualiscunque tamen in ejus schedis exstabat cura Clarissimi *Jacobi Gronovii* adjectus fuit. Subjunctæ sunt etiam ipsius Gronovii breves notæ quædam cum variantibus lectionibus per eundem virum doctum ex MSto Perusino collectis. Sed Berkelio tametsi jampridem defuncto non levem dicam scribit prolegom. ad Sam. Bocharti Opera *Stephanus Morinus*, V. C. quod *Bocharti*, *Palmerii* suasque ipsius observationes in Stephanum illi transmissas vel plane neglexerit vel appositas rarissime suis, quibus debebat auctoribus acceptas tulerit. Qua de re lector melius judicabit, si Bocharti, Palmerii & Stephani Morini ad Stephanum observationes, quæ T. I. Operum Bocharti editionis Trajectinæ post paginam 793. leguntur, conferet cum editione Stephani à Berkelio concinnata, evolvetque Jani Berkelii filii pietatem in vindicanda fide paterna ad Jac. Gronovium.

XV. INDEX SCRIPTORUM *in fragmento Stephani Seguieriano allegatorum.*

Ad paginas editionis Berkelianæ p. 313 -- 331.

Ascle-

Svi-

XVI. INDEX SCRIPTORUM in Stephani Epitome memoratorum, longe, quam est in editione Berkeliana, plenior.

Τρι-

χρονικῶν ά in παῤῥασία. β' in ἀγρίαι γ' in λάρανδα. ζ' in αὐταριᾶται. ή, in ἀλαβᾶριον, ί, in ἄρσα, ἡφαιστία, σίλυες. ιά in δῶρος, ιέ in ψίμαδα ις' in ὠρεός.
Ἑλληνικῶν β' in ἀδράστεια, & τήναρος. δ' in Φήγεια.
β', sine operis nomine, in ἄστυρα, ί in κοσίανα, ιβ' in κύριοι.
Charondas Catanæus διάσημος τ Ἀθήνησι νομοθετῶν. in καπύνη.
Chœrillus Jassensis, in ἰασσός.
Chœroboscus, vide Georgius.
Cineas Rhetor. in ἔφυρα.
Claudius Julus sive Julius ut in λάμπη legitur) ά Φοινίκων (leg. Φοινικικῶν) in ἄκη. In ἰϐδαία vocatur ἰόλαος.
Cleo, Syracusanus, περὶ λιμένων, in ἀσπίς.
Cleodamas, de re equestri, in ἄχναι.
Clitomachus Carthaginiensis Diogneti F. nomine patrio Asdrubal &c. Vide in Καρχηδών.
Corinna, in θέσπεια.
Craterus, περὶ ψηφισμάτων. in ληψήμανδος & χαλκητόριον.
γ' in καρήνη, τυρέδιζα.
θ' in ἀρταῖα, ληψήμανδος.
Crates, in νήιον, τάρταρος.
Cratinus, in ψύρα ἀδραμύτλειον.
Μαλθακοῖς in ἰβηρίαι.
Νέμεσις in ψύρα.
Σερίφιοι in δύλων πόλις.
Crito, Getica scripsit, in γετία.
Ctesias, in ἀγβάτανα, δελβίκκαι.
περιηγήσεως γ' in Κοσύτη.
περίπλων, ά in σίγυννος, ἐν τῷ δευτέρῳ in τίριζα.
Περσικῶν ά in χάυων, γ' in Κυρταῖα.
Περσικῶν ί in δυρβαῖοι, χωραμναῖοι.

Cyon Cydathenæensis in Κυδαθήναιον.
Daimachus, λέ πολιορκητικῶν ὑπομνημάτων, in λακεδαίμων.
Damagetus, vide Demagetus.
Damastes ἐν τῷ περὶ ἐθνῶν, in ὑπερβόρεοι.
Damophilus, in ψιτλακή.
Deilochus Cyzicenus, in λαμψακός.
Demagetus sive Demaratus, in ἀκτή.
Demetrius in ἀγβάτανα, ἀκτή, ἀρκάδες, ἀθῆναι, ἀλθαία, ἀπία, ἀτπάλεια, ἀτάκη.
συνωνύμοις, in ἀλαβών.

Demetrius Antigoni F. in κύῤῥος.
Demetrius Salaminius in καρπασία.
Demetrius Callatianus, in αἰτίκυρα.
Demetrius Odessenus qui de patria sua scripsit. in ὀδησσός.
Demetrius Scepsius ις' τρωϊκῦ διακόσμου, in Σιλίνδιον.

Deme-

Diony-

* Phalerei nomen ab alia manu adjectum videtur.

Θρα-

Τρωϊ-

Ejus

* Ita vocatur in argumento quod Græcis in Argonautica Apollonii scholiis præmittitur.

θ' in

* Male interpres Stephani ait Nicandrum hunc Gangrenum eſſe appellatum.

Phi-

Ἐυρώ-

Ελλη-

Ἑλληνικῶν α΄, in χείμερρα, ἀσυρία.
γ΄ in σκῆψις. ς΄ in ἐυταία, ζ΄ in ὄλκρος.
ἱππαρχικῷ, in Φάληρα.
Alius videtur, qui ἑκκαιδεκάτῃ in ὄλκρῳ citatur.

ἀναμετρήσεσιν in ἀρωπὸς.
Zeno Myndius Grammaticus. in Μύνδῳ.

Zenodotus, in ἀντρὼν, δωδώνη.
Zopyrus, in ἀφροδισιάς.

Ad hunc Indicem ſupplendum profuit mihi Clariſſ. Hudſoni induſtria, qui ſuas mihi ſchedas Oxoniâ humaniſſime transmiſit.

XVII. EXPOSITIO TOTIUS MUNDI ET GENTIUM, cujus latinam verſionem antiquam initio mutilam è Juretiano Codice Salmaſius Jacobo Gothofredo edendam conceſſit, auctorem videtur habuiſſe Ethnicum a) Sophiſtam, patria forte Antiochenum, b) clarum circa A. C. 347. c) unde nonnullis viris doctis d) in mentem venit hunc ipſum libellum eſſe illam Geographiam, quam ad Julianum Imp. e) miſit Alypius Cæſarii frater, addita tabula Geographica quam jambis adſcriptis exornaverat. Equidem auctor hujus expoſitionis negat ſe in Britannia fuiſſe, in extremo libri: *deinde alia quæ ſic vocatur Britannia inſula, ſicut qui fuerunt narrant, valde maxima & præcipua in omnibus.* De Alypio autem Ammianus XXXIII. 1. *Negotiumque* (reſtaurandi templi Hieroſolymitani, Julianus) *maturandum Alypio dederat Antiochenſi, qui OLIM Britannias curaverat pro præfectis.* Unde non abſurde Petrus Bælius f) colligebat alium quemcunque quam Alypium ejus ſcripti eſſe auctorem. Poſſit tamen dici Alypium ad Julianum miſiſſe Geographiam, quam non ipſe ſcripſiſſet, ſed alius: neque enim Julianus diſerte affirmat illam Geographiam ab Alypio fuiſſe compoſitam, quemadmodum nec πινάκιον ſive Geographicam tabulam, cui tantum verſus adſcripſerat. Dionyſio Petavio notis ad Juliani Orat. 1. g) appellatur *veteris mundi deſcriptionis auctor latinus is quidem non Græcus.* Sed fortaſſe nihil aliud his verbis voluit vir eruditus, quam latina quæ habemus antiqua eſſe, non Græca: licet latina illa è Græcis converſa eſſe tot Græciſmi ab inerudito & barbaro interprete relicti mani-

a) Vide Jac. Gothofredi prolegomena & notas p. 21. ad c. XVIII.
b) Id. p. 20. Jac. Palmerius Exerc. ad auctores Græcos p. 283.
c) Gothofred. p. 12.
d) Voſſ. de ſcientiis Mathemat. 248.
e) Julian. Epiſtola XXX.
f) T. 1. Lexici, in Alypio, nota B.
g) p. 72. edit. Lipſ. Similiter Phil. Brietius parallel. Geograph. T. p. 10. cujus verba Gronovius editioni ſuæ præfixit.

manifesto produnt. Confer Salmasium ad Hist. Augustam p. 456. & Steph. Le Moyne notas ad Varia sacra p. 1033. Edidit hanc latinam veterem versionem rustico sermone h) ut ait Barthius, compositam addita Græca sua interpretatione novaque ejus translatione latina & commentario *Jacobus Gothofredus*, dicavitque Salmasio Genev. 1628. 4. Institutum suum ipse exponit his verbis: *Græci scriptoris ἀπόστασις isthæc est, quæ ab insulso literione Græcæ latinæque linguæ juxta ignaro in latinam linguam transfusa fuit: tam inepte, ut jacuisse tamdiu non mirer; potius enatasse. Ea barbaries ubique hanc interpretationem obsidet, ut in tam conciso præsertim opere non putes quicquam latere quod erui publice intersit. Et tamen contra est: Nempe quod in balluca auri argenti adsolet, diligentius excutienti purioris metalli ramenta quamplurima hic intermicant. Quinimo, (quis putet) & hæc ipsa versionis barbaries in bonum vertit. Nam quia interpres verbum verbo curavit reddere, Græcanica etiam ubique constructione servata, quæ vitium latinis auribus sonaret, facile fuit, Græca saltem medioccria ex latinis FACERE non bonis.* Sane vel ex his verbis (ut latinismos in Græca hac περιηγήσει à Laur. Normanno τῷ μακαρίτῃ observatos omittam) constat falli eos qui Græca à Gothofredo edita putant esse antiquũ & originarium contextum, quod videtur etiam sensisse Jacobus Palmerius Grentesmenilius qui locis nonnullis veteris hujus Orbis descriptionis lucem affert in Exercitationibus ad Optimos auctores Græcos p. 283.-- 286. Quamobrem non plane videtur improbandum *Jacobi Gronovii*, V. C. institutum, qui quando hanc expositionem Mundi cum Scylace, Anonymo Vossiano & Agathemere recudi curavit Lugd. Bat. 1697. 4. latinum tantum exemplar antiquum expressit, Gothofredi Græcis omissis. Notas etiam eruditas & prolegomena omisisse alii noluerint, at loca quædam in præfatione sua non infeliciter emendavit.

XVIII. In *Leonis Allatii* συμμίκτοις Bartholdo Neuhusio curante excusis Amstelodami (licet titulus falso Coloniam Agrippinam præfert) A. 1653. 8. leguntur quædam Geographica. Sunt autem hæc:

1.) *Joanis Phocæ* Cretensis Monachi qui sub Emanuele Comneno militaverat & Palæstinam invisit A. C. cIↃcLXXXV. *Ἔκφρασις ἐν συνόψει τῶν ἀπ' Ἀντιοχείας μέχρις Ἱεροσολύμων κάστρων καὶ χωρῶν Συρίας, Φοινίκης, καὶ τῶν κατὰ Παλαιστίνην ἁγίων τόπων. Compendiaria descriptio castrorum & urbium ab urbe Antiochia usque Hierosolymam*, cum versione Allatii.

 2.) Epi-

h) Barthius ad Zach. Mytilenæum p. 250. & 245.

2.) *Epiphanii* Monachi ac presbyteri Hagiopolitæ, διήγησις εἰς τὸν περιηγητὴ περὶ τῆς ἁγίας πόλεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἁγίων τόπων. *Enarratio Geographica Syriæ, urbis sanctæ & sacrorum ibi locorum*, cum versione *Fed. Morelli* (qui è MS. Vaticano prior sed minus emendate Parisiis à Jac. Sirmondo acceptam ediderat) per Allatium interpolata. Auctor singula quæ scripsit oculis se suis vidisse testatur p. 63. τὴν γὰρ πᾶσαν ἀλήθειαν ἔγραψα καθὼς περιεπόλευσα, καὶ εἶδον οἰκείοις ὀφθαλμοῖς. Quando scripserit, non docet. Ejusdem de S. Apostolo & de S. Maria memorat Allatius de Simeonum scriptis p. 90. & 106.

3.) *Perdiccæ* Protonatorii Ephesini ἔκφρασις περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κυριακῶν θεμάτων (al. θαυμάτων καὶ θεαμάτων) *Expositio thematum*] *Dominicorum*, *& memorabilium quæ Hierosolymis sunt*, versibus Politicis, cum versione *Fed. Morelli*, Jambico carmine, qui sine auctoris nomine è codice in quo Maximi Planudæ carmina præcedebant vulgaverat. Perdiccæ nomen restituit Allatius è codice Viennensi. Confer Lambecium lib. 1. de Bibl. Vindobonensi p. 105. Cangio hic idem videtur Perdiccas de quo Pachymeres VI. 24. Hist. & pseudo Synodus Palamitar. p. 171.

4.) *Anonymi* ἀπόδειξις περὶ τῶν Ἱεροσολύμων, *locorum Hierosolymitanorum enarratio*, lingua Græca vulgari, cum Allatii versione.

5.) Tractatus de distantiis locorum terræ sanctæ scriptus ab Eugesippo quodam A. C. MXL. latine, è Codice Caroli Moroni.

6.) Willebrandi ab Oldenborg Canonici Hildeshæmensis qui A. C. cIↃ ccXI. Palæstinam lustravit, Itinerarium terræ sanctæ, latine ex MSto Codice Branensis Monasterii prope Svessionem, unde habuit Bibliotheca Puteana, ex hac Holstenius, ab isto Allatius.

XIX. Idem Holstenius Syntagma Geographorum Græcorum edere constituerat duabus distinctum partibus, quarum delineationem refert propinquus ejus Lambecius lib. I. de Bibl. Vindob. p. 113. seq. In *parte priore* debebant comparere:

Mich. Pselli de terræ situ, figura & magnitudine opusculum, quod fuit etiam in Bibliothecis Jac. Sirmondi & Patricii Junii, teste Vossio.

Anonymus de terra describenda in plano.
Isaacus Argyrus de terra describenda in plano.
Agathemeri Orthonis Hypotyposis Geographiæ, de qua dixi supra §. XI.
Incerti auctoris compendium Geographiæ.

Mar-

Marciani Heracleotæ de ambitu orbis terrarum libri II. de quibus ſupra §. X.

Artemidori Epheſiii Epitomes fragmentum, de quo ibid.

Hannoninis circumnavigatio Africæ, de qua diſſerui lib. I. cap. VI.

Scylacis Caryandeni deſcriptio maris interni, de qua §. VI. ſeq. hujus capitis.

Scymni Chii de ſitu orbis poëma. id. §. IX.

Dicæarchi deſcriptio Græciæ, de qua lib. III. cap. XI. p. 296.

Dionyſii Byzantii ἀνάπλους ſive i) deſcriptio Boſpori Thracii, cujus editionem jam à celeberrimo Hudſono exſpectamus, ut dixi Lib. III. c. XXXII. p. 796.

Petri Gyllii k) qui diu in Oriente verſatus eſt, & A. C. 1555. Romæ obiit, commentariorum de Boſporo Thracio libri III. ad Dionyſium illuſtrandum *jam tot annos in cæcis tenebris jacentem, qui licet hominum*, inquit Gyllius, *in magna luce verſaretur, tamen craſſa adeo*

i) Scripſit Dionyſius Byz. Stephano ac Svidæ laudatus, ante Imp. Severi tempora, qui A. C. 197. Byzantium & loca Boſporica ruinis involvit. Exordium ejus Anapli à Cangio in CPoli Chriſtiana editum, quia breve eſt, h. l. integrum adſcripſi. Εἰ μόνην συνέβαινε τοῖς ἀναπλέουσιν εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ τὸ καλούμενον αὐτοῦ στόμα, τερπνὴν ἅμα καὶ θαυμαστὴν εἶναι τὴν ὄψιν, δυσχερὴς οὖν ἄλλως ἐπὶ τοῖς ὁρωμένοις ὁ λόγος. ἀπείργαστο γὰρ δὴ τὸ σύμπαν ὑπὸ τῆς ὄψεως ἀξιοθαύμαστον ἑαυτὴν παρεχομένης κατάτε ἐγγύτητα καὶ στενοχωρίαν τοῦ πορθμοῦ, κατὰ τὴν δι' ὀλίγου τῆς θαλάττης πρὸς ἀμφοτέραν τὴν ἤπειρον ἐπιμιξίαν, ἐγγυβαθῆ κόλπων καὶ λιμένων ἀνάχυσιν, ὑφ' ὧν οὐχ ἧττον εὐθηρός ἐστιν ἡ σκεπάνη, καὶ τοῦ ῥεύματος τὸ μὲν πλέον κατιόντος, ἔστι δὲ ὅτε κατ' ἐπικράτειαν ἀναστρέφοντος, εἰσιόντων δὲ τῶν ἀκρωτηρίων τὴν περιαγωγὴν παρ' ἀλλήλων ἀναπλυασομένων, καὶ ἐκ τῆς κατ' εὐθυπορίας ἀναλυόντων τοῦ ῥεύματος τὴν βίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐλάττω παρέχεται τῆς ὄψεως τὴν ἀκρόασιν, ἀναγκαῖον ἔδοξέ μοι συγγράψαι περὶ τούτων, ὡς τοῖς μὲν ἰδοῦσι μηδὲν ἐνδέοι τῆς ὁλοκλήρου καὶ τελειοτάτης ἱστορίας, οἱ δὲ μὴ θεασάμενοι, τὸ γοῦν ἀκηκοέναι περὶ αὐτῶν ἔχοιεν. Ἀρχὴ δὲ αὕτη τοῦτε λόγου καὶ τῆς χωρίων φύσεως πέλαγός ἐστιν ὁ Πόντος ὁ Εὔξεινος, μεγέθει τῶν ἄλλων πλεῖστον, ὅσα μὴ πρὸς τὴν ἔξω θάλασσαν ἰσώσασθαι. Μόνη δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀνακέχυται λίμνη Μαιῶτις, ἣν μητέρα καὶ τροφὸν τοῦ πόντου κατεφήμισε λόγος ἐκ παλαιᾶς μνήμης παραδεδομένος. Ταύτης τὸ περίμετρόν ἐστι δισχιλίων σταδίων, τὸ δὲ πέρας Τάναϊς, ὅρος τῶν δυοῖν ἡμερῶν.

k) Scripſit idem Gyllius quoque librum de urbe CPoli accuratiſſimum, in quo nihil aliud carpit Tho. Smithus V. C. in notitia CPoleos p. 66. ſeq. quam quod pæne nimia diligentia uſus narrationem paulo obſcuriorem & minus gratam videatur reddidiſſe.

adeo caligine circumfusus est, ut non videretur, nisi quis simili studio, quo uti conatus sum, ejus caliginem discuteret.

Arriani descriptio Ponti Euxini, de qua dicam infra capite de Arriani scriptis.

Anonymi descriptio Ponti collecta ex Scymno, Arriano & Marciano. Hanc à nobilissimo Godefrido Christiano Gœzio acceptam ad præstantissimum Hudsonum transmisi, qui illi in volumine tertio Geographorum Græcorum locum dabit.

Arriani, vel potius incerti circumnavigatio maris Erythræi. De hac quoque infra in capite de Arriani scriptis dicturus sum.

Isidori Characeni mansiones Parthicæ, de quibus supra §. VIII.

Palladius de Indis & Brachmannis, de quo vide si placet lib. I. c. XI. §. VI.

Strabonis Epitome, de qua capite I. hujus libri IV. §. 4.

Gemisti Plethonis emendatio aliquot errorum Strabonis: Descriptio Græciæ è Strabone excerpta, & descriptio Peloponnesi (è Ptolemæo.) De Gemisti, uti Pselli quoque & Isaaci Argyri scriptis dicendi locus erit infra libro V. Gemisti Geographia Thessaliæ MSta in Bibl. Vindob. & Regia Londinensi.

Varia excerpta Geographica collecta è variis MSS.

In *parte altera* Syntagmatis Holsteniani, sive uti apud Lambecium lib. VI. p. 268. vocatur Corpore Byzantino, exstare debebant:

Hesychii Viri illustris Origines CPolitanæ, quas Jo. Meursius primus cum latina versione & notis edidit.

Georgii Codini Origines & antiquitates CPolitanæ, quas illustrarunt idem Meursius & Lambecius, ut libro V. dicam.

Anonymi Excerpta de Antiquitatibus CPolitanis, illa ni fallor quæ primo loco in Combefisii manipulo Originum rerumque CPolitanarum leguntur, & à Lambecio illustrata sunt.

Pauli Silentiarii descriptio templi Sophiæ & descriptio ambitus ejusdem templi, carmine Jambico: quod à Cangio deinceps editum atque illustratum versione & notis est ad Jo. Cinnami calcem.

Petri Gyllii descriptio Urbis CPolitanæ.

De XIV. regionibus Urbis CPolitanæ libellus Anonymi latini, qui Theodosio imperante scripsit. Confer Cangii CPolin Christianam lib. I. p. 62. Præfationem ex Codice Vindobonensi edidit Lambecius lib. 2. de Bibl. Vindobonensi c. 8. p. 950. seq. Librum ipsum habes ad calcem Notitiæ utriusque Imperii.

Emanuelis Chrysoloræ comparatio veteris & novæ Romæ.

Constantini Porphyrogeniti thematum Imperii CPolitani libri II. quorum priorem vertit atque illustravit Bonav. Vulcanius, posteriorem Federicus Morellus.

Hieroclis Grammatici Synecdemus (Comes peregrinationis) sive Notitia Provinciarum Imperii Orientalis, quam postea una cum supplemento quod è Farnesiano Codice Holstenius descripserat, in tomo secundo l) Antiquitatis Ecclesiæ illustratæ edidit Emanuel à Schelstrate Romæ 1697. fol. Meminit hujus libri Constantinus Porphyrogen. lib. 2. them. c. 1. p. 81. *μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ Ἱεροκλῆς ὁ Γραμματικὸς ὁ γράψας τὸν συνέκδημον.*

Notitia m) Episcopatuum sedis Antiochenæ & Hierosolymitanæ.

l) In hujus tomi secundi Appendice præter Hieroclis synecdemum exstat & Itinerarium quod fertur sub nomine Antonini Augusti, tum Nili Doxopatrii commentarius de quinque thronis Patriarchalibus, atque aliæ hujuscemodi notitiæ veteres Patriarchatuum, Metropoleon & Episcopatuum antiqui Orbis Christiani. Quod vero multis in hoc opere agit Schelstratenus, ut dispositionem dioeceseon Ecclesiasticarum juxta dispositionem provinciarum Imperii, de quarum ratione sollicite disserit, factam olim fuisse demonstret, hoc impugnavit non ita pridem Benedictus Bacchinus erudito volumine in tres distincto libros de Ecclesiasticæ Hierarchiæ origine. Mutinæ A. 1704. 4. Qui tamen accurate vetera monumenta pensitaverit, neque semper ante Constantinum M. neque nusquam Ecclesiasticas dioeceses cum provinciarum divisione conspirare inveniet.

m) Plures ejusmodi Notitias Episcopatuum Veterum Orientis & Occidentis Græce & latine in lucem dedit *Carolus à S. Paulo* Episcopus Abrincensis Paris. 1641. fol. Animadversiones posthumæ *Lucæ Holstenii* in hoc opus, cum ejusdem observationibus in Phil. Cluverii (cujus itineris socius fuit, vide p. 263. & Lambecium VI. p. 273. & 258.) Italiam antiquam & Thesaurum Geographicum Abrahami Ortelii prodierunt Romæ 1666. 8. Denique Caroli à S. Paulo Geographia Sacra additis Holstenii animadversionibus nitide recusa est Amstelodami A. 1703. fol. Similem notitiam à *Basilio Jalimbanensi* A. C. 883. compositam Græce & latine vulgavit Gvil. Beveregius in notis ad Synodum Trullanam p. 135. seq. ubi notat Carolum non optima semper fide egisse, sed Romanorum præsulum ambitioni hinc inde litasse. Prætereo Eutychii, medio fere sæculo X. clari, notitiam sedium metropolitic arum Alexandriæ ab eodem Beveregio p. 148. seq. alias item hujuscemodi à Jac. Goaro ad calcem Codini, & Em. Schelstrateno parte 2. Antiquitatis Eccles. editas. *Nili Doxopatrii* qui sæculo XII. post CHRISTUM natum scripsit Notitiam Ecclesiarum à Patriarcha CPolitano dependentium ante Schelstratenum etiam dedere Allatius lib. 1. de utriusque Ecclesiæ consensu c. 24. Stephanus le Moyne T. 1. Var. sacror. p 211. seq. & Richardus Simon ad calcem Historiæ Criticæ de religio-

ne

Appendicis loco subjiciendi erant:

Philonis Sophistæ liber de septem miraculis mundi, de quo dictum est lib. III. c. XXIV. §. 4.

Sotionis excerpta de miraculis aquarum, de quibus vide si placet ejusdem libri c.VI. §. 38. & Vossium II. 7. de Hist. Græcis.

Pauli Silentiarii carmen de miraculis aquarum, de quo lib.III. c.XXVII. p. 722. seq.

Anonymus de incremento Nili, ille ni fallor qui latine inter Aristotelis scripta legitur, ut dixi ejusdem libri cap.VI. §. 37. vel potius brevior alter, quem Græce & latine ad Herodoti calcem dedere H.Stephanus G. Jungermannus & Tho. Galeus.

Seorsim ab Holstenio edendi:

Stephanus de Urbibus, Dionysius de situ Orbis, & Geographica sacra Eusebii, Hieronymi, Eucherii & aliorum.

XX. Supersunt & alia Geographica scripta Græca manu exarata in variis Bibliothecis, ut in Augusta Vindoboensi, *Androetæ* Tenedii (cujus periplum propontidis laudat Scholiastes Apollonii II. 159.)

ἱστορ-

ne & ritibus Orientalium Gallice editæ, ubi & alia quædam hujus argumenti è Tho. Smithi libro de statu præsenti Ecclesiæ Græcæ. His addes Leonis Sapientis διατύπωσιν, & expositionem novam Andronici Palæologi Imp. quam Georgii Cyprii Chronico Ecclesiæ Græcæ Lips. 8. 1687. latine subjecit Rev. D. Jo. Olearius. De Episcopatibus Africæ observata multa sunt Joh. Fello Episcopo Oxoniensi ad Cyprianum, & præstantissimo Eliæ du Pin ad Optatum. Notitiam veterem provinciarum Africæ vulgavit Jac. Sirmondus T. 1. Var. Opusc. recusam T. 1. ejus operum atque in tomo priore historiæ persecutionis Vandalicæ Victoris Vitensis, curante Theodorico Ruinarto: cui addenda quæ ad Sexti Rufi breviarium c. 4. viri docti. Notitias provinciarum Galliæ tum idem Sirmondus T. 1. Concilior Galliæ & A. du Chesne T. 1. scriptor. Francor. Reliquarum provinciarum dispositio qualis saltem ultra Honorii & Arcadii tempora exstitit, peti potest è Notitia utriusque Imperii, quam illustravit Pancirollus, & Grævius T. VII. thesauri Romani inseruit. Notitiam Patriarchatuum Antiocheni & Hierosolymitani, nescio an eandem quam in syntagmate Geographico edere Holstenius voluit, Gvil. Tyrio subjectam exhibet Jac. Bongarsius T. 1. gestorum Dei per Francos p. 1044. seq. Notitiam Ecclesiarum Romæ Baronius T. XI. ad A. 1057. n. 20. E recentioribus Geographiam Ecclesiasticam summatim tradidere 1) Aubertus Miræus libris V. de notitia Episcopatuum orbis Christiani Antwerp. 1613. 8. & in Chronico Chronicorũ Jani Gruteri. 2) Frid. Spanhemius Theologus Leidensis T. 1. Opp. qui etiam chartas Geographicas habet adjunctas, & 3) Commanvillius libro Gallicè Rothomagi A. 1700. 8. edito & magna industria composito cui titulus: *tables Geographiques & Chronologiques de tous les Archeveschez & Evechez de l'Univers, ou l'on voit l'etat ancien & present* &c.

ἱστορικὸν περὶ τῆς γῆς αὐτοῦ πατρίδος, teste Lambecio T. 1. p. 148. *Mich. Pselli* quod rotunda sit terra. *Nicephori Blemmidæ* brevis Geographia, *Georgii Chrysococcæ* Medici tabulæ Astronomicæ & Geographicæ quarum meminit Labbeus p. 121. 124. Bibl. nov. MSS. *Gemisti Plethonis* varia Geographica de quibus Allatius libro de Georgiis p. 386. *Anonymi* fragmentum Historico Geographicum de divisione orbis terrarum inter tres filios Noæ n) eorumq; posteros, quod itidem exstat in Vindobonensi Bibliotheca teste Nesselio part. 1. p. 140. 230.

Doctissimus vir *Jo. Hudsonus* in tertio Volumine Geographorum Græcorum, quod sub prælo sudat, daturum se promisit:

Ephori fragmentum o) è Topographia Christiana Cosmæ, vulgatum in appendice ad Geographica antiqua Jacobi Gronovii V. C.

Dionysii periegesin cum commentariis Græcis Niceph. Blemmidæ è Codice Bodlejano, & Metaphrasi Avieni;

Topographiæ Christianæ elegantissimam partem, & monumentum Ptolemæi Aduliticum ex Apographo Bigotiano.

Dionysium Byzantium de Thracio Bosporo.

Anonymum à Jacobo Gothofredo editum.

Claudii Ptolemæi (de cujus scriptis infra dicam capite peculiari) longitudines & latitudines urbium ex Theonis Alex. codice, in Bibl. Bodlejana.

Gemisti Plethonis ἀνέκδοτα ex eadem Bibliotheca.

Descriptionem Arabiæ Arabice & latine ex Abulpheda per Joannem Gravium, p) & Arabiæ descriptionem Ptolemaicam Græce & latine per eundem Gravium innumeris in locis emendatam.

Periplum Ponti Euxini & locorum utriusque continentis, videlicet Bithyniæ Ponto adjacentis, Paphlagoniæ &c. Græce, auctore Anonymo.

Fragmentum de Urbium & regionum nominibus in alia atque alia mutatis, ex notis Leonis Allatii ad Georgium Acropolitam p. 244.

Sotionis libellum de fluminibus, fontibus &c.

Deperditos Geographos Græcos persequi nihil attinet, quorum præcipuos ex solis Strabonis, Eustathii, Stephani Byz. aliisque quos

n) Confer de hoc argumento Genes. X. & Josephum lib. 1. Antiqu. cap. VI. cum Ed. Bernhardi notis. Cosmam Indoplevsten Lib. II. Topographiæ Christianæ p. 131. 132. & Samuelis Bocharti Phaleg.

o) Vide supra lib. III. c. 25. p. 614

p) Confer Gravii vitam à Smitho editam p. 30.

quos paulo ante dedi indicibus colligere cuivis facile est. Sed plerosque etiam notatos memini à Vossio in præclaro de Historicis Græcis opere, & in libro de Philologia cap. XI. ac de scientiis Mathematicis cap. XLIII. & LXIX.

E recentioribus Græciam tabula descripsit *Nicolaus Sophianus* Corcyræus circa A. C. 1480. Romæ clarus, quam commentario illustravit Nicolaus Gerbelius Basil. 1545. recuso T. IV. thesauri Gronoviani. Quanquam vero & hanc & reliquas Geographiæ veteris partes illustrarunt multi, nemo tamen plenius hoc accuratiusque fecit Viro egregio *Christophoro Cellario*, cujus notitia orbis antiqui, sive Geographia plenior ab ortu Rerump. ad Constantinorum tempora prodiit Lipsiæ & Cantabrig. 1701. 1706. 4. duobus Vol. Hic septuagenario popior nuper hoc ipso A. 1707. Halæ Saxonum excessit è vivis, die quarta Junii, cum non hoc tantum sed quam plurimis aliis insignibus ingenii sui monumentis rem litterariam pariter & gloriam nominis sui insigniter locupletasset. Singularem præterea lucem Geographiæ priscæ affundit Joannis Harduini è Soc. Jesu opus eruditissimum, cui titulus *Numi antiqui populorum & urbium illustrati.* Paris. 1684. 4.

CAPUT III.

De Dioscoride, Aretæo, & Rufo.

Dioscoridis Anazarbei nomen & ætas. 1. *Alii Dioscorides.* 2. *Dioscoridis Anazarbei scripta.* 3. *Interpolatores.* 4. *Editiones & MSta quædam* 5. *Alii scriptores de herbis.* 6. *De Aretæo.* 7. *De Rufo Ephesio.* 8.

1.

PEDACIUS DIOSCORIDES vulgo appellatur, quem à Pedania gente Romana *Pedanium* potius appellandum esse ex antiquissimo Codice MS. Vindobonensi pulchre observat Lambecius II. de Bibl. Vindob. p. 591. Atque ita vocatur etiam in Photii Cod. 178. & in aliis MSS. quos Janus Lascaris & Salmasius inspexerunt. Secta Empiric⁹ fuit, patria Anazarbeus Cilix, civis a) Asclepiadæ.

a) Steph. Byz. in Ἀναζαρβά. Svidæ vero errorem qui Anazarbi nomen ante Nervæ Imperium inauditum scribit, refellit Valesius ad Ammiam. XIV. 8. & Harduinus ad Plinii lib. V. 27. ubi Anazarbenorum mentio, emendatione LX. Salmasio quoque qui

piadæ. Neque dubito eum prius ſcripſiſſe quam Plinius Hiſtoriam Naturalem conderet, quanquam ætatem ipſius attigiſſe Plinium pariter mihi perſuadeo. At quod Plinius eum non nominat b) multa tamen refert quorum ſimilia etiam apud Dioſcoridem leguntur, inde videtur accidiſſe, quod ambo ex iisdem hauſerunt fontibus, neque Dioscoridis librum Plinius viderit. Sic multa eadem habet quoque Scribonius Largus, ut Joanni Rhodio obſervatum: neque is tamen Dioſcoridis meminit. Ne Plinius Valerianus quidem, ſi modo ullus unquam fuit ſcriptor hujus nominis, & non libri quinque qui ſub illo nomine exſtant ideo quia è Plinii Hiſt. naturali excerpti ſunt, Plinio alicui tribuuntur. Semel allegat Dioſcoridem Apulejus de herbis c. CIX. ſæpius Galenus, qui non diu poſt Plinium fuit. Dioſcorides ipſe opus ſuum, de quo jam dicturus ſum, inſcripſit *Areo* alicui (φίλτατε Ἄρειε) quem Torrentius ad Sveton. Auguſt. c.89. & Lambecius lib.II. commentar. p.559. eundem eſſe putat cum Areo Philoſopho Alexandrino, quo familiariter uſus eſt Auguſtus Imperator. Sed miror Lambecio hunc ipſum Areum eundem haberi cum Areo quem Aſclepiadeum vocat Galenus V. ult. de compoſ. medicamentorum ſecundum genera. T. 13. Pariſ. p. 801. ὡς δὲ Διοσκορίδης ὁ Ταρσεὺς (Lambecius p.561. legit Ἀναζαρβεὺς) ἔδωκεν Ἀρείῳ τῷ Ἀσκληπιαδείῳ θαυμαστῶς κατέχων τὰς αἱμοῤῥαγίας (confer Dioſcoridem V.115. περὶ χαλκίτεως.) Hunc Aſclepiadeum ſive Aſclepiadis Anazarbei Medici ſectatorem Areum eſſe, cui Dioſcorides libros ſuos dicavit, certum mihi videtur. Lecanium Areum vocat Galenus V. 13. p.795. & ejus iterum meminit p. 791. 799. &c. Sed eundem hunc eſſe cum Areo Philoſopho Alexandrino non facile crediderim. Igitur Dioſcoridis ætatem potius cum viris doctis colligamus ex Licinnio ſive ut apud Tacitum XV. 33. vocatur Lecanio Baſſo, qui Conſul fuit anno CHRISTI 64. Neronis XI. Hujus Dioſcorides in præfatione ad

M Areum

qui in prolegominis ad Exerc. de Homonymis hyles iatricæ p. 10. Dioſcoridem Pedanium dictum eſſe putat à patre Pedanio, perinde ut Herodem Atticum & Apollonium Molonem, ægre aſſentior, quia Pedanii nomen in MSS. præmitti non vero ſubjici video. Pedanii plures referuntur à Jo Glandorpio in Onomaſtico p. 667.

b) Confer Jac. Thomaſii τοῦ μακαρίτου librum de plagio litterario §. 657. & 683. ſeq. ubi refert Plinium à Nic. Leoniceno in libris IV. de Plinii & Medicorum erroribus: Bilibaldo Pirckhaimero, Georgio Agricola aliisque velut Dioſcoridis qui ſcripta expilaſſet reprehendi, ac viciſſim defenſitari à Pandulpho Collenutio in defenſione contra Leonicenum Pliniomaſtigem, Marſilio Cagnato II. 28. Variar. Obſ. & Paulo Cigalino in lectione poſteriore de Plinii fide atque auctoritate.

Areum meminit his verbis: *δεῖγμα δὲ ὃ σμικρὸν τῆς ἐν σοὶ καλοκαγαθίας ᾗ ἡ τοῦ κρατίστου* c) *Λικιννίου Βάσσου διάθεσις.* Etiam ex hoc loco clarissime apparet alium esse Areum quem affatur Dioscorides, quam Philosophum illum Alexandrinum. Non enim tam plumbeus fuisset, ut pro Licinio Basso non potius nominasset Augustum Imp. apud quem adeo gratiosus erat ille Areus. At Lecanius ille carbunculo jam perierat, cum scriberet Plinius XXVI. 1. *quo duo consulares obiere, condentibus hæc nobis eodem anno, Julius Rufus & Q. Lecanius Bassus, ille Medicorum inscientia sectus, hic vero pollice lævæ manus evulso acu ab semet ipso, tam parvo vulnere ut vix cerni posset.*

II. Fuere & alii Dioscorides, quos diligenter recenset Jonsius II. 6. de scriptoribus Hist. Philosophicæ, cujus observatis mea adjungam.

1) Dioscorides Medicus, ob lentes quas in facie habebat, cognominatus *Φακᾶς*, teste Svida, qui eum apud Cleopatram sub Antonio vixisse, & libros XXIV, Medici omnes argumenti scripsisse affirmat. Sed male eum confundit cum nostro Anazarbeo, à quo diserte distinguit Galenus, Alexandrinum fuisse testatus expositione glossarum Hippocratis in *ἰνδικόν*, & Herophileæ addictum sectæ, in præf. ad eandem expositionem. Idem Galenus loco priore eum accenset Menestheo, Andreæ Chrysaris, & Xenocrati (Aphrodisiensi: alius apud Erotianum Xenocritus Cous Grammaticus) qui *ὀνομασίας φαρμάκων* composuerunt, & Erotianus sive Herodianus præfat. ad glossarium suum Hippocraticum notat Dioscoridem Phacam septem libris castigasse quæ interpretandis Hippocratis vocibus difficilioribus scripserant ante ipsum alii, Xenocritus Cous, Callimachus Herophileus, Bacchæus Tanagræus, Philinus Empiricus & qui hunc in compendium misere Epicelevstus Cretensis & Apollonius Ophis. Ordine Alphabetico hos libros compositos fuisse, atque idem opus à Galeno respici suspicatur Lambecius lib. II. p. 565. Dioscoridem Alexandrinum laudat etiam Paulus Ægineta IV. 24.

2) Dioscorides Alexandrino & Anazarbeo junior, quem patrum suorum memoria, hoc est sub Trajano & Hadriano floruisse refert Galenus præf.

c) Solennis hic titulus virorum in dignitate constitutorum. Ita Paulus Apostolus *κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι.* Act. XXIII. 25. adde XXVI. 25. Hinc patet quoque Theophilum cui Lucas Evangelium & Acta inscripsit, magistratum gessisse, quia & ipsum ita affatur, *κράτιστε Θεόφιλε.*

præf. glossarum Hippocraticarum, & γλωσσογράφον vocat in ἰνδι-κόν, sed in præf. addit eum in pluribus libris (hujus forte fuere libri XXIV. Svidæ memorati) vix tertiam partem aut quartam vocum Hippocratis interpretatum, & plura è Discoride Anazarbeo, Nigro, Pamphiloque & qui hos ætate antecesserunt Crateva, Theophrasto, Heraclide Tarentino & aliis descripsisse. Hic ipse videtur Dioscorides qui perinde ut Artemidorus Capito, cognatus ipsius, Scripta Hippocratis recensuit & obelis dispunxit, in mutandis antiquis lectionibus audacissimus, ut Galenus passim queritur, atque ego infra in indice scriptorum à Galeno laudatorum notavi. *Tarsensem* à Galeno vocari (quod affirmat Tiraquellus de Nobilitate p. 355.) non reperi, nam in loco V. 15. de medicamentis secundum genera male excusum Ταρσεὺς vel Ταρσεὺς pro Ἀναζαρβεὺς, ut jam è Lambecio notavi. Salmasius in prolegomenis ad Homonyma hyles Iatricæ p. 10. ubi tres hosce Dioscorides recte distinguit, tertium istum non putat fuisse Medicum, sed Grammaticum duntaxat, quod in medio relinquo.

3) Dioscorides Epigrammatum Poëta Meleagro Gadareno qui 100 circiter annis ante CHRISTUM vixit, antiquior, de quo ita Dan. Heinsius p. 106. ad hæc Horatii in in arte v. 279. *modicis instravit pulpita tignis : Persuasum est nobis, versus Dioscoridis respexisse Flaccum - - - Fuit autem iste Dioscorides antiquissimus Poëta, cujus tredecim in Græca Anthologia Epigrammatia leguntur, jam edita: nos non pauciora ἀνέκδοτα habemus. Eum sane cum Callimacho, Theocrito, Apollonio & aliis, circa Philadelphi tempora vixisse existimamus. Aliquot enim εἰς τὰ Ἀδώνια conscripsit, quæ potissimum ab Arsinoë tum colebantur, ut è decimo & quinto Theocriti Idyllio scimus, & ejusdem, nisi fallor, alibi meminit.* Vide supra lib. 3. c. 28. p. 685.

4) Dioscorides Dionysii F. Atheniensis, Epicephisius, tribus Oeneidis, curator testamenti Theophrastei. Laërt. V. 57.

5) Dioscorides Isocratis * discipulus ab Athenæo lib. I. p. 11. laudatur versus Homericos Iliad. ί, 119. interpolans. Hunc igitur crediderim, quem ἐν τοῖς παρ' Ὁμήρῳ νόμοις allegat Svidas in Ὅμηρος. Ex eodem petita quæ Athenæus p. 8. seq. disputat περὶ τοῦ τῶν Ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίου, ut probe è Svida notavit Casaubonus p. 27. Respicit & Eustathius ad Iliad. ύ, p. 1270. ὡς δὲ καὶ Ἀγαμέμνων ἀάσατο οἴνῳ

* Tiraquellus p. 355. de nobilitate in Catalogo Medicorum pro Ἰσοκράτους, aliud agens legit Ἱπποκράτους.

οἴνῳ μεθύων καὶ τὸν Διοσκουρίδην. Ejusdem νόμιμα citat Schol. Aristoph. ad aves v. 1283. Svidas in σκυτάλη. Idem forte Dioscorides qui in Schol. Apollonii I. 741. refertur tradidisse lyram datam Amphioni ab Apolline.

6) Dioscorides Stoicus, Zenonis qui Chrysippo successit pater, ad quem plures libros scripsit Chrysippus. Laërt. VII. 190. 193. 198. 200. 202. Huic Jonsius tribuit ἀπομνημονεύματα Laërtio I. 63. & Athenæo XI. p. 507. memorata, licet Casaubonus malit ea referre ad superiorem, Isocrateum. Eundem Jonsius exemplo Zenonis, Persæi ac Sphæri Stoicorum putat scripsisse πολιτείαν λακεδαιμονίων quam allegat Plutarchus in Lycurgo p. 46. & Athenæus IV. p. 140. librum laudans secundum. Respicit & Plutarchus Dioscoridem citans in Agesilao p. 616.

7) Dioscorides Cyprius unoculus discipulus Timonis Pyrrhonii qui temporibus Ptolemæi Philadelphi vixit. Laërt. IX. 114. 115.

8) Dioscorides Byzantinus Grammaticus, frater Hipparchi & Nicolai Byzantini Sophistæ, qui cum Eustephio & Asterio Lacharem Heracleonis Sophistæ discipulum Athenis audivit sub Impp. Marciano & Leone. Svid. in Νικόλαος.

9) Dioscorides Astrologus. Censorin. c. 17. *Præterea fieri potest quod refert Varro, quodque Dioscorides Astrologus scripsit, Alexandriæ inter eos qui mortuos solent conservare, constare hominem plus centum annis vivere non posse.*

10) Nescio sitne idem cum superiore, an quod verisimilius dixerim junior Dioscorides Ægyptius, quem cum Damide & Menippo Apollonii Tyanensis in itinere comites celebrat Philostratus IV. 12. p. 169.

Omitto 11) Dioscoridem Antigoni Regis fratris filium. Diodor. Sic. *XIX.* p. 704. 709. tum 12) Dioscoridem Ptolemæi Romam legatum, qui cum Serapione interfectus est ab Achilla teste Cæsare III. 109. de bello civili.

13) Dioscoridem præterea Apollonii Neapolitani patrem in Vet. Inscriptione apud Gruterum p. 86. 14) Dioscoridem scalptorem cujus mentio apud Svetonium Augusto c. 50. Plin. XXXVII. 1. Spon. Miscell. p. 122. Solonis faciem in Amethysto ab hoc Dioscoride cælatam Bagartius Peireskio ostendit teste Gassendo in hujus vita lib. 2. ad A. 1605. p. 115. Denique 15.) Dioscoridem à quo dicta Insula Διοσκορίδου, Plinio, Ptolemæo, Stephano & aucto-

auctori peripli maris Erythræi memorata, hodie Zocotara, de quâ Bælius T. 1. Lexici.

Videtur etiam Diofcori interdum nomen expreffum pro Diofcoride, ut apud Oribafium præf. εὐπορίστων, ubi Diofcorum de herbis laudat, & forte apud Galenum VIII. 7. de medicamentis fec. locos p. 587. T. 13. edit. Parif. ubi ἡπατικὴ τοῦ Διοσκόρου memoratur: licet fuit etiam Medicus quidam Diofcorus Trallenfis, fed longe junior, frater Anthemii Mechanici, diu poft Galenum, Juftiniani Imp. ætate clarus, cujus mentio apud Agathiam lib. V. p. 144. Neq; Diofcorides quem ἐν σταθμοῖς καὶ μέτροις laudat Tzetzes Chil. XIII. v. 307. diverfus eft à noftro Anazarbeo, de cujus fcriptis deinceps mihi eft paucis differendum.

III. Exftant igitur ejus περὶ ὕλης ἰατρικῆς, five ut Erotianus in καμμάρῳ vocat, ὑλικῶν, *de materia medica* libri V. ad Areum, quem fupra dixi Afclepiadeum illum Medicum mihi videri, & Diofcorides ipfe ὁμότεχνον appellat. Hos libros ita laudat Galenus præfat. libri fexti de fimplicibus Medicamentis, ut omnibus ejusdem argumenti præferat. T. 2. edit. Bafil. p. 68. ὁ δὲ Ἀναζαρβεὺς Διοσκουρίδης ἐν πέντε βιβλίοις τὴν χρήσιμον ἅπασαν ὕλην ἔγραψεν, οὐ βοτανῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ δένδρων καὶ καρπῶν καὶ χυλῶν καὶ ὀπῶν, ἔτι τε τῶν μεταλλευμένων ἁπάντων, καὶ τῶν ἐν τοῖς ζώοις μορίων μνημονεύσας. Καί μοι δοκεῖ τελεώτατα πάντων οὗτος τὴν περὶ τῆς ὕλης τῶν φαρμάκων πραγματείαν ποιήσασθαι. Πολλὰ μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ὑπὲρ αὐτῶν γέγραπται καλῶς, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων οὕτως οὐδενὶ, πλὴν εἰ τὰ Νίγρου τις ἐπαινεῖν τοῦ Ἀσκληπιάδου. Et quibusdam interjectis: τίς οὕτως ἄθλιος, ὡς παρελθεῖν τὰ Διοσκουρίδου καὶ Νίγρου καὶ Ἡρακλείδου, καὶ Κρατεύα καὶ ἄλλων μυρίων ἐν τῇ τέχνῃ καταγηρασάντων &c. Et lib. 1. de antidotis T. 2. p. 433. γέγραπται δὲ αὐτάρκως περὶ πάσης τῆς κατ' ἰατρικὴν ὕλης ἐν ε΄ βιβλίοις Διοσκορίδου. Idem præfat. Libri IV. de compofit. medicamentorum fecundum genera p. 359. καὶ ὁ Διοσκουρίδης ὃν οὐδένες ἄν τις εἴποι δεύτερον εἶναι τῶν περὶ ταῦτα σπουδασάντων. Patet etiam ex his Galeni locis, *libros quinque* tantum Diofcoridis ipfi fuiffe infpectos, neque plures usquam vel à Galeno vel ab aliis veteribus allegantur: quid quod Diofcorides ipfe ad quintum præfatus, ἐν τούτῳ, inquit, τελευταίῳ ὑπάρχοντι τῆς ὅλης πραγματείας, διαλεξόμεθα περὶ οἴνων καὶ τῶν καλουμένων μεταλλικῶν. Et præfat. libri primi: οἶσθα γὰρ ἡμῖν στρατιωτικὸν τὸν βίον, συναγηόχαμεν τὴν πραγματείαν ἐν ε΄ παραδεδομένην βιβλίοις, σοῦ προτρεψαμένου, ᾧ καὶ τὴν σύνταξιν ἀνατίθεμεν &c. Ufum fe priorum quos ante fe in hoc argumento verfatos noverat fcriptis, ipfe profitetur, Jolai Bithyni, Heraclidæ Tarentini, Cratevæ herbarii five ῥιζοτόμου & Andreæ Medici, ac recentiorum Afclepiadeorum

Nigri inprimis, tum Tullii Baſſi, Nicerati, Petronii, & Diodoti: At majorem ſimul cum experientia docet ſe attuliſſe induſtriam, multas terras obiiſſe, ut omnia oculis ipſe ſuis luſtraret: & vires ſingulorum ſcrutatum plurima obſervata de ſuo addidiſſe, eorum qui prius ſcripſerant emendaſſe errores, & ſuo ſingula ordini atque propriæ claſſi aſſignaſſe. Itaque paullo iniquius de noſtro videtur ſenſiſſe Salmaſius in judicio de Plinio p. 19. *Qui poſt Dioſcoridem univerſam rei Medicæ materiam herbarumque vires & naturas è Græcis memoriæ prodiderunt, in verba ejus ita videntur juraſſe, ut ab his latum unguem non diſcedant. Magni tamen illi Viri, & Medicinæ apud Græcos principes,* * *Galenus, Oribaſius, Aëtius, Paulus Ægineta, Alexander & alii. Dioſcoridem quoque ipſum omnia fere ab anterioribus accepiſſe certa apud me fides, ut Sextio Nigro, Tullio Baſſo & aliis pleriſque. Quamvis enim multam operam huic ſtudio dediſſe ſe jactet, & Sextium Nigrum in quibusdam reprehendat, quod ex aliorum relatione, non ex propria experientia &* αὐτοψίᾳ *herbas cognoſſet, infinita tamen ex eodem mutuatum eſſe video. Quod ex Plinio facile conjectare eſt, qui cum in omnibus ferme Sextii Nigri ſcrinia compilavit, in pleriſque Plantarum deſcriptionibus quas è Sextio hauſit, pares eas omnino cum his habet, quæ apud Dioſcoridem habentur; earundem herbarum hiſtoriæ, iisdem verbis deſcriptæ.* Ceterum quæ in Dioſcoride deſiderent Medicæ artis periti, & quantum viciſſim ei debere ſe fateantur videat lector ubi lubebit in Danielis Clerici idonei harum rerum arbitri Hiſtoria Medica partis tertiæ lib. II. cap. 2. Aliis quandoq; nominibus appellare herbas Dioſcoridem, quam quibus alias illa veniunt, docuit idem Salmaſius in Homonymis Hyles Iatricæ. Et jam olim Galenus XI. de ſimplic. medicam. T. 2. p. 144. notaverat μᾶλλον ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐσφάλται τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀήθεις ἑλλάδος φωνῆς, οἷός ἐστιν ὁ Ἀναζαρβεὺς Διοσκουρίδης, πολλὰ μὲν καλῶς εἴρηκεν περὶ τῆς ἰατρικῆς ὕλης ἱστορουμένων, ἀγνοῶν δὲ σημαινόμενα τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων.

2. Superſunt præterea *Libri duo*, à Photio etiam ſub Dioſcoridis nomine tanquam ſextus & ſeptimus liber, de alexipharmacis & theriacis lecti, *ſextus* quidem περὶ φαρμάκων ὅσα τέ ἐστι τῶν δηλητηρίων καὶ ὅσα τῶν ἀλεξικάκων, & *ſeptimus* περὶ τῶν ἰοβόλων ζώων, καὶ τῆς τῶν ἀπ' αὐτῶν πληγέντων σημειώσεως καὶ θεραπείας. Hi in quibusdam editionibus diſcerpti ſunt in libros quatuor, unde novem libros Dioſcoridis numerant. Verum an genuini Dioſcoridis ſint, dubitari poteſt, quia Galenus etiam libro de antidotis, ubi optima erat occaſio, horum non meminit ſed tantum libros quinque commemorat. Itaque præfatio ad Areum libro ſex-

* Idem notat Photius Cod. 178.

sexto præmissa videtur esse conficta, iisdem verbis fere quibus libri quinti prologus constans, & ad eum, ut videtur, ab alio quodam, simplici imitatione expressa. Neque forte lecta Photio, quia Photius librum septimum ait esse πλευταῖον τῆς ὅλης προθέσεως, cum tamen in libri sexti præfatione legas: ἐν τούτῳ τελευταίῳ ὑπάρχοντι τῆς ὅλης πραγματείας καταλεξόμεθα περὶ τῆς τῶν ὠφελεῖν ἡμᾶς ἢ βλάπτειν δυναμένων φαρμάκων ἐνεργείας.

3. Exstant denique Περὶ εὐπορίστων ἁπλῶν τε καὶ συνθέτων φαρμάκων, *de facile parabilibus* simplicibus & compositis medicamentis ad Andromachum, *libri duo*, in editionibus antiquioribus omissi, & separatim primum è MS. Augustano in lucem editi Argentorat. 1565. 8. cum versione Jo. Moibani Medici Augustani, & cum hic operi immortuus esset, Conradi Gesneri, qui & notas addidit, & Galeni aliorumque συμφωνίας. Uti reliqua ita præsentes etiam libros de integro recensuit & versionem novam adjunxit Saracenus in sua Dioscoridis editione. Sed & hi libri utrum Dioscoridis sint, dubitatur, licet sub ejus nomine ab Aëtio lecta videantur esse. Andromachi duo celebres Medici fuerunt, verum Dioscoridis æqualis fuit Andromachus senior, Neronis Archiater.

4. Dioscoridis περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν refertur à Galeno in libro ejusdem argumenti, T. 4. edit. Basil. p. 468. Meminit & Jo. Tzetzes Chil. XIII. hist. 479.

Ἐν τοῖς σταθμοῖς καὶ μέτροις δὲ Διοσκουρίδης λέγει
Κοτύλας ἤτ' ἡμίνας τρεῖς τὸν χοίνικα ὑπάρχειν
Ἤγουν δύο καὶ ἥμισυ σταθμὸν λιτρῶν τυγχάνειν.

5. Περὶ ἀντιμβαλλομένων sive de *succidaneis medicamentis* scripsisse Dioscoridem, (nescio an nostrum) testatur Galenus libro ejusdem argumenti T. 13. edit. Paris. p. 965.

IV. Jam olim observatum à Simone Januensi est, tum à Remberto Dodonæo, Jo. Antonio Saraceno, aliisque, Thoma etiam Reinesio p. 154. defensionis Var. lect. varios in Bibliothecis occurrere Codices Dioscoridis, recentiore manu corruptos, & alienorum ex Pamphilo Alex. aliisq; junioribus accessione interpolatos & confusos, relato ob claritatem nominis ad Dioscoridem, quicquid herbariis etiam inferioribus visum fuerat. Hisce interpolatoribus tribuenda sunt quæ ex MSS. Codicibus excerpsit Hieronymus Roscius, exhibita ad calcem editionis Aldinæ A. 1518. 4. p. 214. seq. & quæ tanquam spuria separatim edidit in Dioscoride suo Græco latino Saracenus p. 441 -- 479. Alphabetum item

Empiri-

Empiricorum Dioſcoridis & Stephani Athenienſis, quod in MSS. Vindobonenſibus offendit Lambecius lib. 2. p. 591. & Caſpar Wolfius edidit Tiguri 1581. 8. Pſeudo Dioſcoridis inediti locum è Bibl. Medicea Græce affert Jac. Tollius ad Longinum p. 6. Forte ex brevi tractatu qui inſcribitur Διοσκορίδȣ περὶ ἀντιφαρμάκων, atque Franciſco Redi judice in obſervationibus de Viperis p. 199. auctorem habet Eutecnium Sophiſtam, Nicandri & Oppiani Paraphraſten. Interpolator Dioſcoridis plus ſimplice vice etiam allegatur à Cangio in gloſſario Græcobarbaro.

V. *Dioſcoridis * Editiones.*

Græcæ: prima Aldi, quam Hieronymo Donato, Patricio Veneto inſcripſit, Venet. 1499. fol. adjunctum habens Nicandrum.

Altera Aldina A. 1518. 4. ex Hieronymi Roſcii Patavini recenſione, qui codice Nicolai Leoniceni uſus eſt. Huic Roſcio Franciſcus Aſulanus præſentem editionem inſcripſit, quæ Poëtam veterem Anonymum de viribus herbarum adjunctum habet, exhibitum à me ſupra libro III. cap. XXVI.

Baſileenſis ap. Jo. Bebelium, non contemnenda induſtria Jani Cornarii. A. 1529. 4.

Latinæ.

Vetus interpretatio Dioſcoridis A. 1478. edita, fuit in Bibl. Bigotiana. Ex hac verſione multa transſcripta ſunt in Matthæi Sylvatici pandectis Medicinæ, & Jo. Serapionis F. libro de ſimplicibus. Exſtat & editio veteris illius translationis Lugd. 1512. cum additionibus Petri Paduani.

Ex verſione *Hermolai Barbari*, qui eleganter, ſed dum Plinio nimis inſiſtit parum fideliter reddidit, additis ejusdem Hermolai notis ſive Corollariis, & *Jo. Baptiſtæ Egnatii* in Dioſcoridem annotamentis. Venet. 1516. fol.

Ex verſione *Jo. Ruellii* Sveſſionenſis (cujus præclari libri tres de natura ſtirpium exſtant) anno eodem 1516. & Venet. 1527. 8. hinc cum Herm. Barbari in Dioſcoridem Corollariis & commentariis Marcelli

* Nonnullarum fateor me notitiam debere Lambecio l. 2. de Bibl. Vindob. p. 599. ſeq. & Conrado Geſnero, cujus indicem eorum qui Dioſcoridem illuſtrarunt, annotationibus Val. Cordi præmiſſum, integrum Lambecius p. 603. ſeq exhibuit.

celli Virgilii per Ottonem Brunsfeldium contractis. Argent. 1529. fol. præterea Basil. 1593. 8. Lugd. 1543. 12. & 1550. 8. cum brevibus H. B. P. annotationibus: & Marpurgi 1543. fol. cum annotationibus Gvalteri Rivii, Argentorensis Medici & Chirurgi ac Jo. Loniceri scholiis, & Francof. 1545. fol. cum notis G. Rivii, Val. Cordi, nomenclaturisque herbarum, vario idiomate, per Conradum Gesnerum. Denique Lugd. 1554. 12.

Ex versione *Marcelli Virgilii* Florentini, cum ejus commentariis. Florent. 1518. fol. apud heredes Philippi Juntæ: & secunda recognitio ibid. A. 1523. fol. Libri primi versionem castigat Jo. Manardus lib. VIII. Epist. 1.

Ex *Petri Andreæ Matthioli* Medici Senensis restitutione. Lugd. 1554. 12. cum ejus commentariis. Venet. 1565. fol. Nonnulla in Matthioli versione reprehendit Melchior Gvilandinus Borussus, & Amatus Lusitanus. Matthioli versio & Commentarius in Dioscoridem ex recensione Casp. Bauhini, cum Apologia Matthioli adversus Amatum Lusitanum, Epistolis Medicinalibus & dialogo de morbo Gallico. Basil. A. 1598. fol.

Ex interpretatione *Jani Cornarii.* Basil. 1557. fol.

Ex versione meliori *Jo. Antonii Saraceni.* Francof. 1598. 12.

Matthioli commentarii, Venet. 1554. 1565. 1583. fol. cum variis plantarum & animalium imaginibus. Prodierunt etiam Venet. 1571. 4. addita Francisci Calceolarii descriptione itineris sui à Verona in Baldum montem plantis refertissimum. Exstat & ejusdem Matthioli opusculum de simplicium medicamentorum facultatibus secundum locos & genera. Venet. 1569. 12.

Jo. Roderici Castelli, sive *Amati Lusitani* enarrationes. Argentorat. 1554. 4. Venet. 1557. 4. & Lugd. 1558. 8. cum lemmatibus & annotationibus Rob. Constantini.

Annotationes *Valerii Cordi*, cum ejus historia stirpium & aliis quibusdam, edente Conr. Gesnero, Tiguri 1561. fol.

Andreæ Lacunæ, qui Julii III. Pontificis Max. Medicus fuit, notæ, quibus adhibito codice Græco optimo MS. Ruellii versio 700. & pluribus locis emendatur. Lugd. 1554. 12.

Contenti Pharmacoplæ commentarium in Dioscoridem accepisse se scribit Jos. Scaliger, ejusque doctrinam industriam atque acumen esse laudare, Epistola XVII.

Ineditam Hieronymi Bagolini versionem memorat Jo. Rhodius ad Scribonium Largum p.191. Idem MStum suum Codicem Græcum suum hinc inde laudat, & Plinium Dioscoride juniorem fatetur p.193. quæ & Bodæi à Stapel sententia est p.592. seq. ad Theophrastum, & Salmasii p.408. ad Solin. edit. Paris. & Lambecii, aliorumque. Hic Bodæus commentariis ejusmodi quibus Theophrastum etiam Dioscoridem illustrare aggressus fuerat, sed conatibus ejus fata intercesserunt. Quam plurima Dioscoridis loca illustrat idem Salmasius ad Solin. & in Homonymis hyles iatricæ.

Græcolatinæ.

Cum *Marcelli Virgilii* Florentini versione & commentariis, atque *Hermolai Barbari* Corollariis. Colon. 1529. fol.

Cum versione *Jo. Ruellii* Svessionensis & notis. Paris. 1549. 8. ex recensione accurata & cum castigationibus *Jacobi Goupyli* Prof. Paris. Hac editione cum sex MSS. à Jo. Sambuco collata usus est Saracenus, quod ipsum exemplar hodie exstat in Bibl. Vindobonensi. Vide Lambecium lib. 2. p. 599.

Denique editionem optimam & plenissimam Dioscoridis debemus *Jo. Antonii Saraceno* Lugdunensi Medico, paullo post defuncto, qui Græca ad Codices MSS. recensuit, latinam versionem novam meliorem adjunxit & scholia erudita addidit, Joannis quoque Sambuci castigationibus in calce voluminis subjectis. Francofurti apud A. Wecheli Heredes. A. 1598. fol. Laudant ex merito H. Stephanus de bene instituendis Græcæ linguæ studiis p.80. & If. Casaubonus Græco Epigrammate, quod operi præmittitur.

Versiones Vernaculæ.

Italice ex versione Fausti Longiani. Deinde ex Petri Andreæ Matthioli interpretatione cum ejusdem commentariis. Venet. 1555. 1568. fol. & ibid. 1548. 1550. 4.

Antonii Pasini annotationes & emendationes in Italicam Matthioli versionem. Bergomi 1591. 4.

Hispanice cum notis Andreæ de Lacuna Antvverp. 1555. fol. Salmanticæ 1570. fol.

Gallice cum Matthioli commentariis, interprete Antonio du Pinet, Lugd. fol. apud Gabr. Coterium. 1627. & 1642.

Ger-

Germanice per Jo. Dantzen von Aſt, Francof. ad Mœnum 1546. fol.

Bohemicam quoque Dioſcoridis verſionem cum iconibus prælo ſubjiciendam A. 1561. memoravit Geſnerus.

De *Arabica* Dioſcoridis interpretatione qua uſus Avicenna, Serapio, Ibn Beithar, &c. conſules Salmaſium præf. ad Cebetem, & in homonymis hyles Iatricæ: ac Bibliothecam Orientalem Barthol. Herbeloti. De ætate Dioſcoridis certe Arabes falluntur, qui ut apud Abulpharagium legas putant eum floruiſſe ſub Ptolemæo Phyſcone.

Codices quidam Dioſcoridis MSS.

In Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi luculentum codicem Græcum exſtare cum appellationibus Arabicis omnis ὕλης ἰατϱικῆς teſtatur Joſ. Scaliger in Epiſtolis p. 235. 241. 247.

Alium Codicem ante mille annos ad minimum ſcriptum (ejusdem ni fallor Bibliothecæ) in quo omnes fere paucis exceptis plantarum figuræ manu antiquarii qui librum ſcripſit graphice expreſſæ ſunt, laudat Salmaſius, & ex eo plantæ ſilphii imaginem deſcriptam exhibet ad Solin. p. 359. edit. Pariſ.

Alium qui aſſervatur Neapoli in Bibl. Patrum Auguſtinianorum S. Johannis de Carbonaria V. C. Bernhardus Montfaucon in Diario Italico p. 309. refert his verbis: *Codex Dioſcoridis eleganter deſcriptus, membranaceus, characteribus uncialibus quadris, ſine accentibus, adpoſitis plantarum florumque figuris minio depictis aperta manu. Hujus auctoris nullum puto pari vetuſtate & elegantia exemplar exſtare: nam Regium quod antiquitatis cauſſa ſuſpicitur, huic multum concedit ætate & pulchritudine. Initio mutilum, his verbis incipit:* ΑΜΒΡΟΣΙΑ ΟΙ ΔΕ ΒΟΤΡΥΣ *eſtque quinti ut puto ſæculi.*

Cum hoc antiquitate & elegantia ſaltem certabit ſi non eum vincet Codex præſtantiſſimus in Bibl. Auguſtam Vindobonenſem illatus à Busbequio, quem à drogomanno ſive Interprete Sultani CPoli redemtum Matthiolo utendum dederat. Hunc prolixe deſcribit, ſpecimine etiam characterum, atque iconibus quibusdam veterum Medicorum * ex eodem prolatis Lambecius lib. 2. de Bibl. Vin-

* Medici illi ſunt Machaon, Chiron, Heraclides Tarentinus, Pamphilus Alex. Xenocrates Aphrodiſienſis, Mantias Herophileus, Sextius Niger, Cratevas, Apollonius Memphites, Andreas, Nicander, Rufus Epheſius, Galenus & ipſe deniq; Dioſcorides, cujus

Vindob. capite 7. p. 519. seq. docens eum jussu Julianæ Anicii Imp. Flavii Anicii Olybrii filiæ scriptum ante annos 1200. Vide eundem p. 489. & lib. I. p. 36. seq. Mentio ejusdem Codicis apud Busbequium Epist. Turcica IV. Reinesium p. 208. Var. lect. & Colomesium in Opusculis p. 108. Alios præterea quatuor Dioscoridis Codices in eadem Bibl. Cæsarea obvios recenset Lambecius lib. 2. p. 97. seq. & quintum lib. 3. p. 344.

VI. Plures de herbis medicinalibus scriptores * memorat Epiphanius lib. 1. adversus hæreses p. 3. καὶ Νίκανδρος μὲν ὁ συγγραφεὺς ** θηρῶντε καὶ ἑρπετῶν ἐποιήσατο τῶν φύσεων τὴν γνῶσιν. Ἄλλοι δὲ συγγραφεῖς ῥιζῶντε καὶ βοτανῶν τὰς ὕλας, Διοσκουρίδης μὲν ὁ ὑλοτόμος, Πάμφιλός τε καὶ Βάσσος ὁ Τύλιος, Νικήρατος καὶ Πετρώνιος, Νίγερ καὶ Διότιμος καὶ ἄλλοι τινες. Plerosque horum laudat etiam Dioscorides & Plinius qui diligentissime è latinis de usu herbarum in Medicina scripsit, & Galenus in præfat libri sexti de simplic. medicamentis, qui addit præterea Mantiam, aliosque. Nos missis hisce, utpote pridem deperditis, alios duos Medicos Græcos, quorum scripta quædam adhuc exstant, Dioscoridi subjiciemus, Aretæum ac Rufum.

VII. ARETÆUS Cappadox diversus fuit ab Aretæo Corinthio (de quo Lucianus in Toxari.) Sabinum enim Hippocratis commentatorem veterem Gellio III. 16. & Galeno memoratum, quo auctore Tiraquellus & ex eo Hendreichius in pandectis Brandenburgicis Aretæum Sabinum appellet, haud comperi. Antiquissimus scriptor & diu ante Cæsarum tempora clarus visus est doctissimo Vossio de vitiis sermon. p. 419. 782. & lib. de Philosophia p. 96. & 107. Sed argumentum quo hoc evincere conatur, quod nimirum Jonice scribat, atque Jonismus & Dorismus ante Cæsarum tempora usurpari desierint, abunde confutatur ex Arriani Indicis, quæ Jonica dialecto exarata sunt, & exemplo Cephalionis atque Dionysii Milesii, quos Jonice scripsisse Svidas testatur,

cujus imago editioni etiam Saraceni præmittitur. De singulis hisce prolixe ibidem Lambecius disserit. Imagines è Lambecio dedit etiam Jo. Petrus Bellorius ad calcem illustrium Philosophor. Poëtarum Rhetorum Rom. 1685. fol. Singulas separatim exhibuit Gronovius, Machaonem & Chironem quidem T. 1. yyyy seq. Cratevam T. 2. 70. & reliquos T. 3. thesauri Antiqu. Græc. dd -- ll. eeee. kkkk. & Dioscoridem ooo.

* Nota quod συγγραφεὺς dicitur etiam de Poëta, uti apud Phædrum *Menander scriptor.*

** De singulis hisce Lambecius lib. 2. de Bibl. Vindob. loco laudato, Petavius ad Epiphan. Harduinus ad Plin. & Tiraquellus in Catalogo Medicorum, quem libro quinto longe locupletiorem & sexcentis locis emendatum dare institui.

ſtatur. Unde à Voſſii ſententia diſcedit Ægidius Menagius in amœnitatibus juris p. 223. In Lindemio renovato G. Abr. Merklini p. 87. legas Aretæum Strabonis & Gregorii Nazianzeni eſſe coætaneum, quæ perſpicue inter ſe pugnant, cum trecentis amplius annis Strabone junior fuerit Gregorius. Igitur hanc librarii vel typographi hallucinationem mittamus. Sed neque illud quod additur, Aretæum ſub Auguſto Cæſare vixiſſe, ferri facile poteſt. Sane Aretæum pnevmaticæ ſectæ addictum eſſe obſervavit Daniel Clericus V. C. parte 2. Hiſt. Medicinæ lib. IV. ſect. 2. c. 3. Atqui hujus ſectæ auctor Athenæus Attalenſis non multo antiquior fuit Plinio, vel ad ſummum ſub Nerone ſcripſit, ut eidem viro docto obſervatum. Nusquam quoque Aretæi meminere vel Plinius vel Galenus, vel auctores ejus ætatis alii, verum à Paulo Ægineta ſemel atque ab Aëtio aliquoties, laudatur. Quin Aretæus ipſe meminit antidoti ab Andromacho Neronis archiatro inventi, Symphonis quoque ac Philonis & Veſtini (Βηςίνȣ) antidotum commemorat II. 5. Θεραπευτ. χρονίων νȣ́σων p. 265. edit. Heniſchii. Laudari Aretæum à Dioſcoride Kœnigius in Bibl. annotavit. Et ſane Aretæi mentio in lib. 2. εὐπορίςων quæ ſub Dioſcoridis nomine leguntur p. 112. Sed illa junioris eſſe ſcriptoris, & ſuppoſita Dioſcoridi jam ſupra monui.

Exſtant hujus Aretæi περὶ αἰτιῶν καὶ σημείων ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν *de acutorum & Chronicorum* ſive diuturnorum *morborum cauſis & ſignis* libri IV. initio manci.

ὀξέων καὶ χρονίων νȣ́σων θεραπευτικά, de acutorum ac Chronicorum morborum curatione libri totidem, è quibus duo poſteriores mutili ad nos pervenerunt. Latine hos libros vertit *Junius Paulus Craſſus*, Medicus Patavinus, non optimis Codicibus uſus Venet. 1552. 4. Deinde Græca vulgata ſunt à *Jacobo Goupylo* Medico Pariſ. 1554. 8. apud Adr. Turnebum typographum Regium, quæ editio è codice Regio auctior eſt capitibus quinque II -- VI. in libro poſtremo, licet ea genuina eſſe ambigit Heniſchius, quoniam in capite de diabete non leguntur ea quæ ex Aretæo Aëtius de illo morbo agens repetit. Eandem editionem habeo locis variis manu viri docti emendatam. Mox Craſſi verſio recuſa eſt forma minore Pariſ. apud Guil. Morellium & Jacobum Puteanum, paſſim caſtigata & additis à Goupylo capitibus quæ Craſſus non verterat. Hinc ſuam iterum interpretationem ſub incudem revocavit ipſe Craſſus, atque ex Regia Græca editione plurimis emendavit locis, & capita illa quinque ipſe quoque addidit A. 1555. De Goupylo autem conqueritur his verbis: *Cum id opus ego jam moliri conſtituiſſem, à Medico quodam*

Gallo, viro ut conjicere licuit non inerudito, dudum factum fuisse cognovimus, quod ipse non detrahendi nobis studio se fecisse testatur, sed ut admoneret & ad inchoatum opus elimandum absolvendumque incitaret. Me praeterea bonum interpretem appellare non recusavit, & à nostra versione, quam ipse doctam meditationem vocat, se in edendis Graecis non mediocriter fuisse adjutum confitetur. Hisce quidem verbis amicum erga nos animum prae se tulit, sed amici operam nequaquam exhibuit. Quapropter ipsi ego ob bona verba gratias agere non debeo, cum opus verbis repugnare cognoverim, ut in Æsopi apologo lignatori vulpecula respondit. Nam si amico in me animo fuisset, me per litteras commonefacere, & nonnulla errata mihi detegere, neque ea prius quam à me responsionem acciperet, vulgo patefacere debuit. Ego enim aut me purgassem, ac errorum mihi objectorum rationem attulissem: aut si excusari non potuissent, eos ingenue, qui meus est animi candor, amico fassus essem, meque ad castigationem paravissem. Sed illud profecto quod plerisque hominibus accidere consuevit, hominem impulit, ut in alienam segetem falcem immitteret; studium videlicet captandae gloriolae & alienis detegendis vitiis, (quo nihil facilius ac jucundius esse potest) ostentandi ingenii affectatio Recusa est Crassi versio è Goupyli illa quam dixi recognitione, initio Collectionis Medicae artis principum quam Henr. Stephanus latine dedit Paris. 1567. fol. Eadem versio ab ipso Crasso recognita iterum prodiit una cum Rufo, Teophilo protospathario & Stephano Atheniensi Basil. 1581. 4. Denique *Georgius Henischius* Medicus Augustanus adhibitis Codicibus Veneto, Bavarico & Augustano Aretaeum de integro recensuit, quae deerant è Galeno & Aretaeo diversis litterarum typis expressa supplevit, atque adjuncta Crassi interpretatione & novo Commentario suo, quo morborum maxime natura explicatur, edidit Augustae Vindel. 1603. fol. *Petri Petiti* Medici Paris. in Aretaeum observationes brevi prodituras sibique inscriptas testatus est Menagius ad Laërtium 1692. editum p. 253. Sed necdum prodiisse illas intellexi, neque usquam exstare puto editionem Parisiensem Aretaei Graecolatinam in 4. quam auctam P. Petiti annotationibus memorat Merklini Lindenius renovatus A. 1686. editus.

IX. RUFUS Ephesius Cleopatrae Reginae Medicus fuit, si credimus Jo. Tzetzae Chil. VI. hist. 44. v. 300. at plerique Svidam secuti, longe juniorem faciunt & ad Trajani tempora referunt. Exstant ejus *De appellationibus partium corporis humani libri III.* & libri primi quidem binae ut videtur Rufi ἐκδόσεις. His libris Kœnigio videtur usus esse Pollux libro secundo Onomastici, licet nusquam Rufum nominetenus laudat Pollux. Graece edidit Jacobus Goupylus Paris. 1554. 8. typis

typis Regiis ex officina A. Turnebi. Latine verterat *Junius Paulus Crassus* cum Aretæo, Venet. 1552. 4. recusos deinde Parif. 1554. forma minore ex recensione ejusdem Goupyli, & inter Medicos Principes H. Stephani A. 1567. fol. atque iterum ex secunda Crassi recognitione A. 1555. & Basil. 1581. 4.

De vesicæ renumque affectibus, liber extrema parte mutilus.

De medicamentis purgantibus fragmentum. Hæc Græce una cum superioribus Rufi libris & *Sorano* de utero ac muliebri pudendo idem Goupylus ex officina Turnebi edidit Parif. 1554. 8. atque eodem anno latine, forma minore. Postea inter artis Medicæ principes recudit latine H. Stephanus A. 1567. fol.

Novam editionem Græcolatinam Rufi ad MS. Bernense recensitam molitus est Martinus Bogdanus teste Bartholino Centur. IV. Medic. Epist. p. 37.

Ruffi *de Venereis* & *de ossibus* memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 126.

Rufo etiam tribuit Rasis libros *περὶ ὑγιείας* qui inter Galeni scripta leguntur, ut suo loco dicam.

Perditi sunt libri V. *περὶ διαίτης* Svidæ memorati, quorum secundum allegat Oribasius.

Περὶ βοτανῶν libri IV. carmine Hexametro. Galen. præf. libri VI. de simplic. medic. T. 2. edit. Basil. p. 68. è quo opere nonnulla videtur adducere p. 160. Et forte ex hoc ipso petita sunt quæ de herbis Deo alicui sacratis edidit Aldus cum Doscoride, atque ego exhibui supra lib. III. c. 26. Sane nihil habeo quod verisimili huic Simleri conjecturæ opponam. Respicit & hos libros Galenus Rufum laudans lib. 1. de antidotis c. 2.

Θεραπευτικὰ βιβλία Galen. præf. lib. VI. de simplic. Medicamentis. Ex his videntur hausta fragmenta Rufi pleraque quæ apud Aëtium exstant.

Περὶ μελαγχολίας Galen. T. 3. edit. Basil. p. 357. *τῶν δὲ νεωτέρων ἄριστα γέγραπται περὶ μελαγχολίας τῷ Ἐφεσίῳ Ῥούφῳ.*

Svidas præterea memorat Rufi hujus *περὶ διαίτης πλεόντων α΄.*

Περὶ τραυματικῶν φαρμάκων, α΄.

Περὶ σύκων (de ficosis tumoribus sive excrescentiis) *α΄.*

Περὶ ἀρχαίας ἰατρικῆς, α΄.

Περὶ γάλακτος, περὶ οἴνου, περὶ μέλιτος.

In

In Hippocratis quoque scripta quædam commentatus videtur, ut colligo è Galeno de libris propriis T. 4. p. 370. & T. 5. p. 450. ubi Sabinum & Rufum vocat ἄνδρας τοῖς Ἱπποκράτους γράμμασιν ὡμιληκότας οὐ παρέργως. Alius fuit Menius Rufus cujus meminit Galenus VII. de compos. medicamentor. secundum genera T. 2. p. 416. Rufum vero Hieracem Thebanum quem refert Tiraquellus, nullum reperio, licet Hierax Thebanus laudatur à Galeno V. de compos. medicam. secundum genera T. 2. p. 387.

CAPUT IV.

DE PHILONE JUDÆO.

Philonis genus & ætas. 1. *Scriptorum editorum & deperditorum Catalogus & ordo: suppositorum quoque, cum variis Observationibus.* 2. *Editiones.* 3. *Philones varii.* 4.

I.

PHILO gente ac religione Judæus, Patria Alexandrinus, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος a) è nobili inter suos ac sacerdotali familia fuit, Alexandri Lysimachi Alabarchæ b) Alexandrini h. e. scripturæ ac vectigalium Magistri qui inter præcipuos ibi Magistratus erat, frater. Ætate provectus c) circa A. C. XL. caput legationis fuit popularium suorum nomine ad Cajum Imp. apud quem Alexandrini per Apionem graviter calumniati Judæos fuerant. Et quanquam irrita fuit legatio, tamen scripta ipsa & memoriæ quas de ea reliquit, prudentiæ virtuti ingenio ac constantiæ ejus testimonium reddunt luculentissimum. Cum secunda vice venisset ad Claudium Imp. Romæ locutum fuisse cum Petro Apostolo ejusque habuisse amicitias scribit post Eusebium Hieron. in Catalogo c. XI. Sed Petrum

a) Joseph. XVIII. 10. Antiq. Euseb. II. 5. Hist. Nicephorus II, 9.

b) De hoc vocabulo vide laudatos à Grangæo ad Juvenal. I. 130. & Ciceronem II. ad Attic.

c) Confer de hac Philonis legatione Tillemont. T. 2. Hist. Imperator. p. 763. seq. & Martinum Hankium de scriptoribus rerum Byzant. lib. I. cap. VIII. Schismaticum non fuisse Philonem, contra Bernhardi Lamy sententiam probat idem Tillemontius T. 2. Memor. Eccles. parte 3. p. 228. seq.

Petrum ante Claudii fata Romam venisse incredibile videtur Sam. Basnagio T. 1. Annal. p.499. Magis etiam incredibile mihi videtur in illo vetustiorum silentio, quod Photius Cod. CV. refert eum Christo nomen dedisse, sed postea ex indignatione quadam & tædio iterum ad suos rediisse. In Philosophia atque eloquentia ita profecit, ut vulgo etiam ferretur de eo proverbium ἢ Φίλων Πλατωνίζει, ἢ Πλάτων Φιλωνίζει: neque enim Judaicam tantum sed externam quoque gentium Philosophiam, Pythagoricam præcipue ac Platonicam calluit & cum Judaica conjunxit, unde Nicephorus II. 15. Philonem περιβόητον ἐπ' ἀμφοτέραις φιλοσοφίαις appellat, quod contra viri docti Joannis Jonsii sententiam (qui lib. III. c. 4. de scriptoribus Hist. Philosophicæ, Philonem Platonicum fuisse multis negat) confirmatum à me alias singulari dissertatione Lipsiæ A. 1693. edita de Platonismo Philonis Judæi, & à Jo. Clerico V. C. demonstratum in Epistolis Criticis est adversus Joannem Van der Weyen Theologum Franequeranum, Epistola VIII. Credat interim qui volet audaciori magni Scaligeri effato, *Hebraismi & Syriasmi imperitiorem fuisse Philonem, quam ullus Gallus vel Scytha, & hoc omnia ejus scripta loqui:* c. XVIII. elench. trihæres. Mihi quemadmodum constat quod non satis est Judæum natum esse, ut idem statim Hebraice vel Syriace doctus sit, ita doctorem tam celebrem legis è Judæis illa ætate, propter leves quasdam & minus congruentes neque ad Grammaticam formulam satis exactas quæ in Philone fortassis observantur etymologias, statim de ponte dejicere, atque Hebraismi omnis & Chaldaismi rudem pronunciare, videtur haud æquum. Miror etiam virorum doctorum judicium, qui è recentioribus Rabbinis Philonem Hebraicorum rituum ignorantissimum d) fuisse concludunt. In expositione librorum Mosaicorum Allegoriis nimis indulsit, fateor, atque idem ut in sacris scriptis facerent auctor fuit Christianis, præcipue Origene exemplum ejus auctoritate sua commendante, sed vel eo nomine charus esse Philo debet, quod tam amplum & locuples de ratione illius ætatis ἀλληγορούμενα tractandi testimonium præbet Judæus. Unde vero habet Vir incomparabilis, in acerrima illa sua Philonis censura e) eum *nomenclaturis solis contribulium suorum Hebræo Græcis instructum* protulisse ea quæ de nominibus

O Hebrai-

d) R. Cudworth libro qui inscribitur: true notion of the Lord's supper p. 17. *Philo Alexandrinus though Jew of nation, yet very ignorant of Jewish customs.* Hugo Grotius ad Matth. XXVI. 18. *In moribus Hebræis Philo ipse Alexandrinus non satis certus est auctor.*

e) Ed. Bernhardus apud Caveum V. C. in parte 1. Hist. litterar. ad A. C. 40

Hebraicis interdum argutatur. Quis enim non malit adsentiri Origeni, Eusebio & Hieronymo diserte affirmantibus Philonem ipsum nomenclaturam ejusmodi composuisse & librum de nominibus Hebraicis eorumque etymologiis condidisse.

II. Scripta * Philonis complura exstant *digna meliore cum editione tum interpretatione*, ut recte ait Cotelerius ad T. 2. monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 540. Addo etiam, ordine meliori, nam qui in editionib⁹ occurrit, est admodum perturbatus. Sed universis his, ut spero, defectibus occurret & eruditorum exspectationi abunde satisfaciet doctissim⁹ Vir *Ericus Benzelius* Erici Archi Episcopi dignissimi F. Præfectus doctissimus Biliothecæ Upsaliensis, qui apparatu non contemnendo instructus jam ab aliquot annis novam Philonis editionem & uno alteroque opusculo auctiorem molitur. Philo ipse in limine libri περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν Oracula Moysis, quæ plerisque scriptis suis illustravit, in tres ideas sive tria distinguit genera: Τὴν μὲν περὶ Κοσμοποιΐας, τὴν δὲ ἱστορικὴν, τὴν δὲ τρίτην νομοθετικήν. Hanc distinctionem secuti sunt, qui scripta Philonis pleraque digesserunt in κοσμοποιητικὰ, ἱστορικὰ & νομοθετικά. Sed contra Philonis mentem ac minus commode ea sunt usi. Mihi quidem, salvo aliorum judicio ita videntur Philonis scripta digerenda esse:

1. Περὶ τῆς Μωϋσέως κοσμοποιΐας. *De mundi opificio* sive in Hexäemeron p. 1. edit. Paris. Ex hoc libro locum proferens Eusebius VIII. 13. præparat. Πάλιν οὖν, inquit, τὸν Φίλωνα παρατίθεμαι ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν εἰς τὸν νόμον. Laudat idem XI. 24. Latine convertit Joh. Christophorsonus.

2. Νόμων ἱερῶν ἀλληγορία τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον πρώτη ad Genes. II. vers. 1. seq. *Allegoriæ sacrorum legum post Hexaëmeron lib. 1. p. 46.* Philonis Allegoriam sacrarum legum legisse se testatur Photius Cod. 103.

3. Νόμων ἱερῶν ἀλληγορία τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον δευτέρα ad Gen. II. 18. seq. *Allegoriæ lib. 2. p. 1085.* Hic liber ab Hœschelio primum Græce editus cum notis, & male in Genevensi ac Parisiensi liber tertius inscribitur & à reliquis longe distrahitur.

4. Νόμων ἱερῶν ἀλληγορία τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον τρίτη ad Gen. III. 8. sequ. *Allegoriæ liber 3. p. 60.* Hic male in editionibus inscribitur liber secundus.

Librum

* Sociniani cujusdam hominis putidam conjecturam, qui scripta Philonis composita esse existimat ab aliquo hujus nominis Christiano qui circa extremum sæculi secundi post CHRISTUM natum claruerit, confutavit Petrus Allixius V. C. in judicio Ecclesiæ Judaicæ adversus Unitarios capite VI.

Librum quartum Allegoriarum Philonis allegat Leontius apud Turrianum IV. 2. Apologiæ pro Epiſtolis Pontificum.

5. Περὶ τῶν χερουβὶμ καὶ φλογίνης ῥομφαίας, καὶ τοῦ κτισθέντος πρώτου ἐξ ἀνθρώπου Καΐν. ad Gen III. 24 ſeq. *De Cherubim & flammeo gladio, de Caïno qui primus ex homine procreatus eſt p. 108.*

6. Περὶ ὧν ἱερουργοῦσιν Ἄβελ τε καὶ Καΐν ad Gen. IV. 2. ſeq. *De ſacrificiis Abelis & Caini* p. 130.

7. Περὶ τοῦ τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι φιλεῖν ἐπιτίθεσθαι ad Gen. IV. 7. ſeq. *De eo, quod deterius potiori inſidiari ſoleat* p. 155. Laudat Euſebius XI. 15. præparat. & ante eum Origenes in Matth. p. 369. Φίλων δὲ ἐν πολλοῖς τῶν εἰς τὸν Μωύσεως νόμον συντάξεων αὐτοῦ εὐδοκιμῶν καὶ παρὰ συνετοῖς ἀνδράσι φησὶν ἐν βιβλίῳ ἐπὶ τοῦ τὸ χεῖρον &c.

8. Περὶ Γιγάντων ad Gen. VI. 1. *De Gigantibus* p. 284.

9. Περὶ τοῦ ὅτι ἄτρεπτον τὸ θεῖον ad Gen. VI. 2. *De eo, quod Deus ſit immutabilis* p. 293. Euſebius II. 8. Hiſt. forte non male utriusque libri, hujus ac præcedentis, communem tradit fuiſſe titulum, περὶ γιγάντων ἢ περὶ τοῦ μὴ τρέπεσθαι τὸ θεῖον. Sane libro priore, qui de gigantibus inſcribitur, agitur etiam de divinæ virtutis immobilitate.

10. Περὶ Γεωργίας Νῶε ad Gen. IX. 20. liber 1. *De agricultura Noë,* p. 187.

11. Περὶ Φυτουργίας Νῶε ſive περὶ γεωργίας liber 2. ad Gen. IX. 20. *De plantatione vineæ à Noë facta* p. 214. Libros duos περὶ γεωργίας ſcripſiſſe Philonem teſtatur idem Euſebius, & hunc pro ſecundo agnovit etiam in verſione ſua Lilius Tiphernas.

12. Περὶ μέθης ad Gen. XI. 21. *De ebrietate* p. 240. Hic liber videtur olim diviſus fuiſſe in duos. Nam duos περὶ μέθης ſcripſiſſe Philonem, idem Euſebius teſtatum reliquit.

13. Περὶ τοῦ, ἐξένηψε Νῶε Gen. IX. 24. *De verbis, evigilavit Noë* p. 273. Hunc ipſum librum puto intelligi ab Euſebio, cum memoratur ὡς ὁ περὶ ὧν νήψας ὁ νοῦς εὔχεται καὶ καταρᾶται. Neque opus eſt, ut pro νοῦς legamus Νῶε, nam ad νοῦν applicat Philo, quæ de Noë dicuntur.

14. Περὶ συγχύσεως διαλέκτων ad Gen. XI. 1. ſeq. *De confuſione linguarum* p. 319. Hujus libri Euſebius facit mentionem & Hieronymus

15. Βίος σοφοῦ τοῦ κατὰ διδασκαλίαν (Euſebius male δικαιοσύνην, licet videatur reſpici ad Gen. XV. 6.) τελειωθέντος ἢ περὶ νόμων ἀγράφων *Vita Sapientis per doctrinam perfecti, ſive de legibus non ſcriptis* p. 349. Totus hic titulus

tulus in Eusebio exstat. Vulgo autem inscribitur *de Abrahamo*: Et sane majorem partem de hoc agit, prius tamen de aliis ante Abrahamum piis hominibus Enoso, Enocho, Noë, quos vocat προτέρην τριάδα τῶν ἀρετὴν ἐπιποθησάντων, tum paucis de Isaaco & Jacobo & Sara: singula κατὰ τὰς ῥητὰς γραφὰς primum; deinde κατὰ τὰς ἀλληγορίας ut loquitur νόμους persequens. Porro in limine hujus libri, Philo ait, se, postquam de mundi opificio disseruit, jam etiam de legibus agere velle, ac primo de universalioribus illis atque antiquioribus non scriptis, sed scriptarum archetypis, ad quarum normam Abraam & alii amici Dei vitam suam exegerunt. Ὁν μὲν οὖν τρόπον ἡ Κοσμοποιΐα διατέτακται, διὰ τῆς προτέρας συντάξεως ὡς οἷόν τε ἦν ἠκριβώσαμεν. Ἐπεὶ δὲ τοὺς νόμους &c. Non puto autem à Philone alium librum hoc de argumento præmissum, quam unicum, quem numero primo retuli περὶ κοσμοποιΐας. Eundem respicit, cum de tetrade loquens δι' ἃς δ' αἰτίας, inquit, ἄγιος ἐλέχθη, διὰ τῆς προτέρας συντάξεως εἴρεται. Neque syntaxin vocat collectionem plurium librorum, sed unicum librum. περὶ φιλανθρωπίας p. 697. δεδήλωται πρότερον ἐν δυσὶ (lege τρισὶ) συντάξεσιν ἃς ἀνέγραψα περὶ βίου Μωϋσέως. Reliquos separatim editos, interim hodie Ordinem sacrarum litterarum, quas interpretatur, sequi tuto nos posse existimo.

Βίος σοφοῦ αὐτομαθοῦς ἢ κατὰ φύσιν, *Vita Isaaci.* Et Βίος σοφοῦ ἀσκητικοῦ sive ἐξ ἀσκήσεως *Vita Jacobi*, periit. Vide, quæ dixi infra num. 21.

16. Περὶ ἀποικίας ad Gen. XII. 1. seq. *De migratione Abraami* p. 388. Meminit Eusebius.

περὶ μισθῶν liber *de mercede proborum* ad Gen. XV. 1. intercidit. Memorat Philo p. 414. ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ περὶ μισθῶν ὡς ἐνῆν ἐπ' ἀκριβείας διεξήλθομεν.

17. περὶ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων πραγμάτων κληρονόμος ad Gen. XV. 2. p. 424. *De eo, quis rerum divinarum hæres sit.* Eusebius alteram quoque partem tituli servavit περὶ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων ἐστὶ κληρονόμος, Καὶ περὶ τῆς εἰς τὰ ἴσα καὶ ἐναντία τομῆς. Agitur enim in hoc libro etiam de fœdere Gen. XV. 10. quo Deus jussit Abrahamum dividere vaccam & cetera animalia & partes ex adverso sibi invicem ponere.

18. περὶ τῆς εἰς τὰ προπαιδεύματα συνόδου ad Gen. XVI. 1. seq. *De congressu comparandæ liberalis eruditionis causa* p. 450. Nimirum humaniores artes ac disciplinas Philosophiæ famulantes Philo confert cum Hagare ancilla Arahami. Apud Eusebium non προπαιδεύματα legitur, sed παιδεύματα. Sed προπαιδεύματα magis probo. Et Philo ipse libro proxi-

proximo p.482. εἰρηκότες ἐν τῷ προτέρῳ περὶ τῶν προπαιδευμάτων καὶ περὶ κακώσεως &c.

19. περὶ Φυγάδων ad Gen. XVI. sequ. *De profugis* p. 482. Apud Eusebium hic liber recte inscribitur περὶ φυγῆς καὶ εὑρέσεως *de fuga Hagaris eaque per angelum inventa:* atque ita legit Hieron. in Catalogo, Sophronius, Suidas. In quibusdam Eusebii codicibus fuit περὶ φύσεως καὶ εὑρέσεως, ut patet ex Rufini vers. In aliis Valesius invenit περὶ φύσεως καὶ αἱρέσεως. Nicephorus utramque lectionem conjunxit περὶ φυγῆς καὶ αἱρέσεως, περὶ φύσεως καὶ εὑρέσεως. Male, ut opinor, licet in MS. Eusebii Nortfolchiensi accepi quoque legi περὶ φυγῆς καὶ αἱρέσεως, περὶ φυγῆς καὶ εὑρέσεως.

περὶ διαθηκῶν *De testamentis* sive *pactis Dei* libri duo interciderunt. Meminit Philo libro proximo: τὸν δὲ περὶ διαθηκῶν σύμπαντα λόγον ἐν δυσὶν ἀναγέγραφα πράξεσι. Memorat ex hoc ipso loco, atque ita, ut non vidisse se illos innuat Eusebius & ex eo Hieron. Male itaque apud Eusebium legitur περὶ διαθηκῶν πρώτης καὶ δευτέρας. Scripserat Eusebius α' καὶ β' quod exprimi debet πρῶτον καὶ δεύτερον, scilicet βιβλίον.

20. περὶ τῶν μετονομαζομένων, καὶ ὧν ἕνεκα μετονομάζονται, ad Gen. XVII. 1. seq. *De iis, quorum nomina in Scripturis mutata memorantur, & quare illud factum sit.* p.1044. Hunc librum primus Græce ex codice Augustano edidit & notis illustravit *David Hæschelius* Francof. apud Wechel. 1587. 8. Latine vertit *Fed. Morellus* Paris. 1593. 8. memorat Eusebius.

21. Βίος πολιτικοῦ (Photius c. 103. περὶ βίου πολιτικοῦ) ὅπερ ἐστὶ περὶ Ἰωσήφ. *Vita viri civilis, sive de Josepho.* p.526. In limine hujus libri testatur se scripsisse vitas trium virorum Abrahami, Isaaci & Jacobi, de quibus libro de Abrahamo: ὁ μὲν γὰρ πρῶτος ἐπίκλησιν Ἀβραὰμ σύμβολον διδασκαλικῆς ἀρετῆς ἐστίν. ὁ δὲ μέσος Ἰσαὰκ φυσικῆς, ὁ δὲ τρίτος Ἰακὼβ ἀσκητικῆς. Sed Isaaci & Jacobi vita intercidit, ut dixi supra post num. 15. Josephi vitam latine vertit præter Gelenium *Franciscus Zinus* Venet. 1575. 8.

22. περὶ τοῦ κατὰ τὸν Μωϋσέα θεοπέμπτους εἶναι ὀνείρους. *Quod à Deo mittantur insomnia.* Libros quinque hujus argumenti scripsisse Philonem, Eusebius, Nicephorus & Svidas testantur. Sed *primus* intercidit, *secundus* legitur p.565. edit. Paris. in cujus limine primus allegatur: ἡ μὲν οὖν πρὸ ταύτης γραφὴ περιεῖχε τοὺς κατὰ τὸ πρῶτον εἶδος συνταττομένους τῶν θεοπέμπτων ὀνείρων, ἐφ' οὗ τὸ θεῖον ἐλέγομεν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐπιβολὴν τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις ἐπιπέμπειν φαν-

φαντασίας. *Tertium* habes p. 1108. ab Hœſchelio primum vulgatum Græce ex codice Auguſtano, & illuſtratum notis Francof. apud Joh. Wechelum 1587. 8. *Quartus* & *Quintus* non exſtant.

Τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων καὶ λύσεων. *Quæſtionum & ſolutionum in Geneſin libri VI.* præter ea, quæ exſtant latine in Micropresbytico p. 340 - 360. Baſil. 1550. fol. poſt editionem Pariſ. 1520. fol. interciderunt. Memorantur apud Euſeb. & in titulo Codicis Cæſarei.

Hactenus, quæ ad Geneſeos Librum illuſtrandum faciunt.

23. περὶ βίου Μωύσεως, ὅπερ ἐστὶ περὶ Θεολογίας καὶ προφητείας. *De Vita Moyſis, ſive* de Theologia ac Prophetia Liber I. p. 602. II. p. 654. III. 664. Allegat Clemens 1. Strom. p. 342. latine vertit præter Gelenium *Franciſcus Philelphus* (vide Voſſium de Hiſt. lat. p. 591.) *Adrianus Turnebus* Pariſ. & *Franciſcus Zinus* Venet. 1575. 8.

Libri quinque ζητημάτων καὶ λύσεων ſive *quæſtionum & ſolutionum in Exodum* Euſebio & in titulo Codicis Cæſarei memorati non exſtant.

24. περὶ τῶν δέκα λογίων ἃ κεφάλαια νόμων εἰσί. *De decalogo* p. 744. Latine vertit *Joh. Vevræus* Pariſ. 1544. 8. *Joh. Chriſtophorſonus* Antverp. 1533. 4.

25. περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων εἰς τὰ συντείνοντα κεφάλαια τῶν δέκα λογίων βιβλία *Libri* έ *quinque de legibus decalogi ſpecialibus Euſebio* memorantur. Ex his *primus* intercidit, quo bina præcepta expoſuerat (1) περὶ τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς αὐτοκρατεῖς ἑτέρους & (2) περὶ τοῦ μηδὲν θεοπλαστεῖν χειρόκμητον. Hæc enim duo accurate in illo ſe tractaſſe teſtatur Philo ipſe libro proximo, unde patet binos libellos ejus περὶ μοναρχίας huc non ſpectare, licet in illis *quoque agit de* cultu unius ſummi Dei.

Libri *ſecundi* pars prima qua illuſtratur præceptum (3) περὶ εὐορκίας καὶ σεβασμοῦ *de jurejurando & religone* legitur p. 769. edit. Pariſ. & quanquam titulus promittit etiam agere περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης καὶ γονέων τιμῆς, in libro ipſo hæc deſiderantur. Occurrit tamen altera pars præceptum (4) illuſtrans περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης καὶ τῶν ἑορτῶν, *de ſancto ſabbatho & diebus feſtis* p. 1173. ſeq. edit. Pariſ. Primus hanc Græce edidit David Hœſchelius è codice MS. Auguſtæ Vindelicor. 1614. 4. Latine vertit Fed. Morellus Pariſ. 1614. 8. Sed tertia ad præceptum (5) περὶ γονέων τιμῆς non exſtat.

Liber *tertius* ad præceptum (6) τὸ κατὰ μοιχῶν καὶ παντὸς ἀκολάστου & ad præceptum (7) τὸ κατὰ ἀνδροφόνων καὶ πάσης βίας. *Contra mœchos, omnesque libidinoſos, & contra homicidas omnemque violentiam habetur* p. 776. In quibusdam codicibus argumenta hujus libri ita deſignantur: περὶ φθορᾶς,

περὶ

περὶ ὑπογαμίου, περὶ ἀνδροφονίας, περὶ ἐπιτιθεμένων, περὶ ἀκουσίου φόνου περὶ τοῦ μὴ ἀναισχυντεῖν γυναῖκας. In hoc libro, ut in illo de Decalogo præceptum de non occidendo poſtponit Philo præcepto de non committendo adulterio, ſecutus Codices Græcos Exodi XX. Sic & Lucas XVIII. 20. Marcus X. 19. Paulus Rom. XIII. 9. Syrus interpres Matth. XV. 19. Tertullianus de pudicitia cap. 5. Clemens VI. Strom. p. 685. Julianus Parabates apud Cyrillum Alexandr. V. p. 152. Syncellus p. 131. Chronographiæ.

Liber *quartus* ad præceptum (8. 9. 10.) *τὸ περὶ τοῦ μὴ κλέπτειν καὶ ψευδομαρτυρεῖν καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν, καὶ περὶ τῶν εἰς ἕκαστον ἀναφερομένων καὶ περὶ δικαιοσύνης, ἡ πᾶσι τοῖς δέκα λογίοις ἐφαρμόζει. De furto non faciendo, de non dicendo falſo teſtimonio & de non concupiſcendo, tum de iis, quæ ad ſingula hæc referuntur. Denique de juſtitia præceptis univerſis congruente.* Hic liber lucem nondum vidit excepta particula *περὶ ψευδομαρτυριῶν ad præceptum nonum* quæ exſtat ſub titulo, *τὰ περὶ δικαστοῦ de Judice* p. 718. Latine translata à Joh. Chriſtophorſono, tum à Rolando Petrejo Francof. 1602. 8. cujus verſio una cum ipſius notis ſubjecta editioni Pariſ. Prodiit & ſeorſim Græce & latine, cum verſione L. Humfredi Baſil. 1559. 8. Integrum vero ex MS. codice Seldeniano deſcripſit, & edendum in ſe recepit Præſtantiſſimus Benzelius. Confer, quæ de eodem codice Seldenus lib. 2. de Synedriis c. XIII p. 353. ſeq.

26. *Τὰ ἐν μέρει διατάγματα. De præceptis ſpecialibus* varios commentarios deinceps ſcripſit Philo, ex quibus exſtant: *περὶ περιτομῆς de circumciſione* ſive quare Deus Judæis injunxerit circumciſionem p. 810. Cauſas, quas affert Philo, ait ſe accepiſſe *ἀρχαιολογουμένας παρὰ θεσπεσίοις ἀνδράσιν, οἳ τὰ Μωϋσέως οὐ παρέργως διηρμήνευσαν.* Alias afferunt Juſtinus qu. 102. ad Orthodox. Photius Epiſt. 248.

27. *περὶ Μοναρχίας λόγος α', β'. De Monarchia* ſive de colendo uno Deo & templo ac cultu ejus liber I. p. 812. & II. p. 820. Vocabulo *Μοναρχίας* eodem ſenſu in libro ſimilis argumenti uſus eſt Juſtinus Martyr.

Liber *περὶ τῆς σκηνῆς. De tabernaculo* apud Euſebium memoratus intercidit.

28. *περὶ τοῦ τίνα γέρα ἱερέων de præmiis ſacerdotum & honoribus* p. 830.

29. *περὶ ζώων τῶν εἰς θυσίας, καὶ τίνα τῶν θυσιῶν τὰ εἴδη. De animalibus idoneis ſacrificio, deque victimarum generibus* p. 835. Euſebius vocat *περὶ τῶν εἰς τὰς ἱερουργίας ζώων καὶ τίνα τῶν θυσιῶν εἴδη.*

30. *περὶ θυόντων. De iis, qui victimas offerunt* p. 841.

31. *περὶ τοῦ μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι.* Ad Deut.

XXIII. 19. *De mercede meretricis non accipienda in sacrarium* p. 860. Græce cum notis edidit Hœschelius è codice Augustano A. 1612. 8.

32. περὶ τῶν προκειμένων ἐν τῷ νόμῳ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἄθλων, τοῖς δὲ πονηροῖς ἐπιτιμιῶν καὶ ἀρῶν. *De præmiis & pœnis execreationibusque in Lege propositis* p. 910. Meminit Eusebius, neque assentior Gvil. Cantero, qui VIII. 7. novar. lect. à libro περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν diversum facit alterum περὶ εὐχῶν καὶ ἀρῶν. Recte porro existimat Canterus illa περὶ ἀρῶν p. 930. cum superiore libro esse connectenda.

33. περὶ καταστάσεως ἄρχοντος ad Deut. XVII. 15. seq. *De creatione Principis* (non per sortem sed suffragia) p. 722. In extrema parte hujus libri multis commendat justitiam. Latine convertit Joh. Christophorsonus.

34. περὶ τῶν τριῶν ἀρετῶν. *De tribus virtutibus* περὶ ἀνδρίας *de fortitudine* p. 736. περὶ φιλανθρωπίας *de charitate* p. 697. & (de qua in hujus libri extrema parte agitur) περὶ μετανοίας *de resipiscentia.* Philonem scripsisse de tribus virtutibus Eusebius testatur, περὶ τῶν τριῶν ἀρετῶν ἃς σὺν ἄλλαις συνέγραψε Μωϋσῆς. Male Sophronius Hieronymi interpres pro ἀρετῶν posuit δυνάμεων. Porro titulus iste diserte tribuitur libellis, quos dixi in codice Bodlejano, ut mihi affirmavit eruditissimus Benzelius. Ejusmodi codicem memorans etiam Gesnerus in Bibl. *Invenio præterea* inquit, *librum Philonis Græcum haberi de virtutibus, fortitudine, pietate, humanitate, pœnitentia.* Vide & Steph. le Moyne Varia sacra T. 1. p. 520.

35. περὶ εὐγενείας. *De nobilitate* p. 903. Prodiit separatim cum versione *Laur. Humfredi* ap. Oporin. 8. & cum interpretatione atque Analysi *Hermanni Nebemii.* Basil. 1581. 8. & Gallice *Daniele d' Auge* Professore Græcæ linguæ Regio interprete Paris. 1550. 8. cum Synesii Oratione de regno in eandem linguam translata.

36. Liber Philonis, quo probavit πάντα δοῦλον εἶναι φαῦλον *malum & insipientem, quemlibet esse servum,* intercidit. Memorat Eusebius & Hieron. & Philo ipse in proximi initio. At exstat alter ejus ad Theodotum scriptus περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον. *Quod omnis probus sit liber* p. 865. In hoc libro inter alia agit de Essæis, qui activam vitam ducebant, quorum ad quatuor millia ait suo tempore in Palæstina ac Syria versatos esse. Non plane certum est, an hoc sit proprium volumen quod de Essæorum vita edidisse Philonem ait Hieronymus II. contra Jovinian.

37. περὶ βίου θεωρητικοῦ ἢ ἱκετῶν ἀρετῶν. *De Vita contemplativa vel supplici-*

plicum virtutibus sive de hominibus utriusque sexus, contemplativam & solitariam vitam ducentibus, quos Therapevtas ac Therapevtridas vocatos innuit, quod animæ quandam medicinam & Dei cultum singularem profiterentur. Edit. Paris. p. 889. Pro ἱκετῶν Sandius mavult ἀσκητῶν: sed ἱκετῶν apud Eusebium legerunt etiam Rufinus, Hieronymus, Nicephorus &c. Porro idem Eusebius & alii veteres Epiphanius XXIX. 5. Hieron. in Catologo, Sozom. l. 1. c. 12. Hist. Cassianus II. 5. Inst. Monastic. Nicephorus II. 16. Hist. Svidas in Φίλων, Pachymeres ad Dionys. Ep. 1. existimarunt Philonem hoc libro agere de Christianis. Ita & titulus MS. apud Lambecium III. p. 69. Φίλων περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανῶν ἅμα καὶ μοναχῶν. Scholion MS. apud eundem p. 71. Μέμνηται τούτων καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου (II. 17. Hist.) Τινὲς δέ φασι ταῦτα τὸν Φίλωνα περὶ τῶν κοινῶν Ἰουδαίων εἰπεῖν. Ἄλλοι περὶ Ναζαραίων Ἰουδαίων (adde Josephum IV. 4. Antiq.) Ἄλλοι περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστῶν καὶ πεπιστευκότων εἰς Χριστὸν καὶ φυλαττόντων τὸν νόμον Μωϋσέως τυπικῶς. Ἄλλοι περὶ πλείων χριστιανῶν. Οἵας δὲ ἦσαν αἱρέσεως, μοναχικὸν ζῶντες βίον Θεραπευταὶ εἰκότως ἐνομάζοντο. Καὶ ὁ μακάριος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ὁ μαθητὴς τοῦ ἁγίου Παύλου, ὁ γενόμενος Ἀθηνῶν ἐπίσκοπος ἐν τῷ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας (cap. 6.) τοὺς μοναχοὺς ἔφη τὸ παλαιὸν καὶ Θεραπευτὰς ὀνομάζεσθαι. De Christianis agere Philonem è Judaismo transgressis persuasere sibi quoque viri docti Tillemontius T. 2. Mem. Eccles. parte 1. p. 167. sequ. Gvil. Beveregius in Codice Canonum vindicato p. 374. seq. Is. Vossius p. 40. seq. Var. Obs. & Thomas Bruno in diatriba de Therapevtis Philonis à Colomesio post Epistolam Clementis Romani edita. Sed verius ubique est Judæorum genus ab eo describi, non Christianos, idque agnovit Potius cod. CIV. & ostenderunt Scaliger c. 29. trihæresii, tum lib. 6. de emendat temp. p. 539. & ad Eusebii Chron. p. 14. H. Valesius ad Eusebii Hist. p. 34. (qui in eo dissentit à Scaligero, quod Therapevtas Philonis negat fuisse Essenos, adstipulante Antonio Pagi ad A. C. 62. n. 3.) Gvil. Caveus in Vita Marci Evangelistæ, Anglice edita num. 3. Blondellus lib. 1. de Sibyllis c. 7. Hankius lib. 2. de rerum Rom. scriptoribus p. 86. seq.

38. Libri περὶ προνοίας *de providentia* epitomen exhibet Eusebius VIII. 14. præparat. & fragmentum lib. VII. c. 21. Fragmenta duo ex Michaëlis Apostolii Ἰωνιᾷ MS. edidit Hœschelius una cum libro περὶ τῆς ἑβδόμης de quo supra num. 25. Nisi liber in Flaccum simpliciter etiam inscriptus fuit de providentia (ut infra dicam:) ex Gesnero colligo, hunc

ipſum integrum latine ex Lilii Tiphernatis verſione exſtare in Bibl. Vaticana. Meminit etiam Svidas.

De Judæis Apologeticus liber, Euſebio II. 18. Hiſt. memoratus intercidit. Locum ex illo allaturus idem Euſebius VIII. 6. præparat. Πρῶτα δὴ, inquit, θήσω Φίλωνος τὰ περὶ τῆς ἀπ' Αἰγύπτου πορείας τῶν Ἰουδαίων ἣν πεποίηνται Μωΰσεως ἡγουμένου, ἀπὸ τοῦ πρώτου συγγράμματος, ὧν ἐπέγραψεν ὑποθετικῶν, ἔνθα τὸν ὑπὲρ Ἰουδαίων, ὡς πρὸς κατηγόρους αὐτῶν, ποιούμενος λόγον, ταῦτά φησιν &c. Incertum eſt, quid ſibi velit illud ὑποθετικῶν vel ut in alio MS. legitur ὑποθετικῶς, neque ſatisfacit conjectura Vigeri viri doctiſſimi. Idem Euſebius VIII. 10. alium ejuſdem operis locum producturus: τούτων δ' ἀπὸ τῆς ὑπὲρ Ἰουδαίων Ἀπολογίας λαβὼν σύγε ἀνάγνωθι ταῦτα. Quamobrem apud Svidam quoque in Φίλων pro περὶ Ἰουδαίων Clariſſ. Neocorus malit reſcribere ὑπὲρ Ἰουδαίων.

39. Εἰς Φλάκκον p. 965. edit. Pariſ. ſive ut Syncellus p. 331. & Photius cod. 105. titulum refert Φλάκκος ἢ Φλάκκων ψεγόμενος, *Adverſus* Avillium *Flaccum*, Ægypti ſub Tiberio & Cajo præfectum (adhuc A. C. 38.) qui Judæos male tractaverat, ſed non diu poſt pœnam dedit, dignitatibus à Cajo dejectus, in exſilium pulſus ac denique interfectus. Unde colligit Philo Deum adhuc curam agere gentis ſuæ. Hinc in verſione Lilii Tiphernatis hic liber inſcribitur *in Flaccum de providentia*, teſte Geſnero. Cæterum recte in MSS. & editionibus præfigitur legationi ad Cajum, quæ poſt Flacci tempora demum accidit. Equidem Photius poſtponit, & Valeſius poſtponendum eſſe contendit ex eo, quia Euſebius hunc librum in Flaccum reſpiciens II. 6. Hiſtor. allegat Philonem ἐν δευτέρῳ συγγράμματι ὧν συνέγραψε περὶ ἀρετῶν. Sed non plane certum eſt, an Euſebius per librum ſecundum περὶ ἀρετῶν reſpexerit librum adverſus Flaccum, nec Photii inſtitutum eſt, libros eo, quo ſcripti ſunt, ordine recenſere.

40. Περὶ ἀρετῶν καὶ πρεσβείας πρὸς Γάϊον p. 992. edit. Pariſ. *De virtutibus* (per ironiam hunc titulum fecit Philo teſte Euſebio II. 18. Hiſt.) *& legatione ad Cajum liber*, à Philone jam ſene, ſucceſſu nullo ſuſcepta Judæorum Alexandrinorum nomine anno Chriſti XL. pro jure civitatis & proſeucharum quo per accuſationes Apionis propter negatum imaginum Imperatoris cultum erant carituri. Photius cod. 105. hujus ſcripti titulum refert Γάϊος ψεγόμενος. Deeſt autem in Codicibus noſtris pars poſtrema, qua alteram ut videtur, admiſſionem ad Cajum, ſed ſimiliter irritam deſcripſerat. Hæc enim poſtrema ſunt libri, qualis hodie exſtat, verba: Εἴρηται μὲν οὖν κεφαλαιωδέστερον ἡ αἰτία τῆς

πρὸς

πρὸς ἁπάντων Ἰουδαίων ἔθνος ἀπεχθείας Γαΐου. Λεκτέον δὲ καὶ τὴν παλινῳδίαν πρὸς Γαΐον. Miror Valesium, qui per hanc Palinodiam intelligit librum in Flaccum. Eusebius II. 5. Hist. testatur Philonem quinque libris descripsisse τὰ κατὰ Γαΐον Ἰουδαίοις συμβάντα. Horum *primus*, ut videtur, fuit liber Apologeticus, qui periit, & de quo dixi ante num. 39. *Alter* similiter perditus, de iis, quæ sub Tiberio per Sejanum mala Judæis acciderunt. Syncellus p. 328. Σηϊανὸς ἔπαρχος Τιβερίου Καίσαρος περὶ τελείας ἀπωλείας τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων πολλὰ συνεβούλευσεν τῷ Καίσαρι, ὡς Φίλων ὁ Ἰουδαῖος ἐξ Ἀλεξανδρείας διαλέγων ἱστορεῖ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς περὶ αὐτὸν πρεσβείας. *Tertius* liber adversus Flaccum, qui adhuc inter Philonis scripta, ut jam dixi, legitur. *Quartus* & *quintus* περὶ ἀρετῶν, de virtutibus *Caji Cæsaris*, quorum solus prior superest. De legatione * ipsa vide Josephum XVIII. 10. & è recentioribus Joh. Henrici Bœcleri schediasma ad hunc Philonis librum Diss. Academic. X. p. 380. seq. & Tillemontium in Imperatorum historia T. 1. p. 674. seq. qui inter alia p. 771. *Joseph semble marquer une autre audiance dans laquelle Apion ayant fort invectivé des Juifs* &c. Hæc latius forte descripserat Philo in palinodia. Narrat Eusebius II. 18. hist. ferri Philonem Claudio imperante libros adversus Cajum, quos per cavillationem de virtutibus inscripserat, coram universo Senatu recitasse, illosque dignos fuisse visos, qui in Bibliothecis asservarentur, cujus rei fidem apud auctorem esse libenter jubeo.

41. Περὶ ἀφθαρσίας Κόσμου. *Quod mundus sit incorruptibilis* p. 938. edit. Paris. In calce mutilum esse, vel alterum hujus argumenti librum desiderari, patet ex clausula: ἃ μὲν οὖν περὶ ἀφθαρσίας κόσμου παρειλήφαμεν, εἴρηται κατὰ δύναμιν. Τὰς δὲ πρὸς ἕκαστον ἐναντιώσεις ἐν τοῖς ἔπειτα δηλωτέον. In verbis εἴρηται κατὰ δύναμιν desinit liber περὶ κόσμου *de mundo*, qui in edit. Paris. p. 1050. legitur & excepto exordio totus est ad verbum ex hoc de mundi incorruptibilitate expressus à verbis p. 939. e ad 1158. a. Τριτταὶ τοίνυν δόξαι &c. nisi quod varia hinc inde sunt omissa. Nescio, an Philo duas ejusdem libri vulgaverit editiones, an alius è Philone ista sic digesserit. Librum de mundo sub Philonis nomine video Græce subjici Operibus Aristotelis & Theophrasti, editionis Aldinæ 1495. fol. & 1552. 8. Latine A. 1526. vertit & Jacobo Tusano dicavit *Guil. Budæus* cum cujus versione edidit Simon Grynæus, additum Aristotelis libro de Mundo & Cleomedis libris duobus à Georgio Valla latine versis Basil. 1533. 8. exstat & in Micropresbytico p. 389. Basil. 1550. fol. Prodiit illa versio

* Legationis illius meminit etiam R. Azarias in Imbre Binah c. 8. narrans ante eam susceptam jejunium solenne Philonem indixisse.

etiam Parif. 1545. 8. & inter opufcula Philonis à Sichardo edita Bafil. 1527. fol. & 1583. 4.

42. Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἑρμηνεῖαι. *Interpretatio nominum Hebraicorum in Lege ac Prophetis.* Meminit Origenes ad Johannem p. 79. fed fine Philonis nomine. Philonem auctorem laudat Eufebius II. 18. Hift. & qui latine nomina Hebraica convertit Hieronymus: *Philo vir difertiffimus Judæorum, Origenis quoque teftimonio comprobatur ediditffe librum Hebraicorum nominum, eorumque etymologias juxta ordinem litterarum è latere copulaffe—Origenes* vero *inter cetera ingenii fui præclara monumenta etiam in hoc elaboravit, ut quod Philo quafi Judæus omiferat* (nomina Hebraica Novi Teftamenti) *hic ut Chriftianus impleret.* Hic liber inter Philonis opera hactenus non eft editus, fed latine occurrit in Micropresbytico Bafil. 1550. fol. p. 361. tum inter fcripta Hieronymi Tomo III. & nuper Græca ejus fragmenta non pauca è MSS. reftituit ac cum duplici verfione latina, Hieronymi veteri & fua ipfius recenti vulgavit Joannes Marcianæus Tomo fecundo Operum Hieronymi p. 109. feq. Idem ex Philonis fcriptis reliquis nominum Hebraicorum interpretationem laudabili ftudio collegit & literarum ordine digeftam exhibuit p. 95. feq. Parif. 1699. fol. Nemo negaverit mirificas paffim occurrere in hoc libro interpretationes atque longius petitas annominationes & etymologias, fed quas tamen fcire refert ad intelligenda multa veterum loca & allegoricas, quibus paffim utuntur, Sacræ Scripturæ expofitiones.

Liber de Biblicis Antiquitatibus ab Adamo ad Saulis Regis mortem, latine tantum exftat & Philoni fuppofitus effe videtur. Prodiit inter Philonis opufcula latine edita à Jo. Sichardo Bafil. 1527. fol. In Micropresbytico ibid. 1550. fol. p. 295. Inter fcriptores antiquæ hiftoriæ quos Juda Bonutius edidit, Heidelbergæ apud Commelin. 1599. 8. Vide Martinum Hankium de Romanar. rerum fcriptoribus lib. 2. p. 90. & p. 99. feq. Huic libro Trithemius, Gefnero notante, titulum tribuit *de generationis fucceffu.*

Cum Biblicis hifce Antiquitatibus non confundendum *Breviarium temporum in tres libellos* divifum, quorum primus tempora ab Adamo percurrit, usq; ad captivitatem Babylonicam: fecundus usq; ad Maccabæos, tertius usque ad Agrippam tertium Judæorum Regem, quem ait auctor nugivendulus regnaffe annis XXX. *usq; ad hunc ultimum annum ætatis meæ decrepitæ.* Hoc breviarium Philoni à Johanne Annio Viterbienfi fuppofitum, editum & commentario illuftratum cum ceteris ejus commentis fæpe prodiit poft editionem primam Romanam A. 1498. fol. Vide Han-

Hanckium libro laudato p. 90. & 96. seq. Tantum addam in præsenti, quod R. Azarias in Meor Enajim c. XXXII. idem breviarium Pseudo-Philonis, sive ut ipse Hebraice vocat, *Jedidæi* Alexandrini, sed hinc inde interpolatum retulit Hebraice, è quo latine conversum exhibet Guil. Henricus Vorstius in Commentario ad Chronologiam Davidis Ganz. p. 308 - 312. Neque aliud puto esse scriptum, quam hoc Pseudo Philonis breviarium, quod in Catalogo Bibl. Bodlejanæ memoratur inter Philonis scripta liber *de genealogia Christi* latine cum commentario Joh. Annii Paris. 1612.

Liber, in quo *Reges Judæorum* recensuit Philo, intercidit. Mentio est apud Clementem Alex. 1. Strom. p. 337. φίλων ἢ καὶ αὐτὸς ἀνέγραψε τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων διαφώνως τῷ Δημητρίῳ. Demetrium intelligo Judæum quendam, qui scripserat librum de Regibus Judæorum sub nomine fortassis Demetrii Phalerei. Ac Philo & ipse hic fortassis alius.

III. *Editiones Philonis.*

Latinæ. Ne de Philonis scriptis à *Lilio Ægidio Libellio*, Tiphernate, in latinam linguam conversis dicam, quæ Sixto IV. & Innocentio VIII. ille inscripsit, & (Gesnero teste) servat Bibliotheca Vaticana.

Opuscula pauca Philonis edita sunt à *Joh. Sichardo* Basil. 1527. fol. & 1538. 4. & in Micropresbytico A. 1550. fol. sunt autem hæc: Antiquitatum Biblicarum lib. 1. incerto interprete. Quæstionum & solutionum in Genesin lib. 1. De statu Essæorum i. e. Monachorum, qui temporibus Agrippæ Regis Monasteria sibi fecerunt lib. 1. De nominibus Hebraicis, Hieronymo interprete: & Liber de Mundo, interprete Guil. Budæo.

De Mundi fabricatione, de decem præceptis decalogi, de Magistratu seu Principe diligendo & de officio Judicis, *Joh. Christophorsono* interprete Antvv. 1553 4to.

Philonis scripta (quæ in Græca Turnebi editione exstant) latine versa à *Sigismundo Gelenio* Basil. 1554. fol. Lugd. 1561. 8.

Græca luculentis typis, & castigata ab *Adriano Turnebo* Paris. 1552. fol. In calce Voluminis adjectæ variæ lectiones.

Errata fere quadringenta in hac editione perquam nitidâ ex MSS. Codd. castigavit Jo. Christophorsonus Anglus ad calcem versionis suæ librorum Philonis de mundi fabricatione, de decem præceptis, de magistratu diligendo & de officio judicis, Antvv. 1553. 4.

Græco-Latinæ tres hactenus prodierunt: *prima* Genev. 1613. fol. cum *Gelenii* versione, in qua accesserunt opuscula quatuor ab *Hœschelio* primum edita cum versione *Fed. Morelli* &c. & liber de Mundo cum versione *Guil. Budæi.*

Altera Paris. 1640. fol. in qua adjunctus liber περὶ ἱερᾶς ἑβδόμης ab eodem Hœschelio vulgatus & à *Fed. Morello* versus, qui in prioribus editionibus desiderabatur.

Tertia Witeberg. 1690. fol. Parisiensem ad verbum exprimens.

Gallica per *Petrum Billier.* Paris. 1575. fol. & ex recognitione Fed. Morelli Paris. 1612. 8.

Hæc de Philone dicta sufficiant, cui *librum Sapientiæ* quidam parum verisimili conjectura tribuerunt, ut notavi lib. III. c. 29. §. 3. Non desunt etiam viri docti, qui Philonis scripta lecta esse suspicantur S. Paulo Apostolo in Epistola ad Hebræos a) nec minus S. Johanni b) Evangelistæ: ne de Flavio Josepho dicam, ad cujus lib. IV. Antiquitatum p. 320. ita commentatur Eduardus Bernhardus vir eruditissimus, sed nimis usque acerbus Philonis reprehensor: *Hunc itaque Archæologum fortean seduxit ars Philonis, cujus sub calamo grandescunt omnia* c) *colliculique in magnos assurgunt montes. Quippe ex tota vita legislatoris præter alia argumenta utrisque usurpata facile intelligas quantum à Josepho distet Philo, à scriptore prudenti ac docto Sophista Alexandrinus, qui eloquentia Isocratis & Philosophia Peripatetica ignorantiam suam sermonis rituum reliquaque plurimum Hebraicæ Judæus licet passim redimere contendit.*

Philones alii.

Cum *Leonis Allatii* diatriba de Philonibus nunquam viderit lucem, & præter eos quos colligit Jonsius III. 4. de scriptoribus Hist. Philosoph. alios quosdam mihi observatos intelligam, juvat eorum brevem catalogum hoc loco subjungere.

Philo Academicus Clitomachi discipulus, quem Romam Mithridatico bello Athenis Romam profugum Cicero audivit. Vide Cic. IV. Academ. & Plutarchum Cicerone p. 861. & quæ dixi lib. III. c. 3.

Male

a) Hugo Grotius ad Hebr. IV. 12.
b) Joh. Clericus in Epistolis Criticis p. 316.
c) Idem Clericus V. C. ad Exodi XXIX. 20. *Hujus ritus symbolici significationem optime interpretari videtur Philo, qui alioqui plerumque fidiculis ad negotium suum quicquid videtur trahit.*

Male hunc Aldobrandinus confundit cum longe antiquiore Philone dialectico, quo familiariter usus Zeno Citieus. Laërt. VII. 16. Forte autem idem est cum Philone Academico, quem Larissæum vocat Stobæus in Eclog. Phys.

Philones duo inter Ægypti Episcopos, qui Sardicensi Synodo A. C. 347. subscripsere apud Athanas. Apologia 2. T. 1. p. 768.

Philo Episcopus Alogorum adversarius. Auctor prædestinati c. 30. nisi hic auctor pro Philone Judæo, apud quem frequens λόγȣ mentio, Philonem Episcopum nobis effinxit.

Philo Aristotelis servus. Laërt. V. 15. Idem forte qui ab Athenæo XIII. p. 610. Aristotelis γνώριμος sive familiaris dicitur, & contra Sophoclis Archontis decretum Philosophos, quos ille Attica ejecerat, scripto defensitavit, impugnatus vicissim à Demochare. Vide Jonsium lib. 1. c. 17.

Philo Atheniensis, in quem Lysiæ Oratio XXX. laudata Polluci IX. 5. Alius Scepticus, de quo infra.

Philo Atheniensis Architectus, Ciceroni, Straboni, Vitruvio, Plutarcho, Plinio & Ausonio memoratus de quo dixi lib. III. c. 24. p. 590. seq. Vide & Meursii fortunam Attic. p. 59.

Philo Batonis pater apud Gruterum in Vet. inscript. p. 327.

Philo Byblius. Infra in Herennio Philone.

Philo Byzantinus Mechanicus, cujus scripta lib. III. c. 24. recensui.

Philo, Carpathius vulgo, etiam apud Svidam: sed rectius Carpasius, Carpasiæ urbis in Cypro (vide Holsten. p. 162 ad Steph. Byz.) Episcopus Epiphanii familiaris, clarus circa A. C. 400. Sub ejus nomine commentarius in Canticum Canticorum ad Eustathium presb. & Eusebium diaconum exstat è latina versione Stephani Salutati Paris. 1537. 8. apud Rob. Steph. atque inde in Bibl. Patrum. Fragmenta hujus Philonis occurrunt Græce in expositione Eusebii, Polychronii & Pselli ad Canticum, quam edidit Jo. Meursius. Lugd. Bat. 1617. 4. Genuinum Philonis commentarium è codice Bigotiano dicitur editurus Anselmus Bandurius Monachus Benedictinus.

C. Cessenius Philo, qui Clodium accusavit damnavitque teste Asconio.

C. Curtius Philo, qui Consul fuit A. U. C. CCCX.

Philo Diaconus ἀπὸ Κιλικίας quem laudat S. Ignatius Epistola ad Philadelph. c. XI. Vide infra, Philo Tarsensis.

Phi-

Philo Dialecticus Carneadis Magister, discipulus Diodori Croni. De hoc supra lib. III. c. 33. §. 7. Idem forte contra quem περὶ σημασιῶν scripsit Chrysippus. Laërt. VII. 191. & qui laudatur à Simplicio ad Categor. Philonis dialectici Μενέξενον citat Clemens Alex. IV. Strom. p. 523.

Philo Dyrrhachiorum præfectus. Apud Clariss. Begerum T. 1. thesauri Brandenb. p. 457. 460.

Philonis nescio cujus Epigramma in stolidi hominis canos legitur lib. I. Anthologiæ p. 33.

Philo Gadarenus. Eutoc. ad Archimed. p. 55.

Philo Geographus qui ante Eratosthenem & Hipparchum scripserat τὸν εἰς Αἰθιοπίαν, πλοῦν. teste Strabone II. p. 77. Eundem Philonem respici ab Antigono Carystio c. 160. Philonis Αἰθιοπικὰ laudante, probe observavit Vossius p. 403. de Hist. Græcis.

Philo Heracleotes quem ἐν τῷ πρὸς Νύμφην περὶ θαυμασίων allegat Porphyrius apud Stobæum Eclog. Physic. p. 130. Forte huic tribuendus liber qui exstat de septem orbis spectaculis.

Herennius Philo, Byblius Grammaticus, Domitiano imperante ac deinceps quam plurimis scriptis inclaruit, præcipue 1) libris octo Φοινικικῶν quos è Sanchoniathone interpretatum se esse ferebat. Vide si placet supra lib. I. c. 28. & Antonium Vandalen V. C. in diss. de Sanchoniethone quem libro de Aristea subjecit. 2.) libro περὶ Ἰουδαίων, quem veluti nonum Φοινικικῶν habuit Eusebius. 3) libris XXX. περὶ πόλεων καὶ οὓς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκε, cujus operis eximii epitomen tribus libris scripserat Ælius Serenus, teste Svida. 4) libris XII. περὶ κτήσεως καὶ ἐκλογῆς βιβλίων, cujus operis pars forte fuit περὶ χρηστομαθείας. Etymol. in γέρανος. 5) περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ. Vide Meursium ad Hesychium illustr. p. 217. Vossium, Jonsiumque.

Philo ὁ ἱστοριογράφος apud Theodoritum VII. Therapevt. p. 109. haud diversus mihi videtur à Byblio, de quo jam dixi.

Philo Larissæus Philosophus Academicus. Vide supra, Academicus.

Philo libertus Pompeji. Cic. ad Attic. XVI. 4. & ad famil. VIII. 8.

Philo Medicus Plutarchi æqualis II. 6. & VIII. 9. sympos. forte Philo Tarsensis de quo infra.

Philo Metapontinus tibicen & Poëta. Stephanus Byz. in μεταπόντιον.

Philo nescio quis ἐν τῷ μεταλλικῷ laudatus ab Athenæo VII. p. 322.

Philo-

Philonis Monachi Græci meditatio aſcetica adverſus pulchritudinem mulierum. MS. in Bibl. Vindob. Incipit: εἶδον κάλλος γυναικὸς βασανίζον μου τὴν διάνοιαν.

Philo pater Nymphodori Hiſtorici Syracuſani, in Vet. inſcript. apud Gruterum p. 401.

Philo poëta, Alexandro Polyhiſtore antiquior, è cujus libro primo τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα verſus decem Hexametros profert Euſebius IX. 20. præparat. & alios quinque è libro ejus decimoquarto, IX. 24. Sane ſi Joſepho fides. 1. contra Apion. p. 1051. Ethnicus hic ſcriptor fuit, idem ut videtur Philo quem cum Demetrio laudat Clemens I. Strom. p. 337. Sed viri eruditi Joſepho haud credentes non dubitant eum fuiſſe Judæum. Vide Illuſtris Huetii demonſtrat. Evangel p. 102. ſeq.

Philo procurator Auſonii Epiſt. XXII.

Philo Ptolemæi Philopatoris aſſentator. Athen. VI. p. 251.

Philo Pythagoreus. Clemens Alex. I. Strom. p. 305. & Sozom. lib. 1. c. 12.

Q. Publius Philo Conſul Anno U. C. 415. 427. 435. 440.

Philo Rhetor & Philoſophus cujus hiſtoriam Eccleſiaſticam laudant Anaſtaſius Sinaita & Glycas, Gvil. Caveo in diſſ. de ſcriptoribus Eccleſ. incertæ ætatis videtur idem eſſe cum Philone Carpaſiæ Epiſcopo qui in Epiphanii vita κληρικὸς ἀπὸ ῥητόρων appellatur. Præclara ibidem vir eruditiſſimus obſervat de Rhetoribus veteris Eccleſiæ eorumque officio ſacras litteras & Hiſt. Eccleſiaſticam tradendi.

Philo Sceptici Pyrrhonii diſcipulus Athenienſis, Laërt. IX. 67. 69.

Philo Sabbathius (ſive uno vocabulo potius Φιλοσαββάτιος) Judæus qui præter Celſum ac Porphyrium Evangelia ſcripto oppugnavit teſte Epiphanio LI. 8. T. 1. p. 429.

Philo Sophiſta cujus liber de VII. orbis ſpectaculis exſtat. Vide quæ de eo dixi lib. III. c. XXIV. §. 4. & ſupra, in Philone Heracleote.

Philo Tarſenſis Diaconus qui cum Agathopode & Gajo S. Ignatium è Syria Romam comitatus eſſe, & martyrii ejus acta concinnaſſe traditur. Vide Epiſtolam Ignatio adſcriptam ad Tarſenſes c. X. ad Antiochenos c. XIII.

Philo Tarſenſis Medicus cujus apud Galenum mentio. Incertum idemne Medicus hujus nominis cujus apud Celſum & alios artis ſalutaris ſcriptores mentio, etiam apud Plutarchum.

Philo Thebanus. Plutarch. Alexandro p. 691. Respicitur idem forte à Stephano Byz. in αὔπιστα.

Philo Tyanensis Geometra cujus mentio apud Pappum Alex. lib. IV. proposit. 30.

L. Veturius Philo. Liv. XXVI. 33. Consul A. U. C. 547.

CAPUT V.

De Sacris libris Novi Fœderis.

Scriptores octo, & tabula librorum N. T. Chronologica. 1. *S. Matthæi Evangelium.* 2. *Evangelium Marci.* 3. *Lucæ Evangelium.* 4. *Et Acta.* 5. *Johannis Evangelium.* 6. *Epistolæ tres.* 7. *Et Apocalypsis.* 8. *Pauli Epistolæ XIV.* 9. *Petri Epistolæ duæ.* 10. *Jacobi Epistola.* 11. *Epistola Judæ.* 12. *Evangelium secundum Ægyptios & Hebræos.* 13. *Scripta supposita CHRISTO, Mariæ & Apostolis.* ibid. *De scriptis S. Barnabæ & Clementis Romani.* 14. *De Canone & Ordine librorum Novi Testamenti.* 15. *Codices MSti celebriores.* 16. *Editiones præcipuæ.* 17. *Versiones.* 18. *Commentarii.* 19. *Harmoniæ Evangelicæ.* 20. *Distinctio in capita & στίχους.* 21. *De lingua Hellenistica & stylo N. T.* 22.

I.

TEmporis ratio me monet sacros hoc loco referre scriptores, quorum stylo DEUS doctrinam cœlestem Evangelii de CHRISTO in humani generis salutem condi jussit. Neq; enim fas erat τοὺς αὐτοῦ Ἰησοῦ γνωρίμους καὶ ἀκροατὰς χωρὶς γραφῆς τὴν τῶν Εὐαγγελίων παραδεδωκέναι διδασκαλίαν, καὶ καταλιπεῖν τοὺς μαθητὰς χωρὶς τῶν περὶ Ἰησοῦ ἐν γράμμασιν ὑπομνημάτων, ut ait Origenes lib. 2. contra Celsum p. 69. Sunt autem ut notissimum est hi octo, *Apostoli* quidem sex, Matthæus, Joannes, Paulus, Petrus, Jacobus & Judas: *Apostolorum discipuli* duo, Marcus & Lucas. Hi omnes excepto Johanne & Juda scripsere ante eversam à Tito Hierosolymam, stante adhuc templo; nullus vero ex his scripsisse videtur ante annum XII.

Clau-

Claudii Imp. Patebit hocè brevi tabula Chronologica b) librorum N. T. ſecundum ſententiam Jo. Pearſonii maxime in Annalibus Paulinis, & D. Jo. Millii prolegom. ad N. T. concinnata.

A. C. 52. Claudii XII. ſcripta *utraque ad Theſſalonicenſes*, non Athenis ut habet ſubſcriptio, ſed Corinthi Act. XVIII. 5. cum Timotheus & Silas reverſi eſſent. 2. Theſſ III. 16. Reſpicit Petrus Apoſtolus 2. Epiſt. III. 16.

57. Neronis III. ante feſtum Paſchale 1. Cor. V. 8. ſcripta *prior ad Corinthios*, cum Epheſum cogitaret Paulus antequam Hieroſolymam aſcendiſſet, & ante iter in Macedoniam. 1. Cor. XVI. 3. 4. 5. Miſſa eſt per Stephanum, Fortunatum, Achaicum & Timotheum, à quibus litteras Corinthiorum acceperat. Meminit hujus Epiſtolæ Clemens Romanus Epiſt. I. ad Corinthios. Subſcriptio vet⁹ exaratam eſſe refert Philippis. Confer Salmaſ. p. 239. de Epiſcopis & Presb.

——— ſub extremum anni, *poſterior ad Corinthios*, Philippis, per Titum & Lucam, uti habet ſubſcriptio.

58. Neronis IV. initio Martii, *Epiſtola ad Romanos*, ſcripta Corinthi cum mox Hieroſolymam petiturus eſſet Apoſtolus. Rom. XV. 25. miſſa per Phœben Diaconiſſam Eccleſ. in Cenchreis.

——— *Epiſtola ad Galatas*, in itinere Hieroſolymam verſus, fortaſſis Troade, licet ſubſcriptio c) vetus habet, ἀπὸ Ῥώμης.

Q 2 60. Ne-

a) Ab hac Chronologia in plerisque diſſentiunt Baronius in Annal. Lud. Capellus in tabella Hiſtoriæ Apoſtolicæ præmiſſa, Lud Elias du Pin in diſſertationibus Biblicis, Tillemontius in Memoriis Hiſt. Eccleſ. Huetius, Fraſſenius, H. Dodwellus, Sandhagenius aliique. Neque plane audeo præſtare accuratiſſimam ſingulorum librorum atque Epiſtolarum N. T. quo ſingulæ ſcriptæ ſunt temporis notationem. Veriſimilem tamen exhibere me confido.

b) Subſcriptionum harum, utcunque antiquarum non tanta eſt apud eruditos auctoritas, ut ab illa non quandoq; diſcedendum ſibi eſſe arbitrentur, quod Bezæ & multis aliorum teſtimoniis facile poſſit demonſtrari. Neque enim ab ipſis ſacris ſcriptoribus ſunt adpoſitæ, ſed ab Euthalio aliquo vel alio docto interprete ex conjectura adjectæ. Idem ſtatuendum de clauſulis vel inſcriptionibus in verſione Syriaca atque Arabica obviis.

A.C. 60. Neronis VI. *Jacobi* minoris *Epistola* Encyclica scripta Hierosolymis ante urbis excidium V. 1. tempore persecutionis II. 6. uno vel altero anno ante Jacobi martyrium, quod circa A. C. 62. pertulit.

61. Neronis VII. *Epistola prior Petri*, Romæ scripta ad Judæos in Asiatica maxime διασπορᾷ ante quam Paulus in urbem Romam veniret.

——— *Evangelium Matthæi*, cum Paulus prima vice Romam venisset.

62. Neronis VIII. *Epistola ad Philippenses*, Romæ sub finem primæ captivitatis Pauli, missa per Epaphroditum qui subsidium pecuniarium Paulo à Philippensibus attulerat, & IV. 3. videtur denotari Millio per σύζυγον γνήσιον.

——— *Epistola ad Ephesios*, Romæ, per Tychicum.

——— *Epistola ad Colossenses*, per Tychicum & Onesimum, statim priore obsignata. Romæ.

——— *Epistola ad Philemonem* Colossensem, Romæ per Onesimum.

63. Neronis IX. *Epistola Pauli ad Hebræos* Hierosolymitanos XIII. 19. post Jacobum martyrio A. C. 62. affectum, quod respici videtur XIII. 7. uti per ἡγεμένες presbyterium Hierosolymitanum. Scripta ex Italia, per Timotheum, cum Roma è carcere dimissus esset Paulus.

——— *Marci Evangelium* post Petri & Pauli ἔξοδον sive discessum ex urbe Roma, scriptum Romæ, ut testantur Epiphanius LI. 6. Theophylactus & veteres ὑπογραφαί.

64. Neronis X. *Lucæ Evangelium* & *Acta Apostolorum*, quæ in primo Pauli in urbem Romam adventu desinunt. Videtur scripsisse Lucas Alexandriæ vel Thebis Ægypti.

——— ante hiemem, *Epistola ad Titum*, scripta Colossis post iter per Italiæ oras susceptum. Quanquam ὑπογραφαὶ habent è Nicopoli Macedoniæ.

65. Neronis XI. *Epistola prior ad Timotheum*, quæ missa videtur Philippis, licet veteres ὑπογραφαὶ ajunt Laodiceâ.

97. Ne-

A.C. 67. Neronis XIII. ante hiemem, *Epiſtola poſterior ad Timotheum*, Romæ in poſterioribus vinculis poſt Apologiam primam IV. 16. cum jam tempus mortis inſtaret IV. 6.

——— *Poſterior Epiſtola Petri*, paulo ante martyrium I. 14. quod accidit Romæ A. C. 68.

90. Domitiani IX. *Epiſtola Judæ*, ſive illa citius ſcripta A. C. 71. vel 72. Veſpaſiani 3. vel 4. ut viſum Dodvvello p. 25. ad Irenæum: tamen poſt ſecundam Petri, quam reſpicit.

91. vel 92. Domitiani X. vel XI. *Tres Epiſtolæ Joannis*, Epheſi ſcriptæ.

96. Domitiani XV. ſive ultimo, *Joannis Apocalypſis*, in Patmo.

97. Nervæ I. *Joannis Evangelium*, Epheſi, cum à Nerva ab exilio revertendi copia facta eſſet, vide Irenæum III. 1.

Totum divinum horum librorum corpus jampridem venit nomine καινῆς διαθήκης c) *novi fœderis*, ſive ut non male quoque redditur, *Novi Teſtamenti* d): quoniam eodem veluti avthentico inſtrumento clare continetur Voluntas DEi de ſalute noſtra, confirmata ſanguine ac morte CHRISTI Servatoris: quemadmodum *Teſtamentum vetus* πρε-

c) Διαθήκη dialecto Alexandrina dicitur pro συνθήκη, ut διαβόλιον pro συμβόλιον, quemadmodum notavit Salmaſius: licet Iſidorus Peluſ. II. Epiſt. 196 διαθήκην putat notare pactum ſive promiſſum firmius quam συνθήκη. Συνθήκην etiam de lege dixit Ariſtoteles (obſervante Grotio) III. 6. politic. & Demoſthenes 1. adverſus Ariſtogiton. cujus verba laudat Papinianus lib. 1. D. tit. 3. lege 1. Similiter διατίθεσθαι de lege, pacto ac teſtamenti legatione poni notavit Budæus. Ita πλάκες διαθήκης *tabulæ legis*, Hebr. IX. 4. & apud Sirach. XIV. 18. ἡ διαθήκη ἀπ' αἰῶνος *vetus lex*. Philonis liber, de quo capite ſuperiore, περὶ διαθήκης πρώτης καὶ δευτέρας *de utroque fœdere* quod Deus cum Moyſe icit in monte Horeb & in agro Moabitarum. Niſi potius legendum apud Euſeb. πρῶτον καὶ δεύτερον. (βιβλίον) Barnabæ Epiſt. c. IX. ἆρα οὖν κἀκεῖνοι ἐκ τῶν διαθηκῶν αὐτοῦ εἰσιν; Vet. interpres: *ergo & hi de teſtamento ſunt?*

d) Teſtamenti vocabulo laxius interdum uſi ſunt veteres ſcriptores, ut cum interpres S. Irenæi II. 19. dixit *Cynicos cum Gnoſticis ejusdem eſſe teſtamenti*. Ad quem locum vide, ſi placet, Clariſſimi Grabii notas p. 142. Ceterum διαθήκης vocabulum vetuſtiſſimi quique Chriſtiani in latina Eccleſia interpretari conſueverunt *teſtamentum*. Ita quod Paulus Apoſtolos vocat διακόνους καινῆς διαθήκης, 2. Cor. III. 6. Tertullianus c. 39. De reſurrectione dicit Apoſtolorum negotium nullum fuiſſe aliud, quam *veteris teſtamenti reſignandi*, *& potius jam DEI in CHRISTO concionandi*. Qua ratione autem *novum* appellatur hoc teſtamentum, cum etiam fidelibus V. T ſalus in CHRISTO propoſita fuerit, dicet Euſebius libro 1. demonſtrationis Evangel Vocabulum quidem *Berith* in V. T. vix unquam pro teſtamento ponitur.

κεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς χριστὸν Gal. III. 17. tantisper sancitum erat sanguine ac morte typica animalium Exod. XXIV. 8. Hebr. IX. 18.

II. S. MATTHÆUS qui & *Levi* e) Marc. II. 14. & Luc. V. 27. dicitur, omnium consensu primus *Evangelium* litteris consignavit, Græce ut mihi persuadeo, non Chaldaice, vel Hebraice, ut post Papiam f) qui Evangelium Nazaræorum g) cum hoc confudisse videtur, multi veteres, de Græco interprete S. Jacobo vel Paulo vel denique Luca & Joanne mirum in modum diversa inter se tradentes, affirmarunt. De tempore quando scripserit, cui potius fidem habeamus quam S. Irenæo temporibus illis proximo, qui III. 1. (apud Euseb. V. 8. Hist.) tradit eum edidisse Evangelium τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελιζομένων καὶ θεμελιούντων τὴν Ἐκκλησίαν. Confer si placet egregii Doctoris Martini Chemnitii examen Concilii Tridentini pag. 16. seq. & eruditissimi Samuelis Basnagii Annales ad A. C. LXIV. sect. 12. Longe prius scripsisse alii referunt, at paullo juniores testes, ut auctor vitæ Arabice edi-

e) Levin à Matthæo distinguit Heracleon apud Clementem IV. Strom. p. 502. & Origenes I. contra Celsum p. 48. quorum testimoniis vulgarem sententiam impugnat vir summus Hugo Grotius. Huic vide quæ præter Calovium τὸν μακαρίτην respondet Cotelerius in notis ad Constitut. Apostol. VIII. 22. & præclarus Dodwellus diss. 1. in Irenæum §. 34.

f) Apud Euseb. III. 39. Hist. Eccles. Adsentitur Papiæ etiam Jo. Millius in prolegomenis ad N. T p. 8. & conjicit Matthæum scripsisse Evangelium suum in gratiam Hebræorum fidelium qui antea parum accurata διηγήσει sive Evangelio secundum Hebræos usi fuissent. Non diu post, Jacobum minorem curasse, ut Græca etiam versio legeretur.

g) Vide, si juvat, quæ scripsi in Codice Apocrypho N. T. p. 356. 368. 668. & Erasmi Apologiam adversus Stunicam. Nota etiam Syriacam veterem Matthæi versionem de Græco videri translatam non de Hebraico, & Marco ac Clementi Græcum Matthæum lectum, cujus etiam verbis quandoque utuntur. Hebraicæ vero quæ exstant Matthæi editiones recens à Judæis vel Christianis elaboratæ sunt, & absurdissime pro Matthæo avthentico haberentur, sive *Munsteriana* illa Basil. 1537. fol. Henrico VIII. Angliæ Regi inscripta & versione atque commentario adversus Judæos instructa; sive *Tiliana*, quam ex Italia attulit Jo. Tilius & Joh. Mercerus latine transtulit Paris. 1555. 12. Munsteriana recusa est Basileæ 1557. 8. addita Epistola ad Hebræos Hebraice versa cum latina translatione & Basil. 1582. 8 etiam Parisiis 1551. 8. cum præfatione Jo. Quinquarborei Aurilacensis Aruerni. Tilianæ stylum tersiorem esse observant viri docti, & Matth. XVI. 17. Romano adulari Pontifici. Vide Lud. de Dieu ad Matth. p. 529. seq. Wagenseilii Sotam p. 597. 1122. Rich. Simonis Hist. Criticam lib. 2. p. 231. seq. & lib. 3. p. 789. Millii prolegomena ad N. T. p. 116. 127. Utramque à Judæis è latina versione veteri expressam esse conjicit Huetius de claris interpretibus p. 181. Exstat & Matthæi Evangelium Hebraice in Novo testamento polyglotto Eliæ Hutteri. Aliam MStam versionem Hebraicam se in manibus habere testatus est vir eruditissimus Rich. Simon.

editus à Kirstenio, * Menologium ab Ughello T. 6. Italiæ S. vulgatum 16. Nov. Auctor Operis imperf. in Matthæum, Theophylactus, Euhymius & alii, ne de subscriptione quæ in Variis Codicibus legitur dicam. Hos si audias, jam anno post CHRISTI adscensionem octavo vel nono Evangelium ediderit Matthæus, quæ sententia probatur etiam Seldeno VII. 12. de jure Nat. & gentium, & ex antiquis Cosmæ Indopleustæ lib. V. Cosmographiæ Christianæ p. 245. Ita enim ille de Matthæo: ὗτος πρῶτος τῶν Εὐαγγελιστῶν συγγραψάμενος Εὐαγγέλιον --- διωγμοῦ γενομένου ἐν Ἱεροσολύμοις ὅτε τὸν Στέφανον ἐλιθοβόλησαν, μέλλων καὶ αὐτὸς τὰ Ἱεροσόλυμα καταλιπεῖν, αἰτησάντων αὐτὸν τινων τῶν πιστῶν ἔγγραφον αὐτοῖς διδασκαλίαν καταλιπεῖν, δοκιμάσας τὴν ἐν σαρκὶ μᾶλλον ἐπὶ γῆς διατριβὴν τοῦ Κυρίου, αὐτοῖς ἀνεγράψατο. Verisimilior Chronici Alex. & Nicephori II. 45. sententia, qui decimo quinto post adscensionem Christi anno scripsisse Matthæum affirmant. Anticipationibus abundare Matthæi Evangelium, nec Chronologiæ æque ac Lucam vel Joannem esse observantem, notavit Basnagius ad A. C. XXX. sect. 56. Titulum *Evangelii* an ipse præfixerit Matthæus, dubitari possit, quia incipit ejus liber his verbis: Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ χριστοῦ. Et qui monent ipsum notanter præfixisse titulum, Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον non τοῦ Ματθαίου, haud cogitant unum idemq; hæc duo significare, ut recte animadversum Joanni Drusio est in præteritis, & lib. I. quæst. Hebr. c. 23. Primis vero Christianis omnis doctrina de Christo Evangelium appellabatur, Εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, ut Marci I. 14. unde Paulus plus simplici vice ad Evangelium suum provocat, atque Evangelistæ dicuntur quoque Philippus & illi quorum nulla proprie dicta exstabant Evangelia. Etiam Angelus Lucæ II. 10. Evangelistam gerit, εὐαγγελιζόμενος χαρὰν pastoribus, & Joannes Baptista pœnitentiæ præco εὐηγγελίζετο τὸν λαὸν Luc. III. 18. Neq; enim semper hoc verbum læti ac jucundi nuncii significatio est, quemadmodum patet ex hoc loco Epistolæ primæ earum quæ Phalaridi tribuuntur: οὐκ ἀγνοῶ δὲ λύπας εὐαγγελιζόμενός σοι καὶ δάκρυα. Vocabulum εὐαγγελίων triplici notione apud scriptores reperitur, vel pro fausto nuncio, ut apud Plutarchum Pompejo p. 640. γραμματηφόροι προσήλαυνον ἐκ Πόντου κομίζοντες εὐαγγέλια. Vel pro præmio boni nuncii, ut apud Ciceronem II. 12. ad Atticum: vel pro sacrificio quod accepto læto nuncio offerebant, ut in ejusdem Plutarchi Phocione p. 749. Φιλίππου δὲ ἀποθανόντος εὐαγγέλια θύειν τὸν δῆμον οὐκ εἴα. Antiquissimum vero de Evangeliis, quatenus hoc vocabulo commentarii Apostolici de vita ac scriptis JESU CHRISTI denotantur, testimonium est Ignatii Epist.

* Rev. D. Tho. Ittigius prælect. MSS. de Matthæo §. 3.

Epiſt. ad Philadelph. c. V. *προσφυγὼν τῷ εὐαγγελίῳ ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς Ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς προφήτας ἀγαπῶμεν.* Diſertius alterum Juſtini Martyris Apalogia I. p. 98. à multis viris doctis jam laudatum: *οἱ γὰρ Ἀπόστολοι ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' αὐτῶν ἀπομνημονεύμασιν* h) *ἃ καλεῖται Εὐαγγέλια, οὕτως παραδέδωκαν.* Eodem loco lecta fuiſſe jam tum in Eccleſiis i) illa *ἀπομνημονεύματα*, perinde ut propheticas Scripturas teſtatur Juſtinus. Numerum quaternarium Evangeliorum celebrat Irenæus III. 1. At in Epiſtola ad Galatas cap. I. v. 7. per *μεταστρέψαντες τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ* Paulus non notavit *pſeudapoſtolos veritatem Evangeliorum editorum* (illa enim tum nondum ſcripta erant) *interpolantes*, *unde ſint noſtra digeſta*, ſive noſtri codices, ut illum locum videtur accepiſſe Marcion apud Tertull. IV. 3. ſed eos qui doctrinam Evangelicam non recte docendo perverterent.

Matthæi Evangelium, ut ad illud noſtra redeat oratio, rejecerunt *Cerdoniani* & *Marcion*, qui ſolum Lucam recipiebant. Vide de Cerdonianis appendicem ad Tertull. de præſcript. c. 51. & de Marcione Irenæum lib. 1. c. 29. Epiphanium XLII. 9. Origenem in Philocalia c. 5. & 2. contra Celſ. p. 77. Theodoritum lib. I. de hæreticis fabulis c. 24. At de Valentinianis nolim cum Bellarmino, k) Janſenio, aliisque affirmare ſolum Johannis Evangelium ab iis receptum, licet Irenæus III. c. 11. p. 220. ait eos qui à Valentino ſunt eo quod eſt ſecundum Joannem pleniſſime uti ad oſtenſionem conjugationum ſuarum. Sane in Valentinianis commentis quæ Græce exſtant ad calcem Clementis Alexandrini, loca è Matthæo & Luca proferuntur, & Tertullianus c. 38 de præſcript. diſerte teſtatur Valentinum *integro Inſtrumento* uſum, & Scripturis *pepercisse*, nec *machæra uſum palàm*, licet ſenſum pervertendo plus abſtulerit. Eſt tamen Origenis locus p. 77. lib. 2. contra Celſum, qui Tertulliano videtur contradicere: *μεταχαράξαντας δὲ τὸ Εὐαγγέλιον ἄλλους*

οὐκ

h) Sic *ἀπομνημονευμάτων* libros inſcripſerat Xenophon, quos de dictis & factis Socratis compoſuit, ut dixi lib. III. cap. 4. His adde Dioſcoridis Stoici *ἀπομνημονεύματα*, quibus variorum Philoſophorum & virorum celebrium dicta & facta perſecutus fuiſſe videtur, ut è Laërtio colliges atque Athenæo.

i) De more Evangelia & alios libros Biblicos in Eccleſia legendi conſulenda Clariſſ. Wilh. Erneſti Tenzelii Exercitatio Witebergæ 1685. edita, de ritu lectionum ſacrarum. Jo. Steph. Durantus II. 23. de ritibus Eccleſiæ Catholicæ, Leo Allatius de libris Eccleſiaſticis Græcor. p. 33. ſeq. Joh. Baptiſta Ferrarius de ritu ſacrar. Concionum lib. I. c. 15. ſeq. Evangelia ſtantes audiebant, Epiſtolas ſedentes, ut præter Allatium p. 35. 49. notat Steph. le Moyne notis ad Varia ſacra p. 987. ſeq.

k) Lib. I. de Verbo Dei cap. 6.

οὐκ οἶδα ἢ τοὺς ἀπὸ Μαρκίωνος, καὶ τοὺς ἀπὸ ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΟΥ, οἶμαι δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ Λουκανοῦ. Itaque Origenis tempore fortaſſis Valentiniani quidam faciebant, quod Valentinum facere Tertullianus vere negavit. *Manichæi* vero & Matthæo & omnibus N. T. ſcriptis (vetus enim plane reſpuebant) ita detrahebant fidem, ut ſaltem interpolata eſſe cauſſarentur. *Solent dicere*, inquit Auguſtinus contra Adimantum c. 15. *cum Scripturarum eos urget auctoritas, hoc capitulum à corruptoribus Scripturarum inſertum eſſe Evangelio.* Confer quæ ſingillatim de Matthæo Fauſtus Manichæus apud Auguſtinum lib. XVII. c. 1. ac de Evangeliis XXXII. 3. & quæ plura ex Auguſtino loca collegit Sixtus Senenſis libro VII. Bibliothecæ Sanctæ.

Solum Matthæi Evangelium receperunt *Cerinthiani* teſte Philaſtrio c. XXXVI. neque integrum illud ſed ἀπὸ μέρους, Genealogiam potiſſimum & illa amplectentes è quibus hominem nudum CHRISTUM videbantur ſibi poſſe contendere, ut refert Epiphanius XXVIII. 5. adde XXX. 14. Itaque de aliis quam Cerinthianis capiendus Irenæus III. 11. licet alioqui deſcriptio tota non male in Cerinthianos quadret, *Qui autem Jeſum ſeparant à Chriſto, & impaſſibilem perſeveraſſe Chriſtum, paſſum vero Jeſum dicunt, id quod ſecundum Marcum eſt præferentes Evangelium, cum amore veritatis legentes illud corrigi poſſunt.* Eodem loco teſtatur *Ebionæos* Evangelio ſolo Matthæi uſos, quod monuerat etiam lib I. c. 26. ſed Genealogiam reſecuiſſe (quod etiam in Monoteſſaro ſuo fecit *Tatianus* teſte Theodorito lib. 1. de hæret. fab. c. 20.) atque adulterato & truncato Evangelio uſos ſcribit Epiphanius XXX. 14. Euſebius autem videtur falli qui III. 27. Hiſt. Evangelium quod ſolum recepere Ebionei confudit cum Evangelio ſecundum Hebræos, quæ diverſa fuiſſe probavit præſtantiſſimus Grabe ad Irenæum p. 220 & monui in Codice Apocrypho N. T. p. 360. ubi Marium quoque notavi Mercatorem qui T. 2. edit. Garnerianæ p. 128. Ebionem Matthæi, Marci & Lucæ auctoritatem ſecutum ſcribit. Neque in viri ſummi H. Valeſii interpretatione Euſebii VI. Hiſt. 17. facile acquieveris, ubi legas *Symmachum Ebioneum adverſus Evangelium Matthæi acriter diſputare in commentariis ſuis.* Nam Græca Euſebii nihil aliud ſonant, quam quod Symmachus in ſcripto quodam ſuo (an commentariis in Matthæum, ut accepit Hieronymus, non ſatis certum eſſe puto) πρὸς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀποτεινόμενος Εὐαγγέλιον *Matthæi prolixius inſiſtens Evangelio*, ex eo hæreſin ſuam confirmare voluerit. Etiam in locis Baſilii & Chryſoſtomi quæ H. Stephanus in theſauro adduxit,

duxit, & quæ Valesio ansam interpretationis suæ dedisse videntur, ἀποτείνεσθαι πρός τινα commode exponi potest *diutius alicui inhærere*, non ut exponit Stephanus, *in aliquem invehi*. Miror quoq; quales fuerint Ebionei, qui Methodio teste in Convivio decem virginū p. 133. Scripturas à Spiritu S. inspiratas negabant, ἐξ ἰδίας κινήσεως τοὺς προφήτας λελαληκέναι φιλονεικοῦντες. De Tychico Messaliano Euthymius apud Lambecium III. p. 171. καὶ ἑτέρας μὲν θείας γραφὰς διέφθειρε καὶ παρερμήνευσε, κατ' ἐξαίρετον δὲ ἅπαν τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, καὶ πάσας τὰς περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ῥήσεις εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα παρερμήνευσε. Ex his verbis satis patet Matthæi Evangelium à Tychico non rejectum, nec corruptum, sed tantum falsis interpretationibus perversum fuisse. Recentiore ætate non memini exstitisse Christianorum quenquam ea impudentia, qui Matthæi auctoritati divinæ derogare voluerit præter Anabaptistas nonnullos, à quibus capita quædam temere vocata in dubium notarunt Sixtus Senensis lib. VII. Bibl. Frassenius disquisit Bibl. p. 665. seq. & Rich. Simon libri I. Hist. Criticæ N. T. p. 100. Hisce addi potest Natalis Albertus de Verlé auctor recens libri qui inscribitur tombeau du Socinianisme, cujus hæc sunt verba p. 167. *il est certain que ce que nous appellons presentement l'Evangile de S. Matthieu n'est qu'une traduction fort suspecte, S. Hierome nous apprenant que l'Evangile Hebreu de S. Matthieu étoit fort different du Grec.* Ibidem initia Evangeliorum Matthæi, Lucæ & Joannis sollicitat & pro addititiis habet satis absurde.

III. MARCUS Evangelista utrum à Joanne Marco S. Barnabæ consobrino de quo Act. XII. 12. XV. 37. Coloss. IV. 10. & 2. Tim. IV. 11. & Philem. 23. distingui a) debeat, non plane videtur exploratum. Filius h. e. discipulus appellatur à Petro 1. Epist. V. 13. Confer Euseb. II. 15. Hist. Patria Cyrenæus fuisse traditur in Actis de vita Marci quæ græce & latine edidit Henschenius ad 25. April. & sæculo quarto vel quinto scripta esse conjicit Tillemontius; septimo vel octavo, Elias du Pin. Genere sacerdotali fuisse Marcum pseudo Hieronymus & Beda scripsit, primum Alexandriæ Episcopum multi b) prodiderunt, licet οἰκουμενικὸν potius pro more Apostolico, non τοπικὸν egisse contendit Salmasius sive Walo Messalinus p. 204. 211. 261. Judæum Ἑβραΐζοντα magis quam ἑλληνίζοντα Grotius conjicit è fre-

a) Distinguunt præter alios quam plurimos Cotelerius ad Const. Apost. II. 57. p. 262. & Tillemont. T. 2. Memor. Eccles. p. 159. seq. At diversos esse negant Sam. Basnage ad A. C. 66. n. 15. seq. & Jo. Georg. Dorsheus ὁ μακαρίτης prolegom. commentarii ad Marcum.

b) Petav. dogm. Theol. T. 3. p. 697. seq. 711.

è frequentioribus Hebraiſmis ad Marc. V. 25. VI. 14. IX. 42. X. 26. &c. Evangelium ſuum ſcripſit Romæ c) ut videtur, non latine d) ſed Græce, poſt Petri & Pauli ἔξοδον ſive diſceſſum e) ex urbe Roma circa A. C. LXIII. f) Πέτρȣ ἐν Ῥώμῃ ἐντειλαμένȣ αὐτȣ͂, ut præter alios affirmat Coſmas Indopleuſtes lib. V. Topographiæ Chriſtianæ p. 246. Nam, & Papiæ apud Euſeb. III. ult. & Irenæo III. 11. atque inde aliis pluribus veteribus Marcus *interpres* g) & *ſectator Petri* dicitur, atque ὑπαγορεύσαν-

c) Epiphan. L. I. 6. Theophylact. & Veteres ὑπογραφαί. Gvil. Cave in vita Marci §. V.

d) Latine ſcripſiſſe Marcum nusquam affirmant tot veteres pro hac ſententia laudati à Melchiore Inchofero lib. V. Hiſtoriæ ſacræ latinitatis cap. 8. ne quidem Nazianzenus, licet ait eum ſcripſiſſe Ἰταλίῃ h. e. in Chriſtianorum uſum in Italia. At in pſeudoDamaſi Pontificiali fateor illud ſatis aperte innui, nam in vita Petri, *Hic*, inquit, *ſcripſit duas Epiſtolas quæ Catholicæ nominantur, & Evangelium Marci quia Marcus auditor ejus fuit & filius de baptiſmo, quæ poſt omnem quatuor Evangeliorum fontem, quæ ad interrogationem & teſtimonio ejus hoc eſt Petri formata ſunt, dum alius* (Marcus) *latine, aliusque* (Lucas) *Græce, & alius* (Matthæus) *Hebraice conſonant, tamen ejus teſtimonio ſunt firmata.* Sed neque ejus ſcriptoris, neque Petri de Natalibus qui IV. 86. Catalogi ab ipſo Marco Græcè verſum Aquilejæ refert, neque Orientalium recentiorum vel deceptorum vel male intellectorum (nam per Romanam linguam etiam ab illis Græcam quandoque intelligi obſervavit Seldenus) tanta eſt auctoritas, ut illis aſſentiendum ſit contra ſilentium & contraria Veterum teſtimonia Hieronymi, Chryſoſtomi, Auguſtini. Etiam αὐτόγραφον quod jactatur S. Marci Venetum, quicquid de latino Genebrardus, Gretſerus, Ciacconius aliique garriant, Græcis literis exaratum eſſe teſtantur Baronius ad A C. 45. n. 41. Honoratus Nicquetus de titulo S. Crucis Chriſti p. 93. & Maximilianus Miſſon in Itinerario. Sed vix quisquam eſt noſtra ætate inter viros eruditos, Romanæ etiam Eccleſiæ, qui Marcum latine ſcripſiſſe ſibi perſuadent, ut patet evolventi ſcripta Rich. Simonis, Eliæ du Pin, Tillemontii, Fraſſenii, aliorumque. Confer Seldenum ad Eutychii Origenes Alexandrinas p. 152. & Kortholti τȣ͂ μακαρίτȣ librum de Variis Bibliorum editionibus p. 71. ſeq. Erneſti Chriſtiani Schrœdteri Exerc. de lingua Marci avthentica Witeberg. 1702.

e) Ita potius cum viris doctis intellexerim verba Irenæi III. 1. quæ laudat Euſebius V. 8. Hiſt. Similiter Chryſoſtomi locum exponit Halloiſius T. 1. vitarum Scriptor. Oriental. p. 384. b.

f) Alii longe citius ſcripſiſſe malunt, anno quarto Claudii Cæſaris. Vide Selden. de jure Nat. p. 887.

g) Sic Titum Pauli interpretem vocat Hieronymus, Glauciam Petri interpretem Clemens VII. Strom. p. 549. quod non aliter intelligendum puto, quam Apoſtolos his uſos eſſe veluti diſcipulis ad mandata ſua dogmataque abſentibus perferenda. Vide interim ſi placet quæ de hoc ἑρμηνέων Apoſtolicorum munere tradit Rich. Simon lib. 1. Hiſt. Crit. N. T. cap. 10. & p. 332. ſeq. & in novis obſervationibus p. 119. ſeq. Sam. Baſnage T. 1. Annal. p. 750. ſeq. ad A. C. 66. n. 13. ſeq & Dan. Heinſius prolegom. ad Exerc. in N. T. p. 23.

ὑπὸ Πέτρου Evangelium suum edidisse. Multa eadem quæ Matthæus & iisdem quandoque verbis sed brevius tradit, unde *pedissequum & breviatorem Matthæi* vocat Augustinus lib. I de consensu Evangelistarum c. 2. Quanquam vero negare nolim Matthæi librum ab eo visum, tamen patet eum Matthæi abbreviatorem h) non esse, qui non modo Genealogiæ & aliorum haud paucorum quæ persequitur Matthæus, ne verbo quidem meminit, sed & alia plenius alioque ordine, alia denique refert quæ in Matthæo plane frustra quæras. Petri quoque Apostoli abnegationem disertius describit *XIV*. 66. seq. quod à Petro didicisse Marcum notat Chrysostomus homil. *LXXXVI.* in Matth. p. 889. & ex hoc integritatem ejus fidemque jubet cognoscere, *ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἔκρυψε τὸ ἐλάττωμα τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων σαφέστερον ἀπήγγειλεν.* Idem Chrysostomus Homil. IV. in Matth. p. 34. observat quod Marcus imitatus sit succinctam Petri brevitatem, uti Lucas Pauli copiam: *καὶ ἕκαστος δὲ ὁμοίως τὸν διδάσκαλον ἐμιμήσατο, ὁ μὲν τὸν Παῦλον ὑπὲρ τοὺς ποταμοὺς ῥέοντα, ὁ δὲ τὸν Πέτρον βραχυλογίας ἐπιμελούμενον.*

Marci Evangelium rejecerunt olim Cerinthiani, Cerdoniani, Marcion & Ebionitæ, de quibus paullo ante in Matthæo dixi. De duodecim versibus postremis capitis ultimi quæ in nonnullis codicibus omissa, Marco quidam male abjudicant, vide sis disputata à me in Codice Apocrypho N. T. p. 326. seq. & V. C. Eliæ du Pin prolegomena Biblica part. 2. p. 35. seq.

IV. LUCAS sive Lucius i) Antiochenus, incertum num idem cum Luca Medico Coloss. IV. 14. k) quin Judæus fuerit, at antequam

h) Confer Fabrum Stapulensem initio commentarii in Marcum, Grotium ad Matth. XXIV. 36. Casp. Hermannum Sandhagenium *τὸν μακαρίτην* Decade prima Epistola Theolog. 1. Rich. Simonem lib. I. Hist. Crit. N. T. p. 108. & Jo. Millium prolegom. ad N. T. p. 12. seq.

i) Λουκιος dicitur S. Nazianzeno: *Ματθαῖος μὲν ἔγραψεν Ἑβραίοις θαύματα Χριστοῦ, Μάρκος δ' Ἰταλίῃ, Λουκιος Ἀχαΐδι.* Fuerunt enim jam olim qui teste Origene Lucam eundem putarunt cum Lucio quem Paulus inter *συγγενεῖς* suos refert Rom. XVI. 21. Neq; verisimilitudine destituitur hæc sententia, licet Grotius hunc Lucium putat esse *Λούκιον* illum Cyrenæum Act. XIII. 1. & Lucæ nomen suspicatur potius esse decurtatum pro Lucillio. In calce codicis Cottoniani atque in aliis apud Jo. Mabillonium p. 111. T. 1. musei Ital. legitur: *Explicit liber Evangelii secundum Lucanum.* Nimirum illa ætate pro Beda dicebant Bedanum, pro Offa Offanum & similia, ut observavit Hickesius lib. 2. thesauri septentrional. p. 251.

k) Paulinus Natali IX. Felicis: *Hic Medicus Lucas, prius arte, deinde loquela: Bis Medicus Lucas.* Confer Muratorii V. C. *ἀνέκδοτα* T. 1. p. 8. Sed Lucam Medicum à Luca Evangelista distinguit Sam. Basnagius quem vide ad A. C. 60. num. 33. Idem

num.

quam CHISTO nomen daret, ne dubito quidem, præcipue si verum est quod legas in Origenis sive Adamantii cujusdam dialogis adversus Marcionitas p. 8. & Epiphanii LI. 11. eum fuisse è numero *LXX.* discipulorum. Neque adeo repugnat & Lucam & Marcum ex illis fuisse, licet veteres miro consensu ut Marcum Petri, ita Lucam tradunt Pauli fuisse interpretem, & sectatorem. Haud dubie enim Apostolorum etiam præ *LXX.* illis magna prærogativa erat. Neque obstat porro quod Lucas affirmat se ea scribere quæ acceperit ab illis qui fuissent οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται. Nam non de omnibus *LXX.* dici hoc poterat quod Act I. 21. seq. ad Apostolum requiritur, ut CHRISTO semper adfuerint à tempore baptismatis Joannis, usque dum in cœlos sublatus est. Ex eo ipso loco constat, non à Paulo solo Evangelium Lucæ esse suppeditatum, ut legitur apud Irenæum III. 1. & in Synopsi Athanasii junioris: ὑπηγορεύθη μὲν ὑπὸ Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, συνεγράφη δὲ καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ μακαρίου Ἀποστόλου l) καὶ ἰατροῦ. Sed si à Paulo forte quædam hausit, ut Tertull. IV. 2. & 5. ad Marcionem quoq; confirmat, ea fuisse paucissima, pleraque autem omnia ab αὐτόπταις reliquis Apostolis accepisse. Neque enim Paulus fuerat αὐτόπτης. Itaque & Eusebius III. 24. affirmat Lucam ex Pauli contubernio, καὶ τῆς τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων ὁμιλίας ὠφελημένον, *& reliquorum Apostolorum sermonibus* (Petri maxime, ut habet pseudoDorotheus) *adjutum* scripsisse: è quo tamen neutiquam sequi arbitror, Lucam nullis plane rebus interfuisse ipsum, aut nunquam adfuisse Domino in his terris versanti, quemadmodum illi sentiunt qui ipsum credunt fuisse ex Hellenistis A.C.XLI. Antiochiæ conversis Act. XI. 20. Ut vero alte & à capite omnia posset accurate repetere, παρακολουθῆσαι πᾶσιν ἀκριβῶς atq; ad finem plene deducere, quoniam haud semper neq; maximam partem adfuisset, non sufficiebat ipsi sua αὐτοψία, sed uti Spiritu S. adspirante, ita

num. 32. de Sila sive Silvano intelligit verba 2. Cor. VIII. 19. *cujus laus magna est in Evangelio*, quæ de Luca interpretati rectius ni fallor sunt interpolator Epistolæ Ignatii ad Ephes. §. 15. Origenes, Hieronymus & alii veteres. In Bibl. Renati Moreau fuit *Epistola Lucæ ad Medicum Claudium Galenum* teste Labbeo Bibl. nova MSS. p. 217. Sed non minus conficta fuit hæc Epistola, quam imagines quas à Luca pictas referunt Jo. Phocas apud Allatium in συμμίκτοις p. 36. & alii scriptores exigua fide digni, quos explodit Jo. Reiskius in erudito tractatu de imaginibus JESU CHRISTI p. 129. seq.

l) Proprie non Apostolus erat sed Apostolicus, non Magister sed discipulus, ut ait Tertullianus IV. 2. contra Marcion. Nonnunquam tamen viri etiam Apostolici veteribus veniunt nomine Apostolorum, ut multis exemplis docuit Frid. Spanhemius lib. III Misc. sacr. diss. de Apostolatu T. 2. Opp. p. 295. Sic Lucas Apostolus dicitur etiam Idatio in fastis.

&Apoſtolorum qui rebus interfuerant teſtimonio opus erat. Alexandriæ Evangelium protuliſſe Lucam, Syrus interpres annotavit. Alexandriam intellige Troadis m) ubi Pauli ſe comitem factum teſtatur Lucas Act. XVI. 11. Græce ſcripſit non Syriace n) licet Antiochenus, atque *inter omnes Evangeliſtas græci ſermonis eruditiſſimus* agnoſcitur ab Hieronymo Epiſt. 145. ad Damaſum, & ad VI. Eſaiæ. Hebraismos equidem in Luca quoque non paucos obſervaſſe ſibi viſus eſt vir eruditus Jo. Vorſtius, ſed nimis illum liberalem fuiſſe in annumerandis ſacrorum N. T. ſcriptorum Hebraiſmis, jam ſpirantem adhuc monuerat amicus Tho. Reineſius in Epiſtolis ad eum ſcriptis, & pluribus exemplis docuit egregius juvenis Horatius Vitringa, in flore ætatis nuper extinctus. Certe *audacius quam verius hoc contendi* à Vorſtio recte affirmat Rev. D. Jo. Henr. Majus in examine Hiſt. Criticæ Simonianæ p. 375. *Lucam plus Hebraiſmorum quam ceteros ſcriptores ſacros uſurpaſſe.* Poſt Matthæum & Marcum ſcripſiſſe videtur Lucas, plerorumq; omnium judicio recentiũ veterumque, Irenæi III. 1. Tertulliani IV. 5. contra Marcion. Euſebii III. 24. Hiſt. Auguſtini II. 2. de conſenſu Evangeliſt. &c. Etiam Marci o) veſtigiis inſiſtentem obſervaſſe ſibi viſus eſt Grotius ad Marci I. 4. & 23. II. 12. 21. IV. 20. 21. VI. 14. XII. 40. &c. Unus Clemens Alex. in Hypotypoſeon libris Lucam Marco præponere videtur, apud Euſeb. VI. 14. Hiſt. dum ait prima ſcripta eſſe Evangelia in quibus genealogia texitur. προγέγραφθαι τῶν Ευαγγελίων τὰ τὰς περιέχοντα γενεαλογίας. Deniq; Samuel Basnagius p) non dubitavit affirmare quod ipſo Matthæo prior, adeoq; omnium Evangeliſtarũ primus Lucas ſcripſerit. Sed pace viri eruditiſſimi licebit verba prima Evangelii Lucæ ita intelligere, ut Matthæo & Marco illa neutiquam detrahant, licet & hos reſpexerit Lucas inter illos πολλὺς. Neque enim ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι aliud eſt quam ἀνετάξαντο, ut Caſaubono notis ad Lucam probe obſervatum. Sic Diodorus Sic. in præfat. Hiſtor. ὀλίγοι δ' ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἀρξάμενοι τὰς κοινὰς πράξεις ἐπεχείρησαν ἀναγράφειν μέχρι τῶν καθ' αὐτὺς καιρῶν. Hippocrates de veteri Medicina: ὁκόσοι ἐπεχείρησαν περὶ ἰητρικῆς λέγειν ἢ γράφειν. Quid igitur injurii eſt in ſacros illos ſcriptores, quando Lucas ait alios quidem, neque unum ſed plures, ſcripſiſſe ante ſe de rebus JESU CHRISTI, (utrum ſimul reſpexerit Evangelium ſecundum Hebræos, Evangelium ſecun-

cun-

m) Vide Sam. Petiti Varias lect. lib. I. cap. 12.

n) Conf. Fulleri Sacr. Miſc. IV. 1.

o) Idem notat Millius prolegom. in N. T. p. 14.

p) Sam. Baſnage Annal. ad A. C. LX. n. 31. T. 1. p. 712.

eundum Ægyptios, παραδόσεις Matthiæ &c. docti judicent) quorum laudatissimo exemplo incitatus ipse quoq; voluerit hoc aggredi, omnibus usque ab stirpe diligenter inquisitis, ut Theophilus haberet scripto etiam consignata illa quæ è Lucæ sermonibus coram perceperat. Hic enim sensus verborum ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης q) λόγων τὴν ἀσφάλειαν. Theophilum illum virum fuisse in dignitate constitutum jam supra p. 90. observavi ex elogio κράτιστε quod Lucas ei tribuit, quod possit etiam confirmari è recognitionibus pseudoClementis X. 71. si fides scripto nullius fidei, ubi inter conversa Antiochiæ à Petro plus quam decem millia hominum refertur Theophilus, *cunctis potentibus in civitate sublimior, qui domus suæ ingentem Basilicam Ecclesiæ nomine consecravit, in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo cathedra.*

Lucæ Evangelium rejecerunt Cerinthiani, & Ebionitæ: solum illud recipientibus Cerdonianis & Marcione, sed qui mirifice interpolatum r) & primis capitibus truncum, variisque locis mutilatum habuit, atque ut videtur s) sine Lucæ nomine præfixo, & præmissis vicissim t) Marcionis antithesibus. Non omnia tamen quæ aliter legisse referunt Tertullianus & Epiphanius, totidem Marcionis corruptiones fuisse videntur, cum nonnulla forte ita repererit in suis codicibus, ut recte viri docti annotarunt. Quemadmodum locus de eo qui sabbatho opus famulum faciebat, qui in quibusdam Codd. legitur post Luc. VI. 5. non à Marcionitis ut volebant Grotius & Arnaldus, sed ex Evangelio Ægyptiorum adjectus esse videtur Millio p. 30. prolegom. ad N. T. Joannem vero Bodinum qui Marcionem secutus prima Lucæ capita in dubium vocavit, confutat illustris Huetius demonstrat. Evangel. IX. 9. 7. p. 776. seq.

V. Evangelio etiam alterum λόγον sive librum, πράξεις nimirum Ἀποστόλων Lucas subjecit, cui ACTA APOSTOLORUM diserte tribuunt etiam veteres, ut Irenæus III. 15. & 19. Tertullianus de jejuniis c. 10. *commentarium Lucæ* appellans, ut alios juniores omittam. In codicibus quibusdam nomen auctoris non fuit adscriptum, forte quod tanquam δεύτερος λόγος Evangelio statim subjunctus fuit hic liber, ut suspicatur Clariss. u) Dodvvellus. Plerique tamen Codi-

q) Vide Salmas. de Hellenistica p. 103. & Sviceri thesaurum in κατηχέω.

r) Irenæus lib. I. cap. 29. lib. 3. c. 11. Tertull. IV. contra Marcion. & Epiphan. hæresi XLII. 10. seq. T. 1. p. 310. seq.

s) Confer Rich. Simonis lib. 1. Hist. Crit. N. T. p. 115.

t) Tertull. IV. 4. contra Marcion.

u) Dodwell. diss. I. ad Irenæum p. 69.

Codices hunc titulum præfixum habent: x) *Λουκᾶ Εὐαγγελιστοῦ πράξεις Ἀποστόλων*, vel *πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ Λουκᾶ Ἀποστόλου.* A Lambecio y) etiam affertur imago Lucæ in genibus scribentis Actorum librum, quam Codici vetusto in Bibl. Vindobonensi præmissam reperit. Græce scriptum esse nemo quod sciam ambigit, atque Rich. Montacutium z) quidem si audimus *luculento & purissimo sermone, ut ne ipsæ quidem Athenæ magis Attice loquantur.* Quanquam Epiphanius *XXX.* 6. & 12. Actorum Apostolicorum librum à Josepho Tiberiensi Hebraice repertum memorat. Non diu post Evangelium, aliquo tamen tempore interjecto à Luca videtur compositus, & quanquam universe *Apostolorum* Acta titulus pollicetur, aliorum tamen res vix attingit liber quam Petri & Pauli, Pauli autem maxime, cujus conversionem, itinera & labores persequitur usque ad primam in urbe Roma commorationem biennii Act. *XXIII.* 30. & defensionem apud Neronem quarto hujus Imperii anno, A. C. LVIII. Utrum Romæ propterea scriptum librum necesse sit, ut colligit Hieronymus, alii videant, qui malunt Alexandriæ a) hoc factum sive illa Troadis, sive Ægypti; vel in altera Ægypti urbe Thebis: mihi enim hoc totum videtur esse perquam incertum. Neque omnia Pauli, etiam illis quæ tangit temporibus, nedum Petri gesta Lucam attigisse, pulchre observat Hieronymus in secundum ad Galatas. Quærentibus cur Paulo superstes historiam non ulterius pertexuerit, respondet Chrysostomus homil. I. in Acta, quod ad scopum præcipuum jam hæc quæ scripsit sufficerent, & de cetero sanctis illis viris magis curæ esset Ecclesias doctrina Evangelii replere, quam *λογογραφεῖν.* Quanquam vero in synopsi Athanasiana legas Petrum Acta *ὑπαγορεῦσαι* sive eorum materiam præbuisse Lucæ, tamen verius est quod Euthalius à Clariss. Zacagnio editus p. 421. affirmat Lucam quibus ipse interfuisset & quæ ipse vidisset conscripsisse. *συναπεδήμει γὰρ*, inquit, *τοῖς τε ἄλλοις Ἀποστόλοις, καὶ μάλιστα τῷ Παύλῳ, καὶ εἰδὼς ἀκριβῶς γράφει.* Hieronymus in Catalogo S. E. *Lucas Evangelium sicut audierat scripsit, Acta vero Apostolorum sicut viderat ipse composuit.*

Pro-

x) Rich. Simon 1. Hist. Crit. N. T. p. 19. seq.

y) Lambec. lib. 2. Bibl. Vindob. p. 571.

z) Montacutius præf. ad Analecta Origg. Eccles.

a) Etiam Theophilum cui Acta Lucas inscripsit, inter primos credentium & nobilissimos Alexandriæ fuisse scribit Bar Bahlul, auctor Syrus Lexici apud Castellum. Alexander vero Morus parum verisimiliter illi Theophilo inscripsisse libros suos Lucam suspicatur, quem judicio Areopagitico falsi damnatum Athenienses precibus Pisonis concedere noluere, ut refert Tacitus II. 55. Hist.

Probe ex Varrone notavit Scaliger *actum* latine dici, quod alii barbare *tractatum* appellant, sed græca inscriptio præsentis libri manifestum facit *Acta* vel *Actus* hoc loco eo sensu esse accipienda ubi quæ veteribus memoratur acta urbis, acta Pompeji, acta publica & diurna populi Rom. acta Cæsaris, acta temporum Augusti, acta Tiberii, Caji &c. acta diurna Senatus, acta Antonii, acta Pilati, de quibus superfluum est hic plura afferre post doctorum hominum b) diligentiam. Erant quidem illa commentarii, in quos res non quælibet sed eximiæ, magnæ, graves notatuque dignissimæ referebantur, & ad posterorum memoriam transmittebantur. Ac qui magni aliquid gessisset, is dictus est fecisse quod dignum esset exire in acta, neque quicquam magis desiderabant & non factum querebantur qui res dignas memoria patrassent. *Fiant ista palam, cupiunt & in acta referri.* Præter hanc rationem aliam insuper inscriptionis causam reddit Chrysostomus T. 5. edit. Frontonis Ducæi p. 155. Διὰ τί οὐκ εἶπε θαύματα Ἀποςόλων κ. τ. λ. *Cur non dixit Miracula Apostolorum? Cur non inscripsit Signa Apostolorum, virtutes ac prodigia Apostolorum, sed tantum Acta Apostolorum? Non enim idem sunt acta & prodigia & virtutes, sed multum inter utraque discrimen est, - - - Actum ex utroque contexitur, ex nostra diligentia & ex gratia divina. Miraculum solam exhibet cœlestem gratiam, neque sudoribus nostris indiget. Actum est, probis moribus esse, castum, modestum, iræ imperare, cupiditates subigere, largiri eleemosynas, benignitatem exhibere, omnem virtutem exercere - - Miraculum est dæmones abigere, excœcatos oculos aperire &c. Majus quidem est miraculum, actio vero & conversatio res quidem est signis minor, sed utilior & fructuosior. - - Idcirco etiam beatus hic & generosus ac mirabilis Lucas ita librum inscripsit Acta Apostolorum, non miracula Apostolorum, tametsi fecerant & ipsi miracula. Verum illa quidem certo tempore facta sunt & præterierunt, hæc autem quovis tempore ab illis exhiberi opus est qui salutem sunt adepturi. Quando igitur non miracula, sed acta nobis æmulanda proponuntur Apostolorum, propterea librum sic inscripsit.* Neque tamen miracula etiam annotare prætermisit Lucas, quæ per Apostolos operatus est Dominus, postquam receptus in cœlos Spiritu Sancto eorum pectora replevit. Sed vix pauca attigit ex innumeris, quæq; sufficere putavit ad veritatem promissi à CHRISTO facti demonstrandam. Eorum præcipuũ est admirationeq; dignissimũ & cujus causa reliqua facta sunt omnia, incredibilis ille doctrinæ Evangelicæ mundo & carni adeo adversæ per ministerium hominum tam paucorum illiterato-

S

b) Ad Plinium, Sveton. &c.

ratorum atque imbellium, etiam inter hostes vafros & potentes progressus, factus sola prædicationis efficacia, sine vi, sive fascinantibus eloquentiæ ingenii vel fucatæ eruditionis præstigiis, sine honorum opumve exspectatione. Hoc cum in Apollonio suo ostendere non potuerit Philostratus, frustra sane Hierocles impendit operam quo illum CHRISTO non inferiorem esse, imo præstare ostenderet, non iis tantum miraculis quæ de Christo memoriæ produnt Evangelistæ, sed illis quoque quæ de Apostolis in Luca produntur, plerisque fere impudenter translatis in Apollonium, variisque ineptis & inanibus ex Damide similiumque nugivendulorum grege adtextis, in quibus non erat profusurus Apollonius suam facultatem res miras patrandi, siquidem habuisset, tantaque ut visum Philostrato sapientiæ magnitudine præditus fuisset.

Acta Lucæ rejecerunt olim præter *Cerinthum* de quo Philastrius hæresi 36. *Ebionitæ* Epiphan. XXX. 16. *Tatianus* & *Severiani*, Euseb. IV. 29. Hist. *Marcionitæ* Tertull. V. 2. contra Marcion. & *Manichæi*, Augustin. contra Adimantum c. 17. & de utilitate credendi c. 3. Et contra Epistolam fundamenti cap. 5. Ineptam Wolfgangi Lazii, Jo. Fabri & Materni Cholini dubitationem, qui ambiguos se hærere professi sunt utrum Lucas Acta sua ex Abdia, an hic è Luca descripserit, alibi, in prolegomenis ad Pseudo Abdiam, explosi. Quod vero Chrysostomus homil. I. in Acta queritur illa ætate multis librum hunc ignotissimum fuisse, potius mihi supinam ac privatam quorundam socordiam & torporem, quam publicam Ecclesiæ negligentiam castigare videtur. Πολλοῖς inquit, τοῦτο τὸ βιβλίον οὐδ' ὅτι ἔνι γνώριμόν ἐστιν, οὔτε αὐτὸ οὔτε ὁ γράψας αὐτὸ καὶ συνθείς. Idem certe Chrysostomus hom. LXVI. de diversis locis N. T. testatur sua ætate prælegi solita in Ecclesiis post Paschatos festum. (T. 5. edit. Ducæi p. 842.) quod confirmat Euthalius à Clariss. Zacagnio editus p. 443. & Augustinus tractat. VI. in Joannem, c) præterea lex Theodosii de Festis lib. XV. Cod. Theodos. tit. 5. lege 5. Recentium quoque Græcorum eundem morem observarunt Cangius, glossario Græco in πραξαπόστολος, & Lambecius lib. V. de Bibl. Vindob. p. 287.

De *altercatione Papisci & Jasonis* quam ab Aristone Pellæo scriptam ad Lucam veluti auctorem male retulit Clemens Alex. sexto Hypotyposeon, teste Maximo ad Dionysium de Mystica Theol. c. 1. vide Gvil. Spenceri notas ad Origenem IV. contra Celsum p. 57. J. E. Grabii

c) Confer Sam. Basnagii Annales 1. p. 805. & quæ scripsi in præf. ad partem posteriorem Codicis Apocryphi N. T.

bii prolegom. ad Irenæum p. 15. & T. 2. ſpicilegii Patrum p. 127. ſeq. Gvil. Cavei Hiſt. literariam S. E. ad A. C. 136. & Rev. Doctoris mei Tho. Ittigii diſſ. de Patribus Apoſtolicis p. 91. ſeq.

VI. S. JOANNES Zebedæi Bethſaidenſis piſcatoris & Salomes F. Jacobi frater ἐ μόνον ἰδιώτης ἀλλὰ ϗ ἀγράμματος d) ſed qui in JESU amore quo unice ſeſe effert e) abunde hauſit eruditionis divinæ ac cœleſtis, tantam quoque vim eloquendi divina, ut eſſet Boanerges quidam ſive tonitru filius Marc. III. 17. Verſatus deinde major natu in Aſia, ἔνθα τὸ παλαιὸν ἐφιλοσόφεν οἱ τῆς Ἑλληνικῆς συμμορίας ἅπαντες f) EVANGELIUM Græce condidit Epheſi g) omnium poſtremus h) jam nonagenario major i) cum è Patmo reverſus eſſet poſt Domitiani necem quæ A. C. 96. contigit. Nam Syriace primum ſcriptum à Joanne, & græce deinde à Græcis ad fidem converſis vel à neſcio quibus aliis converſum eſſe, Salmaſii k) parum veriſimilis conjectura eſt, omni veterum conſenſu deſtituta, licet apud Epiphanium XXX. 6. & 12. mentio Evangelii Joannis Hebraice reperti à Joſepho Tiberienſi, ſed ἀπὸ Ἑλλάδος εἰς Ἑβραΐδα φωνὴν μεταληφθέντος. Ad Avtographum Græcum Joannis provocat Petrus Antiochenus apud auctorem Chronici Alex. p. 521. neſcio qua fide: at Chryſoſtomus homil 1. in Joann. p. 13. teſtatur Syros, Ægyptios, Indos, Perſas, Æthiopas & infinitas alias nationes uſas Evangelio Joannis in ſuam translato linguam. Imaginem Prochori ex Joannis dictantis ore Evangelium excipientis & Græce ſcriben-

S 2 tis

d) Chryſoſt. 2. in Joann. p. 10. ex Act. IV. 13.

e) Jo. XIII. 23. XIX. 26. XX. 2. XXI. 7. 20. Grotius obſervat Petrum maxime fuiſſe φιλόχριςον, Joannem φιλιησῦν, ut Alexander de amicis ſuis dicebat Hephæſtionem eſſe φιλαλέξανδρον, Craterum φιλοβασιλέα. Diodor. Sic. XVII. 114. Plutarch. Alexandro p. 691.

f) Chryſoſt. loco laudato.

g) Irenæus III. 1. apud Euſeb. V. 8. Hiſt. & Epiphan. LI. 12. licet alii in Patmo ſcripſiſſe affirmant, Hippolytus, Dorotheus &c. Vide Sam. Basnage ad A. C. 97. n. II.

h) Clemens Alex. in libris Hypotypoſ. apud Euſebium VI. 14. & III. 24. Hiſt. conſentiente Irenæo, Epiphanio LI. 19. & aliis veteribus.

i) Epiphan. T. I. p. 434. διὸ ὕςερον ἀναγκάζει τὸ ἅγιον πνεῦμα τὸν Ἰωάννην παραιτέμενον εὐαγγελίσασθαι δι᾽ εὐλάβειαν καὶ ταπεινοφροσύνην, ἐπὶ τῇ γηραλέᾳ αὐτῦ ἡλικίᾳ μετὰ ἔτη ἐνενήκοντα τῆς ἑαυτῦ ζωῆς μετὰ τὴν αὐτῦ ἀπὸ τῆς Πάτμυ ἐπάνοδον. Conf. Svidam in Ἰωάννης. Jo. Dallæum lib. 1. c. 16. de ſcriptis Dionyſii Areopag. & Stephanum le Moyne ad Varia ſacra p. 1020. ſeq.

k) Refellitur à Rich. Simone 1. Hiſt. Crit. N. T. p. 333. qui p. 41. ſeq. etiam Petri Antiocheni ad Joannis Avtographum provocantis fidem vocat in dubium.

tis refert è veteri Codice Lambecius II de Bibl. Vindob. p. 571. A Versione Græca LXX. Interpretum quandoque discessisse Joannem & Hebraicis verbis institisse observat Eusebius in Psalmos à præstantissimo Montfaucono nuper editus p. 171. ὅθεν καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὡς ἂν Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων τὸν Σωτῆρα οὐ πτερνισμὸν ἀλλὰ καὶ πτέρναν (Jo. XIII. 18.) ὠνομακέναι ἐμνημόνευεν. Confer exempla plura apud Christianum Schotanum de auctoritate versionis LXX. Interpretum p. 67. Julianus parabates apud Cyrillum X. p. 327. vitio vertit Joanni quod JESUM DEUM esse docuerit, aliis hoc Apostolis non ausis facere. τὸν Ἰησοῦν οὔτε Παῦλος ἐτόλμησεν εἰπεῖν Θεὸν, οὔτε Ματθαῖος, οὔτε Λουκᾶς, οὔτε Μάρκος, ἀλλ' ὁ χρηστὸς Ἰωάννης. Saltem in hoc acutius vidit Julianus Socinianis, quod JESUM à Joanne DEUM esse pronunciatum non negavit. Si voluisset aciem intendere, idem etiam ab aliis factum Apostolis intelligere potuisset. Quod vero Joannes JESU divinitatem diligentius ceteris exposuit, ideo jampridem aquilæ insigne & Theologi titulum tulit, unde & Evangelium ejus Θεολογίαν appellat Svidas in Ἰωάννης. Scilicet hanc fidem inculcavit *Joannes Domini discipulus, volens per Evangelii annunciationem auferre eum qui à Cerintho inseminatus erat hominibus errorem, & multo prius ab his qui dicuntur Nicolaitæ, qui sunt vulsio ejus quæ falso cognominatur scientiæ* &c. ut locuples testis Irenæus III. 11. p. 218. Utrum voluerit simul Platonicas περὶ τοῦ λόγου argutationes, quales nuper ediderat Philo Judæus, emendare, doctiores judicent. Temporis rationem per Paschata unus reliquis videtur distinctius designasse. Tam sublimis porro divinitatis JESU præco pauca ejus miracula 1) & in his duo tantũ apud reliquos memorata Evangelistas retulit: sermones Domini velut in supplementum ceterorum Evangelistarum complures adnotavit. Nam ut Theodoro Mopsvesteno apud auctorem Catenæ traditum, Joannes laudata & confirmata trium qui ante se Evangelium scripsissent fide, ea quæ illi omisissent pauca adjuncturum se spopondit. ὁ δὲ ἐπῄνεσε μὲν τῆς ἀληθείας τοὺς γεγραφότας, ἔφησε δὲ βραχέα μὲν αὐτοῖς παραλελεῖφθαι καὶ τῶν μάλιστα ἀναγκαίων λεχθῆναι θαυμάτων τὰ διδασκαλικὰ ἅπαντα μικροῦ. Εἶτα καὶ δεῖν ἔφασκε τοὺς περὶ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας τοῦ χριστοῦ διαλεγομένους, μηδὲ τοὺς περὶ τῆς θεότητος λόγους παραλιπεῖν, ὥστε μὴ τοῦ χρόνου προβαίνοντος τούτοις ἐνεθισθέντας τοῖς λόγοις τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο μόνον αὐτὸν νομίζειν ὅπερ ἐφαίνετο. Ἐπὶ τούτοις παράκλησις τῶν ἀδελφῶν ἐγένετο, ταῦτα ἃ μάλιστα ἀναγκαῖα μὲν κεί-

1) Nazianzenus de Joannis Evangelio: παῦρα δ' Ἰωάννου γράφεται ἱερῇ ἐνὶ βίβλῳ Θαύματα, ἀλλὰ λόγοι πολλοὶ χριστοῖο λέγονται.

ναι πρὸς διδασκαλίαν παραλελειμμένα ἢ ὁρᾷ τοῖς λοιποῖς, γράψαι μετ' σπουδῆς, ὃ δὴ καὶ πεποίηκε. Confer Topographiam Chriſtianam Coſmæ Indopleuſtæ Lib. V. p. 248. Si fides auctori Martyrii S. Timothei apud Photium cod. CCLIII. p. 762. Joannes etiam priorum trium Evangeliſtarum ſcripta recenſuit. τοὺς τόμους οἳ ἀνέγραφον διαφόροις γλώσσαις τὰ σωτήρια τοῦ Δεσπότου πάθη τε καὶ θαύματα καὶ διδάγματα, τούτους παρὰ τῶν κομιζόντων δεξάμενος Ἰωάννης διέταξέ τε καὶ συνδιήρθρωσε, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν τριῶν Εὐαγγελιστῶν τὸ ὄνομα ἐνηρμόσατο.

Evangelium Joannis rejecerunt præter *Cerinthianos*, *Ebionæos*, *Cerdonianos*, & *Marcionem* de quibus ſupra in Matthæo, *Theodotus* Byzantinus auctor Theodotianorum, de quo Epiphanius LIV. 1. tam *Alogi*, de quibus idem Epiphanius LI. 3. 18. 22. quanquam Ebionæos & Cerinthianos videtur per Alogos denotaſſe, nam LI 12. etiam nominetenus illos compellat: ποῖ πλανᾶσθε Κήρινθε καὶ Ἐβίων καὶ οἱ ἄλλοι; & Theodotum p. 462. ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἀλόγου αἱρέσεως appellat. Vide & Philaſtrium c. LX. Γνησιότητα & auctoritatem hujus Evangelii adverſus Alogos aſſeruit noviſſime, ut alios in præſenti omittam, Jo. Clericus V. C. commentario in prima Evangelii Joannis. At Grotium qui ad XX. 30. & XXI. 24. contendit caput ultimum Evangelii non ab ipſo Joanne ſed ab Eccleſia Epheſina additum eſſe, refellunt Calovius, Noldiusque ad Joannem, Elias du Pin T. 2. prolegom. Bibl. p. 44. Huetius demonſtratione Evangelica p. 35. ſeq. & Jo. Millius prolegom. in N. T. p. 29. qui tamen p. 30. locum Jo. V. 4. de angelo ad κολυμβήθραν deſcendente m) ex Evangelio ad Hebræos vel alio ejusmodi Apocrypho ſcripto inſertum eſſe, incerta prorſus ſuſpicione auguratur. Omitto ſuperſtitioſos Evangelii Joannis & primorum ejus verborum abuſus, de quibus Delrio disquiſ. Mag. lib. I. c. IV. qu. 54. & lib. VI. c. II. ſect. 3. p. 1021. Quanquam neque aliis Evangeliis pepercit maleferiata hominum περιεργία, ut ſortes n) ex iis lectæ, & ſuſpenſione illorum vel lectione ſiſti incendia & vis averruncari exiſtimata morborum, furumque & aliorum maleficorum crimina prodi poſſe credita, ſatis demonſtrant. Nec

S 3 minor

m) In variis quidem antiquis ille codicibus deſideratur. Vide Bernardi Lamy Concordiam Evangel. Tom. 2 p. 656. ſeq. & Rich. Simonis diſſ. de MSS. N. T. p. 69 Non tamen certum hoc argumentum ſtatim νοθείας, quia veteres quidam Chriſtiani quandoque nonnulla è metu præpoſtero ſcandali in Codicibus quos publice legebant omiſerunt. Vide ſi placet quæ de loco Joh. VIII. 1. ſeq. ubi de adultera ſermo, disſerui in Codice Apocrypho N. T. p. 357. ſeq.

n) Ant. Van Dalen de Oraculis p. 315. ſeq. edit. 2. Obſ. Hallenſes IV. 13.

minor cultus Evangeliorum codicibus exhibitus o) qui litteris descripti aureis & argenteis, ornati gemmis, in loco editiori & in tribunalibus repositi, prælati in supplicationibus, in processionibus sollennibus: lecti à Regibus publice, posita tantisper Regis veste ac persona, suspensi de collo, p) adoratione q) deosculatione r) & obsignatione honorati, per eos juratum s) & innocentiæ fides facta, illis ostensis depositæ inimicitiæ, t) ordinandorum impositi capitibus, u) à stantibus cum prælegerentur auditi, & quod in Polonia jussu Micislai Regis factum, strictis velut in defensionis tesseram equitum auscultantium, gladiis. Utinam vero à multis genuinum illud atque unicum cultus genus neglectum haud fuerit, quod CHRISTO auctore jubet facere pœnitentiam & credere Evangelio Matth. I. 15.

VII. Præter Evangelium habemus etiam ejusdem Joannis EPISTOLAS *tres*, licet nomen suum iis Joannem præfixisse negat Dionysius Alex. apud Euseb. VII. 25. Hist. De harum *prima* qua nulla ardentior est ad commendendā charitatem, nemo dubitavit quin Apostoli esset, exceptis hæreticis quibusdam à quibus Evangelium quoq; respui jam dixi, vel qui omnes Epistolas Catholicas, ut Marcion, rejecerunt. Eusebius III. 24. Hist. *τῶν δὲ Ἰωάννου συγγραμμάτων πρὸς τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ ἡ προτέρα τῶν Ἐπιστολῶν παρά τε τοῖς νῦν καὶ τοῖς ἔτ' ἀρχαίοις ἀναμφίλεκτος ὁμολόγηται.* Dionysius Alex. apud eundem VII. 25. p. 275. *συνᾴδουσι μὲν γὰρ ἀλλήλοις τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ Ἐπιστολή, ὁμοίως τε ἄρχονται.* Chrysostomus homilia in Matth. XXI. 23. edita à Cotelerio III. monument. Eccles. Græcæ p. 148. *αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ κήρυξ ὁ ταῦτα κηρύξας* (Jo. XVII. 3.) *αὐτὸς ἐν τῇ Ἐπιστολῇ τῇ ἑαυτοῦ γράφων, τῶν δὲ ἐκκλησιαζομένων οὐ τῶν ἀποκρύφων μὲν ἡ πρώτη Ἐπιστολή. Τὴν γὰρ δευτέραν καὶ τρίτην οἱ πατέρες ἀποκανονίζουσιν, τὴν μέντοι πρώτην Ἐπιστολὴν ἅπαντες εἶναι Ἰωάννου συμφώνως ἀπεφήναντο.* Augustinus tractatu VII. in hanc Epist. *Si nos diceremus, DEus dilectio est, scandalizaretur aliquis ex vobis, & diceret, quid dixit? - - Nunc ecce habetis, fratres, Scripturas DEi, Canonica est ista Epistola, per omnes gentes recitatur, orbis terræ auctoritate tenetur, orbem terrarum ipsa ædificavit. Audis hic ab Spiritu DEI,*

o) Vide Jo. Ciampinum part. 1. Vett. monument. Musiv. cap. XVI. & Rev. Jo. Andreæ Schmidii trigam diss. Historico Theol. 3 de cultu Evangeliorum. Jenæ 1692. 8.
p) Chrysost. & Hieron. ad Matth. XXIII. 5.
q) Rich. Simon Obs. Nov. in N. T. p. 121.
r) Pagi ad A. C. 825. n. 23.
s) Niceph. Gregoras XII. 5.
t) Socrates VII. 13. Hist. p. 351. A.
u) Jac. Goar ad EychＯlog. p. 312.

DEI, DEUS dilectio est. Jam si audes, fac contra DEUM, & noli diligere fratrem tuum. Ne Sociniani quidem quod sciam aliud profiteri ausi sunt, quanquam illis hoc à Menochio & Cornelio à Lapide impingitur. Joannem ἐν τῇ μείζονι Ἐπιστολῇ laudat Clemens Alex. 2. Strom. p. 389. agnoscens adeo alias quoque ejus Epistolas breviores, neque peculiarem titulum ad quos exarata fuerit sciens producere, quem Possidius in Indiculo scriptorum Augustini & Augustinus II. 39. quæst. Evangel. & pseudoHyginus Epist. 1. p. 190. habent, *Epistolam Joannis ad Parthos.* x) i. e. inquit Grotius, *ad Judæos* y) *Christum professos, qui non sub Romanorum sed sub Parthorum vivebant imperio in locis trans Euphratem, ubi ingens erat Judæorum multitudo, ut Neardæ, Nisibi, & in aliis in locis.* Saltem verisimilius hoc est quam quod Lightfootus Hor. Talmud. in 1. Cor. I. 14. eam à Joanne suspicatus est ad *Corinthios* directam esse, quod nemo veterum scripsit. De tempore nihil certi reperi annotatum, nisi quod conjectura plerorumque est ab ætate provecto scriptam esse & Docetarum z) errores in illa perstringi. Locum celeberrimum V. 7. de tribus in cœlo testibus a) quem vel interpolare quosdam vel tollere ausos Codicum varietas demonstrat, tanto minus mirabimur, quod Socrates etiam VII. 32. Hist. de loco altero b) IV. 3. hujus Epistolæ differens notat, quod οἱ πάλαι ἑρμηνεῖς αὐτὸ τοῦτο ἐπεσημήναντο, ὥς τινες εἶεν ῥαδιουργήσαντες τὴν ἐπιστολὴν, λύειν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον θέλοντες. Et Beda ad 1. Joann. IV. 3. *In tantum namque ex Deo non sunt, ut quidam eorum qui pravo dogmate separare volebant ab hominis dispensatione divinitatem CHRISTI, hunc quoque versiculum ex hac Epistola eraserint, ne scilicet per auctoritatem B. Joannis convinceretur error eorum.*

Epistola secunda scripta est ad quandam Babyloniam, *Electam* nomine, ut legas in adumbrationibus ad hanc Epistolam quæ feruntur sub nomine Clementis Alexandrini. Nomen enim proprium fœminæ esse Electam, recte observarunt viri doctissimi, c) perinde ut ἐκλεκτος

x) Vide Franciscum Combefis T. 1. auctar. noviss. Bibl. Patrum p. 483.

y) Confer Jo. Braunii V. C. librum I. select. sacrorum c. 14.

z) Petav. lib. 1. de incarnat. c. 4.

a) Hujus loci vindicias singulari libro nuper edidit Rev. Frid. Ernestus Ketnerus Lips. 1696. 4. Ad eundem locum vide & mirare industriam clarissimi Millii.

b) Ad hunc locum conferendus Rev. Tho. Ittigius c. X. de hæresiarchis pag. 185. seq. & Rich. Simon 1. Hist. Critic. p. 357.

c) Grotius ad Epist. 2. Joannis & Colomesius p. 62. Obs. Sacr. Quanquam alii nomen proprium supprimi existimant, atque ἐκλεκτὴν vocari hanc quocunque alioqui nomi-

τος viri nomen est apud Herodian. lib.I. & Jo. Tzetzan Chil. VI. hist. 55. Eandem Joannes Κυρίαν vocat, quemadmodum latini fœminas honestas vocabant *dominas* sive *domnas*, & Nazianzenus Epist. IV. Κυρία τῇ μητρί. d) Hanc Epistolam diserte Joanni Domini discipulo tribuit Irenæus lib. 1. c. 13. & lib. 3. c. 18. Allegant Tertullianus, Cyprianus, &c.

Epistola tertia ad *Cajum* e) quem Joannes ἀγαπητὸν vocat, & Beda, pseudoDexter atque alii eundem putant esse cum illo de quo Rom. XVI. 23. & 1. Cor. I. 14. aut qui in Actis XIX. 29. XX. 4. Quanquam vero v. 4. τέκνον à Joanne appellatur, non necesse est ideo à Joanne fuisse è gentibus conversum. Quod si fuisset, ejus quoque in jam dictis locis mentio fieri potuit, haud obstante ætate, quæ de his pariter Epistolis haud est explorata, utut Epheso scriptas & post primam plerique existimant. Ex hac prolaturus nonnihil Hieronymus Epist. LXXXV. *Clangat*, inquit, *tuba Evangelica, filius tonitru, quem JEsus annotavit plurimum*, Presbyter Electæ Dominæ. *Et in alia Epistola:* Presbyter Cajo charissimo. Quare omisso Apostoli titulo Presbyterum se appellet Joannes, ad secundæ Epistolæ initium multis disputatum est ab Oecumenio.

Hanc utramque Epistolam Joanni Evangelistæ vindicat nectarei similitudo sermonis, & jampridem adscribunt Canones Apostolis tributi, Canones Laodiceni & Carthag. Chrysostomus teste etiam Svida in Ἰωάννης, Athanasius junior in synopsi, & qui in eas scripsere Beda & Oecumenius & alii juniores infiniti, ex quibus Anonymus f) quidam Græcus, cujus hi sunt versus:

Ἐπιστολὴν Ἰάκωβος μίαν πλέκει,
Διττὰς ὁ Πέτρος ταύτας ὑφαίνει πάλιν,
Ὁ Θεολόγος βροντᾷ τρεῖς Ἰωάννης,
Καὶ μίαν αὖθις συντίθησιν Ἰούδας,
Ἑπτὰ πέλουσι Καθολικαὶ σύμπασαι.
Θεολογικὴ δ' ἀποκάλυψις πάλιν
Σφραγὶς πέφυκε τῆς δὲ τῆς βίβλου πάσης.

Dubius

nomine fœminam, uti Rufus ἐκλεκτὸς ἐν Κυρίῳ Rom. XVI. 13. Ita Christophorus Henricus Ritmeier in diatriba de Electa Domina. Helmst. 1706. 4.

d) Alia exempla vide apud Rittershus. ad Plin. lib. X. Epist. & ad Salvian. p. 82. Zimmermannum p. 815. florileg. & Cotelerium ad Patres Apostolicos p. 75.

e) Confer Jo. Henr. Heideggeri Enchiridion Biblicum III. 27. & Jo. Braunii selecta sacra pag. 161.

f) Apud Allatium diss. 1. de libris Ecclesiasticis Græcorum p. 48.

Dubius hæret Origenes apud Euſeb. VI. 27. Hiſt. p. 227. *καταλέλοιπε δὲ καὶ ἐπιστολὴν πάνυ ὀλίγων στίχων, ἔστω δὲ καὶ δευτέραν καὶ τρίτην.* Idem Euſebius III. 25. *καὶ ἡ ὀνομαζομένη δευτέρα καὶ τρίτη Ἰωάννου, εἴτε τοῦ Εὐαγγελιστοῦ τυγχάνουσαι εἴτε καὶ ἑτέρου ὁμωνύμου ἐκείνῳ.* Illius ſcilicet Joannis presbyteri eadem ætate clari, de quo Papias apud Euſeb. III. 39. & Dionyſius Alex. apud eundem VII. 25. ubi & Joannis cognomento Marci mentio, quem à Joanne presbytero Epheſino g) diſtinguit, haud alienus alioqui ab eorum ſententia qui tres Epiſtolas Joanni Evangeliſtæ tribuunt. Hieronymus c. IX. de S. E. *Reliquæ autem duæ Epiſtolæ Joannis* h) *presbyteri aſſeruntur, cujus & hodie alterum ſepulchrum apud Epheſum oſtenditur.* Coſmas Indopleuſtes VII. p. 292. σιωπῶμεν δὲ ὅτι τὰς καθολικὰς ἀνέκαθεν ἡ ἐκκλησία ἀμφιβαλλομένας ἔχει, καὶ πάντες δὲ οἱ ὑπομνηματίσαντες τὰς θείας γραφὰς οὔτε εἰς αὐτῶν λόγον ἐποιήσατο τῶν καθολικῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ κανονίσαντες τὰς ἐνδιαθέτους βίβλους τῆς θείας γραφῆς, πάντες ὡς ἀμφιβόλους αὐτὰς ἔθηκαν. Λέγω δὴ Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνων ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἐπίσημος καὶ λαμπροῦ βίου, μετ' οὐ πολὺ τῶν Ἀποστόλων γενόμενος. Καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, καὶ Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, καὶ Ἀμφιλόχιος ἐπίσκοπος γενόμενος τοῦ Ἰκονίου, φίλος καὶ κοινωνικὸς τοῦ μακαρίου Βασιλείου, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς πρὸς Σέλευκον αὐτῷ γραφεῖσιν ἰάμβοις ἀμφιβαλλομένας αὐτὰς ἐξεῖπεν. Ὁμοίως καὶ Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων εἰς τὸν κατὰ Ἰουδαίων λόγον αὐτὰς ἀπεκήρυξεν. Οὐ γὰρ τῶν Ἀποστόλων φασὶν αὐτὰς οἱ πλείους, ἀλλ' ἑτέρων τινῶν πρεσβυτέρων ἀφελεστέρων. Ὅθεν ὁ Παμφίλου εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν λέγει, ὅτι ἐν Ἐφέσῳ δύο μνήματά εἰσιν, ἓν Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, καὶ ἓν ἑτέρου Ἰωάννου πρεσβυτέρου τοῦ γράψαντος τὰς δύο Ἐπιστολὰς τῶν καθολικῶν, τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην. - - - Εἰ μὴ γὰρ τὴν πρώτην Πέτρου καὶ τὴν πρώτην Ἰωάννου οὐ λέγει αὐτὸς καὶ Εἰρηναῖος εἶναι τῶν Ἀποστόλων, ἕτεροι δὲ οὔτε αὐτὰς λέγουσιν εἶναι τῶν Ἀποστόλων ἀλλὰ τῶν πρεσβυτέρων. Πρώτη γὰρ καὶ δευτέρα καὶ τρίτη Ἰωάννου γέγραπται, ὡς δῆλον ἑνὸς προσώπου εἶναι τὰς τρεῖς. Ἕτεροι δὲ καὶ τὴν Ἰακώβου σὺν ταῖς δυσὶ ταύταις δέχονται. Ἕτεροι δὲ πάσας δέχονται. Παρὰ Σύροις δὲ εἰ μὴ αἱ τρεῖς μόναι αἱ προγεγραμμέναι οὐχ εὑρίσκονται, λέγω δὴ Ἰακώβου, Πέτρου καὶ Ἰωάννου. Sane in antiquis Codicibus & primis editionibus verſionis Syriacæ N. T. Epiſtola ſecunda & tertia Joannis & poſterior Petri, & Judæ illa etiamnum deſideratur.

VIII. Denique exſtat inter libros ſacros, ejusdem Joannis

T Evan-

g) Non diſtinguendum eſſe ſuſpicatur Clarisſ. Dodwellus ad Irenæum p. 10.

h) Probata hæc ſententia etiam Bucero, Grotio & paucis quibusdam aliis.

Evangelistæ, ita enim persuasi sumus, APOCALYPSIS, i) quam postquam Romæ in oleum igneum demersus nihil passus k) atque inde in insulam relegatus est in exsilio l) in insula Ægæi maris Patmo m) vidisse se, & ad septem Asiæ Ecclesias n) scripsisse auctor ipse testatur. De tempore diversa tradunt veteres. Nam Epiphanius LI. 33. sub Claudio (Nerone) hoc factum affirmat, ut adeo ante eversum templum Hierosolymitanum o) scriptus liber sit, quod svadent quoque loca Apoc. VI. 16. XI. 1. &c. Etiam apud Hieronymum 1. in Jovinianum legebatur, *quod à Nerone missus in ferventis olei dolium*, antequam Marianus Victorius pro *à Nerone* scriberet *Romæ*. Et in recentiore versione Syriaca adscriptum exstat: *Revelatio quæ facta fuit Joanni Evangelistæ in Insula Patmo, cum in illam injectus fuisset à Nerone* p) *Cæsare*. Sed plerosque movit Irenæi auctoritas qui V. 30. de Apocalypsi verba faciens, *neque enim*, inquit, *ante multum temporis visum est, sed pæne sub nostro sæculo, ad finem Domitiani Imperii.* Quæ verba laudant Eusebius III. 18. & V. 8. Hist. Maximus in Dionysii Epist. X. Nicephorus & alii. Hieronymus de S. E. c. X. *Quartodecimo anno secundam post Neronem persecutionem movente Domitiano Joannes in Patmos insulam relegatus scripsit Apocalypsin.* Eandem sententiam secutus quoque fuerat Eusebius in Chronico, cui suffragantur Arethas, Syncellus

i) De Vocabulo ἀποκαλύψεως & duodecim Apocalypsibus Apocryphis vide si placet quæ scripsi in Codice Apocrypho N. T. p. 935. seq.

k) Tertull. de præscript. c. 36. atque ex eo Hieron. lib. I. contra Jovinian. c. 14. Pseudo Prochorus, Pseudo Abdias &c.

l) Maimonidem & alios Judæos qui negant Prophetiam locum habere in exsule, confutat Jo. d'Espagne in examine XVII. pronunciatorum Judaicorum p. 12. seq.

m) Apoc. I. 9. Ἐγὼ Ἰωάννης ὁ καὶ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ Ἰησοῦ χριστοῦ ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ χριστοῦ. Ex hoc loco non certo constat scriptam etiam Apocalypsin in Patmo, quod tradit Abdias & Dorotheus. Imo non amplius in illa fuisse cum scriberet Joannes, conjicias è verbo ἐγενόμην. Ephesi forte scripserit.

n) Confer Christoph. Cellarii τοῦ μακαρίτου Exercitationem de septem Ecclesiis Asiæ & exsilio Joannis Apostoli. Halæ Magdeburg. 1701. Et de præsenti statu septem illarum Ecclesiarum librum singularem Thomæ Smithi, V. C.

o) Hæc sententia probatur Hentenio præf. ad Aretham in Apoc. Hugoni Grotio ad Apocalyps. I. 9. & de AntiChristo, T. 3. Opp. p. 492. 499. Hammondo, Peganio ad Apocalypsin p. 40. Lightfooto T. 1. Opp. p. 799. T. 2. p. 118. seq. & 563. Joanni Lomeiero dier. genial. decade 2. diss. 3. & Hermanno ab Hardt V. C. conjectura de millenario.

p) Confer Stephani le Moyne notas ad Varia Sacra p. 1019.

lus & omnis fere turba Chronologorum, ut pſeudo Abdiam V. 2. & Martyrologiorum ac Menæorum ſcriptores prætercam. Pro eadem ſententia diſputat Blondellus II. 2 - 4. de Sibyllis, & Apocalypſeos interpretes plerique, etiam noviſſime Boſſvetus p. 9. ſeq. ſed & Sam. Basnage ad A. C. XCVI. 12. Juſſus eſt ſcribere Joannes quæ vidit præſentia & futura & brevi futura. *γράψον ἃ εἶδες, καὶ ἅ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα.* Apoc. I. 19. *ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.* I. 3. & XXII. 10. Plenum ſenſum horum vaticiniorum vix quiſquam perſpexit, licet innumerabiles illum videre ſibi viſi ſunt, qui ſe mutuo refellunt. Recte Cajetanus: *exponat, cui Deus dederit.* De Calvino Scaliger: *ſapit, quod in Apocalypſin non ſcripſit.* At vero *qui obſcuritatem Apocalypſeos Joanneæ contra auctoritatem Scripturæ objicit, idem agit ac ſi quis quadraturam circuli objiceret certitudini Mathematicæ,* ut ait Stillingfleetus in Epiſtola ad Deiſtam. Joanni Evangeliſtæ Apocalypſin tanquam auctori conſtanter tribuunt, atque adeo divinam ejus auctoritatem amplectuntur non modo Tertullianus, Cyprianus & latinæ Eccleſiæ doctores univerſi teſte Hieronymo: ſed & Græci antiquiſſimi, Juſtinus Martyr, q) Irenæus, Origenes & qui commentariis illuſtrarunt Arethas & Andreas aliique quam plurimi. Vide Sam. Baſnagium T. 1. Annal. p. 811. ſeq. Jac. Baſnagium T. 1. Hiſt. Eccleſ. Gallice editæ lib. VIII. c. 7. p. 435. 436. Bezam, Grotium & Calovium ad Apocalypſin, Baronium ad A. C. 97. Rich. Simonis Hiſt. Criticam N. T. D. Jo. Henr. Majum in ejus examine cap. XIX. & Rev. Guſtavum Schrœterum in aſſerta Canonica auctoritate Apocalypſeos, Roſtoch. 1697. 4.

Libri hujus auctorem eſſe *Cerinthum* hæreticum, præſcripto Joannis nomine auctoritatem commentis ſuis mutuari conantem, veteres quidam crediderunt non modo hæretici *Alogi* r) ſed & Catho-

T 2 lici

q) Juſtinum & Irenæum etiam Apocalypſin interpretatum eſſe, ſive commentario illuſtraſſe, ſcribit Hieronymus. Sed videtur Euſebii verba male accepiſſe, ut probe obſervavit Huetius p. 38. demonſtrat. Evangel. & Clariſſ. W. E. Tentzelius in florum ſparſione ad Hieron. de S. E. p. 52. Nicephorus quidem IV. 6. Hiſt. aperte reſpicit locum Juſtini in dialog. cum Tryphon. p. 308. In laterculo marmoreo ſcriptorum Hippolyti Portuenſis inter alia memoratur *ὑπὲρ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου καὶ Ἀποκαλύψεως.* Vide Scaligerum VII. de emendat. temp. p. 728. Andreas quoque Cæſareenſis teſtes *γνησιότητος* hujus libri laudat Papiam, Irenæum, Methodium, Cyrillum Alex. Gregorium Naz. Hippolytum.

r) Philaſtrius hæreſi LXIX. & Epiphanius LI. 3. T. 1. p. 424. qui Alogorum adverſus Apocalypſin objectiones refellit num. 32. ſeq. p. 454. ſeq.

lici s) Dionyſio Alexandrino antiquiores. Neque tamen adſentitur illis Dionyſius, ſed potius aliorum multorum è fratribus accedens ſententiæ, quos ait amplecti eam & magni facere, librum etiam haud intellectum ſibi veneratur, & arcanam quandam planeque admirabilem ſingularum rerum intelligentiam in eo latere exiſtimat. Ut autem Cerintho à quibusdam Apocalypſis Joannis tribueretur, factum eſſe videtur duplici de cauſa. Nam primum quidem in ea leguntur quædam quæ à Nepote apud Euſeb. VII. 24. Hiſt. & aliis nonnullis Judaizantibus tam craſſe explicabantur, ut Cerinthianis fabulis viderentur frigidam ſuffundere. Deinde Cerinthus & ipſe crepabat Apocalypſin in plerisque eandem cum Joanne, ſed locis quibusdam à ſe interpolatam, quod colligo ex verbis t) Caji presbyteri apud Euſebium III. 28. Hiſt. & Theodoriti II. 3. hæret. fab. Hinc jam minus mirum eſt, quod Apocalypſin Joanneam non modo rejecerunt *Cerdoniani*, u) *Marcionitæ* x) & *Theodotiani*: y) Sed & inter Catholicos Sctiptores, Orientales z) præſertim, alii eandem in Catalogo ſcriptorum N. T. prætermiſerunt, ut fit in Canone Apoſtolico & Canone a) Laodiceno poſtremo, qui in Codice

s) Dionyſius Alex. apud Euſeb. VII. 25. τινὲς μὲν οὖν τῶν πρὸ ἡμῶν &c. Eundem Dionyſii locum ſed non integrum produxerat Euſebius III. 28. Hiſt.

t) Ea additis obſervationibus quibusdam deſcripſi in Codice Apocrypho N. T. p. 956. ſeq.

u) Tertull. de præſcript. c. LI. Epiphanius hæreſi XLI. p. 299. ſeq.

x) Tertull. IV. 5. contra Marcion. Epiphan. hæreſi XLII. p. 309.

y) Epiphan. hæreſi LIV. p. 462. ſeq teſtatus Theodotianos eſſe ἀπόσπασμα hæreſeos Alogorum, à quibus Apocalypſin rejici monuit præpter Epiphanium LI. 3. Auguſtinus & auctor prædeſtinati hæreſi XXX.

z) Hieronymus Epiſtola CXXIX. ad Dardanum: *Neque Græcorum quidem Eccleſiæ Apocalypſin Joannis eadem libertate* (nemine contradicente) *ſuſcipiunt.* Junilius Afer: *De Joannis Apocalypſi apud Orientales admodum dubitatur.* In Occidente etiam nonnullos fuiſſe qui eam non reciperent, colligas ex his Sulpicii Severi lib. 2. Hiſt. *Librum S. Apocalypſis, quæ à plerisque aut ſtulte aut impie non recipitur.* Concil. Toletan. IV. can. 16. A. C. 633. *Quia plurimi ſunt qui Apocalypſeos auctoritatem non recipiunt, eamque in Eccleſia Dei prædicare contemnunt, ſi quis eam deinceps aut non receperit, aut à Paſcha usque ad Pentecoſten miſſarum tempore in Eccleſia non prædicaverit, excommunicationis ſententiam habebit.*

a) Recte hoc factum, ad illum Canonem annotat Lucas Oſiander. In Arabica autem verſione ejusdem Canonis, obſervante Jo Gregorio, Apocalypſis Joannis N. T. memoratur. Quemadmodum etiam Nazianzenum aliis in locis Apocalypſin pro divina agnoſcere notavit Claudius Fraſſenius p. 753. ſeq. disquiſitionum Biblicarum

dice Canonum Ecclesiæ universæ] est CLXIII. à Cyrillo Hierosol. Catechesi IV.22. Greg. Nazianzeno poëmate 33. de libris utriusque Test.T. 2. Opp. p.98. Et in codicibus quibusdam Syriacis & Arabicis b) Novi fœderis. Alii inter Apocrypha retulere, ut illi de quibus Eusebius III. 24. & 25. Hist. & Amphilochius in carmine de Sacræ Scripturæ libris ad Seleucum, c) tum Gregorius Nyssenus d) & auctor veteris Stichometriæ. e) Alii Joannem presbyterum, Virum Apostolicum suspicati sunt auctorem esse, ut Dionysius Alex. f) apud Eusebium VII.25. & Eusebius III. 39. Hist. Stylum quoq; carpit Dionysius his verbis p.267. *διάλεκτον μέντοι καὶ γλῶσσαν οὐκ ἀκριβῶς ἑλληνίζουσαν αὐτοῦ βλέπω, ἀλλ' ἰδιώμασι μὲν βαρβαρικοῖς* (Hebraismis) *χρώμενον, καί που καὶ* g) *σολοικίζοντα.* Recentiores Erasmum, D. Lutherum, Zvvinglium, Calvinum, Jos. Scaligerum, Lucam Osiandrum, Joh. Bodinum aliosque qui utrum Joannis Evangelistæ esset, aliquando subdubitarunt, prætereo.

IX. S. PAULUS qui & *Saulus*, h) Judæus de tribu Benja-

 min

b) Vide Jo. Gregorii præf. ad Observationes in quædam S. Scripturæ loca T. IX. Critic. sacror. Angl.

c) Amphiloch. *τὴν δ' Ἀποκάλυψιν τὴν Ἰωάννου πάλιν τινὲς μὲν ἐγκρίνουσιν, οἱ πλείους δέγε νόθον λέγουσι.*

d) Homilia *εἰς τὴν ἑαυτοῦ χειροτονίαν* T. 2. p.44. *Ἤκουσα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου* ΈΝ ἈΠΟΡΚΥΦΟΙΣ *πρὸς τοὺς τοιούτους δι' αἰνίγματος λέγοντος ὡς δέον ἀκριβῶς μὲν ζέειν τῷ πνεύματι, κατεψύχθαι δὲ τῇ ἁμαρτίᾳ. ὄφελον γὰρ ἦσθα, φησὶ, ψυχρὸς ἢ ζεστός.* Apoc. III. 15. Videndum tamen an in hoc Nysseni loco *Ἀπόκρυφα* sint, quod vult Heinsius, *ab Ecclesiis non recepta*, num potius *arcana visiones*, uti pseudoDionysio c. 3. de Eccles. Hierarchia Apocalypsis vocatur *κρυφία καὶ μυστικὴ ἐποψία τοῦ τῶν μαθητῶν ἀγαπητοῦ καὶ θεσπεσίου.* Ita certe Nysseni locum intellexit Svicerus T. 1. thesauri p.446. Sic Commodianus Instruct. XLIII. 17. *Operta Joannis*, ex Rigaltii emendatione. Eodem sensu Juvenalis dixit *arcanum volumen Moysis* XIV. 102. *Φοινίκων ἀπόκρυφα βιβλία* apud Hesychium Illustrem in Pherecyde. Vet. gloss. *opertum*, *ἀπόκρυφον.* Tertullianus c. 3. de pallio referens quædam de protoplastis è Genesi, *sed arcana ista*, inquit, *nec omnium nosse.*

e) In quibusdam Codicibus *στιχομετρίας* post verba *καὶ ὅσα τῆς νέας εἰσὶν ἀπόκρυφα*, sequitur: *Ἀποκάλυψις Ἰωάννου στίχων αϛ.*

f) Rationes hujus refellit Elias du Pin T. 2. prolegom. Bibl. p. 68. 69. & Jo. Lightfootus Opp. posthum. p. 145.

g) Confer Balthas. Stolbergium de solœcismis & barbarismis N. T. dictioni falso tributis p. 10.

h) Saulus nomen mali ominis, non tantum propter Regem impium hoc nomine, sed & propter significationem. Nam ut in scholiis ad Vespas Aristophanis p. 353. legas, *σαῦλον καλεῖται τὸ φαῦλον καὶ διεῤῥυηκός.* Itaque è Saulo Paulum factum affirmant veteres, ut Augustinus, Alucinus, Bernardus, Petrus Blesensis. Vide Novari-

num

min ex opido Judææ Gischalis fuit, i) quo à Romanis capto, cum parentibus suis qui jus sibi civitatis Romanæ comparaverant k) Tarsum Ciliciæ commigravit: ab his ob studia legis missus Hierosolymam, à Gamaliele l) viro doctissimo eruditus est. Etiam ex more Judæorum qui cum studio legis opificium aliquod conjungere m) solebant, simul tentoria n) in usum militarem è pellibus conficere didicerat, unde σκηνοποιὸν vocat Lucas, nonnulli veteres σκυτοτόμον. E persecutore adscitus inter Apostolos, sed extra numerum illorum duodecim, qui CHRISTO in terris versanti adfuerant, à Domino tamen ipso, non ab hominibus neque per homines o) cooptatus, nulli jure cedebat Apostolorum, omnib⁹ plura etiam tulisse & majora laborasse professus p) atq; ita Apostolus gentium, q) ut inter Judæos quoq; longe maximum numerum CHRISTO fuerit lucratus, ut vel scripta ejus testantur. De vita ejus præter Lucam in Actis Apostolorum ejusque interpretes, videndi sunt scriptores sed longe minore fide digni qui *vitas Apostolorum* succincto stylo scripserunt, *Græce* quidem Sophronius Hieronymi interpres: Dorotheus à Caveo in Historia litteraria Script. Eccles. ad A. C. 303. & à Can-

num in limine adagior. Ecclesiasticor. & Sannazarium ad Damasi carmen. 1. Pauli nomen à proconsule Cypri Paulo ad CHRISTI fidem converso tulisse scribit Hieron. Sed vide Spanhem. T. 2. Opp. p. 327. Augustinus serm. 25. de Sanctis: *qui fecit ex Saulo Paulum, fecit ex Simone Petrum.*

i) Hieron. de S. E. c. 15.

k) Schol. Græc. ad Act. XXII. 28. Vide etiam Illustris Ez. Spanhemii Orbem Romanum p. 140. seq edit. secundæ.

l) De hoc Gamaliele præter Pearsonium & alios interpretes Actorum & Vitæ Pauli scriptores adi J. G. Dorschei semestre Tiburtio Dionysianum p 237. seq. D. Carpzovium ad Schikardi jus Regium Hebr. p. 101. & 425. seq. Wagenseilium in Sota p. 991. seq. & Casp. Henr. Graunii historiam Gamalielis cognomine Senis Witeb. 1687. 4. Gamalielem ipsum deinde Christianum & baptizatum fuisse refert Eustratius apud Phot. Cod. 171.

m) Vide Grotium ad Matth. XIII. 55. Act. XVIII. 3. Ligtfooti Horas Talmud. ad Marci VI. 3. Buxtorfii Lex. Talmud. in אמנות, & Hottingerum nepotem ad Gemaram Chagigah, p. 122.

n) Coteler. ad Constitutt. Apostol. II. 63. Erasmus & Stunica ad Act. XVIII. 3. Conr. Sam. Schurzfleisch V. C. in diss. de Paulo σκηνοποιῷ, & in altera quam inscripsit animadversiones ad insigniores Ciliciæ antiquitates, ubi inter alia è Dione Chrysost. & Libanio observat magnum eorum numerum olim in Cilicia fuisse qui corio operarentur, quo spectant & udones Cilicii apud Martial. XIV. 134. Nam & hodie tapetia Tarsi confecta è Cicilia exportari, recentiores navigationum libri testantur. Etiam à scenofactoria dictiones petere Paulum observatum fuit, ut 2. Cor. V. 1. XII. 9.

o) Galat cap. I. v. 1. Act. IX. 5.

p) 2. Cor. XI. 23. q) Rom. XI. 13. 1. Tim. II. 7.

Cangio editus ad calcem Chronici Paſchalis p. 434. qui p. 437. etiam Græce & latine exhibet Anonymum de patria & Parentibus Apoſtolorum, Hippolytus à Combefiſio auctar. novi T. 2. ſive in Hiſtoria Monothelitarum p. 831. vulgatus, & eadem fere tradens Epiphanius in Codice Regis Chriſtianiſſimi ſignato IIMDCCCCLI. fol. 233. & anonymus cum Oecumenio in Epiſtolas Pauli pridem editus: *latine* Abdias, in Codice N. T. Apocrypho cum notis à me vulgat⁹, & Abdiæ inſiſtens veſtigiis Ordericus Vitalis, tum pſeudoLinus de paſſione Petri & Pauli, Iſidorus Hiſp. ſive quisquis auctor de vita & morte ſanctorum utriusque Teſt. & auctor indiculi Apoſtolorum à Florentinio illuſtrati & cum Martyrologio Hieronymiano editi: ut omittam poëmatia de duodecim Apoſtolis, Venantii, Walafridi Strabi, &c. S. Damaſum carmine 1. in Paulũ Apoſt. His accedunt Menæa & Acta Sanctor. 29. Junii. Tum Nicetas ap. Combefiſium T. 1. Auctar. noviſſ. Euthalius in prologo ad Epiſtolas Pauli Græce ſcripto, & partem in Complutenſibus & ab Eraſmo, Rob. Stephano, Chriſtoph. Pelargo, & cum Oecumenii commentariis, ſed integre in Novo Teſt. edit. Bœclerianæ, & emendatius denique cum latina verſione vulgato in collectaneis monumentorum veterum doctiſſimi & humaniſſimi Laur. Alexandrini Zacagnii. Inter recentiores celebrandus inprimis Jo. Pearſonius in Annalib⁹ Paulinis & Annalium ſcriptores Baronius, Jac. Capell⁹ ac Sam. Baſnage: tum Antonius Godellus, Claudius Dausquejus, Barthol. Gavantus, Tho. Maſſutius & Joannes Brant in vita Paulli, Hermannus Witſius in meletematis Leidenſibus, Jan. Bircherodius in ſerie Chronolog. Actorum S. Petri & Pauli, Lud. Cappellus in Hiſtoria Apoſtolica illuſtrata, & qui vitas ceterorum quoque Apoſtolorum diligentiſſime ſcripſere Gvil. Caveus & Tillemontius: ut omittam Joachimum Perionium, Joach. Camerarium, G. Majorem aliosque, & Andream Wilckium in poſteriore parte ἑορτογραφίας, qua recentium Poëtarum carmina in Apoſtolos collecta exhibentur. His addere licebit forte V. C. Joannem Schedium, quem à plurib⁹ annis vitam Pauli molitũ diſces ex Actis Erud. T. 1. ſupplementi p. 336. Sed miſſis hisce & quæ de itinere Paulino ſingulari diatriba non ita pridem cōmentatus eſt V. C. Chriſtoph. Cellari⁹, tantum noto in præſenti me eorũ ſequi rationes, qui Paulum r) converſum eſſe exiſtimant anno quarto ſive ultimo Caji, A. C XLII. & capite truncatũ A. C. LXVIII. s) Neronis XIV. Intra iſtud temp⁹ ſcriptæ ab eo ſunt divinæ quas

r) Frid. Spanhem. in diſſ. de Converſionis Paulinæ Epocha T. 2. Opp. p 323.

s) Vide interim quæ disputat Pagi T. 1. Criticæ Baron. p. 51. ſeq ut probet Petrum ac Paulum morti addictos anno Neronis duodecimo, Nerva & Veſtino COSS.

quas Ecclesia jampridem legit *Epistolæ quatuordecim*, illo ut est credibile ordine quo sub initium hujus capitis demonstravi, licet in sacro Bibliorum volumine t) nescio quo auctore dispositæ potius videntur (maximam certe partem) pro dignitate eorum ad quos scriptæ fuerunt. Nonnullis Epistolis præter Pauli nomen etiam *Timothei* vel *Sosthenis* vel *Silvani* præfigitur. *Cur id?* Respondet Salvianus Epist. IV. *primum credo, ut simul agnoscerentur qui simul scriberent. Deinde ut ii qui separatim ab unoquoque eorum edocti fuerant, scirent omnium non discrepare sententiam. Postremo, ut quos singulorum non movebat auctoritas, omnium saltem moveret assensus.* Priori ad Corinthios quidem *Pauli & Sosthenis*, Epistolis ad Philipppenses, Colossenses & Philemonem *Pauli & Timothei*, utriq; vero ad Thessalonicenses *Pauli, Silvani ac Timothei* præmittitur. Nec propterea de auctore Paulo dubitatum est, uti nec de Epistola Clementis ad Corinthios scripta sub nomine Ecclesiæ Romanæ. Locuples inprimis testimonium Pauli Epistolis præbet Apostolus Petrus 2. III. 15. seq. ubi adjungit in illis u) quæ de adventu CHRISTI ad judicium Paulus scripsit, esse *δυσνόητα* quædam, à levibus & imperitis hominibus male accepta, atq; *ut ceteras* divinas *Scripturas* in perversum & exitiosum sensum detorta. De rationibus vero quæ Epistolas hasce interpretibus difficiliores reddunt, expendi merentur quæ nuper è Jo. Lockii postumo libro qui inscribitur *an essay for the understanding of St. Pauls Epistles by consulting St. Paul himself*, notavit Joh. Clericus V.C. Tom. 13. Bibl. selectæ p. 38. seq. Hyperbata x) in iisdem Epistolis jam olim observavit Irenæus III. 7. & Tertull. c. 43. de resurrect. Photius Epist. CLXIV. καὶ γὰρ πολλή τις τοιούτου σχήματος τῷ μεγάλῳ Παύλῳ ἡ χρῆσις, ὥσπερ καὶ τῆς ἐλλείψεως καὶ τῶν περιβολῶν καὶ δὴ καὶ τοῦ ἀπὸ κοινοῦ, καὶ κατὰ πᾶσαν ἰδέαν ἡ μεταχείρησις. Eloquentiam tamen Pauli multis merito celebrat Chrysostomus, tum alibi tum in homilis de ejus

t) Epistolas non magis quam Prophetas ad Psalmos ordine Chronologico digestas in sacris Codicibus exhiberi, recte observant Chrysost. & Theodoritus prolegom. in Epist. ad Rom. Sententiam vero Epiphanii qui T. 1. p. 350. videtur credidisse ordinem illum ab ipso esse Apostolo Paulo, refellit Rich. Simon lib. I. Hist. Crit. N. T. p. 158. seq.

u) ἐν οἷς legunt plerique Codices, licet nonnulli habent ἐν αἷς ut notant R. Steph. & Oxonienses & in Alexandrino reperisse se Grotius testatur.

x) Hæc figura ab affectu vehementi proficiscitur notante Longino c. 18. vide & Hesychium Hierosol. à Cotelerio editum T. 3. monument. Eccles. Græcæ p. 2. Marcellinus in vita & Theo p. 36. progymnasm. etiam in Thucydide hyperbata frequentiora observant.

ejus laudibus, Photius Epist. CLXV. Hieronymus item, ne de aliis dicam, & Eusebius III. 24. Hist. eam vocans *πάντων ἐν παρασκευῇ δυνατώτατον λόγων νοήμασί τε ἱκανώτατον γεγονότα.* Quibus veterum testimoniis juvat subjungere hæc Buceri c. XII. prolegom. in Epist. ad Rom. *Ex Spiritu S. Apostolus scripsit, imo hæc ipse omnia scripsit Paulo usus tanquam organo. Nihil ergo hic frustra dicitur, nihil non rei congruens eoque apposite. Sunt alicubi, ut videtur carni, anapodata, sunt hyperbata, sunt mioses, tavtologiæ, macrologiæ, pleonasmi, ἀνοικονόμητα & alia quæ inter vitia orationis numerantur. At si tu probe consideres ut soleant loqui ii qui vehementer sunt affecti, maxime qui tractant divina: quid deceat Evangelium CHRISTI, & illo quidem tempore in quo omnia tractari debuerunt virtute CHRISTI, nullis humanis præsidiis* &c. Cum suas mitteret Paulus Epistolas, usus est quandoque amanuensi, qui vel ex dictantis exciperet ore, vel ex Avtographo illas describeret, quibus ipse deinde manu sua aliquid subscripsit. Amanuensis ejusmodi fuit *Tertius* Rom. XVI. 22. *ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος, ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ.* Subscriptiones occurrunt 1. Cor. XVI. 21. *ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν χριστὸν, ἤτω ἀνάθεμα Μαρὰν ἀθά.* 2. Thess. III. 17. *ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστι σημεῖον y) ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ, οὕτω γράφω.*

1. *Epistola ad Romanos* sive ad Christianos ex Judæis z) & gentibus Romæ versantes, græce scripta est non latine, etsi Scholiastes Syrus notat scriptam esse *Romane* רומאית, quo vocabulo Græcam linguam significari. Romæ tunc & in omni fere Romano imperio vulgatissimam, Seldenus ad Eutychium observavit. Igitur non magis fide dignum est quod Cornelius à Lapide *Tertium* Pauli amanuensem suspicatur Epistolam hanc latine versam misisse ad Romanos, quam quod à Melchiore Inchofero lib. V. histor. sacræ latinitatis cap. 6. traditur Paulus latine interdum & prædicasse & scripsisse. Epistola ad Romanos missa est è Corintho, cum nondum Romæ Apostolus fuisset, ut recte monet Euthalius p. 570. De anno in diversa abeunt viri docti, aliis annum CHRISTI 52. a) vel 54. b) aliis annum 60. c) assignantibus. Ego eis subscripsi qui mediam amplexi sententiam, referunt eandem ad A. C. 58.

U 2. *Prior*

y) Velut nota impressa signumque. Vide Ausonium Tollii p. 670.
z) Vide Jo. Braunii selecta sacra lib. I. cap. 2.
a) Lud. Cappellus in Hist. Apostol. illustrata.
b) Salmas. apparatu de primatu Papæ p. 46. H. Dodwell⁹ de jure Laicor. circa sacra p. 232.
c) Ita D. Sandhagenius ὁ μακαρίτης.

2. *Prior ad Corinthios*, ſive eos qui è Judæis d) & gentibus Evangelio crediderant Corinthi & in tota Achaja. e) De hac Epiſtola Clemens vir Apoſtolicus in Epiſtola ad eosdem Corinthios ſcripta c. XLVII. *ἀναλάβετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου. Τί πρῶτον ὑμῖν ἐν ἀρχῇ Ευαγγελίου ἔγραψεν; ἐπ' ἀληθείας πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν περὶ αὐτοῦ τε καὶ Κηφᾶ καὶ Ἀπολλω, διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσεις ὑμᾶς πεποιεῖσθαι.* Hanc Epheſo miſſam à Paulo cum jam Corinthios vidiſſet & docuiſſet, ſcribit Euthalius p. 589. Alii Philippis vel in itinere cum Epheſum tenderet ablegatum malunt, ut ſupra §. 1. dixi, ubi quoque de tempore quod miſſa videatur A. C. 57. quæ ſententia placuit etiam Eliæ du Pin T. 2. prolegom. Bibl. p. 48. ſeq. & ſcrutatori ſacrarum litterarum, quoad viveret, ſedulo D. Caſpari Hermanno Sandhagenio *τῷ μακαρίτῃ.*

Verba 1. Cor. V. 9. *Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ* reddenda eſſe: *ſcripſi vobis in hac Epiſtola*, neque aliam quandam Epiſtolam quam ante priorem ad Corinthios Paulus ſcripſerit, ſed hanc ipſam reſpicere oſtendi in Codice Apocrypho N. T. p. 919. Poſſunt etiam verba *ἔγραψα ὑμῖν* reddi, *ſcribo vobis*. Sic in Epiſtola Philippi ad Athenienſes apud Demoſthenem Orat. de Corona: *γέγραφα ὑμῖν ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆτε περὶ τούτων.* *Scribo vobis ne amplius de his laboretis.* Epiſtola VIII. earum quæ Phalaridi tribuuntur: *γέγραφά σοι συντόμως*, *ſummatim tibi ſcribo.* Quod vero nullam Epiſtolam ad Corinthios Paulus ante hanc miſerit, declarat etiam ſignum & nota manus ſuæ, quam veluti antea incognitum Corinthiis in extremo Epiſtolæ adſcribit. Confer Grotium ad 2. Theſſ. III. 17.

3. *Poſterior ad Corinthios*, eodem ut videtur anno, menſibus aliquot interjectis ad eosdem ſcripta, licet B. D. Sandhagenius integrum interponat biennium. Miſſa è Philippis Macedoniæ, per Titum & Lucam, ut notant *ὑπογραφαί*. Euthalius p. 611. *ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ Μακεδονίας.* Confer Jo. Braunii ſelecta ſacra lib. I. cap. IV. & Gvil. Cave in vita Pauli ſect. V. num. 1.

Epi-

d) Confer Braunii V. C. ſelecta ſacra lib. I. c. 3. Coſmas Indoplevſtes VII. p. 279. *πρὸς τοὺς ἐκ τῶν Ἑλλήνων πιστεύσαντας, λέγω δὲ Κορινθίους, ἀνθρώπους φιλολόγους ὄντας καὶ φιλοσόφους.*

e) Jo. Fellus Epiſcopus Oxonienſis in limine notarum ad Epiſtolam priorem Clementis: *Epiſtola D. Pauli quæ ad Corinthios inſcribitur, omnibus totius Achajæ Eccleſiis teſte ipſo Apoſtolo mittebatur; nimirum* τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ *2. Cor. I.*

Inſu-

4. *Epistola ad Galatas* sive Judæos f) & Gentiles ad CHRISTUM conversos in Gallogræcia g) quibus Evangelium prædicaverat circa A.C. LI. Argumentum Epistolæ est Galatas dehortari, ne jugo Legis Mosaicæ h) iterum collum animosque supponerent. Idem dissuaserat Romanis, sed ad illos quos nondum præsens ipse docuerat & scribit minus familiariter, & prolixius iis capita Christianæ fidei exponit. Ad Galatas vero & brevius omnia, & tanquam Doctor ipsorum, ita ut nec à gravi increpatione sibi temperet. Scripsisse hanc Epistolam adhuc Neophytum & in gratia rudem, adeoque inter primas, non dubitat affirmare Tertullianus lib. I. c. 20. contra Marcion. Prius ad Galatas quam ad Corinthios scripsisse & scripsisse Epheso circa extremum Anni 56. vel initium 57, cum nonnullis viris doctis sentit Elias du Pin T. 2. prolegom. Bibl. p. 49. seq. Sed longe serius scripserit, si fides habenda veteri subscriptioni & Euthalio p. 624. Codicibus idem Syriacis & Arabicis, qui etiam per Timotheum missam adjungunt. His adsentiens Salmasius p. 19. Apparat. *Romæ erat*, inquit, *Paulus, cum Epistolam ad Galatas dedit.* Romam non venit ante annum 61. Non possum tamen improbare eorum sententiam, qui non diu post Epistolam ad Romanos in itinere Hierosolymam versus A. C. 58. exaratam hanc Epistolam arbitrantur.

5. *Epistola ad Ephesios* Gentiles præcipue, i) tum etiam illis permixtos Judæos ad Evangelium conversos, qui tunc Ephesi atque in minore Asia degebant, cum nondum eos Paulus vidisset, ut Euthalio notatum p. 633. seq. De eo quod hanc Epistolam Marcion inscriptam legit *ad Laodicenses*, vide si juvat disputata à me in Codice Apocrypho N. T. p. 858. & Jo. Millium prolegom. in N. T. Romæ scriptam in primis vinculis omnes fere consentiunt, missamque per Tychicum. Jac. Usserius in diss. de Epistola ad Laodicenses p. 301. *Est Epistola ad Colossenses quasi Epitome Epistolæ ad Ephesios, ut Epistola ad Ephesios Epistolæ ad Romanos.*

Insuper collecta Hierosolyma mittenda 1. *Cor. XVIII.* 1. & 2. *Cor. VII.* 9. *ad totam Achaiam pertinuit, quod constare poterit ex Rom. XV.* 26. 2. *Cor. IX.* 2. *Qui demum Corinthios irrigasse (Apollo)* 1. *Cor. III.* 6. *totam Achajam perlustrasse fertur, Act. XVIII.* 27.

f) Γαλατία Ἑλληνὶς hæc dicitur Themistio Orat. XXIII. p. 299. Mentio Γαλατῶν pro Gallogræcis in Callimachi hymno in Delum v. 184. ad quem locum consules Illustris Ez. Spanhemii notas p. 439.

g) Hinc Tertullianus c. 14. de jejuniis *Galaticari* dixit de superstitiosa observatione Judaicarum cerimoniarum.

h) Braunius lib. I. select. sacr. cap. 5. i) id. cap. 6.

Eos vero qui ex Eph. III. argumentum prioris cujusdam ad Ephesios scriptæ Epistolæ petere instituunt, confutavi in Cod. Apocr. N. T. p. 915. seq.

6. *Epistola ad Philippenses* k) sive Judæos & gentiles Philippis in præcipua illa urbe & in tota Macedonia à Paulo, qui bis ibi præsens fuerat Act. XVI. 12. XX. 6. de Evangelio edoctos, missa ex urbe Roma non diu ante finem primæ suæ captivitatis, per Epaphroditum quem ab Epaphra de quo Coloss. I. 7. & IV. 12. male ut existimo distinguit Frassenius disquisit. Bibl. p. 707. Post annum Neronis quartum scriptam esse recte annotavit Blondellus libro de Episcopis p. 2.

7. *Epistola ad Colossenses* Christianos, qui in urbe erant Phrygiæ Pacatianæ Colossis. Scripta antequam eos vidisset Paulus, & transmissa statim ut videtur post obsignatam ad Ephesios Epistolam. Vide Euthalium p. 648. Quoniam vicina erat Laodicea, igitur jubet hanc Epistolam etiam in Laodicensium Ecclesia legi IV. 16. quemadmodum τὴν ἐκ Λαοδικείας sive Laodicensium Epistolam ad Paulum, quam suis videtur litteris adjunxisse, legi à Colossensibus.

8. *Prior ad Thessalonicenses* scripta post eam quæ hodie posterior legitur, si credimus Grotio de Antichristo & in limine ad 1. Thess. & ad 2. Thess. III. 17. Quod vero 2. Thess. III. 15. provocat ad ea quæ edocti fuerint per Epistolam, potest id de illa ipsa accipi, vel certe de hac priore quam post scriptam esse minus certa conjectura Grotius contendit. De altero loco 2. Thess. II. 2. ubi falsam sub Apostoli nomine ab impostoribus jactatam Epistolam memorari nonnulli existimant, dixi in Codice Apocrypho N. T. p. 916. seq. Priorem ad Thessalonicenses Athenis missam esse à Paulo qui eos jam vidisset, notat Euthalius p. 656. Sed viri docti malunt scriptam esse Corinthi, eodem quo posterior anno, ut si non prima hæc (quemadmodum Chrysostomo, Theodorito, Anselmo aliisque persuasum) saltem secunda omnium Pauli quas habemus Epistolarum scripta fuerit etiam ex Grotii sententia. Sed adver-

k) Qui plures Philippensibus Epistolas à Paulo missas contendunt, nituntur loco Polycarpi Epist. c. 3. ὅς καὶ ἀπὼν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολάς. Sed certum est Ἐπιστολὰς etiam in plurali numero interdum de unica dici Epistola, ut demonstravi in Codice Apocrypho N. T. p. 914. seq. Ita latini quoque scriptores ut Plinius XXXIII. 3. *M. Bruti in Philippicis campis Epistolæ reperiuntur frementes fibulas tribunitias ex auro geri.* Justinus XI. 12. *tertias Epistolas & per Epistolas Alexandrum deprecatur*: atque XI. 8. *accepto poculo Epistolas* (Parmenionis Epistolam superiore die traditam) *Medico tradidit.*

adversus illam vide quæ erudite disputat Sam. Basnagius ad A. C. LI. n. 74.

9. *Posterior ad Thessalonicenses* scripta, non Romæ ut habet Euthalius p. 663. sed Corinthi eodem A. C. 52. Claudii 12. Notant autem veteres Theophylactus aliique, Ecclesiæ Thessalonicensium hanc inscriptam esse, licet pauci adhuc ibi essent qui fidem haberent Evangelio, Jason forte Judæus Silæ sive Silvani ac Timothei cognatus, & nonnulli alii. Confer Braunium lib. I. c. 9. select. sacr.

10. *Prior ad Timotheum* l) Ephesi jam versantem & multarum Ecclesiarum urbiumque totarum & gentium curam creditum ut notat Chrysostomus. Scripta est si Euthalio p. 686. & subscriptionibus antiquis fides, ex Laodicea Phrygiæ Pacatianæ Metropoli. Sed viri docti malunt ex Philippis Macedoniæ, m) neque assentiuntur iis qui per Epistolam ἐκ Λαοδικείας Coloss. IV. 23. hanc ipsam intelligunt. Tempus autem ab Usserio n) & aliis non absurde refertur ad A. C. LXV.

11. *Posterior ad Timotheum* scripta Romæ ab Apostolo omnium ut videtur postrema. Romæ in vinculis scriptam esse omnes consentiunt, at non in prioribus, ut Baronio ad A. C. 59. n. 10. seq. Lightfooto & aliis persuasum, sed in posterioribus, ut affirmant veteres ὑπογραφαὶ apud Zacagnium, tum Athanasius, Eusebius, aliique; & ex loco 2. Tim. IV. 6. atque aliis argumentis colligit Sam. Basnage T. 1. Annal. p. 726.

Epistolas ad Timotheum à quibusdam hæreticis rejectas testatur Clemens 2. Strom. p. 383. De Marcionitis certe hoc constat è Tertulliano & Epiphanio, ne dicam de illis quos infra notabo omnes Pauli Epistolas repudiasse.

12. *Epistola ad Titum* o) quem in Creta ad Evangelium prædicandum & Ecclesias constituendas reliquerat, scripta non Nicopoli ut habent ὑπογραφαὶ, & ubi se hiematurum scribit (ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι III. 12.) sed vel Colossis, ut malunt viri docti, vel alio vicino loco. Tempus non longe remotum ab eo, quo scripta prior ad Timotheum.

l) De Timotheo vide Bollandum in Actis Sanctorum 24. Januar. & quæ in ejus vita Caveus, Tillemontius &c.

m) Salmas. p. 38. de primatu Papæ. Jo. Claudii opera posthum. T. 5. p. 318.

n) Usserius T. 2. Annal. ad A. C. 65. Heideggeri Enchirid. Bibl. p. 920.

o) De Tito Vide Acta Sanctor. IV. Januar.

Epistolam ad Titum rejecit Marcion teste Tertull. V. 21. & Hieronymo in commentar. atque Epiphanio, itaque apud Philastrium error est c. 45. scribentem de Marcione: *secundum Lucam autem Evangelium solum accipit, non Evangelia: nec Epistolas Pauli, nisi ad Timotheum & Titum.* At recte Augustinus IV. 16. de doctrina Christiana, *Has*, inquit, *tres Apostolicas Epistolas ante oculos habere debet, cui est in Ecclesia doctoris persona imposita.*

13. *Epistola ad Philemonem* p) suum συνεργὸν, qui curam Colossensis Ecclesiæ tum gerebat, ejusque uxorem q) Appiam scripta Romæ in prioribus vinculis circa A. C. 62. pro Onesimo r) Philemonis fugitivo servo, sed jam ad CHRISTI perducto sacra & ad frugem reverso. Subscriptio hujus Epistolæ in MS. Cryptoferratensi apud Zacagnium p. 708. πρὸς Φιλήμονα καὶ Ἀπφίαν δεσπότας Ὀνησίμου καὶ πρὸς Ἄρχιππον διάκονον τῆς ἐν Κολοσσαῖς Ἐκκλησίας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ὀνησίμου οἰκέτου. Mentio ejusdem Onesimi Coloss. IV. 9. quem Episcopum Berrhöensem vocat auctor Constitt. Apost. VII. 46. & sub Domitiano passum tradunt Nicephorus & Menæa 15. Febr. Euthalius p. 707. Ἰστέον δὲ ὅτι οὗτος ὁ Ὀνήσιμος καὶ μαρτυρίου ἠξιώθη ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει, Τερτύλλου τοῦ τηνικαῦτα τὴν ἔπαρχον ἐξουσίαν διέποντος, τῇ τῶν σκελῶν κλάσει τὴν ψῆφον ὑπομείνας τοῦ μαρτυρίου. Sed alius omnino de quo in Ignatii ad Ephesios Epistola c. 1. Onesimus Ephesi Episcopus, ut recte magno Pearsonio observatum in Vindic. Ignatii p. 379. Alium etiam Onesimum Byzantii Episcopum memorant Nicephorus CPol. & Philippus Cyprius in Chronico Ecclesiæ Græcæ. Ceterum chirographum Pauli quod in hac Epistola v. 18. Philemoni pro Onesimo liberaliter offertur, non obligationem constitutoriam, sed veram solidamque continere expromissionem,

p) Philemonis memoriam celebrant Græci, & latinorum Martyrologia 23. Nov. Gazæ Episcopum fuisse tradit Pseudo Dorotheus.

q) Vide Muratorium ad hæc Paulini Natali XIII. Felicis v. 64. *Appia qualis erat soror illa Philemonis olim.*

r) Onesimus servi nomen etiam apud Sveton. Galba c. 13. è Mureti emendatione XV. 11. Var. lect & Onesimus Plutarchi servus apud Galen. de optimo docendi genere. Plures in antiquis inscriptionibus apud Gruterum p. 900, 13. 987, 8. &c. & Sponium p. 73. Misc. Sic Onesiphorus l. 59. D. de Manumissis testamento & *Utilius* apud Capitolinum in Marco c. 29 *Chresimus* libertus Augusti apad Gruterum p. 485, 2 *Utilia* & χρηστὴ vel χρησίμη, nomina ancillarum. Vide Menagii c. 31. amœnitatum Juris, & Val. Chimentellum de honore bisellii cap. 8. Ad nomen Onesimi vero quod *utilem* sonat, alludit Apostolus v. 10. τόν ποτέ σοι ἄχρηστον, νυνὶ δέ σοι καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον.

ne, erudite disputat Zacharias Huberus V. C. diss. Juridico Philologica 2. seq.

Epistolæ ad Philemonem brevitatem suam profuisse, ut *Marcionis* falsarias manus effugeret, testatur Tertull. V. 21. & Hieron. præf. commentarii ad hanc Epist. postquam dixisset quosdam nolle eam inter Epistolas Pauli recipere, caussatos non semper Apostolum nec omnia CHRISTO in se loquente dixisse, subjungit: *Pauli esse Epistolam ad Philemonem, saltem Marcione auctore doceantur, qui cum ceteras Epistolas ejusdem vel non susceperit, vel quædam in his mutaverit atque corroserit, in hanc solam manus non est ausus mittere, quia suam illa brevitas defendebat.* Igitur forte apud Epiphanium T. 1. p. 373. legendum διὰ τὸ ὀλιγοχερῶς αὐτὴν, οὐ διεστραμμένως παρ' αὐτῷ κεῖσθαι. Quod vero Theologus insignis Jo. Gerhardus in exegesi loci de S. Scriptura §. 269. notat *Anomœos quoque hanc Epistolam ut more humano scriptam comtemsisse, referente Epiphanio hæresi LXXVI.* apud Epiphanium non inveni, licet LXXVI. 6. p. 991. seq. de Anomœis tradit, quod Prophetarum & Apostolorum nomina contumeliis incessere non dubitaverint, & quando urgeri rationum vi ac constringi se viderent, data fuga dicere consueverint, τοῦτο Ἀπόστολος ὡς ἄνθρωπος ἔφη, *hæc Apostolus tanquam homo dixit*, abusi ut existimo loco 1. Cor. VII. 12. quo tamen non hominis erroribus obnoxii opinionem Paulus opponit præcepto DEi, sed Apostolicam sententiam diserto Κυρίου hoc est CHRISTI versantis in terris mandato subjungit.

14. *Epistola ad Hebræos* Hierosolymitanos s) post Jacobum minorem A. 62. martyrio affectum, sed ante excisam Hierosolymam scripta ex Italia t) (ut habet vetus inscriptio & Euthalius p. 668.) missa per Timotheum, postquam Roma è primis vinculis dimissus Paulus esset. u) Huic enim Epistolam tribuere videtur Petrus posteriore Epistola III. 15. & variis argumentis atque testimoniis Paulo vindicare aggressi sunt tum alii, tum qui instar omnium esse potest Frid. Spanhemius libro de auctore Epistolæ ad Hebræos. x) Hebraice scripsisse Paulum

s) Lud. Cappellus in Hist. Apostol. Jo. Braunius lib. I. select. sacr. c. 11. Beza &c.

t) Hebr. XIII. 24. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ Ἰταλίας. 23. Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον μεθ' οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς.

u) Conf. Frid. Spanhem F. T. 2. Opp. p. 226. seq.

x) Prodiit separatim primum A. 1658. 8. deinde à Lud. de Tena cum aliorum Viror. doctor. ad eandem Epistolam lucubrationibus Lond. 1661. fol. Denique T. 2. Operum Spanhemii libro secundo Misc. sacr. p. 171. seq.

lum Clemens Alex. apud Euseb. VI. 14. Hist. & unius illius fide quasi Hebræus ad Hebræos non aliter quam ea lingua scribere potuerit, Euseb. y) ipse III. 23. Euthalius p. 670. Cosmas Indoplevstes V. p. 255. Theodoritus, Theophylactus, & in catalogo Hieronymus affirmant. Græcam versionem Clemens Alex. *Lucæ*, Eusebius III. 38. *Clementi* Romano tribuit, quod nonnullis placuisse refert etiam Gobarus apud Photium Cod. CCXXII. atque ob dictionis similitudinem magis probatur Theophylacto. Sed Græca quæ hodie habemus originarium esse auctoris sacri contextum, argumentis non contemnendis post Calvinum probat laudatus Spanhemius part. 3. cap. 2. Millius præf. ad N. T. p. 11. seq. Blondellus prolegom. ad PseudoIsidorum p. 44. seq. Heideggerus in Enchiridio Biblico p. 943. & Jac. Cappellus Obs. ad N. T. p. 109. 112. seq. neque audiendi qui cum Widmanstadio Syriacam versionem hujus Epistolæ pro fonte venditant, aut cum Hallensibus T. 7. Observatt. select. p. 268. contendunt *indubitatis & invictis argumentis probari posse, quod Hebraice primum scripta fuerit*, cum ex tota antiquitate ne unus quidem possit proferri testis qui Hebraicam viderit. In Oriente usque quaque à primis usque temporibus receptam constat, sed in Occidente z) quidem à nonnullis de ea dubitatum, ut testatur Eusebius III. 3. VI. 11. & 14. Hist. & Hieronymus ad Es. VI. & VIII. ad Matth. XXVI. & Epist. 129. ad Dardanum. Inter primos fuit *Cajus* adversus Montanistas disputans, de quo Eusebius VI. 14. Hieronymus in Catalogo. & Photius cod. 48. qui ab *Hippolyto* quoque eam rejectam testatur cod. 21. Amphilochius sive Nazianzenus carmine ad Seleucum:

Τινὲς δέ φασι τὴν πρὸς Ἑβραίους νόθον,
Οὐκ εὖ λέγοντες, γνησία γὰρ ἡ χάρις.

Neq; Philastrius præter eundus qui hæresi LXXXVIII. *non tamen* inquit, *in Ecclesia leguntur populo nisi tredecim Epistolæ Pauli, & ad Hebræos interdum. Et in ea quia rhetorice scripsit sermone plausibili* (confer Origenem apud Euseb. VI. 25. p. 227. Hist.) *inde non putant esse ejusdem Apostoli. Et quia & factum CHRISTUM dicit in ea, unde non legitur, de pœnitentia autem propter Novatianos æque.* Novatianos quidem ad hanc Epistolam provocasse, præter Epi-

y) At Eusebius in Psalmos à Clariss. Montfaucono editus p. 15. observat Paulum in hac Epistola versione Interpretum usum, uti Hieronymus quoque in Es. VI. quo ipso eam Græce primitus scriptam agnoscunt. ὁ δὲ Ἀπόστολος νομομαθὴς ὑπάρχων ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους τῇ τῶν ό ἐχρήσατο.

z) Confer Rich. Simonem lib. 1. Hist. Crit. N. T. c. 16. lib. 2. p. 95. & Jac. Basnage Hist. de l'Eglise T. 1. lib. VIII. c. 6.

Epiphanium hæresi LIX. testatur Eulogius apud Photium cod. CCXXX. Sed Arianos voluisse sollicitare hujus auctoritatem Epistolæ docet Theodoritus in limine commentarii, cui congruit quod Epiphanius LXIX. 37. illam ab Arianis rejici affirmat, & Epistolam ad Hebræos οὐκ ἐκκλησιάζεσθαι objicit Anomœus Athanasio I. de Trinitate, cui respondens ille, ἀφ' οὗ, inquit, κατηγγέλη τὸ Εὐαγγέλιον Χριστοῦ, Παύλου εἶναι πεπίστευται ἡ ἐπιστολὴ, καὶ μετ' αὐτῆς εἰσιν ἐπιστολαὶ ιδ' αἱ πᾶσαι τοῦ Παύλου.

S. Barnabæ à nonnullis tributam esse tradit Philastrius hæresi 88. Hieron. in Catalogo ubi de Paulo Apostolo disserit, & respicit ad Tertulliani cap. 20. de pudicitia. Placuit hæc sententia etiam viro docto Jo. Cameroni. Sed Barnabæ qui nunquam fuit in Italia esse non posse probat Frid. Spanhemius part. 2. cap. 8. & Rev. Thomas Ittigius diss. de Patribus Apostolicis pag. 172. seq. & 182. B. Luthero in XXVIII. Genes. auctor visus est *Apollo* a) ille Alexandrinus, cujus Actor. XVIII. 24. & in priore ad Corinthios I. 12. III. 4. &c. Tit. III. 13. & in Epistola Clementis Romani cap. 47. mentio. Quanquam vero hanc sententiam, si à Paulo discesseris, verisimillimam Spanhemius esse fatetur, probatam quoque Joanni Clerico T. IV. Bibl. selectæ p. 410. tamen refellitur ab eodem Spanhemio part. 2. cap. 9. neque parvi ponderis est quo inter alia utitur argumentum, quod ne unus quidem veterum hoc tradidit. *Lucam* esse auctorem, post alios non ita pridem scripsit Elias Boherellus V. C. in notis ad eruditam suam versionem Gallicam librorum Origenis contra Celsum pag. 143. *Epistolam ad Hebræos Pauli esse vetus est & communis opinio. Ego præter cetera animum inducere non possum ut credam Paulum qui nihil se à quoquam accepisse aut doctum fuisse asserit Galat. 1. v. 12. velle de se ipso tanquam Apostolorum auditore loqui, quod facit* b) *auctor Epistolæ ad Hebræos cap. 2. vers. 2. At sic Lucas Evangel. cap. 1. versic. 2. Multaque sunt cur hanc Epistolam Lucæ adscribendam putem. Nam ut omittam ipsum cum Timotheo Pauli comitem fuisse, Act. XVI. 3. & 10. XXVII. & 37. & Hebr. XIII. 23. ne reliquis im-*

 morer

a) De hoc Apolline Alexandrino quem Corinthiorum Episcopum vocat Hieronymus ad Tit. 3. videndus Jo. Prideaux p. 463. seq. Opp. & Clariss. Vitringa III. 21. Obs.

b) Hoc argumentum movit D. Lutherum, Lucam Osiandrum aliosque de quibus B. Gerhardus in exegesi Loci de S. Scriptura §. 274. ut Paulum auctorem esse negarent. Sed per communicationem Paulus ait εἰς ἡμᾶς, respiciendo magis ad Hebræos, quibus scribit, quam ad se. Confer quæ ad eum locum respondet Seb. Schmidius ὁ μακαρίτης p. 168. seq. & Spanhemius de auctore Epist. ad Hebræos part. 3. c. 5.

morer quæ aliunde duci possunt argumentis, monere obiter contentus ero de quibusdam vocibus Lucæ particularibus quæ in Epistola ad Hebræos occurrunt, ut est ἐπιστέλλειν pro scribere Epistolam, Act. XV. 20. & XXI. 5. Hebr. XIII. 22. Ἡγούμενοι pro Verbi ministris, Act. XIV. 12. & XV. 22. Hebr. XIII. 7. 17. & 24. item vox ἀρχηγὸς Act. III. 15. & V. 31. Hebr. II. 10. & XII. 2. quæ nescio an aliis observata fuerint, certe non memini. Sed non sunt hæc pauca ita Lucæ particularia, ut non ab alio illius ætatis scriptore sacro usurpari potuerint eodem sensu. Et longe plures Paulinas locutiones in Epistola ad Hebræos demonstravit Spanhemius part. 2. cap. 1. seq. qui Lucam auctorem non esse multis disputat cap. 7. cui adde si placet Eliam du Pin. T. 2. prolegom. Bibl. p. 56. Eodem loco docet Spanhemius scriptorem non esse c) *Clementem Romanum* qui Hebræos nunquam docuit, & ipse testimoniis ex Epistola ad Hebræos utitur, de quo vide etiam sis Rev. D. Ittigii diss. de Patribus Apostolicis p. 231. seq. Nam illud quidem omitto quod c. 9. ab eodem Spanhemio docetur auctorem non posse esse *Marcum*, neq; *Tertullianum* denique, si tamen cuiquam tam absurda opinio in mentem venire potuit, ut testatur Sixtus Senensis.

A *Marcione* rejectam Epistolam ad Hebræos (& forte à *Basilide*, quem cum Marcione Hieronymus conjungit) auctor est Epiphanius XLII. 9. Idem de Marcione licet ex Tertulliano colligere, & diserte scribit Hieronymus præfat. in Epist. ad Titum. Latinorum quorundam quam dixi opinionem Paulo hanc Epistolam abjudicantium à Marcione descendere existimavit Sandius in Hist. Eccles. p. 148. Sed parum credibile est hæretici hominis, ὑποθέσει suæ servientis auctoritatem Catholicos scriptores sequi voluisse. Arianis à quibus similiter in dubium vocatam Epistolam ad Hebræos jam retuli, succenturiantur recentiores Sociniani quidam, atq; ex his Gregorius Enjedinus, contra cujus objectiones illam vindicatam videre est in Fevvrbornii Theologi egregii Giessensis anti Enjedino, & Hoornbekii Socinismo profligato T. 1. p. 23. seq. Cajetanus quoque præfat. ad Epist. ad Hebræos, *quoniam*, inquit, *Hieronymum sortiti sumus regulam ne erremus in discretione librorum Canonicorum, nam quos ille Canonicos tradidit, canonicos habemus, & quos ille à Canonicis discrevit, extra Canonem habemus, ideo dubio apud Hieronymum auctore hujus Epistolæ existente, dubia quoque redditur Epistola, quam nisi sit Pauli, non perspicuum est Canonicam esse. Quo fit, ut ex sola hujus Epistolæ auctoritate non possit, si quod dubium in fide accideret, determinari.* Sed Cajetanum socii Ecclesiæ suæ vel dese-

c) Clementem pro auctore habuit Patricius Junius, cui Clementis Epistolam debemus.

deserunt vel refellunt. D. Lutherum quoque nostrum de hac Epistola durius aliquando locutum esse non diffiteor, veritum ne per illam Novatiani vel Montanistici errores stabilirentur, atque auctoritate veterum quorundam Catholicorum latinorum Doctorum abreptum.

Epistolas Pauli vel omnes vel plerasque rejecerunt *Ebionitæ* utriusque generis, & *Encratitæ*, teste Origene libro quinto adversus Celsum extremo. Idem de *Helcesaitis* tradit Origenes in Ps. 82. sed ex Epiphanio XXX. 3. constat affines hos Ebionitis fuisse, quorum in Paulum calumnias tangunt idem Epiphanius XXX. 16. & 25. Eusebius III. 27. Hist. & Theodoritus lib. 2. hæret. fab. c. 1. De Encratitis sive Severianis quoque idem Eusebius IV. 29. βλασφημοῦντες δὲ Παῦλον τὸν Ἀπόστολον ἀθετοῦσιν αὐτοῦ τὰς ἐπιστολὰς μήτε πράξεις τῶν Ἀποστόλων καταδεχόμενοι. Hieronymus præf. ad Titum: *Sed Tatianus Encratitarum Patriarches, qui & ipse nonnullas Pauli Epistolas repudiavit, hanc vel maxime, hoc est ad Titum, Apostoli pronunciandam credidit, parvipendens Marcionis & aliorum* (Basilidem eodem loco nominaverat) *qui cum eo hac in parte consentiunt, assertionem.* De eodem Tatiano Eusebius: τοῦ δὲ Ἀποστόλου φασὶ τολμῆσαι τινὰς αὐτὸν μεταφράσαι φωνὰς ὡς ἐπιδιορθούμενον d) αὐτῶν τὴν τῆς φράσεως σύνταξιν. Victor Capuanus de Tatiano: *Sed & dictis Apostolicis manus profanæ emendationis, vel ut dicam verius corruptionis dicitur intulisse.* Marcion vero recepit Pauli Epistolas tantum decem, alioque ordine, & passim interpolatas ac truncas, 1. ad Galatas, 2. & 3. utramque ad Corinthios, 4. ad Romanos, 5. & 6. utramque ad Thessalonicenses, 7. ad Ephesios quam ipse inscripsit ad Laodicenses. 8. ad Colossenses, 9. ad Philemonem, & 10. ad Philippenses. Vide si placet Clarissimi Jo. Rodolfi Wetstenii notas in Adamantii dialogos contra Marcionitas p. 18. seq. De *Manichæis* patet ex Augustini lib. IX. contra Faustum, quod Pauli Epistolas ita admiserunt, ut dicerent vel Apostolum cum videtur sibi contradicere, sententiam suam retractasse, vel ab aliis inserta quædam illi esse aliena. *Veruntamen si ejus est & prior illa sententia, nunc emendata est: sin fas non est Paulum inemendatum dixisse aliquid unquam, ipsius non est.*

X. Simon Bethsaidensis, Bar Jona sive filius Joannis, cognomento PETRUS, Andreæ frater, ἡ ἀπαρχὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, e) ὁ τῶν Ἀποστόλων

d) Conf. Rich. Simonis Hist. Crit. N. T. lib. I. p. 368. seq.

e) Vide Blondellum in PseudoIsidoro pag. 45 seq. ac de reliquis Petri prærogativis Chamierum T. 2. panstratiæ Cathol. T. 2. lib. XI. c. 14. seq. ad 19. & M. Antonium de Dominis IV. 1. Dreieri Controverf. cum Pontific. diss. IX. & X.

ςόλων πρῶτ☉, ᾧ πρώτῳ ὁ πατὴρ τὸν ὑὸν ἀπεκάλυψεν, ὃν ὁ χριςὸς εὐλόγως ἐμακάρισεν, ὁ κλητὸς καὶ ἐκλεκτὸς, καὶ συνέςιος καὶ συνοδοίπορ☉, ὁ καλὸς καὶ δόκιμ☉ μαθητὴς, ut celebratur à Pseudo Clemente in Epistola ad Jacobum. Judæis maxime f) ad Evangelium convertendis à Domino missus Galat. II. 7. post Apostolatum atque εὐαγγέλιον περιτομῆς per plures annos gestum denique crucifixus capite ad terram verso g) CHRISTUM suum martyrio honoravit Romæ Anno Neronis XIV. CHRISTI LXVIII. De Vita & martyrio Petri præter eos quos supra in Paulo memoravi, consules Acta Sanctorum XXIX. Januar.

Epistola prior Petri, quam *majestuosam* Jos. Scaliger appellabant, scripta est Judæis h) CHRISTI nomen professis ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντε (hinc Epistola *ad Ponticos* dicitur Tertulliano & Cypriano) Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας. Confer Salmas. Apparat. de primatu Pontificis p. 19. & 45. seq. Græce utique, non Hebraice ut Baronio ad A. C. 45. n. 29. visum, quasi *Marcus* Græce vertisset. Nam quod Hieronymus Epist. 150. ad Hedibiam ait *duas Epistolas quæ dicuntur Petri, stylo & charactere discrepare, structuraque verborum*, non linguarum diversitatem intelligit, sed rationis dicendi. Jam sub Claudio datam putat Grotius ad II. 13. sed A. C. 54. atque adeo Neronis anno primo H. Dodvvellus diss. 1. Cyprianic. §. 5. Ligtfootus plane reducit ad A. C. 65. sed præplacet mihi media sententia quæ Epistolam hanc refert ad A. C. 61. Neronis VII. Romæ scriptam tradunt ὑπογραφαί, ex V. 13. Salutat vos ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτή, i) per Babylonem enim Roma ab Eusebio & aliis veteribus k) intelligitur, etiam à recentioribus non paucis ut Valesio p. 33. ad Euseb. Grotio ad Epist. Petri & appendice de Antichristo T. 3 Opp. Theol. p. 488. Sed forte uti simplici9 ita rectius sentiunt ii qui de Babylone Seleuciensi Asiatica accipiunt, ut præter Scaligerum, Salmasium aliosq; Petrus de Marca VI. 1. operis de Concordia Sacerdotii & Imperii. Syncell9 p. 332. de hac Petri loquens Epistola: μέμνηται καὶ ἐν αὐτῇ Μάρκε (τε Εὐαγγελιςε p. 331.) καὶ τῆς πόλεως Βαβυλῶν☉, ἄλλοι ἢ Ἰόππης γεγράφθαι φασίν. *Petri phrasin multo esse perplexiorem quam Pauli-*

f) Confer Frid. Spanhemium T. 2. Opp. p. 342. seq.

g) Hieron. cap. I. Catalogi. Ceterum è crucifixione Petri patet Petrum non fuisse civem Romanum. Paulus enim quod civitate Romana gauderet, decollatus fuit.

h) Jo. Braunius lib. 1. select. sacr. c. 13.

i) Alludit ad Electæ nomen, cui Epistolam secundam inscripsit S. Joannes.

k) Vide B. Gerhardum in exegesi Loci de S. Scriptura §. 271. Martinum Hankium V. C. lib. 2. de Rom. rer. scriptoribus p. 54.

Paulinam, Erasmi judicium est in præfat. ad suam Paraphrasin. Idem in loco I. Petri V. 12. suspicatur priorem aliquam Epistolam l) hujus Apostoli memorari, quod visum etiam Grotio & in Observatt. sacris Paulo Colomesio. Verum rectius alii de hac ipsa Epistola sua loqui contendunt Petrum, ut notavi in Codice Apocrypho N. T. p. 906.

Posterior Petri ad eosdem scripta est & eodem auctore ut III. 1. ipse testatur: ταύτην ἤδη, ἀγαπητοὶ, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν. Et initio Epistolæ: Σίμων Πέτρος δοῦλος καὶ Ἀπόστολος Ἰησοῦ χριστοῦ. adde I. 18. Sed scripta longe serius, paulo ante quam martyrium Romæ A. C. 68. Apostolus subiret. Vide I. 14. Priorem ab omnibus receptam, at posteriorem ab Antiquioribus ἐνδιάθηκον haud fuisse habitam, scribit Eusebius III. 3. Hist. quem alii sequuntur. Petro eam vindicat adversus Grotium Calovius, Hammondus, Rich. Simon I. Hist. Crit. N. T. p. 197. seq. Campegius Vitringa IV. Obs. S. p. 973. Gvil. Caveus in vita Petri sect. X. num. VI. Diversum à priore Epistola stylum alii diverso interpreti tribuunt, qui in priore fuerit Marcus vel Silas, in posteriore Glaucias: Sed alii verisimilius hoc ni fallor à diverso repetunt tempore m) & ætate scriptoris. Sane *nonnulla* n) *ex ea transtulit Judas in suam, palamque testimonio illius usus est. Hanc itaque in sacrorum librorum serie inter Catholicas posuit Clemens Alex. in libris* ὑποτυπώσεων, *& Athanasii postmodum Synopsi, & Gregorii Naz. carmini in quo sacri percensentur libri, inseri merita est.*

IX. JACOBUS minor Alphei F. frater o) DOMINI, circa A. C. LX. Hierosolymis scripsit Epistolam Catholicam sive ἐγκύκλιον,

l) Erasmi verba hæc sunt: *Cum in priore Petrus testetur se scripsisse per Silvanum, & in posteriore aperte testetur eam esse secundam, non video qui res possit explicari, nisi aut posterior Petri non sit, aut Silvanus eam scripserit jussu Petri. Quod si hæc ab ipso Petro scripta sit, videtur tres scripsisse, quarum prima interciderit.*

m) Jac. Basnage Hist. de l'Eglise T. 2. p. 425. *Mais pourquoy ne dit on pas plutôt que St. Pierre étoit fort âgé lors qu'il écrivit cette seconde lettre. Il alloit mourir, & le Saint Esprit qui anime les hommes ne change point leur style ni leur caractere: au contraire il s'accommode à leur temperament & leur âge. Le style des Auteurs sacrez est peutetre different comme celui des autres hommes.*

n) Huetius demonstrat. Evangel. p. 41.

o) Vide Combefis T. 1. Auctar. noviss. Bibl. PP. p. 543. D. J. Georgii Dorshei semestre Tiburtio Dionysianum pag. 210. seq. ubi refellitur etiam pseudoDexter qui Jacobum Majorem Zebedei F. ad Judæos per Hispaniam dispersos Epistolam scripsisse affirmat. Frater CHRISTI poro vocatur Jacobus, quia ex matris ejus sorore genitus.

ſive ut nonnulli p) vocant Canonicam, ad Judæos maxime q) Chriſtianiſmum amplexos qui usque quaque diſperſi degebant. Ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ. r) Cæſarius quæſt. 78. ἐπιστέλλων τῇ ὑφ' ἡλίῳ ὁ θεῖος Ἰάκωβος. Syncellus ad A. C. 37. p. 329. τούτῳ τῷ ἔτει διωγμοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας γινομένου, πολλοὶ μὲν τῶν πιστῶν διεσπάρησαν, πρὸς οὓς πρῶτον ἔγραψεν καθολικὴν ἐπιστολὴν Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, τοῖς ἐν διασπορᾷ τοῦτο ἐπιγράψας. Grotium vero & Rich. Simonium I. Hiſt. Crit. N. T. p. 191. ſeq. qui non Jacobum Zebedei neque Jacobum Alphei, ſed diverſum ab utroque Apoſtolo Jacobum Juſtum Hieroſolymorum Epiſcopum auctorem hujus Epiſtolæ faciunt, confutant Coulanus & Majus in libris Simonio oppoſitis. Veteres nonnulli Euſebio II. 23. Hiſt. teſte eam pro ſpuria habuerunt, neque Origenes apud Euſeb. VI. 25. inter libros ſacros commeminit. *Et ipſa ab alio quodam ſub Jacobi nomine aſſeritur, licet paulatim procedente tempore obtinuerit autoritatem*, ut ait Hieron. in Catalogo. Hinc Eraſmus dicere auſus eſt eam non redolere Apoſtolicam gravitatem, & D. Lutherus s) cum eandem præcipue Paulo contradicere exiſtimaret, non dubitavit paulo contemtius de illa loqui, ſequentibus ejus exemplum Magdeburgenſibus & Althamero. t) Sed & ipſe hoc poſtea retractavit Lutherus, & poſt ejus tempora vix quisquam eſt inter Chriſtianos repertus qui Apoſtolicæ ejus auctoritati fidem detraheret. Quod vero ſcopum præcipuum hujus Epiſtolæ u) nonnulli eſſe contendunt confutationem hæreſeos Simonis Magi, quæ in fide ſola ſine operibus ſpem ſalutis docuerit eſſe repoſitam, procul eſt profecto à veritate repulſum. Nam fides Simonis Magi x) in ipſum ejusque Helenam, nihil profecto ad fidem de qua Jacobus. Quomodo autem Jacobus cum Paulo conſpiret, varie diſceptarunt è Reformatis quidem præ-

p) Prologus Hieronymo tributus in Epiſtolas Cathol. Caſſiodorus c. 8. divin. lect. & Canon Laodicenus & Athanaſius Epiſt. 39. feſtivali.

q) Braunius lib. I. cap. 12. ſelect. ſacr.

r) Confer Scalig. ad Euſeb. Lightfooti Opera poſtuma p. 103. ſeq. Ant. Vandale lib. de Ariſtea p. 105. ſeq. Sam. Basnage ad A. C. 37. n. 23. & Jo. Marckii Exerc. textual. pag. 436.

s) Confer Raithii Vindic. verſionis Lutheri pag. 642. Gerhardi exegeſin Loci de S. Scriptura §. 27. Jo. Muſæi contra Erbermann. pag. 110. ſeq. Rev. D. Mayeri reiſenden Lutheraner p. 397. ſeq D. Majum examine Criticæ N. T. p. 205. & Bælii Lexicon in *Luther*, nota (N) ſeq.

t) Grot. T. 3. Opp. p. 722.

u) Fraſſenius disquiſit. Bibl. p. 739.

x) Vide Rev. D. Tho. Ittigii de hæreſiarchis p. 37.

præter Interpretes utriusque Epiſtolarum Coccejus contra Maſenium T. 7. p. 22. Jac. Altingius T. 5. Opp. heptade 2. diſſ. 4. Turretinus, & Jo. Vorſtius ſingularibus diatribis, Georgius Bullus in Harmonia Apoſtolica ejusque Apologia adverſus Tho. Tullium, Gvil. Cave in vita Pauli ſect. IX. Herm. Witſius in diſſ. adverſus Caveum, Franciſcus Burmannus p. 116. ſeq. Exerc. David. Huygenius in diſſ. de fide, Jac. Gouſſetus, &c. è noſtratibus videndi D. Jo. Hulſemannus in Harmonia Apoſtolica adverſus Grotium, D. Niemannus in diſſ. de fide incarnata, & Chriſtoph. Franckius ὁ μακαρίτης Exerc. antiLimborch. p. 337. ſeq. Equidem ſi verum volumus, tota res videtur componi poſſe tribus verbis, cum luce clarius ſit merum eſſe fidei cadaver, (neutiquam vero fidem illam actuoſam ac ſalutis compotem Paulo celebratam) quam veluti ineptam ſterilemque Jacobus explodit.

XII. JUDAS Apoſtolus, Jacobi de quo jam dictum eſt frater y) Epiſtolam ſcripſit poſtquam ſecunda jam à Petro edita fuiſſet, cujus z) nonnulla ad verbum repetit & interpretatur & v. 17. eam videtur ſingillatim innuere quando ait, ὑμεῖς δὲ ἀγαπητοὶ μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ad eosdem adeo ſcripta eſt, & iisdem oppoſita erroribus Gnoſticorum a) in quorum Hæreſi XXVI. 11. Epiphanius, ὡς καὶ περὶ τούτων, inquit, ἐκινήθη τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν τῷ Ἀποστόλῳ Ἰούδᾳ, λέγω δὴ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ γραφείσῃ Καθολικῇ ἐπιστολῇ. Ἰούδας δέ ἐστιν οὗτος ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Κυρίου λεγόμενος. Quanquam vero tanquam Apoſtolica Epiſtola teſtimonium habet ab antiquiſſimis ſcriptoribus Tertulliano, Clemente & aliis, tamen de ea dubitatum eſſe à quibusdam, propter Henochi maxime teſtimonium, Euſebius & Hieronymus referunt: nec lecta eſt à Syris. Hinc recentiores etiam nonnulli b) vix auſi ſunt eam Apoſtolicis ſcriptis accenſere, & Gro-

y) De hoc Juda Thaddæo qui ex modeſtia forte ſe Jacobi potius quam DOMINI fratrem appellat, & à Juda Iſchariote diverſus eſt, videnda Menologia & Menæa 19. Jun. Martyrologia 28. Octobr. ſingillatim Florentinius ad Martyrolog. Hieronymi p. 170. ſeq.

z) Eraſmus de Judæ Epiſtola: *Cum Epiſtola Petri poſteriore non ſolum ſtylo ac ſententiis ſed & verbis mire congruit, quædam illius velut interpretans, quale illud de judicio blaſphemiæ.*

a) Confer Hammondum ad 2. Petri 2. & Epiſt. Judæ, & Campegium Vitringam V. C. Obſervatt. ſacr. IV 9. p. 973. ſeq. Joſuæ Glanvilii ſerm. 2. de charitate Catholica.

b) In his D. Lutherus quoque noſter, Confer Sam. Pomarii prolegomena ad Epiſt. Judæ p. 11. ſeq.

Grotio plane in mentem venit auctorem hujus Epistolæ statuere non Judam Apostolum, sed Judam Episcopum XV. Hierosolymitanum qui fuit Hadriani temporib⁹, paulo ante Barchochebam, & Carpocratianorum maxime errores perstringere voluerit. Grotium confutant Rich. Simon I. Hist. Crit. N. T. p. 201. seq. Campegius Vitringa Obs. sacr. p. 973. seq. & Gvil. Caveus in vita Judæ Apostoli, tum Calovius, Hammondus, Coccejus, Gomarus.

XIII. Hactenus de libris N. T. ἐνδιαθήκοις breviter dictum esto, quibus multa Apocrypha jam olim (ab hæreticis maxime) adjuncta fuisse constat. Eximiam quandam præ illis & antiquitatem & auctoritatem à viris quibusdam doctis, H. Dodvvello, J. Ernesto Grabio & nuper à Jo. Millio tribui video *Evangelio* duplici, quorum alterum *secundum Ægyptios* dictum fuit, sive quod Apostolorum discipuli & Christiani Catholici in Ægypto illius essent auctores, sive quod Ægyptii illo uterentur c): alterum *secundum Hebræos*, scriptum Hebraice, quod legerunt Nazaræi qui ex Hebræis sive Hebraistis nomen CHRISTO dederant, legis Mosaicæ simul observantes. Sane perantiqua hæc scripta esse (licet ante Lucæ Evangelium composita, cum viris doctis præstare nolim) satis demonstrant testimonia ex illis petita ab utroque Clemente, Ignatio, Papia & aliis. Fragmenta Evangelii secundum Ægyptios exhibui in Codice Apocrypho N. T. p. 335. seq. Evangelii secundum Hebræos p. 355. seq. quod posterius in Græcum latinumque sermonem ex Hebraico vertisse se testatur Hieronymus in Catalogo, ubi de S. Jacobo, unde sub *Arami* d) nomine (quoniam in *Aram* sive Syria versabatur Doctor Stridonensis) perstringitur à Theodoro Mopsvesteno apud Photium Cod. CLXXVII. τοῦτον καὶ πέμπτον Εὐαγγέλιον προσαναπλάσαι λέγει, ἐν ταῖς Εὐσεβίου τοῦ Παλαιστίνου βιβλιοθήκαις ἀποπλαττόμενον εὑρεῖν.

XIV. Scripta Varia Apocrypha sub CHRISTI, Mariæ & Apostolorum nominibus vario tempore jactata, digessi ac recensui in singulari opere quod jam sæpe memoravi sub titulo *Codicis Apocryphi N. T.* Hamb. 1703. 8. Igitur in præsenti titulos tantum plerosq; perstringam addito quodam observationum veluti spicilegio. Cum illum librum ederem, nondum in manus inciderat meas libellus germanice editus eodem A. 1703. sine loci notatione 8. sub titulo Σύνεσις καὶ ἀπόκρισις Ἰησοῦ, *sapientia*

c) Hæc ratio magis probatur Clariss. Godofredo Oleario in eruditis Observationibus ad Novi fœderis loca, Lipsiæ nuper editis.

d) Vide si placet dicta à me lib. III. c. 13. §. 15. p. 359.

tia JESU *duodecennis in quæstionibus & responsionibus quas admirati fuerunt Judæi, à Rabbino qui præsens interfuit, Hebraico idiomate descripta, postea à quodam Christiano in Græcam tanslata linguam & è Græco MSto Budensi Germanice versa.* Sed quicunque librum legerit, facile intelliget recens haud dubie compositum, neque ex Hebraico vel Græco conversum aut è Bibl.Budensis vetusto Codice Græco depromtum, sed à Germano quodam vernacula lingua compositum, quasi hujuscemodi armis aut defensoribus istis indigerent sacra de DEO Triuno & CHRISTO Θεανθρώπῳ dogmata. Scripta CHRISTI præter Ethnicos apud Augustinum e) requirunt etiam Muhamedami, ut paret ex his verbis Ahmet ben Abdala in Epist. ad Emanuelem Portugalliæ Regem & Mauritium Principem Auriacum quam cum confutatione sua nuper edidit Rev. D. Zacharias Grapius Rostoch. 1705. 4. p. 116. *Dicant jam Christiani, si CHRISTUS est DEUS, & venit ut Magister hominum, ubi sunt libri, scripta vel præcepta quæ reliquit?* Feruntur etiam apud Muhamedanos dicta quædam Sospitatoris nostri, quæ in Evangeliis nostris haud leguntur. Ex his sunt quæ collegit Levinus Warnerus in notis ad centuriam proverbiorum Persicorum proverb. LXI. p. 30. seq. *Dixit JESUS filius Mariæ, super quo pax sit:* Qui opibus inhiat, similis est ei qui aquam maris potat: is quo plus bibit, sitim plus provocat, nec bibere desistit donec pereat.

Dixit JESUS filius Mariæ Joanni filio Zachariæ: Cum quispiam aliquid de te commemorans vera loquitur, Deum lauda: Si mendacia profert, magis Deum lauda, augetur enim opus tuum (bonum) in catalogo operum tuorum, idque sine omni tuo labore, hoc est illius bona opera in catalogum tuum referuntur.

JESU beatæ memoriæ aliquando Mundus visus est instar anus decrepitæ esse, cui ille, quot, *inquit,* maritos habuisti? *Ipsa adeo multos se habuisse respondet, ut numerari non possent.* Mortui igitur illi, *inquit JESUS,* te reliquerunt? *Imo vero, illa ait, ego occidi & sustuli eos. Tum JESUS,* mirum, *inquit,* est, adeo insipientes esse alios, ut cum viderent quomodo reliquos tractaris, tui tamen amore flagrent, & de aliis exemplum non capiant.

Tempore JESU tres aliquando iter faciebant, qui thesaurum invenientes, esurimus, inquiunt, ideoq; unus ex nobis abibit & cibum coëmet. Unus ille qui ibat allatum cibum, consultum, inquit, erit, ut cibum veneno inficiam, quo vescentes moriantur, egoq; solus thesauro potiar. Quod fecit & cibo venenum admiscuit. Sed & duo illi viri inter se convenerant, ut cum cibum apportaret, eum interfice-

e) Vide Cod. Apocryph. N. T. p. 304.

terficerent, quo soli thesauro fruerentur. Cum igitur cibum veneno mixtum afferret, eum occiderunt. Et ipsi cibum illum venenatum comedentes, statim sunt mortui. Cum ecce JESUS transiens cum Apostolis suis dicebat: Hæc est conditio Mundi! Videte quomodo ternos hosce tractaverit, & ipse tamen post eos in statu suo perseveret. Væ illi qui petit Mundum ex Mundo.

Macarius Alexandrinus sub extremum homiliæ XII. videtur dictum aliquod CHRISTI proferre quod in Evangelistis frustra quæsieris. Διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει, ἠγάπων (οἱ Ἀπόστολοι) τὸν Κύριον. Λοιπὸν ὁ Κύριος ἔλεγεν αὐτοῖς. Τί θαυμάζετε τὰ σημεῖα; Κληρονομίαν μεγάλην δίδωμι ὑμῖν, ἣν οὐκ ἔχει ὁ κόσμος ὅλος. *Propter signa quæ* (tum ipse tum per illos) *faciebat, Dominus ab Apostolis diligebatur. Ceterum hic ad eos, quid miramini, inquit, signa hæc? Hereditatem magnam do vobis, quam universus mundus non habet.* Non dubito tamen Macarium respexisse ad Luc. X. 17-20. atque aliis verbis expressisse quæ apud illum Evangelistam legerat. Idem homilia XXXVII. sub init. Ἀλλ' ἀκούων τοῦ Κυρίου λέγοντος ἐπιμελεῖσθαι πίστεως καὶ ἐλπίδος δι' ὧν γεννᾶται ἡ φιλόθεος καὶ φιλάνθρωπος ἀγάπη, ἡ τὴν αἰώνιον ζωὴν παρέχουσα. *Sed audiens Dominum jubentem studere fidei ac spei per quæ generatur charitas erga DEUM hominesque, quæ operatur in Vitam æternam.* In hoc loco Macarius non unum aliquem locum Evangelistæ, aut singulare CHRISTI dictum, sed universam Evangelii summam suis verbis complexus esse videtur. Idem de plurimis aliis veterum locis dici poterit.

In eodem Codice Apocrypho præter integra descripta à me & testimoniis censuris atque animadversionibus illustrata, *latine* quidem Evangelium Nativitatis Mariæ, Evangelium Infantiæ (à Clariss. H. Sikio versum ex Arabico) & Evangelium Nicodemi, additis Pilati Lentulique Epistolis, Abdiæ Acta Apostolorum, Mariæ Epistolas tres & Paulinas ad Senecam, Joannis item litteras breves ad quendam hydropicum: *Græce & latine* vero Protevangelium Jacobi, Evangelium Thomæ extrema parte mutilum, Pilati relationem ad Tiberium, hactenus ineditam: Epistolam CHRISTI ad Abgarum, Epistolam Pauli ad Laodicenses & Petri ad Jacobum: habes de Evangeliis Apocryphis circiter quinquaginta, 1) Evangelio secundum Ægyptios, 2) Evangelio æterno, 3) S. Andreæ, 4) Apellis, 5) Duodecim Apostolorum 6) S. Barnabæ, 7) S. Bartholomæi, 8) Basilidis, 9) Cerinthi, 10) Desposynorum narratione de genere CHRISTI, 11) de Ebionitarum Evangelio. 12) De Evangelio Encratitarum, 13) Evae, 14) Gnosticorum εἰς ὄνομα τῶν μαθητῶν. 15) De Evangelio secundum Hebræos. 16) De

De Evangeliis quæ falſavit Heſychius. 17) Jacobi utriusque Evangeliis. 18) De libro Infantiæ Salvatoris. 19) S. Joannis de tranſitu B. Mariæ. 20) Evangelio Judæ Thaddæi, 21) Judæ Iſchariotæ, 22) Leucii, 23) De Evangeliis quæ falſavit Lucianus, f) 24-26) De tribus Manichæorum Evangeliis. 27) De Evangelio Marcionis, 28) libro de S. Maria & obſtetrice, 29-30) De S. Mariæ interrogationibus majoribus & minoribus. 31) libro de Nativitate Salvatoris. 32-34) libro triplici de nativitate & libro de tranſitu S. Mariæ. 35) Evangelio Matthæi Hebraico quo uſi Nazaræi g) 36) S. Matthiæ Evangelio. 37) De narratione ſub Juſtiniano Imp. reperta h) de genere CHRISTI. 38) De Evangelio Nicodemi. 39) S. Pauli Evangelio. 40) Evangelio perfectionis. 41) De Evangelio S. Petri, 42) S. Philippi, 43) Simonianorum, 44) Evangelio ſecundum Syros, 45) Tatiani, 46) Thaddæi, 47) S. Thomæ, 48) Valentini, 49) De Evangelio vivo & 50) Hieron. Xavierii Hiſtoria CHRISTI Perſice ſcripta. Timotheo quoque Evangelium tribuunt in Menæis ſuis Græci die XXII. Januarii.

Perſecutus præterea ſum in eodem volumine præter Abdiam Acta Apoſtolorum Apocrypha quæcunque, Achajæ presbyterorum & Diaconorum Epiſtolam de paſſione S. Andreæ. Andreæ ejusdem πράξεις, Acta Apoſtolorum quibus uſi ſunt Apoſtolici ſive Apotactici, Clementis Romani recognitiones, Cratonis libros X. de geſtis & paſſionibus Apoſtolorum, Acta Apoſtolorum quibus uſi ſunt Ebionitæ, & Encratitæ: Acta i) Joannis: Leonidæ & Neocharidis ſive Xenocharidis Acta ſub Anomine S. Andreæ poſtoli edita: Leucii Charini Manichæi Acta ſub SS. Joannis, Petri, Thomæ, Andreæ &c. vulgata nominibus, Linum de paſſione Petri & Pauli, Acta Apoſtolorum quibus uſi ſunt Manichæi, Marcellum de conflictu S. Petri & Simonis Magi. Anonymi

f) Leucium non diverſum eſſe ab hoc Luciano contendit Millius prolegom. ad N. T. pag. 37.

g) Fragmentis ex hoc Evangelio allatis p. 368. * adde hæc Hieronymi Epiſt. CXL IX. ad Hedibiam. quæſt. VIII. *In Evangelio autem quod Hebraicis litteris ſcriptum eſt, legimus non velum templi ſciſſum, ſed ſuperliminare templi miræ magnitudinis corruiſſe.*

h) Hæc à Chaſſanæo in catalogo gloriæ mundi parte IV. male tribuitur Lactantio, quanquam ad calcem vetuſtarum quarundam Lactantii editionum latine exſtat.

i) Allatis à me p. 765. ſeq. veterum locis adde hæc Clementis Alex. in adumbrationibus ad 1. Epiſt. Joannis: *Fertur in traditionibus, quoniam Joannes Evangeliſta ipſum corpus* (CHRISTI) *quod erat extrinſecus tangens, manum ſuam in profunda miſit, & ei duritia carnis nullo modo reluctata eſt, ſed locum manui præbuit.*

Historiam S. Marci Evangelistæ: Joannem Marcum de passione S. Barnabæ, Anonymi Acta S. Matthiæ k) versa ex Hebræo. S. Matthiæ traditiones Clementi Alex. & aliis memoratas. Mellitum de passione S. Joannis Evangelistæ. Memoriam Apostolorum qua usi sunt Priscillianistæ, qui liber blasphemissimas dicitur à Turibio, Laudem & Passiones Apostoloram, Acta Apostolica quibus usi Origeniani, πράξεις S. Pauli, Acta Pauli & Theclæ, Pauli prædicationem, Acta S. Petri, Philalethen Eusebium de passionibus Apostolorum, Acta l) S. Philippi, Prædicationes & διδαχὰς, διδασκαλίας, παραδόσεις, διατάξεις Apostolorum. Polycratem de vita S. Timothei, Prochori Historiam de S. Joanne Evangelista, Acta Apostolorum quibus usi sunt Quartadecimani: Sortes Apostolorum. Periodos sive Acta S. Thomæ, Historiam Petri Persice scriptam auctore Hieron. Xaverio & Zenam Legisperitum de Vita & Actis Titi, fragmenta Apostolorum à Steph. Prætorio Hamb. 1595. 4. in lucem edita: præcepta Petri & Pauli, & Canones atque Symbolum m) Apostolorum.

Denique referuntur à me *Apocalypses* Apocryphæ, liber IV. Esdræ, Revelationes Patriarcharum & Prophetarum, Apocalypsis S. Petri, S. Pauli ἀναβατικὸν, Apocalypsis & Visiones: Apocalypsis S. Joanni tributa & diversa à Canonica, Apocalypsis Cerinthi, Apocalypsis miraculosis Cæcilii illustrata commentariis, Apocalypsis S. Thomæ, S. Stephani proto-

k) Non melioris furfuris est quæ Æthiopico idiomate exstat Vindobonæ in Bibl. Imperatoris *Historia Apocrypha de liberatione Matthiæ Apostoli Beryti è carcere & vinculis ferreis*, per orationem quandam beatissimæ Virginis Deiparæ Mariæ: simul etiam *colloquium CHRISTI* Servatoris nostri *cum* jam memorata beatissima *Matre sua* de multis superstitiosis & absurdis nominibus, quibus virtus singularis adscribitur. Vide Lambecium VIII. p. 643. seq. & Nesselii Catalogum Codicum linguar. Oriental. num. 243.

l) Periodum & Martyrium MS. S. Philippi Apostoli allegat Cangius in glossario Græco, vocabulo κοσμοκράτωρ & alibi.

m) Petrus King ArchiEpiscopus Dublinensis in erudito libro Anglice nuper duplici jam vice, atque inde Belgice apud Batavos, & latine Lipsiæ edito qui inscribitur Historia Symboli Apostolici, observat symbolum dictum non à tesseris militaribus vel militari Zona, quam σύμβολον στρατιᾶς vocat Cæsarius qv. 78. pag. 214. neque à collatione in convivio quæ potius est συμβολὴ, sed à signis arcanis quæ habebant initiati in Mysteriis gentium, & ab Apulejo ac Firmico *signa*, à Clemente Alexandrio σημεῖα, τεκμήρια, σύμβολα & ἀπόρρητα σύμβολα appellantur. Arnobio & Firmico *symbola profanæ religionis*, Plutarcho consolat. ad uxor. p. 611. & Proclo ad Politiam Platonis p. 370. 372. μυστικὰ σύμβολα & συνθήματα. Hujusmodi fuisse verisimile est σύμβολα quæ restitui jussit Julianus parabates teste Sozomeno lib. V. 3. p. 597. licet in alia abeunt viri doctissimi H. Valesius & Steph. le Moyne ad Varia Sacra p. 325.

tomartyris & Hermæ Paſtor. Sunt etiam qui jactant Apocalypſin S. Mariæ Virginis de pœnis inferorum, quemadmodum & Gregorii Thavmaturgi Apocalypſis qua per Joannem Evangeliſtã mediante Maria virgine veram fidem edoct⁹ eſt, laudatur à Jo. Vecco, Georgio Metochita &c. Vide Leonis Allatii Græciam Orthodoxam T. 2. p. 484. 735. 952. 986. & 1056. Liturgias ſive Miſſas CHRISTI, Petri, Jacobi, Matthæi perſtringo p. 314. præter quas à Leontio Scholaſtico CPol. contra Neſtorium & Eutychen memoratur etiam Miſſa Apoſtolorum.

In quibusdam Codicibus librorum Novi fœderis ſcripta etiam virorum Apoſtolicorum Barnabæ n) & Clementis Romani o) juncta fuiſſe conſtat, quamobrem præſenti loco utriusque horum monumenta paucis juvat attingere. Qui plura de illis volet, doctiſſimorum virorum Tho. Ittigii de Patribus Apoſtolicis diſſertationem p. 170. ſeq. Gvil. Cavei Hiſt. litterariam S. E. I. Baptiſtæ Cotelerii Patres Apoſtolicos, & W. E. Tentzelii diſſertationes ſelectas conſulet.

Epiſtolam Catholicam p) quæ ſub *S. Barnabæ* nomine fertur, Judaizantibus in primis oppoſitã Chriſtianis, Clemens Alexandrin⁹ & poſt eum alii Apoſtolo ſive viro Apoſtolico q) tribuere non dubitant, quanquam inter libros ſacros recipi à paucis meruit, unde ἀντιλεγομένοις accenſet & νόθοις r) Euſeb. III. 25. Hiſt. & Hieron. in Catalogo. Poſt Hieroſolymitanum templum everſum ſcriptam eſſe, probe obſervavit Stephanus le Moyne s) & fatetur etiam Jo. Millius t) qui eam refert ad A. C. LXX. Ceterum Clariſſ. W. E. Tentzelio u) non audeo aſſentiri, qui ob non-

 nullas

n) In Nicephori CPol. στιχομετρίᾳ, quam Anaſtaſius Bibl. latine vertit, ſcripta N. T. quibus contradicitur hæc referuntur: *Apocalypſis Joannis verſuum* 4000. *Apocalypſis Petri, verſuum* 5800. *Barnabæ Epiſtola verſuum* 1306. *Evangelium ſecundum Hebræos verſuum* 2200.

o) Vide veterem Indicem librorum N. T. apud Gvil. Beveregium lib. 2. Codicis Canonum vindicati c. 9. ubi Epiſtolæ Clementis ad Corinthios libris ſacris accenſentur. Ac priorem quidem etiam Euſebius ſua & ſuperiore memoria in plurimis Eccleſiis frequentatam ſcribit III. 16 Hiſt. Utraq; in Codiee Alexandrino libris Apoſtolicis ſubjicitur.

p) Origenes I. contra Celſum p. 49. γέγραπται δὲ ἐν τῇ Βαρνάβα Καθολικῇ ἐπιστολῇ ὅθεν ὁ Κέλσος τάχα λαβὼν &c.

q) Chriſtianus Schotanus qui in libro de auctoritate LXX. Interpretum p. 118. duos Barnabas diſtinguit, refellitur ab If. Voſſio de LXX. Interpretatibus p. 147.

r) Confer Sam. Basnage T. 1. Annal. p. 617. ſeq.

s) Notis ad Varia ſacra p. 919.

t) Prolegom. ad N. T. §. 3. & 12.

u) Tenzelius in florum ſparſione ad Hieron. de Viris illuſtribus p. 32. ſeq. & in dialogis menſtruis Germanice editis A. 1696. p. 104. ſeq.

nullas conjecturas haud plane invictas hanc Epistolam suppositam esse contendit ab Alexandrino quodam ex Judæo Alexandrino Catecheta. Longe minus eam Polycarpi esse, le Moynio crediderim, licet Polycarpi & Barnabæ Epistolas in MSto Codice confusas reperit, cujus generis plures librariorum errores notavit H. Dodwellus diss. 1. ad Irenæum §. 30. Pars vero posterior Epistolæ Barnabæ parænetica, quæ afuit in Codice Corbejensi, incipitque à verbis: μεταβῶμεν δὲ καὶ ἐπὶ ἑτέραν γνῶσιν x) καὶ διδαχὴν, videtur esse aliud plane scriptum nescio cujus vetusti scriptoris, sive quale *judicium de duabus viis*, inter Petri Apostoli Apocrypha veteres y) quidam memorant, sive quale ex veteri quadam διδαχῇ occurrit de eodem argumento lib. VII. Constitutt. Apostol. capitibus primis viginti.

Editiones z) Epistolæ S. Barnabæ.

Primus cum veteri versione latina vulgare instituit *Jacobus Usserius*, sed nondum perfecta editio periit in gravi incendio Oxoniensi A. 1643.

Hugo Menardus, sive ipso jam defuncto Lucas Dacherius cum veteri versione & Menardi notis vulgavit Paris. 1645. 4.

Cum notis *Is. Vossii*, ad Epistolam Ignatii calcem prodiit Amst. 1646. 4. Recusa hæc editio Lond. 1680. 4. *Joachimus* quoque *Joannes Maderus* Barnabæ Epistolam cum Vossii notis imprimi curavit Helmst. 1655. 4.

Cum notis *Jo. Baptistæ Cotelerii*, inter Patres Apostolicos Paris. 1672. fol.

Cum Hermæ Pastore, additis ad calcem brevibus *Ed. Bernhardi* in Barnabæ Epist. notis. Oxon. 1685. 12. è theatro Sheldoniano, curante Episcopo Ox. *Joanne Fello*, qui laciniam præmonitionis Usserianæ ex incendio servatam præfationi inseruit, & in Epistola ipsa notis brevibus adspersis illustrata lacunas Græci textus ex latina veteri versione & hujus vicissim è Græco suppletas minio distinxit.

Epistola Barnabæ cum Epistola Polycarpi ex fide MS. Codicis confusa in Variis sacris Viri doctiss. *Stephani le Moyne*, cum uberrimis

x) De eo utrum ad Gnosticos respexerit Barnabas, ut visum Hammondo, confer D. Tho. Ittigium de hæresiarchis p. 180. seq.

y) Vide sis Codicem Apocryphum N. T. p. 802.

z) Plerasque ante me notavit idem Rev. Ittigius de Patribus Apostol. p. 174. seq.

mis ejus obſervationibus & annotationibus. Lugd. Bat. 1685. & 1694. 4.

Cum notis Menardi, Iſ. Voſſii, Cotelerii, Jo. Felli & Ed. Bernhardi, in nova editione Patrum Cotelerii Apoſtolicorum, cura V. C. Joannis Clerici recuſorum Amſt. 1698. fol.

Latine in Bibliotheca Patrum Lugdunenſi, Tomo I.

Anglice cum Epiſtolis Clementis, Polycarpi & Ignatii ac Hermæ Paſtore, *Guilelmo Wakæo* interprete. Lond. 1693. 8.

Germanice, cum Epiſtola Clementis Rom. interprete *Godofredo Arnoldo* A. 1696. 12.

In Actis Eruditorum A. 1691. p. 198. inter nova litteraria primo loco relatum eſt Jo. Millium Oxoniæ in colligendis primorum Eccleſiæ doctorum monumentis ſtrenue pergere, proximeque S. Barnabæ Epiſtolam cum omnium quotquot in eam exſtant commentariis & amplisſima H. Dodvvelli diſſertatione ejusque paraphraſi eſſe editurum. Sed necdum quod ſciam iſta ἔκδοσις lucem vidit, licet Millio jam ante paucos menſes, poſt vix abſolutam incomparabilem Novi Teſtamenti editionem Oxoniæ exſtincto. Neque prodierunt quæ ibidem in Actis Euditorum tanquam ad prelum parata laudantur Clementis Romani ſcripta, Millii notis iluſtrata.

S *Clementis* a) *Romani* Epiſtola ad Corinthios, pulcherrimum haud dubie poſt ſacras litteras Apoſtolicæ doctrinæ monumentum, ſcriptum videtur eſſe paulo ante templum everſum A. C. LXIX. aliquot annis poſt miſſam ad eosdem S. Pauli priorem cujus meminit Epiſtolam. Neque lectu indigna eſt Epiſtola Clementis poſterior, quanquam de illa veteres dubitaſſe conſtat.

Editiones b) *Epiſtolarum Clementis Romani.*

Prima egregii Viri *Patricii Junii* ex Codice antiquiſſimo ſacrorum Voluminum Græco Alexandrino, quibus has Epiſtolas invenit ſubjunctas, & priorem cum latina ſua verſione notisq; eruditis, poſteriorem extrema parte mutilam Græce tantum edidit. Lacunas vocabulorum, quæ in MSto legi non poterant (una enim cap. 57. integræ unius vel duarum paginarum lacuna reſtitui haud potuit) ex inge-

a) Meminit hujus comitis ſui atque συνεργῦ Paulus Apoſtolus Philipp. IV. 3.

b) Confer laudati D. Ittigii diſſ. de Patribus Apoſtolicis p. 233. ſeq.

ingenio c) suppletas distinxit d) minio. Oxon. 1633. 4. Mirifice hoc monumento cum illud vidit delectatus est vir summus Hugo Grotius, ut patet ex ejus Epistola 347. Recusa est præclara Juniana editio *Joach. Jo. Madero* curante præmissis nonnullis quibus γνησιότης & antiquitas harum Epistolarum adstruitur Helmstad. 1654. 4.

Epistola prior cum versione & notis Junii, posterior cum versione *Gothofredi Wendelini* & ejusdem de Clementis atque ejus Epistolarum (nam posteriorem quoque genuinam esse contendit) divinatione. Paris. 1672. fol. in Tomo primo Collectionis Conciliorum Labbeanæ.

Epistola utraque cum versione & notis *J. Baptistæ Cotelerii*, qui in capita sive sectiones utili instituto distinxit & fragmentum Epistolæ secundæ è Parallelis MSS. Damasceni addidit, in Tomo priore Patrum ejus Apostolicorum Paris. anno eodem 1672. fol.

Cum versione Junii hinc inde interpolata & notis brevibus *Joannis Felli* Oxoniensis Episcopi, Oxon. 1669. 12. & 1677. 12. in qua posteriore editione capitum distinctio Coteleriana est adhibita.

Cum versione Cotelerii, & divinatione Godfr. Wendelini atque *Pauli Colomesii* notarum spicilegio. Lond. 1687. 8. addita Tho. Brunonis dissertatione de Therapevtis Philonis, & fasciculo Epistolarum singularium à variis recentibus viris doctis scriptarum.

Cum versione & notis Cotelerii, notisque Junii, Felli, & Colomesii: divinatione Wendelini, & additamentis Maderianis: in nova editione Patrum Apostolicorum Cotelerii, *Jo. Clerico* V. C. curante Amstelod. 1698. fol.

Cum versione Cotelerii & spicilegio notarum Pauli Colomesii, in Bibliotheca Patrum Apostolicorum Græcolatina, qua Clementis, Ignatii & Polycarpi scripta genuina complexus est, præmissa eru-

c) Felicius quædam postea supplenda conjecerunt Pearsonius, Fellus, Cotelerius, Colomesius. Vide & Jo. Clericum T. 2. Artis Criticæ p. 322. Quod vero doctissimus Junius sibi persuasit Epistolam I. Clementis ab *Hieronymo* olim latine versam fuisse, & illam versionem adhuc in Bibliothecis latere è quodam fratrum Lobiensium Catalogo suspicatus est, in utroque fefellit eum ratio, ut Rev. Ittigius probe observavit. Loca quam plurima quæ è sacris litteris Clemens laudat, cum editione LXX Interpretum contulit Christianus Schotanus lib. de auctoritate LXX. Interpretum p. 108 - - 117.

d) In aliis editionibus vel minoribus typis excusa sunt, ut in Maderiana, vel uncinulis inclusa.

erudita ſua de Patribus Apoſtolicis diſſertatione Theologus præſtantiſſimus D. *Thomas Ittigius* Lipſ. 1699. 8.

Gallice interprete *Antonio Teiſſerio*, Avenione A. 1684. *Audio & virum illuſtrem* (ita Colomeſius A. 1687.) *ac eruditorum delicium* Ezechielem Spanhemium, *quem & alloqui & mirari nobis contigit in ædibus Lambethanis, primam S. Clementis Epiſtolam in Gallicum ſermonem olim transtuliſſe, quam Reip. litterariæ, ſpero, non invidebit vir doctiſſimus.*

Anglice per *Guil. Burtonum* Londinenſem (eundem qui Hiſtoriam Græcæ linguæ ſcripſit) cum notis copioſis, & judicio Clariſſimi Cavei haud ineruditis. Lond. 1647. 4. atque iterum *Wilhelmo Wakæo* interprete, una cum Barnabæ, Ignatii & Polycarpi Epiſtolis atque Hermæ Paſtore. Lond. 1693.

Germanice ex verſione *Godofridi Arnoldi*, una cum Epiſtola Barnabæ A. 1696. 12.

Belgicè neſcio quo auctore Amſtelod. 1646. 12. 1656. 4.

Feruntur & aliæ Epiſtolæ ſub Clementis hujus nomine latinè, quæ *decretales* vulgo appellantur, & nulla fide dignæ ſunt, ne quidem ullo modo conferendæ antiquitate cum aliis, quanquã itidem ſuppoſitis Clementino nomini monumentis, ut ſunt: *Canones Apoſtolorum* LXXXV. *Conſtitutionum Apoſtolicorum* libri VIII. (quorum libro ſeptimo videtur etiam comprehendi quæ à quibusdam vocatur *Liturgia* Clementis) *Recognitionum* libri X. qui è ſola Rufini verſione latine exſtant, *Homiliæ Clementinæ* XIX. *Epitome* è Petri periodis & *κηρύγματι*, & *Epiſtola ad Jacobum* fratrem Domini, quæ omnia in Patribus Apoſtolicis Cotelerii recenſita & illuſtrata habentur. Verum miſſis hisce, de Canone atq; ordine librorum ſacrorum Novi fœderis adhuc pauca mihi dicenda veniunt.

XV. Hiſtoriam Canonis librorum N. T. quorum auctoritas vel ſtatim à quo ſcripti ſunt, in Eccleſiis omnibus obtinuit, ita ut qui eos rejicerent pro hæreticis haberentur; vel non ſtatim ita innotuit omnibus, ſed interjecto tempore tamen ab univerſa recepti ſunt Eccleſia: exhibuerunt è veteribus quidem Euſebius in Hiſt. Eccleſiaſtica & Euſebium fere ſecutus Hieronymus in Catalogo: Inter recentiores, Theologi noſtri laudatiſſimi Chriſtianus Kortholtus libro de Canone & Jo. Gerhardus in exegeſi Loci de Scriptura ſacra cap. IX. & X. Philippus præterea Jacobus Hardtmannus de geſtis Chriſtianorum ſub Apoſtolis cap. XII. & Jo. Henr. Majus in examine Hiſt. Criticæ N. T. Tum è Romanæ ſociis Eccleſiæ Sixtus Senenſis in Bibl. ſancta, Poſſevin⁹ in Appa-

ratu, Baronius in Annal. Huetius in demonstratione Evangelica, Rich. Simon in Hist. Critica N. T. & Lud. Eliasdu Pin in Prolegom. Biblicis & Bibliothecæ scriptor. Eccles. Tomo I. atq; in responso ad Petitdidierim quod tomo VI. adjungitur: Natalis Alex. in Hist. Eccles. Claudius Frassenius in disquisitionibus Biblicis & Gvilelmus Bonjour e) Tolosanus in triduana de Canone librorum sacrorum concertatione, Rom. 1704. 4. dialogo tertio. E Reformatis aliisque Protestantibus Jac. Basnage Historiæ Controversiarum Theolog. Gallice editarum libro octavo, & in præfat. ad Historiam V. & N. T. imaginibus in æs incisis observationibusq; Criticis & moralibus itidem Gallico idiomate illustratam, & in diss. Apologetica adversus Richardsonum: f) Sam. Basnage Tomo primo Annalium Ecclesiasticorum, Jo. Henricus Heideggerus in Enchiridio Biblico, Jo. Leusdenius in Philologo Græco, Tho. Milles ad Cyrilli Hierosolym. Catechef. IV. 22. Daniel Whitby Prolegom. 3. ad Commentaria Anglice edita in N. T. Nehemias Grevv in Cosmologia sacra lib. V. cap. 1. Richardsonus & Stephanus Nye in historica recensione & Apologia Canonis N. T. adversus Amyntorem Jo. Tolandi (qui tamen ipse Tolandus quoque disertis verbis negat se ullum N. T. librum vocare in dubium) Simon Episcopius libro IV. Institt. Theolog. & Jo. Clericus diss. 3. ad Harmoniam Evangelicam, & qui omnium denique industriam vicit Joannes Millius in prolegomenis eruditissimis ad Novum Testamentum.

Quod ad *Ordinem* librorum N. T. attinet, ex veterum monumentis & Codicibus antiquis abunde constat valde diversum illum fuisse, nam & Evangelistæ g) quandoque aliter atque hodie fieri solet juncti deprehenduntur, & Acta Apostolica h) jam præmissa Epistolis Catholicis, jam Apocalypsi: neque Epistolæ Pauli, vel Catholicæ etiam eadem semper ratione collocatæ. Vulgatum tamen ordinem fere probari video ab Eusebio III. 25. Hist. Canone Apostolico LXXXV. Carthaginiensi XXVII. à Nazianzeno carmine XXXIII. aliisque compluribus & scriptoribus & Codicibus. Sed quæcunque de diversa illa collocatione com-

e) Confer Acta Erud. A. 1706. p. 502. seq.

f) Hist. des Ouvrages des Sçavans A. 1704. p. 18. seq.

g) Christianus Druthmarus in cap. 1. Matthæi: *Vidi librum Evangelii Græce scriptum qui dicebatur S. Hilarii fuisse, in quo primi erant Matthæus & Joannes, & posteriores alii duo. Interrogavi Eufemium Græcum, cur hoc ita esset? dixit mihi, in similitudinem boni agricolæ, quos fortiores habet boves, primo jungit.*

h) Vide si placet quæ notavi in Codice Apocrypho N. T. p. 750.

computationeque librorum Biblicorum, non Novi solum sed antiqui quoque fœderis apud veteres observantur, diligentissime annotavit Vir doctiss. hoc ipso anno 1707. Oxoniæ cum magna litterarum jactura denatus Humfredus Hody, parte postrema operis egregii de Bibliorum textibus Originalibus. Oxon. 1705. fol.

XVI. Avtographis sacrorum scriptorum pridem deperditis, multi supersunt MSti Codices vario tempore variisque locis exarati, non Græci modo sed & latini, ne de aliis linguis in præsenti dicam, quibuscum si veterum Ecclesiæ doctorum commentarii ac monumenta peromnium à CHRISTO nato sæculorum decursum, & versiones antiquæ quælibet conferantur, clarissime apparebit, non obstante variarum lectionum vi, eadem tamen scripta Apostolica nos hodie legere quæ lectitarunt veteres, etiam primi Christiani, neque quicquam esse ita mutatum, detractum, interpolatum, vel etiam temporũ injuria alterationem passum, ut hodie non eadem credenda, speranda, facienda, colenda & observanda nobis proponantur, quæ Apostolis ipsis superstitibus, in eorum scriptis cœtus fidelium agnovit. Interim haud inutile est varias Codicum lectiones, si sobrie fiat, consulere, non modo ut quantum fieri licet, adhibito judicio Critico, genuinas ab alienis separemus, sed etiam ut rationes quibus interpretes librorum sacrorum plerique sive veteres sive recentes passim usi sunt intelligamus, ad eos vel tuendos aut excusandos vel explicandos vel denique redarguendos. Infinitum esset Codices MStos librorum novi fœderis à viris doctis consultos percensere, nec minus ineptum hoc loco recoquere ea quæ de MSS. disseruit Richardus Simon lib. 1. Hist. Crit. N. T. cap. 29. seq. & in dissertatione Critica libro tertio subjecta, atque Antonio i) Arnaldo opposita, tum novissime Jo. Millius in doctis illis suis & laboriosis ad N. T. prolegomenis. At præcipua quædam attingere, & virorum doctorum qui in codicibus N. T. Græcis maxime & latinis conferendis laudatam posuere industriam, non erit spero ingratum lectori.

Inter antiquissimos Codices Græcos est *Vaticanus* ille Veteris & Novi Testamenti, litteris scriptus majusculis. Alter Codex quem *Alexandrinum* k) vocant, itidem litteris majoribus, universos libros sacri

i) Arnaldus A. 1691. 12. ediderat librum hoc titulo: *dissertation Critique touchant les Exemplaires sur lesquels Mr. Simon pretend que l' ancienne Vulgate a été faite, & sur le jugement que l' on doit faire de fameux Manuscrit de Beze.*

k) De hoc ita Jo. Millius prolegom. p. 143. *Ut est exemplar N. T. omnium toto orbe longe vetustissimum, ita certe jam ab ipsis ferme Canonis incunabulis vix exstitisse censeo qui archetypam Evangelistarum & Apostolorum scripturam ipso fidelius expresserit.*

Codicis complexus è dono Cyrilli Lucaris in Bibl. Regia Londinensi. Specimen litterarum illius codicis exstat in Briani Waltoni prolegom. Bibl. 2. Inter *Græcolatinos* antiquissimus facile est celebris ille codex l) Evangeliorum & Actorũ, latinam versionem ante Hieronymianam habens adjunctam, quem Theod. Beza A. 1581. Cantabrigiensi Academiæ donavit, m) & cujus pars altera esse videtur n) similis omnino codex Epistolarum Paulinarum qui est in Bibl. Regis Christianissimi. Etiam in Bibliotheca S. Germani similis Epistolarum Pauli codex per antiquus græcolatinus occurrit, membranis purpureis, o) litteris aureis descriptus, cujus characterum specimen dat V. C. Jo. Mabillonius Opere de re diplomatica pag. 347. testatus accentus quibus Græca instructa sunt à prima manu adjunctos esse. Aliud specimen characterum Codicis Græci valde antiqui N. T. cujus fugienti scripturæ recentior manus homilias Ephræmi Syri superilleverat, è doctissimi Joannis Boivinii observatione exhibet Bernardus Lamy Oratorii D. J. Presbyter in appendice ad commentar. Harmoniæ Evangel. p. 656. & post illum præstantissimus Ludolphus Neocorus sive Kusterus in Bibliotheca novorum librorum A. 1698. p. 454. Claromontanum Codicem antiquissimum Græcolatinum Epistolarum Pauli quo usus est Beza, diversum esse ab illo quem jam dixi exstare in Bibl. Regis Galliæ, variis argumentis disputat Eduardus Stillingfleet Vindicatione doctrinæ de S. Trinitate, Anglice A. 1697. edita p. 157. seq.

E veteribus Ecclesiæ Doctoribus Origenes & Hieronymus & pauci quidam alii, Codices N. T. varios consulere & ex iis libros sacros recensere instituerunt. Inter recentiores signum quasi ad hoc studium sustulit *Laurentius Valla*, qui ad notas suas in N. T. concinnandas tribus Codicibus Græcis & totidem latinis est usus. Eas circa A. C. 1440. elucubratas diu post *Erasmus* in lucem protulit, qui & ipse ad suam Novi Test. editionem sæpius deinde repetitam & emendatam usus est tum aliis

l) Cum hoc MSto convenire Codices quibus olim usus Lucifer Calaritanus, tum in Actorum librum Beda, præterea MS. β' Rob. Stephani, & MS. Bodlejanum, docet Rich. Simon Obs. novis in N. T. cap. 2.

m) Confer Bezæ Epistolam ad Inclytam Academiam Cantabrigiensem, quæ illum Codicem servat in Bibl. S. Trinitatis. Arnaldum quidem fugit ratio, qui à falsario sæculi VI vel VII. illum existimavit esse exaratum. Bezæ Epistolam habes etiam in Epistolis selectis à Paulo Colomesio editis pag. 250. & in Rev. Benthemii libro de statu Ecclesiæ Anglicanæ p. 354.

n) Vide eundem Simonium II. 26. Epist. select.

o) Sic codex Evangeliorum ex versione Gothica Ulphilæ, membranis purpureis, litteris aureis scriptus est, quem videre & mirari mihi contigit Upsaliæ in Bibliotheca Illustris Academiæ.

aliis MStis, tum uno Græco Evangeliorum Codice exarato ante mille annos, qui hodie dicitur esse in Bibl. publica Basileensi. Dum vero Codices Græcos qui cum latino vulgato frequentius conspirant suspectos habet, ac si à Concilii Florentini tempore ad latinos libros essent interpolati, non semper contigit optimas illi deligere lectiones, ut à Sepulveda in Epistolis, à Leo & maxime à Stunica satis quidem acerbe non tamen semper citra rationem ipsi fuit objectatum. Eodem tempore viri docti qui Card. Ximenii auspiciis *Complutense* opus Biblicum concinnarunt, ad Novum Test. usi sunt Codicibus Vaticanis & uno inprimis venerandæ vetustatis è Rhodo Insula. Inde præ ceteris operæ pretium fecit *Rob. Stephanus*, qui non modo latinos Codices quam plurimos & Correctoria quæ vocantur Biblica consuluit, atque inde egregias editiones latinas Bibliorum variis lect. & notis criticis obelisque & asteriscis instructas adornavit, sed & in editione Græca luculenta A. 1550. fol. Novum Test. dedit collatum cum Codicibus MSS. p) sedecim. Hujus editionis exemplo usus Beza, cui H. Stephanus lectiones aliorum Codicum decem, & præcedentium editionum varietates adscripserat. *Marchio* quoque *Velesius* q) *Petrus Frayardus* Hisp. Evangelia quatuor contulit cum aliis XVI. MSS. quorum octo fuere in Bibl. Laurentiana Regis Hisp. Varias lectiones ex istis Codicibus edidit Jo. Melchior de la Cerda in Adversariis sacris cap. XCI. acceperat enim illas à Joanne Mariana, qui passim illas in notis suis ad N. T. memorat. Ceterum non semper tuto hisce licere uti, quoniam nonnulli ex Codicibus illis ad vulgatam latinam castigati esse videantur, non uno loco Rich. Simon observat, & Vulgatæ tuendæ r) totum illum laborem esse insumtum indicat Mariana. *Joannes Matthæus Caryophilus* editionem N. T. Complutensem contulit cum MSS. Codd. XXII. decem quidem exemplaribus Evangeliorum, octo Actorum & Epistolarum, ac deniq; quatuor Apocalypseos. Collationes illas interjecto tempore edidit Petrus Possinus Romæ A. 1673. fol. cum Catena Græcorum Patrum in Marcum. *H. Ernstius* de studiis diebus festis convenientibus c. 2. p. 29. ait se Novum Testamentum cum omnibus fere editis & non paucis MSS. Codd. Patrumque Græcorum commentariis summo studio contulisse & ad editionem parasse. Sane in Bibl. Gudiana exstat editio Novi Testamenti Genevensis A. 1620. 4. ab Ernstio collata cum viginti Codd. editis vel MSS.

p) Confer de illis MSS prolegomena Millii p. 117. seq.

q) Male Marcus Velserus appellatur in latina versione commentarii Jo. Pearsonii in Symbolum Apostolicum p. 535.

r) Vide Stillingfleetum in Vindicatione doctrinæ de S. Trinitate p. 165.

Joannes Hentenius Commentario Euthymii in quatuor Evangelistas latine à se reddito præmittit Varias lectiones ex codice illo Græco Euthymii collectas Paris. 1547. 8. *Lucas Brugensis* non modo latinos Bibliorum Codices manu exaratos diligentissime ruspando, post Sixti V. & Clementis VIII. curam multas vulgatæ versioni maculas absterstit, sed & A. 1606. ad calcem commentarii in Evangelia notas publicavit in varias lectiones editionis Græcæ Evangeliorum. Inter inedita *Guil. Coddæi* Jo. Meursius in Athenis Batavis memorat *allegationes textuum è N. T. Græcorum ex Patribus & auctoribus aliis Græcis, quatenus aut ab editis vulgatorum Codicum textibus & variis circa eos lectionibus adhuc discrepant, aut diversitates lectionum quæ constant, firmant & fulciunt.* Sed ille quidem Coddæi labor quod sciam non vidit lucem. Porro è Roberto Stephano maxime selectæ, sive potius ex editione minore A. 1569. (ut Millio observatum) excerptæ sunt Variæ lectiones in editione luculenta Bibliorum Græcorum Wecheliana 1597. fol. quam Francisco Junio plerique (alii Frid. Sylburgio) deberi opinantur. In Tomo sexto Polyglotton Londinensium habentur Variæ lectiones non modo quas à Rob. Stephano, & Marchione Velesio collectas, tum quas in Wechelianis Bibliis exstare dixi, sed etiam excerptas ex Cantabrigiensi Bezæ & Claramontano fratrum Puteanorum Codice quo idem Beza usus est, & ex aliis MSS. undecim quos in Angliæ Bibliothecis invenerunt. Varias lectiones Codicis Alexandrini in Opere ipso Biblico Græco Novi fœderis contextui subjecerunt, uti ad eundem Codicem passim in suis commentariis provocat Hugo Grotius, qui ejus lectiones à Patricio Junio acceperat. Hujus antiquissimi Codicis editionem aliquando parasse Joannem Millium, testatur illustris Bentlejus in Epistola ad eum scripta p. 95. *Servantur etiam Oxonii Acta Apostolorum, vetustate quidem pari* (cum codice Cantabrig.) *sed versione multum diversa; Et in Gallia denique Epistolæ S. Pauli, qui codex & antiquitate & latina versione, atque adeo scripturæ & voluminis forma Cantabrigiensi nostro simillimus est & germanissimus. Atque hæc quidem talia exemplaria, cum aliis omnibus ubivis gentium, quod sciamus, longe longeque & dignitate & tempore antecedant, neque quidquam hodie supersit simile aut secundum, cum tineis (proh dolor) atque muribus luctantur, & utut iis incendia pepercerint, ipso senio intra annos paucos non dubie peritura sunt. Tu vero, Milli doctissime, qui omnium mortalium maxime in eo studio versatus es, non patieris hanc laudem tibi præripi, sed maturabis veneranda illa pignora & monumenta vetustatis à situ & interitu vindicare. Scimus enim te horum omnium editionem instituere, quæ una pagina & in uno conspectu Codicem Alexandrinum, qui familiam ducet, & Cantabri-*

tabrigiensem cum versione sua, atque ubi hic deficit Oxoniensem deinceps atque Gallicorum repræsentet: quæ singulas litteras atque apices exemplarium, etiam ubi à librariis peccatum est, accurate & religiose subsequatur. Nihil illi purpuræ assuetur discolor aut diversum: nullæ interpunctiones, nullæ notæ accentuum, quorum omnis hodie ratio præpostera est atque perversa: adeo ut qui tuam editionem sibi comparaverit, ipsa illa propemodum Archetypa versare manibus atque oculis usurpare videatur. Ea res olim, ut certum est augurium, & Britanniæ nostræ splendori erit, & Ecclesiæ præsidio, tuos vero labores amplissimis præmiis atque immortali gloria compensabit. Macte ista pietate & diligentia esto. In te omnes ora atque oculos convertimus, te unum in hoc curriculum vocamus: ipsi codices celerem tuam opem implorant & flagitant: quid cessas per medias laudes & faventium plausus secundo rumore ingredi? Tu vero ut polliceri de te possum, facies id sedulo, simulac exibit Novum tuum Testamentum fere ad umbilicum usque perductum: quo in opere, nisi vererer coram in os te laudare, dicerem quam longo intervallo aliorum omnium in eo genere labores post te reliqueris. Ea typorum elegantia est & magnificentia, ea in annotationibus eruditio elucet, in Variis lectionibus industria: quippe etenim ad eam copiam comparandam omnia S. Patrum scripta, omnes antiquas versiones, & infinitam vim Codd. MSS. curiose excussisti. Has quamvis magnificas laudes etiam vincit opus ipsum & editio N. T. luculenta Milliana quæ hoc Anno 1707. Londini in folio lucem vidit cum uberiorib⁹ & eruditissimis prolegomenis, complectentibus non modo Historiam Criticam Canonis sacri, quem diligenter confirmant, sed etiam per singula sæcula progrediendio censuram continentibus Codicum quibus Patres Græci & latini fuerunt usi, denique recentium virorum doctorum industriam qui N. T. ediderunt vel varias lectiones collegerunt celebrantibus. At enim codicis Alexandrini eo quo Bentleius notat modo edendi consilium jam pridem videtur Millius abjecisse, sumptuum fortassis magnitudine deterritus. In iisdem prolegomenis p. 152. queritur se *Joannis Sauberti* quem perperam duobus vicibus *Sarbertum* vocat, Varias lectiones in Matthæum, licet summo studio quæsitas, haud vidisse. Utinam vero innotuisset mihi optimi viri desiderium, nihil enim libentius fecissem quam ut librum illum eximium Helmstadii 1672. 4. editum & singulari plane industra in hoc genere versantem, satisque apud nostros obvium ei tran smisissem. In calce hujus voluminis Saubertus etiam Varias lectiones Matthæi enotavit è Codice MSto Chrysostomi in Matthæum qui perantiquus sine accentuum apicibus exstat in Bibliotheca Helmstadiensi. Novum Test. præterea cum Variis lect. edidit, ut notum etiam pueris est, *Stephanus Curcellæus*, usus non modo illis quas Rob. Stepha-

Stephanus notaverat, sed etiam adhibitis codicibus Thuano, Mazariniano aliisq; Amst. 1658. 8. recusum 1675. 1685. 8. Hanc editionem secutus Felbingerus qui Socini dogmatis subscribebat s) in Germanica sua versione N. T. At Curcellæi industriam longe vicerunt *Oxonienses* in N. T. Græce vulgato cum variis lect. è theatro Sheldoniano Anno eodem 1675. 8. quæ editio recusa est Halæ A. 1702. 8. cum præfatione D. Augusti Hermanni Franckii, quanquam in hac quoque ut à Curcellæo plures magni momenti διπλᾶς γραφὰς prætermissas monuit Rich. Simonius in responsione ad judicium Theologorum Hollandiæ de Hist. Crit. V. T. p. 48. seq. Non omnes sed selectas varias lectiones è priore illa Oxoniensi A. 1675. notatas videre est in editione majori atque insigni Lond. 1703. fol. quæ Græca scholia selecta è Pàtribus à Jo. Gregorio adjuncta habet. Præcipuas quoq; editioni suæ Græcæ N. T. non ineleganti adtexuit Rev. Jo. Georgius Pritius Lips. 1703. 12. Quemadmodum minor illa Oxoniensis cum integris Var. lect. recusa est in Bibliis Græcis editionis Lipsiensis 1697. 8. Jampridem porro *Joannes Morinus* Oratorii Parisiensis presbyter lib. 1. Exerc. Bibl. 2. c. 3. seq. varias quasdam lectiones è codice Claramontano aliisq; expendit, eo maxime studio, ut vulgatam versionem tueretur. Idem consilium fuit *Jo. Boisii* Ecclesiæ Eliensis Canonici, in erudito libro cujus est titulus: *Veteris interpretis cum Beza aliisque recentioribus collatio in quatuor Evangeliis & Apostolorum Actis, in qua annon sæpius absque justa satis causa hi ab illo discesserint, disquiritur.* Lond. 1655. 8. De Varietatibus passim quoq; monent eruditi auctores commentariorum in N. T. ut *Jacobus Faber* & *Guil. Estius*, qui latini & Syriaci interpretis diversas lectiones annotavit, *Ludovicus de Dieu* qui Syriaci, Arabici, Persici: *Thomas Mareschallus* qui Coptici, Gothici Anglosaxonici. *Joannes* etiam *Maldonatus* longe plures Varias lectiones Græcas suis in Evangelistas commentariis inseruerat, sed earum bonam partem editores ex ipsius societate omiserunt, ut à Vavassore accepisse se refert Rich. Simonius III. Hist. Crit. N. T. 619. seq. Fuere insuper qui versionibus suis in linguas vernaculas adderent notationem variarum lectionum, saltem selectarum, ut in Gallica N. T. intpretatione fecit idem *Simonius*, & ante eum, minus accurate quidem, *Amelotus*: in Germanica Offenbaci 1703. 8. vulgata *Joannes Henricus Reitze.* Nonnullas aliis plerisque neglectas varias lectiones N. T. persequitur *Jo. Lomeierus* dierum genialium

par-

s) Curcellæo quoque ipsi à nonnullis datum vitio, quod in quibusdam locis visus sit Socinianis frigidam suffundere. Vide Jo. Gotlieb Molleri dissertationem quæ inscribitur: Curcellæus in editione N. T. Socinizans. Rostoch. 1696. 4.

parte I. diss. IV. Daventriæ 1694. 8. Denique *Laurentinus Zacagnius* Bibliothecæ dignissimus custos Vaticanæ in collectione monumentorum veterum inter alia præclara edidit Euthalii Episcopi Sulcensis qui sub extremum sæculi post natum CHRISTUM quinti claruit, recensionem Epistolarum Pauli & Actuum Apostolorum & Epistolarum Catholicarum. Testatur Euthalius p. 513. contulisse se ἀκριβῆ ἀντίγραφα τῆς ἐν Καισαρείᾳ βιβλιοθήκης Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου. Doctissimus vero Zacagnius cum Euthalianis etiam aliorum codicum MSS, lectiones passim contulit. Rom. 1698. 4.

XVII. *Editiones præcipuæ Novi Testamenti.*

Prima *Complutensis* , Græcum textum sine accentibus expressum habens, addita præter veterem vulgatam versione nova latina interlineari. Occurrit in magno Opere Biblico Ximeniano in sex distincto Voluminibus, ex officina Arnaldi Gvilelmi de Brocario, Compluti 1515. fol. Sed per sex vel septem annos postquam excusum fuisset, suppressum constat, ita ut ante A. 1523. à paucis visum sit.

Secunda *Desiderii Erasmi*, cum ejus latina versione & commentariis. Basil. 1516. fol. apud Jo. Frobenium , præmissa Epistola ad Leonem X. Pontificem data Calendis Februariis ejusdem anni, in qua Gvilelmum ArchiEpiscopum Cantuariensem Mæcenatem suam prædicat. Sæpius deinde hoc opus suum Erasmus recognovit , atque ex inimicorum etiam quandoque monitu Sutoris, Lei, Stunicæ, Beddæ, Sepulvedæ quædam mutavit emendavitque, comentarios etiam auxit in posterioribus editionibus A. * 1519. 1522. 1527. (in qua editione quarta primum Complutensem se inspexisse indicat) & 1535. Hinc inter opera Erasmi recusum Novum Testamentum cum ejus commentariis est Basil. 1540. fol. atque nuper demum Lugd. Bat. 1705. fol. tomo sexto : in qua nova & luculenta editione commentarii (quæ exstant quoque in Criticis Sacris Anglicanis) non ut in superioribus separatim excusa, sed utilissimo instituto singulis statim paginis N. T. sunt subjuncta. Omitto Novum Testamentum cum Erasmi versione sine commentariis recusum sæpissime variis in locis ut Basil. 1553. 8. & 1558. 8. apud Nic. Bryling. Paris. 1543. 8. apud Carolum Gvillard Lips. 1582. 8. Giessæ 1669. 4.

Tertia Græca *Aldina* in editione eleganti Bibliorum Græcorum, quam dedit Aldus Venet. 1518. fol.

* Huic editioni præmissa Leonis X. approbatio.

Ab eo tempore secutæ editiones *Græcæ* Hagenoënsis A. 1521. 8.

Argentoratensis per Wolfium Cephaleum 1524. 8.

Argentoratensis altera, in Bibliis Græcis A. 1524. 8. ad Aldinam expressis.

Basilieenses 1531. 8. per Jo. Bebelium, & 1533. 8. apud Nic. Brylingerum, ad tertiam Erasmi editionem.

Simonis t) Colinei Paris. 1534. 8. perquam nitida editio.

Basileensis apud Jo. Frobenium & Nicolaum Episcopium, Basil. 1545. 4. typis Græcis majoribus atque luculentis.

Hervagiana ejusdem anni, in Bibliis Græcis Basil. 1545. fol. ex Aldina edit.

Parisienses *Rob. Stephani* Patris 1546. 12. & 1549. 12. emendatissima, in qua nullum dicitur vitium typographicum exstare: denique tertia major illa luculentissima cum veterum κεφαλαίων notatione Variisque lect. è XVI. Codicibus MSS. A. 1550. fol. typis Regiis.

Benedicti Prævotii. Paris. 1549. 12.

Parisiensis Roberti Stephani filii 1569. 12. è typographia Regia, cum variis lectionibus selectis atque insignioribus, editio nitida & emendatissima.

Jo. Crispini itidem perquam elegans. Genev. 1553. 12.

Tigurina, nec ipsa contemnenda, apud Froschoverum A. 1559. 8. additis Græce summaris rerum & sententiarum quæ singulis capitibus continentur, variisque lectionibus.

Antvverpiensis apud Plantinum 1574. 16. cum privilegio Philippi II. Regis Hispaniæ.

Henr. Stephani A. 1576. 12. cum ejus dissertatione de stylo N. T. & lectionibus atque interpunctionibus sacri textus ex Bezæ editione.

Genevensis A. 1587. 12. apud Eustathium Vignon, cum Variis Lect. & Is. Casauboni notis in loca quædam quatuor Evangelistarum Actorumque. Nam quæ idem vir doctus in Epistolas Apostol. scripsit, quærenda sunt in Criticis sacris Anglis. Fran-

t) Editio Colinæi in locis quibusdam è conjectura videtur esse emendata. Colomesius in Bibl. selecta p. 97. de hac editione: *Cette edition a ceci de particulier, qu'elle est conforme à la Vulgate en plusieurs endroits, même ou la leçon de la Vulgate est vicieuse, comme en S. Jaques chapitre 3. verset 5. Castalion dans la defense de sa traduction de la Bible recommende cette edition, Beze au contraire dans sa réponse au Castalion n'en fait pas grand cas.* Colinæi exemplar, *dit-il p. 222.* non magni facio, quoniam rescivi multa fuisse in eo à quodam alioqui Græci linguæ doctissimo ex solis conjecturis emendata. *Il la suit pourtant dans ses notes sur le verset 18. du 2. chapitre de S. Jaques.* Vide sis etiam Rich. Simonem lib. 2. Hist Crit. N. T. p. 284.

Francofurtensis, in Biblis Græcis Wechelianis 1597. fol. typo luculento, cum Frid. Sylburgii, vel ut plerisque video esse persuasum Francisci Junii, qui varias lect. ex editione Rob. Stephani filii A. 1569. 12. addidit. Recusa hæc Francofurtensis editio Venet. 1687. fol. apud Nicolaum Dulcem.

Genevensis apud Petrum de la Roviere A. 1620. 4. typis majoribus, cum notis brevibus Josephi Scaligeri in locos aliquot difficiliores.

Lugdunensis apud Batavos A. 1624. 12. apud Elzevir. nitidissima editio.

Amstelodamenses, satis itidem nitidæ A. 1633. 12. apud Blavium, & 1641. 1656. 12. apud Elzevir. tum novissime apud Wetsten.

Roterodamensis A. 1654. 12. apud Arnoldum Leers.

Londinensis A. 1635. 8. cum notis Rob. Stephani, Jos. Scaligeri, & Is. Casauboni, atque Variis lect. selectis ad voluminis calcem. Post editionem 1622. 8. ex officina Jo. Billii.

Parisiensis è Typographia Regia. A. 1642. fol. typis majoribus elegantissimis, cum Variis lect. ex editione Roberti Steph.

Argentoratenses curante Jo. Henrico Bœclero, qui præter meliores editiones, etiam antiquis membranis usum se fuisse testatur, è quibus & Euthalii prologum in Epistolas Pauli Græcè addidit. A. 1645. ex officina Jo. Phil. Mulbii 12. & 1660. 12.

Steph. Curcellæi, cum locis parallelis & Varis lect. Amst. 1658. 8. & 1675. 1685. 8. Vide supra p. 183. seq.

Francofurtensis per Rodolfum Leusdenium. A. 1692. forma majore octava. Noti quoque parentis ejus Jo. Leusdenii, viri de sacrar. litterarum studio præclare meriti editiones cum notatione 1900. versiculorum in quibus solis ex 7959. versiculis totius N. T. vocabula omnia universi N. T. reperiuntur.

Londinensis A. 1700. 8. cum vocabulorum primitivorum notatione in ora libri.

Oxoniensis cum locis parallelis & Variis lect. longe pluribus, & per centum amplius Codices conquisitis. A. 1675. 8. è theatro Sheldoniano. Recusa hæc editio in Bibliis Græcis Lipsiensibus A. 1697. forma majore octava, & separatim Halæ Sax. 1702. 8.

Oxoniensis major cum locis parallelis, Variis lect. selectis & scholiis Græcis quæ *Jo. Gregorius* è SS. Patribus & aliis scriptoribus Græcis collegit, & ipso defuncto edidit ac recensuit V. C. Jo. Ernestus Grabe. A. 1703. fol. è theatro Sheldoniano. Nitida & insignis editio.

Lipsienses variæ, ut quæ minori forma ad Leusdenianam recusa est cum

præfatione Rev.D.Adami Rechenbergii,tum illa quam summariis, locis parallelis locupletioribus,præcipuis Variis Lect. & chartis deniq; Geographicis ornatam dedit civis atque amicus noster D. Jo. Georgius Pritius Lipsiæ 1703. 12. vulgata sub idem tempus etiam erudita introductione in N. T. in qua pleraque quæ ad rem Criticam, Historiam, Chronologiam & Geographiam pertinent, breviter & perspicue exposuit.

Denique iterum celebranda *Jo.Millii* editio, ad illam Rob.Stephani quæ A. 1550. fol. prodiit conformata, typis etiam majoribus & luculentioribus, locis vero parallelis & Variis lectionibus tanta industria sex fere lustrorum labore conquisitis & annotatis, ut nihil hactenus simile Christianus orbis viderit. Hoc opus instigante potissimum viro summo Eduardo Bernhardo susceptum cum jam ante annos fere sedecim typis exscriptum esset, interim tamen per tantum temporis apud auctorem jacuit, destitutum prolegomenis, eruditorumque desideria etiamnum forte moraretur, nisi benefico jussu gloriosissimæ Reginæ ANNÆ, urgente potissimum Illustri Joanne Eboracensi Episcopo auctor impulsus fuisset ad opus maturandum, quod uberrimis & doctissimis prolegomenis & subjuncto magno Variarum lectionum supplemento feliciter effecit, opere vix absoluto paucis diebus post extinctus. Oxoniensem editionem luculentissimam auspiciis primum Joannis Felli Episcopi, sed illo cum vix ad caput XXIV. Matthæi processum esset defuncto auctoris excusum sumtibus,& hoc anno 1707. fol. absolutam,jam in Belgio minoribus typis in quarta ut audio forma recudunt Batavi, curam operis gerente Clarissimo *Ludolpho Kustero*, qui pro sua eruditione atque ingenio daturus est operam, ut quantum magnificentia hæc forte priori cedet, tantum præstet aliis commodis & accessionibus. Unicuique libro sacro Millius complura veterum testimonia præfixit.

Editiones Novi Testamenti cum Versione una vel pluribus.

Quas hactenus recensui editiones Novi fœderis, eas omnes Græcas fuisse lector intelliget, exceptis Complutensi,& iis quas Erasmus dedit, hæ enim quoniam omnium primæ fuerunt, primo etiam loco à me fuerunt commemorandæ. Nunc alias referre placet, quæ versionem vel unam vel plures sive latinas sive alias cujusque linguæ habent adjunctas.

Pari-

Parisiensis Græcolatina Roberti Stephani A. 1551. 12. prima fuit quæ capita in minutas sectiones sive versiculos u) distincta habuit.

Cum versione duplici, vulgata Veteri & nova *Theodori Bezæ* hujusque commentario, apud Rob. Stephanum. A. 1556. fol. atque inde 1580. 8. duobus Vol. & 1582. 1589. fol. in quibus editionibus plura retractavit, plurima etiam in novissima quinta A. 1598. fol. quæ deinde addito Joach. Camerarii commentario recusa est Cantabrigiæ 1642. fol. Dedicavit opus Beza Elisabethæ Angliæ Reginæ, ut Millius suum ANNÆ, quæ nostro sæculo Elisabetham feliciter reddit suis Britannis. Reprehenditur Beza à Drusio, Heinsio, Grotio, Pricæo, Boisio, Camerone, Lud. de Dieu, Erasmo Schmidio & aliis non uno in loco. A. Rich. Simone quoque lib. II. Hist. Crit. N. T. cap. 25. 26. & III. 50. Nec immerito variis in locis, ut existimo, reprehenditur. At plurima vicissim præclare eum observasse, atq; erudite illustrasse, iniquus sit qui non fateatur. Etiam eodem Simonio teste lib. III. Epist. 31. select. p 216. doctissimi quique sacrarum litterarum interpretes Romani Bezam non infrequenter describunt. *Les plus habiles Commentateurs Catholiques Maldonat, Estius, Luc de Bruges & quelques autres ont copié Beze en plusieurs endroits.* Sed

 in

u) Inventi illius his verbis meminit filius H. Stephanus præfationes ad Concordantias Græcas Novi Testamenti. *Ultimum quod in litteras sacras vel potius in earum lectores parens meus Robertus contulit beneficium, minus alios non fuisse qui judicant, non insagaci esse judicio videntur. Id cujus honorificam mentionem facio beneficium illud est, quod quum Testamenti novi libri in tmemata quæ capita vulgo vocantur divisi essent, ipse horum tmematum unum quodque in tmematia divisit, vel potius subdivisit: quæ appellatione ab aliis magis quam ab ipso probata versiculi vocata fuerunt. Nam ipsi vel græca illa voce tmematia, vel latina quæ illi respondet, *sectiunculas nominare magis placebat. Illam enim veterem commatum in oratione appellationem (Ciceroni incisorum) ad alium restringi usum videbat. Verum ut his paucis de nomine contentus sim, at de re ipsa plura dicam, initium à duobus sumam, quorum utrum magis mirari debeas dubitabis. Unum est quod Lutetia Lugdunum petens hanc qua de agitur Capitis cujusque catacopen confecit, & quidem magnam ejus, inter equitandum, partem: alterum quod illum paulo ante de hac cogitantem plerique omnes incogitantem esse ajebant: perinde ac si in re prorsus inutili futura, ideoque non tantum nullam laudem consecutura sed in derisum etiam ventura ponere tempus atque operam vellet. At ecce contra eorum damnatricem instituti patris mei opinionem, inventum illud simul in lucem, simul in omnium gratiam venit: simulque in tantam autoritatem, ut quasi exautorarentur aliæ Testamenti Novi sive Græcæ, sive latinæ, sive Gallicæ, sive Germanicæ, sive in alia vernacula lingua editiones, quæ inventum id sequutæ non essent.*

in hoc humani aliquid passus Beza est, quod acerbe nimis insectat⁹ fuit alterum sacrarum litterarum interpretem non minus eruditum Castellionem. Erasmo quoque iniquior fuit, unde Heinsius in Apologia contra Crojum, p. 5. *Josephus Scaliger Bezæ amicissimus qui eum fratris instar coluit, neque hilarior unquam fuit quam cum Bezæ sui meminisset, interim frequentius eum quam vellet ab Erasmo discessisse judicabat: quod & acerbius subinde ab eo factum vidi qui nollent, ut cum ineptire eum dixit non semel, de quo tamen ad invidiam prope alibi:*

Erasmus ille, quo fatentur plurimi
Nihil fuisse, nec futurum doctius.

In versione Bezæ præcipue carpi solet, quod nimis superstitiose versetur in exprimendis articulis & verborum compositorum etymologia, etiam ubi nulla ἔμφασις apparet.

Cum versione latina Bezæ, & Syriaca veteri, Hebraicis descripta litteris, addita Immanuelis Tremellii latina interpretatione. Apud H. Steph. 1569. fol.

Cum versione Erasmi per *Matthium Flacium* emendata, & ejusdem Flacii commentariis. A. 1570. fol.

Cum versione latina & D. Lutheri Germanica. In Bibliis quadrilingvibus Davidis Wolderi. Hamb. 1596. fol.

Cum versione interlineari *Ariæ Montani*. Ex officina Commelini 1599. 8. & Genevæ 1622. 12. & ad calcem Hebr. Bibliorum ab eodem Aria cum versione interlineari adornatorum. Antvverp. 1571. fol. recusorumque Lipsiæ non inelganter 1657. fol.

Cum versionibus undecim, *Syriaca, Hebraica, latina, Germanica, Bohemica, Italica, Hispanica, Gallica, Anglica, Danica, Polonica*, curante *Elia Huttero*. Norimb. 1599. fol. duobus Volum. Idem Hutterus etiam lectiones Evangeliorum & Epistolarum anniversarias vulgavit Græce, Hebraice, latine & Germanice id. 1601. 8.

Cum versione latina & Germanica, edente *Eilhardo Lubino*. Rostoch. 1614. 4.

Cum versione Erasmi interpolata per *Matthiam Hafenrefferum*. Francof. 1618. 4.

Cum versione *GræcoBarbara Maximi Margunii* Calliopolitani Genev. 1638. 4. duobus Vol. typis majoribus nitidisque. GræcoBarbaram hanc N. T. versionem nuper recensuit atque separatim minori forma edidit cum in Anglia versaretur *Seraphim* Hieromonachus

chus Mytilenæus, Lond. 1703. 12. cujus eruditi & humanissimi Viri dono utor. Recudi jam dicitur eadem versio Halæ Saxonum.

Cum versione latina Veteri, & interlineari nova Ariæ Montani: *Syriaca* item & *Arabica*, atque *Æthiopica*, quibus singulis latina versio adjuncta est. Tomo quinto Bibliorum polyglotton Londinensium Briani Waltoni. 1657. fol. Syriaca & Arabica occurrunt etiam in Polyglottis Parisiensibus 1645. fol. Syriaca litteris Syriacis & Hebraicis descripta in Polyglottis Regiis Antvverpiensibus A. 1581. fol.

Græcè cum versione D. Lutheri Germanica & præfat. Jo. Winkleri τȣ̃ μακαρίτȣ. Luneburg. A. 1702. 8.

Prætereo editiones Græcolatinas librorum N. T. haud omnium, ut Evangeliorum & Actorum cum versione Vulg. & Bezæ commentariisque selectis à Balduino Walæo Lugd. Bat. 1653. 4.

Matthæi, Lucæ, capitum X. XI. Joannis, Actorum, Capitum XII. prioris ad Corinthios, & Epistolarum 1. & 2. ad Timotheum ad Titum & Philem. Jacobi item trium Joannis & Judæ cum notis eruditis Jo. Pricæi. Lond. 1660. fol. inter Criticos sacros.

XVIII. *Versiones Novi Testamenti.*

Pleniorem versionum Biblicarum atque adeo librorum novi fœderis quoque notitiam haurire licebit lectori è Christiani Kortholti τȣ̃ μακαρίτȣ libro erudito de variis Scripturæ editionibus Kil. 1686. 4. Jacobi Usserii Historia dogmatica de Scripturis & sacris vernaculis cum auctario viri doctiss. H. Warthoni Lond. 1689. 4. & è Rich. Simonis Historia Critica N. T. libro secundo ac novis ejusdem in Hist. N. T. Observationibus. Jam olim scripta Apostolica in omnes fere omnium gentium linguas translata esse testantur Eusebius Orat. de laudibus Constantini p. 662. Chrysostomus homil. LXXXI. in Matth. XXVI. p. 845. (ubi Persas, Indos, Scythas, Thraces, Sauromatas, Mauros & Britannicarum memorat incolas insularum) & Homil. I. in Joannem p. 13. Theodoritus V. Therapevt. p. 81. (ubi mentio linguæ Romanæ, Ægyptiæ, Persicæ, Indicæ Armenicæque, Scythicæ atq; Sauromaticæ) & Anastasius Sinaita In Hodego c. XXII. p. 339. Sed in præsenti suffecerit mihi brevem quandam versionum N. T. quæ exstant veluti indicem subjicere, ordine litterarum.

Ægyptiaca sive *Coptica* MSta exstat in Bibl. Vaticana, in Parisiensi Regis Galliæ & in Bodlejana, è qua loca quædam produxit qui editionem ejus moliebatur Tho. Mareschallus in notis ad vers. Gothicam.

Vide

Vide Kircheri prodromum Coptum c. VIII. qui ante annos mille & trecentos conditam existimavit, Simonii Hist. Crit. N. T. lib. 2. p. 190. seq. Hottingeri fasciculum p. 188. seq. Epistolas Huntingtonianas p. 16. seq. Capita quædam hujus versionis descripsit & ad editionem cum versione & notis paravit redux nuper ex Anglia Clariss. Hofmannus Plœnensis.

Æthiopica * prodiit Romæ Ao. 1548. seq. præmissa Eusebii Epistola ad Carpianum & Canonibus Evangel. apud Valer. & Ludovicum Doricum Fratres Brixianos. Ex mutilo facta exemplari, cujus lacunas Petrus Tesfa Tziionus Æthiops è Græcis & latinis exemplaribus explere coactus fuit. Hanc editionem recuderunt Londinenses in opere Polyglotto, retentis mendis veteribus & novis superadditis, judice Jobo Ludolfo comment. ad Hist. Æthiop. p. 298. Idem Ludolfus præf. ad Lexicon Æthiop. *Æthiops meus in multis versionem editam differre ajebat ab exemplaribus MStis patriæ suæ.* Joannem Postkenium præpositum Ecclesiæ S. Georgii Coloniæ curatorem editionis Romanæ male facit Imbonatus Bibl. latino Hebraica p. 417. Recenti ætate Ludovicus Caldeira & Ludovicus de Azevedo Lusitani è Soc. Jesu Novum testamentum Amarana lingua verterunt teste Philippo Alegambe & Nic. Antonio.

Anglicæ versiones Bibliorum quam plurimæ exstant, de quibus Matthæus Polius in prolegomenis ad novissimam Jacobi I. Regis jussu & auspiciis adornatam & A. 1612. primum editam, quam cum commentariis suis vernaculo idiomate edidit Lond. 1688. fol. operi nondum absoluto immortuus. Vide etiam, si placet, de illa versione Jo. Durellum in historia rituum Angliæ p. 215. & documenta ad Gvil. Burneti Historiam reformationis Angliæ p. 213. seq. edit. Francof. Galteri Delæni, Henrici VIII. biblioscopi versionem N. T. allegat Tho. Gataker⁹ p. 447. Adversar. edit. Lond. Omitto antiquiores, quas memorari non proferri in lucem videas Bedæ, Alfredi & quæ in Bibliothecis Angliæ adhuc MSS. occurrunt sub x) nomine Wiclefi &c.

Anglo Saxonica versio antiqua quatuor Evangeliorum charactere Anglosaxonico excusa Londini A. 1671. 4. cura Matthæi Parkeri ArchiEp. Cantuariensis & Jo. Foxi. Deinde emendatius, ad latus versionis priscæ Gothicæ, cum animadversionibus eruditis Tho. Mareschalli. Dordraci 1665. Amst. 1684. 4.

Arabi-

* Hanc & plures alias rariores N. T. editiones versionesque evolvere mihi licuit in Bibliotheca collegæ mei honoratisf. conjunctissimique Jo. Frid. Winckleri. Alexandrini Codicis lectionibus congruere Æthiopicam observat Millius in prolegom. ad N. T. p. 121.

x) Wiclefi non esse, contendit Warthonus ad Usser. de Scripturis vernac. p. 426. licet à Wiclefo Anglice translatas esse S. Scripturas neutiquam dubitat.

Arabicæ tres diversæ N. T. versiones exstant, una quæ reliquis præstat, à Tho. Erpenio ex MSto Leidensi edita Ao. 1616. 4. Altera è Gabr. Sionitæ recensione legitur in Polyglottis Parisiensibus, atque inde in Londinensibus. Tertia ab hac parum distans, vulgataque omnium prima Romæ A. 1591. fol. Addi potest etiam quarta in Bibliis Arabice jussu congregationis de propaganda fide editis ibid. 1671. fol. 3. Vol. quam subinde ad Vulgatæ versionis lectiones interpolatam esse indignatur Simonius.

Armenica quam Uscanus Episcopus Vuschvaanchæ, jussu Jacobi Caractri Patriarchæ Armenorum & Concilii ab ipso A. 1662. congregati separatim Amstelodam. 1668. 8. & in Bibliis integris Armenice 1666. 4. excudi curavit, cum sacrorum librorum codices in Armenia rarissimi essent & jam 500. Joachimicis venderentur, nec parum inter se discreparent. Confer Rich. Simonis Hist. Criticam religionis Orientalium p. 137. seq. & lib. 2. Hist. Crit. N. T. p. 196. seq. Antiquam versionem Armenam non à Chrysostomo ut vulgo tradunt vel Gregorio primo Patriarcha, sed Chrysostomi tempore à discipulis Isaaci Patriarchæ Armeni Mose Grammatico, Davide Philosopho & Mampræo concinnatam tradit Clemens Galanus lib. I. c. VII. p. 63. seq.

Belgicæ versiones variæ exstant, sed reliquis facile præfertur quæ à viris doctissimis jussu potentissimorum Ordinum composita, notisq; insignibus illustrata prodiit primum A. 1637. fol. De hac aliisq; interpretationibus Belgicis sacrorum librorum vide sis Jo. Leusdenii Philologum Hebræo mixtum p. 70. seq. & Rev. Henricum Ludolfum Benthemium in libro de statu Ecclesiarum & Scholarum Belgicarum capite VII.

Bohemica exstat in Novo Testamento Polyglotto Eliæ Hutteri & in Bibliis Bohemicis Ao. 1596. 1613. excusis. Joannis Hussi versio Bohemica perstringitur à Melch. Inchofero in Historia sacræ latinitatis p. 264.

Danicæ versiones duplices exstant: vel quæ è fontibus * à Joanne Paulo Resenio Selandiæ Episcopo fuit composita, ac deinde à Jo. Svaningio emendata; vel quæ è Germanica D. Lutheri interpretatione profluxerunt. De utrisque consules Theologos insignes Kortholtum lib. de variis Biblior. editt. capite XXVIII. & Jo. Wandalinum in Epistola ad Magnificum D. Mayerum quam hic versionis Lutheri Historiæ p. 68. seq.

* De Jo. Stenbuchii examine versionis Danicæ N. T. adi Nova litteraria maris Baltici A. 1705. p. 178. & Acta Erud. 1706. p. 342.

inseruit. De Reseniana vide sis etiam Jo. Mollerum V. C. in Hypomnematis ad Albertum Bartholinum de scriptis Danorum p. 297.

Esthonica habetur interprete Gosekenio. Quin imo duplici lingua Esthonica atque Lettica quæ in Livonia obtinent, Novum Testamentum, sed & universus sacer codex prodiit auspiciis Regis Sveciæ gloriosf. memoriæ Caroli XI. & curâ D. Jo. Fischeri τοῦ μακαρίτου Livoniæ tum Superintendentis Generalis. Rigæ, 1685. & 1686. 4.

Finnica sive *Finnonica* N. T. versio interprete *Mich. Agricola* Rectore Scholæ Aboënsis prodiit Holmiæ 1548. teste Baazio & Messenio apud Scheferum. Integer deinde Bibliorum Codex illa lingua translatus curante *Æschillo Petræo* Holmiæ 1642. fol. apud Henr. Kayser, cum præfat. Petræi & aliorum trium Professorum Academiæ Aboënsis.

Gallicas versiones N. T. enumerare difficille est. Itaq; de antiquioribus à sæculo usq; XIII. videat lector quæ Simonius, Elias du Pin, aliiq; obsservarunt. Recentiores sunt 1) *Francisci Veroni* qui Lovaniensium interpretationem interpolavit. A. 1646. 2) *Michaëlis de Marolles*, Erasmum potissime secuti A. 1649. 1653. 1655. 3) *Dionysii Ameloti* (x Oratorii D. J. presbyteri, cum notis Criticis. A. 1666. & 1688. 4. 4) *Isaaci le Maistre de Sacy*, ejusque sociorum & hyperaspistarum *Fossei* & *Arnaldi* A. 1667. quæ vulgo venit nomine versionis Jansenistarum vel Montensis, ac sæpissime recusa est, & gravissime impugnata, y) nec trepide defensitata. 5) *Antonii Godelli* A. 1668. quæ paraphrasis potius est sive ut ab auctore ipso vocatur versio explicata. 6) *Dominici Bohurii* S. I. A. 1693. & 1703. 7) *Caroli Hurei* Professoris emeriti Paris. cum notis A. 1702. 12. quatuor Volum. 8.) *Rich. Simonis* z) cum notis Criticis. Trivultii 1702. 8. duobus Vol. 9) *Joannis Clerici*, una cum commentario. Amst. 1703. 4. 10) *Davidis Martini* qui Genevensem Bibliorum versionem emendavit notasque addidit. Amst. 1706. fol.

Germanicæ vel ante D. Lutherum nostrum prodierunt, vel eum sunt subsecutæ. Antiquissimis interpretibus N. T. accensendus venit Otfri-

x) Animadversiones in hanc versionem à Claudio Brussono editæ sunt Delphis Batavor. 1697. 12.

y) Vide Acta Er. A. 1686. p. 201. seq. & Rev. D. Jo. Frid. Mayeri Ecclesiam Papæam Lutheranæ Reformationis Patronam & clientem p. 90. seq. Paschasius vero Quesnelllus versionem illam Montensem fere est secutus in præclara sua edit. N. T. observationibus Moralibus illustrata.

z) Condemnata est Simonii versio à Cardinali Noallio ArchiEp Paris. & Bossveto Episcopo Meldensi. Defensitavit se auctor in remonstratione adversus Cardinalem, & lib. III. Epist. select. p. 260. seq. Vide etiam sis quæ in versione illa reprehenduntur in Memoriis litterar. Trivult. 1702. part. I. p. 383. seq. edit. Amst.

Otfridus qui sub Lothario Imp. Evangelia versibus Theotiscis reddidit, editus sed mendose admodum a) à Flacio Basil. 1541. 8. Tum qui *Tatiani* Harmoniam veteri lingua Theotisca convertit, Otfrido non valde ut videtur junior, vulgatam cum perspicua versione & eruditis notis à Clarissimo Jo. Philippo Palthenio, Gryphisvvaldiæ 1706. 4. De Bibliis Germanicis ante Lutherum impressis tum etiam de MSS. quibusdam & de versione ipsa laudatissima *Lutheri*, ejusque variis editionibus, translationibusque adire operæ pretium est Historiam ejus versionis scriptam à Rev. atque Magnifico D. Jo. Frid. Mayero. Hamb. 1701. 4. Neque aliud habeo quod in præsenti addam ejus observatis, quam Novum Testamentum è Lutheri versione in Judæorum gratiam laudabili instituto litteris editum esse Hebraicis à M. Christiano Mollero Pastore Ecclesiæ Sandoviensis. Francofurti ad Oderam 1700. 4. Post Lutherum Germanice vertit libros Novi fœderis, (ne de Johannis Evangelio per *Nic. Crumbachium* Germanice A. 1522. Lipsiæ vulgato, aut Epistolis & Evangeliis annuis Ao. 1641. à Georgio Holzajo S. I. illustratis dicam) *Hieronymus Emserus* Dresd. 1527. Tubing. 1534. 8. & in Bibliis Germanicis Jo. Eccii 1537. 1558. 1602. fol. Tota quoque Biblia Germanica *Jo. Dietenbergius*, transtulit A. 1534. fol. qui & ipse in N. T. insistit vestigiis b) Emseri. Postea A. 1582. *Caspar Ulenbergius*, & deniq; A. 1662. *Theologi Moguntini*. E Reformatis præter Bibliorum interpretes *Tigurinos* A. 1525. & *Jo. Piscatorem* Herbonensem A. 1604. 4. Novum Testamentum Germanice transtulit *Amandus Polanus* Basil. 1603. 8. & non ita pridem *Jo. Henricus Reitze*, Offenbaci 1703. atq; iterum 1706. 8. E nostris quoq; nuper *Caspar Ernestus Triller* novam versionem dedit Græcis etymologiis, constructionibus, temporibusque contentiosius inhærentem, quam propterea splendido titulo inscripsit eine mit dem Grundtext genauer übereintreffende Ubersetzung des Neuen Testaments. Amst. 1703. 8. Germanicis versibus totum N. T. A. 1675. 8. Stendaliæ expressit *Daniel Bernhardi*, Superintendens vet. Marchiæ Generalis hoc ipso anno 1707. nonagenario propior defunctus. Notum deniq; est à Socinianis duplicem versionem N. T. Germanicam editam esse, unam quidem plerisque ex illorum cœtu probatam, *Racoviensem* A. 1630. 8. auctoribus Christoph. Ostorodo, Joach. Stegmanno, Jo. Crellio &c. alteram privato ausu compositam à *Jeremia Felbingero* Amst. 1660. 8.

a) Meliorem editionem quam à Lambecio & nuper à Jo. Schiltero τῷ μακαρίτῃ incassum exspectavimus, utinam publico tandem impertiant qui bene possunt nobilissimi Viri Frid. Rostgaardus vel Thedoricus von Stade.

b) Vide D. Mayeri Eccles. Papæam &c. p. 82.

Gothicam versionem quatuor Evangeliorum auctore ut creditur c) *Ulphila* (licet aliud nuper visum præstantissimo Hickesio) ex argenteo codice qui in Bibl. Upsaliensi asservatur descripsit & glossario notisque illustravit Franciscus Junius fil. In lucem edita est litteris Gothicis, addita versione Anglo Sax. & notis Tho. Mareschalli Dordrac. 1665. Amst. 1684. 4. Deinde latino typorum charactere excudi curavit & versionem Islandicam notasque addidit Georgius Stiernhelmius Holmiæ 1671. 4.

Græcobarbaram Maximi Margunii versionem N. T. jam memoravi supra p. 190. Recordor etiam me legere latinam vulgatam N. T. interpretationem exstare redditam Græce, perinde ut olim versionem latinam V. T. quam ex Hebræo concinnaverat S. Hieronymus sua jam ætate Græce translatam à Sophronio refert in Catalogo c. 134. & lib. 2. in Rufin. Referri etiam hoc loco possunt qui Paraphrasi Græca poëtica libros Novi Testamenti reddiderunt, ut Evangelium Joannis Nonnus qui sæculo quinto Christiano scripsit, & lectiones Evangelicas atque Epistolicas avorum nostrorum memoria Jo. Posselius.

Hebraica versio exstat in N. T. polyglotto Eliæ Hutteri. Ut omittam MStas quas viri docti laudant N. T. interpretationes & duplicem versionem Hebraicam Matthæi de quibus supra pag. 126. & versionem Hebraicam Epistolæ ad Hebræos à Münstero editam, aliamque recens elaboratam à Frid. Alberto Christiano ex Judæo æditamq; Lips. A. 1676. 4 cum præfatione Theologi insignis Jo. Benedicti Carpzovii, qui Munsterianã in Codice suo non reperit, itaq; parum abest quin neget editam esse. Sed est mihi editio Matthæi Hebraici Munsteriana Basil. 1557. 8. in cujus calce Epistola ad Hebræos latine & Hebraice legitur. Lectiones Epistolarum & Evangeliorum Hebraice editæ sunt ab eodem Elia Huttero, sed dictionem in illa versione haud satis castigatam observat Imbonatus Bibl. Hebræolatin. p. 38. Ibidem lego Erhardum Schiggium Stekboræum Helvetium Evangelia Joannis & Lucæ Hebraica versione donasse. Memorat & p. 50. Friderici Petri Evangelia anniversaria Hebraice conversa Antvverp. 1581. 8. Georgii Mayeri è Soc. JEsu Novum Test. Hebraice versum cujus mentionem facit Ribadeneira, editum esse haud existimo. At D. Lutheri versionem Germanicam N. T. litteris Hebraicis excusam nuper prodiisse, dixi paulo ante in versionibus Germanicis. Lectiones quoque anniversarias Evangeliorum Hebraice edidit Gvil. Robertsonus. Lond. 1661. 8.

Hiber-

c) Vide Baazii inventar. Eccles. SveoGothor. p. 86. & Georgii Frid. Heupelii eruditam diss. de Ulphila Witeb. 1693. 4.

Hibernica N. T. verſio interprete Gvil. Daniele lucem vidit auſpiciis Wilhelmi Uſſerii equitis aurati, Lond. 1602. 4. recuſa ibid. 1681. 4. Confer Arnoldi Booti indicem auctorum animadverſionibus ſacris præmiſſum, vocabulo *vernaculæ*, & de Hibernica verſione V. T. quam à Kingo adornari curavit Gvil. Bedellus Kilomorienſis Epiſcopus, Gvil. Burnetum in Bedelli vita p. 120. ſeq. & Simonium lib. 2. Hiſt. Crit. N. T. p. 516. ſeq.

Hiſpanica quæ Eliæ Hutteri N. T. polyglotto inſerta eſt auctorem habet Caſſiodorum de Reyna, qui tota Biblia transtulit Baſil. 1569. 4. Novum Teſt. ex eadem verſione paululum mutata recuſum A. 1596. ut Cypriani de Valere Biblia Hiſpan. Amſt. 1602. & Novum Teſt. ſeparatim A. 1625. Exſtat & verſio Hiſpanica N. T. interprete Franciſco Dryandro ſive de Enzinas (de Aquifolio) A. 1542. & Joannis Pereſii Venet. 1556. De antiquioribus verſionibus Biblicis Hiſpanicis videri poſſunt Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpana veteri T. 2. p. 57. 259. &c. & Rev. Caſpar Lindenbergius in erudita Epiſtola d) de non contemnendis ex lingua Hiſpanica utilitatibus Theologicis.

Hungarica N. T. interpretatio prodiit Oppenheim. 1612. 8. Amſt. 1646. 12. & univerſorum Bibliorum, Caſparo Carolo interprete Herborn. 1686. 8. Exſtat & verſio Georgii Kaldi Soc. Jeſu, Viennæ 1626. fol. Idem Kaldus A. 1629. etiam Evangelia & miſſas per annum legi ſolitas Hungarice vulgavit.

Islandica verſio Evangeliorum edita eſt à Clariſſ. Stiernhielmio una cum Gothica verſione, de qua ſupra dixi, Svecica item ac latina. Ceterum de Islandica duplici totius S. Scripturæ editione Ao. 1584. & 1644. excuſa videndus Jo. Mollerus V. C. in Hypomnematis ad Albertum Bartholinum de ſcriptis Danorum p. 227.

Italicæ verſiones N. T. quæ hodie legi ſolent vel Antonio Brucciolo debentur ex edit. Bibliorum Veneta 1538. 4. vel Joanni Diodato Genev. 1607. 1641. fol. vel alterutram harum interpolatam referunt, ut Brucciolanam quidem editio N. T. Veneta 1542. 1552. 1562. Lugd. 1596. &c. Antiquior eſt Nicolai Malermi Abbatis Benedictini, paucis viſa, quam excuderunt Veneti A. 1471. 1477. 1507. 1541. Ne dicam de Bibliis Italice excuſis juſſu Sixti V. A. 1589. ſed mox iterum ſuppreſſis, de quibus Gregorius Leti in vita Sixti V. parte 3. libro IV. p. 385. ſeq.

d) Legitur in Novis litterariis maris Baltici A. 1702. menſe Octobri p. 302. ſeq.

Lapponica lingua vidi Evangelia atque Epiſtolas Dominicales excuſas in manuali Lapponico Jo. Tornæi. Holm. 1648. forma octava majore, ſumtu Regio.

Latinæ verſiones Bibliorum atque adeo N. T. vel antiquæ ſunt vel novæ. Antiquæ fuerunt innumeræ, ut ex Hieronymo & Auguſtino multi annotarunt. Præ ceteris probata fuit quæ vetus *Italica* e) appellata eſt, ut verborum tenacior cum perſpicuitate ſententiæ. Hujus ſpecimen Evangelium Matthæi edidit Jo. Marcianæus Pariſ. 1695. 12. Et totius fere Novi Teſt. verſio ante Hieronymiana reſtitui poſſet è Codice antiquiſſimo Bezæ & altero Regio Pariſ. vel Claromontano. Equidem quæ veteres illas ſecuta eſt *Hieronymiana*, omnium fere priorum uſum ſenſim abolevit, itaque hac uti non dubitarunt, ſi non Auguſtinus ipſe, f) certe Salvianus, Eucherius, Proſper, Fulgentius, Junilius, Petrus Chryſolog⁹, Gregori⁹ M. g) &c. Eadem hodie venit nomine verſionis vulgatæ, cuj⁹ editio antiquiſſima eſt A. 1462. ** quam deinde ſecutæ ſunt Moguntina A. 1472. Norimbergenſis 1475. Antvv. 1487. Colonienſis 1479. Veneta 1497. aliæque innumeræ. In emendando latino interprete poſt Vallam & Eraſmum ſuis in N. T. annotationibus, diligenter verſati ſunt quorum præ ceteris probandæ editiones Rob. Stephanus, Lucas Brugenſis, Lovanienſes Theologi, & Sixtus V. ac Clemens VIII. Pontifices. h) Luculenta quoque editio Regia Pariſ. 1642. fol. typorum charactere majore octo voluminibus. Veterem verſionem interpolarunt Iſidorus Clarius 1542. Renatus Benedictus, 1558. Lucas & Andreas Oſiandri 1592. 1600. & Paulus Eberus 1574.

Inter

** Hanc editionem Joannes Fauſtus & Petrus Schefer pararunt Moguntiæ & tanquam ſcripta manu eſſent vendiderunt ejus exempla Pariſiis pretio 60. coronatorum. Hinc ex multitudine illorum in ſuſpicionem artis Magicæ venerunt, donec comperto typographiæ artificio, ſententia Parlamenti fuerunt abſoluti. Vide Serarium rerum Moguntinar. lib 1. & Chevillierum in originib⁹ typographiæ Pariſ. part. 1. c. 1.

e) Vide P. Pithœum de latinis ſacror. Biblior. interpretibus, p. 5. ſeq. Opp. Pariſ. 1609. 4.

f) Auguſtinum Hieronymi verſione uſum in ſpeculo & alibi notat Jo. Morinus Exerc. Bibl. p 481. ſeq. & Marcianæus prolegom. ad Bibl. divinam Hieronymi §. 4. Sed Auguſtini ſpeculum interpolatum eſſe contendit Rich. Simon in Critica ſive Cenſura Bibl. Hieronymianæ p. 26. ſeq.

g) Gregorius M. præf. in Moralia: *Sedes Apoſtolica cui præſideo utraque editione utitur,* (veteri Italica & Hieronymiana.)

h) Perquam nitidæ ſunt ſed non minus raræ hæ editiones (prima Sixti præcipue) excuſæ in urbe Roma typis majoribus. 4 & fol. Quoniam autem in poſteriore Clementis editione multa emendata atque aliter poſita fuerunt quam in Bibliis Sixtinis, hinc Tho. Jameſius libellum quo utramque inter ſe contulit inſcripſit bellum Papale. Lond. 1600. 4.

Inter recentiores *Laurentius Valla* Novi Teſt.verſionem edidiſſet teſte Eraſmo, ni à Pontifice fuiſſet prohibitus. *Jacobus Faber* Stapulenſis non modo vulgatã IV. Evangeliorum verſionem aſteriſcis & obeliſcis diſtinctam ad Græca exegit, ſed & Epiſtolas Pauli dedit ex duplici verſione, veteri & ſua recens elaborata, additis commentariis. Eodem tempore Novum Teſt. vertit præter *Complutenſis* curatores editionis *Eraſmus* A. 1616. Hic ſuam verſionem ſæpius, ut ſupra notare me memini emendavit & Matthiam Flacium A. 1570. ac Matthiam Hafenrefferum Ao. 1614. interpolatores eſt nactus. Biblia univerſa transtulit *Santes Pagninus* Lugd. 1528. Pagninum interpolavit *Arias Montanus* concinnata verſione interlineari A. 1571. Ante Montanum *Tigurini* A. 1543. & *Seb.Caſtellio* A. 1550. tota Biblia transtulerunt cujus poſterioris verſio emendatior recuſa eſt A. 1573. & cum defenſione verſionis N.T. contra Bezam, Lipſiæ 1698. fol. De *Bezæ* interpretatione ſupra dixi, præter quam memorandus etiam *Eraſmus Schmidius* qui A. 1658. N.T. à ſe translatum cum commentariis dedit in lucem, & qui libros ſacros univerſos de integro latine reddidit operi immortuus præclarus doctor *Sebaſtianus Schmidius* Argent. 1694. 4.

Paraphraſin latinam N. T. Eraſmo debemus, & qui Hammondi paraphraſin ex Anglico latine vertit, atque Harmoniæ ſuæ Evangelicæ paraphraſin & ipſe ſubjecit, Joanni Clerico V. C.

Metaphraſin Poëticam Evangeliorum, ne de Sedulio & Probæ Faltoniæ centonibus dicam, verſibus latinis jam olim dedit Juvencus, Actorum Apoſtolicorum Arator: at Epiſtolarum Paulinarum Metaphraſin Elegiacam Franciſcus Bonadus Augeriæ presbyter Baſil. 1537. 8.

Lettica & *Livonica*. Vide ſupra in *Eſthonica*.

Lituanica Biblia interprete Samuele Boguslao Chylinski Lituano lucem viderunt Lond. 1660. Quod vero Micrælius in Hiſt. Eccleſ. p. 778. Nicolaum quoque Radzivilium Olicæ Ducem qui A. 1565. obiit Biblia in Lituanicam linguam transferenda curaſſe ſcribit, de Polonica videtur eſſe accipiendum, de qua infra. Differt autem Lituanica dialectus à Polonica, Servica, Bohemica, Croatica &c. ut Gallica ab Italica & Hiſpanica, vel uti Eſthonica differt à Finnonica & Lapponica.

Luſitanica verſio N. T. juſſu Illuſtris & præpotentis Societatis Belgicæ commerciorum quæ in Indiam Orientalem exercentur edita eſt Amſterod. 1681. 4. recenſita à Bartholomæo Heynen & Joanne de Vooght.

Malai-

Malaica lingua Novum Testamentum reddidit Daniel Brouvverius A. 1668. 4. Evangelium quoque Matthæi à Joanne van Hasel Malaice versum memoratur in versionibus centum Orationis Dominicæ junctim editis.

Moscovitica. Vide infra *Russica.*

Persica Evangeliorum versio duplex typis exscripta exstat, una è Græco composita circa A.C. 1341. & è tribus MSS. cum versione *Abrahami Wheloci* Prof. Cantabrig. & notis ob fatum auctoris non ultra caput XVII. Matthæi deductis Lond. 1657. fol. Altera facta è Syriaco & cum versione *Davidis Clerici* & *Thomæ Gravii* notis vulgatum tomo quinto operis Biblici polyglotti Waltoniani. Confer de hac versione Simonium 2. Hist. Crit. N. T. p. 7. & 205. & Hottingeri fasciculum p. 112-227. De Historia JESU CHRISTI & Historia Petri quam in gratiam Echebaris magni Mogoris Persice condidit *Hieronymus Xaverius*, dixi in Codice Apocrypho N. T. pag. 381. & 828. seq.

Polonice libros S. Scripturæ primus reddidit Jo. Leopoliensis teste Staravolscio de scriptoribus Polon. p. 79. Hieronymi Leopolitani circa A. C. 1536. clari versionem celebrat Sixtus Senensis. Sed celeberrima sunt Biblia auspiciis Nicolai Radzivilii i) Ducis Olicensis edita Brestiæ in Lituania, 1663. fol. Recusa Dantisci 1632. Amst. 1660. 8. Novum Testamentum quoque Thorun. 1585. Amst. 1686. 8. Simonis Budnæi antiTrinitarii versio Bibliorum Polonica prodiit in Lituania A. 1572. 4. Novum Test. è versione Martini Czedrovii Ao. 1577. 4. & Valentini Smalcii Racov. 1620. 12. Denique versio Bibliorum è versione Jacobi Wieci è Soc. Jesu, Cracov. 1599. Idem Wiecus teste p. 392. Sotvvello, Harmoniam quoque Evangelicam Jansenii, Evangelia & Epistolas anniversarias, præterea N. T. cum argumentis capitum notisque Polonice versa prælo dedit. Eodem tempore Justum Rabum ex eadem societate Polonicam Bibliorum translationem conncinasse Sotvvellus memorat.

Russica sive Moscovitica versio Bibliorum prodiit Ostroblæ A. 1581. fol. Exstat quoque Novum Testamentum separatim typis exscriptum. Codicem ante 400. annos manu exaratum memorat Stephanius notis ad Saxonem Grammaticum p. 11. Vide & de hac versione Simonium lib. 2. Hist. Crit. N. T. p. 223. seq. & Jo. Sauberti prolegomena ad Varias lectiones Evangelii Matthæi p. 46. seq. Novam versionem

i) Confer Bælii Lexicon in *Radziwil*, nota C.

nem è linguis originariis ab aliquo tempore pararunt k) Ernestus Glück & Elias Kopyevvitz.

Slavonica versio Bibliorum, dialecto Vandalica sive Illyrica (à qua Russica illa differt) interprete Georgio Dalmatino vidit lucem Witebergæ A. 1584. fol. præfixa Germanica præfatione. Quæ vero de antiqua Slavonica Sacrorum librorum interpretatione ad Methodium vel Cyrillum aut falso etiam ad Hieronymum auctorem relata plerique narrant, de industria prætereo.

De *Svecicis* Bibliorum versionibus accuratam notitiam petere licet è prolegomenis præmissis novissimæ editioni jussu potentissimi Regis CAROLI XII. editæ Holmiæ A. 1703. fol. Cui hæc editio non est ad manus, is consulet Acta Eruditorum A. 1704. p. 342. seq.

De *Syriaca* versione N. T. qua nulla facile antiquior exstare existimatur, dissertationem perqnam eruditam edidit Andreas Mullerus Greiffenhagius Berolini 1673. 4. qua inter alia p. 27. negat se plane persuasum hanc quam ex Antiochenis exemplaribus descriptam habemus, eandem ipsam esse in quam Jacobus Nisibensis & Ephraim Syrus commentati sunt. Post editionem primam nitidam Viennensem A. 1562. 4. quam è duobus MSS. dedit *Jo. Albertus Widmanstadius*, Syriacis litteris vulgata est Cothenis à *Martino Trostio* A. 1521. 4. subjecta singulis paginis versione *Emanuelis Tremellii*, & subnexis volumini quinque præcedentiū editionum Variis lect. Deinde exstat in Bibliis Regiis Antverpiensibus A. 1571. Parisiensibus A. 1645. Gabriele Sionita potissimū curante (confer ejus Epist. ad Neuhusium in Allatii συμμίκτοις p. 297. & 300. sq.) & Londinensibus 1657. Denique punctis tam diacriticis quam vocalibus ornatam charactere nitido recudi fecit separatim *Ægidius Gutbierius* noster ὁ μακαρίτης, addita versione latina Evangelii Matthæi, lexico brevi & Variis lect. Hamb. 1663. 8. In hac editione & in polyglottis habentur etiam Epistola posterior Petri, & secunda ac tertia Joannis, & Judæ Epistola quas edidit Pocokius l) Lugd. Bat. 1630. 4.

 & Apo-

k) Nova litterar. maris Baltici A. 1698. p. 94. Acta Eruditor. A. 1705. p. 240. aufgefangene Briefe Tomo III. p. 257.

l) Pocokius in præf. *A quo aut quando in linguam Syriacam translatæ sint hæ Epistolæ, supra vires meas disquisitio est. Unum tamen monere liceat,* Dionysium *quendam qui commentariis Syrus has una cum ceteris Canonicis & Actis Apost. nec non Apocalypsi illustravit, in præfat. ad secundam Petri monere, Epistolam secundam Petri non fuisse versam in linguam Syram cum libris qui diebus antiquis redditi sunt, ideoque non in-*

veni-

&Apocalypsis m) quam è MS. Scaligerano quod est in Bibl. Leidensi vulgavit cum versione Ludovic⁹ de Dieu A. 1627. 4. recusâ post ejus Opera Amst. 1693. fol. Hæc enim in plerisque MSS. Syriacis n), & inprimis editionibus desunt. *Hebraicis* litteris versio N. Syriaca descripta prodiit Heidelbergæ A. 1568. fol. & Genevæ 1569. fol. cum versione Tremellii, & Græco N. T. cum Bezæ translatione. Deinde minori forma Antvverpiæ à Plantino A. 1575. sine punctis. Hinc *Guidonis Fabricii* Boderiani cura Paris. 1584. 4. cum versione interlineari, N. T. Græco & vulgata. Præterea in N. T. polyglotto *Eliæ Hutteri* Norimb. 1599. fol. Denique ante paucos annos in Germania, edente *Christiano Knorrio* L. Barone de Rosenroth.

Turcica versio Novi Test. auctore *Gvil. Seamanno* prodiit Oxon. 1666. 4. Præterea Albertus Bobovius sive Bobovvsky Polonus in gratiam Levini Warneri totam Sacram Scripturam Turcice vertit, quæ hodie in Bibl. publica Leidensi MSta asservatur. Confer de hoc Bobovio Thomam Hyde in appendice ad Cosmographiam Adami Peritsol. Etiam Ali-Beigh Muhammedis IV. interpres Biblia vertit Turcice, ut lego in præfatione ad Catechesin Lutheri Virginiana & Svecica lingua jussu Caroli XI. Regis vulgatam Holmiæ 1696. 8. Andreas vero Mollerus in notis ad Azizi Nesephæi Tartari fragmentum lingua Turcica scriptum de cognitione Dei & hominis, ubi allegat verba CHRISTI Joann. III. 3. *Ista*, inquit, *auctor Arabice citat, nescio unde. Namque Erpeniana versio & Parisina quam Londinensis sequitur aliter habent. Turcicam S. Scripturæ sive integre sive ex parte factam versionem non credam auctorem legisse. Quam Jo. Ungnadius fieri curavit Thuano* o) *lib. XXX. teste, recentior procul dubio*

veniri nisi in translatione Thomæ *Episcopi Heracleensis.* Hujus Thomæ Heracleensis versionem MS. Novi Test. ea quam nos legimus meliorem accuratioremq; manu sua eleganter descriptam habuit Prockius teste Rev. Hochstetero Theologo Tubingensi Orat. inaugural. p. 29.

m) Interpretem Ludovicus de Dieu vocat *Lucam* quendam, ut ipsi quidem videtur Maronitam. At Rich. Simonio lib. 2. Hist. Crit. N. T. videtur potius Europæus.

n) Confer Cosmæ Indoplevstæ locum à me allatum supra p. 145.

o) Thuanus ad A. 1565 qui Ungnadio emortualis fuit, testatur eum incredibili propagandæ religionis desiderio ardentem immensis sumtibus Biblia sacra & Theologorum aliquot scripta in linguam Turcicam & Croaticam converti, & ad gentes illarum linguarum peritas transferri curasse. Andreas Mollerus in Annalibus Freibergensibus p. 284. de eodem Ungnadio: er hat mit grossen Unkosten das Neue Testament / die Augspurgische Confession und andre Christliche Bücher in Croatische

bio est hoc MSto quod CPoli A. 1559. erutum est. Vetus quidem Testamentum Judæi Taurici Turcice legere dicuntur, sed qui in Turcia sunt Christiani, vel Syriace vel Arabice vel Græce vel Iberice vel aliter Scripturam legunt.

Vandalica. Vide supra, *Slavonica.*

Virginiana versio Bibliorum auctore *Jo. Elioto* lucem vidit Cantabrigiæ in Nova Anglia 1663. & 1685. 4. Sed alia plane est lingua Americanorum Virginiana qua Catechismum Lutheri editum esse paulo ante memorabam.

Wallica sive CambroBritannica Novi Test. versio excusa est Lond. 1567. 4. Bibliorum integrorum 1588. 1620. & 1689. 8.

Hæc de versionibus Novi Test. dicta sufficiant, in quarum multitudine cum videmus nullam plane repertam esse hactenus omnibus muneris absolutam, minus mirabimur Matthiam Flacium diligentem illum sacrarum litterarum scrutatorem jam olim scribere non dubitasse in parte 2. Clavis S. Scripturæ tractatu VI. *Verissimum sane est, nullam sacrorum Codicum versionem prorsus vel jam factam esse vel deinceps fieri posse, etiamsi ab aliquo angelo tentaretur, in qua plane nullus sit lapsus.*

XIX. *Commentaria Veterum quotquot edita sunt Græce vel latine in libros Novi Testamenti.*

Ex antiquis Ecclesiæ Doctoribus Græcis in *Matthæum* exstat Origenes sed non p) integer: tum Jo. Chrysostomus: & longe junior auctor operis q) Imperfecti.

In *Marcum* Victor Antiochenus & commentarius latine editus in editionibus latinis Chrysostomi.

In *Lucam* Titus Bostrensis, sive junior aliquis sub illo nomine.

In *Joannem* Origenes (iterum r) truncus) & Chrysostomus ac Cyrillus Alex. (itidem s) haud integer.)

 In

sche Sprache transferiren / und mit cerulischen und glagolischen Buchstaben zu Tübingen drucken lassen. Cyriacus Spangenbergius in Chronico Sax. ad A. C. 1564. notat hoc instituto fideliter eum adjutum esse à Primo Trubero Croate, Stephano Consule Austriaco, & Antonio Dalmata.

p) Græce à cap. XIII. 36. tantum ad XXII. 33. Sed latine ex veteri (Bellatoris ut videtur) versione usque ad XXVII. 66.

q) Desunt homiliæ in tria postrema Matthæi Capita, & opus ipsum latine tantum exstat, sicut quoque Euthymius nondum Græce prodiit.

r) Desinunt in Joann. XIII. 33.

s) Desunt quæ Cyrillus scripserat à cap. X. 17. ad XII. 49. quod non observantes quidam Jodoci Clichtovei supplementa pro Cyrilli verbis laudaverunt.

In *universos Evangelistas* Catenæ Patrum à Corderio & Possino editæ, tum latina commentariorum Theophili Antiocheni * versio, Theophylactus & Euthymius Zigabenus.

E latinis veteribus in *Matthæum*, Hilarius Pictaviensis, Hieronymus, Chromatii t) quædam: Augustini quæstiones, Christianus Druthmarus Grammaticus, Paschasius Ratbertus, Rabanus Maurus. Anselmus Cantuar. (sive ut alii Gvil. Parisiensis) & Rupertus Tuitiensis, ne de inedita Hildebrandi (postea Gregorii VII.) expositione dicam.

In *Marcum* Hieronymus & fragmenta sub Jo. Hierosolymitani nomine, vulgata.

In *Lucam* Ambrosius & qui editus est sub nomine Jo. Hierosolymitani.

In *Joannem* Augustinus, Alcuinus, Rupertus Tuitiensis.

In *Evangelistas universos* Augustini quæstiones & Arnobii junioris annotationes in loca quædam, & scriptores Harmoniarum quos infra separatim recenseo. Tum Beda, Hugo de S. Victore, & Tho. Aquinas in Catena aurea è Patribus collecta.

In *Acta Apostolorum* Græci Chrysostomus, Oecumenius, Theophylactus. E latinis Beda.

In *Epistolas Pauli* è Græcis Chrysostomus, Theodoritus, Oecumenius, Theophylactus: ne de Euthalii prologis dicam, & ineditis Jo. Damasceni scholiis, Photiique Commentariis MSS. Sola enim edita hoc loco referre mihi animus est. In Epistolam ad Romanos Origenes exstat è versione Rufini sub falso nomine Hieronymi. Prodiit etiam Basileæ 1537. 4. apud Robertum Winter Veteris Theologi Græci succincta in Epistolam ad Romanos exegesis, Jo. Lonicero interprete. Sed si recte memini eadem illa cum Theophylacto.

E latinis Hieronymus u), Pelagius sive potius Pelagianus quidam inter Hieronymi editus opera, alius item qui legitur inter opera Ambrosii x) & Hilarius Diaconus à multis incerta conjectura existimatur:

* Utrum Theophilus sit auctor, vide disquirentem Clariss. Tenzelium diss. Select. pag. 214. seq.

t) In caput V. & VI.

u) Hieronymi non in omnes Epistolas habemus, sed tantum ad Galatas, Ephesios, Titum ac Philemonem. Alter vero commentarius inter Hieronymi opera editus sive Pelagii ipsius, ut Vossio in Hist. Pelag. p. 11. seq. & Garnerio ad Mercatorem p. 367. persuasum, sive Pelagiani cujusdam, ut malebat Cotelerius ad Patres Apostol. T. 1 p. 89. seq. prætermisit Epistolam ad Hebræos.

x) Commentarius in Epistolam ad Hebræos alterius esse auctoris à reliquis & è Chrysostomo collectus videtur, cujus homilias in hanc Epistolam ex ore Magistri sui digessisse traditur Constantinus presbyter Antiochenus.

tur: Sedulius item Scotus & Remigius (non Remensis nec Lugd. sed) Antissodorensis sive Haymo Halberstad. Primasius, Beda sive Florus Lugdunensis, Rabanus Maurus, Lanfrancus Cantuariensis, Anselmus sive Herveus Cenomanensis, Petrus Lombardus & Jo. Sarisberiensis.

In *Epistolam ad Romanos* Petrus Abeilardus & Guilelmus Remensis y) *ad Galatas* Claudius Taurinensis, (quæ enim in Matthæum & reliquas Pauli Epistolas scripsit, nondum sunt edita.)

In *Epistolas Catholicas* è Græcis Oecumenius, ut breves adumbrationes sive explicationes omittam quæ in loca quædam harum Epistolarum leguntur sub nominibus Clementis & Didymi Alexandrinorum. Et Victoris Antiocheni Commentarium MS.

E latinis in primam Joannis Augustinus, in Epistolas Catholicas Beda.

In *Apocalypsin* Arethas & Andreas Græci: latini Victorinus, Tychonius inter Augustini Opera, Baringvedus sive Berengarius * Anglus sub specioso Ambrosii nomine editus, Primasius, Beda, Ambrosius Authbertus, Haymo, Anselmus Laudunensis, Bruno Casinensis, Richardus de S. Victore.

In Evangelia & Epistolas anniversarias Commentarius habetur è Patribus collectus à Smaragdo, & Homiliarium Pauli Diaconi, Rabani item Mauri Homiliæ & Radulfi Ardentis, Honoriique Augustodunensis. E Græcis Homiliæ Theophanis Ceramei.

Commentarii z) præcipui recentium in N. T. latine editi.

In *universam Sacram Scripturam.* Glossæ Ordinariæ & interlinearis auctores Walafridus Strabus Fuldensis & Anselmus Laudunensis, adjunctis commentariis Nicolai Lyræ & Pauli de Carthagena ad illa annotationibus. Antvverp. 1634. fol. sex Volum.

y) T. 4. Bibl. Cisterc. p. 174. seq.

* Vide Warthon. Auctar. ad Usser. de Scripturis vernaculis p. 397.

z) Pleniorem horum recensionem exspectabit lector à R. P. Longo Oratorii Parisiensis presbytero in Bibliotheca sacra Scripturæ quam incredibili studio jampridem instruit. Nam Gvil. Crowæi quidem Elenchus scriptorum in sacram Scripturam Lond. 1672. 8. quam fere sequi se profitetur Clariss. Lipenius in Bibl. Theologica, & Bern. Lamy in cälce Harmoniæ Evangelicæ, tum Jo. Caroli Caroli Pœtii Bibl. exegetico Biblica Lipf. 1703. 8. non sunt usque quaque accurata. Et summe Rev. D. Mayeri Bibilothecæ Biblicæ pars tantum prima lucem vidit, dum per ardua negotia hactenus prohibitus est Vir Magnificus reliquas absolvere.

Hugonis Cardinalis Commentaria. Venet. 1600. fol. octo voluminibus.

Dionysii Carthusiani. Lugd. 1573. fol. septem voluminibus.

Tho. de Vio Cajetani commentarii in totam S. Scripturam exceptis Cantico Canticor. Prophetis & Apocalypsi. Lugd. 1639. fol. quinque voluminibus.

Jo. Marianæ scholia Madrit. 1619. fol. & cum supplementis Petri Lanselii & notis Biblicis Emanuelis Sa. Antvv. 1624. fol.

Biblia magna Joannis de la Haye Paris. 1643. fol. quinq; Vol. in quo opere habes commentarios Jac. Tirini, Steph. Menochii, Emanuelis Sa & Jo. Gagneum atque Gvil. Estium in loca difficiliora. In ejusdem Bibliis maximis occurrunt præterea uberiora prolegomena, variæ versiones latinæ earumque concordia & commentaria Nicolai de Lyra. ibid. 1660. fol. tomis XIX.

Cornelii à Lapide commentaria in universam Scripturam excepto Jobo & Psalmis. Antvv. 1671. fol. decem Volum.

Francisci Junii & Imman. Tremellii Biblia cum brevibus notis. Editio optima Wecheliana 1603. fol. cum Pauli Tossani indice.

Jo. Piscatoris in utrumque Testamentum. A. 1646. fol. duobus Volum.

Critici sacri excusi Londini fol. tomis IX. in quorum VI. & VII. habes ad N. T. notas Vallæ & in Vallam Jac. Revii, tum Erasmi, H. Stephani, Francisci Vatabli, Seb. Castellionis, Isidori Clarii, Nic. Zegeri, Jo. Drusii, Jos. Scaligeri, Is. Casauboni, Jo. Cameronis, Ottonis Gvaltperii, Jac. & Ludovici Capellorum, Jo. Pricæi & viri summi Hugonis Grotii. Abrahami item Sculteti exercitationes Evangelicas. Recusi deinde sunt Critici in Belgio & Francofurti quoque 1701. cum duobus Voluminibus supplementorum, sed ad N. T. nihil quicquam accessit præter Nortoni Knatchbulli animadversiones & Andreæ Masii quædam.

Matthæi Poli Synopsis Criticorum & aliorum S. Scripturæ interpretum. Lond. 1669 - 1676. fol. quinque Vol. recusa Francofurti 1679. hinc Ultrajecti Jo. Leusdenio curante A. 1686. Denique iterum Francofurti minoribus typis A. 1694. 4.

Ludovici de Dieu notæ in utrumque Test. Amst. 1693. fol.

Jo. Dougtæi Analecta sacra in V. & N. T. Lond. & Amst. 1693. 8.

Daniel Brenius in utrumque Test. ibid. 1664. fol.

Lucæ

Lucæ Osiandri Biblia cum notis. Francof. 3. Volum. 1608. fol. D. Abrahami Calovii Biblia illustrata. Francof. 1672. fol. quinque Volum. Prætereo Jac. Raupinm, aliosque.

In *totum Novum Testamentum* Nicolaus Gorram. Antvverp. 1617. 1620. duobus Volum. fol. Benedictus Arias Montanus. Antvverp. 1575. 1588. 4. Alphonsus Salmeron Madrit. 1597-1602. sedecim Voluminibus & Brixiæ 1601. denique Colon. 1602. 1604. Natalis Bedda, Ed. Leus, Stunica &c. in loca varia N. T. contra Erasmum, è quibus Stunica ceteris eruditior legitur etiam in Criticis Anglis.

Jo. Calvinus in totum N. T. excepta Apocalypsi. Theod. Beza, Rudolphus Gvalther9, Bened. Aretius, Augustinus Marloratus, Dan. Tossanus, Joannes Coccejus &c. ne dicam de antiTrinitariis Socino, Crellio, Schlichtingio, Wolzogenio, & Georgio Enjedino, cujus detorsiones confutavit Haberkornius, ac nuper in Germanico opere de divinitate CHRISTI Philippus Jacobus Spenerus ὁ μακαρίτης.

Henr. Hammondi Paraphrasis & commentarius ad N. T. ex Anglico latine translatus à Jo. Clerico V. C. qui suas & ipse notas addidit. Amst. 1698. fol.

His adde notas Criticas ad N. T. scriptas à Joach. Camerario, Dan. Heinsio, Alexandro Moro, Nortono Knatchbull, ac nuper à Clariss. Viro Lamberto Bos. Et commentaria Victorini Strigelii, Matthiæ Flacii atque Erasmi Schmidii in N. T. notasque haud contemnendas Jo. Michaëlis, Theologi Gryphisvvaldensis, editas nuper cum præf. Rev. D. Jo. Fechtii. Rostoch. 1706. 4.

In *quatuor Evangelia* Jacobus Faber, Jo. Maldonatus, Adamus Contzen, Aloysius Novarinus, Franciscus Lucas Brugensis, Joannes de Sylveira Lugd. 1681. fol. tribus Volum. quinta editio. Petrus Possinus in spicilegio Evangelico.

Jo. Lightfootus, Balduinus Walæus, Jo. Boisius, Petrus Keuchenius. Henr. Bullingerus.

Martinus Bucerus, Erasmus Sarcerius, & Jo. Georgius Dorsheus nuper admodum vulgatus cum erudita præfatione Theologi insignis Jo. Fechtii. Hamburg. 1706. 4.

De Harmoniis Evangelicis dixi inferius separatim.

In *Matthæum* Thomas Aquinas, Alphonsus Tostatus hujusque Epitomator Petrus Ximenes, Jacobus Alphonsus de Avendano, Jo. Fe-

rus,

rus, Paulus Pallacius de Salaza, Franciscus Titelmannus, Matthias Honcamp. Mogunt. 1690. 8. tribus Vol.

Frid. Spanhemii patris dubia Evangelica, & Frid. Spanhemii Filii Vindiciæ Evangelicæ T. 3. Opp. Jo. Pricæus, Carolus Maria de Veiel. Et in loca selecta Franciscus Gomarus. Christoph. Pelargus. Wolfgangus Musculus. Simon Episcopius in capita priora XXIV.

Petrus Kirstenius, Jo. Gerhardus, cum Jo. Ernesti Gerhardi fil. Analectis: Jo. Brentius, Ægidius Hunnius, Dav. Chytræus, Melanchthon &c. Petri Winstrupii pandectæ in prima X. capita, duobus Vol. in folio. Auctor speciminis Antiquitatum abstrusiorum in Matthæo Ao. 1657. 4.

In *Marcum* lectiones II. Joannis Gersonis, Commentarius Angeli del Paz, Stanislaus Socolovius, Joannes Soarez Episcopus Conimbricensis.

Carolus Maria de Veiel, Lamb. Danæus.

Christophorus Hegendorfinus, Jo. Winkelmannus.

In *Lucam* Bonaventura, Angelus del Paz, Didacus Stella, Socolovius, Soarez, Franciscus Toletus.

Jo. Pricæus, & in loca quædam cap. 1. & 2. Franciscus Gomarus, Christoph. Pelargus.

Jo. Brentius, Jo. Winkelmannus, Franciscus Lambertus.

In *Joannem* Thomas Aquinas, Bonaventura, Claudius Gvillandus, Benedictus Pererius, Franciscus Titelmannus, Franciscus Ribera, Jo. Ferus, Franciscus Toletus.

Jo. Oecolampadius, Wolfg. Musculus & in loca selecta Gomarus, in caput X. & XI. Pricæus, Christoph. Pelargus.

Jo. Brentius, Phil. Melanchthon, Alexander Alesius Scotus professor Lipsiensis, Caspar Cruciger, Cassiodorus Renius, David Chytræus, Jo Wigandus, Nicolaus Selneccerus, Ægidius Hunnius, Georgius Mylius, Paulus Tarnovius, Wilh. Lyserus & Christianus Nifanius. Francof. 1684. 4. denique Analysis ac paraphrasis D. Seb. Schmidii. Argent. 1684. 4.

In *Acta Apostolorum* Jo. Ferus, Caspar Sanctius, Aloysius Novarinus, Bened. Pererius, Arturus Pitseus, Jo. Lorinus, Libertus Fromondus, Nicolaus du Bois, Jo. de Sylveira Lugd. 1678. fol.

David Pareus, Henr. Bullingerus, Jo. Pricæus, Jo. Lightfootus, Balduinus Walæus, Jo. Boisius, Jo. Pearsonii Annales Paulini & prælectiones

ctiones in prima capita Actor. Caſpar Streſo, & Carolus Maria de Veiel. Multis Actorum locis afferunt quoque lucem Sam. Baſnage V. C. T. 1. Annalium & Lud. Cappellus in Hiſtoria Apoſtolica illuſtrata. Tum vitæ S. Pauli ſcriptores de quibus ſupra p. 151. Gerbrandum vero van Leevven qui paraphraſi & notis eruditis hunc librrm Belgico ſermone explicuit Amſt. 1704. 8. duobus Vol. aliosque qui Anglico, Germanico, Gallico idiomate illum ſunt interpretati, de induſtria prætereo, quoniam eos tantum referre conſtitui qui latina lingua editi ſunt.

Neque omittendi qui Acta illuſtrarunt è noſtris, Juſtus Jonas, Jo. Brentius, Dan. Arcularius à Balth. Menzero editus, Nic. Selneccerus, Ægid. Hunnius, Chriſtoph. Pelargus, Georgius Calixtus, Jo. Tobias Major, Jo. Georgius Dorsheus & Jo. Gerhardus cum analectis Jo. Erneſti Gerhardi filii.

In *Epiſtolas Pauli*. Tho. Aquinas, Jac. Faber, Benedictus Juſtinianus, Jo. Gagnejus, Franciſcus Titelmannus, Petrus Stævartius, Gvil. Eſtius, Jac. Natlantus, Petrus Launæus, Aloyſius Novarinus, Iſaacus Habertus, Bernardi Pionii Minoritæ Capucini Analyſis paraphraſis & Commentarius. Pariſ. 1703. fol.

Wolfgangus Muſculus, Dav. Pareus, A. Hyperius, A. Schultetus.

Conradus Vorſtius in omnes, exceptis poſteriore ad Tim. ad Titum, Philem. & Hebræos.

Ægidius Hunnius, Frid. Balduinus, Til. Heshuſius, G. Major, Chriſtianus Chemnitius, Jo. Quiſtorpius, Eilhardus Lubinus, Nic. Selneccerus (excerpta ad Hebræos) & Georgius Calixtus.

In *Epiſt. ad Romanos* Dominicus à Soto, Jo. Ferus, Cornelius Muſſus, Derbaiſius.

Jac. Altingius T. III. IV. Opp. Caſpar Streſo, Chriſtoph. Wittichius, Wilh. Momma, Simon Epiſcopius in Capp. VIII - XI. Jacobus Arminius in caput IX.

Jo. Brentius, Jac. Wellerus, Dav. Rungius, Auguſtus Varenius, Seb. Schmidii in prima ſex capita commentarius & paraphraſis capitum XII. Philippi Jacobi Speneri paraphraſis è Germanico latine verſa. 8.

In *Epiſt. 1. & 2. ad Corinthios* Libertus Fromondus, Antonius Pereſius, Adamus Contzen.

Robertus Rollocus,

David Rungius, ac D. Speneri paraphrasis.

In *priorem* Tho. Mortonus & Jo. Lightfootus & in caput XII. Jo. Pricæus: Paraphrasis Seb. Schmidii.

In *Epist. ad Galatas* Adamus Contzen, Marinus Grimannus, & Hieron. Seripandus.

Johannis van der Weyen Analysis, in Variis sacris; & Wilh. Mommæ meditationes posthumæ. Franciscus Gomarus.

D. Lutherus, Jo. Brentius, Andreas Kunadus, Barthol. Battus, Hieron. Kromayerus, Dan. Lagus, Justus Fevverbornius, Frid. Weisius Helmst. 1705. 4. Seb. Schmidii Analysis & commentarius. Exstat quoque commentarius locuples D. Speneri, sed Germanice, & Jo. Lockii paraphrasis notis illustrata, Anglice.

In *Epist. ad Ephesios* Gabriel Vasquez, Augustinus de Quiros.

Anonymus è Bibl. Joannis ArchiEp. Eboracensis cum notis in V. T. editus Cantabrig. 1653. 8. & Clariss. Rhenferdi cura recusus Amst. 1703. 8. Ludov. Crocius.

Hieron. Wellerus, Meno Hannekenius, Barthol. Battus. Dan. Lagus, Jo. Tarnovius: D. Speneri commentarius postumus in Epist. ad Ephes. & Coloss. Germanice editus. Sermones Petri Bosc, Gallicè.

In *Epist. ad Philippenses* Jo. Antonius Velasquez Antvverp. 1637. fol. 2. Volum.

Franciscus Gomarus & Jo. Dallæi sermones Gallice editi.

Barthol. Battus, Jo. Tarnovius.

In *Epist. ad Colossenses* Augustinus de Quiros.

Franciscus Gomarus, Jac. Altingii Analysis exegetica T. 4. Opp. ne de iis dicam qui Anglice hanc Epistolam explicarunt ut Tho. Cartvvrightus, vel qui Belgice & quorum etiam Germanice versio fertur, ut David Knibbe & Jo. d'Outrein.

Analysis & Commentarius Seb. Schmidii. Frid. Rappoltus, Jo. Tarnovius.

In *Epist. 1. & 2. ad Thessalonicenses* Gabr. Vasquez.

Franciscus Gomarus.

Seb. Schmidii paraphrasis, Jo. Tarnovius, Hieron. Wellerus.

In *1. & 2. ad Timotheum* Claudius Espencæus.

Jo. Pricæus.

Jo. Gerhardus.

Prioris paraphrasis auctore Seb. Schmidio.

In

In *Epist. ad Titum*, Espencæus, Jo. Gopyli paraphasis.

Jo. Pricæus, Jo. Wallisius Tomo III. Opp.

Frid. Rappoltus, Jodocus Willichius, Jo. Henr. Wildhagen præside D. Jo. Fechtio Rostoch. 1692 4.

In *Epist. ad Philemonem* Franciscus Fevardentius.

Jo. Pricæus, Lamb. Danæus, Franciscus Gomarus.

Scipio Gentilis, Christianus Fridericus Frankenstein Lipf. 1665. 12. Paraphrasis Seb. Schmidii.

In *Epistolam ad Hebræos* Franciscus Ribera, Lud. de Tena.

Jo. Braunius, Christoph. Wittichius, Petrus van Hœke, Caspar Streso & in priora IX. capita Jac. Altingius T. IV. Opp. Exstat & Commentarius eruditus & copiosus Anglice editus à Jo. Ovveno. fol.

Sebast. Schmidius, Jo. Henricus Majus, Justus Christophorus Schomerus, Casp. Erasmi Brochmanni commentarius postumus Hafn. 1706. 4. Jo. Schultze Rectoris Hamb. A. 1707.

In *Epistolas Catholicas* Tho. Aquinas sive alius junior, (allegat enim Lyranum) Jo. Lorinus, Nic. Serarius.

Franciscus Gomarus, Conradus Vorstius.

Eilhardus Lubinus, Conradus Hornejus.

In *Epistolam Jacobi*.

Petrus Stævartius, Augustinus de Quiros, Franciscus Fevardentius.

Jacobus Laurentius.

Caspar Erasmus Brochmannus, Christoph. Samuel Martini, Seb. Schmidii Analysis ac paraphrasis.

In Petri utramque Franciscus Fevardentius & Jo. Baptista Folengius, ut alios quam plurimos omittam quos videas licet apud Ludovicum Jacobum à S. Carolo in Bibliotheca Pontificia p. 180. seq.

Guil. Amesius in utramque, & in posteriorem Thomas Smith.

Jo. Gerhardus, Hieron. Wellerus, Nic. Selneccerus.

In *Epistolam primam Joannis* Jo. Ferus, Petrus Maldonatus, Jo. Baptista Folengius.

Jo. Pricæus, Simon Episcopius.

Seb. Schmidius, Ægidius Hunnius, Frid. Rappoltus, & ζητήματα postuma Jo. Georg. Dorshei in primam Joannis & secundam Rostoch. 1697. 4.

In Joannis secundam & tertiam.

Jo. Pricæus.

Jo. Benedictus Carpzovius, Fil. cujus commentarius legitur inter Opp. Theologica D. Rappolti.

In *Epistolam Judæ* Augustinus de Quiros, Franciscus Fevardentius, Nic. du Bois, Jac. Bolducius.

Hermannus Witsius in Meletematis Leidensibus, Jo. Pricæus, Antonius Grellotius.

Samuel Pomarius, Jo. Gerhardus, Jo. Georgius Dorsheus & Brandanus Henricus Gebhardi. Francof. 1700. 4. Christoph. Samuel Martini. Petrus Kirstenius.

In *Apocalypsin* Tho. Aquinas, Joannes Hussus (sine nomine auctoris Witeb. 1528.) Bernardinus Senensis, Franciscus Ribera, Jo. de Sylveira, Lud. ab Alcasar (quem in multis secutus est Bossvetus a) in commentario ad Apocalypsin Gallice edito Paris. 1689. 8.) Lib. Fromondus, Dan. Herveus.

Jo. Pricæus, H. Morus, Josephus Medus, Antonius Grellotius, Jo. Marckius, & qui Bossveti hypothesin ad examen revocavit Campegius Vitringa. Exstat & Anglice ac Germanice Peganii dilucidatio propria visionum Apocalypseos.

Jo. Gerhardus, Jo. Cluverus, Matthias Hoë, Hieron. Kromayerus, Jo. Winkelmannus, Matthæus Hofmannus b) & Caspar Heunischius, Brandani Henrici Gebhardi Isagoge & paraphrasis.

XX. *Harmoniæ Evangelicæ Scriptores Veteres.*

De harmonia Evangelica in quam sæculo XII. latine commentatus est *Zacharias Chrysopolitanus* Tom. XIX. Bibl. Patrum edit. Lugd. obvius, quamque vetus latinus interpres *Victor Capuanus* c) venditavit sub falso nomine *Tatiani:* & de altera quam latine vertit & sub *Ammonii Alex.* nomine edidit Ottomarus Luscinius Augustæ Vindel. 1523. sed quæ & ipsa Tatiano d) tribuitur in versione antiqua Theotisca per Clariss. Palthenium nuper vulgata, non repetam ea quæ dixi in Codice Apocrypho N. T. pag. 378. seq. Utraque latine, in Orthodoxographis & in Biblio-

a) Rich Simon III. 31. Epist. select.

b) Vide Acta Erud. 1688. p. 590. seq.

c) Hujus Victoris Capuani Catenam MS. in Evangelia habuit Fevardentius, & ex eadem Fragmenta quædam Polycarpi produxit ad Irenæi III. 3. laudata etiam Grotio ad Jo. XVII. 4.

d) Tatiano adscribit quoque Baronius. Sed ab ejus sententia discedunt non sine causa Viri doctissimi. Vide Antonium Pagi ad A. C. 172. n. 3.

bliothecis Patrum plus ſimplici viceedita eſt. Poſterior è Luſcinii verſione & recognitione Caſparis Bruſchii prodiit etiam Erfurti 1544. 8. & in Micropresbytico Baſil. A. 1550. fol.

Theophili Antiocheni perinde ut genuina Tatiani Harmonia Evangelica periit: ſi modo ulla unquam exſtitit Theophili Harmonia, & non Hieronymus Theophili commentarios in Evangelia, quos cum reliquorum ejus ſcriptorum elegantia congruere negat in Catalogo c. 25. & quorum latinam verſionem hodie habere e) nos ſunt qui exiſtiment, cum Tatiani Monoteſſaro confundeus ſcripſit Epiſtola CLI. ad Algaſiam: *Theophilus Antiochenæ Eccleſiæ ſeptimus poſt Petrum Apoſtolum Epiſcopus quatuor Evangeliſtarum in unum opus dicta compingens ingenii ſui nobis monumenta reliquit.* Conf. Zacharias Chryſopolitanus p. 742. ex Hieronymi Homilia de villico iniquitatis.

Fragmentum Epiſtolæ *Julii Africani* ad Ariſtidem quo conciliatur genealogia CHRISTI in Matthæo & Luca, ſervavit Euſebius lib. I. Hiſt. cap. 7.

Euſebii libri περὶ διαφωνίας Εὐαγγελίων quos memorat Hieron. Catalogo c. 81. & ad Matthæi I. interciderunt. Exſtant vero ejus *Canones Evangelici* quibus ſecutus Ammonium Alex. f) per X. columnas capitula Evangeliſtarum (qualia è veteri computatione etiam in melioribus N. T. editionibus & in vett. MSS. ad marginem notantur) ita inter ſe comparavit, ut ſtatim appareat quotnam & quibus in pericopis Evangeliſtæ eandem rem referant. Hi Canones jam omiſſa jam præmiſſa Epiſtola Euſebii ad Carpianum præfiguntur Græce quibusdam N. T. editionibus ut Eraſmi, Rob. Stephani A. 1550. & Polyglottis: Latine ex Hieronymi verſione occurrunt in editionibus Doctoris illius Stridonenſis, & in Orthodoxographis. Sed & Æthiopice in editione N. T. Æthiopica. Similiter Arabice, Syriace, Coptice, Angloſaxonice exſtant in Codicibus Novi Teſt. illarum linguarum MSS. Præterea in veteri ſcholio ad Marcum quod è Codice Bibl. Regiæ produxit Rich. Simon lib. III. Hiſt. Crit. N. T. p. 89. allegatur Euſebius ἐν τῷ πρὸς Μαρῖνον περὶ τῆς δοκούσης ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις περὶ τῆς ἀναστάσεως διαφωνίας.

Epiphanium à viris quibusdam doctis inter ſcriptores Harmoniæ Evangelicæ referri video, propter ea ni fallor quæ diſputat hæreſi LI. Alogorum.

Dd 3 *Augu-*

e) Theophili eſſe negant Cotelerius ad Patres Apoſtol. T. 1. p. 16. Tillemontius, Albertus & alii.

f) Hieron. præf. in Evangelia ad Damaſum, & Iſidorus Hiſp. VI. 15. Origg.

Auguſtini libri IV. de Conſenſu Evangeliſtarum leguntur in parte poſteriore Tomi tertii editionis luculentæ Operum Doctoris Hipponenſis quam Monachis Benedictinis Franciſco Delfau, Thomæ Blampino & aliis viris doctis congregationis S. Mauri Chriſtianus orbis debet.

De *Hieronymo* vetus ſcriptor à Jo. Mabillonio T. IV. Analect. editus: *Evangelii Hiſtoriam ita conciliatoriis* g) *diſſertationibus declaravit, ut unicam fore arbitretur.* Videlicet in commentariis ſuis ad Matthæum & in aliis ſcriptis, ſubinde ſpeciem διαφωνιῶν in Evangeliis conatur tollere, licet nullum ejus opus peculiare ſub titulo Harmoniæ Evangelicæ exſtat.

Juvenci Metaphraſis Poëtica latina Hiſtoriæ Evangelicæ merito huc refertur, perinde ut Theotiſca illa vetus *Otfridi.*

Utrum *Conſtantini M* Imperatoris τριαστὰ & τετραστὰ huc ſpectent, quæ memorat Euſebius in ejus vita III. 37. eruditus Lector judicet. Sane ita viſum Joanni Lightfooto Hor. Hebraic. ad Joannis VIII.

Ex *Heſychii* Hieroſolymitani h) Εὐαγγελικῇ συμφωνίᾳ præſtantiſſimus Cotelerius Tomo III. monumentorum Eccleſiæ Græcæ edidit cum verſione ſua & notis συναγωγὴν ἀπορίων καὶ λύσεων, quibus loca nonnulla Evangeliſtarum inter ſe conciliantur.

Anonymi Monoteſſaron juſſu Ludovici Pii compoſitum quod evolvit olim D. Lutherus, ſervatur in Bibliotheca Paulina Lipſienſi & celebratur à Joachimo Fellero τῷ μακαρίτῃ in præfat. ad Catalogum MSS. illius Bibliothecæ. Andreas quoque Oſiander teſtatus eſt uſum ſe eſſe *Anonymi* veteris harmonia è Monaſterio ad fontem ſalutis.

Clementis presbyteri Lanthonienſis (circa A.C. 1170. clari) Harmoniam à latino Anglice verſam à Jo. Wicklefo ſervant Angli MS. in ſuis Bibliothecis.

Prætereo alios ſequioris ætatis ſcriptores Harmoniarum Evangelicarum Gvidonem de Perpiniano, Ludolphum Saxonem Petrum Lombardum & Jo. Gerſonem: Petrum Comeſtorem in Hiſtoria Scholaſtica, Simonem Carſulanum ſive de Caſſia cognomento Fidatum (qui Florentiæ A. 1348. obiit) libris XV. de geſtis Salvatoris. Colon. 1545. fol. atque ἀντικειμένων utriusque Teſtamenti ſcriptorem Julianum Pomerium.

Harmo-

g) Ita forte legendum pro *conſolatoris.* Cotelerius legit *conciliatoris.*

h) Solenne eſt huic Heſychio geſta & dicta CHRISTI, quo facilius difficultates etiam perleves ſolvat, multiplicare, uti faciunt è recentioribus A Oſiander, Carolus Molinæus, Codomannus, Jo. Cluverus, Abr. Calovius, Caſp. Hermannus Sandhagenius.

Harmoniæ Evangelicæ ſcriptores recentiores ordine litterarum recenſiti.

Joannes Aleſius Lichæ 1605. 8.
Natalis Alexander in expoſitione litterali & morali Evangelii JESU CHRISTI ſecundum IV. Evangeliſtas Pariſ. 1703. fol.
Chriſtophorus Althoferus Jen. 1653. 1658. 4.
Anonymi Concordia Evangelica Pariſ. 1653. edita, & Tillemontio atque aliis ſæpe laudata.
Anonymi alterius Concordia edita Gallice ſub titulo: Meditations ſur l'Hiſtoire & la Concorde des Evangiles. Bruxellis 1676. 12. duobus Vol.
Anonymi Angli Harmonia in Bibl. Uſſerii reperta & ex Anglico Germanice translata Francof. 1672. 8. & cum præfat. Auguſti Hermanni Franckii, Halæ Sax. 1700. 8.
Jo. Avenarius. Baſil. 1588. 12.
Jacobus de Auſoles Pariſ. 1610.
Jo. Banzius. Colon. 1624. 4.
Cæſar Baronius & Sam. Basnage Tomo primo Annalium.
Sebaſt. Barradii Luſitani Commentaria in Concordiam Evangelicam. Mogunt. 1601. fol. quatuor Volum.
Benjamin Beauport Franciſcanus. Pariſ. 1552. 8. Gallicè.
Thomæ Beauxamis Carmelitæ Commentarii in Harmoniam Evangelicam ex antiquis Patribus congeſti. Pariſ. 1590. 2. Vol.
Balthaſaris Bebelii Antiquates Evangelicæ. Argent. 1673. 4.
Cæſaris Becilli Urbinatis connexio Evangeliorum in qua textus ordine ſervato rerum geſtarum ſeries indicatur. Rom. 1623. Pariſ. 1631. & 1651. 12.
Detlevi Becmanni vita CHRISTI Meditationibus ducentis illuſtrata. Hamb. 1684. 8. Germanice.
Jani Bircherodii ſeries Chronologica Annorum JESU CHRISTI. Hafniæ 1679. 4.
Joannis Bourgheſii Profeſſoris Duacenſis Hiſtoria & Harmonia Evangelica tabulis & quæſtionibus explicata. Montibus Hannoniæ 1644. fol.
Jo. Briſſonius ſive Buiſonius. Rom. 1576. 8. Colon. 1604. 12.

Anto-

Antonius Brockevius. Colon. 1539.

Jo. Bugenhagenii Pomerani Concordia Evangelica Historiæ passi CHRISTI & glorificati. Witeb. 1524. 8.

Florentii de Bruin, Dordraci 1690. 8. Belgicè.

Henrici Buntingii, Magdeb. 1589. fol. cum septem annorum CHRISTI (1. 2. 30-34.) Calendariis Historicis.

G. Calixti Concordia Evangelistarum ex ejus dictatis inscio auctore edita Halberstadii 1624. 4. & deinde sæpius alibi.

Abr. Calovii harmonia Germanice, Witeb. 1680. 8. & latine in Bibliis illustratis Tomo primo N. T.

Centuriatores Magdeburgenses Tomo I. capite X.

Jo. Calvini i) Harmonia ex Matthæo Marco Luca (nam in Joannem separatim scripsit) Genev. 1555. fol. ex officina Rob. Steph. & sæpius deinde alibi, & inter opera. Etiam Gallice & Germanice.

Tho. Cartvvrighti Harmonia Evangelica per Analysin Logicam & Mephrasin historicam illustrata. Amst. 1630. 4.

Matthæi à Castro epitome Concordiæ Jansenianæ. Antvv. 1593. 8.

Martini Chemnitii Harmonia Evangelica à Polycarpo Lysero k) & Jo. Gerhardo continuata atque ad umbilicum perducta. Francof. 1593. 1608. 4. Jenæ 1617. 1626. 1627. 4. & Francof. 1615. fol. Genev. 1628. 1645. Roterd. 1646. Hamb. 1647. Francof. 1657. Hamb. 1704. fol. duobus Volum.

Joannis Christiani speculum Harmonicum præcipuarum harmoniarum. Bernæ 1642. 4. & Germanicè A. 1643. teste Lipenio, ipse enim librum haud vidi.

Joannis Clerici Harmonia Evangelica, in qua uno conspectu quatuor columnis verba Græca Evangelistarum integra conferuntur, addita latina versione vulgata, & editoris paraphrasi. Amst. 1699. fol. & latine tantum Francof. (titulus præfert Lugdunum) 1700. 4. Anglice quoque prodiit Lond. 1700. 4. Fatetur Clericus in ordine præ ceteris institisse se vestigiis Jo. Richardsoni, de quo infra. Etiam notas

i) Calvinus Andreæ Osiandro veluti è diametro adversatur, & dum temporis ordinem sæpissime ab Evangelistis neglectum supponit, etiam ubi diversa narrare videntur Evangelistæ, unam eandemque rem ab illis referri arbitratur. Dicam & hic cum Livio XXVI. 49. *Si aliquibus assentiri necesse est, media simillima vero sunt*, nam ambæ sententiæ & Osiandri illa & hæc Calvini excedere aliquando modum videtur, ut magno Chemnitio probe observatum.

k) Lyserus incepit à capite 52. Gerhardus à capite 141. Ex merito commendatur hoc opus in Consiliis Witebergens. Theolog. part. 1. tit. 1. num. 4. In tabulas illud redegit David Klugius ὁ μακαρίτης.

notas in hanc Harmoniam suam pollicetur in memoriis litterariis Trivultinis A. 1702. parte I. p. 157.

Jo. Cluverii Harmonia Evangelistarum digesta secundum paschata & itinera CHRISTI, edente filio Mich. Cluvero. Rostoch. 1628. 4. paucis constans foliis.

Harmonia Brunonis Cognati Carthusiani, quem de nonnullis monet Petavius II. 12. Epist.

Laur. Codomannus. Norimb. 1568. 4. Germanicè.

Alanus Copus. Lovan. 1572. Duac. 1603.

Bernh. Copus, una cum Jo. Alesio de quo supra. Lichæ 1605. 8.

Simonis Corroyi, Ord. Cœlestinorum, Consonantia Evangelica. Lugd. 1547. Antvv. 1591.

Pauli Crellii. Witeb. 1566. 8. Germanice, è Bugenhagio fere.

Adriani Crommii è Soc. Jesu. Lovan. 1633.

Jacobi Dornkrellii ab Eberhertz patris & filii, in Harmonia Biblica Luneburg. 1686. fol. Germanicè, & novis curis filii de integro ibid. 1688. 8. separatim sub titulo: der Evangelischen Vergleichung zweyte Arbeit.

Tho. Draxi Harmonia, Calvinum potissime oppugnans, ut Lipenio notatum.

Laurentius Echard in Historia Ecclesiastica generali trium priorum sæculorum Lond. 1702. fol. Anglicè.

Laurentius Edingerus in delineatione Harmonica ἀκολουθείας Evangelii de CHRISTO. Hafn. 1670. 8.

Ruperti Erythrophili Pastoris Hanoverani Catena aurea in Harmoniam Evangelistarum. Magdeb. 1604. 4. & Germanice 1608. 4.

Andreæ Fabri syntagma Hist. Evangelicæ Harmonicum. Germanicè. Ulmæ 1652. 4.

Christophori Fischeri. Ulsenæ 1575. 1579. 1583. fol. Concionibus Germanice habitis.

Laur. Forerus in vita JESU CHRISTI. Dillingæ 1640. 8.

Michael Fouqué. A. 1574. Gallicè. Confer Rich. Simonis Epistolas selectas lib. 2. p. 101.

Paulus Frisius de tempore ministerii CHRISTI. Witeb. 1604. 4.

Henr. Gartvvaithi Harmonia Evangelica Lond. 1630. 4. Anglicè.

Jo. Gerhardi. Vide supra in Chemnitio.

Roberti Gouleti. Paris. 1535. 8.

Sam. Gradockii. Lond. 1668. fol. Anglice.

Frid. Greiffenii. Germanicè.

Jo. de la Haye Historiæ Evangelicæ dispositio ipsis Evangelistarum verbis ordinata serie distributa. Duaci 1607. 4. Ej. Triumphus veritatis ordinati Evangelii quadriga invecta SS. Patrum exercitu stipata. ibid. 1609. fol.

Jo. Henricus Heideggerus libro III. Enchiridii Biblici cap. VI.

Protasius Henriettus. Paris. 1667. 4. Gallicè.

Joannes Hiud. Lond. 1632. 8. Anglicè.

Jo. Hussi Collectio gestorum CHRISTI secundum tres annos prædicationis ejus digesta. Inter ejus opera Norimb. 1558. fol.

Cornelii Jansenii Gandavensis Episcopi Commentaria in Concordiam Evangel. Lugd. 1571. fol. & 1582. 1594. & sæpius aliis in locis.

Cornelii Jansenii Iprensis Tetrateuchus. Lovan. 1639. 4.

Petri de Irurosqui, Navarri Dominicani series Evangelii &c. Stellæ Navarrorum 1557. fol.

Davidis Klugii Harmonia Evangelistarum Chemnitio-Lysero-Gerhardiana in tabulas redacta. Jen. 1670. 4.

Antonii à Koninckstein Enarratio in Monotessaron Evangelicum. Colon. 1539. 8.

Jo. Kromayeri, Superintend. Vinariensis A. 1636. 8. Germanicè.

Bernardi Lamy Presbyteri Oratorii Paris. Harmonia sive Concordia IV. Evangelistarum. Paris. 1689. 12. Ejusd. Commentarius in Harmoniam cum Apparatu Chronologico & Geographico & præfatione in qua demonstratur veritas Evangelii. ibid. 1699. 4.

Jo. Lightfoot Harmonia Evangelistarum inter se & cum V. T. tomo I. Opp.

De Polycarpi Lyseri Patris (qui A. 1610. Dresdæ obiit) Harmonia Evangelica. Vide supra in Chemnitio.

D. Val. Ernesti Læscheri tentamen accuratæ Harmoniæ. In relationibus novantiquis Germanice editis A. 1701. p. 164. seq.

Eilhardi Lubini Harmonia Græcolatino Germanica, Rostoch. 1616. 4.

Severini Lubomlii Poloni Ord. Prædicatorum. Cracov. A. 1607. fol.

Reinardi Lutz. Basil. 1561. fol.

Jo. Henrici Maji Theologi Giessensis Harmonia Evangelica l) omnium dictorum & factorum Domini nostri JESU CHRISTI usque ad Pascha

l) Auctor ipse in præf. *Compendium non tantum vasti operis Chemnitio Lyseriani, Lightfootiani aliorumque exhibeo, sed & occasionem suppedito plura meditandi.*

Paſcha σαυρώσιμον, perpetua paraphraſi & commentario ex ſingulis commatibus cognitionem veritatis & praxin pietatis commonſtrante illuſtrata. Gieſſæ 1707. 4.

Jo. Matheſii Hiſtoria JESU CHRISTI è IV. Evangeliſtis Norimb. 1568. Germanicè.

Gerhardi Mercatoris Harmonia Duisburgi, 1592. 1603. 4.

Gortvvaldi Meſchini tabula novæ Harmoniæ Evangelicæ edita Spiræ, teſte Lipenio.

Theobaldi Meuschii Harmonia Evang. Hanov. 1604. 4.

Caroli Molinæi Collatio & unio Evangeliſtarum Hanov. 1565. 4.

Rich Montacutius in Θεανθρωπικῷ ſive Originibus Eccleſiaſticis. Lond. 1636. 1640. fol. duobus Volum.

G. Oenopolæ Harmonia. Francof. 1607. fol.

Jo. Godfridi Olearii Vita CHRISTI. Halis Sax. 1669. 12. Germanice.

Andreæ Oſiandri Harmonia Græce & latine libris IV. in quibus Evangelica hiſtoria è quatuor Evangeliſtis ita in unum eſt contexta, ut nullius verbum ullum omiſſum, nullum alienum immixtum, nullius ordo turbatus, nihil non ſuo loco poſitum: omnia vero litteris & notis ita diſtincta ſunt, ut quid cujusque Evangeliſtæ proprium, quid cum aliis & cum quibus commune ſit, primo ſtatim adſpectu deprehendere queas, addito libro annotationum & Elencho ſive Indice per tabulas argumentorum. Baſil. 1573. fol. & Germanice per Jo. Schvveinzerum. A. 1540. 8.

Pauli de Palatio. Conſtatiæ 1605. 4.

Joach. Perionii. Pariſ. 1553. fol.

Potenſteineri. Amſt. 1653. 4. Germanice edita & Lipenio memorata.

Dionyſius Petavius XII. 18. Doctrinæ temporum.

Paulus Pezron in Hiſtoria Evangelica per Judaicam & Romanam confirmata. Pariſ. 1696. 12.

Jo. Georgius Pritius in tabula Chronologica cap. XXXVI. Introduct. in lectionem N. T. Lipſ. 1704. 12.

Barthol Radmannus de Vita CHRISTI. Francof. 1600. fol.

Vincentii Regii è Soc. JEſu dilucidatio Concordiæ & Hiſtoriæ Evangelicæ libris VIII. Colon. 1615. fol.

Joannis Pauli Reſenii Apparatus Evangelicus ſive Harmonia IV. Evangeliſtarum, neſcio an edita.

Jo. Richardſoni Ardachadenſis in Hibernia Epiſcopi Harmonia exhibita à Jacobo Uſſerio ad calcem Annalium V. T.

Joannis Roberti Arduennatis è Soc. JEſu Myſticæ Ezechielis Quadrigæ hoc eſt Sancta Evangelia Hiſtoriarum & temporum ſerie vinculata Græce & latine. Mogunt. 1615. fol.

Franciſci de Roxas Toletani Commentaria in Concordiam Evangeliorum ſecundum ordinem Evangeliorum totius anni. Madrit. 1621. fol.

S. le Roux Concordia IV. Evangeliſtarum. Pariſ. 1701. 8.

Jo Rubi Hannonii. Colon. 1572. 8.

Dan. Sachſii Concordia Evangeliſtarum Concionibus 300. explicata Francof. 1651. 1658. 1662. fol. tribus Volum. Germanicè.

Caſp. Sagittarii Harmonia Evangelica Paſſionis m) JESU CHRISTI. Jen. 1684. 4.

Caſp. Hermanni Sandhagenii Harmonia Evangelica Luneb. 1684. 1688. 8. Germanicè.

Joſephus Scaliger à CHRISTI baptiſmo ad mortem usque computat Paſchata quinque p. 86. ad Euſeb. & libro VI. de emendat. temporum p. 552. ſeq. Paulo aliter Paſchata quinque colligit Wilh. Langius de Annis CHRISTI lib. II. cap. 10. ſeq. Fuere è veteribus qui unico tantum anno baptiſmum Domini & prædicationem paſſionemque concluſerunt, ut patet è Philaſtrio hæreſi 105 aliisque apud Blondellum prolegom. ad lib. de Epiſcopis p. 27. ſeq. & Grotium ad Luc. IV. 19. Eidem ſententiæ adſtipulatus nuper eſt Franciſcus Burmannus parte 2. Exerc. diſſ. 2. de intervallo τῆς πολιτείας ſive functionis CHRISTI p. 257. Aliis placet tria tantum Paſchata admittere, ut poſt Irenæũ II. 38. Petavio XII. 17. doctrin. temp. & Noriſio Cenotaph. Piſan. c. XVI. Sed libenter accedo eorum ſententiæ qui Joannis Evangeliſtæ teſtimoniis congruentius Paſchata quatuor à Soſpitatore noſtro poſt baptiſmum celebrata eſſe docent.

Juſti Georgii Schottelii Harmonia Evangelica. Brunſvic. 1675. 8. Germanice.

Andreæ Seelmatteri, Helvetii. Baſil. 1612. 4. itdem Germanice.

Nicolai Selnecceri Explicationes Harmoniæ Evangel. Lipſ. 1604. 8.

Caſparis Serrano Luſitani Compendium Concordiæ Evangel. Janſenii Gandavenſis. Colon. 1593. 8.

Georgii Sigelii Hiſtoria JESU CHRISTI. Norimb. 1585. fol.

Bar-

m) Idem argumentum docte perſecutus eſt & Evangeliſtarum narrationes diligenter inter ſe contulit Antonius Bynæus in libris III. de CHRISTO crucifixo. Amſt. 1691. 1696. 1698. 4. Ejusdem Bynæi de CHRISTI circumciſione liber vidit lucem A. 1690. 4.

Barthol. Siultati Diarium humanitatis CHRISTI. Francof. ad Viadrum 1600. 4. Germanice.
Georgii Steinhardi Evangelistarium. Lipf. 1593.
Rob. Stephani Harmonia Evangel. Parif. 1553. fol.
Jo. Stineri. Colon. 1629. fol.
Taylori vita CHRISTI. Lond. 1657. fol. Anglice.
Salomonis Van Till Harmonia Evangelica commentario in Matthæum adjuncta. Dordraci 1687. 4. Belgicè.
Sebaft. Nanus Tillemontius parte 1. memoriarum ad Hift. Ecclefiafticam fpectantium. Parif. 4. & Bruxellis 1694 12. Gallicè.
Jo. Mariæ Verrati, Carmelitæ Harmonia Evangelica. Venet. 1571.
Didaci Villalobos. Pintiæ 1555. fol.
Pauli Voëtii Amftelod. 1654. 4.
Abrahami Coueti de Vivier Hiftoria Evangelica Ordine naturali digefta ita ut ratio habeatur potiffime locorum in quibus Dominus eft verfatus. Prodiit Hagæ Comm. 1705. 4. Gallice.
G. Joannis Voffi Harmoniæ Evangelicæ de paffione, morte, refurrectione ac adfcenfione JESU CHRISTI Servatoris noftri, libri III. Amft. 1656. 4. Ejusdem liber de Genealogia n) CHRISTI, ibid. 1643. 4. & inter Opera VI. Vol. in fol. edita.
Jac. Ufferius. Vide fupra Anonymus, & Richardfon.
Mich. Waltherus (pater) in Harmonia Biblica. Argentor. 1627. 4. Norimb. 1654. & 1696. fol. quæ auctior eft editio.
Gvilelmi Whifton brevis Confideratio Chronologiæ V. T. & Harmoniæ Evangeliftarum. Cantabrig. 1702. 4. Anglicè.
Georgii Wirth Profefforis Lipf. Hortulus è IV. Evangeliftis. Francof. 1610. 4.
Dan. Witby in Indice Chronologico poft commentarium in N. T. Lond. 1703. fol. Anglice.
Philippi Ziegleri Concordia Evangel. Francof. 1620. fol. Germanicè.

XXI. *Diftinctio librorum N. T. in capita & verficulos.*

Antiquiffimi Codices fcriptorum facrorum Novi fœderis quemadmodum nullis accentibus atque interpunctionibus, fic nulla

 ftinctio-

n) De hoc argumento confulendum Petri Poffini diallacticon Theogenealogicum cum Catena Patrum Græcorum in Matthæum editum Rom. 1646. fol.

quoque capitum notatione distincta fuerunt. Primus capitulorum distinctionem (quemadmodum V. T. libris Paraſcharum & Haphtararum) videtur libris Evangelicis & Apostolicis intulisse usus lectionum publicarum in Christianorum cœtibus, unde pericoparum & capitulorum jam apud Justinum Martyrem & Tertullianum mentio occurrit. De illorũ ἀναγνωσμάτων ratione consulenda Clarissimi Viri W. E. Tentzelii erudita diatriba de ritu lectionum sacrarum. Witeb. 1685. 4. Deinde ob alias etiam causas in capita dividi cœperunt, vel ad Evangelistas inter se conferendos, vel ad verba scriptorum alleganda & tanto facilius reperienda, quem usum omnium postremo loco, & multo demum tempore interjecto veteres respexisse est credibile. Ad conferendos inter se Evangelistas primus capitum distinctionem (quæ forte nec in Tatiani Monotessaro nulla fuit) scriptis Evangelicis applicuisse videtur Ammonius Alex. quem in Canonibns Evangelicis, de quibus supra dixi, Eusebius fuit secutus. Qualis illa fuerit, Canones Eusebiani qui adhuc exstant Ammonii Harmonia, & κεφαλαίων illorum sive capitulorum numeri in marginibus plerorumq; Codicum N. T. & in Hieronymo adnotati ignorare nos non sinunt. Præterea apud Euthymium Matthæus dispescitur in pericopas majores LXVIII. Marcus in XLVIII. Lucas in LXXXIII. Joannes in XVIII. Singularũ pericoparum inscriptiones Græcæ sive argumenta paucis verbis comprehensa leguntur in quibusdam editionibus N. T. ut Rob. Stephani, & ante commentaria Theophylacti in IV. Evangelia, atque in reliquos N. T. libros (excepta Apocalypsi) ante Commentaria Oecumenii, unde illa depromsit, atque in Exercitationib⁹ suis ad N. T. Græce descripsit Daniel Heinsi⁹, qui & editioni N. T. Elzevirianæ A. 1633. 12. jussit adnecti. Ex Heinsio dedit illa etiam Rev. D. Georgius Pritius introductione in lectionem N. T. cap. XXV. Apud latinos aliæ videntur obtinuisse distinctiones, nam Hilarius in commentariis suis Matthæum dividit in Canones XXXIII. Aliii eundem distinxere in capita XCIV. Lucam in CVII. Denique in latinis atque inde in universis per occidentem Ecclesiis obtinuit distinctio capitum quæ Hugoni Cardinali vulgo tanquam auctori tribuitur, qua Matthæus v. g. dispescitur in capita XXVIII. Marcus in XVI. &c. Sic capita etiam majora videmus Græcis in usu fuisse præter minora illa κεφάλαια sive sectiones, ut patet è Svida, in τίτλος & κεφάλαιον, qui ait Matthæum habere τίτλους sive capita majora LXVIII, at κεφάλαια sive capitua minora 355. Marcum titulos XLVIII. capitula 236. (nam σλϛ′ legendum pro λϛ′ ut Simonius & alii monuere) Lucas titulos

LXXXIII.

LXXXIII, capitula 348. Joannes denique titulos XVIII. capitula 232. Sic Apocalypſin in λόγους XXIV, capitula 72. dividit Andreas Cæſareenſis. Sic latini in Bibliis ſuis ante verſiculorum rationem receptam capita ſingula deviſerunt per litteras A. B. C. &c. quarum notationem etiam ſequuntur antiquiores editiones Concordantiarum.

Denique fuit diſtinctio librorum ſacrorum in στίχους, quæ in diverſis codicibus perquam exſtitit diverſa, ut patet ex antiquis στιχομετρίαις, qualem habes ad calcem Chronographiæ Nicephori CPol. editionis Scaligeri, & in Operibus poſthumis Petri Pithoei, adjuncta verſione latina Anaſtaſii Bibliothecarii, unde recudi eam curavit in Criticis ſacris Anglis Joannes Pearſonus, Jacobus Goar ad calcem Syncelli & Fabrottus ad calcem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Anaſtaſii. Alias στιχομετρίας & indiculos librorum ſacrorum è MSS. codicibus vulgaverunt Cotelerius ad Patres Apoſtolicos T. 1. pag. 117. Jo. Morinus in Exerc. Bibl. Richardus Simon lib. 1. Hiſt. Crit. cap. ultimo: Joſephus Maria Thomaſius ſive Carus, & Laurentius Alexander Zaccagnius. Ceterum de tota illa ratione στίχων apud veteres conſulendi præter jam laudatos Salmaſius in prolegomenis ad Solinum, Dan. Heinſius in Ariſtarcho ſacro cap. XIII. Jo. Crojus Obſ. in N. T. cap. X. ſeq. Balthaſar Stolbergius Exerc. VII. & XI. earum quæ libro de ſolœciſmis & barbariſmis Novi Teſt. dictioni falſo imputatis ſubjiciuntur, Joannes Henricus Majus in examine Hiſt. Crit. N. T. cap. XXXIII. Jo. Georgius Pritius introductione in N. T. cap. XXIV. ſeq. & Humfredus Hody de Bibliorum textibus originalibus IV. 4. p. 644. ſeq. Ut autem de proportione στίχων ad κεφάλαια & τίτλους aliquomodo conſtet, quatuor Evangeliſtæ v. g. diviſi erant in majores ſectiones CCXVII. capitula minora MCLXII. ut computant etiam Epiphanius & Cæſarius, ſed στίχους ſive verſiculos 9900. Hodiernum librorum N. T. in verſus diſtinctionem jam ſupra p. 189. notavi nos debere Roberto Stephano. Quemadmodū & hoc jam obſervatum à multis eſt, diſtinctionem illam tam capitum quam verſuum quali hodie utimur, licet ad loca evolvenda utiliſſimam & propterea aliquomodo neceſſariam, non tamen ſemper ita eſſe comparatam, ut lectori ad ſenſum ſacrorum ſcriptorum rectius intelligendum ſit ſubſidio, atque ubi vel argumentum vel ſententia deſinit, jubeat pauliſper veluti ſubſiſtere, ſed non raro divellat conjungenda, & quæ divelli oportebat conjungat.

XXII.

XXII. *De stylo Novi Testamenti & lingua Hellenistica.*

Quoniam sancti homines DEI scripserunt impulsu SPIRITUS SANCTI τὸ πῶς καὶ τί illis suggerente, hic afflatus divinus ita moderatus est naturalem vel studio acquisitam quæ in ipsis erat scribendi facultatem, ut procul ab omni errore, salutaria humano generi traderent: linguæ vero illorum idioma neutiquam immutavit, sed quemadmodum voluit DEUS volunta em suam nobis exponi lingua hominum, ita non magis captavit Hebraismos quam Græcismos, sed usus est scribentium consvetudine loquendi, quæ in diversis etiam ejusdem linguæ non plane eadem fuit. Hebraismi vero qui in libris Novi Test. obvii sunt, partim ab usu versionis LXX. Interpretum, partim à scribentium consvetudine profluxere, qui Hebræo Chaldaico generi loquendi adsveti, etiam cum græce scriberent ducebant aliquem idiomatis illius colorem. Si tamen probe advertas, pauciores in Novi fœderis libris deprehendas Hebraismos quam volunt præclari viri, solœcismos vero nullos. Ac ne barbarismos quidem, cum nusquam promittant Apostoli Attice scribere, & tam sit Hebræis barbarus Atticismus, quam Hebraismus Atheniensibus. Qui porro novum veluti linguæ genus effinxerunt viri doctissimi quod vocarunt Hellenisticum, nimium dixere illi quidem & minus commode usi sunt vocabulo: quocunque tamen nomine appelles, certum est singularem quendam & ab aliis scriptoribus Græcis differentem non linguam nec dialectum, sed colorem dictionis Græcæ stylique in libris Novi fœderis exstare, cui nihil usquam similius aut propius eo nomine accedens reperitur, quam Græca LXX. Interpretum versio Veteris Testamenti. Hanc igitur diligenter qui evolvet, non male tempus suum collocaverit ad scripta Apostolica familiarius intelligenda. Qui vero eruditorum hominum varias de stylo librorum sacrorum disceptationes & in his observationes quoque varias neutiquam contemnendas cognoscere desideraverit, ab eo consuli poterunt hæc scripta:

Dissertationum Philologicarum de Stylo N. T. Syntagma à Jacobo Rhenferdo V. C. collectum addita ipsius diss. de sæculo futuro. In isto habes 1) Rev. D. *Jo. Olearii* diss. inauguralem de stylo N.T. Lipsiæ A. 1668. 4. editam atq; in de sæpius recusam: 2) *Jo. Henrici*

Bœcleri

Baecleri diss. ejusd. argumenti vulgatam Argentorat. 1642. 3) *Sebast. Pfochenii* diatriben de linguae Graecae N. T. puritate Amst. 1629. 8. atque inde saepius excusam. 4) Jo. Cocceji stricturas eousque ineditas pro Pfochenio adversus Gatakerum. 5) *Balth. Bebelii* Exerc. de phrasi N. T. Witeb. 1659. 6) *Mosis Solani* diss. sub Rhenferdii praesidio contra Pfochenium habita. 7) *Martini Petri Cheitomaei* Graecobarbara N. T. quae Orienti originem debent. Amst. 1649. 12. 8) *Jo. Henrici Hottingeri* de usu scriptorum Hebraicorum in N. T. 9) *Jo. Leusdenii* diss. X. seq. Philologi Hebraeo Graec. in quibus succincte agitur de dialectis & XXXI. generibus Hebraismorum N. T. è *Casp. Wysfii* dialectologia sacra, Tiguri 1650. 8. & *Jo. Vorstii* libris duobus de Hebraismis o) N. T. Lugd. Bat. 1648. 10.) Jo. Vorstii de Adagiis N. T. 11.) *A. Kesleri* Superintend. Eisfeldensis de dictorum V. T. allegatione in Novo. 12) De stylo sacrarum litterarum & praesertim N. T. Graeci, nec non de Hellenistis & Hellenistica dialecto doctissimorum quorundam tam veteris quam recentioris aevi scriptorum sententiae, à *Joachimo Jungio* p) collectae & editae Hamb. 1639. 4. occasione litis quae ipsi cum nonnullis intercessit, de qua vide si placet Jo. Molleri V. C. Isagogen in Hist. Chersonnesi Cimbricae p. 586. seq.

Syntagma dissertationum de stylo N. T. Graeco, quas collegit *Taco Hajo van den Honert* Ecclesiae Amstel. Pastor, Amst. 1702. 4. In hoc exhibentur 1) *H. Stephani* dissertatio hujus argumenti quam editioni N. T. A. 1576. praefixit, pollicitus librum integrum de puritate dictionis N. T. quae non vidit lucem. 2) *Theod. Bezae* de dono linguarũ & Apostolico sermone diss. è commentario ad Act. X. 46. & fragmentum Epistolae ad Elisabetham Reg. commentario in N. T. praefixae. 3.) *G. Pasoris* Ideam dialectorum N. T. 4) *Jo. Georgii* Strau-

o) Nimis à Vorstio Hebräismos multiplicari, monuit ipsum Reinesius Epistola ad eum XIV.

p) Huic collectioni *Jacobus Grossius* Pastor Hamb. ad S. Catharinae opposuit triadem propositionum Theologicarum, stylum N. T. Graecum à barbaris criminationibus vindicantium & sententiam Criticorum qui Hellenismum propugnant nihil illius rectitudini derogare ostendentium. Jenae 1640. 12 Grossio *Daniel Wulferus* Norimbergensis opposuit Innocentiam Hellenistarum vindicatam (sine auctoris & loci notatione) in 12. Respondit Grossius in observationibus pro triade propositionum Apologeticis. Cumque *Jo. Musaeus*, Theologus postea celeberrimus A. 1641. edidisset disquisitionem de stylo N. T. in qua Grossii trias propositionum & observationum Apologeticarum modeste examinatur, respondit Grossius in tertia defensione, & vindiciis disquisitionis Musaeanae A. 1642. editis, in defensione quarta.

Straube disp. philologicam de emphasi Græcæ linguæ N. T. 5) *Honerti* ipsius Epistolam ad Abrahamum Boddens de styli N. T. puritate.

Eliæ Benoist Delfensis Ecclesiæ V. D. Ministri adversus Honerti Epistolam amica Expostulatio. Delfis 1703. 4. Honerti responsio &c.

Matthias Flacius parte II. Clavis S. Scripturæ tractatu V.

Salomo Glassius in philologia sacra lib. I. tractatu III. &c.

Jo. Henricus Majus in Examine Hist. Criticæ N. T. cap. *XXVI.* & *XXVII.*

Claudii Salmasii de Hellenistica Commentarius, controversiam de lingua Hellenistica decidens & plenissime pertractans Originem & dialectos Græcæ linguæ. Lugd. Bat. 1643. 8.

Dan. Heinsii Exercitatio de lingua Hellenistica & q) Hellenistis. Lugd. Bat. 1643. 8.

Claud. Salmasii funus r) linguæ Hellenisticæ, sive confutatio Exercitationis de Hellenistis & lingua Hellenistica. *Cui libet exequias ire Hellenisticæ, i, licet. Ecce illa jam effertur.*

Ejus-

q) De Hellenistis Actor. VI. 1. IX. 29. & XI. 20. memoratis, septem sentias eruditorum reperio, è quibus per placet mihi *prima* Lud. Cappelli Opp. posthum. p. 394. cui Hellenistæ sunt Ethnici. *Secunda* est If. Vossii c. ult. de Sibyllinis, atq; intelligit Judæos Ethnicorum Romanorum partes secutos, aut qui in eorum stipendio vixerunt. *Tertia* Erasmi, qui nomen Hellenistarum factionem etiam innuere existimat, non tantum nationem aut linguam *Quarta* Petri de Marca VI. de concordia Sacerdotii & Imperii c. 1. p. 59. è cujus sententia Hellenistæ sunt Judæi dispersionis secundæ in provinciis Græcorum sive gentilium dispersi. *Quinta* Jo. Lightfooti, qui Hellenistas fuisse existimavit Judæos habitantes in gentibus neque gnaros Linguæ Hebraicæ, sed quamvis aliam illius in qua versarentur gentis linguam solitos loqui. *Sexta* Hellenistas accipit de proselytis justitiæ è Græcis. Ita Joach. Camerarius, Beza, Salmasius, Crojus, Pearsonius lectionibus ad Acta Apostol. p. 52. seq Matthæus Cottierius, Gvil. Caveus, & Sam. Basnage ad A. C. 35. n. 7. *Septima* denique Hellenistas contendit fuisse Judæos Græcienses ἑλληνιςὶ διαλεγομένους (ita Syrus, Chrysost. Theophylact Oecumen. & in versione Græcobarbara Maximus Margunius) verbis Græcis, phrasibus uti solitos Hebraicis & extra Judæam habitantes. Ita Josephus Scaliger ad Eusebii num. 1734. Dan. Heinsius in Exerc. ad N. T. & in aliis quæ memoravi scriptis, Drusius, Hugo Grotius, Hammondus, Rich. Simon, Coccejus præf. ad Cod. Sanhedrin, Jo. Seldenus, Dionys. Petavius, Constantinus l'Empereur, Barthol. Maierus in Philologia sacra aliique.

r) Hugo Grotius Epistola 694. notat ex ipsius Salmasii concessis facile posse componi librum de lingua Hellenistica rediviva. Confer Rich. Simonis Hist. Criticam N. T. cap. 27. seq. & novas observationes cap. 5.

Ejusdem ossilegium Hellenisticæ, sive appendix ad confutationem Exercitationis de Hellenistica. ibid. 1643. 8.

Martini Schoockii de Hellenistis & lingua Hellenistica diss. ad Heinsium & Salmasium. Ultraj. 8.

Jo. Crojus in Observationibus ad N. T. contra Heinsium cap. *XXX--XXXIV.* Genev. 1645. 4.

Dan. Heinsius in Apologia adversus Crojum. 12.

M. Jacobi Boblii justa & moderata absentiæ ab exsequiis & justis funebribus funeri linguæ Hellenisticæ paratis excusatio & venia. Regiomont. 1647. 4.

Matthæi Cotterii de Hellenistis & lingua Hellenistica exercitationes secundariæ Argentorat. 1646. forma minore.

Tho. Gatakeri de stylo N. T. adversus Pfochenium. Lond. 1648. 4. & una cum ejus Cinno, Adversariis & aliis Operibus Criticis, Trajecti ad Rhen. 1698. fol.

Horatii Vitringæ Campegii F. animadversionum ad Jo. Vorstium de Hebrasmis N. T. specimen. Ad calcem observationem Miscellanearum Lamberti Bos. Franeqv. 1707. 8.

Rob. Boyle de stylo sacræ Scripturæ. Oxon. 1665. Genev. &c. 4.

Balthasaris Stolbergii Prof. Witebergensis liber de solœcismis & barbarismis Græcæ novi fœderis dictioni falso tributis, ut & de Cilicismis aliisque à D. Paulo nove usurpatis, cum Exercitationibus XII. Philologicis. Witeb. 1685. 4. præmissa præfatione C. S. Schurzfleischii.

Pauli Antonii de N. T. Philosophismis sive dictionibus Philosophicis Exercitatio. Lips. 1686. 4.

Nic. Aagardi Prof. Eloquentiæ Sorani de stylo N. T. diss. Soræ 1655. 4.

Hæc de Novi fœderis libris dicta sufficiant, quibus tunc demum recte & salutariter utemur, non quando ista de quibus hactenus disserui, quantumvis subtiliter discusserimus, aut totum etiam sacrum Codicem teneamus ad ungvem, sed quando illis tanquam voce (quæ profecto est) divina, ad fidem, atque amorem DEi hominumque patiemur nos adduci, ut per fidem vita beata ac sempiterna in nomine JESU CHRISTI perfrui possimus.

CAPUT VI.

DE FLAVIO JOSEPHO.

Josephi nomen, ætas, vita. 1. *Libri de bello Judaico. Josepus, Hegesippus. Judæi barbari à Josepho dicti. Josephus hebraicæ linguæ non ignarus.* 2. *Antiquitatum Judaicarum libri.* 3. *Num scripti primum Hebraicè. ibid. Quanta fide dignus Josephus.* 4. *Ejus de CHRISTO testimonium.* 5. *Libri duo contra Apionem.* 6. *De Maccabæis.* 7. *Scripta deperdita.* 8. *Josephi lectione Comes quidam ab irreligiositate conversus.* 9. *Josephi editiones Græcæ.* 10. *Latinæ.* 11. *Græcolatinæ.* 12. *Versiones in linguas vernaculas.* 13. *Editiones promissæ.* 14. *De Josepho pseudoGorionide.* 15. *Ejus editiones.* 16. *Alii Josephi qui Hebraice scripsere.* 17. *Alii quidam scriptores de rebus Judæorum.* 18. *Index scriptorum à Josepho allegatorum.* 19.

I.

JOSEPHUS prænomen *Flavii* a) accepit à Flavio Vespasiano manumissore ac Patrono suo, à quo etiam civitate Romana donatus est, gente Judæus, filius Matthatiæ, sive Matthiæ potius, è genere b) sacerdotali & regio Asmonæorum, natus Hierosolymis anno primo Caji Caligulæ Cæsaris, qui fuit post natum CHRISTUM trigesimus septimus. In litteris una cum fratre germano Matthia institutus ita profecit, ut quatuordecim annorum cum esset jam à sacerdotibus & primoribus civitatis quærendo de lege c) exerceretur, & anno ætatis sexto decimo trium apud Judæos sectarum placita cognoscere inciperet. Hinc *Banuni* eremitæ

a) Flavius vocatur non tantum in editionibus & codicibus MSS sed etiam apud Clementem 1. Strom p. 341. Origenem, Minucium Felicem, Photium aliosque conf Tillemont. T. 1. Hist. des Empereurs p. 967. De Matthiæ nomine vide, si placet Vales. ad Euseb. p. 47.

b) Genus suum ipse recenset Josephus in vita, è publicis tabulis (δημοσίαις δέλτοις) p. 988. Conf. de his Clariss. Parizonium in triade diss. 1. Tales fuere δημόσιαι κύρβεις, è quibus genus suum refert Synes. Epist. 57.

c) Ita accipio verba Josephi: συνιόντων ἀεὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν τῆς πόλεως πρώτων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἐμοῦ περὶ τῶν νομίμων ἀκριβέστερον δὲ γνῶναι. confer, quæ de JESU duodecenni Luc. II, 46.

mitæ ſe addixit, ejusque auſterum vivendi genus per triennium imitatus rediit Hieroſolymam & vitam civilem ac Phariſæorum hæreſin amplexus eſt, quam teſtatur leges patrias d) diligentius reliquis coluiſſe, & vitæ inſtituto proxime ad Græcorum Stoïcos e) acceſſisſe. Anno ætatis viceſimo ſexto CHRISTI LXIII. f) Romam acceſſit, & per mimum quendam Judæum Neroni carum inſinuans ſe in favorem Poppeæ libertatem impetravit amicis quibusdam ſuis, quos Felix procurator captivos illuc miſerat. Reverſus domum omnia tumultu plena reperit, & fruſtra civibus ſuis graves injurias ulciſci cupientibus & qualicunque ſucceſſu elatis ſuaſit, ut pacem cum Romanis colerent. Miſſus deinde anno ætatis triceſimo, CHRISTI LXVII. cum poteſtate in Galilæam, ut rebus turbidis proſpiceret, utriusq; Galilææ rector (II. 25. de bello Judaïco pag. 822.) multa fortiter & prudenter geſſit, ducis functus munere, è multis periculis feliciter evaſit, adverſus æmulos, inimicos & perfidos magna moderatione uſus eſt. Inter alia Judæos nolentes ferre inter ſe, niſi qui circumcidi ſe paterentur, prohibuit, profeſſus g) *oportere ſuo quemque conſilio Deum colere, non ab aliis coactum.* Tandem capta à Veſpaſiano Jotapata anno eodem LXVII. Neronis XIII. Kalendis Julii poſt aliquot dies, quibus delituerat, vivus venit in Victoris h) poteſtatem, ab eoque cum mox ipſi & Tito filio præſagiſſet imperium i) in vinculis habitus eſt, donec biennio interjecto eventus veritatem vaticinii comprobaſſet. Tum enim à Veſpaſiano ſolutus, catenæque ejus ſecuri confractæ k) ut mos erat facere in illis, qui præter fas vincti fuerant. Ex Alexandria profectus Tito adfuit in obſidione Hieroſolymæ l) Anno Chriſti *LXX,* ætatis Joſephi *XXXIII,* ubi ſingula diligenter annotavit, & poſtea Romæ otium nactus græcæ linguæ dedit operam m) & ad concinnandam hiſtoriam animum appulit. Veſpaſiani, Titi & Domitiani gratiam conſtanter expertus non obſtantibus in-

 vido-

d) Joſephus in vita. p. 1023.
e) Id. p. 999.
f) Male in Clariſſ. Cavei Hiſt. litteraria excuſum 93.
g) pag 1007. *ὀυκ ἐίασα βιασθῆναι, φάσκων δεῖν ἕκαςον ἄνθρωπον κατὰ τὴν ἑαυτῦ προαίρεσιν τὸν Θεὸν ἐυσεβεῖν, ἀλλὰ μὴ κατὰ βίας.*
h) Joſephus III. de bello Judaico c. 14. (in Græco 24. ſeq.)
i) ibid. p. 584. (in Græco c. 27) Sueton. Veſpaſ c. 5. Xiphilinus p. 203. Svid. in Ἰώσηπος. De hoc vaticinio Joſephi lectu digna & erudita exſtat Gotfridi Olearii diſſertatio edita Lipſiæ A. 1699. qua hoc totum callidæ prudentiæ tribuit.
l) Lib. I. contra Apion. p. 1037.
m) XX. ult. Antiqu.

vidorum accusationibus. n) Vixit ultra quartum decimum Domitiani annum, in quo Antiquitatum libri desinunt: fuit autem ille ætatis Josephi LVI. CHRISTI XCIII. Et post hoc opus etiamnũ composuit libros contra Apionem. Forte tamen haud diu superfuit Patrono suo Epaphrodito, cujus casum, (interfectus hic est Anno Christi XCV, à Domitiano) in ipsius etiam Josephi perniciem ab inimicis versum suspicatur H. Dodwellus diss. 6. ad Irenæum p. 468.

II. Scripsit ἸΟΥΔΑΪΚῆΣ ἹΣΤΟΡΊΑΣ o) περὶ ἁλώσεως *De bello Judaico & eversa Hierosolyma libros VII.* quod opus ante libros viginti Antiquitatum compositum est imperante adhuc Vespasiano, & in illis subinde allegatur. Compositum est à Josepho Hebræo patria lingua p) primum, in civium suorum usus, deinde Græce oblatum Vespasiano, non certe ante annum ejus septimum, q) CHRISTI *LXXV.* Magna fide versatum se in hac Historia, cui ipse interfuit, describenda testatur Josephus tum alibi tum in vita sua p. 1026. ubi *Justi* commentariis de eodem argumento compositis fidem detrahit, suum autem opus demonstrat

n) In vita p. 1031. 1032.

o) Eusebius III. 9. Hist. Eccles. *ἱστορίαν τοῦ κατ' αὐτὸν Ἰουδαϊκοῦ πολέμου* vocat, atq; ita Josephus ipse, non uno in loco & Steph. in *Φασαηλίς*. Isidorus Pelus. IV. Ep. 75. *Ἰωσήπου (ἀνδρὸς Ἰουδαίου μὲν, φιλαλήθους δὲ) περὶ τῆς ἁλώσεως ἱστορίαν.* In Codice Bodlejano: *περὶ ἁλώσεως Ἰουδαίας καὶ τῆς μεγάλης πόλεως.*

p) Josephus procemio: *Προὐθέμην ἐγὼ τοῖς κατὰ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν Ἑλλάδι γλώσσῃ μεταβαλὼν, ἃ τοῖς ἄνω βαρβάροις τῇ πατρίῳ συντάξας, ἀνέπεμψα πρότερον, ἀφηγήσασθαι.* Quinam sint illi *οἱ ἄνω βάρβαροι* docet idem paucis interjectis. *Πάρθους μὲν καὶ Βαβυλωνίους, Ἀράβων τε τοὺς πορρωτάτω καὶ τὸ ὑπὲρ Εὐφράτην ὁμόφυλον ἡμῖν, Ἀδιαβηνούς τε γνῶναι διὰ τῆς ἐμῆς ἐπιμελείας ἀκριβῶς* &c. Nec mirum Judæos à Judæo homine barbaros appellari, cum Christiani etiam hoc nomine appellent quandoq; Christianos diversa lingua utentes. Vide Cotelerium ad homiliam IV. Clementin. T. 1. Patrũ Apostol. p. 563. Quænam vero sit lingua Josephi patria, non æque perspicuo testimonio ej⁹ constat. Itaq; alii Syro-Chaldaice Josephum pri⁹ libros de bello Judaico scripsisse affirmant. Vid. Sam. Basnagii Exerc. ad Baronium p. 388. ubi Josephum Hebraice calluisse negat, quod mihi de Judæo legis studiosissimo, & qui ex Hebraicis libris Antiquitates Hebraicas condidit, nullo modo credibile videtur, licet puro Hebraismo usum in scribenda historia nolim contendere. Argumentis plerisque, quibus Hebraismi imperitum nonnulli audacter faciunt ob violentiores aliquas Hebraicorum nominum interpretationes (quas è Josepho collegit Jo. Marcianæus T. 2. Hieronymi p. 170-175.) respondit Is. Vossius libro de LXX. Interpretibus. Confer. Pauli Pezronii antiquitatem temporum restitutam p. 49. & Humfredum Hody de Bibliis Original. p. 223. sq.

q) Tillemont, Hist. des Empereurs T. 1. p. 971. edit. Bruxell.

ſtrat & Tito Imp. probatum fuiſſe, qui illud ſubſcripto manu ſua decreto r) juſſerit vulgari, & Regi Agrippæ, qui *LXII.* ſcriptis ad Joſephum epiſtolis ſuam illi benevolentiam teſtatam fecerit. In libro 1. contra Apionem pag. 1037. non tantum Veſpaſiano ac Tito, Regique Agrippæ, ſed Julio Archelao quoque & Herodi & aliis à ſe monſtratam refert, fideique tuliſſe teſtimonium. Statua donatum in urbe Roma narrat Euſebius III. 9. Hiſt. Eccleſ. Hieronymus c. 13. Catalogi: *Joſephus Romam veniens ſeptem libros Judaicæ captivitatis Imperatoribus Patri filioque obtulit, qui & Bibliothecæ publicæ traditi ſunt, & ob ingenii gloriam ſtatuam quoque meruit Romæ.* Latine tranſtulit *Rufinus* Aquilejenſis, cujus verſio exſtat, quemadmodum & altera liberior audaciorque *Ambroſii* ſive alterius, neſcio cujus, quæ ambulat ſub nomine *Hegeſippi.* Nam Benedictini quidem in præclara ſua Ambroſii operum editione affirmant illam ſe prætermiſiſſe, quod in ea nihil Ambroſiani ſtyli atque ingenii eſſe cenſerent: quod viſum etiam Latino Latinio eſt in Epiſt. ad Maſium T. 2. lucubration. p. 119. Quanquam Johannes Frid. Gronovius in Monobiblo Obſervat. ſacrarum c. 1. & 21. variis argumentis probat vel Ambroſium vel Ambroſii æqualem auctorem eſſe, cui accedit, quod Jo. Mabillonius in Codice antiquiſſimo Bibl. Ambroſianæ reperit tributum Ambroſio Epiſcopo T. 1. Muſei Italici p. 14. *Hegeſippi* vero nomen ex Joſepi ſive Joſippi nomine corruptum notavit Iſ. Voſſius in appendice de *LXX.* Interpretibus p. 127. Frequens autem latinis ſcriptoribus antiquis Joſepum potius dicere, quam Joſephum: vide Valeſium ad Euſeb. p. 19. perinde, ut Græcis Ἰώσηπον, licet in quibusdam etiam occurrit Ἰώσηφος ut apud Pſeud Ariſteam inter *LXX.* interpretum nomina, & 1. Maccab. V. 18. (ad quem locum, ſi placet, vide notas Johannis Druſii) & in Svida, atque alibi paſſim. Porro libros de bello Judaico cum laude memorat Photius codice *XLVII.* Hieronymus Epiſt. *XXII.* ad Euſtochiū de cuſtodia Virginitatis: *tales Joſephus Græcus Livius in ſecunda Judaicæ captivitatis hiſtoria Eſſenos refert.*

III. ἸΟΥΔΑΪΚῆΣ ἈΡΧΑΙΟΛΟΓΙ'ΑΣ * *Antiquitatum Judaicarum libri XX.* inſcripti *Epaphrodito* s) quem ſub extremum alloquitur & κράτιϛον

r) Ita intelligenda verba: ὥϛε χαράξας τῇ ἑαυτῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι προσέταξεν. Neq; aliud ſonant latina Rufini interpretis, nec Nicephori II. 28. Hiſt. Ut fallantur, qui ſibi perſuaſerunt Titum manu ſua libros Joſephi deſcripſiſſe. Confer laudatam G. Olearii diatribam §. 1. & Tillemontium p. 972.

* Juſtinus Martyr cohortat. ad Græcos p. 19. ὁ γῦν Ἰώσηπος τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ παλαιὸν τῆς ἱϛορίας καὶ διὰ τῆς ἐπιγραφῆς τῶν βιβλίων σημῆναι βϐλόμενος, ἀρχόμενος τῆς ἱϛορίας ὅτω γέγραφε· Φλαβίϐ Ἰωσήπϐ Ἰϐδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας.

s) Videtur intelligi *Epaphroditus* libertus Neronis, quem memorat Arrianus libro primo Epictetearum diſſ. c. 1. & 26. Interfectum à Domitiano (anno CHRISTI 95.) tradidit

πιϛὸν appellat, & in prooemio ingenti mactat encomio. Clausulæ autem loco Josephus operi Antiquitatum *vitam suam* subjunxit t) licet in editionibus vita Josephi ab Antiquitatibus divulsa legatur, post libros de bello Judaico. Titulum Ἀρχαιολογίας & librorum numerum videtur mutuatus à Dionysio Halicarnassensi, de cujus viginti libris ἀρχαιολογίας ῥωμαϊκῆς dixi libri III. cap. *XXXII.* Perducit autem Josephus historiam ab origine mundi, usque ad duodecimum Neronis annum, quo rebellare Judæi adversos Romanos cœperunt: & finem operi imposuisse se testatur anno tertio decimo Domitiani, qui fuit CHRISTI XCIII. ætatis Josephi LVI. In MSS. Codicibus singuli libri præmissum habent numerum annorum, quorum historiam complectuntur.

Liber *I.*	annos 3833	- - - - - A. Mundi	3833
	(Is. Vossius p. 154. de *LXX.* interpretibus 3733)		
	Gesnerus in Bibl. p. 243. b. male 1833.		
Liber *II*	annos 220		4053
III	2 (Gesnerus perperam 52)		4055
IV.	38		4093
V.	476		4569
VI.	32		4601
VII.	40		4641
VIII.	163		4804
IX.	177 menses 7 (Gesnerus 157)		4981
X.	182 menses 6. dies 10. (Gesn. 82)		5164
XI.	253 menses 5. (Gesn. 243)		5417
XII.	170		5587
XIII.	82		5669
XIV.	32		5701
XV.	18		5719
XVI.	12		5731
XVII.	14		5745
XVIII.	32		5777
XIX.	3 menses 6. dies 19		5781
XX.	22	Summa annorum	5803

In

dit Dio lib. 67. p. 766. Conf Jo. Pearsonii Opera posthuma p. 172. Alius Epaphroditus Chæronensis Grammaticus librorum helluo, quorum ultra 30000. collegerat, clarus circa eadem tempora & sub Nerva Imp hydrope exstinctus, de quo Svidas.

t) Clarissime hoc testatur Josephus XX. 9. p. 703. & p. 1032. Conf. Rev. Thomæ Ittigii prolegomena ad Josephum b. 3. Vales. ad Eusebii III. 10. Hist Eccles. & Tillemont. Historia Imperatorum T. 1. p. 978. Le Moyne ad Varia sacra. p. 339.

In libris ipsis Josephi passim tempora supputantur, & numeri annorum traduntur; sed ita fere, ut nec inter se satis, nec cum Græca LXX. Interpretum versione, nec cum externis scriptoribus conveniant, ut pluribus exemplis nuper admodum ostendit Petrus Brinch Danus in Chronologiæ Josephi examine, edito Hafniæ A. 1701. 4. & Fridericus Spanhemius in Chronologia sacra parte 2. c. 3. T. 1. Opp. p. 151. seq. Non dubium est in multis depravatos codices esse in culpa, ut If. Vossio, Bonjourio aliisq; observatum, in nonnullis forte Josephi quoq; negligentiam. Capitum distinctio in Græcis alia, alia est in latinis: & in latinis quoque ipsis editionibus varia ac diversa, nulla à Josepho: incertum itidem, num ipse sit indicis ante singulos libros præmissi auctor, an alius aliquis junior. Ceterum MStorum Josephi Codicum in Antiquitatum libris tanta est discrepantia, ut Emericus Bigotius non dubitaverit, Josephum binas illius operis editiones adornasse. Ita enim ille in litteris u) datis Rhotomago 21. Febr. 1669. *Libros decem priores Antiquitatum contuli cum MSto codice præstantissimo Bibliothecæ Regiæ, cujus meminit in exercitationibus adversus Baronium Casaubonus. Posteriorum decem librorum nullum potui reperire MStum codicem bonæ notæ, universi enim, quos inspexi, ita differunt ab impressis, ut conferri plane non possint. Jampridem credidi, atq; etiam nunc mihi persuadeo Josephum duplici vice antiquitates suas vulgasse. Prima editio continebat contextum primum decem librorum, qualis exstat in impressis, posteriorum autem qualis occurrit in Codicibus MSS. quos consului. In secunda editione priores decem libri ita legebantur, ut occurrunt in MSto Regio, posteriores vero quales sunt in editis. Nec leviter hoc, quod conjicio de duabus editionibus confirmatur à Josepho ipso affirmante, quod scripta sua x) Græcis emendanda permiserit.* Etiam Hebraice Antiquitatum libros primum scripsisse legas in Bibliotheca Sixti Senensis lib. IV. p. 273. sed hoc recte refellit Rev. Thomas Ittigius in eruditis ad Josephum prolegomenis, confutata etiam alterius viri docti opinione, qui Antiquitates Hebraice primum stante adhuc templo scriptas colligebat è loco libri VII. c. 11. p. 249. quo affirmat Josephus sortitionem familiarum sacerdotalium obtinere ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. Longe minus probanda audacissima Jo. Harduini y) conjectura, qui Josephi

 scri-

u) Latina feci ex Gallicis, quæ leguntur ad calcem Epistolarum Reinesii ad Bosium. p. 381.

x) l. 1. contra Apionem p. 1037.

y) Vignolius Marvillius T. 1. Miscell. Histor. & litterar. p. 78. *Mr. l'Abbé de la Chambre sur ce que le Pere Hardouin pretendoit, que le Josephe tel que nous l'avons aujourdhui est un ouvrage de quelques Moines du treizieme Siecle: nous le croirons, me disoit il, quand il nous aura prouvé que les Jesvites sont les auteurs des lettres provinciales.*

pta, qualia hodie habemus non antiquo illi ſcriptori nobiliſſimo Judæo, ſed neſcio, quibus impoſtoribus tertii decimi à CHRISTO nato ſæculi tribuit. De Hebraica Joſephi verſione, quæ dicitur ſervari in Bibl. Vaticana, dixi nonnihil infra §. V. nota b. uti de Joſepho Gorionide §. XV. hujus capitis.

IV. Fidem Joſephi plerique veteres & recentes celebrant, quibus velut proprio nomine appellatur Φιλαλήθης. Theodorus Meliteniota in prooemio Aſtronomiæ: Καὶ μέντοι καὶ Ἰώσηπος φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ ἱστοριῶν ἀρχαιολογίᾳ συγγράφεται. Svidas: Ἰώσηπος Ἰουδαῖος φιλαλήθης λέγων περὶ τοῦ προδρόμου &c. Iſidorus Peluſiota IV. Epiſt. 75. Ἰωσήπου ἀνδρὸς Ἰουδαίου μὲν, φιλαλήθους δέ. Sozomenus Hiſtoriæ libro & capite primo Ἰώσηπος - - ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ Θεοῦ ἀληθείας. Jornandes de rebus Geticis c. 4. *Joſephus quoque Annalium relator veriſſimus, dum ubique veritatis conſervat regulam, & origines cauſarum à principio revolvit.* Joſepho Scaligero *diligentiſſimus & φιλαληθέστατος omnium ſcriptorum* præf. ad opus de emendatione temporum. Sane Joſephus ipſe optime intellexit nihil in Hiſtorico magis eſſe neceſſarium, quam ſtudium veritatis. Τῷ γὰρ ἱστορίαν ἀναγράφοντι τὸ μὲν ἀληθεύειν ἀναγκαῖον. p. 1024. vitæ ſuæ. Teſtatus etiam eſt, ſe ea, quæ de gentis ſuæ antiquitatibus tradit, non aliunde quam ex ſacris libris Moyſis ac Prophetarum & ex Hebraicis litteris diligenter tranſtuliſſe. Μέλλει γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος ἐκ τῶν ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων p. 1. proœm. & p. 3. Τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς προϊὼν ὁ λόγος κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ διὰ ταύτης ποιήσειν τῆς πραγματείας ἐπηγγειλάμην, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' αὖ παραλιπών. p. 4. Ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον ἀναγεγραμμένα, ἔχει δὲ οὕτως. & lib. X. cap. 11. pag. 349. clariſſime ait ſe tantum Metaphraſtem agere librorum ſacrorum, neque addere illis quippiam de ſuo, nec detrahere: καὶ γὰρ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντάς τι τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἠσφαλισάμην μόνον τε μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν Ἑλληνίδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα δηλώσειν μήτε προστιθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπεσχημένος. At ſi quis Joſephi Antiquitates cum ſacris litteris non indiligenter conferat, magna paſſim & hinc inde vix ferenda libertate vel negligentia uſum deprehendet, nam non modo omittit complura & adjungit vel ſecus interpretatur, deteritq; narrando, (miracula præcipue, quo fidem apud Ethnicos invenirent: Conf. Jo. Gregorii diſſ. Anglice editam de LXX. Interpretibus p. 33. ſeq.) ſed & aliter non pauca commemorat, ut adverſa fronte cum

Moy-

Moyse ac Prophetis in narratione rerum quarundam concurrat Hoc non Jacobo Saliano tantum in Annalibus V. T. qui Josepho iniquorem (fateor) aliquando se præbet, & Antonio Possevino in Apparatu sacro, sed innumeris præterea aliis viris doctis observatum, è quibus Jacobus Usserius in Epistola ad Lud. Cappellum p. 42. *De ipso quoque Josepho,* inquit, *non est prætereundum, quod ex sacris Hebræorum litteris Origines suas translaturum se est pollicitus, neque subtrahendo quicquam neque addendo, id eum pari fide non præstitisse. Eodem consilio, quo Persis nuper Hieronymus Xaverius Jesuita interpolatam à se Evangelicam dedit Historiam, etiam Græcis ille rerum in V. Testamento gestarum transmisit memoriam: nonnulla, quæ erant in Canone, supprimens, alia (ut quum Salomoni verbi gratia pro XL. regni annis* z) *LXXX. tribuit, & in numero talentorum argenti ad templi usum à Davide relicto 1. Chron. XXII. 14. Centum millia pro mille millibus substituit) immutans, atque ex scriptis Apocryphis non pauca adjiciens, uti in ejus de Moyse trienni, de eodem juvene cum Æthiopibus bellum gerente, de Tharbi regis Æthiopum filia connubium ejus expetente & aliis ejusdem farinæ narrationibus licet perspicere.* Plura exempla Historiarum sacrarum à Josepho non optima fide relatarum collegit nuper Clarissimus Vir Antonius Vandalen libro adversus historiam Aristeæ cap. X. & XI. & pag. 500. tum in libro de origine ac progressu idololatriæ c. VII. Petrus Baylius Tomo primo dictionarii, ubi de Abimelecho agit: *Il y a long temps que je suis indigné contre Josephe & contre ceux qui l' épargnent sur ce sujet. Un homme qui faisoit profession ouverte du Judaïsme dont la foi étoit fondée sur la divinité de l' Ecriture, ose raconter les choses autrement qu'il ne les lit dans la Genese, il change, il ajoute, il suprime des circumstances, en un mot il se met en opposition avec Moise de telle sorte, qu'il fait que l'un de deux soit un faux Historien. Cela est-il suffrable, & n' en faut il pas conclure ou qu'il ne s' est gueres soucié de scandaliser sa nation, ou qu'il à cru que le sentiment particulier qu'il avoit sur la fallibilité* a) *& par consequent sur la non-inspiration de Moise étoit commun parmi les Juifs? Je croy, que tous les anciens*

z) Similia librariis forte rectius imputantur, quam Josepho.

a) Hoc nullo pacto verisimile est de Josepho, & perspicuis ejus testimoniis revincitur. Potius dixerim Josephum Pharisæum non putasse contradicere se sacris scriptoribus, cum maxime eos interpolavit secundum traditiones gentis suæ, vel etiam pugnantia scripsit. Quot sunt inter Christianos, qui libros sacros tractando secundum suas opiniones præconceptas idem fecerunt, faciuntque, nec tamen de Sacrorum scriptorum Θεοπνευςίᾳ dubitant. Neque Petrum Comestorem auctorem historiæ Scholasticæ, nec Xaverium Evangeliorum interpolatorem crediderim de fide divinorum scriptorum dubitasse, aut ex suis hiscé scriptis de illa sententia posse convinci, qui tamen neutiquam sunt Josepho in referenda Historia sacra accuratiores.

Historiens ont pris la méme licence à l'égard des vieux memoires qu'ils consultoient. Ils y ont cousu des supplémens, & n'y trouvans pas les faits developpez & embellis à leur fantasie, ils les ont étendus & habillez comme il leur à plu, & aujourdhui nous prenons cela pour histoire. Cotelerius in Chrysost. ad Danielem p. 225. *Idem Josephus in fine libri decimi refert hoc visum (Dan. VIII.) sed confuse ac, uti solet, parum accurate.* Sunt & alia, quæ in Josepho reprehendunt viri docti, nam in his etiam, quæ ex Ethnicis scriptoribus produxit testimoniis fidem ejus desiderant, ut Antonius Vandalen lib. de Aristea pag. 211. præterea multorum parachronismorum reum & in narratione rerum suæ ætatis vel affectu vel errore abreptum arguunt. Vide Petri Possini diss. de genere Herodis p. 34. seq. Harduinum Chronolog. V. T. p. 259. Papebrochii apparatum ad propylæum Actis Sanctorum Maji præmissum p. 18. Jobo Ludolfo commentar. ad Historiam Æthiop. p. 230. Josephus dicitur *Antiquitatum Judaicarum fabulator sæpius quam historicus.* Etiam Richardus Simonius Tomo 3. Epist. selectarum Epistola octava notat Josephum non dubitasse Judæorum subinde *Agadoth* sive fabulosas narrationes, v. g. de Moysis victoria ab Æthiopibus reportata historiæ suæ adspergere. Adde eundem Simonium T. 2. Epist. 1. p. 6. seq. Alii hallucinationes in Josepho castigant Geographicas, ut Bochartus T. 1. Opp. pag. 1197. sequ. Errores quosdam morales & Theologicos notat Rev. Ittigius in laudatis prolegomenis c. 5. seq. Historicos alios errores Petrus Brinch in Historiæ Josephi examine, Hafniæ 1701. 4.

V. Utcunque autem ista se habeant, nihilominus in rebus, quæ circa ipsius tempora atque jam inde gesta sunt, ubi Historia Biblica desinit, & universe de rebus gentis suæ, ne de aliis in præsenti dicam, plurima annotavit scitu dignissima: & quis cordatus propter ætatem, eruditionem, judiciumque non libenter ei plus quam multorum Rabbinorum testimoniis tribueret? Errores autem, ut non admisit nullos (homo enim fuit) attamen tot tantique illi non sunt, ut velut intestabilis, propterea de ponte sit dejiciendus. *Nullam occasionem* (verba Casauboni sunt Exerc. XII. num. 2.) *prætermittit Baronius sive justam sive injustam detrahendi Josepho, historico nobilissimo, quicquid ingrati Josephomastiges muginentur. - - Si omnes Josephi errores hallucinationes aut ablepsiæ (de iis non loquor, in quibus discedit à Bibliis, in quo excusari non potest) in unam summam contrahantur, vix centesima ea pars fuerit culparum ab uno Eusebio admissarum sive in Chronico sive in aliis scriptis. Cur igitur tanta cura & tanta cum iniquitate Josepho insultabimus? cujus libros nisi providentia Dei singularis ad nostra servasset tempora, in quantis rerum Judaicarum tene-*

bris

bris hodie versaremur? Quot fabulas, quot mendacia jubar Historiæ Josephi discutit? Evangelicam quoque & Apostolicam Historiam Josephus confirmat in multis, etiamsi vel maxime ponamus dubitandum esse de γνησιότητι locorum de CHRISTO Servatore b) lib. XVIII. Antiq. cap. 4. pag.

b) Hoc Josephi loco non utuntur Justinus, Tertullianus, Chrysostomus; aliiq; complures, quando contra Judæos disputant. Non produxit Origenes alia Josephi laudans in libris contra Celsum. Ne Photius quidem tanto junior meminit, in cujus Bibl. Antiquitates Josephi bis recensentur cod. 76 & 238. Ante Eusebium tamen lib. I. c. 11. Hist. Eccles. & lib. 3. demonstrat. c. 5. allegaverit illum Macarius quidam cubiculi imperatorii præfectus, siquidem genuinus sit hujus ad Diocletinum sermo, qui refertur in Actis Sanctorum Maji T. 5. p. 149. Locum Macarii à Clariss. Viro W. E. Tenzelio primum in dialogis menstruis Germanice editis A. 1697. pag. 556. observatum hic adscribere integrum non dubitavi: Ἰώσηππος ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεὺς, γενόμενος καὶ ἱςορῶν μετ' ἀληθείας τὰ κατὰ Ἰουδαίους μαρτυρεῖ τὸν χριςὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν γεγονότα ἐνανθρωπήσαντα τε καὶ ςαυρωθέντα καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθέντα, οὗ τὰ συγγράμματα ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀπόκειται βιβλιοθήκῃ. λέγει δὲ οὕτως. Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρὴ, ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ἀληθῆ δεχομένων. Καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἐπηγάγετο. Ὁ χριςὸς οὗτος ἦν. Καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν ςαυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, καὶ οὐκέτι νῦν τὸ χριςιανὸν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένον οὐκ ἐπέλιπε φῦλον. Ταῦτα οὖν τοῦ τῶν Ἑβραίων γραμματέως πάλαι ταῖς ἑαυτοῦ βίβλοις ἐγχαράξαντος περὶ τοῦ δεσπότου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ποία ἄρα ἀπολογία τοῖς ἀπίςοις ὑπολειφθήσεται; Sed merito existimandum hæc Acta martyrii Macariani, si non longe post Diocletianum plane conficta, saltem interpolata atque locum Josephi insertum à recentiore manu esse. Post Eusebium laudatur Josephi testimonium ab Isidoro Pelus. IV. Epist. 225. Sozomeno lib. I. Hist. c. I. Sophronio interprete Catalogi Hieronymiani, Georgio Hamartolo, Cedreno, Zonara & Glyca, quem sub Theodori Metochitæ nomine Meursius edidit, in Chronicis: Svida in Ἰώσηππος & Nicephoro lib. I. Hist. Eccles. c. 39. è quibus varias lectiones notavit *Jo. Andreas Bosius* in Exercitatione ad Periocham Josephi de JEsu CHRISTO c. 2. (Jenæ 1673. 4.) Latine præter Josephi interpretem Cassiodori æqualem & Hegesippum lib. 2. de excidio Hierosol. c. 12. atque in anacephalæosi p. 685. citat Hieronymus Catalogo scriptorum Eccles c. 13. & Joh. Sarisberiensis lib. 2. Policratici c. 9. ac Chronographi & Historici recentiores bene multi, Haymo lib. I. c 13. Hist. Ecclesiast. Anonymus Bambergensis MS. in Academia Jenensi & Bosio inspectus, Cunradus Urspergensis, Freculfus, Albertus Stadensis &c. His testimoniis accedit consensus, non modo editorum codicum, sed etiam manu exaratorum græcorum latinorumque, quos evolverunt Bosius, Bigotius & *Lambecius*, quem vide in Epistola ad Augustum Luneburgensium Ducem de VII. MSS. codicibus Josephi, qui exstant in Bibl. Cæsarea (editam Vindobonæ A. 1666 4.) & libro VIII. Comment. de eadem Bibl. p. 3. seqq. Sed & in *Hebraica* Josephi versione fuisse

pag. 621. de Johanne Baptista c) lib. XVIII. c. 7. p. 626. De Jacobo lib. XX. c. 8. & quæ de dirutis propter Jacobi necem injustã Hierosolymis de Joanne Baptista Propheta & de Christo cum sacerdotibus adolente in templo ex iisdem Josephi libris laudant Origenes I. contra Celsum p. 35. lib. 2. p. 69. & in Matthæi XIII. p. 223. Eusebius II. 23. Hist. Hieronymus Catalogo Script. Eccles. c. 2. & 13. Svidas Ἰώσηπος & Ἰησοῦς, hodie vero in Josephi libris non d) reperiuntur.

VI. ΠΕΡΙ

fuisse istud testimonium in pervetusto codice MS. Vaticanæ Bibl. sed abrasum à Judæis testatur Baronius ad A. Christi XXXIV. num 226. quod licet aliena fide narratum Casaubono videtur p. 677. Exerc. tamen confirmatur ab Huetio demonstrat. Evangel. propos. 3. §. 13. & Theophilo Comite de Windischgrætz, qui codicem illum Romæ sibi demonstratum Wagenseilio affirmavit, ut legas in *Christoph. Arnoldi* collectione Epistolarum de testimonio Josephi p. 249. seq (Norimb. 1661. 12.) Cui addendum, quod ex inedito Gyraldi Cambrensis libro de institutione principis affert præstantissimus Caveus: *Robertus* (Canutus qui circa A. C. 1170. claruit) *Prior S. Fridiswidæ apud Oxoniam Hebraice doctus in duobus exemplaribus Josephi Hebraice scriptis invenit testimonium de Christo in aliis nuper erasum, quod & Judæis Oxoniæ degentibus ostensum fuit.* Omitto quæ contra Tanaq. Fabrum (lib. 1. epist. 45.) pro fide hujus loci disputant H. Valesius p. 16. & 20. ad Euseb. Huetius proposit. 3. §. 11. seqq. Antonis Pagi ad A. C. XXXII. num. 15. Gvil. Bonjour dialogo tertio triduanæ de Canone sacrorum librorum concertationis (Rom. 1704. 4.) Caveus parte 2. Hist. literariæ ad A. C. 67. Franciscus de Roye, & quem amicitiæ causa nomino Conr. Daniel Frick Ulmensis ὁ μακαρίτης singulari diss. Lips. 1698. 4. Natalis Alex. Tom. 6. Hist. Eccles. V. T. diss. 10. Estrangius in prolegom. ad Anglicã Josephi versionem, & novissime Cherubinus de S. Josepho, Carmelita, T 3. Bibliothecæ Crit. S. diss. 1. parte 3. & Carolus Daubusius libris duobus de hoc testimonio editis Lond. 1706. 8. Nec Lambecii probo sententiam, qui verba hujus testimonii ita explicat, ut in ignominiã CHRISTI scripta sint à Josepho: nec illis assentior, qui plane intrusũ esse ajunt à Christianis, cum mihi non videatur Josephus potuisse mentionem CHRISTI Christianorumq; in historia illius ætatis prorsus prætermittere, sed interpolatum suspicior cum viris doctissimis Stephano Lemoyne notis ad varia sacra p. 931. Clariss. Wagenseilio IV. peræ libr. juvenil. p. 189. & Rev. Ittigio Prolegom. ad Josephum. Paravit de hoc argumento peculiarem exercitationem quoque Fridericus Spanhemius fil. sed quia imperfecta ab auctore relicta est, lucem non vidit, sed in tomo secundo ejus operum desideratur.

c) Chrysostomus in Johannis c. 1. homil. 12. p. 82. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἰώσηπος τῇ τούτου (Ἰωάννου) τελευτῇ τὸν πόλεμον λογίζεται, δι' αὐτόν τε δείκνυσι μηδὲ πόλιν εἶναι τὴν ποτὲ Μητρόπολιν οὖσαν, καὶ μακροὺς συνείρει περὶ αὐτοῦ λόγους ἐγκωμίων. Herodis exercitum deletum, non Hierosolymam ob Joannis cædem eversam scribit illo loco Josephus.

d) Huetius propos. 3. §. 10. contendit illa à Judæis fuisse erasa, at Blondellus lib 1. de Sibyllis c. 7. eadem à Christianis in libros Josephi inserta. Neutrum crediderim. Sed videmus passim ab iis, qui scriptores laudant, sententias illorum malo exemplo mutari & interpolari. Etiam Orosius VII. 6. ex Josepho refert expulsos Roma à Claudio

Imp.

VI. ΠΕΡΙ᾽ ἈΡΧΑΙΌΤΗΤΟΣ ἸΟΥΔΑΊΩΝ *de Antiquitate gentis Judaicæ libri II.* adverſus Manethonem e) Apollonium Molonem, Lyſimachum, Poſidonium & alios, Apionem f) præcipue, qui nationi Judæorum detraxerat libro tertio & quarto rerum Ægyptiacarum. Singulari præterea ſcripto Judæis Apionem inſultaſſe affirmant Juſtinus Martyr, Clemens, Julius Africanus, Euſebius & Hieronymus cujus hæc ſunt verba c. 13. de ſcriptoribus Eccleſ. *Scripſit & Joſephus duos ἀρχαιότητος adverſum Apionem Grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula legatus miſſus ex parte gentilium contra Philonem etiam librum vituperationem gentis Judaicæ continentem ſcripſerat.* At hujus non meminit Joſephus, qui hos quoque binos libros Epaphrodito ſuo κρατίςῳ & τιμιωτάτῳ inſcripſit, unde ante annum Chriſti XCV. editos fuisſe oportet, quo Epaphroditum Domitianus interfecit. Sed & Apio ipſe, ut Manetho & reliqui jam mortuus erat, cum Joſephus eum confutaret, ut conſtat è lib. 2. pag. 1071. Laudat Hieronymus his verbis Epiſt. 84. ad Magnum Oratorem: *Joſephus antiquitatem approbans Judaici populi, duos libros ſcripſit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta ſæcularium profert teſtimonia, ut mihi miraculum ſubeat quomodo vir Hebræus & ab infantia ſacris litteris eruditus cunctam Græcorum Bibliothecam evolverit.* In libro ſecundo p. 1064. ſeq. eſt magna in græcis lacuna, quam forte ſupplere aliquando dabitur alicui è MSto codice.

VII. ΕΙΣ ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΥΣ ΛΟΓΟΣ ἢ περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ ſermo diſertiſſimus *de Imperio rationis, in laudem ſeptem Maccabæorum* qui

Imp. univerſos Chriſtianos, quod in editis fruſtra quæres. Sed & Iſ. Voſſius libro de LXX. interpretibus hinc inde quædam profert è Syncello vel è codicibus Joſephi MSS. quæ in editis haud exſtant.

e) In editionibus quibusdam ut latina Parif. 1514. fol. minore per Albertum Goullet Prof. Theol. emendata, liber prior inſcribitur *de Antiquitate contra Manethonem Ægyptium*, liber poſterior *de antiquitate contra Apionem & fautores.* Labbeus p. 275. Bibl. novæ MSS. teſtatur in codice MS. 349. Regis Chriſtianiſſimi exſtare *Joſephum contra Manethonem & alios Stoicos* (Chæremonem puta) *latine.* Sane magna pars libri prioris occupatur in confutandis iis, quæ Manetho de Judæis tradiderat. Vide pag. 1039. ſeq. 1042. & 1052. ſeq. & ſub initium libri ſecundi ait ſe reſpondiſſe priore libro Manethoni, Chæremoni, & aliis quibusdam. Auctor autem ipſe in titulo libri nullum nomen adverſarii poſuerat, ſed tantum inſcripſerat περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀρχαιότητος, ut ab Origine, Euſebio, & aliis veteribus allegatur.

f) De Appione iſto Pliſtonice Poſidonii fil. Oaſitano, qui ob civitatis jus acceptum malebat audire Alexandrinus, conſuli poterunt Cotelerius ad Patres Apoſtolicos T. 1, pag.

qui una cum patre Eleazaro & matre g) sub persecutione Antiochi Epiphanis Martyrium pro lege alacriter subierunt, Josepho nostro diserte tribuitur ab Eusebio III. 10. Hist. Eccles. πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο οὐκ ἀγεννὲς σπούδασμα τῷ ἀνδρὶ περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ ὅ τινες Μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. Hieron. *Alius quoque liber ejus qui inscribitur* περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ (*de potentia rationis*, vertit Honorius Augustod. lib. 1. de luminaribus Ecclesiæ c. 13.) *valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum digesta sunt martyria.* Idem lib. 2. adversus Pelagianos: *Unde & Josephus Maccabæorum scriptor Historiæ, frangi & regi dicit perturbationes animi, non eradicari.* Photius è Philostorgii lib. I. Hist. eccles. post enumeratos tres Maccabæorum libros: τὸ μέντοιγε τέταρτον ὑπὸ Ἰωσήπου γεγράφθαι καὶ αὐτὸς συνομολογῶν οὐχ ἱστορίαν μᾶλλον ἢ ἐγκώμιον εἶναί φησι τὸ περὶ τὸν Ἐλεάζαρον καὶ τοὺς ἑπτὰ παῖδας τοὺς Μακκαβαίους διηγούμενον. Laudat hunc librum etiam Nazianzenus Orat. XXXII. sed Josephi nomen reticet. Ita & Syncellus pag. 293. & 279. ὡς ἐν τετάρτῃ βίβλῳ τῶν μακκαβαϊκῶν. Idem pag. 24. laudat Josephum ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς: confer græcum Scholion in margine p. 273. Hugo Grotius vero ad Lucæ XVI. 19. præsentis libri auctorem vocat Josephum, sed ab eo, de quo in præsenti agimus, diversum. *Josephum virum sane disertum quisquis ille fuit, Historiarum enim scriptorem hunc esse non puto.* MSti codices hujus libri plurimum inter se differunt, ut patet, si conferantur latina *Erasmi* paraphrasis, in qua liber dedicatur nescio cui *Polybio Megalopolitano*, & nomina matris martyrumque referuntur, multaque aliter se habent, quam in Græcis editis, tum MStus codex Bibliothecæ Paulinæ, ex quo novam editionem hujus libri moliebatur Bosius ὁ μακαρίτης ut ipse affirmat in diss. de νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις pag. 9. & ex quo varias lectiones à Nobiliss. cive meo Jo. Frid. Fellero excerptæ leguntur

pag. 592. Vossius de Hist. Græcis, Meursius in Bibl. Græca, Bælius tomo 1. Dictionarii & Tillemontius Hist. Imperatorum T. 1. p. 775. seq.

g) In Erasmi versione & in Menologiis 1. August. mater hæc vocatur Salomone, Genebrardo Salome, Gorionidi Anna. Confer Frontonem Ducæum ad Chrysost. T. 1. p. 95. Eosdem martyres celebrant auctor libri secundi Maccabæorum sive Epitomator Jasonis Cyrenæi c. 6 & 7. & ex antiquis Ecclesiæ doctoribus Greg. Nazianzenus, Jo. Chrysostomus, Augustinus, Gaudentius Brixiensis, Leo Magnus, Maximus Taurinensis, Eusebius Emisenus, & Poëtæ Victorinus, Prudentius &c. Vide Baronium ad Martyrolog. Calendis Augusti, & Bibliothecam Concionatorium Combefisii. Ceterum similem narrationem de septem filiis & matre martyrium libenter passis ut idololatriam effugerent, referunt Judæi in libro Chorban Beth Hammikdasch, qui latine versus prodiit Helmstadii 1664. 4.

guntur ad calcem editionis Josephi Lipsiensis. Tum codex MStus Bibliothecæ Cæsareæ, de quo Lambecius lib. V. commentar. p. 104. & Rev. Ittigius in prolegom. ad Josephum b. 3. b.

VIII. Scripta Josephi deperdita præter libros de bello Judaico patria lingua compositos nulla certo licet designare, quanquam Hieronymus præf. ad lib. XI. commentar. in Esaiam refert Josephum inter eos, qui de LXX. hebdomadibus disputarunt, & Josephus ipse h) promittit se dicturum de gestis Monobazi Adiabenæ Regis, tum in procemio Antiquitatum & lib. XX. c. 9. pollicetur, se hoc opere absoluto allegoricam theoriam legum Judaicarum & rationes i) dogmatum singulari scripto in quatuor libros tributo persecuturum. Nemo autem est è veteribus, qui hoc Josephum fecisse aut illa Josephi scripta legisse se testetur. Liber vero adversus Græcos & singillatim Platonem scriptus περὶ τοῦ παντός sive περὶ τῆς τοῦ Παντὸς αἰτίας, sive ut in alio περὶ τοῦ παντὸς οὐσίας, quem in duo λογίδια distinctum legit Photius cod. XLVIII, Arnoldus Peraxylus præf. in Josephum edere promisit; tandem fragmentum ejus Græce à Max. Margunio acceptum edidit Dav. Hœschelius notis ad Photium: Josephum non agnoscit auctorem, sed vel *Cajum* presbyterum, circa Annum CHRISTI 210. clarum, qui è Josepho, Justino, Irenæo illud scriptum collegit, ut suspicatur Dodvvellus diss. 6. in Irenæũ p. 464. sq. vel *Hippolytum* Portuensem, sub cujus nomine fragmentum illud Græce & latine cum versione sua recudi curavit Steph. le Moyne T. 1. Var. Sacrorum pag. 53. & ad calcem Josephi sui reposuerunt Lipsienses. Confer Rev. Ittigii erudita prolegomena sub extremum.

h) Lib. XX. c. 2. p. 689. ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ Βασιλεὺς ὅσα κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον ἐπαγγελοῦμεν. Sed nihil de hoc in sequentibus capitibus ultimi hujus libri de Monobazo legitur.

i) Josephus procem. p. 4. Τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας ἑκάστου σκοπεῖν πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος, ἣν ἐγὼ νῦν ὑπερβαλοῦμαι. Θεοῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ ταύτην γράψαι τὴν πραγματείαν. Lib. XX. c. 9. p. 703. Προῄρημαι δὲ συγγράψαι καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων ἐν τέσσαρσι βιβλίοις περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται. Quanquam vero non adeo multum referre putabant doctissimus Cunæus III. 1. de Rep. Hebr. & J. H. Bœclerus exerc. ad lib. 1. cap. 1. Josephi, quod hoc opus vel in herba perierit, vel ad nos non pervenerit, haud dubie tamen inter quasdam vanas frigidasque ingenii Judaici argutationes complura egregia nos docuisset, quæ forte nemo est hodie Judæorum Christianorumque, qui docere nos possit.

IX. In vita Comitis de Santena, qui postea religiosus Abbatiæ Trappensis (de la Trappe) fuit & sub nomine Palæmonis innotuit, memoratur, quod lectione Josephi primum fuerit commotus ad Majestatem Dei considerandam & fidem habendam sacris litteris. Edita est illa vita Gallice Paris. 1695. 12. quam recensent Ephemerides Parisienses illius anni Ephemeride 31. p. 547.

X. *Editio Josephi Græca.*

Basileæ A. 1544. fol. typis perquam nitidis ex officina Hieron. Frobenii & Nic. Episcopii curante *Arnoldo Peraxylo Arlenio*, qui hanc editionem Diego Hurtado Mendozæ dicavit, & præter MStos codices è Mendozæ Bibl. & aliorum amicorum beneficio acceptos testatur se adhibuisse Epitomen Antiquitatum Josephi nescio quo scriptam auctore. *Posterior pars*, inquit, *ἀρχαιολογίας ita multis mendis confusa & incuria quadam librarii vel imperitia deformata erat, ut ad veram præstruendam lectionem nullum laborem sufficere experti fuissemus, nisi Epitomen, quam ante annos aliquot Roma mecum comportaveram adhibuissemus, è cujus collatione multa suæ dignitati reddita, nonnulla, quæ prætermissa fuerant, restituta, beneficio inprimis ac opera Sigismundi Gelenii. In bello Judaico ac reliquis minus negotii habuimus, propterea quod & nostra exemplaria accuratius erant descripta, & alia insuper nobis suppeditata à præstantissimis doctissimisq; viris Joanne Croto ac Petro Gillio.* Pro prima editione græca Josephi *Aldina*, quæ in Christophori Arnoldi præfat. ad testimonium Flavianum memoratur, legendum est *Arnoldina*, ut optime observatum Rev. Ittigio in prolegom. ad Josephum, cujus industriæ singulari in recensendis Josephi editionibus multum debere me fateor.

XI. *Editiones Latinæ.*

Antiquitates è veteri versione (quæ Rufinio vulgo k) tribuitur) antiquissima editio sine loci & temporis nota in fol.

Libri

k) Rufino etiam abscribit Codex antiquissimus Mediolanensis in Bibl. Ambrosiana, de quo Erycius Puteanus IV. 41. Epist. Jo. Mabillonius T. 1. Itiner. Italici p. 12. Gvil. Burnetus Epist. 2. Itineris Ital. pag. 229. edit. Germanicæ, J. H. Hottingerus Bibl. Quadripart. p. 33. & G. Hieron. Welschius in Epistola ad Bosium, post Reinesianas pag. 470.

Libri VII. Historiarum de bello Judaico è Rufini versione per Platinam castigati fol.

Antiquitates impressæ per Lud. Cendratam, Veronæ 1480. fol.

Antiquitatum & de bello Judaico libri ac de Antiquitate Judæorum Venet. 1486. 1499. (quam Gesnerus perperam in Bibl. pro prima edit. venditat) & 1502. cum argumentis copiosis quæ (in libros de Bello Judaico quidem) composuit Magister Franciscus Macærata Ord. minorum.

Mediolani 1513. fol.

Paris. 1514. fol. cum Roberti Goullet tetramono sive Harmonia Josephi, sacræ Scripturæ, Historiæ scholasticæ & Hegesippi.

Ibid. 1519. ex Jo. Parvi officina.

Coloniæ 1524. ex emendatione Godofr. Hittorpii, addito libro de Maccabæis ex Erasmi recognitione, qui in prioribus editionibus desideratur. Eodem anno Josephum post Coloniensem editionem sed hinc inde emendatiorem edidit Frobenius Basil. 1524. fol.

Lugduni 1527. 8. apud Gryphium.

Iterum Coloniæ 1534. cum Beroso, Megasthene &c. Annii Viterbiensis.

Ex emendatione Sigism. Gelenii Basil. 1534. (in qua edit. Gesnerus argumenta libris singulis in Græco præmissa convertit, & libros de bello Judaico cum duobus MSS. contulit) ib. 1540. fol. & Lugd. 1539. & 1546. 8. apud Seb. Gryphium. Ex versione *Sigismundi* l) *Gelenii*, qui Antiquitatum libros & vitam Josephi (quæ in prioribus editionibus deest) transtulit, versionem antiquam librorum de bello Judaico & contra Apionem emendavit, servata in libro de Maccabæis paraphrasi Erasmi.

Basil. apud Froben. 1548. fol. & 1554. fol. 1559. & 1567. in qua editione diversa ab ea, quam adornavit Erasmus, occurrit interpretatio libri de Maccabæis quæ incipit: *Disputaturus de re ad Philosophiæ rationem maxime pertinente.*

Lugd. 1555. 12. Basil. 1582. Colon. 1593. Genev. 1595. & minori forma 1611. duobus Volum.

Francof. 1580. 1587. 1617. 8. addita Chronologia per Sigismund. Feyerabend.

l) Hæc Gelenii versio passim adhuc indiget emendatione, ut multi viri docti jam animadverterunt. Nemo tamen fuit hactenus, qui illam è voto Guil. Henrici Vorstii in notis ad R. Davidis Ganzii Chronologiam p. 290. ad limam revocaret.

Josephi vita latine primum translata *à Godfr. Tilemanno* Cartusiæ Parisiensis monacho Paris. 1548. 8. Licet enim Antiquitatibus ab Auctore subjuncta fuerit, tamen veterem illius interpretationem nusquam reperire se potuisse testatur Bigotius. Præter Tilemannum transtulit etiam *Sigism. Gelenius*, & eodem anno 1548. edidit, ut jam dixi.

Solam antiquam versionem libri de Maccabæis referre genium Rufini, opinatus est Emericus Bigotius in Epistola, quæ legitur inter Reinesianas ad Bosium datas p. 382. Illam antiquam versionem interpolavit Erasmus nullo Græco usus codice.

Belli Judaici compendium è Josepho collectum à Georgio Wicelio. Colon. 1552.

Nic. Asclepii Barbati periochæ & argumenta Antiquitatum & librorum de bello Judaico, tetrastichis comprehensa Colon. 1564. 8. cum Barthol. Steni historia Ducum, Judicum, Regumque populi Israelitici.

E Josepho supplementum Historiæ Biblicæ ab Esdra ad Maccabæos latine vertit & Bibliis suis inseruit *Seb. Castellio* Basil. 1551. 1573.

Latini Latinii ad quædam Josephi loca observationes leguntur in ejus Bibl. sacroprofana p. 188. seq.

XII. *Græcolatinæ.*

1. Genevæ 1611. fol. in qua Antiquitatum libri & vita Josephi cum Gelenii versione exhibentur, libri de bello Judaico cum Rufini, & libri, qui contra Apionem vulgo inscribuntur, cum versione antiqua, quæ & ipsa Rufino vulgo tribuitur, per Gelenium emendata, tum liber de Maccabæis cum paraphrasi Erasmi. Collati etiam sunt in hujus editionis ornamentum MSti Codices Palatini, sed jam longius operæ processerant cum Marquardo Frehero proxeneta Codices illi à Jano Grutero ad Petrum Riverium typographum transmitterentur, qui pollicitus quidem est se virorum quorundam doctorum notas & Varias lectiones ejus qui MSta illa Palatina excussit studio collectas peculiari volumine editurum, sed id neutiquam præstitit.

2. Genevæ 1635. fol. editio jam memorata ad verbum recusa est nullo augmento, nec melius, si non deterius, quod chartam, litteras & emendationem spectat. Hanc omnium quotquot fuerunt inquinatissimam vocare non dubitat Tan. Faber ad Luciani Timonem T. 1. pag. 1053.

3. Lipsiæ

3. Lipsiæ 1691. fol. (quæ editio urbis Coloniæ nomen falso habet prænotatum) ita repræsentat editionem Genevensem, ut paginæ ejus servatæ sint, sed errores multi castigati præcipue in libris de bello Judaico, deinde præter laudata Doctoris quondam mei Venerandi Thomæ Ittigii de Josephi scriptis & editionibus prolegomena copiosa, accessit Appendix, in qua lectori exhibentur Aristeæ liber de LXX. Interpretibus cum versione Matthiæ Garbitii, & variis lect. meisque ad Josephi XII. cap. 2. quo summam libri Aristeæ refert, brevibus notis. Librorum de bello Judaico & libri de Maccabæis Variæ lectiones è codice Græco MS. non contemnendæ notæ, qui servatur Lipsiæ in Bibl. Paulina, à Nobiliss. amico & cive meo Jo. Friderico Fellero collectæ. Libelli de Maccabæis versio latina auctore m) Francisco Combefis cum ejusdem animadversionibus. Ac denique fragmentum ex libro περὶ παντὸς (sub Josephi nomine ab Hœschelio in notis ad Photium vulgatum) cum versione latina Stephani le Moyne.

4. Oxoniæ è theatro Sheldoniano 1700. fol. editio nitida, castigatissima, eruditissimis stipata notis, sed eheu mutila, & infelicibus caussis in medio cursu intercepta. In libris Antiquitatum non processum est ultra caput 1. libri quinti, ita ut postrema sit pagina 352. Textum græcum comitatur versio latina vetus, quæ exhibetur non sub nomine Rufini, sed n) *Epiphanii Scholastici.* Græca & latina collata sunt cum Codi-

m) Combefisius librum de Maccabæis cum versione sua & notis excudi fecit in Auctario novissimo Bibl. Patrum Paris. 1672. fol. Ediderat etiam hunc librū MSti codicis ope auctiorem & emendatiorem cum versione sua & notis Joannes Lloydius Oxon. 1590. Adjunctus præterea est quibusdam Græcorum Bibliorum editionibus, ut Argentinensi 1526. Basileensi 1540. apud Hervag. & 1550. ap. Nicolaum Brylingerum, Francofortensi 1582. apud Wechelum, & Græcolatinæ Basil. 1582. ex officina Brylingeriana, in qua edita est versio, quæ incipit: *Studiosissimum sapientiæ sermonem declaraturus*

n) Ex conjectura hoc nomen est appositum, quia Cassiodorus Epiphanio isto usus est ad Historiam Ecclesiasticam Tripartitam concinnandam, ut testatur c. 17. divin. lect. & eodem capite refert, se Josephi quoque Antiquitates curasse transferri. Quia vero hoc factū ait ab amicis suis, nec Epiphanio nominatim tribuit hanc versionem, hinc colligere licet Epiphanium, si in illa elaboravit, certe non solum eam concinnasse. Verba Cassiodori hæc sunt: Ut est Josephus pæne secundus Livius in libris anti-„ quitatum Judaicarum late diffusus, quem Pater Hieronymus scribens ad Lucium„ Bæticum propter magnitudinem prolixi operis à se perhibet nō potuisse transfer-„ ri. Hunc tamen ab amicis nostris, quoniam est subtilis nimis & multiplex magno„ labore in libris viginti duobus (libris duobus contra Apionem Antiquitatum operi„ adjunctis) converti fecimus in latinum. Qui etiam & alios septem libros capti-„ vitatis Judaicæ mirabili nitore conscripsit, quam translationem alii Hieronymo, alii„ deputant Rufino: quæ dum talibus viris adscribitur, omnino dictionis eximia me-„ rita declarantur.

cibus quamplurimis MSS. quæ exſtant in Bibliothecis Angliæ, Galliæ, Italiæ, Germaniæ. Variæ lectiones ſummo ſtudio adnotatæ adjunctis animadverſionibus reconditæ eruditionis è ſcriptoribus Talmudicis & aliis omne genus editis & ineditis: Patricii Junii, Caſauboni, Lightforti, Sam. Petiti, Jo. Andreæ Boſii emendationibus & collectaneis, auctore *Eduardo Bernbardo* viro cum pauciſſimis comparando ob doctrinam incomparabilem & honeſtiſſimos mores. In libris de bello Judaico, qui cum verſione veteri ſub nomine incerto Rufini Aquilejenſis exhibentur, perventum eſt usque ad libri ſecundi caput quartum decimum, additis variis lectionibus & notis ſuccinctis atque eruditis, cura *Henrici Aldrich* viri præſtantiſſimi.

XIII. *Joſephus in linguas vernaculas translatus.*

Anglicè Tho. Lodge interprete Oxon.

Ex Gallica Arnaldi Andillii Oxon. 1676. & 1701. neſcio quo interprete.

Ex verſione præſtantiſſima Eſtrangii, à Jo. Hudſono collata cum Græco. Oxon. 1702. fol.

Belgicè Dordraci 1652. fol. Lugd. Bat. 1607. fol.

Lamberto van der Bos interprete. Amſt. 1687. fol. cum Hegeſippo translato à Simone de Vries.

Gallicè Pariſ. 1492. fol. teſte Beughemio, & 1516. fol. tum Franciſco Burgundo interprete Lugduni & Pariſ. 1573. 8. duobus Vol. atque ex Joannis Frerii la Valle emendatione Pariſ. 1570. cum latina verſione ad latus juncta, & ſubjecto Gorionidis compendio, quod è latino Dav. Kyberi adornavit Franciſcus Belleforeſtus.

Libri de bello Judaico per Nic. de Herberay Dn. des Eſſars Pariſ. 1557.

Gilb. Genebrardo interprete. Pariſ. 1578. fol. 1588. 8. 1604. 8. Rothomagi 1556. fol.

Ex verſione Arnoldi o) d'Andylli Pariſ. 1667. 1669. fol. 2. Vol. Bruxellis 1676. 8. quinq; Vol. & Amſt. 1681. fol. atq; inde ſæpius.

Antonium quoque Fayum Gallicum Joſephi interpretem memorat Boſius.

Germa-

o) Gelenium ſæpius quam Græca conſuluiſſe & hujus non raro hallucinationes reddere, vel obſcura loca plane omittere interpretem hunc alioqui elegantisſimum notat Jo. Andr Boſius in diſſ. de teſtimonio Joſephi de CHRISTO edit. 2. pag. 12. Confer librum Gallicum Sentimens de quelques Theol. de Hollande ſur l'Hiſtoire Critique de Richard Simon lettre 4. & p. 430.

Germanicè per Casp. Hedionem. Argent. 1535. fol.

Libri de bello Judaico, seorsim. Francof. 1552. fol.

Josephus integer Conrado Lauterbachio interprete. Argentorat. 1574. 1595. 1611 & Francof. 1676. 4.

Cura Jo. Sprengenii & Zach. Munzeri. Francof. 1581. fol.

Sed & Michael Adam Judæus ad CHRISTUM conversus civis Tigurin⁹ sex libros Josephi de bello Judaico capitibus 97. distinctos Germanice vertit & characteribus Hebraicis descriptos edidit Constantiæ A. 1545. teste Gesnero in appendice Bibliothecæ Tiguri 1546. Bibl. Bodlej. p. 365. Sed hæc Gorionidem exprmit translatio.

Hispanicè Antiquitates, vita Josephi & liber de Maccabæis ex latino incerto interprete Antvverp. 1554. fol.

Libri de bello Judaico post veterem minus probatam versionem, interprete Jo. Martino Cordero Valentino Antvverp. 1557. 8. Madrit. 1616.

Italicè, Antiquitates Petro Lauro Mutinensi interprete Venet. 1544. 8. 1549. 8.

Josephi opera ex versione Francisci Baldelli Cortonensis Venet. 1581, 4. duobus Vol.

XIV. *Editiones Josephi promissæ.*

Bonaventuræ Cornelii Bertrami c. 3. lucubrat. Franckenthalens.

Josephi Scaligeri Epist. 355. Confer Casaub. Epist. 469. edit. Grævii & Gvidonis Patini Epist. 67. edit. primæ. Josephi Codex græcus notatus passim manu Scaligeri, exstat in Bibl. celeberrima C. S. Schurzfleischii Witebergæ.

Is. Casauboni Epist. 717. *Ego si junior essem, & alibi viverem, auderem promittere non pœnitendam editionem illius maximi scriptoris. Videbis in hoc opere* (contra Baron.) *multa loca emendata.*

Petri Cunæi præf. ad lib. 3. de rep. Hebr. Conf. Buchneri lib. 1. Epist. 176.

Sam. Petiti, qui non modo Gorionidem cum nova versione notisque suis edere constituerat, sed & Græci Josephi illustrationem interpretationemq; in se receperat, quam in rem Peirescius ipsi ab Holstenio trium MSS Vaticanorum perlustrationem impetravit. (Vide Gassendũ vita Peirescii p. 195.) aliiq; docti viri, ut fit, symbolas ad eum miserunt, Claudio Sarravio Petavianũ illi codicem concilian-te: (Sarrav. Epist. p. 20. seq. edit. primæ) & Hugone Grotio omnes polli-

pollicente ſuppetias (Epiſt. 1564. Confer Riveti Epiſt. ad Voſſium inter Voſſianas 362.) At enim morte interveniente pro inchoatis haberi noluit, quæ non abſolviſſet, tametſi Sam. Sorbierius ſororis ejus filius in quadam præfat. animadverſiones illas, qualescunque etiam editurum ſe pollicitus eſt, quod ipſum non præſtitit. Notæ Petiti imperfectæ Oxoniam miſſæ ſunt ad Ed. Bernhardum. vid. præfat. ad Sorberiana.

Alexandri Mori. Conſule Scheferi Epiſtolam (poſt Reineſianas ad Boſium ſcriptas) p. 461. & Wagenſeilii pag. 477. Neque enim dubito ibi pro Mornæo teponendum eſſe Morum.

Gerb. Jo. Vosſii. Noldius præf. hiſt. Idumææ.

Jo. Cocceji ibid.

Chriſtiani Schotani (qui in Bibliotheca hiſtoriæ ſacræ V. T. ſive commentario vægrandi ad Severum Sulpitium, Joſephi quædam illuſtravit) ibid.

Chriſtiani Noldii, cujus Hiſtoria Idumæa ſive liber de vita & geſtis Herodum Franequeræ 1660. 12. edit⁹ notas in quædā Joſephi loca continet, & in præfat. Liceat enim & recte hic ſperare, inquit, ut etiam „ſi nec Scaliger nec Voſſi⁹ nec Petitus litterarū lumina editionem „Joſephi emendatā abſolverint, ſed morte præventi rem reliquerint infectam, ſuccedant aliunde Coccejus aut Schotanus, viri lin„guas apprime docti, & in Antiquitate ſacra profanaque verſatiſſi„mi, qui Remp. litterariam iſto ornent beneficio. Noſtri humeri „debiliores ſunt, quanquā animus non deeſſet, ſi Deus & boni me„dia ſuppeditarent, ut & fontes corrigerentur, & nova verſio li„brorum maxime ἁλώσεως concinnaretur, quos Gelenius negle„xit, & notæ vindiciæque neceſſariæ adſpergerentur.

Jo. Henrici Bœcleri, cujus exercitatio in prima capita libri primi Antiquitatum inter varias ejus diſſertationes plus ſimplici vice excuſas exſtat. Confer Wagenſeilii Epiſt. ad Chriſtophor. Arnoldum, in teſtimonio Flaviano. p. 252.

Emerici Bigotii. Patinus Epiſt. 67. edit. primæ.

Tan. Fabri, qui in notis ad Luciani Timonem T. I. p. 1053. poſtquam locum Joſephi emendaſſet, *atque utinam*, inquit, *præſtantibus ingeniis luberet aliquando tanti ſcriptoris emendationem ſuſcipere, ſymbolam certe daremus quadragintos amplius locos ex ingenio emendatos conferre poſſemus. Plura facere eſſet ſane perfacile, ſed doctioribus & qui Lutetiæ vitam agerent, & codicibus Regiæ Bibl. frui poſſent. Nobis non licet eſſe tam beatis.*

Jo.

Jo. Andræ Bosii, qui apparatu insigni instructus ad Josephum edendum accessit, ut patet ex ej⁹ exercitatione de testimonio Josephi de CHRISTO, & MStos Codices ex Bibl. Lipsiensi, Portensi, Schleusingensi, Norimbergensi, Cæsarea præcipue, tum varias lectiones è Parisiensi codice & duobus Florentinis à Bigotio excerptas impetravit. Vide Epistolas Reinesii Bosiique mutuas passim, Gudianas p. 43. Rev. Ittigii prolegomena a. 6. & Lambecii Epistolam ad Augustum gloriosæ memoriæ Ducem Luneburgensem de septem codicibus MSS. Bibl. Vindobonensis ad Bosium mittendis. Vindob. 1666. 4. Jam tamen A. 1678. 14. August. Christianus Daumius scripsit ad Joach. Fellerum in hæc verba: *Mitterem Bosii litteras olim ad me datas, unde clare editio Josephi illa ejus videbatur, ut Augusti Ajax, in spongiam incubuisse. Verba ejus ad Heinsium mittere memini. Volebat enim observata illa sua in disputationum formam redigere.* Collectanea Bosiana ab hæredibus Oxoniam missa sunt, quibus Ed. Bernhardus in suis ad Josephum notis usum se subinde testatur.

Stephani le Moyne. Vid. Wagenseilii præfat. ad tela ignea Satanæ pag. 69. Vitam Lightfotii, operibus ejus præmissam *** 4. b. Lemonium ipsum prolegomenis ad varia sacra & Epistolas ejus ad Bosium Reinesianis subjectas p. 433. seq.

Hodie nobilissimi scriptoris editionem moliri dicuntur Parisiis eruditissimus vir *Jo. Boivinius*, Lugduni Batavorum celeberrimus *Jac. Gronovius*, & Oxoniæ vir egregius *Joannes Hudsonus.*

XV. *De Josepho Pseudo-Gorionide.*

Reliquum est, ut nonnihil etiam dicam de Josepho Hebraico, qui in Juchasin vocatur Josephus ben Matthatiæ sacerdos ben Gorion, ut unum sit familiæ nomen, alterum patris. At Josephus noster Matthiæ filius II. 25. de bello Judaico p. 822. diserte distinguit se à Josepho Filio Γωρίωνος * & à tertio Josepho filio Simonis. Equidem Judæis liber Hebraicus, qui sub isto nomine stylo facili & eleganti scriptus exstat, pro vero Flavii Josephi ac genuino fœtu habetur, & primus ejus meminit Abraham Levita ben Dior (qui scripsit Anno CHRISTI 1160.) notante Joanne Morino. Magnis eum elogiis mactarunt R. David Ganz. p. 95. edit. Vorstii, R. Abraham Conat Curator editionis CPolitanæ, ejusq; probator

Ii R. Tam,

* Gorionis mortem commemorat Josephus libro V. de bello Judaico c. 1. p. 885.

R. Tam: laudat & David Kimchi ad Haggæi 2. Zach. 11. & in libro radicum in גבר, quibus assentitur Munsterus in præf. Ex ipsis vero Judæis graviter in eum invehitur R. Abarbanel ** in Majene Hajeschua p. 65. plurimaq; aliena à veritate scripsisse contendit præ metu & adulandi Romanis studio. Ceterum eruditis hodie Christianis plerisque dubium non est Josephum huncce Hebraicum ex Græco vel potius latina Josephi Græci versione esse expressum vel excerptum potius, nec Josephum ipsum auctorem sed longe recentiorem aliquem esse, qui pro lubitu digessit, addidit (v. g. fabulas de Alexandro M. è pseudo Callisthene) interpolavit, omisit, ut ipsi videbatur. Vid. Jo. Morini Exercitat. Bibl. pap. 235. seq. Drusium lib. 1. de tribus sectis Hebræorum cap. 8. Jo. Rainoldum T. 1. prælect. de Apocryphis pag. 1242. seq. Scaligerum elencho trihæresii cap. 4. seq. Bartoloccium T. 3. bibl. Rabbinicæ pag. 799. & Jacobum Basnage in Hist. Judæorum Gallice nuper edita lib. VII. cap. 6. T. 5. pag. 1540. seq. Jo. Picus Mirandulanus in Epist. pag. 261. Opp. *Quod petis de Josepho, scias justum Josephum apud Hebræos non reperiri, sed Josephi Epitoma i. e. breviarium quoddam, in quo & multa sunt commentitia, & quæ de decem tribubus ibi leguntur, quæ post Babylonicam captivitatem postliminio non redierunt: ea esse notha & adulterina, ex Hebræis mihi plures confessi sunt.* Munsterus quoque & Breithauptius qui Gorionidem latine verterunt & pro genuino audent venditare, tamen eum valde interpolatum à recentioribus Judæis haud diffitentur. Vide Nobiliss. Breithauptii præfat. & notas p. 222. 309. &c.

XVI. *Editiones Josephi Gorionidis.*

Hebraicæ.

Constantinopolitanæ A. M. 5250. (CHRISTI 1490.) & A. M. 5270. (CHRISTI, 1510.) Veneta A. M. 5304. (CHRISTI 1544.) Cracoviensis A. M. 5355. (CHRISTI 1595.)

Francofurtensis Ao. 1690. 12. Venetæ vestigiis insistens.

Hebraico-latinæ Seb. Munsteri cum ejus latina versione separatim excusa & notis Basil. 1541. fol. Hæc editio nec admodum emendata nec integra est, incipit enim à folio editionis Venetæ septimo & desinit pagina posteriore folii XCII. cum editio Veneta constet foliis CLV. Integriorem Hebraico-latinum Gorionidem ex Veneta &

** Vide Acta erudítor. T. 2. supplementi p. 300. Non assentior Josepho de Voisin qui p. 202. ad Raym. Martini pugionem, Ganzium & Abarbanelem de græco Josepho loqui existimant.

& quæ eam ſequitur Francofurtenſi editione typis nitidis cum perſpicua verſione latina dedit Nobiliſſ. *Jo. Fridericus Breithauptius* Conſiliarius Saxonicus Gothæ 1707. 4. libris ſex Gorionidis diviſis in capita minora & additis per ſingulas paginas brevibus notis, quibus non modo CPolitanam & Munſterianam editionem ſed & Joſephum Græcum & Hegeſippum latinum contulit, pollicitus notas alias prolixiores. Aliam editionem Hebræolatinam Gorionidis proxime in Anglia exſpectamus à Clariſſ. *Gagnerio.* Idem Munſterus Wormatiæ A. 1529. edidit cum verſione ſua compendium Gorionidis *** à Judæo neſcio quo recentiore concinnatum, ad cujus differentiam liber totus Gorionidis vocatur *liber Gorionidæ longus*, obſervante Scaligero. Idem compendium *Sebaſtianus Lepuſculus* vulgavit Baſileæ 1559. latine è Munſteri verſione.

Arabicè Gorionides exſtat in Polyglottis Londinenſibus ſub titulo ſecundi cujusdam libri Maccabæorum. Vide V. C. Antonii Vandale librum de Ariſtea p. 136.

Gallica verſio Epitomes Davidis Kiberi, per *Franciſcum Belleforeſtum* concinnata in antiquis Gallicis Joſephi editionibus legitur. *Kiberi* editio latina lucem vidit Argentor. 1550. 8.

Germanica verſio.

Michaelis Adami Judæi ad Chriſtum converſi prodiit Tiguri 1546. litteris Hebraicis.

Alia interpretatio litteris itidem Hebraicis excuſa Pragæ, tum Amſtelod. 1661. cum commentario.

Georgii Wolfii verſio charactere etiam Germanico expreſſa Francof. 1613. tantummodo Compendium Gorionidis exhibet, quod à Munſtero & Lepuſculo editum retuli.

De Verſione Hebraica Joſephi quam in Bibl. Vaticana MStam haberi teſtatus eſt Baronius dixi ſupra §. V. nota b. Quod vero in Siphte Jeſchinim p. 66. legas Flavii Joſephi antiquitates bellumque Judaicum Hebraice converſa exſtare, ſed tantum MSta: hoc in Actis Erud. anni 1690. p. 302. non alio argumento niti creditur, quam quod R. Azarias in Meor Enajim Joſephi Teſtimoniis plus ſimplici vice eſt uſus, qui tamen ut latinæ linguæ non imperitus fuit, latinam Joſephi verſionem evolvere potuit.

*** In hoc compendio alia quædam etiam addita eſſe, quæ in Gorionide non exſtant, obſervat Jo. Morinus p. 313. exerc. Bibl.

XVII. *Alii Josephi, qui græce scripserunt.*

Josephus Alexandrinæ Ecclesiæ Archidiaconus, cujus Oratio brevis panegyrica ad Synodum CPol. in qua vicarium Michaelis Patriarchæ gessit habita A.C.869. exstat T. VIII. Concil. p.114.

Josephus Arimathæus, sub cujus nomine confictæ jampridem Epistolæ, de quibus Rev. Tho. Ittigius in Exerc. de patribus Apostolicis p. 24. seq.

Josephus Bryennius circa A. 1420. clarus. De cujus scriptis adversus Latinos, aliisque multa Allatius, de libris Ecclesiasticis Græcorum p.136. 143. 237. seq. 311. 339. sqq. & in aliis suis operibus. Vide utramque partem sive potius appendicem utramque Hist. litterariæ eruditissimi Cavei.

Josephi Cretensis florilegium sive hortum sententiarum MS. possidet Bibliotheca publica Augustæ Vindelicorum. Vide Reiseri τȣ̃ μακαρίτȣ Catalogum pag. 40.

Josephus CPolitanus Patriarcha latinis cedere coactus & in Florentino Concilio A. 1439. mortuus. Vide Warthoni appendicem ad præstantissimi Cavei hist. litterariam Ao. 1416. ubi scripta ejus recensentur.

Josephus Genesius ad Constantinum Porphyrogenetum medio sæculi decimi Græce scripsit vitas Imperatorum Byzantinorum, Leonis Armenii, Mich. Balbi, Theophili Michaelis filii, Michaelis Theophili filii & Basilii Macedonis. Codex Græcus MS. servatur Lipsiæ in Bibl. Paulina, cujus editionem moliti præclari viri Jo. Andreas Bosius & Christianus Wagnerus ambo Lipsienses, eruditissimi ambo & vita longiore dignissimi. Vide Caveum parte secunda Hist. litterariæ.

Josephi Hymnographi qui sæculo IX. floruit & sub Ignatio Patriarcha CPolitano Scevophylax fuit, Mariale è Græcis MSS. collectum latine redditum & notis illustratum ab Hippolyto Marraccio lucem vidit Romæ 1662. 8.

Josephus Hypomnestici auctor, Josepho Tiberiensi [1], de quo infra, junior circa A. C. 420. claruit, ut parte secunda Historiæ litterariæ variis argumentis colligit Caveus, qui de hoc scriptore agit diligentissime, & parte 1. ad A. C. 668. refert Theodorum Cantuarien-

rienſem jam tum illo libro Bibliothecam ſuam inſtruxiſſe. Opus ipſum hactenus ineditum & in quinque libros diviſum varias res ſacras tractat & dubia circa ſacras litteras reſolvit. Plurima è Flavio Joſepho repetit, usque adeo, ut Joſephi nomen inde ſcriptori hæſiſſe idem Caveus ſuſpicetur. Ex codice MS. Cantabrigienſi apographum hujus libri habuit Tho. Galeus, qui ex illo quædam affert in notis ad Jamblichum de Myſteriis Ægyptiorum p. 215. Allegatur enim à Patricio Junio in notis ad Epiſt. Clementis Romani, ab Iſ. Voſſio contra Rich. Simonem, à Cangio, Seldeno, Cotelerio, denique à Clariſſ. Godfrido Oleario in acutis ad Matthæum obſervationibus.

Joſephus Methonenſis Epiſcopus Latinis favens claruit circa A.C. 1440. & Apologiam ſcripſit pro Synodo Florentina adverſus Marcum Epheſinum. Exſtat ad calcem Synodi Florentinæ Rom. 1557. 4. & T. 13. Concil. p. 677. Græce & lat.

Joſephi Metropolitæ Gani Epiſtola, qua Joannem Calecam Patriarcham accuſat apud Annam Imperatricem A. C. 1346. habetur MSta in Bibl. Vindobonenſi.

Joſephi Rhacondytæ Epitome Rhetorices MSta exſtat in eadem Bibl. Vindobonenſi.

Joſephus Studita Theodori frater Theſſalonicenſis Archi-Epiſc. & quod imaginum cauſa exilium ſubiiſſet Confeſſor dictus, circa A. C. 809. Ejus Oratio in exaltationem Crucis apud Gretſerũ T. 2. de Cruce p. 1200. Epiſtola ad Simeonem Monachum apud Baron. ad A. C. 808. num. 22.

Joſephus Tiberienſis ex Judæo Chriſtianus, laudatus Epiphanio hæreſi XXX. num. 4. ſeq qui ab eo hoſpitio exceptum ſe teſtatur. Hunc Iſ. Voſſius exiſtimavit eſſe auctorem Hypomneſtici, de quo antea dixi, ſed refragante, ut jam notatum à me eſt, doctiſſimo Caveo.

Denique in Johannis Nicæni Epiſtola de feſto die natali apud Combefiſium in Hiſtoria Monothelitarum pag. 302. memoratur Julius Romanus Epiſcopus reperiſſe σύγγραμμά τι Ἰωσήπου τοῦ χρονογράφου συγγραφὲν παρ᾽ αὐτοῦ, in quo ſcriptum fuerit, quod menſe ſeptimo in ſolennitate Tabernaculorum ac die expiationis apparuerit Dei Angelus ſacerdosque mutus manſerit, usque dum Elizabet ejus uxor in ſenectute concepit.

XVIII. *Scriptores quidam veteres deperditi de rebus Judæorum.*

Alexander Polyhistor ἐν τῇ περὶ Ἰουδαίων συντάξει. Euseb.IX. 17. præparat. Evangelicæ. Eadem est ἡ Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυΐστορος γραφὴ p.426. ubi miror eruditum interpretem, qui vertit: *Atque hæc omnia ex Alexandri Polyhistoris Annalibus.* Vide & p. 454.

Antonius Julianus. Minucius Felix c. 36. *Scripta eorum relege, vel si Romanis magis gaudes, ut transeamus veteres, Flavii Josephi vel Antonini Juliani de Judæis require.*

Apion Plistonices de quo supra hoc capite §. VI. p.239.

Apollonius Molo. Infra in *Melo.*

Aristæus ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων. Euseb. IX. 25. præparat. Idem cujus βιβλίον περὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ τῶν Ἰουδαίων νόμου laudat c. 38. & quod etiamnum habemus, ut dixi lib. III. c. XI.

Artabanus ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς. Euseb. IX. 18. præparat. & 23. & 27.

Cleodemus Malchus. Vide Josephum p. 24.

Eupolemus ἔν τινι περὶ τῆς Ἠλίου προφητείας. id. IX. 30.

Ezechiel ὁ τῶν Ἰουδαϊκῶν τραγῳδιῶν ποιητὴς de quo vide si juvat quæ dixi lib. II. cap. 19.

Hecatæus καὶ βιβλίον ἔγραψε περὶ ἡμῶν inquit Josephus Judæus I. contra Apion. p. 1050.

Justus Tiberiensis, Pisti Nobilis filius, Flavii Josephi æqualis scripsit περὶ Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν τοῖς στέμμασιν à Moyse usq; ad Agrippam Regem ultimũ. Laërt. II. 41. Vide Phot. Cod. XXXV. Etiam separatim, ut videtur *de bello Judaico.* Steph. in Τιβεριάς, Josephus p. 1000. ubi ait hunc Justum fere causam eversæ Reip. Judaicæ cum fratre suo fuisse, neque ejus historiam mereri fidem. Confer Vossium II. 8. de Hist. Græc.

Melo. ὁ τὴν συσκευὴν τὴν κατὰ Ἰουδαίων γράψας Μήλων. Apud Euseb. IX. 19. præparat. sed legendum Μόλων, ut intelligatur Apollonius Molo de quo Josephus. Idq; miror Vigero erudito Eusebii interpreti non suboluisse.

Philo Poëta ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. Euseb. IX. 20. de præparat. Liber decimus quartus ejusdem operis allegatur c. 24. Ex eodem opere proferuntur nonnulla c. 37.

Theodotus Phœnicius Poëta ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων. Euseb. IX. 22. præparat. Dixi de hoc lib. II. cap. 19.

XIX.

XIX. INDEX SCRIPTORUM A JOSEPHO
allegatorum ad paginas editionum Græco-latinarum Genevenſium & Lipſienſis.

Mal-

Malchus. Vide supra in Cleodemus.
Manetho Ægyptius Histor. 11. 1039.
Megasthenes Histor. 350. 1045.
Menander Ephesius ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς Φοινίκων διαλέκτου τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Φωνήν. 267. 286. Idem respicitur pag. 258. ubi Τυρίων βιβλία laudantur. γέγραφε δὲ οὗτος τὰς ἐφ' ἑκάστου βασιλέως πράξεις παρὰ τοῖς Ἕλλησιν καὶ Βαρβάροις γενομένας ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις ἐπιχωρίων γραμμάτων σπουδάσας τὴν ἱστορίαν μαθεῖν. 1042.
Menedemus Philos. 396.
Messala 493.
Mnaseas Damascenus 10. 1051.
Mochus 11.
Molo 1077. Vide supra Apollonius.
Nicolaus Damascenus 11. 469. 474. 478. 550. 1061. 1065. libro IV. p. 16. libro XCVI. p. 10.
Pherecydes Syrius 1034.
Philistus 1035.
Philo ὁ πρεσβύτερος 1071.
Philostratus de Phœnicibus & Indis 350. 1045.
Polybius Megalopolitanus 399. 419. 1065. 1084.
Polycrates 1051.
Posidonius 1065.
Protagoras 1079.
Pythagoras 1034. 1046.
Sibylla 12.
Strabo Cappadox 51. 453. 456. 471. 474. 478. 481. 1065.
Thales 1034.
Theodotus 1051.
Theophilus 1051.
Theophrastus 1046.
Theopompus 397. non est auctor τριπολιτικοῦ 1051.
Thucydides 1035.
Timæus 1034.
Timagenes Histor. 456 458. 1065.
ὁ τὸν Τριπολιτικὸν γράψας 1051.
Τυρίων βιβλία. supra in Menander.
Zopyrion 1051.

CAPUT VII.
DE EPICTETO Philosopho.

Epicteti ætas & vita. 1. *Num aliquid scripserit & de Enchiridio quod ex ejus dictis scripto consignavit Arrianus.* 2. *Enchiridii editiones.* 3. *cum commentario Simplicii.* 4. *cum Arriani IV. libris Epictetearum dissertationum.* 5. *cum paraphrasi antiqua Græca Christiani Scriptoris.* 6. *Arabica editio nulla.* 7. *Versiones vernaculæ.* 8. *Editiones promissæ.* 9. *Dicta Epicteti quæ in Arriani IV. libris & in Enchiridio non leguntur.* 10.

EPI-

I.

PICTETUS Hierapolitanus, Phryx, Epaphroditi, a) qui libertus & cubicularius Neronis Imperatoris fuit, servus. b) Hic fracto (heri sui jussu) crure c) clau-

Kk

a) Svidas: Ἐπίκτητος Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας φιλόσοφος, δοῦλος δὲ Ἐπαφροδίτου τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως Νήρωνος. Neronis libertus vocatur ille Epaphroditus apud Tacitum l. 15. c. 55. Annal. & apud Arrianum in Epicteteis l. 1. c. I. Mentio ejusdem lib. 1. cap. 19. & 26. Neque alius videtur, cui Flavius Josephus libros suos inscripsit, ut sentit etiam Tillemontius in historia Imperatorum T. 2. p. 471. At enim quod Abrahamo Berkelio præf. in Epictetum & Guil. Saldeno in Otiis Theolog. p. 43. in mentem venit, eundem Epaphroditum celebrari à Paulo Apostolo, procul est à veritate repulsum. Quomodo enim minister Imperatoris Ethnici, isque ut variis argumentis constat ambitiosus, adulator, crudelis, timidus, esset vel esse posset Apostolus Philippensium, Pauli frater, συνεργὸς, συστρατιώτης, λειτουργὸς τῆς χρείας αὐτοῦ & dilectus σύνδουλος, qui se à Paulo ad Philippenses Evangelii causa mitti pateretur Philip. II. 25. & Coloss. I. 7. Non magis exploratum est, quod sententiæ illi superstruitur, Epictetum ex Pauli ore frequenter pependisse, animumque ejus *cælesti & matutino Christianæ religionis rore quodammodo fuisse adspersum.* Nihil sane Epicteti fertur, quod non à Stoico Philosopho proficisci potuerit, nonnulla, quæ haud potuere proficisci à Christiano: ut de Christianismo ejus vel ad Christianismum propensione vanissima sit suspicio, licet S. Augustinus Epicteti virtute captus optavit eum inter æternæ vitæ consortes esse adscitũ. Nescio etiam unde hauserit Lud. Morerius, quod Epaphroditum Epicteti Dominum, affirmat fuisse præfectum prætorianorum militum (Capitaine des Gardes de Neron.) Nihil ejusmodi tradit Svidas, qui ait fuisse τῶν σωματοφυλάκων Neronis, ex cubiculariis aliquem, non ἔπαρχον. Eundem nempe Epaphroditum, qui Neroni à libellis fuit, eumque in adipiscenda morte adjuvit, & ideo à Domitiano est interfectus teste Svetonio Neron. c. 49. & Domit. c. 14. Plinio Panegyr. c. 53. Xiphilino p. 766.

b) Notum distichon quod Epicteto ipsi auctori tribuit Gellius lib. 2. cap. 18. Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην καὶ σῶμ᾽ ἀνάπηρος, καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις. Hoc Epicteti esse negant Salmasius ad Simplic. & interpres Gellii Antonius Thysius: citra causam quidem, meo judicio, nam particulam posteriorem capitis Gelliani ab aliquo sciolo adtextam haud esse, locuples auctor est Macrobius, qui illam una cum præcedentibus ex Gellio descripsit, & versus duos itidem Epicteti auctoris nomine exhibuit lib. I Saturnal. cap. 11. Iidem versiculi afferuntur etiam à Joanne Chrysostomo. Ceterum in Anthologia Maximi Planudis lib. 3. p. 427. idem distichon perperam refertur ad Leonidem, Poëtam Epicteto antiquiorum, ut eidem Salmasio observatum. Ex variis illius Metaphrasibus latinis unam adscribam hanc Jacobi Tollii c. 25. fortuitorum p. 220.

Natus Epictetus claudo cum corpore servus,
Iro pauperior Diis in amore fui.

Ver-

c) claudus, cum fortiter illud tulisset, d) Philosophiæ à Domino suo datus e) omnem vitam in paupertate duxit, ita ut ejus casa sive domuncula Romæ nullis unquam claustris eguerit, vacua rebus omnibus, lectum præter & culcitam quibus indormiret. f) Philosophus Stoicorum vel maximus g) ac propter integritatem vitæ alienam à fuco & arrogantia h) sapientiamque singularem paucis comparandus. Magnam ætatis partem solus sine servo exegit, sero tandem muliercula nutrice i) adscita puero, quem ab amico quodam suo propter inopiam exponendum, ipse susceptum educavit. Sub Domitiano circa A.C. 94. pulsis Roma & Italia per SCtum k) Philosophis decessit Nicopolin l) ibique sub Trajano (cujus mentio lib. 4. c. 5.) durante bello adversus Ge-

Verba postrema eleganter illustrat & cum Psal. XL. ult. confert in sua Epicteti editione Mericus Casauborus. c) Celsus apud Origenem lib. 7. p. 368. & Cæsarius dialogo 4. licet à teneris claudiisse Epictetum tradit & Simplicius ad Enchirid. p. 102. & ex defluxione pedum debilitatum refert Svidas. Nonnus vero ad Nazianzenum in vectiva in Julianum affirmat Epicteti crus à Tyranno quodam vinculis atq; catenis constrictum claudicasse. Porro claudicantis σκέλους Epictetei mentio non uno in loco, ut apud Simplicium p. 128. Nazianzenum Epist. 64. ad Philagrium & Orat. in Julianum p. 37. edit. Montacutii d) Celsus apud Origenem lib. 7. p. 386. Ἐπίκτητος ὁ δεσπότου στρεβλοῦντος αὐτοῦ τὸ σκέλος, ὑπομειδιῶν ἀνεκπλήκτως ἔλεγε, κατάξεις. Καὶ κατάξαντος, οὐκ ἔλεγον ὅτι κατάξει; *Epictetus, cum herus torqueret crus, subridens imperterrite, perfringes inquit. Cumque ille fregisset, nonne prædicebam, inquit, quod perfringes.* e) Idem Origenes lib. 3 pag. 144. f) Simplicius p. 102. g) Elogium petitum ex Gellio lib. 1. cap. 2. Quanquam Epictetum Cynicum vocat Erasmus in Apophthegmatis p. 950. forte quod familiaris ei fuerit Demonax Cynicus, ut testatur Lucianus T. 1. p. 858. qui hujus responsum Epicteto cœlibi illum ad uxorem ducendam hortanti redditum refert in Demonacte T. 1. pag. 870. vel quod Cynici & Stoici in pluribus congruerent, quorum hæreses tunica tantum distare dixit Juvenalis XIII. 122. vel quod Epictetus quædam diceret interdum apertius & κυνικώτερον, ut est apud Gellium lib. 17. c. 19. & quod Diogenem ac Demetrium Cynicos valde probaret, quorum dicta plus simplici vice laudavit. h) Vir Rev. Joannes Franciscus Buddeus Dialogo de moribus Philosophorum, Jenæ A. 1695. 12. edito, in quo nullis facile parcit, p. 103. fatetur, si quis unquam Philosophus fuit, cujus accurate cum doctrina & verbis vita moresque conspirarunt, Epictetum hanc promereri laudem, certe prope ab ista gloria, quæ summa utique est & excellens, eum abfuisse plane judicat atque contendit. Vide & Mottani Vayeri diss. de libertate T. 2. Opp. p. 348. ubi inter alia testatur Carolum Borromæum nullius magis libri lectione captum quam dissertationum Epicteti. i) Simplicius pag. 272. Καὶ ὁ θαυμαστὸς οὗτος Ἐπίκτητος μόνος τὸν πολὺν χρόνον διατελέσας, ὀψέ ποτε γυναῖκα προσελάβετο παιδίου τροφὸν ὅπερ ἐκτίθεσθαι μέλλον ὑπό τινος τῶν αὐτοῦ φίλων διὰ πενίαν, αὐτὸς λαβὼν ἀνεθρέψατο. k) Vide quæ notant viri docti ad Svetonium in Domitiano c. 10. l) Gellius lib. 15. cap. 11. & intellige Nicopolin apud Actium, conditam ab Augusto Imp. hodie

Getas ſive Dacos (lib. 2. c. 22.) & pace deinde compoſita, quam Imperatori gratatur lib. 3. c. 13. & 22. illas diſſertationes habuit, quas in litteras deinde ipſo defuncto retulit Arrianus m) teſtatus tantam fuiſſe dictis ejus vim, tantam efficaciam, ut auditores ſuos quocunque vellet promoveret n) quamobrem homines, qui illis non afficiuntur, Simplicio viſi ſunt vix ac ne vix quidem apud inferos corrigi poſſe & emendari. o) Origenis certe judicio, ipſum Platonem antecelluit Epictetus, p) cujus ſimplex & ponderoſum dicendi genus non tantum doctos ducit movetq;, ſed & indoctos. Galenum quoq; reliquis Philoſophandi rationibus univerſis Epicteteam prætuliſſe, diſertius conſtaret nobis, ſiquidem ætatem tuliſſet ejus liber q) pro Epicteto ad Favorinum. Summa familiaritate fuiſſe Adriano Imperatori, à Spartiano r) traditur, quod ſi verum eſt, nec de exiguo tempore, quo Adrianus in Græciam excurrit, intelligendum, Romam iterũ Nicopoli reverſum eſſe oportuerit, non ut videbatur viris incomparabilis doctrinæ s) Nicopoli ad mortem usque perſeveraſſe. Oratorie etiam magis quam vere ſcriptum eſſe à Themiſtio t) exiſtimo, quod Epicteto, (niſi poſt obitum fortaſſis) plurimum tribuerint duo Antonini: neq; aſſentio Svidæ u) affirmanti,

 Epi-

die *Preveza* ſive *Priviſo.* m) Salmaſius ad Simplic. *Et profecto omnes Epicteti ſermones & diſſertationes quas ſcripto mandavit Arrianus, quæque hodie extant, Nicopoli habitæ ſunt. Quod pluribus teſtimoniis ex ipſis illis diſſertationibus poſſit probari, ſi quis in dubium hoc vocaret. Ibi ſe habitare clare dicit lib. 2. cap. 6.* Confer lib. 1. c. 19. & 25. & lib. 4. c. 1. ubi refert vocem Nicopolitarum. Romæ ſe tum non fuiſſe docet lib. 1. c. 10. n) Arrianus, præf. Epictetear. diſſ. ἀλλ' ἐκεῖνο ἴςωσαν οἱ ἐντυγχάνοντες, ὅτι αὐτὸς ὁπότε ἔλεγεν λόγους τούτους, ἀνάγκη ἦν τοῦτο πάσχειν τὸν ἀκροώμενον αὐτῶν, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτὸν παθεῖν ἠβούλετο. o) Simplicius præf. ad comment. in Enchirid. Καὶ εἴτις ὑπὸ τούτων μὴ πάσχῃ τῶν λόγων, ὑπὸ μόνων ἂν τῶν ἐν ᾅδου δικαςηρίων ὑπευθυνθείη. Dixi hac de re in oratione de Eloquentia Epicteti, quam habui in Gymnaſio Hamburgenſi cum Profeſſionem Publicam Eloquentiæ & Philoſophiæ Moralis DEO propitio auſpicarer 3 Cal. Julii A. C. 1699. p) Origenes lib. 6. contra Celſum ſub init. q) Galenus libro de ſcriptis ſuis T. 4. Opp. edit. Baſileenſis p. 376 ℣. 43. memorat περὶ τῆς ἀρίςης διδασκαλίας πρὸς Φαβωρῖνον, ὑπὲρ Ἐπικτήτου πρὸς Φαβωρῖνον ἕν. Ab hoc Favorino auditum Epictetum, docet nos Gellius Favorini auditor l. 17. c. 19. r) Spartianus in Adriano c. 16. s) Salmaſio ad Simpl. & H. Dodwello de ætate peripli Ponti Eux. p. 116. t) Themiſtius Oratione 5. ad Jovinianum Imp. p. 63. edit. Harduini: οὕτω καὶ οἱ πατέρες τῆς σῆς βασιλείας τοὺς προγόνους ταύτης τῆς τύχης (Petav. τέχνης) προῆγον, τὸν Ἄρειον ἐκεῖνον ὁ Σεβαςὸς, ὁ Τιβέριος τὸν Θρασύλλον, Τραϊανὸς ὁ μέγας Δίωνα τὸν χρυσοῦν τὴν γλῶτταν, τὸν Ἐπίκτητον τὼ δύο Ἀντωνίνω. Sub Antonino Pio Epictetum etiam refert Syncellus p. 351. u) Svidæ fidem denegat Salma-

Epictetum vivendo attigisse Marci Antonini imperium. Nam ut sæculi ferme spatium inter Neronis & Marci Antonini ætatem intercedens, præteream, Marc⁹ Junium Rusticum Epicteti discipulum audivit, ex cujus domo Epicteti commentarios utendos sibi concessos refert in parte beneficii. x) De vita Epicteti & morte quæ comentatus fuerat Arrianus, y) hodie non exstant. Quanta exstiterit Philosophi illius admiratio, conjecturam facies vel ex eo, quod Lucianus z) adversus indoctum multos coëmentem libros narrat non defuisse, qui demortui Epicteti lucernam fictilem pretio ter mille drachmarum, sive trecentis scutatis sibi comparavit, perridicule sperans quod ad illam lucubranti sibi, sapientia Epicteti per somnum sese oblatura esset, futuro mox simili admirandi illius senis.

II. Si

Salmasius, Kusterus & Gatakerus ad Antonin. Themistio etiam Jonsius de scriptoribus Hist. Philos. p. 243. & Henricus Dodwellus p. 88. & p. 114. diss. de ætate Peripli Ponti Euxini in tomo I. Geographorum minorum Clariss. Jo. Hudsonii. Scio in diversa abire Menagium in limine notarum ad Laërtium, & Jo. Harduinum notis ad Themistium, sed cum neuter satisfaciat objectionibus per viros doctos motis, fas erit ab illorum sententia discedere, præcipue cum Themistium fallere potuerit memoria, Svidas fortasse deceptus sit vel ex Themistii loco, vel quod animadvertisset in M. Antonini libris subinde ac dicta Epicteti provocari ut lib. 4. c. 41. lib. XI. c. 34. & 36. & 37. Anbiguus super Svidæ fide hæsit etiam Lipsius lib. 1. manuductionis ad Philosophiam Stoicam diss. 19. Ceterum perspicue hallucinatus est vir doctus Mericus Casaubonus, qui in sua M. Antonini editione existimavit, Theosebium, de quo agit Svidas in Ἐπίκτητος, non alium esse quam M. Antoninum Imperatorem. Ut enim alia argumenta, quæ huic opponi opinioni possunt, in præsenti omittam, rem plane conficiunt excerpta Photii ex vita Isidori scripta a Damascio p. 551. 552. edit. Hœschelii, ex qua Svidas integrum locum depromsit, & ex qua constat fuisse quendam Philosophum Theosebii nomine Isidori æqualem, Marco autem Antonino longe juniorem, & Platonis præcipue studiosum, quanquam Epictetea etiam dogmata imbutum & præ se ferentem. x) M. Antoninus l. 1. c. 7. Παρὰ Ῥυστίκου, τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν οἴκοθεν μετέδωκεν. Epicteti ut jam defuncti meminit præter Antoninum lib. 7. c. 19. etiam Gellius lib. 2. c. 18. lib. 17. c. 19. quamvis *venerandum senem* vocat lib. 1. c. 2. quod facit etiam Lucianus, itidem de mortuo Epicteto agens in loco mox afferendo. y) Incertum an singulari opere, ut putat Vir Cl. Henricus Dodwellus: an in dissertationum Epictetearum libris deperditis, de quibus dicetur paulo post. En Simplicii verba præf. commentar. in Enchirid. περὶ μὲν τοῦ βίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς Ἀρριανὸς γέγραφεν, ὁ τὰς Ἐπικτήτου διατριβὰς ἐν πολυστίχοις διατάξας βιβλίοις. z) Lucianus T. 2. p. 386. καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγένετό τις καὶ ἔτι ἐστιν, οἶμαι, ὃς τὸν Ἐπικτήτου λύχνον τοῦ Στωϊκοῦ κεραμεοῦν ὄντα τρισχιλίων δραχμῶν ἐπρίατο. Ἤλπιζε γὰρ, οἶμαι, κἀκεῖνος εἰ τῶν νυκτῶν ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λύχνῳ ἀναγινώσκοι, αὐτίκα μάλα καὶ τὴν Ἐπικτήτου σοφίαν ὄναρ ἐπιστήσεσθαι καὶ ὅμοιος ἔσεσθαι τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ γέροντι.

II. Si Svidam audimus, multa ab Epicteto scripta sunt. Perinde, ni fallor, atque à Pythagora & Soctate. Nam & ex illorum dissertationibus multa litteris consignavere discipuli: licet ab ipsis Magistris nulla fere scripta fuisse relicta editaque in vulgus, præstantissimi quique auctores consentiunt. Nihil quidem celebrius est *Enchridio* sive *manuali* a) Epicteti, quo Aphorismi præcipui doctrinæ Stoicæ moralis, velut πρόχειρα βοηθήματα b) animo & memoria inscribenda continentur. Sed & hoc Simplicius c) testatur ex Epicteti dogmatibus collectum fuisse ab Arriano, præfixa illi Epistola dedicatoria ad Messalinum d) quæ jam diu est quod intercidit.

a) Simplicius præf. Ἐγχειρίδιον δὲ αὐτὸ ἐπιγέγραπται, διὰ τὸ πρόχειρον ἀεὶ αὐτὸ δεῖν καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῖς βουλομένοις εὖ ζῆν. Καὶ γὰρ τὸ στρατιωτικὸν ἐγχειρίδιον ξίφος ἐστὶ, πρόχειρον ἀεὶ τοῖς χρωμένοις ὀφεῖλον εἶναι. (Ita Erasmus libellum Christiana præcepta complexum inscripsit enchiridion militis Christiani.) Addam & hæc Eustathii ad Odysseæ ω. p. 833. Ἐγχειρίδιον οὐ μόνον τὸ ξιφίδιον καὶ τὸ μαχαίριον, ἀλλ' ὡς ὁ Ἀθήναιος δηλοῖ, καὶ τὸ τῆς θαλασσίας κώπης κράτημα. Etiam pro sudario sive orario, quod manibus tenetur, vocabulum ἐγχειρίδιον occurrit in vita S. Stephani Junioris T. 1. Analect. Græc. p. 510. 520. & apud alios, quorum loca notavit Cangius in glossario.

b) Vide Gatakerum ad M. Antonini lib. 3. c. 13.

c) Simplicius præf. Τὸ δὲ βιβλίον τοῦτο τὸ Ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον ἐπιγεγραμμένον καὶ τοῦτο αὐτὸς συνέταξεν ὁ Ἀῤῥιανὸς, τὰ καιριώτατα καὶ ἀναγκαιότατα ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ κινητικώτατα τῶν ψυχῶν ἐπιλεξάμενος ἐκ τῶν Ἐπικτήτου λόγων, ὡς αὐτὸς ἐν τῇ πρὸς Μασσαληνὸν Ἐπιστολῇ ἔγραψεν ὁ Ἀῤῥιανὸς, ᾧ καὶ τὸ σύνταγμα προσεφώνησεν, ὡς ἑαυτῷ μὲν φιλτάτῳ, μάλιστα δὲ τὸν Ἐπίκτητον τεθαυμακότι. Addit Simplicius, quod lectio utriusque operis verum esse testatur, pleraque enchiridii capita iisdem verbis occurrere sparsim in dissertationibus ejusdem Arriani Epictetis: Τὰ δὲ αὐτὰ σχεδὸν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ὀνομάτων σποράδην ἐν τοῖς Ἀῤῥιανοῦ περὶ τῶν Ἐπικτήτου διατριβῶν γραφομένοις εὑρίσκεται. d) Salmasio videtur hic esse Valerius Messalinus qui COS. fuit cum M. Valerio Largo A.U C. 900. Antonini Pii. 10. Porro Epicteti enchridion hoc tristicho commendatur lib. I. Anthologiæ p. 170.

Μῆτιν Ἐπικτήτοιο τεῷ ἐνὶ κάτθεο θυμῷ
Ὄφρα κεν εἰσαφίκοιο καὶ οὐρανίους κενεῶνας
ψυχὴν ὑψικέλευθον ἐλαφρίζειν ἀπὸ γαίης.

Ad idem respicit Procopius Epist. 45. Μέμνησο τοίνυν ὡς Ἐπικτήτῳ δοκεῖ ὡς ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οὗ ἂν θέλῃ ὁ ποιητής. Vide Enchiridion c. 23.

In Stobæi Florilegio frequenter laudatur Epicteti Enchridion, licet ex illo producta loca quædam vel plane non leguntur in libello, qualis hodie exstat & qualis à Simplicio exponitur, vel aliter scripta habentur. Unde Salmasio aliquando in mentem venit suspicari, duas editiones enchridii diversas ab Arriano factas esse, quarum in aliam Simplicius, in aliam Stobæus inciderit. Utcunque ista se habent, editiones & interpretationes libelli eximii sunt propemodum innumerabiles, ex quibus hæ mihi innotuerunt:

III. *Editiones Enchiridii Epicteti latinæ.*

Angeli Politiani versio seorsim excusa Argent. 1520. 4. & in ejus operibus junctim editis ab Aldo Venetiis, Parisiis ab Ascensio A. 1519. fol. & à Gryphio Lugduni 1537. 8. Tomo secundo p. 195.

Editiones Enchiridii Epicteti Græcæ.

Ex *Jacobi Tusani* castigatione Paris. 1552. 4. Hac priorem *Gregorii Haloandri* editionem memorat Vincentius Obsopœus notis in Anthologiam lib. 1. pag. 70. & lib. 3. sub extrem. Ἐγχειρίδιον, inquit, *plenum energiæ paucis ab hinc annis à Gregorio Haloandro felicis memoriæ Græce, tandem cum apud Noricos ageret, editum, quem haut dubiè Venetiis cum magna juris civilis jactura Italica sorbitio perdidit & exstinxit. Pro! nefandum flagitium, & tibi, o Venetiæ, perpetuo pudendum, quod tantum virum tam crudeliter devoraveris.*

Editiones Enchiridii Epicteti Græco-latinæ.

Cum explanatione *Thomæ Naogeorgii.* Argent. 1554. 8.

Antvverpiæ A. 1578. ap. Plantinum.

A. 1634. Lugd. Bat. ex officina Jo. Maire, cum notis Jo. Dan. Snecani, forma minore. Hæc editio frequentissime repetita est in Belgio & Germania, habens additam tabulam Cebetis & narrationem Eris Pamphylii ex decimo Platonis de Rep. & Hipparchi Pythagoræi fragmentum ex Stobæi serm. 106. Notas ex Wolfio fere universas transscriptas monet Mericus Causabonus ad Epictetum p. 71. easdemque castigat p. 15. & 45. ad Antoninum. Isaacus Vossius in Epist. ad Salmasium

sium 23. Jan. 1634. *Prodiit aliquando Epictetus apud Lamerium cum notulis ejus in quem morientis Scaligeri anima transmigrasse jactatur. Certe ne Scaliger tale quid unquam somniaverit, ac hic ibi scripsit. Nihil præstitit, quod non è trivio possint Magistelli. Unus tantum est locus, cujus vulgatam sollicitat lectionem.* c.XVII. Καὶ ὀυχ οὕτως ἐςὶν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ σὲ ταραχθῆναι. Non ita ei bene est, ut tuarum perturbationum ille habeat potestatem. *Ille legit ἔςω vel εἴη, cum vulgata lectio Crotone sanior sit.*

Paris. 1653. cum versione latina Wolfii accuratius & fidelius examinata, ut promittit titulus, sed ut res loquitur, depravata. Vide Merici Casauboni notas pag. 77. edit. Lond.

IV. *Editiones cum commentario Simplicii.*

Græce Venet. 1528. 4. quæ editio cum MS. codice optimæ notæ à viro docto collata exstat in Bibl. Joannea Hamburgensi. *Latine* ex Versione *Angeli Caninii* Venet. fol. 1546. & ex versione Hieron. Wolfii Basil. 1560. 8. *Græce & latine* cum commentario Simplicii latine tantum addito ex versione Hier. Wolfii, & Arriani libris IV. Græce & latine cum ejusd. Wolfii interpretatione. Colon. 1595. 8. ex officina Birckmanniana. Græce & latine Enchridion pariter Simpliciique commentarius emendatior ex codice Francisci Nansii, cum Wolfii interpretatione editus est Lugd. Bat. 1640. 4. curante Dan. Heinsio. Huic editioni deinde inchoatus Salmasii in Simplicium commentarius subjunctus à Typographo fuit, unde illa editio modo Salmasiana modo Heinsiana ab eruditis viris appellatur. Græce & latine editio Simplicii Heinsiana recusa Lond. 1670. 8. Salmasius à Stephano Joanne Stephanio acceperat Simplicium Meursii manu ad MStum codicem diligenter emendatum, ut ex ejus epistola ad Vossium docet Colomesius p. 193. Galliæ Orientalis. *Hœschelius* quoque meliorem dare Simplicium fuit molitus, teste Andrea Schotto lib. 2. Obs. Humanar. c. 9 ut omittam *Gesnerum*, qui in Bibl. cum memorasset editionem Venetam Anni 1528. (perperam in Gesnero & ejus epitomatoribus excusum est A. 1538.) addit: *Sed multa in illa editione corrupta sunt & non pauca desiderantur, quæ ego Bononiæ & Venetiis ad Politiani & alterius cujusdam docti exemplaria castigavi & explevi in meo codice, qui fortassis aliquando committetur prælo.* *Anglice* Epicteti Enchiridion cum Simplicii commentariis vertit V. C. Georg. Stanhope. Lond. 1704. 8.

V. *Edi-*

V. *Editiones cum ſubjunctis libris Epictetearum diſſertationum Arriani.*

Græce Venet. 1535. 8. ex Bibl. Georgii à Silva Epiſcopi Vaurenſis.

Latine ex verſione *Hieron. Wolfii* Baſil. 1560. 8.

In Pandectis Brandenburgicis legas Arriani diſſertationes Epicteteas latine translatas à Barthol. Facio & Angelo Politiano. Sed error eſt, inde ortus, quod Politianus Enchiridion, Facius Arriani libros de rebus Alexandri latine vertit.

Græce & latine cum notis *Jacobi Schegkii* Medici & Philoſophi Tubigenſis, licet in Enchridio ipſo ſervata eſt Politiani verſio Baſil. 1554. 4. Salmanticæ 1555. 8. Lugd. 1660. 8.

Cum interpretatione & notis *Hieron. Wolfii* Genev. 1595. 8. apud Euſtachium Vignon. & Coloniæ eodem anno & forma, tum Cantabrig. 1655. 8. Lond. 1670. 8.

Gallice ex verſione Joannis de S. Franciſco Pariſ. 1630. 8.

Iſaacus Caſaubonus Epiſt. 9. ad Thuanum ſcripta Genevæ 6. Cal. Nov. 1593. *Eſt in manibus etiam Arriani Epictetus, liber ut noſti aureolus, quem Jacobus Schegkius magni apud ſuos nominis homo ſic latinũ fecit, quaſi juraſſet omnia non vertere ſed pervertere.* Epiſtola 13. ad Rich. Thomſonum data ibid. Calend. Maji 1594. *Ego nunc Arriani diſſertationes publice expono, cujus aurei libri neque Schegkius neque Wolfius umbram viderunt. O Philoſophum! o dignum excellenti tuo ingenio campum, quare ſi me audis, rape mihi hanc palmam dum adhuc in medio eſt poſita &c.* Vide eundem Epiſt. 21. 23. &c. Andreas Schottus lib. 5. Obſ. Humanar. c. 22. inſignem trajectionem indicans & hiatum lib. 3. c. 26. Arriani explens, teſtatur ſe adjutum Regis Chriſtianiſſimi membranis, *quas inſpexit diligenter in ſua interpretatione religioſus vir Nicolaus, Nicolai Gullonii, Regii Profeſſoris F. & cum Alberto Miræo V. C. communicavit.* Poſui & ipſe nonnihil temporis in elegantiſſimo hoc opere caſtigando & illuſtrando, Salmaſii quoque emendationes quasdam & alius viri docti collationes nactus. Itaque ſpero me longe meliores Arriani pariter libros redditurum & Epicteti enchiridion locis quibusdam illuſtraturum, eſſe ſive in nova quod malim Aniani editione, ſive in lectionibus ad Arrianum Epicteteis.

IV. *Edi-*

VI. *Editiones cum Paraphrasi Græca Christiani scriptoris.*

Londini A. 1659. 8. Mericus Casaubonus Epicteti enchiridion Græce & latine vulgavit cum notis suis pereruditis & Wolfii Versione: Subjuncta Paraphrasi Græca eousque inedita, auctore Christiano aliquo asceta quinti ut videtur à CHRISTO nato sæculi. Idem Casaubonus paraphrasi huic versionem latinam & notas addidit,& Cebetis tabulam Græco-latinam adnexuit. In paraphrasi miror à Christiano homine omissum caput 44. quo Epictetus suadet jusjurandum recusandum, si fieri potest, omnino, sin minus,saltem quantum fieri potest.

A. 1670. Lugduni Batav. 8. Abraham Berkelius Græce & latine edidit Enchiridion cum Wolfii versione & notis integris tum ejusdem Wolfii,tum Merici Casauboni,suisq; & selectis Snecani. Paraphrasin Enchiridii cum ejusdem Casauboni versione & notis,tabulam Cebetis cum versione Wolfii & notis Variorum: Commentitiam *altercationem* d) sive interrogationes Hadriani Imp. & responsiones & *Epicteti* græce latine,disputationem Pipini cum Albino latine, *Nicarii* interrogationes & responsiones, *Carphilidis* item, & responsa virorum sapientum Alexandro reddita Græce & latine.

A. 1683. Delphis Batavor. 8. repetita editio Berkeliana augmenti loco exhibet Jacobi Gronovii notas sive castigationes ad Paraphrasin Græcam Enchiridii,ex codice MS. Mediceo.

Eodem Anno 1683. Amstelodami 8. Nicolaus Blancardus enchiridion & paraphrasin cum versionibus notisque Wolfii & Merici Casauboni & suis animadversionibus perpaucis prelo subjecit, adjunctis sententiis & dictis Epicteti collectis ex Stobæo, Gellio, & M. Antonino. In eodem volumine habetur Politiani versio Enchiridii, dicata Laurentio Medices & Apologia Epicteti ad Bartholomæum Scalam. Tum Arriani Tactica, Peripli & de Venatione liber, de quibus infra suo loco.

A. 1700. Paris. 12. Gallice Enchiridion & Paraphrasin Græcam vertit Michael Mourgues Soc. JEsu.

Non prætereundum etiam, quod Epicteti Enchiridion à *S. Nilo monacho* contractum & ad sensus Christianos interpolatum Græce & lati-

d) De Gallica versione hujus scripti à Jo. Gorrasio Paris. 1558. 8. edita vide Verdierii Bibl. Gallicam p. 682. seq.

latine editum est inter varia Nili opuscula à Josepho Maria Suaresio Romæ 1673. fol. latine à B. Theoph. Spizelio post tractatum de pio litterati hominis secessu: Gallice à *Michaele Mourgves*, ut paulo post dicam.

VII. *Arabica editio Epicteti nulla.*

Falluntur Joannes Hallervordus in Bibliotheca Curiosa p. 56. & Martinus Lipenius in Bibl. Philosophica p. 442. affirmantes Enchiridion Epicteti Arabice editum esse ex Bibliotheca Jo. Elichmanni. Nam Cebetis tabulam & aurea Pythagoræ Carmina, non Enchiridion Epicteti ex Bibliotheca Elichmanniana Arabice edidit Salmasius Lugd. Bat. 1640. 8.

VIII. *Versiones Enchiridii Gallicæ, Hispanicæ, Anglicæ, Italicæ, Belgicæ, Germanicæ.*

Gallice per *Antonium du Moulin.* Lugd. 1544. 16.

1. Interprete *Joanne de S. Francisco:* les Propos d'Epictete recueillis par Arrian &c. Paris. 1630. 8.

2. Interprete *Guilelmo du Vair*, parte quarta opusculorum, post alias editiones vulgatorum Rothomagi A. 1636. 8. Laudat hanc versionem Mericus Casaubonus in notis p. 68. 70. 81. seq.

3. Interprete *Ægidio Boileavio* qui vitam Epicteti eleganter scriptam præfixit, Cebetisque tabulam subjunxit. Rothomagi 1667. quæ tertia est editio. Vide librum Bælii cui titulus: reponse aux questions d'un Provincial. T. 1. p. 129. seq.

4. Cum observationibus moralibus & Christianis auctore *Coquelino* Academiæ Paris. Cancellario Paris. 1688. 12.

5. Ex versione Abbatis *Bellegardei*, una cum Altercatione Adriani & Epicteti, ac Cebetis tabula Gallice reddita, sub titulo: les *Caracteres d'Epictete.* Trivultii 1700. 12.

6. Enchiridion Gallice vertit & per singula capita doctrinam moralem Stoicam & Christianam inter se contulit additis observationibus *Michael Mourgves* Soc. JEsu, sub titulo *Parallele de la* e) *Morale Chretienne aves celle des anciens Philosophes.* Paris. 1702. 12. Paraphrasin Christiani scriptoris, cujus illa solum loca retulit quibus ab Epicteti verbis auctor

e) Vide si placet Memorias Trivultinas de Artibus & scientiis A. 1704. I. p. 92. seq.

auctor recedit, putat esse factam in usum Anachoretarum, (qui vocati sunt Hesychastæ) f) ante annos ad minimum mille & ducentos.

Hispanice Franciscus de Quevedo T. 2. Opp. p. 518. seq. enchiridion elegantissima Metaphrasi poetica expressit.

Anglice Enchiridion cum Simplicii commentario, per G. Stanhope, præmissa vita Epicteti ex Gallico Ægidii Boileau. Lond. 1700. 8. edit. 2.

Germanice per Brigittam Tott. Hafniæ 1661. 12.

IX. *Editiones promissæ.*

David Hœschelius ad Jungermannum 7. Cal. Sept. 1608. *Animus erat dare Epictetea, Enchiridio cum tribus MSS. codicibus, Simplicio cum duobus collatis, emendata hinc inde ab ipsomet Wolfio, interpretatione notisque auctioribus. Sed idem cogitare* Heinsium *ex D. Bongarsii litteris intellexi, ut jam totus hæream. Exspecto tamen responsum, si dignabitur dare, illustris Scaligeri.*

Idem Joanni Meursio 5. Kal. Nov. 1614. *Salutem plurimam adscribo etiam Clarissimo Domino Heinsio, cui ex litteris Fed. Morelli Professoris Regii hæc ad me, ni molestum, significa, & quidem ipsa ejus verba:* Audio etiam penes Dan. Heinsium Clarissimum Doctissimumque virum esse MS. Epictetum, qui Josephi Scaligeri τοῦ μακαρίτου fuerat, emendatiorem amplioremque. Ego humanitate illius viri cum singulari eruditione juncta plane perspecta, non dubito, quin tibi publico bono peculium istud conferat vel ultro. *Hæc ille, qui etiam ad Arrianum nonnullas emendationes sponte misit.* Claudius Salmasius præf. ad Simplicium: Ipsum Epi-„ cteti Enchiridion, quod semper nobis in deliciis fuit, cum scriptis„ Codd. comparavimus, & viginti aliquot locos in tantulo opere non„ dum intellectos ceteris interpretibus explicavimus, multosque alios„ parum hactenenus explicatos elucidavimus.

X. *De Epicteti dictis quæ in Arriani quatuor libris & in Enchiridio non leguntur.*

Gellius lib. 1. cap. 2. ex libro primo Epicteti dissertationum digestarum ab Arriano profert locum, qui iisdem verbis legitur in Arriani lib. 2. c. 19. unde recentiores Gellii editiones pro primo secundum reponunt, jubente id Lipsio lib. 2. cap. 3. elector. Sed & idem Gellius lib. 17. cap. 19. libros Arriani de Epicteti dissertationibus memorat & ex

f) De Hesychastis illis Cangius in glossario Græco.

iis quædam profert, quæ in Arriani opere, quale superest, frustra quæsieris. Et lib. 19. c. 1. laudat librum Epicteti Philosophi quintum διαλέξεων, quas ab Arriano digestas congruere scriptis Zenonis & Chrysippi non dubitat. Neque ῥῆσις bene longa quam ibidem profert Gellius, in Arriani quatuor libris qui exstant legitur. Itaque quintus Arriani liber intercidisse videtur Gatakero ad Antonini lib. 8. c. 49. Salmasio, aliisque, recte sane, cum Photius cod. 58. testetur ab Arriano scriptos libros octo Epicteti διατριβῶν, & ejusdem ὁμιλιῶν libros duodecim. In Stobæo, qui subinde Arrianum laudat, sæpius Epictetum, multa leguntur Epicteti dicta quæ in Arriani libris editis frustra quæras. Forte etiam aliis collectionibus dictorum Epicteti usus est, certe *Rufum* ex dictis Epicteti de amicitia allegat serm. 19. 20. & 106. Musoniumne Rufum? quem Stoicorum placita sectatum scribit Tacitus lib. 3. Hist. cap. 81. Epictetea ὑπομνήματα *Junio Rustico* auctore collecta legisse se testatur Marcus Antoninus, ut supra ex ejus lib. 1. cap. 7. monui. Celeberrimum tamen & pluribus lectum fuit opus Arriani, quod laudat etiam Arnobius in extremo libri 2. *Cum de animarum agitur salute ac de respectu nostri; aliquid & sine ratione faciendum est, ut Epictetum dixisse approbat Arrianus.* In Bibl. Imperatoris MStæ exstant sententiæ Democriti, Epicteti & aliorum veterum Philosophorum γνῶμαι κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν Δημοκρίτου καὶ Ἐπικτήτου καὶ ἑτέρων σοφῶν. Vide Nesselium parte 3. p. 41. Sententias CXVI. Epicteti Philosophi eximii & *viri* (ut habet titulus) *prorsus boni*, è Joannis Stobæi, Antonii & Maximi collectaneis excerpsit & seorsim latine edidit *Henricus Ernstius* Hafniæ 1629. 12. Summam Philosophiæ Epicteteæ duobus verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου *sustine & abstine* circumscribit Gellius lib. 17. c. 19. Porro Epicurum Philosophum Laërtius lib. 10. c. 6. testatur ab Epicteto dictum κιναιδολόγον & pluribus convitiis laceratum, quorum cum aliquammulta in Arriani libris occurrant, illud tamen κιναιδολόγου non exstat. Epicteti *Epistolas* Græcas cum expositione Simplicii in Bibl. Medicea occurrere affirmavit Gesnerus. Idem post ipsum tradunt Epitomatores, & Jacobus Gaddius parum accuratus scriptor T. 1. de scriptoribus non Ecclesiasticis p. 168. Nemo tamen fuit hactenus qui Epistolas illas in lucem proferret, neque memorantur in Catalogo Bibl. Mediceæ vel qualem vulgavit H. Ernstius ex titulis pluteorum utcunque compositum, vel qualem majore aliquantum studio concinnavit adhuc ineditum Wilhelmus Langius Danus. In notis Menagii ad Laërtium lib. X. sect. 7. legas Epictetum ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐν Μυτιλήνῃ φιλοσόφους ἐπιστολῇ citari à Sexto Empirico in libris contra Mathematicos. Sed Epicteti nomen ibi male excusum est pro Epicuro.

CAPUT

CAPUT VIII.

DE FLAVIO ARRIANO.

Arriani ætas & vita, atque alii novem hoc nomine. 1. *Ejus scriptorum editorum & perditorum Catalogus, illorumque quæ exstant editiones, cum variis observationibus, per numeros septendecim.* 2.

1.

EPicteto non incommode jungetur discipulus a) ejus celeberrimus, FLAVIUS b) ARRIANUS, c) Nicomedien-

a) Ἀρριανὸς εἷς ὁμιλητῶν Ἐπικτήτου. Phot. cod. 58.

b) Flavii prænomen ei tribuitur in Dionis loco infra adducendo.

c) Alii ab hoc, & ante nostrum fuere 1) *Arrianus* cujus librum de meteoris memorat Joannes Philoponus in Aristotelis Meteorologica: Ἀῤῥιανὸς δὲ ἐν τῷ περὶ μετεώρων ὡς Ἐρατοσθένης ὁ Κυρηναῖος ἰσχυρίζεται, εἴκοσι καὶ πέντε μυριάδας σταδίων ἔχειν τὴν περίμετρον τοῦ μεγίστου τῆς γῆς κύκλου. Idem fuit auctor libelli quo probavit *Cometas* nihil neque boni neq; mali portendere, teste AgatharchideCnidio apud Photium cod. 150. p. 549. edit. Hœschelii. Ut adeo falsus sit Possetinus, qui cū Arriano nostro Nicomediensi adscribit in Bibl. selecta parte 2. p. 356. 2) *Arrianus* Ἐποποιὸς cujus Metaphrasin græcam Georgicon Virgilii, libros XXIV. Alexandreidos & Poëmata in Regem Attalum Pergamenum laudat Svidas. Hujus & nostri scripta confundit Jo. Meursius in Bibl. Græca. Liber primus Ἡρακλείας Arriani allegatur ab Athenæo lib. 3. p. 82. sed legendum Rhiani, ut constat è Svida Ῥιανὸς & Etymologico M. in ἀσέλληνα. Ita apud eundem Athenæum lib. XI. pag. 499. Rhiani laudantur Epigrammata, etsi & ibi codices quidam habent Arriani, uti etiam apud Svetonium in Tiberio cap. 70. & Eustathium ad Dionysium 414. & 525. 3) *Cœlius Arrianus Medicus*, qui ab aliis dicitur Cœlius Aurelianus, Galeno antiquior, de quo dictum à me est in Bibl. lat. 4) *Arrianus Maturius* Altinatium præstantissimus, de quo Plinius lib. 3. Epist. 2. & ad quem aliquot ejus exstant Epistolæ. Hunc eundem cum nostro perperam statuunt Gvil. Stuckius ad periplum Ponti Euxini & G. J. Vossius lib. 2. Hist. Græc. c. 11. confutati à Tillemontio T. 2. Hist. Imperator. p. 474. & Dodwello in diss. de auctore Peripli Ponti Euxini. Post nostrum floruerunt 5) *Arrianus Grammaticus*, quem confabulantem inducit Athenæus l. 3. dipnosophist. p. 113. 6) *Arrianus JCtus*, sub Alex. Severo clarus, cujus in Pandectis mentio. 7) *Arrianus Severus* præfectus ærario, sub Antonio Pio, auctor librorum de edictis. 8) *Arrianus* Cos. sub Gordiano Imp. A. U. C. 995 idem forte qui græce scripsit de Imperatoribus Maximino juniore, Gordianis, Maximo Albino, in quo-

mediensis d) Bithynus, propter eruditionem Atheniensi & Romana civitate e) donatus, dignitatibusque auctus est. Adriano Cæsari admiratori Epicteti charus, ab eo præfectus provinciæ armatæ, Cappadociæ f) & Xenophontis prisci non minus industria rerum gerendarum quam studio sapientiæ, scriptis & nomine ipso g) æmulus bellavit contra Alanos & Massagetas, evectus etiam ad honores urbis Senatorios

quorum vitis ejus meminit Julius Capitolinus, nisi pro *Arriano* legendum *Arabianus* ut apud Livium XXVII. 6. pro C. & L. Arriano, *Arennium* legunt libri meliores. 9) *Arrianus* consularis Liguriæ sub Honorio Imp. memoratus in codice Theodos.

d) Eusebius in Chron. Olympiade 231. *Arrianus Philosophus Nicomediensis agnoscitur.* Svidas: Ἀῤῥιανὸς Νικομηδεὺς φιλόσοφος ἐπικτήτειος. In Patriæ itaque honorem Bithynica scripsisse notat Photius cod. 93. & 58.

e) Lucianus in Psevdomante T. 1. p. 747. Καὶ Ἀῤῥιανὸς γὰρ ὁ τοῦ Ἐπικτήτου μαθητὴς ἀνὴρ Ῥωμαίων ἐν τοῖς πρώτοις, καὶ παιδείᾳ παρ' ὅλον τὸν βίον συγγενόμενος. En Romanum Arrianum, non patria sed jure civitatis, perinde ut libro de venatione c. 1. Atheniensem se innuit (itidem non à loco nativitatis, sed civitate) affirmans Xenophonti Atheniensi se esse ὁμώνυμον καὶ πόλεως τῆς αὐτῆς. Quod vero propter eruditionem hoc illi jus una cum dignitatibus contigerit, Dodwellus observat ex his Arriani verbis lib. 1. expedit. Alexandri p. 26. edit. Gronov. quæ secus intellexere Arriani interpretes Gronovius ac Vulcanius: ἐμοὶ πατρίς τε καὶ γένος καὶ ἀρχαὶ οἵδε οἱ λόγοι εἰσί τε καὶ ἀπὸ νέου ἔτι ἐγένοντο.

f) Dio in rebus Hadriani Imp. lib. 69. pag. 794. *Confecto ad hunc modum bello Judaico* (à Barcocheba concito) *bellum Alanorum* (hi sunt Massagetæ) *Pharasmanes movit, Mediamque vexata Armenia atque Cappadocia vastavit. Post Alani, partim adducti Vologasi muneribus, partim* Φλάβιον Ἀῤῥιανὸν τὸν τῆς Καππαδοκίας ἄρχοντα φοβηθέντες *timore Flavii Arriani qui Cappadociæ præerat quieverunt.*

g) Νέος Ξενοφῶν dicitur Arrianus noster Photio & Svidæ, & Arrianus ipse se homonymum Xenophonti & Xenophontem vocare non dubitat c. 1. & 17. libri de venatione, qui in MSS. Xenophonti inscribitur, & propterea diu neglectus jacuit quod in eum qui inciderent putarent, se non librum tunc adhuc ineditum Xenophontis junioris, sed pridem editum prisci Xenophontis de venatione librum videre. Stylo etiam μιμητὴς ἀληθῶς Ξενοφῶντος fuit Arrianus, ut agnoscit Photius cod. 58. quod de quibusdam scriptis ejus non de omnibus intelligendum. In argumentis præterea librorum Xenophontem imitatus est, nam ut ille scripsit ἀπομνημονεύματα Socratis, ita hic libros de dissertationibus Epicteti: ut ille libros septem περὶ ἀναβάσεως Κύρου, ita hic libros totidem περὶ ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου: ut ille Ἑλληνικὰ ita hic Βιθυνικὰ, Παρθικὰ, Ἰνδικὰ, Ἀλανικὰ &c. ut ille Tactica librumq; de Venatione, ita & Arrianus, gloriatus se à teneris cum Socratico illo Xenophonte studiose incubuisse, ἀμφὶ ταυτὰ (ita scribendum, non ταῦτα) ἀπὸ νέου ἐσπουδακότα κυνηγέσια, καὶ στρατηγίαν, καὶ σοφίαν. Pariter enim ut ille ita & hic strenue functus est officio ducis bellici. Confer Dodwelli diss. de ætate Peripli Euxini §. 6. pag. 112. seq.

rios ipſumque conſulatum h) & in patria ſacerdotio Cereris & Proſerpinæ i) functus. Attigit tempota Pii & Marci Antoninorum k), relictis poſt ſe variis ſcriptis, quæ ſecundum ordinem temporis quo elaborata videntur, maxime ex ſententia Chronologi noſtra ætate Clariſſimi Henrici Dodvvelli l) recenſebo, ita ut illis quæ interciderunt præfixum videas aſteriſcum: interim dolebis mecum præter tot Arriani monumenta periiſſe etiam hujus Philoſophi vitam, quam à Dione Casſio compoſitam fuiſſe Svidas m) auctor eſt.

II. 1. ΔΙΑΤΡΙΒΩ͂Ν ἘΠΙΚΤΗ´ΤΟΥ βιβλία ὀκτώ. *Diſſertationum Epicteti libri* * *octo*, memorati Photio cod. 58. Hi ſunt, ni fallor, *libri de Epicteti diſſertationibus*, quos ab Arriano compoſitos affirmat Gellius lib. 1. c. 2. lib. 17. c. 19. Epicteti librum vocat Auguſtinus IX. 4. de Civitate Dei, Ἐπικτήτου λόγους ipſe Arrianus, & paulo poſt ὑπομνήματα in præfatione ad Lucium Gellium. Perſvadeo enim mihi ex his octo libris διατριβῶν ſupereſſe hodie primores quatuor, de quorum editionibus atque interpretibus dixi capite ſuperiore.

2. * ὉΜΙΛΙΩ͂Ν ἘΠΙΚΤΗ´ΤΟΥ βιβλία δώδεκα, *Familiarium* n) *Epicteti ſermonum libri duodecim.* Hi ut exiſtimo, à Gellio lib. 19. cap. 1. vocantur διαλέξεων libri, ubi ex quinto nonnulla græce producit. Ex homilia Arriani protreptica quædam proferuntur apud Stobæum ſermone 95. pag. 521. qui alibi paſſim multa ex Arriani Epicteteis profert, quorum

h) Photius cod. 58. Διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπίσημον ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπιστεύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπάτων ἀνέβη τέλος. Svidas: καὶ ἀξιωμάτων μεταλαβὼν καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ὑπατεῦσαι, κατά φησιν Ἑλικώνιος, διὰ τὴν τῆς παιδείας δεξιότητα. Heliconium hunc Byzantium Sophiſtam Chriſtianum Svidas alibi teſtatur Chronicon contexuiſſe libris decem ab Adamo usque ad tempora magni Theodoſii. Arriani Conſulis mentio apud Galenum XI. 12. de uſu partium T. 1. edit. Baſil. p. 492.

i) Photius cod. 93. ex Arriani ipſius Bithynicis: ἐν αὐτῇ τε (Νικομηδείᾳ) γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι, καὶ ἱερέα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς αἷς καὶ τὴν πόλιν ἀνακεῖσθαι φησὶ, χρηματίσαι.

k) Idem Photius c. 58. κατὰ δὲ τοὺς χρόνους Ἀδριανοῦ καὶ Ἀντωνίνου τοῦ πίου καὶ Μάρκου τοῦ Ἀντωνίου ἐγνωρίζετο. Idem traditum Svidæ in Ἀῤῥιανός.

l) In laudata diſſ. de ætate peripli maris Euxini, T. 1. Geographorum Græcorum minorum Viri Clariſſ. Jo. Hudſoni.

m) Svidas in Δίων.

n) Ita malim reddere, quam cum Tillemontio T. 2. Hiſtoriæ Imperatorum p. 473. harangues ſive Orationes.

quorum pleraque in quatuor quos habemus dissertationum Epicteti libris non exstant. Sed de his jam in Epicteto lectorem monui.

3. * ΠΕΡῚ ΤΟΥ͂ ΒΊΟΥ ΤΟΥ͂ ἘΠΙΚΤΉΤΟΥ ΚΑῚ ΤΗ͂Σ ἈΥΤΟΥ͂ ΤΕΛΕΥΤΗ͂Σ. *De vita & morte Epicteti.* Memorat Simplicius præfat. ad Enchiridion: περὶ μὲν τοῦ βίου τοῦ Ἐπικτήτου καὶ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς Ἀῤῥιανὸς γέγραφεν ὁ τὰς Ἐπικτήτου διατριβὰς ἐν πολυστίχοις διατάξας βιβλίοις. Idem innuit Lucianus in pseudomante, T. 1. p. 747. Quanquam professus jam supra sum non penitus esse exploratum, de magistri sui vita & morte singularem librum Arrianus composuerit, ut opinati sunt Jonsius, Tillemontius, Dodvvellus: an id argumentum adtexuerit libris dissertationum, familiariumve Epicteti sermonum, quod utrumque opus communi διατριβῶν nomine complecti Simplicius videtur.

4. ἘΓΧΕΙΡΊΔΙΟΝ ἘΠΙΚΤΉΤΟΥ *Manualis libellus Philosophiæ Epicteteæ* cum * præfatione ad Messalinum, quæ intercidit. Vide supra in Epicteto.

5. * ΠΑΡΘΙΚᾺ ἐν βιβλίοις ιζ. *De Romanorum bellis & rebus à Trajano feliciter gestis adversus Parthos libri XVII.* Vide Photium cod. 58. Svidam in γνῶσις. Stephanum Byz. in Γάζακα ubi quintum & in Ἄτραι ubi septimum decimum hujus operis librum laudat.

6. * ΤΙΛΛΙΒΌΡΟΥ ΒΊΟΣ. *Vita Tillibori* latronis Asiæ celeberrimi. Meminit Lucianus in Psevdomante. T. 1. p. 747.

7. ἹΣΤΟΡΙΩ͂Ν ἈΝΑΒΆΣΕΩΣ ἈΛΕΞΆΝΔΡΟΥ βιβλία ζ'. *De expeditione Alexandri libri VII.* Attice o) scripti ad imitationem Xenophontis cujus exstant totidem libri περὶ ἀναβάσεως Κύρου. Svidas in Πίνδαρος laudat Arrianum ἐν πρώτῃ ἀναβάσει Ἀλεξάνδρου. Arrianus ipse lib. 7. p. 276. edit. Gronov. ταῦτα ἐγὼ ἀνέγραψα, ὅτι καὶ ὑπὲρ Καλάνου ἐχρῆν εἰπεῖν ἐν τῇ περὶ Ἀλεξάνδρου ξυγγραφῇ. Photio cod. 91. ubi hoc Arriani opus recenset, inscribuntur τὰ κατ' Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις ἑπτά. Eustathius ad Dionys. v. 976. Καὶ εὕρηται τοιαύτη γραφὴ παρά γε τῷ Ἰουλιανῷ καὶ

o) Ariianns ipse in Indicis p. 334. edit. Gronov. πάντα ταῦτα λέλεκταί μοι ἤδη ἐν τῇ Ἀττικῇ ξυγγραφῇ. Ceterum in Veneta editione Græca & aliquot MSS. codicibus quos Vir Cl. Jacobus Gronovius evolvit, liber sextus & septimus unum librum constituunt, & Indica de quibus paulo post ago, occupant locum libri septimi. Sed hoc à Facio ac deinceps ab aliis recte est immutatum, licet Indica male habentibus pro libro octavo, cum sit singulare opus. Etiam in MSto Codice uno Mediceo quem reliquis præstantem omniq; auro omnibus numis pretiosiorem celebrat idem Gronovius, liber septimus à sexto probe est divisus, utrumque vero excipit liber singularis sub titulo Ἀῤῥιανοῦ Ἰνδική.

καὶ παρὰ Ἀῤῥιανῷ τῷ ἐν τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρου. Πολλὰ γὰρ τῶν ἀντιγράφων ἔχουσιν οὕτω. Idem ad v. 1097. ὡς παρεμφαίνει Ἀῤῥιανὸς ἐν τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρου. Palladius de Bragmanibus p. 11. Ἀῤῥιανοῦ μέντοι τοῦ μαθητοῦ τοῦ φιλοσόφου καὶ δούλου γεγεννημένου δι' εὐφυΐαν τῆς φύσεως εἰς φιλοσοφίαν, ἐν τοῖς καιροῖς Νέρωνος τοῦ βασιλέως τοῦ κολάσαντος τοὺς ἀοιδίμους Ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, τούτου τὰ κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα ἱστορήσαντος ὃ ἐκεκτήμην πινημάτιον ἀπέστειλα τῇ ἀνδρείᾳ τῆς σῆς καλοκαγαθίας, ὑποτάξας μου τῷ ὑπομνηματικῷ κ. τ. λ. Eodem Photio judice cap. 92. nemini eorum qui historias optime contexuerunt postponendus est, quale quid, vel amplius etiam ipse de se affirmat Arrianus, dum libro 1. de rebus Alexandri p. 13. non minus se numerari postulat τῶν πρώτων ἐν τῇ φωνῇ Ἑλλάδι quam Alexandrum Magnum τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις. Veritatis studiosum præ ceteris commendat Æneas Gazæus in Theophrasto p. 23. & Φιλαλήθους cognomentum ei tribui in libris, notat Cœlius Rhodiginus lib. 1. Antiquar. lectionum c. 22.

Græce hoc opus post editionem Venetam cui præfixa est Jo. Baptistæ Egnatii præfatio, edidit Nicolaus Gerbelius, Basileæ 1539. 8. subjuncta seorsim Barthol. Facii, de qua mox, interpretatione.

Latine vertit *Petrus Paulus Vergerius*, idque de industria inculto sermone, ut à Sigismundo Imperatore intelligi posset, quemadmodum testatur *Bartholomæus Facius* Genuensis, qui eam ut barbaram Germanis incultioribus relinquere se prædicat. Dubito an lucem viderit hæc Vergerii translatio (non minus quam altera *Nicolai Sagundini* Thaddæo Ugoleto Parmensi memorata) quia nec Bibliothecarum scriptores editam memorant, neque illam se usquam reperire potuisse testantur qui Arrianum postea edidere Vulcanius, Blancardus, Gronovius. Quæ vero à Facio Italis politioribus, ut ait, proposita est librorum Arriani translatio, Pisauri 1508. 8. & græco subjecta Basil. 1539. 8. atq; iterum separatim excusa Lugduni 1552. 12. pluribus mendis scatet, hiatibus, atque interpolationibus scriptorem deformat, ut ostensum à Vulcanio in sua ab Arrianum præfatione. Itaque hic quem dixi *Bonaventura Vulcanius* Græca editione Gerbeliana cum vetusto codice MS. quam ab H. Stephano acceperat collata, hos Arriani libros emendatius edidit & novam accuratiorem versionem suam adjunxit, Genevæ ex officina H. Stephani A. 1575. fol. Vulcanii ἔκδοσιν *Græcolatinam* recudi curavit *Nicolaus Blancardus*, qui & ipse duobus MSS. codicibus Richeliano & Gandavensi usus est & notas addidit haud plane contemnendas, neque di-

gnas ut tam inhumane acciperentur à *Jacobo Gronovio* p) in supplementis lacunarum in Ænea Tactico, Dione Cassio & Arriano Lugd. Bat. 1675. 12. p. 160. seq. tanquam aliena & præcipue Vulcanio, Freinshemioque surrepta, ac nullius pretii. Nempe vir clarissimus qui in his supplementis trium vel quatuor locorum Arriani, ex Mediceo MS. vidit rectiorem lectionem, ideo solus sapit, reliqui volitant velut umbræ. Prodiit Blancardi editio Amst. 1668. 8. cui etiam subjectus index Scriptorum ab Arriano laudatorum, qui sunt Androsthenes Callistrati Cretensis, Aristobulus, Aristus, Asclepiades, Callisthenes, Cimon, Ctesias, Eratosthenes, Euripides, Herodotus, Hecatæus, Homerus, Megasthenes, Nearchus, Onesicritus, Ptolemæus Lagi & Xenophon. Ex his Aristobulus, Asclepiades, Callisthenes, Hecatæus Eretriensis, Megasthenes, & Ptolemæus Lagi ante Arrianum scripserant de rebus Alexandri Magni. Nearchus & Onesicritus navigationes jussu Alexandri susceptas scriptis tradiderunt, memorati Straboni, Plinio, Curtio, Plutarcho. Ex his Nearchi paraplum ab Indis in Persicum usque sinum, late persequitur in Indicis (de quibus mox) Arrianus, brevius ex Juba Plinius lib. 6. cap. 23. Hist. Nat. Post Blancardum denique idem *Jacobus Gronovius* hos Arriani libros atque Indica ex MS. Perusino & quatuor Codicibus Mediceis emendatos in capita divisit & cum versione Vulcanii MSto Augustano postea usi ex ipsius avtographo recensita & interpolata, suisque animadversionibus edidit Lugd. Bat. 1704. fol. Ac Præfationem quidem & notas viri doctissimi scatere invectivis in Blancardum, Freinshemium & alios viros doctos quoscunque, & magnum aliorum contemtum ac minutiarum vicissim venditationem ac deprædicationem ubique referre, non mirabitur qui alia illius scripta similis farinæ omnia viderit. Ad calcem operis recusa est ipsius Exercitatio de Pallacopa sive fossa ex Euphrate, adversus Is. Vossium.

Gallice hi Arriani libri prodierunt interprete *Claudio Witardo* Paris. 1581. 4. tum Nic Perroto Ablancourtio ibid. 1646. 8. præter quam editionem in pandectis Brandenburgicis memorantur aliæ tres Anni 1652, 1661, 1665.

Ita-

p) Exstat & ejusdem Gronovii Epistola de Pallacopa amne (de quo Arrianus lib. 7.) ad Jo. Georg. Græviùm Lugd. Bat. 1686, 8. adversus Isaaci Vossii expositionem in appendice observationum ad Melam, Lond. 1646. 4. Nonnulla Arriani loca illustrat etiam præter Curtii interpretes, (Freinshemium præcipue) Palmerius in exercitationibns ad scriptores Græcos.

Italicam versionem eorundem librorum vidi in 8.

In Historia Ecclesiastica Socratis lib. 3. c. 23. in latina versione Henrici Valesii videas memorari singularem librum (μονόβιβλον) quem Arrianus de Alexandri vita composuit. Sed in Græco est ὁ Ἀνδρίας, nomen corruptum & antecedentia arguunt ibi potius agi de Alexandro impostore cujus vitam scripsit Lucianus.

8. Η ἸΝΔΙΚΗ ut Photius cod. 92. & Eustathius ad Iliad. δ'. p. 474. sive ut Stephanus Byz. in Μάσσακα vocat ἸΝΔΙΚΑ', *De rebus Indicis liber unus.* Hic cum libris septem de rebus Alexandri solitus edi, à Clariss. Viro ad Solœcistam Luciani p. 104. & ab aliis quibusdam allegatus est pro libro octavo historiæ Alexandri, ita ut Gvilhelmus Stuckius q) putaverit Indica Arriani intercidisse. At licet & iste liber res Alexandri persequitur, tamen peculiariter ab auctore scriptus & publicatus est, stylo etiam peculiari, Jonica scilicet dialecto, cum septem libri priores Atticam eloquentiam referant. Quæ utpote satis testata & ex lectione utriusque operis & Arriano r) ipso auctore, Photioque ac Stephano Byz. certa, prolixius demonstrare supersedeo. Vide Blancardi notas pag. 507. seq. *Nearchi Cretensis* s) *Paraplus* ex Arriani Indicis petitus græce & latine cum brevibus notis editus est in T. I. Geographorum minorum Viri Clariss. Jo. Hudsoni, præfixa H. Dodvvelli dissertatione, qua illum suspectum sibi & sub postremorum Ptolemæorum tempora confictum, non ab ipso Alexandri M. æquali Nearcho compositum testatur, argumentis nescio an conjecturis potius ad hanc sententiam adductus. Meminit Nearchi præter alios Philostratus in vita Apollonii III. 15.

9. ἘΠΙΣΤΟΛΗ' ΠΡΟ'Σ Α'ΔΡΙΑΝΟ'Ν ἐν ᾗ καὶ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΕΥΞΕΙ'ΝΟΥ ΠΟ'ΝΤΟΥ *Epistola ad Hadrianum Imp.* (quem à Trajano qui eum adoptaverat *Trajanum Adrianum* Augustum vocat) *in qua Periplus Ponti Euxini* à Trapezunte usque ad Dioscuriada atque inde ad Bosporum Cimmerium indeque ad Thracium & ipsam Byzantium urbem. Hic periplus scriptus ab Arriano Cappadociæ jam præfecto, in usum Imperatoris, circa annum ejus vicesimum paulo ante bellum cum Alanis, ut ostendit Dodvvellus pag. 109. In eodem periplo testatur Arrianus se de

q) In Periplum Ponti Euxini p. 2.

r) Arrianus lib. 6. p 270. edit. Gronovii, de Indica expeditione agens, ταῦτα, inquit, ἰδίᾳ ἀναγράψω αὐτῷ Νεάρχῳ ἑπόμενος ὡς καὶ τήνδε εἶναι ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου Ἑλληνικὴν ξυγγραφήν. Ταῦτα μὲν δὴ ἐν ὑστέρῳ ἔσται τυχὸν εἰσότε θυμός τε με καὶ ὁ δαίμων ἄγῃ ταύτῃ.

s) Vide Gronov. ad Arrian. p. 332. & Berkelium ad Steph. in Ἀήτη.

rebus pluribus sententiam suam accuratius exposuisse ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν * *litteris latine scriptis*, quæ in Archivis reconditæ perierunt. Memorat istum Arriani periplum Stephanus Byz. in ἀλμήνη, ἄψιλαι, θόανα. Respicit & in Ἀθῆναι. Neque cum If. Vossio p. 38. ad Anonymi periplum Ponti Euxini & Mæotidis paludis, crediderim Epitomen tantum hodie superesse. Idque recte negat Dodvvellus p. 160. Græce primus edidit *Sigismundus Gelenius* cum periplo maris Erythræi, periplo Hannonis, Plutarcho de fluminibus & montibus, ac Strabonis Epitome Basileæ ap. Frobenium 1533. 4. *Latine* vertit post *Adrianum Turnebum* & tum hunc Ponti Euxini tum Erythræi maris (de quo mox) periplum Græce & latine edidit commentarioque & tabulis Geographicis Abrahami Ortelii additis illustravit *Jo. Guilhelmus Stuckius* Tigurinns Lugd. 1577. fol. Ab eo tempore Græce cum Stuckii versione inter alia Arriani scripta utrumque periplum edidit atque itidem tabulam Ponti Chorographicam addidit Nicolaus Blancardus Amstelodami 1683. 8. Denique Jo. Hudsonus Vir clariss. additis brevibus notis & Stuckii translatione servata præmissisq; eruditis *Henrici Dodwelli* dissertationib9 Chronologicis, ambos periplos Græce ac latine recudendos dedit in Geographiæ veteris scriptoribus Græcis minoribus Tomo 1. Oxoniæ 1698. 8. In quo volumine exstat etiam *periplus* ejusdem *Euxini maris* & Mæotidis paludis Græce primum editus ex Bibl. Claudii Salmasii, latine versus & notis illustratus ab If. Vossio Amst. 1639. 4. & recusus in Geographicis antiquis Jacobi Gronovii. Lugd. Bat. 1697. 4. Hunc Arriano juniorem demonstrat, antiquiorem Constantino Imper. conjicit in diss. de illius ætate ab Hudsono præfixa H. Dodvvellus. Certe ex Scymno Chio, Arriano & Martiano Heracleota pleraque sua collegit, & nominetenus meminit Xenophontis τοῦ πρεσβυτέρου ita dicti respectu junioris Xenophontis Arriani. Misi præterea ad eundem præstantissimum Hudsonum tertio Geographorum minorum Volumini inserendam aliam *Anonymi descriptionem Græcam ineditam Ponti Euxini*, collectam ex iisdem Scriptoribus, sed nonnulla vel in illis non obvia vel obscurius aut inemendatius tradita explicantem, quam evulgare olim promiserat Holstenius in Syntagmate Geographorum Græcorum de quo Lambecius lib. 1. commentar. de Bibl. Vindobonensi p. 113. 114. Vide & quæ de manu exaratis ex Periplo Arriani excerptis tradit idem Lambecius lib. 1. p. 107. lib. 5. pag. 153.

10. ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ ΤΗ͂Σ ἘΡΥΘΡΑ͂Σ ΘΑΛΆΣΣΗΣ, *Periplus maris Erythræi*

thræi superiori maris Euxini periplo adjungi in editionibus solitus atque Arriano nostro vulgo tributus, sed & cum variis navigationum descriptionibus Italice editus atque illustratus à Jo. Baptista Ramusio Venet. 1588. fol. In se ipso libellius nullas habet notas certas quibus Arriano nostro adscribatur, nullius etiam veteris scriptoris testimonio hanc sententiam confirmante. Cum tamen in Codice quo Gelenius est usus, Arriani nomen præ se ferat, neq; certa sint argumenta quibus ei abjudicetur, neque illius ingenio, curiositate atque eruditione sit indignus, inter Arriani nostri scripta ei locum dare non dubitavi. Quanquam non probo libertatem Stuckii, qui præter MSS. Codicum & editionis Gelenianæ fidem huic quoque periplo præfixit inscriptionem: ad *Adrianum Trajanum Imperatorem Cæsarem Augustum.* Quod vero argumenta quæ objiciuntur Chronologica non sint tam evidentia, ut propterea alius auctor sit nobis quærendus, vel ex eo capias licet conjecturam, quod eadem illa ex quibus Salmasius in exercitationibus Plinianis p. 1186. edit. Parisiensis probare voluit eum Arriano longe antiquiorem esse, assentientibus Vossio lib. 2. de Hist. Græcis cap. 7. & Jo. Harduino ad Plinii lib. 6. c. 23. eadem illa argumenta urgentur à doctissimo Dodvvello in dissertatione de ætate & auctore Peripli maris Erythræi pag. 87. seq. ut illnm Arriano fuisse juniorem atque sub Marco ac Vero scripsisse ostendat ac confirmet. Neque vero necesse est Ἀυτοκράτορας quos donis & legationibus dicitur amicos sibi servasse Charibaël Homeritarum ac Sabaitarum in Arabia Regulus, de binis in imperio sociis potius quam de duobus sibi succedentibus intelligere Imperatoribus; Trajano v. g. & Adriano, vel Adriano & Antonino Pio, siquidem & hujus ætatem attigit noster Arrianus. Ad diversitatem quam Abraham Ortelius objicit inter hunc periplum & descriptionem ejusdem oræ in Arriani Indicis occurrentem, possit responderi Arrianum prius in Indicis suis oram illam descripsisse ex Nearchi, ut ipse testatur libro, deinde ex recentiore observatione, quam à Nearchi illa differre nihil profecto mirum. Sed de hac re statuet quisq; ut volet, mihi ad alia Arriani scripta est progrediendū.

II. * ἈΛΑΝΙΚΗ, ἢ ΤΑ ΚΑΤ᾽ ἈΛΑΝΟΥ͂Σ *De bello adversus Alanos (Hadriano Imperante gesto) liber.* Hoc bellum ipse patravit Arrianus, Alanosque ut testatur Dio lib. 69. p. 794. compescuit. Memorat Ἀλανικὴν ejus Photius cod. 58. & ejus fragmentum esse videtur ἔκταξις κατ᾽ Ἀλανῶν, *instructio aciei adversus Alanos*, quam Græce ex MS. Mediolanensi, cujus ab Emerico Bigotio apographum acceperat, cum versione latina

& notis suis edidit & Tacticæ Arriani subjecit Joannes Scheferus, Upsaliæ 1664. 8. Scheferi editionem recudi curavit Nicolaus Blancardus Amstelod. 1683. 8.

12. ΛΌΓΟΣ ΤΑΚΤΙΚΌΣ r) Ἢ ΤΈΧΝΗ ΤΑΚΤΙΚΗ', *De acie instruenda liber*, vicesimo Hadriani Imp. anno scriptus, ut auctor ipse sub extremum testatur & accurate inter alia agens de exercitiis equestribus veterum Romanorū. Hunc ex eodem codice Mediolanensi paucis ut videtur verbis ab initio mutilum edidit, vertit & notis illustravit idem Scheferus una cum Mauritii Imp. libris XII. artis militaris de quibus suo loco dicetur. Nicolaus deinde Blancardus Tacticam ex Scheferi editione una cum aliis Arriani opusculis prelo iterum subjecit & iconismis quibusdam auxit, Amstelodami eo quem dixi Anno 1683. 8. professus (nescio quam vere, vix enim ullum hujus rei in recensione libri vestigium) se usum codice MS. Claudii Salmasii, qui pridem Arriani Tactica legisse se testatus est, in tractatu de militia Romana.

13. * ΤᾺ ΜΕΤᾺ ἈΛΈΞΑΝΔΡΟΝ ἐν λόγοις ί. *Historiarum de rebus post Alexandrum gestis libri decem*. Memorantur à Photio cod. 58. & prolixius recensentur cod. 92.

14. * ΤᾺ ΚΑΤᾺ ΤΙΜΟΛΈΟΝΤΑ ΤῸΝ ΚΟΡΊΝΘΙΟΝ *De rebus à Timoleonte Corinthio in Sicilia adversus* Dionysium *gestis*. Meminit Photius cod. 93. ex ipsius Arriani Bithynicis.

15. * ΤᾺ ΚΑΤᾺ ΔΊΩΝΑ ΣΥΡΑΚΟΎΣΙΟΝ. De rebus gestis Dionis Syracusii adversus eundem Dionysium secundum, Dionysii F. tyrannum. Photius ubi de Arriani Bithynicis p. 130: Μέμνηται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ (ὁ Ἀρριανὸς) καὶ ἑτέρων πραγματειῶν, ὧν ἡ μὲν ὅσα Τιμολέοντι τῷ Κορινθίῳ κατὰ Σικελίαν ἐπράχθη, διαλαμβάνει. ἡ δὲ τὰ Δίωνι τῷ Συρακουσίῳ ἱστορεῖ ἀξιαφήγητα ἔργα ἐπετελέσθη, ἡνίκα τὰς Συρακούσας καὶ πᾶσαν Σικελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διονυσίου ὃς ἦν παῖς τοῦ προτέρου ἠλευθέρου, καὶ τῶν βαρβάρων, οὓς ὑπὲρ τοῦ βεβαίως τυραννεῖν Διονύσιος ἐπηγάγετο.

16. * ΒΙΘΥΝΙΚᾺ ἐν βιβλίοις ὀκτώ. *Origines & Historia Bithyniæ Patriæ suæ* à temporibus usque Mythicis ad excessum Nicomedis postremi Regis qui regnum suum Romanis testamento legavit, libris VIII. Vide Photium Cod. 93. Meminit hujus operis Stephanus Byz. in Ἀμαζόνιον, Ἄστακος, Βιθυνόπολις: Etymologicum Magnum in Ἀφέσιος, Eustathius ad Iliad. Δ. pag. 373. Ε. pag. 429. Η. p. 569. Ο. p. 1020. Jo. Tzetzes Chi-

r) Arriani nomen inter eos quorum scriptis usus est Leo Imperator, præfigitur hujus Tacticis in cod. MS. de quo Lambecius lib. 7. p. 213.

Chiliad. 3. hist. 155. vers. 987. In Catalogo MSS. Scipionis Tettii apud Labbeum Bibl. nov. MSS. p. 385. tanquam adhuc in Italiæ Bibliothecis exstantia memorantur Arriani Parthica, Alanica, Historiæ de rebus post Alexandrum & Bithynica.

17. ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΌΣ *De venatione liber* ad imitationem Xenophontis scriptus & supplens ea quæ in prisci Xenophontis s) libro de venatione desiderantur. Primus è recentioribus hunc librum, ineditum adhuc lectitavit & quædam illius illustravit Henricus Stephanus lib. 4. schediasmatum c. 1. seq. & lib. 5. c. 16-18. Deinde editionem ejus molitum Rigaltium testatur Mausſacus ad Plutarchum de fluminibus, cujus verba adscribam: *Arriani* Κυνηγετικὸν *nescio cur hactenus non vulgatum fuerit. Hoc tantum scio, illud opus ab ornatissimo & omni virtutum genere cumulatissimo Claudio Salmasio descriptum fuisse ex cod. MS. Bibl. Palatinæ, & huc usque fuisse neglectum, quod Xenophontis nomen vetus illa membrana proferret, quodque qui in eam inciderant non animadvertissent Arrianum etiam Xenophonta vocari. Eruditissimus Rigaltius amicus noster dum curaret Scriptores de re accipitraria & de cura canum excudi, in animo quidem habuit* κυνηγετικὸν *illud Arriani simul edere quod à Salmasio habebat: sed credo Typographi ejus spem fefellerunt, nam quia Græcum erat, sine versione latina, quæ hodierna est supinitas, noluerunt hoc opus typis mandare.* Ab illo tempore primus Græce vulgavit & eleganti versione latina Arriani Cynegeticum donavit Lucas Holstenius Romæ & Parisiis apud Cramoisium A. 1644. 4. Holstenii editionem postea inter alia Arriani opuscula repetiit Nic. Blancardus & Henrici Stephani observationes ex ejus schediasmatum libris adjecit, sed & loca quædam ipse emendavit ex Græco codice MS. quem Roma Octavius Falconerius ad eum transmiserat; tum loca quædam versionis Holstenianæ in ora libri subinde reddidit meliora. Amst. 1683. 8. Denique idem libellus gallice u) versus est nescio quo auctore & Parisiis A. 1690. 12°. editus cum Oppiani Cynegeticis, Synesiique Epistola & Basilii homilia ejusdem argumenti.

CAPUT

s) Ita de se Xenophon junior, sive Arrianus: *ταῦτα λέξω ὁμώνυμός τε ὢν αὐτῷ καὶ πόλεως τῆς αὐτῆς* (donatus civitate Atheniensi) *καὶ ἀμφὶ ταυτὰ ἀπὸ νέου ἐσπουδακὼς, κυνηγέσια καὶ στρατηγίαν καὶ σοφίαν.*

t) Exstant in Tomo quinto Facis Artium Jani Gruteri.

u) Vide Ephemerides eruditorum Parisienses, A. 1690. p. 357. seq.

CAPUT IX.

DE ZENOBIO, DIOGENIANO & aliis Proverbiorum Scriptoribus.

Catalogus ſcriptorum deperditorum de proverbiis. 1. *Proverbia edita ſub nomine Plutarchi.* 2. *Zenobii.* 3. *Diogeniani.* 4. *Appendix Vaticana.* 5. *Proverbia ab Aldo edita.* 6. *Proverbia in Heſychio.* 7. *Svida.* 8. *Proverbia Mich. Apoſtolii.* 9. *Gregorii Cyprii & Hermodori Rhegii.* 10. *Index ſcriptorum in proverbiorum Græcorum ſcriptoribus allegatorum.* 11. *Notitia ſcriptorum recentiorum qui proverbia collegerunt vel interpretati ſunt, digeſta ordine Alphabeti.*

I.

IN proverbiis Græcis ſive congerendis ſive exponendis multi olim operam poſuerunt ſuam, quorum ſcripta interciderunt. Ex his incertum eſt, quis deſignetur à Marcello Ancyrano apud Euſebium in libris adverſus eum ſcriptis lib. I. c. 3. ubi refert, virum quendam è Græcis ſapientem duobus libris explicaſſe proverbia ἔμμετρα, at ἄμετρα libris quatuor. διὸ καί τις τῶν παρ' αὐτοῖς σοφῶν συναγαγὼν τὰς ἀπὸ πολλῶν καὶ διαφόρως λεχθείσας παροιμίας εἰς αὐτὰς γεγραφέναι βιβλία, δύο μὲν τῶν ἐμμέτρων τῶν ἢ ἀμέτρων τέσσαρα. Forte intelligitur Ariſtophanes Grammaticus, cujus ἄμετροι παροιμίαι videntur laudari in ſcholiis græcis ad Aves Ariſtophanis Comici v. 1292.

ὁ εἰς τὰς παρὰ Πλάτωνι παροιμίας γράψας laudatur in Anonymi libello de incredibilibus cap. IX.

Æſchylum ἐν τοῖς περὶ παροιμιῶν allegat Zenobius V. 85. Intelligit forte Æſchylum Alexandrinum, ut Meurſio etiam viſum in libro de tragœdiis Æſchyli Poëtæ.

Antiphanis Comici Drama, παροιμίαι. Athenæus lib. II. p. 60.

Apollonides Nicænus περὶ παροιμιῶν. Stephanus Byzantius in τέρμνα.

Ariſtides ἐν τρίτῳ περὶ παροιμιῶν, Athenæus XIV. p. 641. Vide & Apoſtolium IX. 16.

Ariſto-

Aristotelis inter scripta Laërtius V. 26. memorat Παροιμίας, de quibus dixi supra lib. 3. c. 6. ubi & de *Cephisodoro*, qui Aristotelem reprehendit, quod exiguum fecisset operæ pretium in congerendis proverbiis, cum Antiphanes Comicus integrum drama illis impleverit. Ita enim intelligendus locus Athenæi lib. 2. p. 60.

Attalus περὶ παροιμιῶν Hesych. in Κορίννουσι. Incertum est, quem Attalum intelligat, plures enim fuere, ut dixi lib. 3. cap. 15. Stoicum tamen intelligi suspicor.

Chrysippus, Stoicus & ipse Philosophus, περὶ παροιμιῶν libros duos scripsit ad Zenodotum teste Laërtio VII. 200. Priorem laudat idem VII. 1. Allegat hoc Chrysippi opus & Zenobius II. 18. III. 40. V. 32. Schol. Comici ad Equites, Pindariq; Od. 2. Isthm. Respicit Plutarchus in limine Vitæ Arati.

Cleander (Κλέανδρος) ἐν δευτέρῳ παροιμιῶν Schol. Theocriti Idyll. 5. Apostolius XV. 8.

Clearchus περὶ παροιμιῶν sæpius laudatur ab Athenæo. Vide & Zenobium V. 44. 47. 48.

Damo sive *Demo* περὶ παροιμιῶν. Plutarch. Theseo, Zenobius V. 52. Stephanus Byz. fragmento de Dodone, Harpocrat. Apostolius, Schol. Comici ad Plutum, & Pindari ad Nem. 7. Apostolius (qui XIII. 36. primum librum allegat) aliique apud Meursium pag. 1352. Bibl. Græcæ, quem, si placet, vide.

Didymus Alexandrinus tredecim de proverbiis libros scripserat sub titulo πρὸς τοὺς περὶ παροιμιῶν συντεταχότας teste Helladio apud Photium cod. 279. p. 865. Allegatur iterum p. 872. Vide & Zenobium II. 31. IV. 20. & Tzetzam Chil. VIII. versu 19. Ex hoc Didymo & Tarræo collecta esse, quæ hodie habemus Zenobii proverbia, titulus ipse profitetur.

Mylo, ὁ Μύλων ὁ παροιμιογράφος Zenobio II. 45. Confer Menagium ad Laërtii III. 40.

Seleucus Alexandrinus περὶ τῶν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι παροιμιῶν. Svid. in Σέλευκος.

Lucillus Tarræus. Tzetzes Chil. VIII. vers. 19. laudat Didymum & Ταρραῖον ἐν παροιμίαις. Librum primum περὶ παροιμιῶν allegat Apostolius præfat. Ex hoc Tarræo & Didymo collecta sunt, quæ exstant proverbia Zenobii, ut jam dixi.

Theophrastus περὶ παροιμιῶν, α΄, Laërtius V. 45. Harpocration in ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι, Apostolius IV. 51. VI. 36. Stobæus.

Ariſtarchum quoque & *Cleanthem* adagia ſcripſiſſe notavit vir doctus Andreas Schottus, ſed ex Svida in ὄνȢ πόκαι non magis probari poteſt, Ariſtarchum ſingulari opere proverbia explicaſſe, quam *Dicæarchum* è Zenobii II. 15. III. 65. IV. 26. & VI. 16. vel *Philonem* è Laertii III. 40. Neque adeo veteris ſcriptoris locus mihi occurrit, ex quo Cleanthem de proverbiis ſcripſiſſe conſtaret. E latinis *Apuleji* Platonici liber ſecundus proverbiorum allegatur à Chariſio lib. 2. Gramm. p. 214.

Quæ exſtant ſcripta ejusdem argumenti Græca vel integra vel ex parte, ex hoc capite deinceps breviter perſequar.

II. PLUTARCHI inter monumenta Lamprias memorat παροιμιῶν βιβλία β΄ libros duos proverbiorum, qui interciderunt. Græca tamen proverbiorum ſub Plutarchi nomine collectanea Græce legit Eraſmus, allegatque *in feſtina lente* & alibi. Laudat etiam (ex Eraſmo fortaſſis) Gyraldus dialogo 2. de poëtis p. 119. *Plutarchus in Parœmiarum libello, ſi modo is Plutarchi eſt.* Illa Græca Plutarchi collectanea ſibi quoque videre contigiſſe teſtatur Schottus ad Zenobii Centur. 1. prov. 67. ex quo loco apparet diverſa illa fuiſſe ab appendice proverbiorum Vaticana, ejusdem Schotti beneficio edita, quam ab Eraſmo tributam Plutarcho indigne fert idem Schottus præf. & pag. 311. Sed & Vulcanius Epiſtola ad Theod. Canterum Centuria III. earum quas Gabbema vulgavit p. 714. Collectanea quædam Græcorum proverbiorum titulo Plutarchi edita habere ſe eſt teſtatus. Denique A. 1701. Lugduni Bat. Vir Cl. *Jacobus Gronovius* è codice Florentino Græce ſub Plutarchi nomine edidit proverbia CXXXI. addita latina ſua verſione, in præf. ad Tomum decimum theſauri Antiqu. Græcarum. Ad calcem legas: ΠλȢτάρχȢ παροιμίαι αἷς Ἀλεξανδρεῖς ἐχρῶντο. *Plutarchi proverbia, quibus uſi ſunt Alexandrini.* Gronovius ſuſpicatur eſſe potius proverbia ab Alexandrino aliquo collecta. Certe leguntur in his pleraque minime propria Alexandrinis. Eraſmus ſub Plutarchi nomine quædam affert, quæ in his Gronovianis neutiquam leguntur, at obvia ſunt in appendice Vaticana. Codice Florentino ante Gronovium uſus eſt vir acutiſſimus Alexander Morus, & ex eo quædam produxit in notis ad quædam loco Novi fœderis ad Hebr. II. 1.

III. ZENOBIUS, quem Scholiaſtes a) Comici & plerisque in locis Eraſmus *Zenodotum* b) appellat, Sophiſta fuit, Svida teſte, Adria-

a) Schol. Ariſtophanis ad nubes f. 133. ζηνόδοτος δὲ ὁ τὰς ΤαῤῥαίȢ καὶ ΔιδύμȢ παροιμίας ἐπιτεμὼν Βοιωτοῖς φησὶν &c. Conf. Zenobii Centur. 3. prov. 87. Sic & Zenodotum Grammaticum Epheſium, quem notat Ammonius in Ȣ̓δὲν A. Schotto obſer-

Adrianique Imp. c) temporibus versatus est Romæ, & libris tribus scripsit Epitomen Adagiorum Lucilli Tarræi & Didymi Alexandrini. Ζηνόβιος σοφιστὴς, παιδεύσας ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀδριανοῦ Καίσαρος ἔγραψεν ἐπιτομὴν παροιμιῶν Διδύμου καὶ Ταῤῥαίου ἐν βιβλίοις τρισί. Anonymus in Scholiis ad Aristotelis Rhetorica lib. 2. p. 42. ὡς ὁ Κρατερός φησιν, ἢ Δοῦρις ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν παροιμιῶν ζηνοβίου ἀπὸ τοῦ Ταῤῥαίου, ita enim legendus ille locus, & respicitur Zenobii II. 28. ubi Craterus & Duris laudantur. Hanc Epitomen ordine litterarum decurrentem sed libris tribus neutiquam distinctam Græce primus vulgavit *Vimcentius Obsopæus*, Haganoæ 1535. 8. ζηνοβίου ἐπιτομὴ τῶν Ταῤῥαίου καὶ Διδύμου παροιμιῶν. Latine vertit *Gilbertus Cognatus*, Erasmi per sex annos amanuensis, sub titulo: *Sylloge Paræmiarum, quas Erasmus in suas Chiliades non retulit exceptis paucis, quarum varia est & lectio & interpretatio.* Basil. 1559. & inter Cognati opera junctim excusa, fol. Denique *Andreas Schottus* Antvverpianus Societatis JEsu presbyter Zenobii proverbia cum nova versione & notis eruditis edidit atque in Centurias distribuit (sunt autem proverbia DLII.) Antvverpiæ 1612. 4. cum Diogeniano aliisque, de quibus mox. Alius fuit Zenobius, cui Augustinus libros de ordine inscripsit, à quo ad hoc argumentum suscipiendum carmine invitatus fuerat, ut refert lib. 1. c. 7.

IV. DIOGENIANUS non videtur singulare opus de proverbiis scripsisse, igitur nolim assentiri præstantissimo Schotto, qui apud eundem Svidam in Διογ. pro περὶ π[illegible] legit περὶ παροιμιῶν. Sane ex Hesychii Alex. præfat. ad Glossarium patet Diogenianum proverbia explicasse, nonnulla etiam sine explicatione posuisse (hoc enim sibi volunt Hesychii verba, ἐβουλόμην δὲ αὐτὸν μήτε τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ψιλῶς καὶ ἄνευ τῶν ὑποθέσεων τεθεικέναι) in magno suo lexico, quo Svidas etiam gnaviter est usus, & de quo alibi dixi. Idem fecisse in Lexico suo Eudemum conjicio ex Apostolii V. 96. Ex hoc Diogeniani dictionario nescio quis (perinde ut Schottus è Svida) singulari libello parœmias collegit. Sane quem Schottus primus ex codice MS. Petri Pantini & altero Palatino cum versione sua & notis edidit, Zenobioque, de quo

Nn 2 jam

observante Etymologici M. auctor in οὐδεὶς videtur vocare Zenobium. De variis Zenodotis dixi lib. 2. c. 2. §. 16. quibus adde quod ad Zenodotum (sive adversus Zenobium) antiquiorem longe Zenobio nostro libros duos de proverbiis scripsit Chrysippus. Laërt. VII. 200.

c) Mirum hoc possit videri, cum Zenobius II. 1. & III. 68. laudet Lucianum, qui scripsit M. Antonino jam defuncto. Alia temporis nota II. 35.

jam dixi, subjunxit, inscribitur sic: Παροιμίαι δημώδεις d) ἐκ τῆς Διογενιανοῦ συναγωγῆς. Eadem plane inscriptio Codicis Cæsarei apud Lambecium lib. VII. commentar. pag. 253. Decurrit ordine Alphabetico & complectitur proverbia DCCLXXV. in Centurias à Schotto digesta. Usum se Diogeniano MS. testatur Erasmus, uti postea Zenobio quoque (XXVI. 63. Epist.) sed admodnm mutilo atque inemendato. Diogenianum hunc Heracleotam Ponticum fuisse Svidas refert & Hadriani Imp. temporibus vixisse. Mox ipse dubitat, utrum Heracleam Ponti an Cariæ patriam habuerit? Medicum enim celebrem itidem fuisse ex Heraclea Albace Cariæ Diogenianum. Liceat etiam addubitare de ætate. Junior enim Zenobio videtur, & II. 98. V. 23. allegat Lucianum. Fuit & Diogenianus Pergamenus, quem confabulantem secum inducit Plutarchus VIII. 1. sympos. Nescio idemne sit Diogenianus Philosophus, ex quo locum de oraculorum vanitate affert Eusebius IV. 3. præparat. Theodoritus X. therapeut. p. 138. Diogenianum præterea sive Diogenem Cyzicenum Grammaticum memorat Svidas, quem, si placet, vide. Diogeniani Epitome τῶν Ουσεςίνυ Ἑλληνικῶν allegatur in scholio Græco ad Nanzianzen. apud Montfauconum p. 214. Diarii Italici.

V. APPENDIX VATICANA sive collectio proverbiorum CCCLIII. similiter ordine litterarum decurrens, quam beneficio Scipionis Cobellucii acceptam Schottus cum versione & notis primus edidit. Christianum fuisse auctorem qui illa collegit, probe observat è Centur. III. adagio 87. ut erraverit Erasmus, si eadem sylloge proverbiorum fuit, quam ille subinde laudat, sub nomine Plutarchi.

VI. EDITIO PROVERBIORUM ALDINA sive Collectio parœmiarum Alphabetica Schotto, ut opinor, haud visa, quam *Aldus Manutius* fabulis Æsopi, Phurnuto, & aliis quibusdam Venet. 1505. fol. Græce subjunxit sub titulo: συναγωγὴ τῶν Ταῤῥαίου καὶ Διδύμου καὶ τῶν παρὰ Σούδα καὶ ἄλλοις διαφόροις παροιμιῶν συντεθεισῶν κατὰ στοιχεῖον, complectitur Zenobium & proverbia è Svida excerpta, tum ex Apostolio quædam.

VII. HESYCHIUS in proœmio Lexici conquestus inter alia Diogenianum parœmias non paucas sine explicatione in Dictionario suo posuisse, promittit, se industria sua, ut alios, ita hunc quoq; defectum suppleturum. Hodie tamen in glossario ejus perpauca hujus argumenti leguntur, quæ sparsim suis in Diogenianum & Vaticanam appendicem

d) Alio sensu δημώδης παροιμία apud Apostolium VI, 7. VIII, 8. &c.

cem notis idem Schottus intexuit. Itaque eruditi existimant Hesychii epitomen tantum non integrum opus ad nos pervenisse, qua de re cum de illius glossario acturus sum, dicam.

VIII. SUIDAS longe plura proverbia lexico suo * inseruit eademque explicavit, ita ut ex illo MCCCC collegerit Schottus, quæ cum versione sua & notis Zenobio, Diogeniano & Vaticanæ appendici subjecit, addito Josephi Scaligeri stromateo proverbiorum Græcorum, versibus Hexametris CCCCXIX. & Jambicis DCCCCXXVI. quem & ipsum versione metrica (ita ut versus versui respondeat) ac subinde notis illustravit, subjuncto toti operi indice Græco alteroque latino adagiorum. Antvverp. 1612. 4. Lucem viderat Scaligeri *στρωματεὺς παροιμιῶν ἐμμέτρων* Paris. 1593. 4. & cum latina vers. ibid. 1594. apud Morellum 8vo. donatus A. 1584. Claudio Puteano, & recusus postea inter Scaligeri Poëmata à Petro Scriverio collecta & edita Lugd. Bat. 1615. 12.

IX. MICHAEL APOSTOLIUS Byzantinus medio sæculo decimo quinto clarus, de quo infra libro quinto dicendi locu erit, copiosissimam fecit parœmiarum *συναγωγήν*. Ab eo enim collecta & explicata habemus proverbia bis mille & viginti septem, inscripta Caspari Uxamæ sive Osmi in Hispania Episcopo, Romæ tum versanti, ubi & ipse scripsit, patria à Turcis occupata exsulans Apostolius. Horum epitomen (explicatione fere rescissa) edidit Græce Hervagius Basileæ A. 1538. 8. Eadem postea plus vice simplici recusa est cum clavi Homerica Georgii Perkinsi, in 8vo. Integram ac pleniorem editionem promisit Robertus Constantinus, dedit Petrus Pantinus, cum cujus versione & notis hoc opus undique non mediocri studio ab Apostolio collectum vidit lucem Lugd. Bat. 1619. 4. ex qua editione tres vel quatuor præter rem fingit auctor Pandectarum Brandenburgicarum. Quædam Apostolii emendat illustratque Reinesius lib. 1. Var. lect. c. 24. Ceterum fallitur doctissimus Pantinus cum in notis p. 377. Apostolii *Ἰωνιὰν* nihil aliud putat continuisse, quam hanc ipsam *συναγωγὴν παροιμιῶν*. Nam in Bibliothecis quibusdam adhuc superest illa *Ἰωνιὰ*, in qua (similiter, ut in edito opere proverbia) congestæ sunt gnomæ Apophthegmata & varia præcepta veterum sapientum.

X. GREGORIUS CYPRIUS quoque Patriarcha CPolitanus non omittendus, Apostolio antiquior cujus Parœmiæ (sed Græce tantum)

* Forte & aliud opus singulare de proverbiis scripserat atque ordine litterarum digesserat. Sane hoc suspicari aliquis possit ex his verbis in *ἔρως. τέθειται δὲ ἐν τῷ περὶ παροιμίας ἐν τῷ ε στοιχείῳ*

tum) Apostolio Pantini subjectæ sunt p. 273-281. Non adeo multa sunt hæc à Gregorio annotata proverbia, & apud jam memoratos scriptores fere obvia, brevis quoque est, quam subinde addidit, expositio. De aliis hujus Gregorii scriptis consulendus præclarus Caveus in historia litteraria ad Annum CHRISTI (quo floruit Gregorius) MCCLXXXIV.

Denique *Hermodori Regii* scriptoris recentis Adagia laudat & apud se fuisse testatur Cangius in glossario Græco.

XI. Index scriptorum in Proverbiis Græcis memoratorum, à Schotto prætermissus.

A. Apostolium, D. Diogenianum, Pl. Plutarchum, Vat. appendicem Vaticanam, Z. Zenobium, Major numerus Centuriam, minor proverbium denotat.

Ana-

ἐν

Clear-

Mna-

XII. *Notitia Scriptorum recentiorum, qui Proverbia collegerunt atque interpretati sunt.*

Jo. Ægidii Nuceriensis proverbia Gallica latinis versibus reddita. Paris. 1519. 4. apud Badium Ascensium.

Joannes Agricola proverbia 300. Germanica collegit, illustravitque, Islebiæ 1530. 8. Deinde numerus auctus est ad 750. tot enim occurrunt in editione quæ lucem vidit Witeb. 1592. 8. Jam autem nescio quo collectore prodierant Francof. 1555. 8. Sprüchwörter schöne weise kluge Reden = = Von alten und jetzigem im Brauch gehabt und beschrieben/ in etzliche tausend zusammen gebracht.

Alexander Alexandrius (ab Alexandro) libro V. genialium dierum c. 15. parœmias nonnullas congessit, illustratus etiam ab Andrea Tiraquello in suis ad Alexandrum notis.

Faustus Andrelinus Foroliviensis Epistolas novem proverbiales sive ex meris compositas proverbiis scripsit Colon. 1509. Helmst. 1662. & Hamb. 1700. 12.

Hadr. Barlandus confecit epitomen chiliadum Erasmi Colon. 1524. 8. Idem versus proverbiales è Virgilio collegit, quod factum & ab Hieronymo Clocio, Val. Rotmaro &c.

Henr. Bebelius.

Les premiers Essays des proverbes (147.) & autres questions curieuses proposez & exposez en forme de dialogue par *Fleury de Belingen*, à la Haye 1653. 12. 1656. 8vo.

Jo. Antonius Berlucius edidit adagia selecta Græca & latina sub titulis magna cura dispositis Genev. 1632. 8. Vide Morhofium I. polyhist. p. 253.

Eduardus Bernhardus. Vide infra in Pocockio.

Jo. Boni Proverbia Gallica memorat Verdierius Bibl. Gallica p. 655. & *Jo. Antonii Baysii* p. 640.

Carolus Bovillus proverbia & sententias cum Gallica versione & commentario latino dedit Paris. 1531. 8. 1557. 8.

Jo. Alexander Brassicanus proverbia post Erasmum scripsit sive symmicta proverbiorum edita Paris. 1530. apud Wechelum, & postea Erasmi chiliadibus in locos communes digestis adjuncta. Vide quæ ad Brassicanum Erasmus lib. XXVI. Epist. 63.

Samuel Brun Belgica adagia collegit, metrica præcipue.

Thomasius Buoni proverbia Italica Venet. 1604. & 1606. in 8. duobus Voluminibus.

Jo. Buxtorffius filius in florilegio suo Hebraico præter sententias, apophthegmata & similitudines, etiam proverbia illius gentis exhibet Hebraice & latine Basil. 1648. 8.

Guil. Cambdenus in libello postumo (Mr. Cambdens remains, sive reliquiæ inscripto) Anglica quædam proverbia persequitur.

Angelus Caninius c. 9. de locis Hebraicis pauca quædam proverbia exponit Hebraica.

Christophorus Cartwrigthus lib. V. mellificii Hebraici c. 12. adagia quædam Hebraica colligit.

Isaacus Casaubonus librum de proverbiis promittit in commentario ad Athenæum p. 10. & in Epistolis suis non uno in loco.

Gilbertus Cognatus. Vide supra §. 3. in Zenobio.

Aloysius Cynthius de origine vulgarium (Italicorum) proverbiorum Venet. 1526.

Martinus Delrio Jesu socius Adagia sacra Veteris Testamenti collegit & diligenti studio exposuit post Drusium, Zehnerumque. Prima editio lucem vidit A. 1602. altera 1614. Lugduni in 4to duobus voluminibus. Fallitur Morhofius ὁ μακαρίτης, qui lib. I. Polyhist. p. 255. adagia illa è Patribus excerpsisse Delrionem ait.

Tho. Draxe in Bibliotheca sua Scholastica Lond. 1616. 8. latina, græca, gallica adagia & versus Gnomicos ac proverbiales sub titulis apte disposuit.

Jo. Drusius edidit proverbiorum Hebraicorum è Salomone præsertim ac Siracide collectas classes duas, cum notis. Franequ. 1590. 4. Recusus est liber hic perutilis, ad calcem Apparatus sacri Waltoniani separatim prælis iterum commissi Tiguri in folio. Habetur præterea in tomo postremo Criticorum sacrorum qui in Anglia primum editi deinde in Belgio & Germania iterum prodierunt. Eidem Drusio debemus Apophthegmata Hebræorum atq; Arabum latine reddita cum scholiis. Franeq. 1591. 40.

Mr. le Duc. proverbes en rimes ou rimes en proverbes Paris. 1665. 12.

Desiderius Erasmus summa cum laude in hoc genere scribendi versatus, in prima * editione Anni 1500. Paris. apud Jo. Philippum Germanum adagia fere octingenta exhibet, quibus in editione Anni 1506. accedunt proverbia plus minus viginti. In editione Aldina Anni 1508. fol. jam congeruntur Chiliades tres, totidemque Centuriæ. Exstat & editio Argentoratensis A. 1517. Luculentissima & emendatissima editio est Frobeniana complexa numerum adagiorum 4151. Hæc recusa deinde sunt inter Erasmi opera tomo secundo Basileæ A. 1540. fol. Et cum Henrici Stephani annotationibus ad quædam loca 1558. 1571. fol. Denique mutato auctoris ordine & digesta in locos communes, additis proverbiis aliorum Adriani Junii, Jo. Alex. Brassicani, Jo. Ulpii, Gilb. Cognati, Cœlii Rhodigini, Polydori Virgilii, Petri Gothofredi, Caroli Bovilli, Adriani Turnebi &c. Hanoviæ 1599. 1617. & 1643. fol. In hac editione duo potissimū reprehendi possunt. Primum quod parum emendata est, deinde, quod ordine Erasmi turbato sæpius verba prima adagii non possunt intelligi, quæ ad proxime præcedens respiciebant, quod hac in editione procul est rejectum. v. g. pag. 7. in proverbio *extra calcem. Idem libro 21.* præcesserat in Erasmo Ammianus, qui hoc ipso loco intelligitur. Sed in præsentibus editionibus præcedit locus Horatii. Epitomen Chiliadum (à quo opere Erasmum subinde *Chiliastam* vocat præstantissimus Schottus) concinnatam ab Hadriano Barlando jam supra memoravi. Vide etiam, si placet, quæ paulo post in Manutio, & Erasmum ipsum in proverbio *Herculei labores.* In nova editione luculenta Operum Erasmi Lugd. Bat. 1706. quam Joanni Clerico Viro doctissimo debent studiosi, Adagia Erasmi recusa sunt Tomo secundo, subjectis in calce paginarum Hen-

* Confer A. Chevillierium de origine Typographiæ Paris. p. 254.

Henrici Stephani & Pauli Leopardi quibusdam, & nonnullis ipsius Clerici animadversionibus.

Claudius Espencæus edidit similium & adagiorum è Jo.Chrysostomo Centurias IV. Paris. 1569. 8.

Tho. Erpenius Centurias binas proverbiorum Arabicorum ab Anonymo quodam (ita titulus habet) Arabe collectas vulgavit cum versione & notis Josephi Scaligeri, suisque. Lugd. Bat. 1614. 4. & 1623. 8. Collectorem horum proverbiorum *Abi Ubeid* vocat Gilbertus Gaulminus p. 360. notis ad lib. de morte Moysis. Non prætereunda etiam hæc Cornelii à Lapide ad Ecclesiasticum p. 40. *Citabo & centurias binas proverbiorum Arabicorum, Arabice editas cum translatione latina. Exstant eadem Syriace in codice MS. (ut oculis meis conspexi) collegii Maronitarum Romæ, collecta à Gregorio Monacho Syro ante 400. fere annos, qui nonnulla ex iis à Pythagora accepta affirmat. Pythagoras enim peregrinatus est per Ægyptum & Syriam, ac proverbia hæc plane similia sunt symbolis Pythagoræ. Porro verisimile est illa, uti & plurima alia Arabes accepisse à Syris. Syrorum enim libri perplures versi sunt in idioma Arabicum, pauci vero in Syriacum Arabici. Quare proverbia hæc Syriaca aut Pythagorica sunt potius quam Arabica.*

Eucharius Eyrinus in copia proverbiorum aliquot centurias adagiorum Germanicorum collegit & illustravit, addita explicatione rhythmica Lips. 1603. 8. tribus tomis.

Joannes Fischart.

Jo. Floridi proverbia Italica recusa in florilegio Gruteri.

Sebastianus Francke Adagia Germanica cum expositione sua edidit. Francof. 1541. 4.

Andreæ Friderici cornu copiæ Sapientiæ h. e. spicilegium memorabilium è probatissimis veteribus & recentioribus auctoribus sententiarum & adagiorum secundum ordinem Alphabeti Lips. 1685. 12.

Jo. Fungeri nova proverbiorum farrago ex optimis auctoribus Lugd. Bat. 1585. 8vo.

Antonius Fureterius in dictionario suo majore Gallico, quod novis & egregiis accessionibus locupletatum in Belgio atque inde Trivultii prodiit, proverbia Gallica diligenter explicat.

Andr. Gartnerii dicteria proverbialia rhythmis expressa. Francof. 1591. 8. Ejusdem thesaurus adagiorum Gallico-latinorum Francof. 1602. 12

Guil. Gentius Noviomagus adagia quinquaginta è jure civili collegit, quæ cum Chiliadibus Erasmi prodierunt Paris. 1571. fol. & Antwerpiæ

cum Giselinianis. Nonnulla proverbia Veteribus JCtis usurpata refert etiam *Scipio Gentilis* lib. 1. parergon. c. 20.

Herm. Germbergius Proverbiorum Centurias XV. edidit Basileæ 1583. 8.

Jac. Gerschovius centuriam proverbiorum Arabicorum ab Erpenio editorum distichis latinis est complexus. Gryphisvvaldiæ 1635. 8.

Philippi Gesneri thesaurus adagiorum Gallicolatinorum. Francof. 1612. 12.

Victor Giselinus è Turnebi, Mureti, Canteri & Hartungi scriptis Adagia collegit Antvverp. apud Plantin. 1574. 8.

Petrus Gothofredus. Vide supra in Erasmo.

Janus Gruterus in florilegio Ethico politico Francof. 1611. 8. tribus Voluminibus exhibet præter sententias notis illustratas Proverbia quam plurima Alphabetico ordine digesta, Anglica, Belgica ex Henr. Laur. Spigelio, Gallica è Solone Vogæo, Gabr. Meurerio, Jo. Ægidio Nucerino: Germanica è Seb. Franckio, Hispanica è Cæsare Oudino. Italica denique è Jo. Florido, Orlando Pescetti &c.

Georgius Philippus Harsdorferus integram Comœdiam Germanicam è proverbiis contexuit parte 2. libri, quem inscripsit Gespräch-Spiel. Ejus exemplum ab Italo, nescio quo, sumsisse observat Morhofius.

Jo. Heckenauerus A. 1700. 8. Ulmæ edidit proverbia MCCCXL. Gallica cum respondentibus totidem Italicis & Germanicis.

Georg. Henischius in thesauro linguæ Germanicæ sive lexico, sed quod usque ad litteram H. tantum absolvit, adagia quoque illius linguæ diligenter retulit.

Jo. Heywood Anglica proverbia 300. illustravit totidem Epigrammatis.

Jo. Nic. Hertius Academiæ Giessensis decus singulare tomo tertio Opusculorum suorum Juridico Historicorum subjecit libros tres parœmiarum juris Germanicarum à se illustratarum, Francof. 1700. 4. Confer. Observatt. Hallens. T. 4. Obs. XI. 22.

Jacobus Howellus Parœmiographiam Anglicam edidit.

Constantinus Huygenius Adagia quædam Hispanica rhythmis Belgicis expressit, quæ inter Poëmata ejus vernacula perquam eleganti legguntur.

Adrianus Junius novem Centurias adagiorum edidit & illustravit, quæ lucem viderunt Basil. 1558. 8. è Frobeniana officina, deinde Erasmi Chiliadibus in locos communes digestis adjunctæ sunt, ut supra in Erasmo dixi.

Atha-

Athanasius Kircherus Adagia quædam atque symbola Ægyptiorum congessit. T. II. Oedipi p. 166. seq.

Josephus Langius Adagia & alias sententias proverbiales sub titulis locorum communium digestas edidit Argent. 1596. 8.

Jo. Langston in Poëseos Græcæ medulla Lond. 1679. 8. Alphabeti ordine collegit versus græcos proverbiales & gnomicos.

Christoph. Lehmannus in florilegio Politico A. 1643. 12. edito Germanica adagia inter alia exhibet.

Petrus Mallara sive *Juan de Mallara* Hispalensis. Vide infra in Pintiano.

Adagia quæcunque ad illam diem exierunt, *Pauli Manutii* studio (ut habet titulus) à mendis vindicata, sublatis falsis interpretationibus, & nonnullis, quæ parum ad rem faciebant. Florent. 1575. fol. Venet. 1578. & 1609. 4. Hunc laborem Concilii Tridentini auctoritate Manutio injunctum Gregorius XIII Pontifex ita probavit, ut reliquas adagiorum editiones prohiberet ac condemnaret. Quanquam dubitant eruditi, an Manutius vir longe doctissimus, sub cujus nomine editum est, revera manum operi admoverit. Quinimo hoc diserte negari video ab elegantissimo Mureto, quem vide sis lib. 12. Var. lect. c 16. Barthol. Keckermannus in præcognitis Logicis p. 157. *Illud*, inquit, *est memorabile, quod in Erasmi adagiis tentatum fuit non ita pridem. Namque hoc incomparabile opus cum Erasmo inviderent Itali, alibi recuderunt, sub alieno nomine.* Similiter Erasmi Apophthegmata quoque deleto ipsius nomine edita sunt hoc titulo Venet. 1590. & Colon. 1666. 12. *Apophthegmatum ex optimis utriusque linguæ scriptoribus libri VIII. Pauli Manutii studio & industria, doctissimorum Theologorum consilio atque ope ab omnibus mendis vindicati, quæ pium & veritatis Catholicæ lectorem poterant offendere.* Et hæc quoque editio facta est Pontifice Maximo approbante, ut in præfat. testatur idem Manutius.

Jacobi Meieri Hortulus Adagiorum Basil. 1677. 12.

CXXXIII. impia obscœna & improba proverbia Germanica confutata per nescio quem, latentem sub nomine *Ernesti Meisneri*, Jenæ 1705. 8.

Gabriel Meurerius Gallica proverbia collegit recusa in florilegio Gruteri.

Ægidius Menagius Italica proverbia colligere & illustrare cum Panciatichio constituerat. Vide ejus Miscellanea Italice edita p. 199. seq. editionis secundæ.

Proverbios de Don *Inigo Lopez de Mendoza* de Santillana Antvverp. 1594. 12.

Hieron. Megiserus edidit sub titulis digestas parœmias πολυγλώττους.

Jo. Mercerus Hebraice cum versione sua edidit libellum proverbiorum auctore R. Haj Gaon, cui titulus è Proverb. Salomonis 1. 3. השכל מוסר *erudito intellectus* Paris. 1561. 8.

Angelus Monosinius in flore Italicæ linguæ Venet. 1604. 4. tres chiliades adagiorum Italicorum recenset genti illi propriorum, tum plus mille proverbia itidem Italica, quæ confert cum Græcis & latinis Confer. Morhofii Polyhist. l. 1. p. 256.

Melchior Neipius Bredanus adagia aliquot congessit post Erasmum Juniumque. Prodierunt cum Erasmi Chiliadibus Paris. 1571. fol. & cum Giselinianis Antvverpiæ apud Plantinum.

Aloysius Novarinus Adagia è priscis Ecclesiæ doctoribus collecta digessit & illustravit duobus in folio Voluminibus. Lugduni 1637. & Veronæ 1651.

Ferdinandus Nunnesius; vide infra *Pintianus*.

Jo. Olorinus Variscus.

Cæsar Oudinus Hispanica collegit proverbia, quæ in florilegio suo recudi curavit Gruterus.

Panciatichi. Vide supra in Menagio.

Orlandus Pesceti sive *Pisetti* ProverbiaHetrusca ordine litterarum collegit ediditque Veronæ 1603. 8. Venet. 1579. 12.

Fridericus Petri in libro, cui titulus: der Deutschen Weißheit Hamb. 1605. collectionem exhibet proverbiorum Germanicorum locupletissimam.

Ferdinandus Nonius sive *Nunnesius Pintianus* Hispanica collegit proverbia. Addidit Joannes de Mallara proverbiorum Hispanicorum Centurias decem sub titulo Philosophiæ vulgaris, & subjecta prolixa proverbiorum explanatione A. 1621. 4.

Theodorus Petræus post Jonam Prophetam Æthiopice & latine vulgatum Lugd. Bat. 1660. vulgavit proverbia quædam Æthiopica. Plura Jobus Ludolfus commentar. ad Hist. Æthiop. IV. 2. p. 560. seq.

Jo. Plantavitius Hebraicas sententias adagiaque.

Eduardus Pocokius admodum juvenis Chiliades sex proverbiorum Arabicorum verterat latine jam Anno 1635. quas nec dum vidisse lucem merito dolet Rev. Hochsteterus in Orat. inaugurali. Thomas quoque Smithus in vita Eduardi Bernhardi p. 68. inter hujus Viri præ-

præstantissimi inedita memorat Proverbiorum Arabicorum partim à D. Pocockio partim ab Ed. Bernhardo latine versorum Collectiones. Pauca quædam Proverbia Ali Imperatoris Muslimici & carmen Tograi edidit idem Pocokius Lugd. Bat. 1629. 8.

Exstat inter Anglos, inquit Morhofius I. Polyhist. pag. 257. *cujusdam Powelli dictionarium Anglico Italico-Gallicum in fol. adjiciuntur illi dictionario proverbia Anglica, Gallica & Italica non exigua cura congesta. Eorum peritiam ut ostendat auctor, Epistolas aliquas & oratiunculas ex meris proverbiis in tribus his linguis concinnavit.*

Joannus Rajus vir sagaci Naturæ inquisitione celebratissimus sub litteris I. R. latens Cantabrigiæ A. 1672. & 1678. 8. vulgavit uberrimam collectionem proverbiorum, præcipue Anglicorum, phrasiumque, similium & phrasium proverbialium ordine Alphabetico.

Cælius Rhodiginus eodem, quo Erasmus, tempore parœmiarum libros edere molitus est, sed ab illo præventum se videns antiquas lectiones concinnavit ediditque & in his nonnullos etiam adagiones nova perfudit luce. Vide Cœlii Epistolam ad Erasmum post Gudianas p. 117. 118. & Clariss. Bælii Dictionarium in Erasmo nota (CC)

Joannes Soropan de Rieros scripsit librum laudatum Morhofio I. Polyhist. p. 257. de usu Medico proverbiorum Hispanicorum. Titulus est: *Medicina Espannola contenida en proverbios vulgares en nostra lengua.*

Valentinus Rotmarus è Virgilio excerpsit centurias quinque & decurias tres versuum proverbialium Ingolstad. 1570. 8. Confer quæ de versibus proverbialibus ac sententiis ex Homero selectis dixi supra lib. II. c. 6. §. 8. & 9.

Joannes Sartorius Amstelodamensis Adagiorum Chiliades tres Belgico edidit sermone Antvverp. 1516. 8. & ex recensione Cornelii Schrevelii Lugd. Bat. 1656. 8.

Josephus Scaliger Collectionem græcorum proverbiorum ἐμμέτρων composuit, de qua supra §. 8. & proverbia quædam Arabica latine transtulit, ut dixi paulo ante in Erpenio.

Andreas Schottus præter editionem luculentam proverbiorum græcorum, de qua supra § 3. seq. vulgavit Adagia sacra Novi Testamenti à se illustrata Antvverp. 1629. 4.

Justus Georgius Schottelius in opere egregio de lingua Germanica (Brunsvvigæ 1663. 4.) præcipua proverbia vernacula collegit pag. 1112. usque ad 1146.

Joannis Georgii Seiboldi adagia latino-germanica, in quibus multa lutulenta ac plebeja observat Morhofius lib. 1. polyhist. p. 259.

Joan-

Joannes Servilius, Gviertenus Gelder, Belgica collegit proverbia.

Henricus Laurentius Spigelius itidem Belgica proverbia congessit in Jani Gruteri florilegio recusa.

Henricus Stephanus præter notas in Erasmi Chiliades,[s] de quibus supra in Erasmo, edidit proverbia Epigrammatica sive Epigrammata proverbialia.

Eberhardus Tappius Adagia latina DCC contulit cum totidem Germanicis.

Andreas Tscherningius Prof. Poëseos in Acad. Rostoch. Proverbia Arabica ex Erpenii editione in Germanicam linguam convertit, scholiis quibusdam adjectis.

Julius Varinus in Schola vulgi Italice edita, adagiones illius gentis persequitur, disposita secundum actiones humanas. Vide de illo libello, si placet, Morhofium I. Polyhist. p. 256. Editus est Veronæ. 1642. 12.

Polydorus Virgilius eodem, quo Erasmus, tempore adagia congessit edidit que A. 1500. Sed sed subsistunt intra numerum ducentesimum, & tribus vulgata sunt mensibus post primam Erasmi editionem. Vide Erasmi Epist. XVII. 3. & XXVI. 63.

Joannes Ulpius, Frisius, proverbiorum farraginem congessit post Erasmum, cujus Chiliadibus juncta prodiit Paris. 1574. fol.

Solon Vogæus Gallica proverbia collegit quæ recusa sunt in florilegio Gruteri.

Joannes Vorstius Adagia Novi Testamenti illustravit, Coloniæ Brandenburgicæ 1669. 4. edita, & sæpius alibi, etiam cura Viri Cl. Thomæ Crenii in Belgio recusa.

Bonaventura Vulcanius Græcos proverbiorum scriptores junctim edere instituit. Vide Epistolas editas à Gabbema p. 714.

Levinus Warnerus edidit Centuriam proverbiorum Persicorum Lug. Bat. 1644. 4.

Joannes Leonhardus Weidnerus. in additionibus ad Zinckgræfium.

Paulus Wincklerus Consiliarius Brandenburgicus edidit Chiliades tres sententiarum Germanicarum adagialium, sub titulo gute Gedancken Gorlitzii 1685. 12.

Tacitus Nic. Zegerus Bruxellensis proverbia latina & Belgica edidit Antverpiæ excusa.

Joachimus Zehnerus adagiorum sacrorum sive Biblicorum collegit Centurias quinque, & è sacris profanisq; scriptoribus illustravit. Lipsiæ 1601. 4. Ejusdem similitudines Biblicæ ibid. 1603. 4.

Jul. Wilhelm Zinckgræfius in Apophthegmatis Germanicè sæpius excusis.

CAPUT

CAPUT X.

DE DIONE CHRYSOSTOMO
& altero juniore DIONE CASSIO.

Dionis Chrysostomi ætas & Vita. 1. *Orationes & dissertationes quæ exstant LXXX. earumque argumenta.* 2. *Editiones.* 3. *Scripta deperdita.* 4. *Ætas & vita Dionis Cassii.* 5. *Caussa & ratio scribendæ Romanæ Historiæ.* 6. *Quantum è libris LXXX. ad nos pervenerit.* 7. *Epitome librorum XLV. posteriorum composita à Joanne Xiphilino.* 8. *Zonaras Dionem in Annalibus suis secutus.* 9. *Excerpta è Dione à Theodosio quodam.* 10. *Alia fragmenta Dionis quæ exstant.* 11. *Scripta alia.* 12. *Editiones & interpretes Dionis.* 13. *Xiphilini.* 14. *Obiter de Vita Alexandri Severi quæ Anglice prodiit conficta à Thoma Elyoto, tanquam ex Græco Encolpii conversa.* 15. *Alii Diones.* 16.

I.

DIO a) Pasicratis F. à patria Prusa Bithyniæ urbe *Prusæus*, à Patrono suo Coccejo Nerva *Coccejanus* b) ob eloquentiam *Chrysostomus* † appellatus, gracili corpore c) parva statura, magno ingenio animoque præditus, è Sophista Philosophus d) tandem evasit, Apollonii * Tyanei & Euphratis Tyrii familiaris, temporibus Neronis ** & Vespasiani, cumque prius levia quædam argumenta e) declamatorio ac luxurioso stylo tractasset, & non in Homerum f) solum sed in Philosophos

 etiam

a) Photius cod. 209. De avo qui Romanam civitatem ab Imp. fueras adeptus, vide Dionem Orat. XLI. p. 500.

b) Idem enim hic mihi videtur cum Dione Coccejano quem laudat Plinius X. 85. Epist. etsi Tillemontius & alii viri docti distingunt.

† Eunapius procemio. Καὶ Δίων ὁ ἐκ Βιθυνίας, ὃν ἐπεκάλουν χρυσόστομον. Ita & Synesius, Photius &c.

c) Photius Cod. 209. Svid. in Δίων, Dio ipse diss. VII. p. 100. XIX. p. 260.

d) Synesius in Dione p. 36.

* Philostrat. I. de Sophist. p. 492. & Philostratus alter V. 10. de Vita Apollonii.

** Dio ipse XXI. p. 270. XXXI. p. 344. 355.

e) Hujusmodi sunt laudes Comæ, psittaci & Culicis: Memnon, Tempe, Troicus &c.

f) Orat. XI. de Ilio non capto & XII. p. 212. 213.

etiam g) Socratem, Zenonem, Musonium & alios strinxisset stylum, postea Sophistis quos passim reprehendit invisus ** neque colligens discipulos (quanquam Favorinum & Polemonem Dionis discipulos fuisse docet Philostratus I. de Sophist. p. 494. & 496. II. p. 538.) civile ac Philosophicum dicendi genus magis probavit, atque inprimis ad mores secundum præcepta Stoicæ sectæ formandos svadendosque perspicuo facili & amœno sermone totum se composuit, licet in verba Stoicorum h) jurasse minus videtur, quam naturam ipsam & rectam rationem in consilium adhibuisse. Cum ex ephebis excessisset, Ægyptum i) & varias regiones eruditionis causa adiit. Reversus, ob libertatem loquendi & quod assentari minus nosset k) tum propter amicitiam viri honesti à Domitiano interemti l) de vita fere periclitatus circa A. C. XCIV. oraculo consulto † exsulavit, nullos secum libros m) habens quam Platonis Phædonem & Demosthenis Orat. de falsa legatione. Ad ultimos usque Imperii Rom. fines processisse patet quod profectionis suæ ad Getas, Mysos n) & Thracas *** meminit. Interfecto Domitiano milites tumultuantes compescuit gravi sermone. Ab eo tempore revocatus à Nerva, apud ipsum ac deinceps apud Trajanum inprimis gratiosus fuit, ita ut eodem cum Imperatore aureo curru vectum referant Philostratus, Photius o) ac Svidas. Quamdiu vixerit non constat, senium attigisse se ipse testatur non uno in loco. p) Magistratum quoque gessit in patria, & liberos habuit minime degeneres, ut constat ex Oratione XL. & XLI. p. 486. & 500.

Phi-

g) Synesius in Dione p. 37. & 38. ubi memorat ejus Orationem perditam contra Musonium, & alteram contra Philosophos, cujus iterum mentio p 40. ubi Synesius testatur in nulla Dionis Oratione ῥητορείαν ἐπαφροδιτωτέραν observatum fuisse.

** Dio Orat. XII. p. 197. ἀλλ᾽ οὐκ οἶδα ὅπως οὐδείς με ἀναλαμβάνει τῶν σοφιστῶν, οὐδὲ ἥδονται ὁρῶντες - - Ὅμως δὲ προλέγω ὑμῖν ὅτι ἐσπουδάκατε ἀνδρὸς ἀκοῦσαι τοσοῦτον πλῆθος ὄντες, οὔτε καλοῦ τὸ εἶδος, οὔτε ἰσχυροῦ, τῇ τε ἡλικίᾳ παρηκμακότος ἤδη, μαθητὴν δὲ οὐδένα ἔχοντος. adde XIX. p. 260. Ceterum XXII. p. 276. negat se Rhetoricam reprehendere aut bonos Rhetoras, sed tantum malos & simulatores.

h) Synesius ibid.

i) Dio Orat. XI. p. 161.

k) Orat. III. de regno p. 38.

l) Orat. XIII. de exsilio p. 219. † id. p. 221.

m) Philostratus I. de Sophist. p. 492.

n) Orat. XII. p. 198. XXXVI. p. 437. Confer Γετικὰ ejusdem laudata Philostrato.

*** Orat. XIV. p. 233.

o) Photius Cod. 209. & Svid. in Δίων narrant eum quoque leonina indutnm incessisse.

p) Dio Orat. XII. p. 197. 199. XL. p. 491.

Philostratus eloquentiam Dionis laudaturus ait illum fuisse quoddam veluti ἀμαλθείας κέρας τοῦ λόγου, καὶ γὰρ καὶ ἡ πειθὼ τοῦ ἀνδρὸς οἵα καταθέλξαι καὶ τοὺς μὴ τὰ Ἑλλήνων ἀκριβοῦντας. Idem alibi observat Hippodromum q) & cujus scripta adhuc supersunt Ælianum r) Dionis dictionem fuisse imitatos.

II Exstant ejus λόγοι sive διατριβαὶ octoginta, eædem quas Photius Cod. 209. (licet alio quo hodie ordine) legit. Inveniuntur sane in his quædam μελέται ῥητορικαὶ, sed pleræque sunt dissertationes sive tractationes breves argumenti Moralis, Politici ac Philosophici, tum Philologici quoque sive mixti, non orationes sive declamationes. Eas singulas ordine hic à me recensitas habes, addito numero duplici, è quibus major ordinem editionum, minor Photii respicit.

I. II. III. IV. (1. 2. 3. 4.) Περὶ βασιλείας sive λόγοι βασιλικοί. *Dissertationes quatuor de regno* sive de virtutibus Regiis ad Trajanum Imp. quem alloquitur diss. 3. pag. 36. ὦ γενναῖε αὐτοκράτωρ & videntur scriptæ non diu post reditum ab exilio, unde adhuc ἀλήτην, Dio se appellat diss. I. p. 3. & p. 10. ὡς γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ φυγῇ &c. Oratio quarta clauditur elegantibus ac disertis characterismis genii avari, voluptatibus dediti atque ambitiosi.

V. (5.) Λιβυκὸς μῦθος *Fabula Libyca* qualem Alexandro Magno * narratam à Diogene Cynico dixerat Oratione IV. p. 71. ubi male interpres: *fabulam illam in posterioribus recitabo.* Nam in Græco est: *consolantes ac benigne tractantes, illis fabulam deinde recitant.* De Libycis μύθοις dixi nonnulla lib. II. cap. IX. §. 6. Hanc Libycam fabulam cum quatuor dissertationibus de regno Græcè cum paucis notis suis excudendam dedit *Jo. Caselius* Rostoch. 1584. 8.

VI. (6.) Διογένης ἢ περὶ Τυραννίδος *Diogenes sive de Tyrannide.* Continet Diogenis Cynici varia dicta & facta quibus hominum plerorumq; Tyrannorum præsertim (p. 93. seq.) vitam naturæ contrariam & difficilem sollicitamque reprehendit.

VII. (13.) Εὐβοϊκὸς ἢ Κυνηγός, Orditur à Venatoris pauperis & agricolæ ad cava Eubœæ (quo appulsum se scribit vel fingit Dio) narratione de vita sua tenui ac simplici, nuptiisque filii, sed non minus felici & hone-

q) Philostr. de Sophist. p. 615.

r) id. p. 619.

* Eandem hanc esse cum illa cujus Orat. IV. de regno mentio est, male videtur negare Casaubonus, nam utrinque de voluptate sub specie mulieris se offerente agitur. Itaque & Photis observat hanc Libycam fabulam Orationibus de regno annecti & cum illis cohærere.

honesta atque hospitali vita in deserta ac montana regione, quam opulentissimorum in urbibus & satraparum ac regum. Deinde p. 120. seq. subjungit de opificiis, qualia colenda sint in urbe ad vitam facile & honeste ducendam. Adversus publicas & venales Græcorum libidines invehitur p. 126. seq. ineptum non minus quam detestandum illud σωφροσύνης φάρμακον esse testatus.

VIII. (7.) Διογένης ἢ περὶ ἀρετῆς. De virtute sermones, dicti in Isthmiis à Diogene Cynico Corinthi.

IX. (8.) Διογένης, ἢ Ἰσθμικός. Ejusdem argumenti.

X. (9.) Διογένης ἢ περὶ οἰκετῶν Diogenis sermones cum homine sollicito quod servus ei aufugisset, & oraculum consulturo. Svadet autem ut discat prius se ipsum nosse antequam oraculum adeat, neque enim alioqui illo recte usurum esse. Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαί σε μηδὲν δεήσεσθαι μαντείας, νοῦν ἔχοντα.

XI. (10.) Τρωϊκὸς, ὑπὲρ τοῦ Ἴλιον μὴ ἁλῶναι. De Ilio non capto declamatio peringeniosa, dicta veluti ad Ilienses ad eximendum inveteratum errorem ex Homeri haustum fabulis, quem ex ipso Homero falsi conatur convincere & p. 161. seq. provocat ad Ægyptii cujusdam sacerdotis Onuphitensis testimonium hæc & multa alia Græcorum deridentis, totamque rem è commentariis Ægyptiorum & antiquis στήλαις aliter longe enarrantis. Ante exsilium hæc declamatio à Dione scripta videtur Casaubono. Laudatur à Synesio p. 41. Eustathio ad Iliad. δ'. p. 350. Separatim edita est cum versione *Laur. Rhodamanni* ad calcem Quinti Smyrnæi. Hanov. 1604. 8. Nuper etiam Melchisedecho suo subjunxit *Henricus Hulsius*, Lugd. Bat. 1706. 8. De G. Henrici Ursini V. C. Oratione contraria, & de Godofr. Kirbachi dissertatione quam Dioni opposuit, dixi lib. 2. c. 7. §. 10.

XII. (11.) Ὀλυμπικός, Oratio insignis dicta in Olympiis περὶ τῆς πρώτης τοῦ Θεοῦ ἐννοίας. Post longius exordium quo se præ Sophistis εἰρωνικῶς deprimit & cum ulula festive confert ad quam convolant aviculæ, incipit pag. 199. seq. dicere de DEO & ejus sensu à natura homini insito omniumque gentium consensu, poëtarum, legislatorum, * Philosophorum

* Philosophum p. 207. vocat προφήτην καὶ ἐξηγητὴν τῆς ἀθανάτου φύσεως: Et p. 228. quo magis pii futuri sint homines eo minus adhibituros esse thuris & sacrificiorum. ὅσῳ γὰρ ἂν εὐσεβέστεροι καὶ ὁσιώτεροι γένησθε, τοσούτῳ ἐλάττων ἔσται παρ' ὑμῖν ὁ λιβανωτὸς καὶ τὰ θυμιάματα καὶ τὰ στεφανώματα, καὶ θύσετε ἐλάττους θυσίας &c.

phorum & artificum quo imagines Deorum effinxere, rem à primis repetens mortalibus, quos docet ab initio ſtatim fuiſſe πανταχόθεν ἐμπιμπλαμένους τῆς θείας φύσεως. pag. 201. & ſpectaculo atque uſu hujus univerſi velut myſteriis rerum divinum initiatos. Pag. 204. Epicureos perſtringit Deum in inter mundia ablegantes. Pag. 209. ſq. elegans eſt apoſtrophe ad Phidiam qui perelegantem ſane Jovis imaginem Deo tamen ejusque Majeſtate longe indignam compoſuerat. Non minus ingenioſa ſequitur ac diſerta Phidiæ Apologia.

XIII. (12.) Περὶ φυγῆς ſermo Athenis dictus, diſputat exſilium non eſſe malum, & pleroſque homines neglecta virtute addiſcere ea quæ nullius ſint uſus in vita.

XIV. & XV. (64. ſeq.) Περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας diſſertationes duæ, quibus docet libertatem conſiſtere in recte agendo, & fortes bonos ac ſapientes liberos eſſe ac nobiles, malos contra & ignavos eſſe ignobiles ac ſervos. Porro neminem natum hominem qui non in majoribus ſuis multos reperiret ſervos, multos nobiles ſi hoc illi inquirere daretur. Vide p. 238.

XVI. (66.) Περὶ λύπης, de animi ægritudine fugienda, & fortiter ferendis rebus adverſis.

XVII. (67.) περὶ πλεονεξίας, adverſus avaritiam diſſertatio, cui elegans præmittit exordium de eo, quod res quoque notiſſimas etiam atque etiam inculcare debeant Philoſophi, quia à ſcientibus quoque bona præcepta raro obſervantur.

XVIII. (68.) Περὶ λόγου ἀσκήσεως, de dicendi exercitatione ad quendam è proceribus Romanis, qui ſenex à Dione rationem eloquentiæ comparandæ petierat. Svadet autem illi è Comicis Poëtis legere Menandrum, è Tragicis Euripidem, Homerum ante omnes: ex Hiſtoricis Thucydidem, Theopompum, Herodotum: Ex oratoribus Hyperidem potius & Æſchinem atque Lycurgum quam Lyſiam ac Demoſthenem. E recentioribus Antipatrum, Theodorum, Plutionem, Cononemque. Neque prætereunda quæ ſubjungit, ut reddat rationem quare non tantum antiquos illos extra aleam poſitos, ſed quoque recentiores commendet p. 257. αἱ γὰρ τούτων δυνάμεις καὶ ταύτῃ ἂν εἶεν ἡμῖν ὠφέλιμοι, ᾗ οὐκ ἂν ἐντυγχάνοιμεν αὐτοῖς δεδουλωμένοι τὴν γνώμην ὥσπερ τοῖς παλαιοῖς. ὑπὸ γὰρ τοῦ δύνασθαί τι τῶν εἰρημένων αἰτιάσασθαι, μάλιστα θαρροῦμεν πρὸς τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν, ἢ καὶ ἥδιόν τις παραβάλλει αὑτὸν ᾧ πέπεισται συγκρινόμενος, οὐ καταδεέστερος, ἐνίοτε δὲ καὶ βελτίων φαίνεσθαι. *Horum enim virtutes vel ea nobis ratione conducent, quod non legemus eas ita ſerviliter*

 quem-

quemadmodum veteres. Ex eo ſiquidem quod dictorum aliqua audemus reprehendere, maxime fiduciam ſumimus ad conandum ſimilia. Certe & libentius ſe quis illi accommodat, quo cum comparatus non ſe credit inferiorem ſed nonnunquam & ſuperiorem viſum iri. Præcipue autem Socraticos conſulere jubet Dio, & ex hisquem ſolum putat ſufficere viro Remp. gerenti Xenophontem, ejusque orationes Hiſtoriæ inſertas imitari.

XIX. (69.) *Περὶ τῆς αὐτοῦ φιληκοΐας* quod libentius alios auſcultet Rhetoras, quam auſcultari ſe ab aliis patiatur.

XX. (70.) *Περὶ ἀναχωρήσεως*, ſeceſſu non indigere ſapientem, alios non juvari.

XXI. (71.) *Περὶ κάλλους*, de pulchritudine virili male in muliebrem mutata mollitiem, diſſertatio ſive dialogus, ut perſonis appoſitis monſtravit Caſaubonus.

XXII. (72.) *Περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης.* De bello & pace uti de aliis plerisque diſſerere & Philoſophos & Rhetores, ſed Philoſophos rectius.

XXIII. (73.) *Ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός.* Dialogus, quo probatur hominem ſapientem qui bono genio obſequitur eundem quoque eſſe felicem, de malis autem valere illud Homeri quod ex omnibus animalibus nullum ſit homine miſerius.

XXIV. (74.) *Περὶ εὐδαιμονίας*, quod plerique de aliis rebus ſolliciti veræ felicitatis ſtudium negligant.

XXV. (75.) *Περὶ τοῦ δαίμονος* Dialogus (extrema parte ut videtur mutilus) de genio, utrum extra hominem ſit & homo alius, uti qui fuerunt genii Rerump. Lacedæmoniis v. g. Lycurgus, Athenarum Piſiſtratus, Romanorum Numa, Carthaginienſium Hanno & Hannibal, Macedonum Alexander, Perſarum Darius & Cambyſes.

XXVI. (76.) *Περὶ τοῦ βουλεύεσθαι.* De conſultatione, quod ad eam peritia rerum ſit opus.

XXVII. (77.) *Διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ*, uti in convivio & publica panegyri, ita in vita vix audiri eos qui recta ſvadent.

XXVIII. (78.) *Μελαγκόμας πρῶτος (τῇ τάξει β´.)*

XXIX. (79.) *Μελαγκόμας δεύτερος* ſive *ἐπιτάφιος, (τῇ τάξει α´)* ambo hi ſermones florente ætate à Dione compoſitæ (vide pag. 292.) celebrant defunctum nobilem athletam Tito Imp. charum Melancomam, Jatroclis adverſarium non minus pulchritudine quam robore ac virtute difficilique ceſtuum certamine præſtantem.

XXX. (80.) *Χαρίδημος.* Conſolatio ſuper obitu Charidemi juvenis egregii anno ætatis 22. exſtincti ad Timarchũ patrem, & fratem minorem

norem natu, Patri cognominem. Inducitur autem Charidemus ipſe paullo ante mortem oratione duplici ſuos excitans, cujus prioris argumentum petitum à miſeria præſentis vitæ veluti carceris, in quem à Diis intruſi & catenæ ex voluptate & ægritudine compoſitæ alligati ſimus pœnæ loco, utpote è Titanico ſanguine omnes procreati (p. 300.) adeoque illis inimici, atque unde per mortem demum liberemur. Hanc orationem mox refellit altera quam ait ſe accepiſſe ab agricola quodam ἐν ἀγροίκῳ τινὶ ῥυθμῷ καὶ μέλει. In hac confertur vita cum convivio in quo Deorum nos excipit bonitas, convivarum ſtoliditas multos miſeros facit, bonos per mortem DEus ad ſe vocat potandos nectare.

XXXI. (14.) Ῥοδιακός ad Rhodios Oratio diſertiſſima, Photio vehementer & ex merito laudata, pluribus argumentis diſſvadens ſordidum & ingratum illorum * (& Athenienſium p. 346.) morem quo ſtatuam ſi cui recens decernerent, non ponebant novam, ſed veteris alicuj⁹ deleta inſcriptione, juſſu prætoris nomen novum inſculpebant pag. 312. Confer ſi placet Emundum Figrelium de ſtatuis c. 28. pag. 238. ſeq. Ex hac oratione conſtat Rhodios illo tempore formam Reip. popularem habuiſſe p. 328. ſub ſtratego ſeu prætore p. 312. 332. 337. 340. 351. 353. & tributariam tenuiſſe Cariam, partemque Lyciæ & alias præterea civitates p. 341. Romanis libertatem Rhodiorum Reip. relinquentibus p. 344. ſeq. E legibus Rhodiorum pag. 348. commemoratur hæc, quod carnifici nunquam liceret ingredi civitatem. Diſſertationem ſuam de eo quod malam conſvetudinem non poſſit defendere diuturnitas temporis, allegat p. 354.

XXXII. (15.) Πρὸς Ἀλεξανδρεῖς, Ad populum Alexandrinum, cujus indolem veri impatientem & ad nugas, voluptates & ſcommata pronam pluribus verbis perſtringit, atque inprimis carpit quod ſpectaculis ſaltationibus & laſcivis cantibus veluti ebrii & in ſtadio indecore ſe gererent & immodicis indulgerent clamoribus plauſibusq;. Urbem ipſam p. 372. laudat his verbis: ἡ γὰρ πόλις ὑμῶν τῷ μεγέθει καὶ τῷ τόπῳ πλεῖστον ἐστιν διαφέρει τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ἥτε γὰρ Αἴγυπτος ὑμῶν, τηλικοῦτον ἔθνος, σῶμα τῆς πόλεώς ἐστι, μᾶλλον ἢ προσθήκη. Sub Tito ſcripſiſſe hanc orationem colligas ex p. 380 ubi opponit τὸν νῦν ἄρχοντα παιδείᾳ καὶ λόγῳ προσέχοντα Neroni qui Muſicus ſcitus & aurigator optimus videri volebat, atq; perfectiſſimus ſaltator. De eodem Nerone p. 383. uti de altero Imperatore pag. 391. ſeq. In hac Oratione p. 392. ſeq. Dio celebrat Theophilum

* De Corinthiis vide infra Orat. XXXVII.

lum quendam virum sapientem, qui Alexandrinorum stultitiam pertinaci ultus fuerat silentio.

XXXIII. (16.) Ταρσικὸς πρῶτος ad Tarsenses, à quibus invitatum se ad dicendum ait dicturum ea, quæ ipsi fortassis male sint laturi: neque enim adulaturum illis, aut celebraturum externa eorum bona, quæ sine virtute civium & modestia nullius sint momenti. Præcipue exagitat molles narium strepitus, quos in loquendo & canendo frequentasse illos & indecore affectasse refert.

XXXIV. (17.) Ταρσικὸς δεύτερος, ad * Tarsenses eosdem prætori suo infestos, & Mallotis, Solensibus, Adanensibus atq; Ægæensibus exosos, neq; inter se concordes. Pagina 423. ἐγὼ δὲ τὸν σύμβουλον &c. *Ego vero bonum*, inquit, *Senatorem quiq; dignus sit præesse civitati, oportere ajo omnia simplici animo excipere quæ difficilia ac molesta occurrunt, maxime autem convitia & plebis iram, & similem esse promontoriis portum efficientibus, quæ omnem pelagi excipiunt vim, interiora autem immota & tranquilla conservant: ita & illum expositum esse plebi etiamsi aliquando irasci voluerit, etiamsi maledicere, etiamsi quidlibet facere: nihil autem affici ab iis tumultibus, neque si quis laudibus extollat propterea attolli, neque si contumelia affici videatur, de animi dejici magnitudine.* Pagina 425. non vult ut Tarsenses exemplo Jonum sanciant plebiscito ne ullam ob rem magistratus accusare liceat, at vicissim inconsultum esse docet eos qui Remp. gerunt, temere aut ob delicta levia exacerbare & ad iram adversus civitatem impellere.

XXXV. (18.) Ἐν Κελαιναῖς τῆς Φρυγίας, Oratio dicta Celænis opido Phrygiæ, in qua cum præfatus esset nonnulla de habitu Philosophi & coma, quod non faciant virum sapientem, laudat Celænas p. 433. prælata tamen illis Indorum felicitate quos fabulatur è fontibus mellis, olei, lactis & vini potatos vivere quadringentos annos, præcipue vero Brachmanum haurientium è fonte limpidissimo veritatis.

XXXVI. (19.) Βορυσθενιτικὸς λόγος, ὃν ἀνέγνω ἐν τῇ πατρίδι. Sermo elegans recitatus in patria apud Prusæos, de iis quæ in exsilio ante opidum Borysthenitarum (cujus res paucis perstringit) deambulans locutus est cum Callistrato rei bellicæ, Philosophiæ & artis dicendi perito, atque ut omnes Borysthenitæ Homeri amantissimo, & cum altero quo-

* Observanda illorum temporum est consvetudo, per quam licuit Philosophis vel Sophistis, cum in aliquam Græcorum urbem venissent, non solum de iis quæ ad mores pertinerent, pro concione verba facere, verum etiam publicis se immiscere interdum negotiis, & quod è re civium judicarent svadere. Sunt ejus argumenti aliquot è Dioneis orationes. If. Casaub. p. 65. ad Dion. Chrysost.

quodam ejusdem opidi cive Rhosone. Differit autem de divina gubernatione sive aurigatione & de civitate divina Deum hominesque consociante, occasione horum versuum Phocylidis:

- - πόλις ἐν σκοπέλῳ κατὰ κόσμον
οἰκεῦσα σμικρὴ κρείσσων Νίνυ ἀφραινέσης.

XXXVII. (20.) Κορινθιακὸς, sermo ad Corinthios qui ante undecim annos sermonibus Dionis capti statuam ei posuerant, & postea nescio ob quam criminationem iterum dejecerant sive (sicut à Rhodiis ** & Atheniensibus non raro factum) alii consecraverant.

XXXVIII. (21.) Πρὸς Νικομηδεῖς περὶ ὁμονοίας τῆς πρὸς Νικαεῖς. Ad Nicomedienses (à quibus civitate donatus fuerat) oratio qua svadet ut vel propter communes Deos (p. 475. 481.) concordiam cum Nicæensibus colant, neque diutius cum illis de * primatu (p. 475.) Bithyniæ uti Athenæ olim & Sparta de Græciæ primatu decertent, sed potius benefaciendo ostendant se primam civitatum esse, neque per dissidia dent ansam Optimatibus injuriarum impune exercendarum, aut Romanis Græcanica delicta ridendi. Sufficere autem debere Nicomediæ quod sola metropolis appelletur, primatum vero cum Nicæa habeat communem. p. 479.

XXXIX. (22.) Περὶ ὁμονοίας ἐν Νικαίᾳ, πεπαυμένης τῆς στάσεως. Ad Nicæenses (à quibus & ipse affectum se honore prædicat) Oratio à Dione dicta cum valetudine minus integra uteretur, adeoque brevior, qua eos post cessantem jam seditionem graviter monet de concordia firmiter servanda inter se. Claudit sermonem voto ad Deos civitatis conditores & amicitiæ ac concordiæ præsides: Εὔχομαι δὴ τῷ τε Διονύσῳ τῷ προπάτορι τῆς πόλεως, καὶ Ἡρακλεῖ τῷ κτίσαντι τήνδε τὴν πόλιν, καὶ Διὶ πολιεῖ, καὶ Ἀθηνᾷ καὶ Ἀφροδίτῃ καὶ Φιλίᾳ καὶ Ὁμονοίᾳ καὶ Νεμέσει καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας τῇδε τῇ πόλει πόθον ἑαυτῆς ἐμβαλεῖν καὶ ἔρωτα

** Supra Orat. XXXI. Rhodiaca.

* Nicæa primatus dignitatem obtinuisse videtur sub Domitiano, ut viri eruditi colligunt è numo in cujus altera parte legitur Νεικαιεῖς πρῶτοι τῆς ἐπαρχίας. Vide Tristan. T. 1. pag. 334. Neque tamen Nicomediæ utpote metropoli hunc primatum negabant Nicæenses, sed tantum ejusdem volebant & ipsi esse participes, ut utriusque civitatis ille esset communis. Sed Nicæni apud Senatum Romanum contra agentibus Nicomediensibus, caussa deinde decidisse videntur, nam ut Joannes Valens observat, in nullis postea numis hunc titulum sibi arrogavit Nicæa, quem passim Nicomedia Μητρόπολις καὶ πρώτη Πόντυ καὶ Βιθυνίας gerit etiam in Domitiani numo apud Patin. pag. 165. & in pluribus aliis juniorum Imperatorum apud Jo. Harduinum in numis urbium illustratis p. 356. seq.

καὶ μίαν γνώμην, καὶ ταυτὰ βέλεσθαι καὶ φρονεῖν, ςάσιν ῆ καὶ ἔριδα καὶ φιλονεικίαν ἐκβαλεῖν, ὡς ἂν ἐν ταῖς εὐδαιμονεςάταις καὶ ἀρίςαις ἡ πόλεσι τὸ λοιπόν.

XL. (23.) ἐν τῇ πατρίδι περὶ τῆς πρὸς Ἀπαμεῖς ὁμονοίας. Ad cives ſuos Pruſæenſes (dicta poſt plurium annorum exſilium) ut cum Apameenſibus vicinis hoc deſiderantibus & quorum portu Pruſæi utebantur pacem & amicitiam alant. Nervæ ſive Trajani benignitatem prædicat p. 490. ἀλλ' ὅμως φιλανθρωπότατ☉ ὢν αὐτοκράτωρ καὶ συνετώτατ☉ ἁπάντων ἔμοιγε παρέσχεν ὧν ἐγὼ ἐδεόμην, καὶ ἄλλοις ἂν ἐκεῖνοι ἐδέοντο. Domitiani tyrannis perſtringitur p. 489. καὶ γὰρ ἦν γελοῖον μετὰ φυγὴν ἔτως μακρὰν καὶ πράγματα τοσαῦτα καὶ Τύραννον ἐχθρὸν δεῦρο ἀφικομένῳ &c.

XLI. (24.) Πρὸς Ἀπαμεῖς περὶ ὁμονοίας. Ad Senatum populumque Apameenſem (qui miſſis legatis reditum Dioni ab exſilio gratulati fuerant eumque ad ſe invitarant.) Oratio brevis ſvadens amicitiam cum ſuis Pruſæenſibus.

XLII. (25.) Διάλεξις ἐν τῇ πατρίδι. Sermo brevis in patria Pruſa dictus quo ait ſe mirari quod Orationes ſuas multi tam libenter audiant, & fere ediſcant, cum ipſe nihil in his agnoſcat præclari.

XLIII. (26.) Πολιτικὸς ἐν τῇ πατρίδι. Apologia ſive exordium potius Apologiæ adverſus inimicos qui ipſum perinde ut Socratem olim & Epaminondam calumniis in patria petierant.

XLIV. (27.) Φιλοφρονητικὸς πρὸς τὴν πατρίδα εἰσηγεμένην αὐτῷ τιμάς. Oratio qua teſtatur nihil ſibi jucundius eſſe quam à Patria amari quæ honoribus ut Patrem * ἄνδρα ἀγαθὸν καὶ ὅσον ἔζη χρόνον δικαίως προεςῶτα τῆς δε τῆς πόλεως p. 509. & matrem & fratres cognatos ac majores, ita Dionem quoque auxerat. Diſerte autem pag. 510. teſtatur ſibi etiam exſuli ab aliis civitatibus oblata ampla munera & dignitates (confer XLI. p. 498.) ſed præ patria nihil fuiſſe gratum nec acceptum, in qua unice gaudet filium & patruelem & alios cognatos adoleſcentes ad laudem ſuccreſcere, & ad hanc virtute atque ſtudio conſequendam alios quoque cives adhortatur. Epiſtola ad Nervam Imp. in extremo hujus Orat. memorata qua remitti ſe in patriam rogavit, cum Imperatoris reſponſione non exſtat.

XLV. (28.) Ἀπολογισμὸς, ὅπως ἔσχηκε πρὸς τὴν πατρίδα. Quod poſt

* Confer quæ de Patre ſuo refert XLVI. p. 518. 519. & de avo p. 543. Filii & uxoris mentio p 522. filii iterum p 542 & 543. ubi jam remp. in patria ille gerebat. Sororis mortem commemorat XLVII. p. 528.

post mortem Domitiani ** ab exsilio revocatus amicitia Nervæ Imp. quantum per morbum licuit, & deinceps Trajani usus sit in patriæ commodum & amplitudinem, idque unice se quærere, licet malevolis aliud videatur. Pag. 515. docet Senatum Prusæensium illo tempore constitisse ex delectis viris centum.

XLVI. (29.) Πρὸ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐν τῇ πατρίδι, *antequam in patria philosopharetur*, ita enim hæc Oratio recte inscribitur apud Photium, dicta à Dione antequam exsularet, ad leniendos civium suorum animos, quorum aliqui orto ob caritatem annonæ tumultu lapidibus eum petere atque interficere & cremare ædes ejus voluerunt.

XLVII. (30.) Δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι, Oratio qua se in patria purgat adversus criminantes quod porticum & amplam domum ædificaret ornandæ civitati, non magis enim hoc esse tyrannicum quam quod indueretur purpura, comam aleret barbamque. Sic nec Stagiram voluisse uti beneficio Aristotelis qui è tenui vico felicem & nobilem civitatem facere volebat, & viros quosque excellentissimos Homerum, Pythagoram, Zenonem, Chrysippum, Cleanthem patria excedere maluisse quam patriæ injurias ut Socrates experiri.

XLVIII. (31.) Πολιτικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ, Oratio civilis dicta à Dione ad Cives Prusæenses permittente Varino * (procuratore Bithyniæ ut videtur) congregatos, suadensque Concordiam. Hic est λόγος Ἐκκλησιαστικὸς quem memorat Synesius.

XLIX. (32.) Παραίτησις ἀρχῆς ἐν βουλῇ Recusatio Magistratus in senatu Patrio. Quoniam non sibi, nec forte Prusæensibus expediat diutius se apud illos versari, licet non diffitetur Philosopho dignum esse officium imperare hominibus, & Philosophos optime semper Remp. tractasse, quod multis exemplis docet.

L. (33.) Περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ, Oratio laudes senatus patrii complexa, quas ita procul esse contendit ab adulatione, ut si falsæ sint, dicentis vituperationem referre non diffiteatur. Simul etiam filii sui tanquam in Magistratu vestigia majorum legentis meminit, eumque pro-

 prio

** Domitianum sibi infestum habuisse & reddidisse infestiorem testatur Dio p. 512. his verbis: πρὸς δὲ τούτοις ἅπασιν ἐχθρὸν ἀνεχόμενος αὐτὸν δεινὰ, οὐδὲ τὸν δεινὰ τῶν ἴσων τινὰ καὶ δεσπότην ὀνομαζόμενον καὶ Θεὸν παρὰ πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, τὸ δὲ ἀληθὲς ὄντα δαίμονα πονηρὸν, καὶ ταῦτα οὐ θωπεύων αὐτὸν οὐδὲ τὴν ἔχθραν παραιτούμενος ἀλλὰ ἐρεθίζων ἄντικρυς καίπερ ὄντα κακὸν, μὰ Δί' οὐ μέλλων νῦν ἐρεῖν ἢ γράφειν, ἀλλὰ εἰρηκὼς ἤδη καὶ γεγραφώς.

* κράτιστον vocat p. 530. & p. 535. ἡγεμόνα.

prio judicio non patris auctoritate Remp. gerere testatur. Hic est λόγος Dionis βουλευτικὸς Synesio laudatus.

LI. (34.) πρὸς Διόδωρον, In Diodorum quem ita optime laudare se existimat, si cives suos à quibus in Magistratus dignitatem evectus ille erat, prædicet.

LII. (35.) Περὶ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, ἢ περὶ τῶν Φιλοκτήτου τόξων. Censura tragœdiæ triplicis, ejusdem argumenti, quas Æschylus Sophocles & Euripides composuerant super Philoctetæ arcu quem ipsi eripuit Ulysses.

LIII. (36.) Περὶ Ὁμήρου Laus Homeri Poëtæ, quam H. Stephanus etiam Græce præfixit luculento operi suo quo Homerum & alios Poëtas principes Heroici carminis exhibuit.

LIV. (37.) Περὶ Σωκράτους. Socratis Philosophi breve encomium.

LV. (38.) περὶ Ὁμήρου καὶ Σωκράτους Dialogus de Socrate quod Homeri fuerit discipulus atque imitator.

LVI. (39.) Ἀγαμέμνων ἢ περὶ βασιλείας. Dialogus de regno quod optime administretur si Reges sapientum ut Agamemnon Nestoris utantur consilio.

LVII. (40.) Νέστωρ sive de Nestoris magnificis dictis quibus ad Agamemnonem & Achillem usus ab Homero inducitur Iliad. ά, vers. 260. seq.

LVIII. (41.) Ἀχιλλεύς de Achille Chironis consilium temere adspernante, qui in bello prudentia potius quam robore & celeritate utendum esse svasit.

LIX. (42.) Φιλοκτήτης, Paraphrasis versuum quorundam ex Philoctete Æschyli vel Euripidis, quibus Ulysses Lemnum delatus ad Philoctetem accedit, Herculis arcum ei erepturus, sine quo Troja capi non poterat.

LX. (43.) Νέσσος ἢ Δηϊάνειρα. Dialogus de Nesso Centauro & Dejanira, quomodo illa fabula ab Archilocho & Sophocle tradita recte intelligi debeat.

LXI. (44.) Χρυσηΐς. Dialogus de Chryseidis descriptione apud Homerum ex qua encomium ejus nectit Dio.

LXII. (45.) Περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος, Tyranni & boni Regis inter se collatio scripta ad quendam bonum principem sive Magistratum quem ita alloquitur p. 588. ὁ δὲ ἀγαθὸς ἄρχων ὥσπερ σὺ τἀναντία ἐπιτηδεύει.

LXIII.

LXIII -- LXV. (46-48.) περὶ τύχης λόγοι γ'. Tres dissertationes de fortuna, quarum *prima* disputat fortunam omnia posse in vita humana, *secunda* & *tertia*, perverse ac præter rem ab hominibus fortunam accusari.

LXVI. -- LXVIII. (49 - 51.) περὶ δόξης λόγοι γ'. Dissertationes totidem de gloria, quarum prima docet vanum & plenum sollicitudinis esse studium gloriæ qua vulgo placere cupimus, altera dialogi more scripta velut inanem umbram merito à sapientibus negligi jubet. Tertia potius agit περὶ δόξης quatenus opinionem sonat illud vocabulum, quæ inter homines ut mirifice varia, sic fallax omnis & incerta est, nisi prudentia verum bonum amplecti svaserit.

LXIX. (52.) περὶ ἀρετῆς, Virtutem plerosque omnes laudare & admirari, paucos colere nisi metu legum fortasse adactos & impulsos.

LXX. (53.) περὶ φιλοσοφίας. Philosophiam non consistere in splendidis sermonibus sed in vita & actione serioque sapientiæ studio.

LXXI. (54.) περὶ φιλοσόφου. Philosophum esse qui antecellat reliquos homines cognitione & usu rerum non quarumcunque sed præclararum & utilium ad vitam felicem atque honestam.

LXXII. (55.) περὶ τοῦ σχήματος. Habitum Philosophi multos, rem ipsam paucos habere, licet ob σχῆμα istud vulgus ad illos velut ceteræ aves ad noctuam advolitent.

LXXIII. (56.) περὶ πίστεως. Quod multis exitio fuerit res magnas ipsis creditas insignemque fidem in illis positam fuisse.

LXXIV. (57.) περὶ ἀπιστίας. Dialogus ostendens quam periculosum sit aliis habere fidem, & amicos adsciscere: neque quicquam esse tam sacrosanctum in vita, quod non perfida hominum malitia violet. Prodiit separatim Græce & lat. Norimb. 1551. 8.

LXXV. (58.) περὶ νόμου, Legum encomium, quod in editione Græcolatina Paris. exhibetur non ut reliqua cum versione Naogeorgi, sed cum Fed. Morelli interpretatione, cum qua separatim prodierat ibid. 1598. 8.

LXXVI. (59.) περὶ ἔθους de consvetudine, quam confert cum lege scripta imo ei præfert.

LXXVII. seq. (60. 61.) περὶ φθόνου λόγοι β' Dialogo priore docet figulum figulo & alios artifices mutuo invidere, non autem genuinos Philosophos. Posteriore, Philosophi hominis humanitatem & studium plures juvandi à livore alienum uberius persequitur.

LXXIX. (62.) περὶ πλούτου [τῶν ἐν Κιλικίᾳ] Divitias neque gentem neque urbem neque hominem felicem reddere posse.

LXXX. (63.) περὶ ἐλευθερίας. Plerosq; de libertate gloriari qui voluptatis, avaritiæ aut ambitionis compedibus vincti servitutē serviant.

III. *Dionis Chrysostomi editiones.*

Græca, Friderici Turrisani Venet. A. 1551. 8. præmissa præfatione ad Rodulphum Pium Carpensem Cardinalem, & variis lectionibus ad Voluminis calcem adjectis. Hæc editio cum Bonav. Vulcanii castigationibus fuit in Bibl. Petri Francii V. C. In Thuano Catalogo memoratur etiam editio Wecheliana Paris. 1554. 4. sed Christianus Wechelus nescio an plures orationes Dionis Græce excudit, quam illas quatuor de servis, servitute & libertate.

Latina, Thoma Naogeorgo interprete. Basil. apud Oporin. 1555. fol.

Per Hieronymum Zenarum Venet. 1585. fol. *Bibl. Bodlej.*

Græcolatina cum Synesii & Philostrati * Dione & Photii excerptis ac censura, versione Naogeorgi & diatriba Isaaci Casauboni qua Dionis octoginta λόγους percurrens complura loca emendat & illustrat. Curam editionis habuit Fed. Morellus qui Græco Scholiaste usus & Veneta edit. Græca cum duobus MSS. Codd. collata, atq; ipse scholia sive notas nonnullas in calce voluminis adjunxit & versionem hinc inde castigavit. Paris. 1604. fol. Recusa est editio hæc ibid. 1623. fol. Omitto separatim editas Orationes IV. de regno, latine per Andream Mylium. Rostoch. 1578. 4. & Græce cum notis brevib9 à Jo. Caselio ib. 1584. 8. Troica ex versione Francisci Philelphi, latine Venet. ap. Bernardinū Venetum. &c.

Proxime ut spero meliorem Dionis editionem debebimus Viro Clarissimo *Wilhelmo Piers* Collegii Emanuelis quod Cantabrigiæ est socio, qui ut ex specimine intellexi non impar huic instituto Græca diligenter recensenda, emendandam Naogeorgi versionem & scholia Græca notasque succinctas atque castigationes singulis statim paginis substernendas in se suscepit.

IV. *Scripta deperdita Dionis sunt,*

Κώμης ἐγκώμιον cui Synesius laudem calvitii opposuit.

Dissertationes sive λόγοι πολλοὶ καὶ ποικίλοι quos negat Photius ad se pervenisse. In his fuere quædam ex compluribus illis quas in patria habuisse

* Vitam Dionis à Philostrato scriptam latine vertit etiam Janus Cornarius. Basil. 1560.

buisse se testatur Dio Orat. XLIII. p. 504. Tum illa κτ̀ τῶν φιλοσόφων & altera πρὸς Μουσώνιον quas memorat Synesius in Dione p. 37. Illa item in qua laudavit Essenos id. p. 39. Oratio ad Prusæenses cujus meminit Dio ipse; XL. p. 487. (nisi intelligitur XLIII. vel seq.) Dissertatio quod malæ consvetudini non suffragatur temporis quo recepta est diuturnitas XXXI. p. 354.

περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου ἀρετῶν. *De Alexandri virtutibus* libri VIII. Svid.

Ὑπὲρ Ὁμήρου πρὸς Πλάτωνα, *Pro Homero adversus Platonem* libri IV. id.

Ἐγκώμιον Ἡρακλέους καὶ Πλάτων☉. *Herculis & Platonis Encomium* id.

Εἰ φθαρτὸς ὁ κόσμ☉; *an mundus interire possit?* id.

Γετικά quæ Dioni Cassio adscribit Svidas, sed nostro rectius Philostratus, & qui de illis tanquam exstantibns loquitur Antonius Bonfinius in Historia Hungarica.

Oratio in Patria habita pro homine infelici quem adversus cognatorum tutorumque injurias apud Prusæenses Dio defensitavit *XLIII.* p. 506.

Oratio cui titulus Μέμνων, & altera qua *Tempe* descripsit, atque item tertia κώνωπ☉ ἔπαιν☉ *laus culicis.* Synes.

Epistola ad Imperatorem Nervam cum Imperatoris responsione. *XLIV.* p. 512. adde *XL.* p. 487.

Avum Dionis libenter voluisse Prusæensi civitati libertatem ab Imperatore impetrare & ea de caussa jam πιἠπαιδθαι λόγον testatur *XLIII.* p. 509. Confer quæ de eodem avo suo p. 519.

V. Dioni huic Chrysostomo oportune subjungetur licet aliquanto junior alius hujus nominis, & illius de quo jam dixi, fortassis nepos DIO CASSIUS. Hic cognomine ut est apud Svidam, Photiumque itidem Coccejus sive Coccejanus a) è Nicæa b) Bithynus fuit, genere nobili, Prisci Mechanici conterraneus c) quanquam Joanni Xiphilino d) Dionem Chrysostomum cum nostro ut videtur confundenti, à Pru-

a) Hujus meminit & Jo. Tzetzes in allegorica fabularum Homericarum expositione: ταύτην τὴν ῥάβδον Πλούταρχ☉ λύτιον ὀνομάζει, Λιτοὺς δὲ Κοκκειανὸς Κάσσι☉ Δίων λέγει. Fortasse Coccejanus dicitur ab avo suo (ita enim mihi persvadeo) Dione Chrysostomo de quo jam dixi. Casticii Coccejani mentio in veteri inscriptione ap. Fabrettum p. 255.

b) Dio ipse lib. 75. p. 857. & Svidas ac Photius cod. 71.

c) Dio lib. 74. p. 845.

d) Jo. Xiphilinus in Epitome lib. 53. pag. 196. λέγω δὲ τοῦτο οὐκέτι ὡς ὁ Δίων ὁ Προυσαεὺς ὁ ἐπὶ τοῦ Σευήρου καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν Αὐτοκρατόρων γενόμεν☉, ἀλλ᾽ ὡς Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖν☉.

à Prusa, altero Bithyniæ oppido vocatur Prusæus sive Prusaensis. Patrem habuit Apronianum e), qui sub Trajano & Adriano Imperatoribus præfuit provinciæ Ciliciæ f) & Dalmatiæ g) quoq;. Cum hoc in Cilicia versatus est h) postea in Italiam venit ac caussas in foro egit, i) variosque honores gessit, à Commodi usque temporibus Senator urbis Romæ k), hinc sub Pertinace apud quem cumprimis gratia valuit, etiam Strategus sive Prætor l) ad Consulatum primùm evectus sub Septimio Severo m) postea sub Avito præfuit Asiæ: n) Pergamo ac Smyrnæ sub Macrino: o) Africæ, Dalmatiæ, ac superiori Pannoniæ p) sub Alexandro Severo Mammææ F. Deniq; Romæ ejusdem Alexandri octavo Anno, U. C. 982. secundum Consul, Anno CHRISTI 228.

VI. Ad historiam scribendam impulsum se refert somnio, in eoque instituto confirmatum se per aliud itemque aliud somnium, ita ut ejus fide somnii immortalitatem quoque promittere operi suo non dubitet. Βιβλίον τι περὶ τῶν ὀνειράτων καὶ τῶν σημείων δι᾽ ὧν ὁ Σεβῆρος τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἤλπισε γράψας ἐδημοσίευσα κ. τ. λ. *Cum librum* q) *inquit, de somniis & prodigiis scripsissem, quorum caussa Septimius Severus principatum sperabat, eumque editum in lucem misissem ad Severum, illeque legisset, & multis atque præclaris verbis ad me rescripsisset* r) *litteris sub vesperam acceptis, obdormivi.*

e) Nescio, quo auctore scribit Vossius de histor. Gr. II. 15. Cassium Apronianum gessisse Consulatum sexto Imp. Hadriani anno U. C. 875. Nam in fastis Cassius Apronianus Consul legitur duodecimo anno Commodi U. C. 944.

f) Dio lib. 69. p. 788. Fallitur enim doctiss. Tillemontius, qui Tom. 3. Hist. Imperatorum p. 235. edit. Paris. Dionis nostri Patrem sub Commodo demum circa A. C. 183. Ciliciæ præfuisse scribit. Sane p. 820. Dio refert quidem se in Cilicia audivisse oraculum Sexto redditum, cujus eventum observavit sub Commodo. Sed oraculum ipsum longeprius Sexto redditum fuerat.

g) lib. 49. p. 413.

h) Lib. 72. p. 820.

i) Lib. 73. p. 835.

k) Lib. 72. p. 818. & 827.

l) Lib. 73. p. 835.

m) Lib. 76. p. 869.

n) Lib. 79. p. 915.

o) Photius cod. 71.

p) Lib. 49. p. 413 & lib. 80. p. 917. Photius cod. 71.

q) Pro Dione perperam Dionysium hoc anno habent quidam fasti. Adde Tillemont. pag. 217.

* Lib. 73. p. 828. seq.

r) Ita puto reddenda verba: πολλά μοι καὶ καλὰ ἀντεπέστειλε, non ut interpres: *& ad multa rescripsisset commode.* Facile autem credo ejusmodi somnium obtigisse Dioni, nec minus credo somnium illud fuisse naturale, cum Dio lætus & Imperatoris litteras ac scriptum suum recogitans obdormiisset.

vi. Tum dormienti mihi imperatum est divinitus ut historiam conscicerem, quamobrem ea, de quibus nunc ago (de rebus Commodi Imp.) scripsi. Quæ cum ipsi Severo & cæteris placerent maxime, statui illico cætera omnia, quæ spectarent ad populum Rom. perscribere: ac propterea non amplius illa seorsim relinquenda, sed huic historiæ visa sunt inserenda, ut à principio cuncta, quousque Fortuna sineret, uno opere perscripta relinquerem. Nam cum ego gravate hanc confectionem historiæ reciperem, omninoque labori cedens eam recusarem, isthæc Dea (Fortuna) *me confirmavit in somniis & recreavit, spemque bonam de tempore secuturo fecit, veluti quod superstitem historiam meam relicturum minimeque aboliturum esset. Quam ego Deam vitæ meæ sortitus sum, ut videtur, inspectricem, eique me propterea consecravi.* Huic adde, quæ alio loco narrat referens extrema Antonini Caracallæ: Ἐμοὶ δὲ καὶ πρὶν κ. τ. λ. *Mihi vero* s) *antequam imperium adipisceretur (Antoninus Caracalla) præsignificatum est quodammodo à Patre ejus (Severo) futurum, ut hæc conscriberem. Nam eo jam mortuo visus sum videre omnem exercitum pop. Romani armatum in magna planitie, atque ipsum Severum illic sedentem in colle atque in excelso tribunali concionari apud milites, meque ante conspectum stare ejus, ut audirem, quæ diceret. Quem cum ille vidisset, Huc, inquit, propius accede Dion, ut omnia, quæ dicuntur, fiuntque, diligenter intelligere & perscribere possis.* Historiam suam fere composuit Capuæ t) quam urbem secessum sibi elegit, eoque, cum vacaret, divertit, à negotiis urbis remotus futurus. Materiam historiæ scribendæ collegit u) per annos decem, in componenda vero Historia alios duodecim annos insumsit, scribens ea x) quæ vel vidit ipse, vel audivit, vel legit: nonnunquam etiam suam interponens sententiam, licet ab aliorum relatione diversam. Post Consulatum suum secundum y) in cujus temporis narratione etiam Historiæ suæ colophonem imposuit, ab Imperatore Alexandro Severo Mammeæ F. dimissus est, quia pedibus laborabat, veniamque impetravit, ut reliquum vitæ in patria exigeret, in qua (incertum quoto anno post) diem videtur obiisse supremum septuagenario aut propior aut major, utpote, qui per quadraginta circiter annos senatoriam dignitatem gessit.

s) Lib. 78. p. 884.
t) Lib. 76. p. 860.
u) Lib. 73. p. 829.
x) Lib. 53. p. 510.

y) Lib. 80. pag. 918. ubi Dio narrat somnio sibi illam dimissionem Deum significasse ex Iliad. λ. ψ. 163. 164.

VII. Scripſit libros LXXX. Ῥωμαϊκῶν z) ἱστοριῶν, *Romanæ hiſtoriæ* ab Æneæ a) in Italiam adventu, usque ad annum U. C. 982. CHRISTI 228. quo ipſe ſecundum, Alexander Severus Imp. tertium Conſul fuit. A Commodi præcipue temporibus b) teſtatur ſe ſingula accuratius perſcripſiſſe, quod iis ipſe interfuerit ac ſingula rectius perſpecta habuerit. Interciderunt autem libri primores XXXIV. cum priore parte libri XXXV. Deſiderantur itidem libri triginta poſtremi ab LXI. usq; ad LXXX. exceptis, de quibus ſtatim dicam, fragmentis & Epitome. Et jam Xiphilini ætate c) deſiderabatur major pars eorum, quæ de Antonino Pio & Marco Vero noſter ſcripſerat. Exſtant hodie, pars poſterior libri *XXXV*, quæ incipit ab expeditione Luculli contra Mithridatem Ponti, ac Tiridatem Armeniæ Regem ſusceptam Anno U. C. 684. Tum libri proximi integri unus ac viginti, à *XXXVI.* ad *LIV.* Proximi quatuor admodum manci à *LV.* ad *LX.* qui deſinit in morte Cæſaris Claudii Anno U. C. 806.

VIII. Exſtat etiam Librorum à *XXXV.* usque ad *LXXX.* Epitome ipſis fere Dionis verbis compoſita à JOANNE XIPHILINO Trapezuntio, ſub Imperatore Michaele Duca, qui Imperio ceſſit A. C. 1070. Hic Xiphilinus non d) Patriarcha CPolitanus A. C. 1075. 2. Augu-

z) Svidas in *Δίων*, ἔγραψε Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις π', διαιροῦνται δὲ κατὰ δεκάδας. Idem in ὡς ἐπίπαν. Δίων ὁ συγγραφεὺς ἐν Ῥωμαϊκῶν ιζ. Jornandi c. 2. de rebus Geticis, *Dio celeberrimus Scriptor Annalium.* Quanquam Jornandes videtur Dionem Chryſoſtomum qui Getica ſcripſit cum Dione Caſſio confudiſſe.

a) Photius cod. 71.

b) Dio lib. 72. p. 826.

c) Xiphilinus p. 361. Ἰστέον ὅτι τὰ περὶ τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ εὐσεβοῦς ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Δίωνος οὐχ εὑρίσκεται, παθόντων τι ὡς εἰκὸς τῶν βιβλίων, ὥστε ἀγνοεῖσθαι τὴν κατ' αὐτὸν ἱστορίαν σχεδὸν σύμπασαν. Idem p. 362. οὐ σώζεται δὲ οὐδὲ τοῦ μετὰ Ἀντωνῖνον ἄρξαντος Μάρκου Βήρου τὰ πρῶτα τῶν ἱστορουμένων, ὅσα περὶ τὸν Λούκιον, τὸν τοῦ Κομμόδου υἱὸν, ὃν ὁ Μάρκος γαμβρὸν ἐποιήσατο, ἔπραξεν αὐτὸς, καὶ ὅσα οὗτος εἰς τὸν κατὰ Οὐολογαίσου πόλεμον ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ πεμφθεὶς ἔδρασε. Addam „his Sam. Petiti locum lib. 2. Obſ. c. 3. p. 185. R. David Ganz referens narrationem „de matre, quæ circa Antonini Pii tempora quinionem enixa eſt liberorum, laudat „auctorem קאעסיוס is autem eſt meo quidem judicio Dio Caſſius, quem etiam in „rebus Titi citat teſtem. Sed credat Judæus Apella, non ego: nam vides pleraque „iſta pæne ad verbum è Julio Capitolino eſſe deſcripta. Adde quod diu eſt cum Dio„nis Caſſii libri, in quibus Antonini Pii res geſtæ referebantur, deſiderantur. Neque „enim Xiphilinus, Conſtantinus Porphyrogeneta aut Zonaras eos habuerunt.

d) Ita Tillemontius, ne dicam de H. Stephano, G. Voſſio & aliis, quos reprehendit eo nomine Couſinus Gallicus Xiphilini interpres & Guil. Caveus Hiſtor. litterar. Scriptor. Eccleſ. ad A. C. 1066.

Augusti vita functus, sed Joannis Xiphilini Patriarchæ fratris filius, e) atq; si Mottanum Vayerũ audimus Monachus CPolitanus fuit f) ut jam pridem ante præstantiss. Caveum Guil. Blanco latino Xiphilini interpreti fuit observatum, nec librorum Dionis distinctiones servavit, sed singulis Imperatoribus g) τμήματα tribuit singula. Omisit etiam plerumque quod dolendum, notationem temporum per consules, Dioni in libris, quos habemus integros, diligenter observatam, nec dubitat Dionem interdum reprehendere, cui jam objicit, quod aduletur Imperatoribus h), jam eum accusat, quod contra Polybii exemplum frequens nimis sit in prodigiis commemorandis, i) jam super legione fulminatrice arguit mendacii k). Ex aliis itidem scriptoribus aliquando vel supplere vel emendare conatur Dionem, ut ex Plutarchi parallelis, l) Eusebio ac m) Quadrato.

IX. Præter Xiphilinum *Zonaras* quoque in annalibus suis Epitomen quandam Dionis exhibere videtur; nam in Imperatorum Romanorum gestis hunc unice sequitur & nonnulla etiam Xiphilino omissa nos docet, ut jam à Vossio n) ac Tillemontio * observatum. Non mediocriter vero ad Dionis existimationem facit. quod historia Romana à temporibus, quibus ille desinit, ad Constantinum usque longe est incertior perplexiorque. o) *Nam Herodiani historia elegantissima quidem sed parum exacta est, præcipue in temporum notatione. Lampridius & reliqui qui historiam Augustam sub initium sæculi à CHRISTO quarti composuere, vix digni sunt nomine historicorum. Aurelius Victor & Eutropius nihil fere egerunt aliud, quam ut hos circa ejusdem sæculi extrema in compendium mitterent. Zosimus denique, qui circa finem quinti scripsit, propter ætatem, qua vixit, indignior est fide, ma-*

 gisque

c) Xiphilinus in Augusto p. 196. λέγω γὰρ τοῦτο οὐκέτι ὡς ὁ Δίων ἀλλ᾽ ὡς Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος ἀδελφόπαις ὢν Ἰωάννου τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ δὲ Μιχαὴλ Αὐτοκράτορος τοῦ Δούκα τὴν ἐπιτομὴν ταύτην τῶν βιβλίων τοῦ Δίωνος συντάττομενος.
f) T. 1. Opp. p. 324. edit. in fol.
g) Id. p. 160.
h) Id. in Cæsare p. 157. seq.
i) Id. p. 171. & p. 186.
k) In M. Antonino p. 366. seq.
l) In Cæsare p. 157.
m) In Antonino Pio p. 361.
n) Vossius Hist. Gr. lib. 2. c. 27.
* Tillemont. T. 3. Hist. Imperator. p. 239.

o) Tillemont. ibid. qui Dionem Herodiano iterum præfert p. 602. nota 20. ad vitam L. Septimii Severi & p. 614. nota 2. & 4. in vitam Macrini.

gisque propter errores quibus vel malis se commentariis, vel bonis male usum demonstrat. Dio contra diligenter tempora annotavit & res ipsas cum judicio digessit, sed & accuratus est in describendis comitiis p) constitutione Magistratuum aliisque ad jus publicum Romanum spectantibus, tum pompa Imperatorum funebri & Apotheosi: arcanorum praeterea Imperii industrius & gnarus observator. In rebus tamen Trajani non magna fide dignum esse & maligno in Trajani memoriam auctore usum contendit H. Dodvvellus, quem vide praelect. Cambdeniana IV. Allegatur ὁ Δίων ἐν τοῖς περὶ Σευήρου à Zonara T. 3. p. 7.

X. Excerpta è Dionis libris posterioribus *XIX.* à *Theodosio* quodam, qui se μικρὸν vocat, servata & à Leunclavio Graece ac latine cum Dione edita sunt, & perinde, ut Zonaras, ostendunt, Xiphilinum quaedam notatu digna sicco pede praeteriisse, quod magis etiam ex Peirescianis, de quibus mox excerptis & integris Dionis libris superstitibus patet. Quinam sit iste Theodosius, incertum est, forte idem cum Theodosio Alexandrino Grammatico, cujus scholia inedita legi ad Dionysium Thracem. In Friderici quidem Sylburgii codice excerptorum MSS. nomen ejus notatum fuit his verbis: Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ὁ ἐρανίσας ταῦτα.

XI. Alia excerpta è prioribus libris *XXXIV.* jussu Constantini Porphyrogeniti confecta graecè cum notis edidit *Fulvius Ursinus* inter excerpta de legationibus Antvverp. 1582. 4. Graece & latine cum versione sua Dioni subjecit Jo. Leunclavius p. 919.-932. His in nova Dionis editione adjungenda erunt altera excerpta quamplurima ex prioribus & posterioribus petita libris & ejusdem Constantini auspiciis selecta, quae cum versione & notis suis edidit *Henr. Valesius* in excerptis Peirescianis de virtutibus & vitiis Paris. 1624. 4. pag. 569.-769. His doctissimus editor pag. 770. varia fragmenta Dionis è Glossario veteri nomico, Svida, Zonara, Cedreno, Tzetza in Lycophronem & Tzetzae Chiliadibus à se collecta Graece subjungit. Nonnulla excerptorum à Valesio editorum loca illustrat *Jacobus Palmerius* in exercitationibus ad optimos auctores Graecos.

XII. Scripserat itidem Dio noster (1) librum *de somniis & prodigiis, quae Septimio Severo imperium portenderunt*, de quo vide, quae supra §. 1. (2) De rebus Commodi Imp. librum, cujus ibidem mentio facta est (3) Librum *de rebus Trajani Imperat.* τὰ κατὰ Τραϊανόν, cujus meminit Svidas.

Sed

p) Confer Mottanum Vayerum in judicio de Historicis T. 1. p. 325. seq.

Sed hæc tria opuſcula non dubito ab auctore poſtea inſerta fuiſſe majo-operi Hiſtoriæ Romanæ. Notat præterea Svidas Dionem noſtrum ſcripſiſſe (4) *Perſica* (5) Ἐνόδια ſive quæ in itinere ſibi contigerunt (H Wolfius legit ὁδικὰ itineraria) & (6) *Getica*: Sed in Geticis lapſus memoria fuit Svidas, nam Dioni Pruſæo Getica tribuit Philoſtratus lib. 1. de ſophiſt. p. 491. ὡς δὲ καὶ ἱστορίαν ἱκανὸς ἦν συγγράφειν, δηλοῖ τὰ * Γετικά. Quibus verbis Βορυσθενικὸν λόγον reſpici putat Caſaubonus, qui inter Dionis Chryſoſtomi Orationes eſt *XXXVI.* Sed aliud opus fuiſſe innuit Jornandes lib. de rebus Geticis c. 5. *ut refert Dio, qui hiſtorias eorum* (Gothorum) *annales Græco ſtylo compoſuit* & cap. 9. *Dio hiſtoricus & antiquitatum diligentisſimus inquiſitor, qui operi ſuo Getica titulum dedit, regem Getis poſt tempora multa commemorat nomine Telephum.*

Denique Svidas inter ſcripta noſtri refert vitam *Philoſophi Arriani*, quam exſtare cum primis optem, licet Senecæ, Bruti, Ciceronis parum æquum ſe præſtat Dio cenſorem in ſcriptis, quæ habemus: unde vapulat Franciſco Pithœo in Pithœanis, Juſto Lipſio q) aliisque.

XIII. *Editiones Dionis Caſſii.*

Græca Pariſ. ſive Divione 1548. fol. per *Robertum Stephanum*, unico eoque mendoſo, r) ut queritur, codice uſum, cum caſtigationibus ipſius & *H. Stephani* filii. In hac nitida editione non deſunt liber *LIX.* & *LX*, ſed tantummodo ex libris 57. & 58. unus factus eſt quinquageſimus ſeptimus, & ex 59. ac 60. itidem unus quinquageſimus octavus, ut obſervatum Xylandro, qui hos quatuor libros admodumm utilos ad nos perveniſſe notavit.

Latinæ. Cornelius Beughem in incunabilis Typographicis p. 53. memorat Dionis Hiſtoriæ Romanæ libros *XLVI.* latine factos per *Franciſcum Piccolomineum* - - - 1489. 4. Piccolominei hujus mentio in Politiani Epiſtolis, ſed verſio iſta mihi nunquam viſa eſt, pro *XLVI.* autem puto legendum *XXVI.* Antonius Teiſſerius in elogiis Thuaneis T. 1. pag. 203. inter ſcripta edita *Arnoldi Peraxyli* primo loco memorat Dionis Cocceji Romanæ Hiſtoriæ libros *XXII.* Sed eam verſionem Geſnerus in Bibl. p. 92. b. à Peraxylo exſpectare jubet, utrum un-

* Anton. Bonfinius Decad. 1. rer. Hungaricar. lib. 2. p. 23. *Dion, qui Getica ſcripſit, multo poſt tempore Gothos Telephum Herculis filium quem ex Auge ſorore Priami ſuſceperat, non modo Geticæ ſed Myſiæ quoque Europicæ Regem habuiſſe tradit.*

q) Vid. Martin. Hanckium de Rom. rerum ſcriptoribus lib. 1. p. 126. ſeq.

r) De hoc Codice Ms. Dionis qui exſtat in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, vide Antonii Pagi Criticam Annalium Baronii ad A. C. 1. num. 1.

quam edita sit merito dubitat Clariss. Baylius in Lexico, ubi de Peraxylo agit.

1. E *Guil. Xylandri* versione cum ejus s) notis libri *XXVI.* Dionis prodiere Basil. ap. Jo. Oporinum 1558. fol. & Lugd. 1559. 8.

2. E versione ejusdem *Xylandri* à *Jo. Leunclavio* emendata Francof. ad Mœn. 1592. 8. apud A. Wecheli heredes.

Georgius quoque *Merula* historiam de conflagratione Vesuvii montis è Dione transtulit, ut notavit Gesnerus: & Dionis Trajanum *Franciscus* Philelphus latine vertit. Vide Vossium de Hist. latinis p. 602.

Græcolatinæ 1.) cum *Xylandri* versione, addito Xiphilino cum translatione Blanci Genev. 1592. fol. apud *Henr. Stephanum* cum ejus castigationibus.

2. Cum Xylandri versione à *Jo. Leunclavio* emendata, & *Xiphilini* epitome (sed omissis reliquis, eorum tantum librorum Dionis, qui interciderunt) cum Blanci translatione castigata per eundem Leunclavium, tum excerptis *Theodosii exigui*, & excerptis de legationibus cum Leunclavii versione, notisque ac castigationibus in Dionem quidem Rob. Stephani ac Xylandri: in Xiphilinū ejusdem Xylandri, H. Stephani & Frid. Sylburgii, in utrumq; Jo. Leunclavii, in eclogas legationum Fulvii Ursini. Præmisit Leunclavius etiam Chronologiam Consulumq; notationem libris singulis ex Onufrio. Confer H. Norisii Epistolam consularem. Prodiit hæc eximia scriptoris egregii editio Hanoviæ typis Wechel. 1606. fol.

Nova ἔκδοσις, quam pararunt aliquot ante annos *Huguetani* in Belgio (vid. Act. Erudit. 1701. pag. 430.) in herba ipsa periit. Loca quædam Dionis è Codice Mediceo feliciter emendata atque suppleta sunt à *Jacobo Gronovio* in supplementis, quæ vocat lacunarum in Ænea Tactico, Dione Cassio, & Arriano de expeditione Alexandri Lugd. Bat. 1675. 8. pag. 41. -- 159.

XIV. Editiones Xiphilini.

Græca

Roberti Stephani A. 1551. quarta forma majore, typis Regiis.

Latina

Ex *Guil. Blanci* Albiensis translatione. Basil. 1558. fol. cum Dione è versione Xylandri. Epistola dedicatoria Blanci ad Georgium Armeniacum Cardinalem data est Romæ. 1550. 7. Calend. Mart.

Ner-

s) Vignolius Marvillius T. 1. Misc. p. 191. *Xylander savant Grec vendoit pour un peu de soupe ses notes sur Dion Cassius.*

Nervam Trajanum & Adrianum Xiphilini è *Georgii Merulæ* Alexandrini versione edidit Rob. Stephanus Parif. 1544. 8. cum Ælio Spartiano & aliis scriptoribus Historiæ Augustæ. 3. Voluminibus.

Græcolatina cum Blanci versione Parif. 1552. 4. edente H. Stephano & 1592. fol.

In Historiæ Augustæ scriptoribus Græcis & latinis, quos edidit idem H. Stephanus A. 1564. 8. quatuor Voluminibus.

In Romanæ Historiæ scriptoribus Græcis minoribus opera *Frid. Sylburgii* Veterensis. Francof. apud A. Wechelii hæredes 1590. fol. in hac collectione præter Fastos Siculos & Capitolinos, Eutropium cum Pæanii Græca Metaphrasi, Herodianum, Zosimum, Juliani Cæsares, Olympiodori ἐκλογὰς è Photii cod. *LXXX.* & è Svida excerptas Cæsarum vitas habetur Xiphilinus cum versione Blanci per Xylandrum & Sylburgium emendata, additis ad calcem libri eorundem notis ac Sylburgii præcipue, qui codicem Palatinum MS. & varias eruditorum observationes contulit. Editus præterea cum Dione Xiphilinus, ut paulo ante dixi, in edit. Wicheliana A. 1606. fol.

Gallicè Xiphilinum transtulit ex Italico Nicolai Leoniceni Ferrariensis, *Claudius Roserius* Parif. 1542. fol. Deinde è latino *Antonius de Bandole*, Advocatus in Provincia. Parif. 1610. 4.

Histoire Romaine écrite par Xiphilin par Zonare & par Zosime, traduite sur les Originaux Grecs par *Mr. Cousin*, President en la cour des Monnoyes. à Parif. 1678. 4.

Italicè Dionem reddidit *Leonicenus* cujus jam memini Venet. 1533. 4. Xiphilinum *Franciscus Baldelli.* Venet. 1585. 4.

Anglicè interprete *Manningo* Xiphilinus prodiit Lond. 1704. 8. duobus Voluminibus.

XV. Dionis Cassii ætate vixit ENCOLPIUS, quo familiarissime usum Imperatorem Alexandrum Severum testatur Lampridius cap. 17. eumque inter eos qui Alex. Severi vitam scripserunt refert cap. 48. Hinc inter Historicos latinos Encolpium celebravit Vossius vir præstantissimus. At si credimus Elioto equiti Anglo, Græce scripsit non latine. Prodiit enim Anno 1549. Londini libellus Anglicanus *Imago Imperii,* sive *the image of Governance* inscriptus, quem in Epistola ad Proceres Anglicanos dedicatoria è græco sermone transtulisse se ait *Thomas Eliotus* Eques auratus, atq; exemplar græcum commodato accepisse à Clarissimo quodam Neapolitano cui nomen Pudericus. Auctorem libelli affirmat

serit fuisse Encolpium, Alexandro Severo à Commentariis. *Sed Græculi alicujus recentioris commentum libellum istum fuisse, utcunque sane Lampridio subinde satis concordem, non dubito*, inquit Seldenus in notis ad Eutychium p. 174. At Vir Clariss. Humfredus Hody ab ipso Elioto totum scriptum suppositum & confictum suspicatur. Ita enim ille lib. I. de Bibliis Originalibus p. 108. *Historia Encolpii, quam citamus, prorsus ignota est viris litteratis, neque multis inter nostrates* (Anglos) *quorum lingua sola habetur, nota, forsan uni tantum aut alteri. Ex Græco vero in sermonem Anglicanum translata est (si ipsi titulo fides) à Thoma Elyoto Medico, & edita Anno 1549. Sed non est cur doleant viri eruditi, lingua solum Anglicana Historiam istam exstare. Quamvis enim ex Lampridio appareat exstitisse olim Historiam Vitæ Alexandri Severi ab Encolpio scriptam, tamen fidem dederim, non illius hanc esse, sed ab aliquo Christiano ejus nomini suppositam. Neque Orationes quæ in ea multæ habentur ex Codice Græco conversæ sunt, sed ab ipso, crede mihi, Elyoto compositæ. Scio ego hominis ingenium, & Orationes confingendi morem ex aliis ejus scriptis. Imo totum librum ab ipso Elyoto compositum fuisse, mihi ego facile persuadeo, quamvis prætendat à nobili quodam Neapolitano exemplar Græcum se mutuo accepisse. De Historia hac plene nos alibi.* Sed fatis citius concessit vir longiore vita dignissimus hoc ipso Anno 1707. itaque Antiquitates ejus Alexandrinas & alia præclara ingenii monumenta incassum fortasse exspectamus.

XVI. Præter Dionem Cassium de quo jam dixi & Dionem Chrysostomum cujus quoque meminit M. Antoninus lib. 1. sect. 14. & Arrianus Epictetearum diss. lib. III. cap. 23. fuere & alii Diones, ut Dio Alexandrinus ad Romanos legatus, cujus à Ptolemæo Auleta corrupti meminit Dio Cassius lib. 39. pag. 98. Dio Alex. Philosophus Academicus. Cic. IV. Acad. quæst. Is ipse an alius Dio Alexandrinus quem allegat Zenobius in proverb. V. 54. & Apostolius XIX. 24. Idem videtur etiam ab Apostolio XV. 3. & Suida in οὐδὲ Ἡρακλῆς laudari ἐν δευτέρῳ δευτέρας συντάξεως & in Scholiis ad Nicandrum ἐν τῷ πρώτῳ τῆς τρίτης συντάξεως. Fuit & Dio Colophonius qui inter scriptores de re rustica refertur à Plinio Varrone & Columella: Dio Chius tibicen apud Athen. XIV. p. 638. Dio Diapyrus cujus meminit Timocles Comicus apud eundem lib. IX. p. 407. Dio Ephesius Philosophus in veteri inscript. apud Sponium p. 126. Misc. Dio Epidaurius de quo Pausan. X. p. 820. Dio Hipparini F. Syracusanus de quo dixi in Philosophis Platonicis lib. III. cap. 3.

CAPUT

CAPUT XI.

DE PLUTARCHO Chæronensi & Lampria.

Plutarchi ætas & vita. 1. *Lampriæ liber de ejus scriptis.* 2. *Plutarchi Vitæ parallelæ.* 3. *Scripta Moralia ordine recensita.* 4. *Scripta deperdita.* 5. *Editiones.* 6. *Alii Plutarchi.* 7. *Index scriptorum à Plutarcho allegatorum, longe quam in editione Parisiensi plenior.*

§. I.

PLUTARCHUS è Chæronea Bœotiæ, Philosophus, à Neronis temporibus ad Hadrianum usque claruit, sub quo jam senex constitutus est a) procurator Græciæ: Consularibus antea ornamentis auctus à Trajano b) quem etiam instituisse c) sunt qui referunt, & Illyrio præpositus. Præceptorem habuit Ammonium qui Athenis vita excessit. Hujus Magistri sui & suam ipsius vitam Plutarchum sparsim in scriptis suis exposuisse notat Eunapius d) in procemio. Sed de Ammonio pleraque nos fugiunt, quia

Tt inter-

a) Syncellus p. 349. Πλούταρχος Χαιρωνεὺς φιλόσοφος ἐπιτροπεύειν Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος κατεστάθη γηραιός.

b) Suid. μεταδοὺς δὲ αὐτῷ Τραϊανὸς τῆς τῶν ὑπάτων ἀξίας, προσέταξε μηδένα τῶν κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα ἀρχόντων παρὲξ τῆς αὐτοῦ γνώμης τι διαπράττεσθαι. Hinc Plutarchum Hypatæ in Thessalia larem fixisse conjiciebat Sam. Petitus II. 10. Observ. Archontis se munere functum testatur Plutarchus ipse VI. 8. sympos. p. 693.

c) Jo. Sarisberiensis V. 1. Policratici, de Plutarcho: *Fidelis in sententiis, in verbis luculentus, & in sacrario morum tantus arbiter, ut facile Trajani præceptorem possis agnoscere.* Ibidem Epistolam ejus ad Trajanum refert, sed quæ supposita esse videtur, ut infra dicam. Vide Rualdum in vita Plutarchi cap. 15.

d) Eunapii verba sunt: αὐτίκα οὖν Θεσπέσιος Πλούταρχος τόν τε ἑαυτοῦ βίον ἀναγράφει τοῖς βιβλίοις ἐνδιεσπαρμένως, καὶ τὸν τοῦ διδασκάλου, καὶ ὅτιγε Ἀμμώνιος Ἀθήνησιν ἐτελεύτα οὐ βίον προσειπών. Καίτοιγε τὸ κάλλιστον αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων εἰσὶν οἱ καλούμενοι παράλληλοι βίοι τῶν ἀρίστων κατὰ ἔργα καὶ πράξεις ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὸν ἴδιον καὶ τὸν τοῦ διδασκάλου καθ᾽ ἕκαστον τῶν βιβλίων ἐγκατέσπειρεν, ὥστε εἴ τις ὀξυδερκείη περὶ ταῦτα καὶ ἀνιχνεύων κατὰ τὸ προσπίπτον καὶ φαινόμενον, καὶ σωφρόνως τὰ κατὰ μέρος ἀναλέγοιτο, δύνασθαι τὰ πλεῖστα τῶν βεβιωμένων αὐτοῖς εἰδέναι.

interciderunt Plutarchi multa & in his liber cui erat titulus Ἀμμώνιος ἢ περὶ τοῦ μὴ ἡδέως τῇ κακίᾳ συνεῖναι. De Plutarcho ipso quæ in scriptis ejus superstitibus potuit indagare, non indiligenter collegit *Joannes Rualdus* in erudito libro de Plutarchi vita quæ Parisiensi hujus operum editioni A. 1624. fol. adjungi solet. Videndi præterea Martin⁹ Hanckius libro utroq; de Romanorum rerum scriptoribus c. 12. Decius Celer libro de vita Plutarchi Patav. 1617. 8. & Joannes Jonsius III. 6. de scriptoribus Hist. Philosophicæ, Vossius item libro II. de Hist. Græcis c. 10. & Tillemontius T. 2. Hist. Imperatorum pag. 475. seq. Ut omittam editores vel interpretes, Xylandrum, H. Stephanum, Amiotum & A. Dacerium. Proav⁹ Plutarchi fuit Nicarchus, avus Lamprias: uxor Timoxena, filii Lamprias, Avtobulus, Plutarchus & Chæron sive Charon, filia Timoxena & fortassis e) Eurydice, cui & Polliano illius marito conjugalia præcepta inscripsit. Patris nomen qui apud Chæronenses magistratum gessit, ignoratur: Socer Alexion: Fratris vel sororis filii sive nepotes Sextus Chæroneus & Cornelius Fronto qui M. Antoninum erudiverunt: filius Frontonidis (quæ Frontonis soror) atque adeo Plutarchi pronepos Longinus. Etiam Apulej⁹ è posteris se Plutarchi esse prædicat lib. 1. Metamorphos. Affinitate juncti fuere Craton, Patrocles, Firmus. f) Amici complures, in his C. Sossius Senecio apud Trajanum gratiosus & quater Consul, cui Vitas Parallelas inscripsit, & Philosophus Favorinus multitudinem scriptorum ejus æmulatus. g) Servum habuit Onesimum, ut è Galeno viri docti observarunt. Romæ docentem audivit inter alios L. Junius Arulenus Rusticus, quem deinde Domitianus sustulit. Quanta quamque varia eruditione, quam libero candidoque quam vicissim gravi ac limato judicio & qua cognitione Philosophiæ, non sophisticæ illius sed ad vitam comparatæ instructus fuerit Plutarchus, scripta ejus abunde loquuntur, quæ complura ætatem tulisse in tanto bonorum Auctorum naufragio arbitror multos mecum gaudere. Sectam Philosophorum nullam ita coluit, ut non ex aliis lubenter arriperet si quid verius meliusque ipsi videretur. Non ferens Stoicorum paradoxa, sed magis etiam inimicus Epicureorum

rum

e) Vide Jonsium p. p. 238. licet hoc unde collegerit ille, nescire se fatetur Menagius in Hist. mulierum Philosophar. pag. 19. Et sane fateor haud esse verisimilem Jonsii conjecturam, nam cum consolationem ad uxorem scriberet Plutarchus, tantum quatuor filios susceperat, nullam filiam nisi unam bimulam cujus mortem ibi solatur, Timoxenam matri cognominem. Oportuit igitur à scripta hac consolatione ad conjugalia præcepta intercessisse spatium viginti plus minus annorum, si Eurydicen Plutarchi filiam esse statuamus.

f) De his singulis Rualdus cap. V. & VI.

g) Vide quæ de Favorino supra lib. 3. cap. 3.

rum irreligioſitati, in multis rebus Ariſtotelem ſequitur, Platonem in plerisque, & in rebus difficillimis intellectu cum Academicorum ſchola non infrequenter cohibet aſſenſum. De Chriſtianorum h) rebus & dogmatis, cum toties ſe offerret occaſio, nihil ſcribere maluit, quam vel in ea quæ non ſatis noſſet invehi, vel ea laudare quæ videbat rejici ab omnibus & diſplicere Principibus viris. Equidem ex Apoſtolicorum librorum lectione profeciſſe, quod viſum Theodorito i) vix crediderim, nam licet præclara nonnulla k) docet de DEo & rebus divinis, & quamvis nonnulla ex ejus ſcriptis opportune Ethnicis objectarunt idem Theodoritus, Euſebius & alii veteres Chriſtiani, nihil tamen habet quod non rationis uſus & lectio Platonis atque aliorum Philoſophorum ipſi potuerit ſuppeditare. Quemadmodum vero fuerunt qui omnibus veterum ſcriptis ſi ſit carendum, Plutarcho quam ægerrime carituros l) ſe ſunt profeſſi, vel ſi omnes in mare m) abjiciendi ſint, Plutarchum ſe poſtremo loco ſervaturos affirmarunt, vel qui ſolum Plutarchum cum duobus vel tribus aliis perfectæ Bibliothecæ n) inſtruendæ exiſtimarunt ſufficere: ita Joannes Metropolita Evchaitarum, ſub Alexii Comneni Imperio clarus, teſtatus eſt ſi cuiquam ex omnibus Ethnicorum ſapientibus venia ſempiternorum ſuppliciorum ſperanda reſtet, eam nemini magis à CHRISTO expetere ſe quam Platoni ac Plutarcho. Verſus ejus hi ſunt:

Εἴπερ τινὰς βούλοιο τῶν ἀλλοτρίων
Τῆς σῆς ἀπειλῆς ἐξελέσθαι, Χριστέ μου
Πλάτωνα καὶ Πλούταρχον ἐξέλοιό μοι.
Ἄμφω γάρ εἰσι καὶ τὸν λόγον καὶ τὸν τρόπον
Τοῖς σοῖς νόμοις ἔγγιστα προσπεφυκότες.
Εἰ δ᾽ ἠγνόησαν ὡς Θεὸς σὺ τῶν ὅλων,
Ἐνταῦθα τῆς σῆς χρηστότητος δεῖ μόνον
Δι᾽ ἣν ἅπαντας δωρεὰν σώζειν θέλεις.

 Quos

h) Tillemontius T. 2. Hiſt. Imperat. p. 477. de Plutarcho: *Il ne parle jamais de la religion Chréſtienne, n'oſant peut-eſtre en dire du bien, & ne voulant pas en dire mal, comme S. Auguſtin le dit de Seneque.*

i) Lib. 2. Therapevt. p. 33.

k) Vide Eugubinum de perenni Philoſ. VI. 6. 7. 8. & 9. Rualdum in Plutarchi vita cap. 9.

l) Confer Gaſſendum lib. III. de vita Epicuri cap. 7.

m) Theodorus Gaza apud Artum Vigelium præf. Bibl. Hiſtoricæ, Rolandus Mareſius lib. 1. Epiſt. 24. Gabr. Naudæus Apologia pro eruditis Magiæ accuſatis pag. 194. Whear 1. relect. hiemal. c. 17.

n) Cornelius Agrippa III. 31. Epiſt. & Gvid. Patinus Epiſtola VI. edit. primæ.

Quos sic utcunque transtuli:

Si quos averni liberare nexibus
Tibi constitutum est, CHRISTE, non credentium,
Precibus Platonem redde ac Plutarchum meis,
Uterque quorum moribus, sententia,
Accessit ad leges Tuas quam proxime.
Quod si DEum esse Te universi, pridem eos
Latuit, modo hos nunc experiri gratiam
Concede, qua gratis beare omnes cupis.

Reprehendunt nonnulli in Plutarcho dictionem duriusculam, o) & quod in antiquitatibus Romanorum non raro lapsus sit p) linguæ latinæ quam in vita Demosthenis, q) & Catonis Majoris confitetur ignoratione: Græcisque suis nimium tribuat r) & nonnulla jam memoriæ errore s) jam quod ipsi ita commodum & oportunum videretur t) diversis locis diversimode commemoret. Quæ singula etiamsi quis largiatur acerrimis censorib⁹, excepto eo quod contra historiæ veritatem de industria finxerit nonnulla, u) quod non temere mihi de eo persuadeo (non magis quam quod in Atheismum propendisse vir quidam doctus x) scripsit, aliis ipsi vicissim objicientibus y) superstitionem & frigidas z) allegorias) cum longe plurima niteant in Plutarchi scriptis, nemo sanus ideo negabit eum lectione esse dignissimum. Tantum optarem ut plura ex præclaris ejus monumentis separatim exstarent

o) Bodinus cap. 4. Methodi Histor. Vossius de Histor. Græcis pag. 209. & Petrus Victorius XXIII. 21. Var. Lect. Vide censuras celebrium Scriptorum collectas à Thoma Pope Blount.

p) Paulus Manutius ad Cic. in Epist. II. 1. & 5. ad Q. Fratrem. Confer Jo. Rualdi animadversiones in Plutarch.

q) In Demosthene p. 846. & in Catone Majore p. 340.

r) Bodinus loco laudato & Claudius Verderius censura scriptor.

s) Bælius Lexico in Mucia, nota B.

t) Idem in Euripide, nota O.

u) Melch. Canus XI. 6. Loc. Theol. *ut vel Plutarchus scriptor alioqui verax in rebus Græcorum illustrandis & cæcutire & fingere interdum etiam videatur.*

x) Petrus Molinæus de cognitione Dei p. 81. *Plutarchus in Atheismum videtur fuisse propensior, quippe libro in eam rem edito probare conatur Atheismum tolerabiliorem esse superstitione.* Confer si placet quæ infra dixi inter Plutarchi scripta. num. 63.

y) Rich. Simon lib. I. Epist. select. 22. p. 167.

z) Sam. Parkerus lib. de Deo p. 22. *in libro de Iside atque Osiride, quam frigida allegoria.*

rent excusa in juvenum usus, neque Voluminum magnitudine fieret, ut Scholis omnibus & juvenum fere Museis exulet Plutarchus, solo libello de puerorum institutione & altero de audiendis poëtis fortasse plerisq; viso, qui magno cum fructu haud dubie evolverent libros ejus plerosque alios, quibus vel saluberrima vitæ præcepta, vel multa alia scitu digna (ut in vitis & libris de placitis Philosophorum) continentur.

Obiisse videtur Plutarchus anno quarto vel quinto Hadriani Imp. circa A. C. CXX. cum natus esset circa decimum Claudii Imp. annum qui respondet anno CHRISTI quinquagesimo. Sacerdotio Apollinis Pythii admodum senem functum se testatur libro an seni gerenda Resp. p. 792. Morti vicinus somniavit a) in cœlum se adscendere duce Mercurio, & proxima nocte per somnium hoc ipsi quendam interpretantem & pollicitum fore *felicem*, b) h.e. moriturum.

II. Catalogum scriptorum Parentis sui Plutarchi composuit *Lamprias* filius teste Svida, c) composuitque in gratiam amici, ut præfixa Epistola testatur, licet nomen amici excidit. Hujus πίνακος sive catalogi parte usus est H. Stephanus in sua Plutarchi editione, vulgavit eum deinde sed extrema parte adhuc mutilum Græce & latine David Hœschelius nescio è qua Italiæ Bibliotheca Augustæ Vindel. 1597. 4. Deinde præmissus est editioni Plutarchi Parisiensi Græcolatinæ A. 1624. fol. Quoniam vero in unica hac editione exstat, & brevis est, integrum eum hoc loco exhibere volui, apposito iis scriptis quæ interciderunt asterisco.

a) Artemidorus IV. 47. Onirocrit. p. 245. ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβαίνειν ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἀγόμενος ἐδόκει. καὶ τῇ ἐπιούσῃ ὄναρ ἐπεκρίνατό τις αὐτῷ τὸν ὄνειρον, καὶ ἔφη μακάριον ἔσεσθαι αὐτὸν, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν αὐτὸν ἀναβαίνειν, τὴν ὑπερβάλλουσαν εὐδαιμονίαν. Ἔτυχε δὲ νοσῶν, καὶ ὑπὸ τῆς νόσου κακῶς διακείμενος, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀπέθανε.

b) Μακάριος & μακαρίτης uti apud latinos *felix* & *beatus* pro defuncto. Hesych. μακαρίτης ὁ τεθνεώς, ὁ μακάριος ὁ νεκρός. Horat. lib. 1. Sat. 9 *Omnes composui, felices, nunc ego resto.* Ammianus XXV. 3. *quem cum beatum fuisse Sallustius respondisset præfectus, intellexit occisum.*

c) Svidas: Λαμπρίας Πλουτάρχου τοῦ Χαιρωνέως υἱός. ἔγραψε πίνακα ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔγραψε περὶ πάσης Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας. Alius Lamprias Plutarchi avus IX, 2, Sympos. alius item ejus frater IX, 5. sympos. &c.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ

περὶ τῆς ἀναγραφῆς τῶν Πλουτάρχου βιβλίων.

ἘΠΙΣΤΟΛΉ.

Οὐδ᾽ ἄλλοτέ ποτε τῆς γενομένης ἡμῖν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πρὸς ἀλλήλους συνουσίας ἐκλαθόμενος, οὐδὲ τῆς σῆς περὶ παιδείαν καὶ περὶ τοὺς φίλους σπουδῆς καὶ προθυμίας. καὶ νῦν εὐθέως, δεξάμενός σου τὴν ἐπιστολὴν, ἐγνώρισα τοὔνομα. καὶ ἡδιαίτατα d) διετέθην, ἐῤῥωμένον ἐπιγνούς σε, καὶ ἡμῶν μεμνημένον. καὶ ἡδέως ἐν μέρει πάλιν ἀσπάζομαί σε, καὶ τὴν γραφὴν, e) ὧν ἠθέλησας τῶν τοῦ πατρὸς βιβλίων ἐπεμψά σοι. ἐῤῥῶσθαι εὔχομαι.

LAMPRIAS.

De scriptis Plutarchi Chæronensis.

EPISTOLA.

Neque alias unquam veteris illius, quæ mihi tecum in Asia fuit, familiaritatis oblitus; neq; tui erga disciplinas & amicos studii ac propensionis ignarus: redditis mihi litteris tuis, nomen statim agnovi; summa adhæc animi voluptate sum perfusus, quod te valere, nostrique memoriam conservare intelligerem. Saluto itaque te vicissim; & quam patris mei Plutarchi optasti librorum exscriptionem ad te mitto. Vale.

Πλουτάρχου βιβλίων πίναξ.

α. Θησεὺς καὶ Ῥωμύλος.
β΄. Λυκοῦργος καὶ Νούμας.
γ΄. Θεμιστοκλῆς καὶ Κάμιλλος.
δ΄. Σόλων καὶ Ποπλικόλας.
ε. Περικλῆς καὶ Φάβιος Μάξιμος.
ς΄. Ἀλκιβιάδης καὶ Μάρκος Κορνήλιος f)
ζ΄. Ἐπαμινώνδας καὶ Σκηπίων.
η. Φωκίων καὶ Κάτων.
θ΄. Ἆγις καὶ Κλεομένης.
ι. Τιβέριος καὶ Γάϊος Γράκχοι.
ια. Τιμολέων καὶ Παῦλος Αἰμίλιος.
ιβ΄. Εὐμενὴς καὶ Σερτώριος.
ιγ΄. Ἀριστείδης καὶ Κάτων.]

Librorum Plutarchi Index.

1. Theseus & Romulus.
2. Lycurgus & Numa.
3. Themistocles & Camillus.
4. Solon & Poplicola.
5. Pericles & Fabius Maximus.
6. Alcibiades & M. Coriolanus.
7. Epaminondas & Scipio. *
8. Phocio & Cato (minor)
9. Agis & Cleomenes.
10. Tiberius & Cajus Gracchi.
11. Timoleon & Æmilius Paulus.
12. Eumenes & Sertorius.
13, Aristides & Cato (major.)

ιδ΄

d) ἐν ἄλλῳ γραφ. ἡδιαίτερον Ful. Ursin. ἴσως, ἡδύτ.
e) ἴσ. ἀναγραφήν. f) Κοριολάνος.

ιδ΄. Πελοπίδης καὶ Μάρκελλος.	14. Pelopidas & Marcellus.
ιέ. Λύσανδρος καὶ Σύλλας.	15. Lyſander & Sulla.
ις΄. Πύῤῥος καὶ Μάριος.	16. Pyrrhus & Marius.
ιζ΄. Φιλοποίμην καὶ Τίτος.	17. Philopœmen & Titus.
ιή. Νικίας καὶ Κράσσος.	18. Nicias & Craſſus.
ιθ΄. Κίμων καὶ Λούκουλλος.	19. Cimon & Lucullus.
κ΄. Δίων καὶ Βροῦτος.	20. Dion & M. Brutus.
κά. Ἀγησίλαος καὶ Πομπήϊος.	21. Ageſilaus & Pompejus.
κβ΄. Ἀλέξανδρος καὶ Καῖσαρ.	22. Alexander & Cæſar.
κγ΄. Δημοσθένης καὶ Κικέρων.	23. Demoſthenes & Cicero.
κδ΄. Ἄρατος καὶ Ἀρτοξέρξης.	24. Aratus & Artaxerxes.
κέ. Δημήτριος καὶ Ἀντώνιος.	25. Demetrius & Antonius.
κς΄. Αὐγούστου βίος.	26. Auguſti Cæſaris vita. *
κζ΄. Τιβέριος.	27. Tiberius. *
κη. Σκηπίων Ἀφρικανός.	28. Scipio Africanus. *
κθ΄. Κλαύδιος.	29. Claudius *
λ΄. Νέρωνος βίος.	30. Neronis vitæ. *
λά. Γάϊος Καῖσαρ.	31. C. Cæſar. *
λβ΄. Γάλβας καὶ Ὄθων.	32. Galba & Otho.
λγ΄. Βιτέλλιος.	33. Vitellius.
λδ΄. Ἡρακλέους βίος.	34. Herculis vita *
λέ. Ἡσιόδου.	35. Heſiodi. * (vitæ)
λς΄. Πινδάρου.	36. Pindari * (vitæ)
λζ΄. Κράτητος καὶ Δαϊφάντος. g)	37. Cratetis & Daiphantis (al. Deiphanti, rectius.) (vitæ)
λή. Ἀριστομένους.	38. Ariſtomenis * (vitæ)
λθ΄. Ἀράτου h)	39. Arati. * (vitæ)
μ΄. βίος τῶν δέκα ῥητόρων.	40. Decem oratorũ Græciæ (vitæ)
μά. Ὁμηρικῶν μελετῶν, βιβλία δ΄.	41. Homericarum declamationum libri IV. *
μβ΄. εἰς Ἐμπεδοκλέα περὶ τῆς έ οὐσίας βιβλία έ.	42. In Empedoclem, de quinta eſſentia libri V. *
μγ΄. περὶ τῆς i) εἰς ἑκάτερον ἐπιχειρῆ k) βιβλία έ.	43. De concertatione in utramq; partem libri V. *

μδ΄.

g) ἐν ἄλλῳ, Δαϊφάντου. F. Urſ.
h) πλεονάζει ἴσως.
i) ἐν ἄλλῳ, τῶν.
k) ισ. ἐπιχειρήσεως ἢ ἐπιχειρημάτων.

μδ'. . . . . ϑ: l) βιβλία γ'.	44. Fabularum libri III. *
μέ. περὶ ῥητορικῆς, βιβλία γ'.	45. De Rhetorica libri III. *
μϛ'. περὶ ψυχῆς εἰσαγωγῆς, βιβλία γ'.	46. De animæ introductione libri III. *
μζ'. περὶ αἰσθήσεων, βιβλία γ'.	47. De ſenſibus libri III. *
μή. ἐκλογὴ Φιλοσόφων, βιβλία β'.	48. Excerpta Philoſophorum libri II. *
μθ'. πόλεων εὐεργεσίαι, βιβλία γ'.	49. Urbium res præclare geſtæ libri III. *
ν'. πολιτικῶν, βιβλία β'.	50. Politicorum Libri II. *.
νά. περὶ Θεοφράστου περὶ τοὺς καιρούς. m)	51. Ad Theophraſtum de occaſione *
νβ'. περὶ παρειμένου n) ἱστορίας βιβλία δ'	52. De his, quæ hiſtoriæ adjacent.*
νγ'. Παροιμιῶν, βιβλία β'.	53. Adagiorum libri II. *
νδ'. τῶν Ἀριστοτέλους τοπικῶν βιβλία ή.	54. Ariſtoteleorum Topicorum libri VIII. *
νέ. Σωσίκλης, βιβλία β'.	55. Soſicles libri II. *
νϛ'. περὶ εἱμαρμένης, βιβλία β'.	56. De Fato libri II.
νζ'. περὶ δικαιοσύνης πρὸς Χρύσιππον, βιβλία γ'.	57. Ad Chryſippi librum de Juſtitia libri III. *
νή. περὶ ποιητικῆς.	58. De Poëtica. *
νθ'. περὶ τῶν ἀρεσκόντων Φιλοσόφοις Φυσικῆς ἐπιτομῆς, βιβλία έ.	59. De placitis Philoſophorum in Phyſicis, epitomes lib. V.
ξ'. Στρωματεῖς ἱστορικοὶ, ποιητικοὶ, o) ξβ'.	60. Stromateis (Euſebius lib. 1. Evangel. præpar. I.) hiſtorici, poëtici, LXII. (al. LXVI.)*
ξά. περὶ τοῦ μὴ εἶναι τὴν ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος Ἀκαδημίαν.	61. Non eſſe Academiam à Platone profectam. *
ξβ'. περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν Πυρρωνίων, καὶ Ἀκαδημαϊκῶν.	62. De repugnantia Pyrrhoniorum & Academicorum *
ξγ'. περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχογονίας.	63. De animæ, quæ in Timæo Platonis deſcribitur, procreatione.
ξδ' περὶ τοῦ γεγονέναι κατὰ Πλάτωνα τὸν κόσμον.	64. Mundum conditum, ex Platonis ſententia. *
ξέ. ποῦ εἰσὶν αἱ ἰδέαι;	65. Ubi ſint ideæ ? *

ξϛ'.

l) ἴσ. μύθων.
m) ἴσ. πρὸς Θεόφραστον περὶ τοῦ καιροῦ.
n) ἐν ἄλλῳ παρακειμένου F. Urſ.
o) ἔνιοι δὲ ξϛ'.

ξς'. πῶς ἡ ὕλη τῶν ἰδεῶν μετείληφεν, ὅτι τὰ σώματα ποιεῖ.	66. Quomodo Idearum materia assumsit, ut incorporea gignat. *
ξζ'. περὶ Σωκράτους Δαιμονίου.	67. De Socratis genio.
ξή. ὑπὲρ τοῦ Πλάτωνος Θεαγένεις p)	68. Super Platonis Theage. *
ξθ'. περὶ μαντικῆς, ὅτι σώζεται κατὰ τοὺς Ἀκαδημιακούς.	69. De vaticinatione, defendi contra Academicos. *
ό. περὶ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς.	70. De virtute morum.
οά. περὶ τοῦ ἐν τῇ σελήνῃ φαινομένου προσώπου.	71. De facie, quæ in Luna apparet.
οβ'. πότερον, ὁ περισσὸς ἀριθμὸς ἢ ὁ ἄρτιος ἀμείνων;	72. Utrum impar numerus, an par, sit præstantior? *
ογ'. εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον:	73. An seni gerenda sit Respublica?
οδ'. περὶ Στωϊκῶν ἐναντιωμάτων.	74. De Stoicis repugnantiis.
οέ. περὶ ἐννοιῶν, πρὸς τοὺς Στωϊκούς.	75. De communibus notitiis, adversus Stoicos.
ος'. περὶ συνηθείας, πρὸς τοὺς Στωϊκούς.	76. De consvetudine ad Stoicos. *
οζ'. ὅτι παραδοξότατα q) οἱ Στωϊκοὶ τῶν ποιητῶν λέγουσι.	77. Stoicos, quam poëtas absurdiora dicere.
οή. πρὸς τὴν τοῦ Ἐπικούρου ἀκρόασιν.	78. De Epicuri auditione. *
οθ'. περὶ Θεῶν.	79. De Diis. *
π'. πρὸς Κολώτην ὑπὲρ τῶν ἄλλων φιλοσόφων.	80. Adversus Colotem, de aliis Philosophis.
πά. ὅτι οὐδὲ ζῆν ἐστὶν ἡδέως κατὰ Ἐπίκουρον.	81. Ne svaviter quidem vivi posse, secundum Epicuri decreta.
πβ'. πρὸς Βιθυνικὸν περὶ φιλίας.	82. Ad Bithynicum de Amicitia. *
πγ'. Ἀμμώνιος, ἢ περὶ τοῦ μὴ ἡδέως τῇ κακίᾳ συνεῖναι.	83. Ammonius, sive, non jucunde cum vitio vitam traduci. *
πδ'. πῶς ἄν τις ἑαυτὸν ἐπαινέσειεν ἀνεπιφθόνως.	84. Quomodo se quis citra invidiam laudare possit.
πέ. εἰ ἀρετὴ ἡ Ῥητορική.	85. Sitne virtus Rhetorica. *
πς'. πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος πρὸς ἀρετήν.	86. Quomodo quis in virtute se profecisse sentiat.
πζ'. περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων.	87. De oraculorum defectu.
πή. πῶς διακρίνομεν τοῦ φίλου τὸν κόλακα.	88. De discrimine amici & adulatoris.

p) ἐν ἄλλῳ, Θεαγένους F. Ursin.
q) ἴσ. παραδοξότερα.

πθ'. περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ.	89. De primo frigido.
υ'. περὶ βραδέως κολαζομένων ὑπὸ τοῦ θείου.	90. De his, qui sero à numine puniuntur.
υά. περὶ ἀδολεσχίας.	91. De garrulitate.
υβ'. περὶ ὀργῆς.	92. De ira (cohibenda.)
υγ'. ὑγιεινὰ παραγγέλματα.	93. Præcepta tuendæ valetudinis.
υδ'. περὶ εὐθυμίας.	94. De animi tranquillitate.
υέ. περὶ δυσωπίας.	95. De inutili verecundia.
υς'. περὶ πολυπραγμοσύνης.	96. De curiositate.
υζ'. περὶ φιλαδελφίας.	97. De amore fraterno.
υη'. περὶ κομητῶν r) ποῖον . . καὶ Κύκλον.	98. De Cometis. *
υθ'. περὶ φυγῆς.	99. De exsilio.
ρ́. περὶ τοῦ ἀκούειν τῶν φιλοσόφων.	100. De auditione Philosophorum.
ρά. . . . . s) ἀκούειν.	101. De Poëtis audiendis.
ρβ'. πολιτικὰ παραγγέλματα.	102. Reip. gerendæ præcepta.
ργ'. περὶ βίων. [ἐν ἄλλῳ δὲ, περὶ τὸν βίον t) . . . κυβείᾳ.]	103. De vitarum . . in alio, vitam sese habere instar lusus aleæ *
ρδ'. πῶς δεῖ τοῖς σχολαστικοῖς γυμνάσμασι χρῆσθαι.	104. Qua ratione otiosis Gymnasii exercitationibus utendum. *
ρέ. ἐρωτικός.	105. Amatorius sermo.
ρς'. ἀποφθέγματα ἡγεμονικὰ, στρατηγικὰ, τυραννικά.	106. Apophthegmata Imperatorum, militum, Regum.
ρζ'. περὶ ἰδίου σώματος.	107. De suo corpore. *
ρή. συμπόσιον τῶν ζ' σοφῶν.	108. Convivium septem Sapientum (Græciæ.)
ρθ'. παραμυθητικὸς πρὸς Ἀσκληπιάδην. u)	109. Consolatorius ad Asclepiadem * (F. Apollonium.)
ρί. παραμυθητικὸς πρὸς τὴν γυναῖκα.	110. Consolatio ad uxorem suam.
ρια'. περὶ φιλοκόσμου.	111. De cultus corporis studio. *
ριβ'. τιθευτικός.	112. Nutricator *
ριγ'. Γαμικὰ παραγγέλματα.	113. Conjugalia præcepta.
ριδ'. περὶ τοῦ μὴ χρᾶν νῦν ἔμμετρα τὴν Πυθίαν.	114. Non reddere nunc Pythiam versibus oracula.

ριέ.

r) ἐν ἄλλῳ, κομήτων F. Ursin.
s) ἴσ. πῶς δεῖ ποιημάτων.
t) ἴσ. ἐοικέναι. u) ἴσ. Ἀπολλώνιον.

ριέ. περὶ τοῦ ΕΙ τοῦ ἐν Δελφοῖς.	115. De EI Delphis (inſcripto.)
ριϛ΄. περὶ τοῦ κατ' Ἶσιν λόγου καὶ Σάραπιν.	116. De Iſide & Serapide (al. Oſiride.)
ριζ΄. αἰτίαι τῶν Ἀράτου διοσημείων.	117. Cauſæ ſignorum (ſeu prodigiornm) Arati *
ριή. εἰς τὰ Νικάνδρου θηριακά.	118. In Nicandri Theriaca *
ριθ΄. Ἀριστοφάνους καὶ Μενάνδρου σύγκρισις.	119. Ariſtophanis & Menandri comparatio.
ρκ΄. περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας.	120. De Herodoti malignitate (ſeu verſutia.)
ρκά. περὶ τοῦ χρόνου τῆς Ἰλιάδος.	121. De tempore Iliados. *
ρκϐ΄. πῶς κρίνουμεν τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν.	122. Qua ratione veram hiſtoriam diſcernere liceat. *
ρκγ΄. ἀπομνημονεύματα.	123. Memorabilia. *
ρκδ΄. Γυναικῶν ἀρεταί. [ἐν ἄλλῳ δὲ, περὶ τοῦ πῶς δεῖ ζῆν γυναῖκα πρὸς ἄνδρα.]	124. Mulierum virtutes, vel de officio uxoris erga maritum.
ρκέ. περὶ ζώων ἀλόγων ποιητικός.	125. De animalibus rationis expertibus, poëticus ſermo.*
ρκϛ΄. διηγήσεις παράλληλοι Ἑλληνικαὶ καὶ Ῥωμαϊκαὶ [Ἐπικουρείων ἐναντιωμάτων.]	126. Narrationes comparatæ Græcorum & Romanorum. [Epicureorum repugnantiæ. *
ρκζ΄. πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.	127. Qua quis ratione ex hoſtibus utilitatem capiat.
ρκή. περὶ τοῦ μὴ μάχεσθαι τῇ μαντικῇ τὸν Ἀκαδημαϊκὸν λόγον.	128. Non adverſari divinationi doctrinam Academicorum. *
ρκθ. ἐπιστολὴ πρὸς * Φαβωρῖνον. x)	129. Epiſtola ad Phaxorinum. *
ρλ΄. περὶ φιλίας y) [ἐν ἄλλῳ ἢ περὶ φίλων χρήσεως.]	130. De amicitia * (F. de Amicorũ multitudine ſeu de amicorum uſu.)
ρλά. περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς Ἐπίκουρον, σχολαὶ Ἀκαδημαϊκαί.	131. De iis quæ in noſtra poteſtate, Academicæ ſcholæ adverſus Epicurum. *
ρλϐ. εἰ λόγον ἔχει τὰ ζῶα.	132. An bruta ratione prædita.
ρλγ΄. Πλατωνικὰ ζητήματα.	133. Platonicæ quæſtiones.
ρλδ΄. πῶς ἄν τις ἐν πράγματι φιλοπραγμονῶν δόξαν διαφύγοι.	134. Quomodo quis in negotiis curioſitatis opinionem effugiat. *

x) ἐν ἄλλῳ, Φαβωρῖνον, F. Urſin.
y) ισ. πολυφιλίας.

ρλέ. αἰτίαι ῥωμαϊκαί.

135. Causæ seu quæstiones Romanæ.

ρλϛ'. αἰτίαι βαρβαρικαί.

136. Item Barbaricæ. *

ρλζ'. περὶ τῆς κεστοῦ τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν.

137. De cestu matris Deorum. *

ρλή. Πρωταγόρου περὶ τῶν πρώτων.

138. Protagoræ de Principiis. *

ρλθ'. περὶ τῶν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι παροιμιῶν.

139. De Alexandrinorum proverbiis. *

ρμ'. ὅτι παραδοξότερα οἱ Ἐπικούρειοι τῶν ποιητῶν λέγουσι.

140. Epicureos absurdiora quam poëtas tradere. *

ρμά. τί τὸ συνιέναι.

141. Quid sit intelligere. *

ρμϐ'. περὶ τοῦ οὐδὲν καὶ μηδὲν, ὅτι οὐδέν ἐστι συνιέναι.

142. Nihil intelligi posse. *

ρμγ'. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα.

143. Utra animalium, terrestria ne an aquatilia, prudentiora.

ρμδ'. Στωικῶν καὶ Ἐπικουρείων ἐκλογαὶ καὶ ἔλεγχοι.

144. Stoicarum & Epicurearum sententiarum collectio & reprehensiones. *

ρμέ. αἰτίαι τῶν περιφερομένων Στωικῶν περὶ ἡμερῶν.

145. Causæ de iis, quæ circumferuntur Stoicarum opinionum de diebus. *

ρμϛ'. περὶ περιεργίας.

146. De superflua sedulitate, sive de Curiositate. *

ρμζ'. περὶ τοῦ πρώτου ἑπομένου, πρὸς Χρύσιππον.

147. De prima illatione, adversus Chrysippum. *

ρμή. ὑποθετικὸν ἢ περὶ ἀρχῆς.

148. Admonitorium seu de Imperio. *

ρμθ'. περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς τοὺς Στωικούς.

149. De iis, quæ in nostra potestate, ad Stoicos. *

ρν'. περὶ δεισιδαιμονίας, [πρὸς Ἐπίκουρον.]

150. De superstitione ad Epicurum.

ρνά. εἰ πᾶσι συνηγορητέον.

151. An omnibus patrocinandum. *

ρνϐ'. πρὸς Φηστίαν παραμυθητικός.

152. Ad Phestiam consolatio. *

ρνγ'. περὶ τῶν Πύρρωνος δέκα τόπων - - - - αἰτίαι καὶ τόποι.

153. De Pyrrhonis decem locis causæ & loci. *

αἰτίαι ἀλλαγῶν.

Causæ vicissitudinem. *

ρνδ'. περὶ μονάδων.

154. De unitatibus. *

ρνέ.

ρνε'. εἰ δώσει γνώμην ὁ πολίτης προειδὼς ὅτι z) οὐ πείσει.	155. An sit sententia dicenda civi, providenti se non esse persuasurum. *
ρνϛ'. περὶ δοξῶν τῶν καθ' a)	156. De opinionibus inter se contrariis. *
ρνζ'. αἰτίαι Ἑλλήνων.	157. Quæstiones Græcorum.
ρνη'. αἰτίαι γυναικῶν.	158. Quæstiones mulierum. *.
ρνθ'. περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν.	159. De illustribus Viris. *
ρξ'. ἀποφθέγματα Λάκωνος. b)	160. Apophthegmata Laconum.
ρξα'. ἀποριῶν λύσεις.	161. Difficilium quæstionum solutio. *
ρξβ'. χρησμῶν συναγωγή.	162. Oraculorum collectio. *
ρξγ'. περὶ ἀλυπίας.	163. De indolentia. *
ρξδ'. περὶ γυμνασμάτων.	164. De gymnasticis exercitationibus. *
ρξε'. περὶ Ῥωμαίων τύχης.	165. De fortuna Romanorum.
ρξϛ'. περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης.	166. De fortuna Alexandri.
ρξζ'. περὶ τοῦ, Γνῶθι σεαυτὸν, [καὶ εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχή.]	167. De illo, Nosce teipsum & An anima sit immortalis (ut in aliis est.) *
ρξη'. περὶ τοῦ Λάθε βιώσας.	168. De illo, Latenter vivendum.
ρξθ'. περὶ ἀταραξίας.	169. De statu animi imperturbati. *
ρο'. περὶ ἀρετῆς [εἰ διδακτὸν ἡ ἀρετή.]	170. De virtute, vel (ut in aliis) An doceri virtus queat.
ροα'. περὶ τῆς εἰς Τροφωνίου καταβάσεως.	171. De descensu in Trophonii specum. *
ροβ'. Ἱκέτης.	172. Supplex. *
ρογ'. Φυσικὴ ἐπιτομή.	173. Physicum compendium *
ροδ'. περὶ τῶν πρῶτον φιλοσοφησάντων καὶ τῶν ἀπ' αὐτῶν.	174. De primis Philosophis, eorumque Successoribus. *
ροε'. περὶ ὕλης.	175. De materia. *
ροϛ'. περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου ἀρετῆς.	176. De virtute Alexandri.
ροζ'. Ἀχιλλέως παιδεία.	177. Achillis institutio. *

z) al. οὐ ποιήσει.
a) ἴσ. καταλλήλων ἐναντίων.
b) Λακωνικὰ γραφ. ἐν ἄλλῳ F. Ursi.

ροή. περὶ Κυρηναίων.	178. De Cyrenæis. *
ροθ'. Ἀπολογία ὑπὲρ Σωκράτους.	179. Apologia Socratis. *
ρπ'. περὶ Σωκράτους καταψηφίσεως.	180. De Socratis damnatione. *
ρπά. περὶ γεοφάγων d)	181. De his, quæ terram vorant. *
ρπβ'. Διαλέξεις περὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν.	182. Dissertationes de X Categoriis. *
ρπγ'. περὶ προβλημάτων.	183. De problematis.
ρπδ'. περὶ χαρακτήρων.	184. De formis dicendi. *
ρπέ. περὶ πόλεων κτίσεως, [καὶ φυσικῶν ἀρεσκόντων.]	185. De urbium ædificatione, * & Physicorum placitis.
ρπς'. κατὰ τί ἔνδοξοι Ἀθηναῖοι.	186. Quibus rebus clari Athenienses.
ρπζ'. περὶ τῶν συνηγορούντων.	187. De patrocinantibus. *
ρπή. τίς ἄριστος βίος.	188. Quæ optima vita. *
ρπθ'. περὶ ἡμερῶν μελετῶν φυσικῶν καὶ πανηγυρικῶν.	189. De dierum exercitationibus naturalibus & Panegyricis.*
ρύ. περὶ τῶν ἐν Πλαταιαῖς δαιδάλων φιλολόγων.	190. De artificiosis orationibus, doctisque viris apud Platæenses. *
ρυά. περὶ σκευῶν.	191. De vasis seu instrumentis. *
ρυβ'. περὶ εὐγενείας.	192. De nobilitate. *
ρυγ'. ὁ πρὸς Δίωνα ρηθεὶς ἐν Ὀλυμπίᾳ.	193. Ad Dionem oratio habita in Olympia. *
ρυδ'. ὅτι ἔδοξεν Ἡρακλείτῳ πρότερον f) χρησιμώτερον πῦρ ἢ ὕδωρ.	194. Prius visum esse Heraclito, ignem utiliorem esse quam aquam.
ρυέ. προτρεπτικὴ πρὸς νέον πλούσιον.	195. Hortatoria ad divitem adolescentem. *
ρυς'. πότερον τὰ ψυχῆς ἢ σώματος πάθη χείρονα.	196. Utrum graviores corporis an animi affectiones.
ρυζ'. περὶ ψυχῆς.	197. De anima. *
ρυή. εἰ ἄπρακτος ὁ περὶ πάντων ἐπέχων.	198. An sit inutilis, qui in rebus omnib⁹ assensum suspendit.*
ρυθ'. περὶ φιλοπλουτίας.	199. De cupiditate divitiarum.
σ'. περὶ σεισμῶν.	200. De terræ motibus. *
σά. πῶς δεῖ Λάκωνα μάχεσθαι.	201. Quomodo Laconem pugnare deceat. *

σβ'.

d) γραφ. γεωφαγῶν, F. Urs.   e) ισ. πότερον.

σβʹ. προτρεπτικὴ εἰς Ἀσκλήπιον Περγαμηνόν.	202. Adhortatio ad Asclepium Pergamenum. *
σγʹ. περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι.	203. Fœnerandum non esse.
σδʹ. περὶ κυνηγετικῆς.	204. De venatione. *
σεʹ. πρὸς τοὺς ἐξαπατᾶν πειρωμένους.	205. Adversus eos, qui fallere conantur. *
σϛʹ. αἰτίαι φυσικαί.	206. Physicæ quæstiones.
σζʹ. πρὸς τοὺς διὰ τὸ ῥητορεύειν μὴ φιλοσοφοῦντας.	207. Ad eos, qui propter Oratoriam artem non philosophantur. *
σηʹ. περὶ ποιημάτων h) τίς ἡ αὐτῶν ἐπιμέλεια.	208. De poëtis, quæ illorum cura. * nis.*
σθʹ. τί κατὰ Πλάτωνα τέλος.	209. Quis ex Platonis sententia finis.*
σιʹ. ἐρωτικαὶ διηγήσεις. i)	210. Amatoriæ narrationes seu (ut alii) Ad amantes.
τὰ ἑξῆς λείπει ἐν τῷ αὐτογράφῳ.	Cætera in autographo desiderantur, unde è silentio hujus Catalogi haud licet colligere scriptũ aliquod Plutarchi non esse.

III. Opus Plutarchi pulcherrimum sunt *Vitæ* quas vocat *parallelæ*, in quibus viros virtute, rebus gestis, doctrina vel etiam fortunæ ludibrio illustres Græcos cum totidem Romanis contulit & utrorumque mores ac fata descripsit tanta industria, ut viro præsertim in Rep. versanti vel etiam Duci exercitus (ne de aliis in præsenti dicam) nihil possit ejus esse lectione utilius, nihil amœnius quoque propter incredibilem rerum varietatem, copiam exemplorum, judicium denique ac probitatem scriptoris. Agathiæ quidem Scholastico hac in parte merito visus est prorsus incomparabilis, unde in Epigrammate lib. V. Antholog. p. 518. negat vitæ ipsius Plutarchi in hoc opere locum fuisse, quod Plutarchi nusquam occurrat similis sive παράλληλος.

Σεῖο πολυκλήεντα τύπον στῆσαν τὸ Χερωνεῦ
  Πλούταρχε κρατερῶν υἷες Ἀυσονίων,
Ὅττι παραλλήλοισι βίοις Ἕλληνας ἀρίστους
  Ῥώμης εὐπολέμοις ἥρμοσας ἐνναέταις.
Ἀλλὰ τεοῦ βιότοιο παράλληλον βίον ἄλλον
  Οὐδὲ σύγ᾽ ἂν γράψαις, οὐ γὰρ ὅμοιον ἔχεις.

Ex-

h) ποιητῶν   i) ἐν ἄλλῳ, πρὸς τοὺς ἐρῶντας.

Exſtant ex illo opere quod in aliorum prius gratiam ſusceptum, deinde propriæ utilitatis k) & incitamenti ad virtutem cauſa à ſe productum ac continuatum profitetur:

1. Vita *Theſei*, ad Soſſium Senecionem, cui videtur totum opus inſcripſiſſe. (Vide infra n. 39. 43.) Latine vertit hanc vitam ante Xylandrum & Cruſerium Jo. Lapus Florentinus. Gallice præter Amiotum & Tallemantium, Tan. Faber Salmur. 1665. & Andreas Dacerius cum Anna conjuge. Pariſ. 1695. & Amſt. 12. additis notis.
2. *Romuli*, quæ allegatur in Camillo p. 146. Latine verterunt idem Lapus & Franciſcus Philelphus. Gallice Dacerius.

Comparatio Romuli & Theſei p. 37.

3. Vita *Lycurgi*. Latine vertit Lapus. Gallice Dacerius; adjunctis notis.
4. *Numæ Pompilii*, quam allegat Plutarchus in Coriolano p. 233. Interpretes iidem.

Numæ cum Lycurgo comparatio p. 75.

5. Vitæ *Solonis*. Vertit idem Lapus.
6. *Valerii Poplicolæ*, quæ allegatur in Coriolano p. 229. Latine idem Lapus eſt interpretatus. Gallice Dacerius.

Comparatio Poplicolæ & Solonis p. 109.

7. Vita *Themiſtoclis*. Latine vertit Lapus Florentinus.
8. *M. Furii Camilli* qui peſtilentiali lue correptus periit Anno U. C. 388. octogenario major M. Æmilio & L. Sextio COSS. Hanc quoque Lapus transtulit.

* Comparatio Camilli ac Themiſtoclis deſideratur.

9. Vita *Periclis*. Vertit latine Lapus.
10. *Q. Fabii Maximi*, qui Verrucoſus etiam & Ovicula dictus eſt. Vertit latine Gvarinus Veronenſis.

Comparatio Fabii & Periclis pag. 190. Hæ duæ vitæ conſtituerunt olim *librum decimum* l) totius operis, ut patet ex his verbis Plutarchi pag.

k) Plutarch. in Vita Pauli Æmilii p. 255. Ἐμοὶ τῆς τῶν βίων ἅψασθαι γραφῆς συνέβη δι᾽ ἑτέρους, ἐπιμένειν δὲ καὶ φιλοχωρεῖν ἤδη καὶ δι᾽ ἐμαυτὸν ὥσπερ ἐν ἐσόπτρῳ τῇ ἱστορίᾳ πειρώμενον ἀμωσγέπως κοσμεῖν καὶ ἀφομοιοῦν πρὸς τὰς ἐκείνων ἀρετὰς τὸν βίον.

l) Certum eſt longe alio ordine quam temporis Plutarchum olim has parallelas digeſſiſſe, nam Vita Demoſth. & Ciceronis conſtituebat librum quintum; Periclis & Fabii Maximi decimum. Dionis & Bruti duodecimum. Alius quoque ordo obſervatur in Lampriæ Catalogo, alius apud Photium, alius in Græcis & Græcolatinis, alius in veteribus latinis Plutarchi occurrit editionibus. Veteres quando hoc opus citant duas ſimul vitas nominant ut Laërtius IV. 4. aliquid referens è vita Syllæ: Πλούταρχος δέ φησιν ἐν τῷ Λυσάνδρου βίῳ καὶ Σύλλα.

pag. 153. Καὶ ἔτι τὸ βιβλίον δέκατον συντετάχαμεν, τὸν Περικλέους βίον καὶ τὸν Φαβίου Μαξίμου τοῦ διαπολεμήσαντος πρὸς Ἀννίβαν.

11. Vita *Alcibiadis* de quo Nepos, Justinus libro V. &c. Latine vertit Donatus Acciajolus.

12. *C. Marcii* qui à captis Coriolis fortissima Volscorum urbe dictus est *Coriolanus*. Latine vertit Gvarinus Veronensis.

Comparatio Alcibiadis & Coriolani. p. 233.

13. Vita *Timoleontis*, ducis felicissimi. Latine vertit Antonius Tudertinus.

14. *L. Pauli Æmilii.* Transtulit latine Leonardus Aretinus.

Comparatio Æmilii ac Timoleontis p. 276.

15. Vita *Pelopidæ.* Latine vertit Antonius Becaria.

16. *M. Claudii Marcelli.* Vertit Gvarinus Veronensis.

Comparatio Marcelli cum Pelopida p. 316.

17. Vita *Aristidis* cognomento justi. Vertit Franciscus Barbarus.

18. *M. Catonis Majoris*, Censorii. Idem.

Comparatio Catonis & Aristidis p. 353.

19. Vita *Philopœmenis.* Vertit Latine Gvarinus.

20. *T. Quinti Flaminii*, quæ allegatur in Catone Majore p. 343. Vertit idem Gvarinus.

Comparatio Flaminii & Philopœmenis p. 381.

21. Vita *Pyrrhi.* Vertit Leonardus Aretinus.

22. *C. Marii.* Vertit latine Gvarinus Veronensis.

† Comparatio Marii ac Pyrrhi desideratur.

23. Vita *Lysandri.* Vertit Gvarinus Veronensis.

24. *L. Cornelii Syllæ.* Vertit idem Gvarinus.

Lysandri cum Sylla Comparatio p. 475.

25. Vita *Cimonis.* Transtulit Leonardus Justinianus.

26. *Luculli.* Idem.

Comparatio Luculli & Cimonis p. 521.

27. Vita *Niciæ.* Vertit Gvarinus, & Alamannus Rinuccinus.

28. *M. Crassi.* Iidem.

Comparatio Crassi & Niciæ p. 565.

29. Vita *Eumenis Cardiani.* Vertit Gvarinus.

30. *Q. Sertorii.* Vertit Leonardus Aretinus.

Comparatio Eumenis ac Sertorii p. 596.

31. Vita *Agesilai* qui cum XLI. annos regnasset, annos natus LXXXIV. decessit. Vertit latine Simon Grynæus.

32. *Cn. Pompeji.* Vertit Antonius Tudertinus.

Comparatio Pompeji & Agesilai p. 662.

33. Vita *Alexandri* Magni. Vertit Gvarinus.

34. *C. Julii Cæsaris.* Vertit Jacobus Angelus de Scarparia.

* Comparatio Cæsaris & Alexandri desideratur.

35. Vita *Phocionis.* Vertit Lapus Florentinus.

36. *Catonis Minoris*, Uticensis. Idem.

* Comparatio Catonis ac Phocionis periit.

37. Vita *Agidis* & *Cleomenis.* Vertit latine Antonius Tudertinus, & Alamannus Rinuccinus.

38. *Tiberii & Caji Gracchorum* fratrum. Vertit Leonardus Aretinus.

Comparatio Gracchorum cum Agide & Cleomene p. 843.

39. Vita *Demosthenis* ad Sossium Senecionem. Vertit idem Aretinus, & Hieron. Wolffius in sua Demosthenis editione.

40. *M. Tullii Ciceronis.* Vertit Achilles Philerus Bochus Bononiensis.

Comparatio Ciceronis & Demosthenis. p. 886. Hæ Demosthenis & Ciceronis vitæ constituebant librum παραλλήλων quintum, ut Plutarchus ipse testatur.

41. Vita *Demetrii* Poliorcetæ. Vertit Donatus Acciajolus.

42. *M. Antonii.* Vertit Leonardus Aretinus.

Comparatio Demetrii & Antonii p. 956.

43. Vita *Dionis* Syracusani, ad Senecionem. Vertit Gvarinus Veronensis.

44. *M. Bruti*, quæ allegatur in Cæsaris vita p. 740. & fuit cum Dione totius operis liber duodecimus. p. 958. ἐν τούτῳ δὲ τῷ δωδεκάτῳ τῶν παραλλήλων ὄντι βίῳ. Transtulit latine idem Gvarinus. Hispanice Quevedo illustravit, unde non ita pridem Belgice recusa est.

Comparatio Bruti & Dionis p. 1009.

Vitæ extra parallelas.

45. Vita *Artaxerxis* Mnemonis. p. 1011. Vertit Lapus Florentinus.

46. Vita *Arati* Cliniæ F. Sicyonii, Tyrannorum hostis jurati & decies septies prætoris Achæorum, scripta ad Polycratem Sicyonium ex Arato genus ducentem, cujus filios Polycratem & Pythoclem

clem domestico hoc exemplo ad virtutem accendere Plutarchus voluit. Latine interpretatus est idem Lapus.

47. Vita *Galbæ*.

48. Vita *Othonis* Imp. Hujus & superioris versio latina incerto interprete in antiquis editionibus occurrit. Transtulit Franciscus Philelphus.

49. Vita *Homeri*, Plutarcho auctori vulgo tributa, & cum Homero atque alibi sæpius edita, in editionibus Plutarchi plerisque hactenus desideratur. De ea vide si placet quæ dixi lib. II. cap. I. §. IV.

Evagoras qui Vitis Parallelis in editione Græca Plutarchi subjicitur, non Plutarchi est sed Isocratis. Exstat & in antiquis latinis Plutarchi editionibus è versione Gvarini Veronensis.

Annibalis & *Scipionis* Africani vitæ quæ in antiquis latinis editionibus Plutarchi exstant, à *Donato Acciajolo* compositæ, non ut fingit titulus è Græco versæ sunt.

Perierunt autem à Plutarcho scriptæ, & jam Photii * ut videtur tempore periisse videntur:

Vita *Herculis*, Lampr. & Plutarch. in Theseo p. 14.

Epaminondæ Plutarch. in Pyrrho p. 387. & Lampr.

Scipionis, quam memorat Plutarchus in Gracchis p. 834. & 839.

Augusti, *Tiberii*, *Claudii*, *Caji Cæsaris* (è qua videntur petita quæ de Julio Cano amicos de statu animæ post mortem monente refert Syncellus p. 330.) *Neronis* ac *Vitellii*. Lampr.

Hesiodi Lampr. *Pindari*. Lampr. & Sopater apud Phot.

Cratetis Cynici, ut præter Lampriam testatur Sopater apud Phot. & Julianus Orat. VI. p. 200. & *Daiphanti* prætoris Phocensium quam allegat Plutarchus ipse de virtutibus mulierum p. 244. usus etiam Sopater apud Photium Cod. 161.

* Photius Cod. 245. refert nonnulla è Plutarchi vitis Dionis & Bruti, Demosthenis & Ciceronis, Phocionis & Catonis minoris, Alexandri & Cæsaris, Eumenis & Sertorii, Demetrii & Antonii, Pyrrhi & Marii, Arati & Artaxerxis, Agidis & Titi, quæ omnes exstant. Sopater vero apud eundem Photium Cod. 161. p. 177. seq. in decimo Eclogarum libro usus est Plutarcho de vita Niciæ, Alcibiadis, Themistoclis, Thesei, Lycurgi, Solonis, Alexandri, Cimonis, Lysandri, Demosthenis, Periclis, Pelopidæ, Phocionis & Aristidis: Inque libro undecimo vita Epaminondæ, Dionis, Agesilai, Agidis & Cleomenis, Eumenis, Philopœmenis, Timoleontis, Arati, & Pyrrhi quæ itidem omnes editæ circumferuntur. At in nono præter vitas Demetrii & Bruti quas habemus, adhibuit vitas Cratetis, Daiphanti & Pindari quæ interciderunt.

Aristomenis. Lampr.

Arati (Poetæ fortassis.) Lampr.

Franciscus Petrarcha quoque testatus est Plutarchum in vitis parallelis *Platoni* & *Aristoteli* contulisse *M. Varronem* & *Homero Virgilium*, quod unde hauserit nescire se fatetur Rualdus in Plutarchi vita pag. 66. quem de vitis Plutarchi differentem vide cap. 17. seq. 19. & 25. seq. Equidem Platonis & Aristotelis vitæ in antiquis Plutarchi editionibus latinis exstant sed scriptæ à Gvarino, uti vita Caroli M. ab Acciajolo composita, & Cornelii Nepotis Atticus.

Promisit etiam Plutarchus vitam *Leonidæ* Spartanorum Regis lib. de Herodoti malignitate p. 866.

Metelli in Mario p. 423.

Plutarchi exemplo alii etiam parallela ejusmodi scripsere ut *Amyntianus* qui M. Antonini temporibus floruit, & Photio Cod. VI. teste scripsit vitas parallelas Dionysii & Domitiani, Philippi Macedonis & Augusti Imp. Nostra ætate *Antonius Varillasius* contulit Carolum V. cum Francisco I. Galliæ Rege, & Ludovicum XI. Galliæ cum Ferdinando Catholico Rege Hispaniarum: *Evremonius* Alexandrum cum Cæsare, Condeum Ducem cum Turennio, & Tragicos cum Cornelio Racinum. *Renatus Rapinus* comparavit inter se Ciceronem & Demosthenem, Homerum & Virgilium, Thucydidem Liviumque: *Franciscus Blondellus* Pindarum cum Horatio, & nuper denique *Richardus* ** Abbas Gallus Ximenium ac Richelium Cardinales &c.

IV. Ut Tomus prior operum Plutarchi editionum Græco-latinarum Vitas cum versione Herm. Cruserii, ita posterior moralia cum versione Gvil. Xylandri, complectitur, hoc ordine:

50. Περὶ παίδων ἀγωγῆς sive de liberis educandis, quod opusculum præter rem spuriis accenset Rualdus cap. 20. vitæ Plutarchi. Frequentissime seorsim excusum, à variis translatum notisque illustratum prodiit, & cum orationibus quibusdam Isocratis editum ut dixi lib. II. cap. XXVI. p. 851. Prodiit etiam ex *Georgii Sylvani* editione Londini 1685. 12. & cum versione & scholiis *Francisci Fabricii* Antvverp. 1663. 8. Vertit præterea Gvil. Plantius Francof. 1574. 4. Editiones Hermanni Rayani, Marci Beumleri, Theodori Vietoris recen-

** Confer Acta Erud. A. 1706. p. 85. seq.

recenſet Draudius p. 1025. ibidem meminit ſcholiorum Suffridi Petri, Leovardienſis. Græce, Lat. Ital. Gallice & Germanice junctim edidit Georg. Joach. Stuppius Gelhuſanus Francof. 1599. 8. Ex interpretatione Gvarini Veronenſis fuit in Bibl. Iſ. Voſſii.

51. Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν, ſive de ratione audiendorum utiliter vel legendorum Poëtarum p. 14. ad M. Sedatum, liber ſcriptus in gratiam Soclari ſui & Cleandri qui Sedati filius erat. Hunc librum ex verſione ſua edidit etiam *Hugo Grotius* & cum Baſilii libro ſimilis argumenti & poëticis excerptis ex Stobæo præfixit Pariſ. 1623. 4. Cum notis Chriſtiani Guntheri prodiit Lipſ. 1689. 8. Georgii Weiſſii Jen. 1672. 8. Meminit inter Plutarchi ſcripta Sopater apud Photium Cod. 161. In Lampriæ catalogo non memorantur niſi forraſſis num. 101. ubi poſt librum περὶ τοῦ ἀκούειν τῶν φιλοσόφων in MSto vacuum ſpaatium eſt - - - - - - - ἀκούειν. ſupplendum ſit πῶς δεῖ ποιημάτων, vel in eod. indice num. 208. Περὶ ποιημάτων τίς ἡ αὐτῶν ἐπιμέλεια. Cum Grotii verſione notisque ſuis recudi curavit Jo. Potterus V. C. Oxon. 1694. 8.

52. Περὶ τοῦ ἀκούειν ſive quomodo audiendi ſint qui recta præcipiunt p. 37. liber utiliſſimus ad Nicandrum juvenem, qui jam virilem togam ſumſerat, quod fiebat initio anni duodevigeſimi ætatis. Integer titulus apud Lampriam num. 100. eſt περὶ τοῦ ἀκούειν τῶν φιλοσόφων.

53. Πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου quomodo adulator ab amico internoſci poſſit, ad Antiochum Philopappum. Sopater apud Photium Cod. 161. Lampr. num. 88. Liber verſus etiam ab Eraſmo Venet. 1518. 8. Baſil. 1520. 4. & T. 8. Opp. Gallice ab Antonio du Saix. Anno 1537. 8.

54. Πῶς ἄν τις αἴσθοιτο προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ quomodo quis ſuos in virtute profectus ſentire queat p. 75. *Lampr.* num. 86. & Sopater loco laudato. Liber Soſſio Senecioni inſcriptus disputat adverſus Stoicorum ſententiam peccata non eſſe æqualia.

55. Πῶς τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο, illuſtrando dicto Xenophontis, quod ſapiens debeat ex inimicis etiam utilitatem capere. Ad Cornelium Pulchrum. p. 86. Lampr. n. 127. Sopater apud Photium cod. 161. Vertit etiam Eraſmus Venet. 1518. 8. Baſil. 1520. 4. & T. 8. Opp. item Jo. Rainoldus Lond. 1619. 12. hunc librum laudat Cardanus lib. 3. c. 13. de utilitate ex adverſis capienda. Exſtat & Græ-

ce atque latine in Casp. Dornavii Amphiteatro sapientiæ Socraticæ T. 2. p. 104. seq. Gallice transtulit Antonius du Saix. A. 1537. 8. De eodem argumento adeundus Chrysostomus homilia III. de Davide & Saule T. 2. p. 869. Augustinus lib. 1. contra Academicos cap. 1. Boëthius Consolatione Philos. lib. 2. prosa 8. Rogeri de Rabutin liber Gallice editus Paris. 1694. 12. Jo. Christophori Becmanni V. C. Exercitatio cui titulus: *felices injuriæ.*

56. Περὶ πολυφιλίας sive non esse expetendam multitudinem amicorum p. 93. In Lampria num. 82 memoratur liber περὶ φιλίας ad Bithynicum, & num. 130. περὶ φίλων χρήσεως. Sed ab utroque videtur hic diversus fuisse, in quo πολυφίλους confert scorto quod ut est apud Ennium

Alium tenet, alii nutat, alibi manus
Est occupata, alii perpellit pedem,
Alii anulum dat spectandum à labris.

Scythæ apud Lucian. in Toxari p. 58. T. 2. ὅστις ἂν πολύφιλος ᾖ ὅμοιος ἡμῖν δοκεῖ ταῖς κοιναῖς ταύταις καὶ μοιχευομέναις γυναιξί. Aristoteles IX. 10. Nicomach. οἱ πολύφιλοι καὶ πᾶσιν οἰκείως ἐντυγχάνοντες οὐδενὶ δοκοῦσιν εἶναι φίλοι. Latine vertit hunc Plutarchi librum ante Xylandrum Luscinius.

57. Περὶ τύχης sive de fortuna libellus p. 97. refellit dictum Theophrasti à Cicerone etiam memoratum quinto Tusc. *Vitam regit fortuna, non sapientia*, Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ' οὐκ εὐβουλία.

58. Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας sive de virtute & vitio, sive de perpetua malorum miseria & proborum felicitate p. 100.

59. πρὸς Ἀπολλώνιον παραμυθητικὸς sive consolatio pulcherrima ad Apollonium filio orbatum. p. 100. Diversa ab hac est Consolatio quæ in Lampriæ catalogo memoratur num. 109 πρὸς Ἀσκληπιάδην. Latine vertit *Jo. Leunclavius* ap. Oporin. 8. 1593. 8. addita nova similis argumenti commentatione.

60. Ὑγιεινὰ παραγγέλματα sive de sanitate tuenda dialogus post Titi Imp. obitum scriptus, in quo colloquuntur Moschion & Zeuxippus p. 122. Sopater apud Phot. Cod. 161. & Lampr. num. 93. Vertit m. Erasmus Basil. 1520. 4. & T. 8. Opp.

61. Γαμικὰ παραγγέλματα sive conjugalia præcepta ad Pollianum & * Eurydicen p.138. Lampr. num. 113. & Sopater loco laudato p.177.

62. Ἑπτὰ σοφῶν συμπόσιον sive convivium VII. sapientum p.146. Lampr. num. 108. vertit & Gvil. Plantius Francof. 1574. 4. Danielis Clasenii commentarius prodiit Magdeb. 1649. 4.

63. περὶ δεισιδαιμονίας sive de superstione, quod Atheismus illo tolerabilior sit. Apud Lampriam num. 150. περὶ δεισιδαιμονίας πρὸς Ἐπίκουρον. Sed videntur separanda esse verba πρὸς Ἐπίκουρον. Gallice vertit *Janaquillus Faber*, & cum dissertatione de Romuli vita edidit Salmurii 1666. 12. Ex hoc libro Plutarchum in Atheismum propensiorem fuisse nescio an satis æque colligit Petrus Molinæus libro de Dei cognitione p. 81. seq. Sane Atheismum quemlibet ** in se superstitione quacunque meliorem esse, nemo sanus dixerit: neque hoc usquam facit Plutarchus, qui contrarium disertis verbis docet libro quod non svaviter possit vivi secundum Epicurum p. 1101. & 1104. Cum enim & superstitio & Atheismus ambæ res sint pessimæ & turpissimæ, & superstionis præsertim sint quodammodo innumerabiles gradus, saltem non fert Plutarchus eos qui atheismum faciunt ἀπολόγημα δεισιδαιμονίας, ut loquitur libro de discrimine amici & adulatoris p. 66. Dantur enim genera quædam superstionis tam flagitiosa, ut in DEUM æque injuria sint quam Atheismus ipse, & gravius bellum etiam indicat honestati, virtuti & societati humanæ, non quam Atheismus universe ex principiis suis deducens consecutiones omnes, malitiamq; suam exserens, sed quam Atheismus nonnullorum hominum in sola speculatione falsissima acquiescentium, & naturæ bonitate non admittentium errorem hunc in actiones integrū suas influere. Ita κακοπιστίαν χείρονα τῆς ἀπιστίας pronunciavit Epiphanius T. 2. p. 13. & Arnobius lib. V. p. 151. *rectius multo, Deos non credere quam tales.* adde lib. IV. p. 148. & innumera hujus

* Hanc Eurydicen Plutarchi filiam fuisse suspicabatur Jonsius, qua de sententia vide sis quæ dixi supra §. 1. nota e.

** Bodinus Colloqv. Heptaplomere MS libro V. *Superstitio quantacunque sit, quovis Atheismo tolerabilior est. Nam qui superstitione aliqua obligatur, hunc Numinis metus in officio quodammodo & Naturæ legibus continet, Atheum vero qui nihil nisi testem metuit aut judicem, ad omnia scelera proclivi lapsu ruere oportet. Ac tametsi actionum humanarum præstantiam sapientissimus quisque non solum finibus ipsis metitur, verum etiam omnibus partibus & causis, scilicet efficienti, forma, subjecto, fine: summam tamen ac præcipuam causam omnium actionum ipso fine dijudicat.*

jus generis à Clariss. Bælio collecta fervido sententiæ Plutarchi latius etiam acceptæ martyre in Cogitationibus de Cometis, earumq; continuatione & in Voluminibus quæstionum provincialium.

64. Ἀποφθέγματα βασιλέων καὶ στρατηγῶν ad Trajanum Imp. pag. 172. Lampr. num. 106. ἀποφθέγματα ἡγεμονικὰ, στρατηγικὰ, τυραννικά. Memorat & Sopater apud Phot. Cod. 161. qui hæc Apophthegmata βασιλέων καὶ στρατηγῶν distinguit ab alio Plutarchi libro cui titulus ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα. Præfixum Apophthegmatis anteloquium & opus ipsum κίβδηλον esse putat Rualdus in vita c. 21. nec unquam Plutarchi nervos vel sanguinem nedum colorem deprehendi in illo, itaque videri vel προγύμνασμα filii Plutarchi vel ex variis pannis consutum. H. Stephanus 1568. 12. edidit apophthegmata Græca Regum & Ducum Philosophorum & aliorum quorundam ex Plutarcho & Laërtio Gr. L. Multa etiam ex Plutarcho versa in opere Apophthegmatum Erasmiano quod prodiit Basil. 1531. 4. postea sæpe sub Manutii quoque & aliorum nominibus recusum. De Machiavello Menagius in Menagianis T. 2. p. 96. *un Manuscrit des Apophthegmes des anciens de Plutarque étant tombé entre les mains de Machiavel, il en prit ce qui lui plût d'avantage, & ne croyant pas qu'une simple traduction lui fit assez d'honneur dans le monde, il entreprit la vie de* Castruccio Castracani, *& là il mit dans la bouche de son heros la plus part des bonnes choses que Plutarque rapporte des anciens.*

65. Apophthegmata Laconica ordine Alphabetico digesta p. 208. & Instituta Laconica p. 236. Lacænarum Apophthegmata p. 240. Ἀποφθέγματα καὶ ἐπιτηδεύματα Λακωνικά. Lampr. num. 160.

66. Γυναικῶν ἀρεταί p. 242. s. de virtutibus mulierum ad Cleam eruditam fœminam atque ut p. 243. ait Plutarchus, πολλοῖς βιβλίοις ἐντυχοῦσαν. Lampr. num. 124. ἐν ἄλλῳ δ', πῶς δεῖ ζῆν γυναῖκα πρὸς ἄνδρα. Hujus magnam partem Polyænus suo strategematum operi inseruit. Laudat & anonymus περὶ ἀπίστων scriptor cap. VIII. Gallice vertit Dionysius Sylvester (Sauvage) Lugd. 1546. 8.

67. Ῥωμαϊκά sive Quæstiones Romanæ p. 263. quibus rationem reddit Plutarchus de variis ritibus priscis apud Romanos olim receptis, seorsim editæ & notis illustratæ sunt à Boxhornio Lugd. B. 1637. 4. sed admodum juvene, unde postea hoc opus vix pro suo agnovit, recusa tamen Boxhornii editio in T. 5. thesauri antiquitatum Romanorum Græviani. Κεφάλαια ῥωμαϊκὰ à Plutarcho in Camillo αἰτίαι

ῥωμαϊ-

ῥωμαϊκὰ dicuntur p.138. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ περὶ αἰτιῶν Ῥωμαϊκῶν ἐπιμελέστερον διήγηται. ita & Lamprias n. 135. Meminit quoq; Plutarchus in Romulo pag.26. περὶ ὧν ἐπιπλέον ἐν τοῖς αἰτίοις εἰρήκαμεν. & in parallelis minoribus pag.315. ὡς ἐν δευτέρῳ αἰτιῶν. Meminisse videtur & Arnobius lib. V. p.168. *nec myrteas fas sit inferre verbenas, sicut suis scribit in causalibus Plutarchus.* Ita enim legunt nonnulli pro *Putas* quod habent Codices vetusti. Et sane Plutarchus pag. 268. rationem reddit cur matronæ sacello bonæ Deæ myrtum non inferrent. Sed potuit eadem tradere quoque *Butas* quidam quem non minus atque Callimachum, Dionysium Corinthium aliosque αἴτια hujusmodi scripsisse notavi lib.III. cap.19. p.482.

68. Ἑλληνικά sive Quæstiones Græcæ p. 291. In Lampriæ catalogo post αἰτίας ῥωμαϊκὰς memorantur αἰτίαι non Ἑλληνικαὶ sed Βαρβαρικαί num.136. Memorantur tamen etiam αἰτίαι Ἑλλήνων n.157.

69. Περὶ παραλλήλων Ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν sive Parallela Historiarum Gr.& Romanar. pag.305. Alius cujusdam Plutarchi multo recentioris esse ait *Is. Vossius* pag. 46. ad Melam, sed memorat etiam Lamprias num. 126. διηγήσεις παραλλήλους Ἑλληνικὰς καὶ Ῥωμαϊκάς. Et αἴτια sua laudat auctor p.315. Quod vero ex numerorum ratione Vossius probare conatur Lampriæ libello titulum διηγήσεων esse intrusum, probaret aliquid si doceret numeros esse ab ipso Lampria non à librario vel editore. Meminit etiam Stobæus.

70. Περὶ τῆς Ῥωμαίων τύχης sive de fortuna Romanorum p.316. Lampr. n. 165. multum virtuti, sed fortunæ etiam plurimum debere res Romanorum disputat.

71. Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης ἢ ἀρετῆς λόγοι α, β', pag. 326. libri 2. de Alexandri M. fortuna & virtute. Lampr. n. 166. & 176. Cum versione Gvil. Budæi Arriano de expeditione Alex. subjecti sunt in editione Vulcaniana. Duabus hisce dissertationibus (in extremo ut videtur mutilis) ostendit non fortuna sed virtute magnum fuisse Alexandrum. Dissertatio una vel plures à Plutarcho præmissa de eo quod fortuna Alexander magnus fuerit, perierunt.

72. Πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι sive de gloria Atheniensium p. 345. Lampr. num. 186. κατὰ τί ἔνδοξοι οἱ Ἀθηναῖοι. Liber initio mutilus, quo rerum gestarum potius gloria quam scriptorum Athenienses efferuntur.

73. Περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος ad Cleam * eruditam fœminam. Lampr. num. 116. περὶ τῆς κατ' Ἶσιν λόγου καὶ Σάραπιν. Vertit etiam Suffridus Petri Lovan. 1564. 8. Frigidas in hoc libro allegorias reprehendit Samuel Parkerus de Deo p. 22. Ad hunc librum illustrandum operæ pretium est conferre Laurentii Pignorii mensam Isiacam, Marshami canonem Chronicum & Oedipum Ægyptiacum Athanasii Kircheri etsi in hoc plurima sunt obelo digna uti pluribus ostendere voluit Jacobus Vindetus vir doctiss. in notis ad hunc librum sed quæ lucem publicam non adspexerunt.

74. Περὶ τοῦ Εἰ ** τοῦ ἐν Δελφοῖς. pag. 384. Lampr. num. 115. sive de Εἰ apud Delphos, ad amicum Serapionem, eundem ni fallor quem poëtam Atheniensem memorat Plutarchus libro proximo p. 396. affirmatque poëmata scribere τοῖς μὲν πράγμασι φιλοσόφως καὶ αὐστηρῶς, δυνάμει δὲ καὶ χάριτι καὶ κατασκευῇ περὶ λέξιν ἐοικότα τοῖς Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου. Et p. 402. Διὰ σοῦ δὲ αὖθις εἰς φιλοσοφίαν ποιητικὴ κάτεισιν. Stoicus fuit ut colligas è p. 400. Vertit librum quoque Arnoldus Ferronus. Lugd. 1557. 8.

75. Περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν. p. 394. Lampr. num. 114. sive de vilitate & vitiositate versuum in plerisque oraculis & quare oracula Pythia non amplius reddat carmine. Dialogus quo Philinus Basilocli narrat colloquium Theonis cum Boëtho Geometra ab Epicuri partibus stante, Zoo, Diogeniano, Serapione poëta, & interpretibus oraculorum habitum. Neque antiquioribus ætatibus omnia oracula versibus *** edita, neque suo tempore plane desiisse Pythiam oracula reddere versibus, diserte Plutarchus testatur pag. 403. ἔνιοι δὲ χρησμοὶ καὶ νῦν κατὰ μέτρων ἐκτρέχουσιν. Ceterum negat Plutarchus Deum ipsum esse versuum auctorem sed Pythiam ejusq; interpretes. Deum tantum visa suggerere & animum ad futura videnda illustrare. Καὶ γὰρ εἰ γράφειν ἔδει, μὴ λέγειν τοὺς χρησμοὺς, οὐκ ἂν οἶμαι τοῦ Θεοῦ τὰ γράμματα νομίζοντες ἐψέγομεν ὅτι λείπεται καλλιγραφίᾳ τῶν βασιλικῶν. *Etenim si scribenda fuissent, non enuncianda oracula, non puto nos litteras Deo imputaturos fuisse, ac reprehensuros quod elegantia regias non æquarent* p. 397. adde p. 404. Termille annos viguisse Delphicum illud Oraculum scribit Plutarchus p. 408.

76. περὶ

* Vide supra num. 66.

** Eustathius ad Iliad. ε. ἰστέον ὅτι τὸ ε στοιχεῖον ει ἔλεγον οἱ παλαιοί, προστιθέντες τὸ ι. Vide & Plutarchum de Orac. defectu p. 426.

*** Cic. 2. de divinat. *Pyrrhi temporibus jam Apollo versus facere desierat.*

76. Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων ſive de oraculorum defectu p.408. Dialogus inter Demetrium Grammaticum, Cleombrotum Lacedæmonium, Ammonium, Plutarchum, Heracleonem Megarenſem, Didymum Cynicum & Philippum, dicatus Terentio Priſco. Lampr. n.87. Prodiit Adriano Turnebo interprete Pariſ. 1556. 4. & cum procemio Joach. Camerarii & notis editus eſt Lipſiæ 1576. 8. 1565. 8. Non omnia tum oracula defeciſſe, ex ipſo Plutarcho & ſuperiore ejus libro perſpicuum eſt, & variis teſtimoniis oſtendit V. C. Antonius Van Dalen libro de Oraculis. Sed ſenſim jam illa propagato per orbem Evangelio CHRISTI dilabebantur, ac ceſſabant, licet hæc Plutarchum * ratio penitus fugit.

77. Ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή ſive virtutem doceri poſſe p.439. Lampr. num. 170. περὶ ἀρετῆς vel εἰ διδακτὸν ἡ ἀρετή. Vertit & H. Stephanus: ſpuriis accenſet Rualdus c. 20. vitæ Plutarchi. Præter rem ni fallor. Virtutem doceri non poſſe, diſputaverat Plato in Menone.

78. Περὶ τῆς ἀρετῆς ſive de virtute Morali quod in affectuum rationabili moderatione non exſtirpatione conſiſtat. p. 440. Lampr. n. 70. exſtat & cum explicationibus Joach. Camerarii Lipſ. 8. vertit præterea Gvil. Plantius Francof. 1574. 4.

79. Περὶ ἀοργησίας ſive de ira cohibenda Fundano ** inſcriptus liber p.452. quem pulcherrimum vocat Gellius lib. 1. capite 26. Apud Lampriam num. 92. liber περὶ ὀργῆς memoratur. Similiter apud Photium Cod. 161. è Sopatri eclogis. Vertit & Eraſmus T. 8. Opp.

80. Περὶ εὐθυμίας ſive de animi tranquillitate ad Paccium quem improbitas miniſtrorum ſuorum perturbaverat. p.464. Lampr. n.94. vertit Gvil. Budæus.

81. Περὶ φιλαδελφίας ſive de fraterno amore ad Nigrinum & Quintum fratres qui mutuo ſe invicem amore proſequebantur. pag. 478. Lampr. num. 97. Vertit & Gvil. Plantius Francof. 1574. 4. & Thomas Naogeorgus.

82. Περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας ſive de amore prolis à natura ipſa brutis animantibus longe vero magis homini commendata. pag. 493. Vertit & Gilbertus Longolius.

83. Εἰ αὐτάρκης ἡ κακία πρὸς κακοδαιμονίαν ſive quod vitioſitas ad infelicitatem ſufficiat p. 498. vertit & Ottomarus Luſcinius.

* Confer Jo. Lightfooti Opera poſtuma p. 158.
** Hic fortaſſis Minicius Fundanus ProCOS. Aſiæ ſub Hadriano de quo Marqv. Gudius ad Vet. Inſcript. Gruteri p. MXIV. 6.

84. πότερον τὰ τῆς ψυχῆς ἢ τὰ τοῦ σώματος πάθη χείρονα, quod animi quam corporis longe pejores sint morbi. p. 500. Lampr. n. 196. Vertit & Erasmus Basil. 1520. 4. & T. 8. Opp. item Jo. Rainoldus Lond. 1619. 12. male à Rualdo p. 38. c. 19. vitæ Plutarchi num. 123. refertur inter ea quæ Lamprias memorat Plutarchi deperdita.

85. περὶ ἀδολεσχίας sive de garrulitate p. 502. Lampr. num. 91. Sopater apud Phot. cod. 161. vertit & Thomas Naogeorgus. Præterea Ludovicus Russardus Lugd. 1554. 8. testatus hunc librum adeo probatum viro eximio Francisco Hospitalio, ut penitus ediscendum & nunquam de manibus deponendum judicaret. Ex versione & cum scholiis Joannis Caselii viri doctissimi lucem vidit Rostoch. 1589. 4.

86. Περὶ πολυπραγμοσύνης de cujus vocabuli significatione vide Gellium XI. 16. ubi hujus libri meminit. Meminit etiam Lamprias n. 96. Græce separatim bis edidit Jo. Caselius Rostoch. 1588. 4. & Helmst. 1590. 8. & è latina versione sua cum notis. ibid. 1595. 4. In Græcolat. editione Plutarchi legitur cum Xylandri versione p. 515. Transtulit quoq; Erasmus Basil. 1520. 4. & Tomo VIII. Opp. Memorat præterea Lamprias num. 146. librum Plutarchi περὶ περιεργίας, quod est genus curiositatis ineptæ atque inutilis, uti πολυπραγμοσύνη exitiosæ ac molestæ.

87. περὶ φιλοπλουτίας sive de divitiarum cupiditate p. 523. Lampr. n. 199. Vertit etiam Erasm⁹ Basil. 1520. 4. & Tom. VIII. Opp. Sopatro apud Photium Cod. 161. memoratur liber Plutarchi περὶ πλούτου.

88. περὶ δυσωπίας Lampr. num. 95. & Sopater apud Photium Cod. 161. ubi inscribitur περὶ δυσωπίας λόγου. de immoderata & vitiosa verecundia qua vel ab utilibus aut honestis impediri, aut ad noxias & honestas actiones compelli nos temere patimur. p. 528. Exstat hic liber lectu dignissimus latine versus etiam à Jo. Cæsario Consentino & ab Erasmo T. 8. Opp.

89. περὶ φθόνου καὶ μίσους. de odio & invidia & utriusque differentia. p. 536. Vertit & H. Stephanus.

90. περὶ τοῦ ἑαυτὸν ἐπαινεῖν ἀνεπιφθόνως sive ad Herculanum liber, qua quis ratione se ipsum citra * invidiam laudare possit. pag. 539. Lamprias. n. 84. vertit & Thomas Naogeorgus.

91. πε-

* Cicero de haruspicum responsis: *Potest quisquam vir in rebus magnis cum invidia versatus, satis graviter contra inimici contumeliam sine sua laude respondere?*

91. περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Sopater apud Phot. Cod. 161. Lamprias num. 90. De sera Niminis vindicta Dialogus Cynio inscriptus & initio mutilus in quo colloquuntur Patrocles, Timon, Olympianus & Plutarchus pag. 548. Initio pro ὁ ἐπίκουρος malim legere ὁ ἐπικούρειος. Ceterum in hoc dialogo sive libro si pro Diis Deum rescribas plurima invenies digna quæ à Christiano dicantur, ut ait Grotius pag. 128. de satisfactione CHRISTI adversus Socinum. Vertit & Bilibaldus Pirckeimerus. De eodem argumento conferes ubi lubebit Casparis Barthii Adversaria p. 2906. seq. & Acacii Enenkelii Sejanum.

92. περὶ εἱμαρμένης sive de fato liber (extrema parte mutilus) ad Pisonem quem φίλτατον vocat p. 568. Differit autem de fato ex mente Platonis, non quatenus οὐσία sed quatenus ἐνέργεια est & res non particulatim sed καθόλου instar legis dirigit & sub certis conditionibus definit ita ut contingentibus & libero arbitrio locum relinquat & casui fortunæque: tota vero Divinæ subsit providentiæ. E versione Hugonis Grotii hic liber exstat in Philosophorum sententiis de fato quas magnus hic vir congessit. Libros 2. hujus argumenti memorat Lamprias. num. 56.

93. περὶ τοῦ Σωκράτους δαιμονίου * dialogus de genio Socratis pag. 575. 580. seq. Lampr. num. 67. Vertit præter Xylandrum Thomas Naogeorgus.

94. περὶ φυγῆς de exsilio æqua mente tolerando ad amicum qui Sardibus patria sua exsulabat. pag. 599. Lampr. n. 99. Vertit & Angelus Barbatus.

* δαιμόνιον vocant itidem alii, ut Aristides T. 3. pag. 36. Apulejus *Deum* Platone ipso præeunte. Atque ut vel è Polluce notum est, δαίμονες Græcis scriptoribus sunt Spiritus etiam boni, & Platoni summus DEUS μέγιστος Δαίμων. Bonum angelum fuisse illum Socratis genium, præter Plutarchum, Proclum, aliosque veteres vix dubitarunt è Christianis Ficinus, Campanella, Augustinus Steuchus & in Hist. Philosophica Anglice edita Tho. Stanleius, quibus suffragatus nuper est amicus noster Godfridus Olearius in pereruditа diatriba de hoc argumento edita Lipsiæ 1702. Fateor tamen verisimillimam mihi videri eorum sententiam quibus mens provida Socratis ejus fuisse genius creditus fuit. Nam ut Plato in Timæo, τὸ δὴ περὶ τοῦ κυριωτάτου παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἴδους διανοεῖσθαι δεῖ τῇδε, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα Θεὸς ἑκάστῳ δέδωκε τοῦτο. Dio Chrysost. IV. de regno p 71. ὁ δὲ ἴδιος ἑκάστῳ νοῦς οὗτός ἐστι δαίμων τοῦ ἔχοντος ἀνδρός. Porro Socratis exemplo genios sibi adesse gloriati sunt Constantius Imp. apud Ammian. XXI. 14. ac recentiore ætate Cardanus, Campanella, Niphus, Postellus, Hermolaus Barbarus, Jo. Picus, Ascolus, Bodinique quidam amicus teste H. Moro in antidoto adversus Atheismum, & Bodinus ipse ut traditum Francisco Pithœo in Pithœanis.

95. παραμυθητικὸς πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα sive Consolatio ad uxorem Timoxenam morte filiolæ cognominis afflictam, quam post filios duos unum natu maximum & alterum Chæronem amiserat altero postquam nata fuisset anno. p.608. Lampr. num. 110. Vertit & latine *Robertus Britannus.* Gallice *Stephanus Boëtius* Paris. apud Fed. Morellum 1572. 8. cum Xenophontis Oeconomico.

96. Συμποσιακῶν προβλημάτων sive convivalium quæstionum libri IX. ad Sossium Senecionem civem suum Chæronensem. p.612. Lampr. num. 183. περὶ προβλημάτων. Octo libros memorat Sopater apud Phot. Cod. 161. sed octo prioribus qui singuli decades singulas quæstionum continent (vide pag. 697. & 736.) nonum deniq; librum subjunxit Plutarch⁹ quindecim quæstiones & sermones Athenis in Museis habitos complexum. Allegat hos libros Gellius. Macrobius quoque pleraque ex his in librum septimum retulit suorum Saturnalium. Decades quinque problematum Plutarchi ex Hadriani Junii versione cum ejus scholiis lucem viderunt Lugd. in 8. & in H. Stephani editione latina Plutarchi.

In quæstionibus Convivalibus colloquentes inducuntur:

Agemachus.
Agias.
Alexander Epicureus.
Alexio, Plutarchi Socer. p. 701. D.
Ammonius, στρατηγὸς Athenis.
Antipater.
Apollonides ὁ τακτικός. p. 650. F.
Apollophanes Grammaticus pag. 684. E.
Aristænetus Nicænus. p. 656. A.
Aristo (Ἀρίστων & Ἀρισίων scriptum invenio.)
Aristodemus Cyprius.
Athryilatus Thasius, Medicus. p. 651. A.
Aytobulus (Plutarchi F.) cujus nuptiæ memorantur. p. 666. D.
Boëthus Epicureus. p. 673. C.
Cæsernius, Flori γαμβρός. 702. E.
Cajus Flori γαμβρὸς. 682. F.
Callistratus Amphictyonum ἐπιμελητὴς in Pythiis 704. C. filius Leonis 705. B. Sophista 667. D.
Caphisus Theonis F.
Chæremonianus Trallianus. pag. 641. B.
Cleomenes Medicus. p. 694. F.
Crates Thessalus. p. 639. B.
Crato Plutarchi γαμβρός. p. 620. A.
Diogenianus Pergamenus.
Dionysius Melitensis p. 744. F.
Dorotheus Rhetor. p. 665. A.
Empedocles p. 728. D.

Era-

Timo

97. Ἐρωτικός Amatorius dialogus de honesto amore conjugali præferendo turpibus pæderastarum libidinibus. p.748. Lampr. n. 105. vertit & Arnoldus Ferronus Lugd. 1557. 8. In hoc libro verecundiam per alia scripta tam diligenter à Plutarcho servatam desiderat Rualdus in ejus vita cap. XXVIII.

98. Ἐρωτικαὶ διηγήσεις sive quinque amatoriæ narrationes p. 771. quæ latine etiam versæ exstant ab Angelo Politiano T. 2. Opp. Lampr. n. 210. ἐν ἄλλῳ πρὸς τοὺς ἐρῶντας, qui posterior titulus præsenti libro minus congruit. Μυθικὰ διηγήματα vocat Julianus Orat. VII. pag. 227.

99. Ὅτι μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι δεῖ τὸν φιλόσοφον διαλέγεσθαι quod maxime cum Principibus viris Philosopho sit disserendum s. Principi cum Philosopho frequentissime colloquendum esse pag. 776. Vertit etiam Erasmus Venet. 1518. 8. Basil. 1520. 4. & T. 8. Opp. Rualdo capite 20. vitæ Plutarchi inter dubia vel spuria scripta refertur.

100. πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον sive de Principe indocto sive de doctrina Principum pag. 779. Vertit etiam Erasmus ibid. seorsim prodiit Argent. 1598. 8.

101. Εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον num seni & quomodo gerenda sit Resp. ad Euphanem amicum ætate jam profectum & muneribus publicis fungentem p. 783. Lampr. n. 73.

102. πολιτικὰ παραγγέλματα sive præcepta regendæ Reipublicæ ad Menemachum virum nobilem. p.798. Sopater apud Phot. cod. 161. & Lampr. n. 102. valde laudantur à Naudæo in Bibliograph. Polit. Meminit Plutarchus ipse in limine scripti de usu capiendo ex inimicis. Vertit præter Gvil. Xylandrum Nicolaus Saguntinus, cujus versio occurrit in edit. latina H. Stephani.

103. περὶ μοναρχίας καὶ Δημοκρατίας καὶ ὀλιγαρχίας, brevis disputatio. p.826.

104. περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι sive de vitando ære alieno. p.827. Lampr. n. 203. Gallice vertit *Antonius du Moulin* Lugd. 1546. 8.

105. Vi-

105. Vitæ X Oratorum: Antiphontis pag. 832. Andocidis, 834. Lysiæ, 835. Isocratis 836. (hæc quibusdam ὑποβολιμαῖα * videtur, quia nonnulla aliter narrat quam Plutarchus in aliis scriptis. Vide Rualdum in vita c. 20.) Isæi, 839. Lycurgi, 841. Demosthenis, 844. Hyperidis 848. & Dinarchi 850. Conferendæ cum Photii excerptis cod. 259. seqq. ex quibus non pauca suppleri & corrigi poterunt. Ceterum Oratorum illorum omnium fere orationes saltem aliquæ ætatem tulerunt, quarum editionibus vita unius cujusque ex Plutarcho præfigi solet. Vide si placet quæ dixi lib. II. cap. ult. Plutarchi esse negat Gaddius T. 1. p. 175. levibus quibusdam argumentis. Memorantur à Lampria n. 40. Vertit Robertus Britannus.

106. Ἐπιτομὴ τῆς συγκρίσεως Μενάνδρου καὶ Ἀριστοφάνους pag. 853. Lampr. num. 119. Menandrum Aristophani longe præfert Plutarchus. Phrynichus vero Plutarchum reprehendit quod usus sit voce minus Attica ** συγκρίσεως, licet constat nec Dionysium Halicarnasseum nec alios optimos scriptores ab illa abstinuisse. Aristophanem adversus Plutarchi criminationes in singulari diatriba defendit Nicodemus Frischlinus quæ Comœdiis Aristophanis cum latina Frischlini Metaphrasi Francof. 1586. 8. editis præmittitur.

107. Περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας sive de Herodoti malignitate ad Alexandrum quendam p. 854. Lampr. n. 120. Hoc libro ultus est Plutarchus ignominiam patriæ suæ Bœotiæ ab Herodoto inustam.

108. Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις p. 874. de placitis Philosophorum Physicis, utile & succinctum compendium libris V. licet *insaniunt*, inquit Xylander, *qui his libris lectis scire se putant quid de quaque in iis proposita re senserint Philosophi.* Lampr. περὶ τῶν ἀρεσκόντων φιλοσόφοις φυσικῆς ἐπιτομῆς βιβλία ε. num. 59. & περὶ φυσικῶν ἀρεσκόντων num. 185. & φυσικὴ ἐπιτομὴ 173. Hi libri conferendi sunt cum opere quod exstat sub titulo Historiæ Philosophicæ *Galeni.* Unum enim idemque scriptum est, sed neutrum integrum. Alterum vero ex altero emendari & suppleri potest ut notavit Jo. Jonsius de scriptoribus Historiæ Philosophicæ p. 268. Seorsim hoc opus prodiit Græce & latine ex versione Gvil. Budæi Basil. 1531. 4. apud Hervagium. περὶ τῶν ἀρεσκόντων φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων citatur ab Eusebio lib. XIV. præpar. p. 747. 753. & XV. p. 836.--852. Cyrillus 2. contra Julian. p. 51. ἔφη γὰρ περὶ αὐτῶν ἰσχνὸς ὢν ἄγαν

* Etiam de aliis horum decem Oratorum vitis dubitat Jonsius III. 6.

** Confer Clariss. Grævii notas ad Solœcistam Luciani T. 2. p. 743. seq.

ὁ Πλούταρχος ἐν πρώτῳ βιβλίῳ Φυσικῶν δογμάτων συναγωγῆς. & pag. 46. Πλούταρχος τοίνυν ἀνὴρ τῶν παρ' αὐτοῖς οὐκ ἄσημος γεγονὼς ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῆς τῶν Φυσικῶν δογμάτων συναγωγῆς. Aëtium, Plutarchum & Porphyrium περὶ ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις allegat Theodoritus 2. Therapevt.

109. Αἰτίαι Φυσικαί ſive liber naturalium quæſtionum pag. 931. Lampr. num. 206.

110. Περὶ τοῦ ἐμφαινομένου προσώπου τῷ κύκλῳ τῆς σελήνης ſive de facie in orbe Lunæ p. 920. Dialogus initio mutilus & hinc inde mancus, in quo colloquuntur Sylla Carthag., Apollonides, Lucius Pythag. Pharnaces, Theon, Ariſtoteles junior, Menelaus Mathemat. & Lampr. Plutarchi frater. Meminit filius Lamprias n. 71. περὶ τοῦ ἐν τῇ σελήνῃ φαινομένου προσώπου. Confer magni Kepleri Aſtronomiam lunarem Francof. 1634. 4. editam p. 87. In hoc libro Antipodes dari inficiatus eſt Plutarchus, ut notavit vir illuſtris doctrinæ Jobus Ludolfus pag. 559. commentarii ad Hiſt. Æthiopicam ὁμψήφους ei producens Æthiopas ſuos & veteres pleroſque Chriſtianos ut Lactantium, Auguſtinum &c.

111. Περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ de primo frigido ſive prima frigoris cauſa, ad Favorinum. p. 945. Lampr. num. 89. *Fundamenta ſimilis Parmenidianæ de principiis opinionis in hoc libro jacta videntur, qui videtur ex aliquo tractatu qui Plutarchi tempore extabat deſcriptus & deſumptus. Habet enim non pauca & acutiora & firmiora quam ſolent eſſe auctoris ipſius qui ea vulgavit.* Hæc Baco de Verulamio in Philoſophia Parmenidis, Teleſii & Democriti p. 238.

112. Περὶ τοῦ πότερον ὕδωρ ἢ πῦρ χρησιμώτερον, aquane an ignis ſit utilior p. 955. Lampr. num. 194. ὅτι ἔδοξεν Ἡρακλείτῳ πρότερον (πότερον) χρησιμώτερον πῦρ ἢ ὕδωρ, unde hoc male à Rualdo inter deperdita refertur c. 19. p. 38. Idem cap. 20. vitæ Plutarchi non valde gravibus motus argumentis librum de aqua & igne ſpuriis accenſet.

113. Πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἐνύδρια. Dialogus de ſolertia animalium probans aquatilia hac in parte terreſtribus neutiquam cedere p. 959. Lampr. num. 143. Cum latina Sim. Grynæi verſione prodiit Baſil. 1534. 8. Gallice vertit Arnoldus Paſquet de la Rochefoucaut Pariſ. 1557. 8. Colloquuntur Avtobulus & Soclarus, tum Ariſtotimus qui χερσαῖα ſive terreſtria defendit ſuffragantibus Eubioto, Ariſtone Plutarchi ἀνεψιῷ, Æacide & Nicandro;

dro: præterea Phædimus pugnans pro aquatilibus, adſentiente Heracleone Megarenſi & Philoſtrato Eubœenſi, & Optatus neutras partes præferens.

114. Περὶ τοῦ τὰ ἄλογα λόγῳ χρῆσθαι p. 984. *Gryllus* dialogus qui rectius inſcribitur ὅτι ὁ ἥττων τῶν ἑαυτοῦ ἐπιθυμιῶν ἥττων ἐστὶ καὶ τῶν ἀλόγων ζώων ut ait Vavaſſor p. 215. de ludicra dictione. Lampriæ videtur num. 125. innui hoc titulo: περὶ ζώων ἀλόγων ποιητικός. Sed idem n. 132. memorat & aliud: εἰ λόγον ἔχει τὰ ζῶα. Græce & latine occurrit etiam in Dornavii Amphitheatro. T. 1. pag. 359. Gallice vertit Adamus de la Planche, Toloſæ 1558. 8. Colloquuntur in hoc dialogo Ulyſſes, Circe & Gryllus in ſuem μεταμορφωθείς, neque volens iterum Ulyſſis precibus humanam formam induere. Deeſt huic libro pars poſterior de prudentia & juſtitia brutorum.

115. Περὶ σαρκοφαγίας λόγοι ſive diſſertationes duæ (quarum poſterior extrema parte eſt trunca) pro ſententia Pythagoræ qui carnium eſu abſtinere jubebat. pag. 993. 996. Vertit etiam Suffridus Petri Lovan. 1564. 8.

116. Πλατωνικὰ ζητήματα ſive Platonicæ quæſtiones p. 999. Lampr. n. 133. vertit Ludovicus Nogarola Venet. 1552. 4.

117. περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχογονίας ſive de animæ procreatione è Timæo, ad filios Autobulum & Plutarchum p. 1012. Lampr. num. 63. cum Adr. Turnebi verſione prodiit Pariſ. 1552. 4. exſtat & Gallica verſio Ludovici Regii ibid. 4. Ex eodem libro excerpta (fortaſſis à Photio) p. 1030. Etiam Paccius à Plutarcho deſideraverat ſibi ſcribi περὶ τῶν ἐν Τιμαίῳ δεομένων ἐπιμελεστέρας ἐξηγήσεως, ut teſtatur noſter in limine libri de animi tranquillitate.

118. περὶ Στωικῶν ἐναντιωμάτων commentarius de repugnantiis Stoicorum dogmatum inter ſe & cum Philoſophorum illorum vita. pag. 1033. Lampr. num. 74. exſtat etiam ex verſione Eduardi Henryſonis. Lugd. 1555. 8.

119. Σύνοψις τοῦ ὅτι παραδοξότεροι οἱ Στωϊκοὶ τῶν ποιητῶν λέγουσιν. Compendium commentarii quo oſtenditur Stoicos quam Poëtas abſurdiora docere. p. 1057. Lampr. num. 77.

120. περὶ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν πρὸς τοὺς Στωϊκοὺς ſive de communibus notitiis adverſus Stoicos eorumque paradoxa Moralia p. 1058. & Phyſica p. 1073. ſeq. Dialogus in quo colloquuntur Lamprias Plutarchi frater & Diadumenus Academicus. Meminit filius Lamprias n. 75.

121. ὅτι οὐδὲ ζῆν ἐστιν ἡδέως κατ' Ἐπίκουρον ſive non poſſe ſvaviter vivi ſecundum Epicuri decreta. Dialogus lectu digniſſimus, in quo colloquuntur Zeuxippus, Theo adhuc νέος, Ariſtoteles quidam, Ariſtodemus & Plutarchus p. 1086. Lampr. num. 81.

122. πρὸς Κολώτην ſive adverſus Colotæ Epicurei librum Ptolemæo dicatū quo contendebat, ὅτι κατὰ τῶν ἄλλων φιλοσόφων δόγματα οὐδὲ ζῆν ἔστιν, quod ſecundū aliorū Philoſophorū decreta ne vivi quidem poſſit. p. 1105. Hic liber ſive dialogus Saturnino inſcriptus in quo colloquuntur Ariſtodemus Ægienſis Academicus & Plutarchus, ſuperiori libro ab auctore fuit præmiſſus, ut ex ejusdem exordio perſpicue paret. Lampr. n. 80. πρὸς Κολώτην ὑπὲρ τῶν ἄλλων φιλοσόφων.]

123. Εἰ καλῶς εἴρηται τὸ λάθε βιώσας contra dictum Epicuri *, *qui bene latuit bene vixit.* p. 1128. Lampr. n. 168. confer Gaſſendum de Philoſophia Epicuri p. 1207. ſeq & Petrum Petitum lib. 3. Miſcell. c. 30. Vertit etiam Eraſmus Baſil. 1520. 4. & T. 8. Opp.

124. περὶ Μουσικῆς ſive de Muſica Dialogus in quo colloquuntur Oneſicrates, Soterichus Alexandrinus (de quo p. 1135.) & Lyſias p. 1131. Jam pridem eſt quod Marcus Meibomius V. C. præfat. ad veteres Muſicos teſtatus eſt quinquaginta amplius loca ad Muſicam ſpectantia in Plutarcho reſtituere, verſionesque latinam & Gallicam emendare ſe poſſe.

125. Denique in hac editione Anni 1620. & 1624. ſequitur cum Mausſaci ** verſione & notis, Plutarchi liber περὶ ποταμῶν καὶ ὀρῶν ἐπωνυμίας καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς εὑρισκομένων p. 1149 -- 1164. de fluviorum appellationibus ſive cognominibus Hydaſpe, Iſmeno, Hebro, Gange, Phaſi, Arare, Pactolo, Lycorma, Mæandro, Marſya, Strymone, Sagari, Scamandro, Tanai, Thermodonte, Nilo, Eurota, Inacho, Alpheo, Euphrate, Caico, Acheloo, Araxe, Tigride & Indo. Græce primus edidit Simon Gelenius cum Strabonis Epitome & Arriani atque Anonymi periplis. Baſil. 1533. 4. Latine vertit *Natalis Comes.* Baſil. 8. Exſtat & alia verſio *Turnebi* ſi titulo fides habenda, Mauſſacus enim Turnebi eſſe negat. Denique cum verſione *Philippi Jacobi Mauſſaci* & notis, addito Vibii Sequeſtris latini & Chriſtiani ut videtur ſcriptoris libello de fluminibus, fontibus, lacubus, paludibus, montibus, nemoribusque & gentibus ad Virgi-

* Neocli tribuit Svid. in Νεοκλῆς.

** Ejusdem Mauſſaci judicium ſive diſſertatio de Plutarchi ſcriptis præmittitur in his duabus editionibus Tomo priori operum Plutarchi. Edidit quoque librum de fluminibus cum verſione Mauſſaci & notis Jo. Hudſon. V. C. Tomo 2. Geographor. minor. Græcorum Oxon. 1703. 8.

Virgilianum filium. Tolosæ 1615. 8. Sub Plutarchi nomine citatur ab Eustathio ad Iliad. γ. pag. 381. & Odyss. τ. pag. 1854. edit. Romanæ, quæ loca Maussacum fugerunt, indicavit vero Menagius in amœnitatibus juris cap. 3. sed alterius Plutarchi esse contendit Is. Vossius ad Melam pag. 46. & Reinesius III. 13. Var. Lect. p. 556. Diversum in hoc opere stylum ab aliis notasse sibi visi sunt viri quidam docti. Parthenio itaque cujus amatoriæ narrationes exstant liber ille tribuitur à Jano Cornario in præf. ad Marcellum Empiricum. Plutarchus junior in fragmento de fluminibus vocatur ab Is. Vossio pag. 140. ad periplum ponti Euxini. Ab aliis Æliano ab aliis Antonino Liberali tributum refert Maussacus qui recte ni fallor Plutarcho Chæronensi vindicat. Huic tribuit etiam Sopater apud Photium Cod. 161. & unum eundemque esse scriptorem parallelorum minorum & libri de fluminibus multa svadent argumenta. Atqui illius libri auctor ad αἴτια sua provocat, quæ Plutarcho Chæronensi cur abjudicanda sint nemo dicet causam, cum αἴτια hæc sua alleget Plutarchus ipse in Romulo.

126. De *Poverbiis* sub Plutarchi nomine editis à doctissimo Gronovio in præfat. ad Tomum decimum Thesauri Antiquitatum Græcarum, dixi supra cap. IX. §. 2. p. 282.

127. *Epistola ad Trajanum* Imp. quæ latine exstat apud Sarisberiensem lib. V. cap. 1. Policratici non videtur mihi esse Plutarchi, sed latini scriptoris. Nam Plutarchus quidem longe modestius scribit etiam ad longe inferiores, quando illos ad virtutem hortatur. Non scripsisset igitur tam παιδαγωγικῶς ad Imperatorem ætate se non minorem. Ut lector judicet, Epistolam ipsam (brevis enim est) subjungo. Et videtur ipse de ejus γνησιότητι subdubitasse Sarisberiensis qui Epistolam producturus, *ea dicitur*, inquit, *esse hujusmodi. Plutarchus Trajano Salutem dicit. Modestiam tuam noveram non appetere principatum, quem tamen semper morum elegantia mereri studuisti. Quo quidem tanto dignior judicaris, quanto à crimine ambitionis videris esse remotior. Tuæ itaque virtuti congratulor & fortunæ meæ, si tamen recte gesseris quem probe meruisti. Alioquin te periculis & me detrahentium linguis subjectum iri non dubito, cum & ignaviam Imperatorum Roma non ferat, & sermo publicus delicta discipulorum refundere soleat in præceptores. Sic Seneca Neronis sui merito detrahentium carpitur linguis: adolescentium suorum temeritas in Quintilianum refunditur, & Socrates in pupillum suum fuisse clemen-*

tior criminatur. Tu vero quidvis rectissime geres si non recesseris à te ipso, si primum te composueris, si tua omnia disposueris ad virtutem, recte tibi procedent universa. Politicæ constitutionis majorum vires tibi expressi, cui si obtemperas, Plutarchum vivendi habes auctorem. Alioqui præsentem Epistolam testem invoco, quia in perniciem Imperii non pergis auctore Plutarcho.

Profert deinde Sarisberiensis capite 2. & 7. ejusd. libri & VI. 1. capitula quædam ut vocat politicæ constitutionis è libello Plutarchi quem ait inscribi *Institutionem Trajani*. Ex eodem Nicolaus Oresmius Lexoviensis Episcopus de mutatione monetarum cap. 22. *ait enim*, inquit, *Plutarchus ad Trajanum Imp. quod Resp. est corpus quodammodo quod divini Numinis beneficio veluti animatur & summo æquitatis agitur nutu, & regitur quodam moderamine rationis.* Apophthegmata Trajano inscripsisse Plutarchum, jam notavi supra num. 64.

Quo facilius inveniri libri singuli Plutarchi quotquot exstant possint, brevem eorum Catalogum adjeci ordine literarum, adscripto numero quo singulos recensui.

Conso-

De

De primo frigido. 112.
Ad Principem indoctum. 100. Principibus prodesse consvetudinem Philosophorum. 99.
Platonicæ quæstiones. 116.
De Poëtis audiendis. 51.
Politica præcepta. 102.
De profectu in virtute. 54.
Proverbia. 126.
De pudore vitioso. 88.
De puerorum institutione. 50.
Pyrrhi vita. 21.
De Pythiæ Orac. 75.
Quæstiones Romanæ 67. Græcæ 68. Platonicæ. 116. Physicæ. 109. Convivales. 96.
Reip. gerendæ præcepta. 102.
Romuli vita. 2.
Romanæ quæstiones. 67. de fortuna Romanor. 70.
De sanitate tuenda. 60.
Num seni gerenda Resp. 101.
De sera Numinis vindicta. 91.
Sertorii vita. 30.
De Socratis dæmonio. 93.
Solonis vita. 5.
De Stoicorum repugnantiis. 118. Stoicos absurdiora Poëtis tradere. 119. de communibus notitiis contra Stoicos. 120.

De superstitione. 63.
Syllæ vita. 24.
Symposiacæ quæstiones. 96.
Themistoclis vita 7.
Thesei vita. 1.
De animi procreatione in Timæo Plat. 117.
Timoleontis vita 13.
De tranquillitate animi. 80.
Valerii Publicolæ vita. 6.
De virtute morali. 78.
De virtute & malitia. 58. Virtutem doceri posse. 77.
De Virtutibus mulierum. 66.
De utilitate ex inimicis. 55.

V. *Scripta Plutarchi deperdita.*

Non referam hoc loco quæ è Lampriæ catalogo supra à me jam exhibito, petere obvium est omnibus: sed tantummodo vel præterita illi scripta, vel de quibus annotandum aliquid occurrit, paucis memorabo, Rualdi, * Jonsiique observatis nonnulla additurus.

Vitas Plutarchi perditas jam retuli supra p. 347. 348.

Μελέται Ὁμηρικαὶ libri IV. Lampr. num. 4. Schol. minora ad Iliad. ο. 625. Schol. ad Euripidis Alcest. v. 1128.

De Homero libri duo. Gell. II. 8. seq. IV. 11.

Περὶ ψυχῆς εἰσαγωγῆς βιβλία γ΄. apud Lampriam num. 46. possit etiam verti, *de anima, introductionis libri III.* Sed iterum περὶ ψυχῆς. n. 197. Plu-

* Ruald. cap. 19. & Jonsius III. 6.

Plutarchi commentarios de anima laudant Origenes V. contra Celſ. Gellius lib. I. cap. 3. & lib. XV. cap. 10. Euſebius XI. 36. præparat. Theodoritus XI. Therapevt.

Περὶ Θεοφράςȣ πρὸς τȣ̀ς καιρȣ̀ς Lampr. n. 51. Adverſus Theophraſti libros περὶ καιρῶν ſive πολιτικῶν πρὸς τȣ̀ς καιρȣ̀ς de quibus dixi lib. III. cap. 9.

Περὶ παρειμένȣ ἱςορίας βιϐλία δ' putem reddendum *de omisſis in historia.* Lampr. n. 52.

Commentarius quartus in Heſiodum. Gell. XX. 8.

Ὁπόση ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀνθρώποις περὶ εὐφυΐαν καὶ ἀρετὴν διαφορά. Gell. lib. I. cap. 1.

Αἰτίαι τῶν Ἀράτȣ διοσημειῶν. Lampr. n. 117. Schol. Arati ſex vel ſeptem locis Plutarchum laudans, & Euſtathius ad Iliad. ώ. p. 1363. edit. Rom.

περὶ ἡμερῶν. Plutarch. Camillo p. 138. Confer Lampr. n. 189.

Στρωματεῖς. Euſebius lib. I. præp. cap. 4. & 5. Lampr. n. 60.

Περὶ τῶν ἐν Πλαταιαῖς Δαιδάλων. *De feſto Dædalis apud Platæenſes.* Euſeb. procem. libri III. præpar. Vide Jonſium p. 236. Lampr. n. 190.

περὶ τȣ̃ μὴ εἶναι τὴν ἀπὸ τȣ̃ Πλάτωνος Ἀκαδημίαν Lampr. num. 61. Legendum cum H. Stephano περὶ τȣ̃ μίαν εἶναι &c.

περὶ φύσεως καὶ πόνων. Sopater apud Phot. Cod. 161.

Ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα (ab Apophthegmatibus Regum & ducum diverſa) idem Sopater loco laudato. Itaque fortaſſis apud Lampr. num. 159. hoc ſupplendum.

περὶ εὐγενείας Lampr. num. 192. Stobæus ſerm. 84. & 86. Confer Seldenum præfat. libri de titulis honorum.

Ὁ πρὸς Δίωνα ῥηθεὶς ἐν Ὀλυμπίᾳ Lampr. n. 193. intellige Dionem Chryſoſtomum Plutarchi æqualem.

περὶ κωφάγων Lampr. num. 181. ſed H. Stephanus legit κωμῳδάφων.

περὶ χαρακτήρων fortaſſis *de characteribus morum* quales ſcripſit Theophraſtus, licet alii malint de dicendi characteribus. Lampr. n. 184.

πρὸς τὴν τȣ̃ Ἐπικȣ́ρȣ ἀκρόασιν περὶ Θεῶν. Ita videntur hæc ex H. Stephani editione jugenda apud Lampr. n. 78. 79.

περὶ μαντικῆς. Lampr. n. 69. Stobæus ſerm. 8. & 58.

περὶ φιλίας Ἐπιςολή. Stob. ſerm. 63. 64.

Ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον. Stob. ſerm. 17. 41. 90. 93.

περὶ διαβολῆς. id. Serm. 20. 38. 40.

περὶ κράτους τοῦ σώματος. id. serm. 51.

περὶ κάλλους. Stob. serm 63. 64. Quæ idem alibi de amicitia & amore, quiete & divitiis è Plutarcho repetit, nescio an ex peculiaribus hoc titulo hauserit libris.

Ὑποθετικὸν ἢ περὶ ἀρχῆς Lampr. n. 148. Fortassis haud diversum ab eo quod Sarisberiensis *Archigrammaton* vocat IV. 8. Policratici: *De magistratuum moderatione librum fertur scripsisse Plutarchus qui inscribitur Archigrammaton, & Magistrum suæ urbis ad patientiam & justitiæ cultum verbis instituisse dicitur & exemplis.*

*VI. Alii * Plutarchi duodecim.*

Plutarchus *Acharnensis* in Vet. inscriptione è Creta Venetias delata apud Scalig. in Eusebium ad Annum MMCXLVII. quæ inemendata legitur apud Gruterum p. CCCXVII. 1.

Plutarchus *Alexandrinus* Grammaticus quem colloquentem inducit in Dipnosophisticis suis Athenæus.

Plutarchus *Antiochenus* Syriæ præfectus, Christianus sub Constantino M. Imp. Vide Malalam T. 2. p. 3.

Plutarchus Nestorii F. *Atheniensis* Philosophus quem cum Jamblicho jungit & præclarum Aristotelis interpretem celebrat Priscianus Lydus in Theophrastum p. 289. 291. De eo plura Svidas, & Marinus in vita Procli c. 12. ad quam si placet vide quæ olim scripsi.

Plutarchus *Attici* Platonici pater laudatus Porphyrio in vita Plotini.

Plutarchus quartus post Andream Episcopus *Byzantinus*. Niceph. VIII. 6. & Philippus Cyprius in Chronico Eccles. Græcæ p. 3.

Plutarchus Plutarchi nostri *Chæronensis* Philosophi filius.

Plutarchus *Eretriensis*, cujus præter Æschinem contra Ctesiph. & Demosthenem Orat. in Midiam meminit Plutarchus noster in Phocione p. 746. 747.

Plutarchus *Justiniano* Imp. à secretis, quem inter rerum illius scriptores Græcos deperditos refert Nic. Alemannus præf. in Procopii Hist. Arcanam.

Plutarchus *libertus* in Vet. Inscriptione Saguntina apud Gruterum pag. DCCCCLXXVII. 7.

Plu-

* Rualdus in vita cap. 1. tres diversos à Philosopho Chæronensi Plutarchos observat, Jonsius III. 6. octo.

Plutarchus ab Origine ad Christianismum conversus & *Martyr*, de quo Martyrologia 28. Jul. & Eusebius VI. 3. 4. Hist.

Plutarchus qui *Sardicensi* Concilio subscripsit circa A. C. 347. Vide Athanas. Apologia 2.

VII. Editiones Plutarchi.

Græcæ.

1. & 2. Vitæ parallelæ primum lucem viderunt addito Agesilao Xenophontis & Isocratis Evagora 1517. fol. Florentiæ apud *Philippum Juntam*, deinde meliori ordine & emendatius ex *Aldi* officina Venetiis 1519. fol. ex recensione *Francisci Asulani*, qui illas Petro Bembo dedicavit. Decennio ante idem Aldus altero volumine ibidem primus ediderat Plutarchi Moralia * Anno 1509. fol. quæ inscripsit Jacobo Antiquario Perusino. Ad hunc cum Mediolanum accessisset, exceptus erat ab eo hisce hendecasyllabis:

Aldus venit en, Aldus ecce venit,
Nostrum sinciput occiputque nostrum,
Mel, sal, lac quoque, corculumque solus,
Grajos altera & altera latinos.
Qui apprendendo manu reduxit omnes
In verum modo limitem, superbos
Victores superans Olympiorum.
Nunc o nunc Juvenes ubique in urbe
Flores spargite, Vere namque primo
Aldus venit en, Aldus ecce venit.

3. Vitæ Parallelæ editæ Basil. 1523. fol. & Moralia 1542. fol. apud Froben.

4. Plutarchus iterum Basil. 1560. fol.] ex officina Frobenii & Nic. Episcopii.

5. Parisiensis editio nitida totius Plutarchi ex *H. Stephani* castigatione prodiit 1572. 8. sex Voluminibus.

6. Plutarchus eleganter & emendate editus Francof. 1605. fol. apud Wechel.

* Ut Moralia prius edita sunt quam vitæ parallelæ, sic pleraque illorum etiam ante vitas scripsisse videtur Plutarchus.

Latinæ.

Vitæ quædam per Joannem Lapum. Venet. 1478. fol.

Vitæ ex variorum Interpretatione, * Lapi, Acciajoli &c. Parif. 1521. fol. & Bafil. 1542. fol. cum præf. Hieron. Gemufæi, & 1554. fol.

Vitæ è verfione *Hermanni Cruferii* (quæ interpretatione Xylandri ob elegantiam & facilitatem præfertur) Bafil. 1564. 1573. fol. & Lugd. 1566. 12. tribus Vol.

Epitome vitarum Plutarchi latine concinnata à Dario Tiberio Cæfenate. Ferrariæ 1501. Parif. 1547. 1557. 12. & Bafil. ap. Oporin. Similis Epitome prodiit fub titulo Bibliothecæ Hiftoricæ Arti Vigelii. Francof. 1626. 8.

Plutarchus *Guil. Xylandro* interprete cum ejus notis. Heidelberg. 1561. fol. & Bafil. 1579. 8. fex Vol. & Francof. 1592. 8. apud Wechel. totidem Voluminibus. Notæ Xylandri in Plutarch. prodierunt etiam Bafil. 1561. fol.

Plutarchi Vitæ ex Verf. Cruferii & Moralia ex Variorum interpretatione apud *H. Stephanum* fex Volum. 1572. 8.

Parallela minora vertit etiam *Gvarinus*, Apophthegmata Regum & Laconica *Raphael Regius*, Quæftiones Græcas *Petrus Lucenfis*, de Ifide & Ofiride & de oraculorum defectu *Hermolaus Barbarus*, De fortuna Rom. *Gvilelmus Budæus*, Libros de placitis Philofophor. *Janus Cornarius*, de mulierum virtutibus *Alamanus Rainutius* Florentinus. Brixiæ 1488. 4. Reliquos fingulorum librorum interpretes fupra fuis quosque locis annotatos videbis.

Græcolatinæ

1. Francofurtenfi apud A. Wechelii heredes Claudium Marnium & Joannem Aubrium A. 1599. fol. duobus Vol. quorum prius Vitas cum verfione Cruferii & ejusd. Cruferii, Xylandri atque H. Stephani notis: pofterius Moralia cum Xylandri verfione & notis, notisq; H. Stephani & Varias Lect. exhibet.

2. Fran-

* Erafmus XXVI. 60. Epift. *Quæ portenta deprehenduntur in his quæ verterunt Itali ex vitis Plutarchi? In his quæ vertit* (ex Ariftotele & Theophrafto) *Theodorus Gaza vir fine controverfia fummus, multa reprehendit Trapezuntius, quæ caftigavit admonitus. Id mihi Romæ narravit qui Gazæ fuit à fecretis, tantum abeft ut exiftimem me nusquam effe lapfum. Quin & in his quæ vertit Budæus, poffum aliquot manifeftos lapfus oftendere.*

2. Francofurtensis ex officina Danielis & Davidis Aubriorum & Clementis Schleichii, Anno 1620. fol. in qua accessit liber de fluminibus, cum versione & notis Maussaci & ejus judicio de Plutarchi scriptis, ac Lampriæ libello de scriptis Plutarchi.

3. Parisiensis, in qua accessit Vita Plutarchi à Joanne Rualdo scripta cum ejusdem in loca Plutarchi sive σφάλματα insigniora 72. animadversionibus, A. 1620. fol. typis Regiis, apud Societatem Græcarum editionum.

Varia Plutarchi loca illustravit Jac. Palmerius in Exercitationibus ad optimos scriptores Græcos Lugd. Bat. 1668. 4.

Joannis Regii scripta in Plutarchum plurima ab iis qui alienæ invidebant gloriæ suppressa partim furibus patuisse dolet Jo. Pierius lib. 1. de infelicitate literator. p. 49.

Gallicæ

Plutarchus *Jacobo Amioto* interprete, qui MSS. Codices Græcos contulit ut apparet ex Plutarcho Græco manu ejus notato quem hodie servant Patres Oratorii Paris. & in locis difficilioribus consuluit Turnebum. Prodiit Paris. 1567. & 1574. 8. septem Vol. & 1579. fol. 2. Vol. Genev. 1613. 8. quatuor Vol. & Paris. 1616. fol. totidem Vol. Laudant hanc versionem ex merito H. Stephanus præf. ad Apologiam pro Herodoto, T. Faber ad Luciani Timonem T. 1. p. 1054. seq. Vavassor de ludicra dictione p. 266. & 457. Rol. Maresius in Epist. pag. 105. seq. & 360. Menagius in Menagianis T. 2. p. 105. seq. Operæ pretium quoque est de hac versione consulere Colomesii Bibl. Selectam cap. 20. & Rich. Simonis Epistolas selectas T. 1. p. 167. seq.

Vitæ Parallelæ è versione Abbatis *Tallemantii*. Paris. 1665. octo Volum. 8. In multis Amiotum potius quam Græca habuit ante oculos, unde Boilavius Despræus:

Meprisons de Senlis le Poëte Idiot,
Le fade traducteur du francois d'Amiot.

Caspar quoque *Bachetus Meziriacus* vir doctiss. qui emendationes Plutarchi promittit in notis ad Epistolas Ovidii p. 249. novam Gallicam Plutarchi versionem est molitus, observatis in Amioti versione * bis millenis amplius erroribus.

* Colomesius Bibl. select. p. 42. *Aprés Amiot est venu Claude Caspar Bachet Seigneur de Meziriac de l'Academie Françoise qui est it estimé tres savant aux belles lettres, & le premier homme de son temps pour la connoissance de la fable. Ce Gentilhomme ayant envoyé à l'Academie un discours de la traduction aprés y avoir loué l'esprit le travail & le stile d'Amiot, pretend montrer qu'en divers passages jusqu' au nombre de*

Denique *Andreas Dacerius* cum conjuge doctissima novam Gallicam Plutarchi & accuratiorem de Græco concinnatum versionem dare cœpit cum notis. Sed nihil ejus hactenus prodiit quod sciam præter unicum Volumen sex primas Vitas complexum Paris. & Amst. 1695. 12.

Anglicæ.

Plutarchi Vitæ à variis versæ, præfixa Plutarchi vita. Lond. 1703. 8. quinque Vol. Ejusdem Moralia itidem variis interpretibus. ibid. 1704. 8. totidem Vol. quinta editio. Vidi & editionem Anni 1691. 8.

Italica.

Vitæ nonnullæ à Baptista Alex. Jaconello Retensi translatæ. Anno 1482. fol.

Germanica.

Hieronymo Bonero interprete. Argentorat. 1534. 1555. fol.

Hispanicæ. Octo vitæ à Plutarcho scriptæ ex versione Joannis de Castro Salinas. Colon. 1562. fol. & Moralia interprete Didaco Gratiano de Aldrete. Compluti 1542. fol. Salmanticæ 1571. fol

VIII. Index Scriptorum Virorumq; ingenio illustrium à Plutarcho laudatorum, accommodatus ad paginas editionis utriusq; Græcolatinæ Francofurtensis, & tertiæ Parisiensis. Litera M. præfixa numeris, Tomum secundum scripta Plutarchi Moralia complexum significat.

de deux mille ce grand traducteur a fait des fautes tres grossieres, dont il donne plusieurs exemples. Ce discours n'est pas imprimé, mais par les Commentaires de M. de Meziriac sur les Epitres d'Ovide l'on void bien qu'il n'accuse pas Amiot sans fondement. C'est ce que nous decouvrions encore mieux par sa nouvelle version de Plutarque, s'il plaisoit à Messieurs ses enfans de la publier. Rich Simon I. Epist. select. pag. 170. *J'ay appris qu'on avoit trouvé dans les papiers de ce judicieux Critique la Vie d'Alexandre le Grand avec ses notes sur la traduction d'Amiot, la Vie de Thesée, de Fabius Maximus & de Numa avec des notes la Vie de Jules Cesar sans notes, des remarques sur la Vie d'Alcibiades, la vie de Romulus & la comparaison de Thesée avec Romulus sans notes.*

Cato

Eue-

Helio-

Nican-

Vale-

CAPUT XII.
DE APPIANO ALEXANDRINO.

Appiani vita & ætas 1. *Historiæ Romanæ libri XXIV.* 2. *Quantum ex illis hodie supersit.* 3. *Interpretes & editiones.* 4.

I.

PPIANUS Alexandrinus Vitam suam ipse scripserat, ut colligo ex postremis præfationis ejus verbis: *Qui vero hæc scribam, multi norunt*, καὶ αὐτὸς προέφηνα *& ipse ante docui.* (in titulo scili-

scilicet operis) *Ut autem apertius dicam*, Ἀλεξανδρεὺς ἐς τὰ πρῶτα ἥκων ἐν τῇ πατρίδι καὶ δίκαις ἐν Ῥώμῃ συναγορεύσας ἐπὶ τῶν βασιλέων, μέχρι με σφῶν ἐπιτροπεύειν ἠξίωσαν. *Alexandrinus sum, honestissimo loco habitus in Patria, versatusque Romæ in agendis causis apud Augustorum tribunalia, donec me inter suos procuratores optaverunt.* Καὶ εἴ τῳ σπουδὴ καὶ τὰ λοιπὰ μαθεῖν, ἔστι μοι καὶ περὶ τούτου συγγραφή. *Cætera* (vitæ meæ capita) *qui volet scire, ex commentariis de hac ipsa scriptis cognoscere poterit.* Sub Trajano floruisse se indicat lib. 2. de bellis Civilibus p. 792. Νεμέσεως τέμενος, ὅπερ ἐπ' ἐμοῦ κατὰ Ῥωμαίων Αὐτοκράτορα Τραϊανὸν &c. & sub Hadriano, lib. de bello Syriaco p. 191. Τὰ ἱεροσόλυμα κατέσκαψεν ὁ Ἀδριανὸς αὖθις ἐπ' ἐμοῦ. Historiam vero suam edidisse demum videtur sub Antonino * Pio, qui Anno Christi CXXXVIII. Urbis DCCCXCI. Hadriano successit, testatur enim in præfatione Appianus, tempore quo scripsit, nondum quidem per ducentos annos locum fuisse Imperatoribus, at Urbem per nongentos stetisse.

II. Scripsit, teste Photio cod. 57. Ῥωμαϊκῶν sive ἱστορίας Ῥωμαϊκῆς *Historiæ Romanæ libros XXIV*, quorum vicesimum secundum laudat Zonaras T. 2. Annal. Distributum erat totum opus in τεύχη sive volumina tria, teste eodem Photio. Instituit autem Appianus in illo Historiam Romanam non ordine omnem persequi, ut factum Dionysio Halicarnasseo vel Polybio: neque per vitas illustrium virorum, ut fecit Plutarchus, sed ordine regionum ac provinciarum, ut quas res in Italia, quas in Sicilia, Africa, Hispania, quas in Asia, quas in Gallia denique ac Germania gessissent, singillatim constaret.

Liber I. erat Ῥωμαϊκῶν βασιλική. *De originibus Romanorum ab Ænea usque & de septem Regibus.* Meminit Appianus ipse in præfat. Svidas & Photius, qui ejus argumentum prolixius recenset. Idem pag. 23. ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ Αἰνείου &c.

Liber II. Ἰταλική. *De iis, quæ gesta sunt in Italia extra sinum Jonicum.* Appianus loco laudato, & Photius. Confer Fulvium Ursinum ad excerpta de legation. p. 109.

Liber III. Σαυνιτική. *De bello Samnitico* per LXXX. annos gesto. Appianus, ubi male ** Σαννιτική, & Phot. Fulvius Ursinus p. 110. seq. Svidas:

* Ita recte ex eodem loco colligunt Vossius II. 13. de Hist. Gr. Hanckins lib. 1. de Rom. rerum scriptoribus c. 18. Tillemontius in Vitis Imperatorum T. 2. p. 583.

** Samnites à Græcis Saunitas dictos testatur Plinius III. 12. Hist. adde Stephanum Byz. in Σαυνῖται.

αἱ μὲν τρεῖς βίβλοι Ἀππιανοῦ αἱ πρῶται περιλαμβάνουσιν ὅσα Ῥωμαίοις ἀγωνιζομένοις εἰς Ἰταλιώτας ἔτι περὶ ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἐπεράχθη.

Liber IV. Κελτικὴ. *De bello cum Gallis.* Fulv. Ursinus p. 115. seq.

Liber V. Σικελικὴ καὶ νησιωτικὴ. *De bellis Siciliensibus & per insulas gestis.* Fulv. Ursinus p. 118.

Liber VI. Ἰβηρικὴ. *De bellis Hispaniensibus.*

Liber VII. Ἀννιβαϊκὴ. *De bello cum Hannibale.*

Liber VIII. Λιβυκὴ, Καρχηδονικὴ, καὶ Νομαδικὴ, *de bellis Africanis, Punicis & Nomadicis.* Laudat Evagrius lib. V. hist. c. ult.

Liber IX. Μακεδονικὴ. *De bello Macedonico.* Fulv. Ursinus p. 118. seq.

Liber X. Ἑλληνικὴ καὶ Ἰωνικὴ. *De bellis per Græciam atque Joniam.* Appianus initio Syriacor.

Liber XI. Συριακὴ καὶ Παρθικὴ. *De bellis cum Regibus Syriæ & Parthorum.*

Liber XII. Μιθριδατικὴ. *De bello Mithridatico.*

Liber XIII - XXI. ἐμφυλίων *de bellis civilibus* Marii & Syllæ, Cæsaris ac Pompeji, Antoniique & Augusti, *libri IX*, in quorum postremo egit etiam de Ægypto à Romanis redacta in provinciam. Atque hæc sunt τὰ Αἰγύπτια, quæ promittit in Mithridaticis p. 414. edit. Tollii.

Liber XXII. Ἑκατονταετία. *De primis centum annis sub Cæsarum imperio exactis.*

Liber XXIII. Δακικὴ. *de bellis Illyricis.*

Liber XXIV. & ultimus Ἀραβικὴ. *De bello Arabico.*

Ex his libris quod plures interciderint, ratio est, quia pleraque videbatur exactius tradidisse Dionysius Halicarnasseus, &, qui post Arrianum scripsit, Dio Cassius: ita enim notat auctor Anonymus, qui in duo volumina sive τεύχη selectos Appiani libros conjecisse se testatur, relictis utpote de quorum argumento alii rectius consuli possint, rescissis. Δεῖ μέν τοι τὴν μὲν Ἀρχαιολογίαν τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκ τοῦ Διονυσίου λαμβάνειν, εἴ τις μὴ τὴν ἀκοὴν μόνην ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶτταν ὠφεληθῆναι ἐκ τῶν ἀναγινωσκομένων αἱροῖτο. Τὰ δὲ μετὰ τοὺς Μονάρχους, ἐκ τοῦ Δίωνος. Τὰς δὲ κατ' ἔθνος πράξεις ἐκ τοῦ παρόντος Ἀππιανοῦ. Ἀφ' οὗ ἀναλεξάμενος ἔγωγε τῶν μὲν ἐμφυλίων τὰ τοῦ Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου, καὶ ἑξῆς τούτοις τὰ Ῥωμαίοις πρὸς Αἰγυπτίους ἄχρι Κλεοπάτρας γενόμενα, ἔτι τε τὰ Ἰνδικὰ καὶ τὰ Ποντικὰ καὶ τὰ Δακικὰ, οἷς ὁ Τραϊανὸς ἐλαμπρύνατο, τά τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Ἀννιβαϊκὰ τά τε Καρχηδονικὰ καὶ τὰ Σικελικὰ καὶ πρὸς τούτοις τὰ Μακεδονικὰ, καὶ πολλῶν ἄλλων ὄντων, τούτοις ἀρκεσθεὶς ἐν δυσὶν αὐτὰ συνέθηκα τεύχεσι. pag. 1229. edit. Alexandri Tollii.

III.

III. Ætatem itaque tulerunt, & hodieque exſtant, *Præfatio* toti operi præmiſſa, in qua de magnitudine Imperii Romani, quamque late ejus patuerint provinciæ diſſerit, teſtatus ſe Romæ vidiſſe legatos aliquot præterea gentium barbararũ, non opulentiſſimarum, qui ſe ſuosq; populares Imperatoribus in poteſtatem dederent, neque tamen ab illis recepti fuerint, tanquam inutiles & oneri futuri.

Ex libris novem primoribus fragmenta XXVII. legas in Excerptis de legationibus, quæ edidit Fulvius Urſinus Græce cum notis Antvverp. 1582. 4. at in editione Appiani à Tollio curata incaſſum ea quæſivi. Alia ex iisdem libris fragmenta exſtant in excerptis Peireſcianis, quæ cum verſione Henr. Valeſii & notis edita ſunt Pariſ. 1634. 4. & habentur in editione Tollii p. 1210. ſeqq.

Libri primi argumentum apud Photium cod. LVI.

Libri quarti ſive Celticorum *Epitome* p. 1190. edit. Tollii cum *Sigism. Gelenii* verſione.

Librum ſextum & ſeptimum ſive Iberica & Hannibalica primus ex Italia ſecum attulit, & cum Cteſiæ, Agatharchidis, Memnonisque eclogis græce edidit ex Arnoldi Arlenii codice, valdeque depravatum caſtigavit & notis illuſtravit *H. Stephanus* Pariſ. 1557. 1594. 8. Curavit quoq; eadem latine reddi à *Franciſco Beraldo* Aurelianenſi & Appiani operibus primus adjunxit græce & latine Genev. 1592. fol. Transtulerat etiam Iberica *Cœlius Secundus Curio*, cujus verſio in latinis veteribus Appiani editionibus legitur. Hic interpres etſi non tantum cognitionis græcarum litterarum conſecutus erat, quam Beraldus, & in pluribus locis graviter impegit, interdum tamen non contemnendam operam præſtitit, eodem Stephano judice, ubi fortaſſe ſibi ipſe diſſidens doctos quosdam viros & græce callentes adhibuit in conſilium.

Liber Octavus, ſive Libyca, exſtat cum latina verſione *Sigismundi Gelenii*, qui & proximos, quos jam memoraturus ſum libros ſeptem convertit. Sed & veterem Libycorum Appiani translationem latinam ineditam memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 201. niſi forte Petri Candidi interpretationem intelligit, vel Baſilii Chalcedonenſis.

Liber Undecimus itidem ætatem tulit, legiturque in duas partes diſtinctus Syriaca & Parthica, tum *duodecimus* ſive Mithridatica, nec minus libri quinque primores de bellis civilibus, *tertius decimus usque ad decimum*

cimum septimum, quibus post motus internos Reipubl. Romanæ à secessione usque plebis in montem sacrum breviter recensitos agitur de tumultibus ac bellis, quæ Remp. concusserunt, à tempore legis agrariæ per Ti. Sempronium Gracchum latæ Anno U. C. DCXX. usque ad cæsum per M. Antonii legatos Sextum Pompejum.

Denique exstat *liber vicesimus tertius* sive Illyrica, quæ separatim excusa ab Oporino cum versione *Guil. Xylandri*, 8. sed in latinis editionibus Appiani ex versione *Petri Candidi* habentur: In Græcis & græco-latinis (novissima etiam Alexandri Tollii) tantummodo exordium occurrit græce. Sed integrum librum pridem ex MS. Codice Bibl. Augustanæ ediderat *David Hœschelius*, Augustæ Vindel. 1599, 4. verteratque latine præterea *Stephanus Gradius* Patricius Ragusinus Abbas, Custos Bibl. Vaticanæ, cujus versio ad calcem librorum VI. de regno Dalmatiæ & Croatiæ, Jo. Lucii Dalmatæ Amst. 1666. fol. Atque emendandum sphalma in præstantissimi Vossii opere de historiis græcis, ubi Iberica ab Hœschelio edita esse perperam legitur, pro Illyricis, facili typothetæ lapsu.

IV. Appiani interpretes & editiones.

Ne de *Basilii Chalcedonensis* translatione librorum Appiani dicam, quam ineditam memorat Gaddius de scriptoribus non Eccles. T. 1. p. 8.

Latinè Appianum vertit *Petrus Candidus December*, dicavitque Nicolao V. Pontifici cujus Magister brevium fuit, & Alphonso Siciliæ Regi, cujus rogatu libros Appiani interpretatus est, hos nempe: Libyca, Syriaca, Parthica, Mithridatica, libros quinque de bellis Civilibus, Illyrica & Celticorum epitomen. Romæ A. 1472. Venet. 1477. & 1492. fol. & Moguntiæ 1529. Hinc Appiani Libyca, Syriaca, Parthica, Mithridatica, libri V. de bellis Civilibus & Celticorum Epitome latinè edita sunt ex versione accuratiore *Sigismundi Gelenii*, adjunctis Illyricis ex Petri Candidi, & Ibericis ex Cœlii Secundi Curionis interpretatione cum ejusdem Curionis epistola ad Bonifacium Amerbachium, qua Gelenii viri egregii non diu ante denati vitam exponit. Basileæ apud Froben. 1544. fol. & Lugd. 1576. 1588. 12. Sane H Stephano judice Candidi interpretationi tantum cedit, Pampineis quantum cedit labrusca racemis. Est tamen, ut idem monet Stephanus, ubi Candidus quoq; juvat non modo ad

veram

veram lectionem indagandam, sed etiam, ubi rectius sensum est assecutus. Atq; ut Jovius * observat, manci passimque corrupti exemplaris Græci vitio, vel laboriosus interpres eo in opere sese candidū præstare non potuit, cum alia multo felicius perscripserit.

Græce Carolus Stephanus nitidissime edidit Appiani Præfationem in totum Opus, Epitomen Celticorum, Libyca, Illyricorum exordium, Syriaca, Parthica, Mithridatica & libros V. de bellis civilibus. Paris. 1551. fol. cum variis lectionibus ad voluminis calcem.

Græcè & latinè Appianus editus est ab *H. Stephano* Genev. 1592. fol. in qua editione græcis à Carolo Stephano pridem vulgatis accesserunt Iberica & Hannibalica cum Francisci Beraldi versione, in Illyricis Petri Candidi interpretatio servata est, Græco codice integro nondum reperto: in reliquis versio Gelenii, adjectis H. Stephani in Iberica, Hannibalica, Parthica, & in conciones per totum opus sparsas notis & castigationibus.

Denique *Alexander Tollius* Amstelodami A. 1670. 8. 2. Vol. typis minoribus, sed, ut solent esse Belgici satis elegantibus hanc Stephani editionem Græcolatinam adscriptis etiam in libri ora ejus paginis, ita recudi fecit, ut græca & versionem recenseret, & notas H. Stephani, quas ille ad calcem voluminis rejecerat suo statim loco substerneret, & paucissimus quasdam aliorum Virorum doctorum à se hinc inde collectas & observatas adjungeret.

Si quis novam adornaturᵘˢ esset Appiani editionem, is præter fragmenta legationum Photiiq; excerpta è libro primo, & Illyrica Græce ab Hœschelio edita Stephaniq; Gradii latinam Illyricorum versionem adjungere posset & expendere *Jacobi Palmerii* exercitationes ad quædam Appiani loca in ejus Exercitationibus ad Varios auctores græcos Lugd. Bat. 1668. 4. p. 151. - 167. in quibus p. 164. & 165. vir doctus inter alia contendit male hellenizare Appianum, neque in exemplum purioris Hellenismi proponendum: præterea pessimum in rebus Hispaniæ Geographum esse.

Translatus quoq; in plures linguas vernaculas est Appianus, nam Anglice tertium non ita pridem prodiit Londini 1703. fol. *Gallicè* Paris. 1659. fol. interprete Maresio, ne dicam de veteri Gallica versione *Claudii Seysselii* Archi-Episcopi Taurinensis Paris. 1552. fol. tum de interpretatione Gallica Hannibalicorum per *Ludovicum Tagaut* Lugd. 1559. 12. vel Ibericorum, Hannibalicorumque per *Philippum de Avenelles*

* Jovius elog. Viror. Doctorum p. 28.

Parif. 1650. vel de *Hispanica* denique verſione Appiani, neſcio quo auctore edita Valentiæ A. 1522. aut *Italica* Alexandri Braccii Venet. 1538. 1550. 8. Confer, ſi placet, Pandectas Brandenburgicas Chriſtophori Heidenreichii.

A multis obſervatum eſt, Appianum in Hiſtoria ſua, qua Romani præcipue Imperii amplitudinem, incrementa ac militarem diſciplinam accuratius perſequitur, quamque ideo viro militari utiliorem, quam civili eſſe affirmat Conringius, * ad verbum multa hauſiſſe è Polybio, Plutarcho, aliisque, unde *alienorum laborum fucum* appellat Joſephus Scaliger ad Euſebii num. 2021. & Caſpar Barthius de Appiano lib. VIII. Epidorpidon pag. 136.

Legas, monebo, cautior vagum auctorem,
Clepit ſubinde verſa dicta majorum.

Johannes tamen Freinshemius ex his ipſis furtis alium potius quam Appianum fuiſſe hiſtoriæ hujus ſcriptorem ſuſpicatur, miro ſane argumento in notis ad Flori IV. 10. 4. *Exſcriptor Plutarchi, qui Appiani nomine fertur, nam Plutarchi coætaneus, ne ſi voluiſſet quidem furta tam inſignia potuiſſet impune facere.* Forte non plus ſolididatis hoc videbitur habere argumentum, quam illa Joſephi Scaligeri ad Euſeb. num. 2140. qui fabuloſa quædam cum in libris Appiani deprehendere ſibi videretur, ea ab alio, neſcio quo, adtexta exiſtimabat. *Multa hujusmodi fabuloſa adtexta ſunt illi libro Appiani, ut mediocriter docto conſtare poteſt.* Addit tamen: *Quod ſi non aſſuta ſunt, valde infantem in hiſtoria Appianum fuiſſe neceſſe eſt.* Franciſcus quoq; Balduinus lib. I. de inſtitut. Hiſtoriæ p. 87. cum obſervaſſet bene multa è Plutarchi Craſſo in Appiani Parthicis repeti, id factum conjicit, non ab ipſo Appiano, qui Plutarchi fuerit æqualis, ſed à librariis ſupplendæ in illius Commentariis lacunæ. Equidem per exempla innumera oppido patet, his, qui religioni ſibi neutiquam ducunt alios exſcribere, non minus frequens eſſe, imo frequentius ſcriptores ſuæ ætatis compilare, quam vetuſtiores.

CAPUT

* De prudentia Civili c. 14.

CAPUT XIII.

DE PHLEGONTE, ARTEMIDORO &c.

Phlegontis ætas. 1. *Scripta quæ exstant.* 2. *Scripta deperdita.* 3. *Liber de Nilo tributus Phlegonti à Menagio. ibid. Testimonium de Ecclipsi admiranda Solis.* 4. *Index scriptorum à Phlegonte allegatorum.* 5. *Artemidori Daldiani ætas.* 6. *Ejus Onirocritica.* 7. *Editiones.* 8. *Alii Artemidori.* 9. *Scriptorum in Artemidoro allegatorum index.* 10. *De Astrampsychi Onirocriticis.* 11. *De Achmete scriptore ejusdem argumenti.* 12. *Alii scriptores de somniis.* 13.

I.

PHLEGON a) Trallibus Lydiæ civitate natus, Hadriani b) Imp. libertus fuit non Augusti, ut quibusdam visum esse Svidas prodidit. Certe Chronicon suum ad extrema Hadriani tempora usq; ad Olymp. CCXXIX. produxisse Phlegontem testatur idem Svidas, ut in re manifesta libenter abstineam aliis argumentis certissimis, quæ in medium attulere viri eruditi Meursius c) Vossius, Salmasius. Utrum vero à Patrono suo dictus quoque fuerit *Ælius Phlegon*, ut votari eum video à Naudæo quæst. 2. Jatrophil. p. 43. vel *Phlegon Hadrianus*, ut è lectione Codicis Palatini in Spartiani Severo c. 20. idem Salmasius conjicit, dubium valde esse & magis idoneo testimonio quam librarii fortassis hallucinatione indigere existimo. Neque probare possum Meursii emendationem, qui apud Phlegontem cap. 10. de mirabilibus reponit nomina Marci Plautii & Sentii Augurini, quos ait Consules fuisse anno XVIII. Antonini Pii, CHRISTI CLVI, quo pacto verisimile esset ad M. Aurelii usq; imperium ætatem productam à Phlegonte. Sed haud dubie apud Plegontem deletis verbis καὶ Σέξτου Καρμινίου reliqua jungenda, & legendum: Μάρκου d) Πλαυτίου Ὑψαίου καὶ Μάρκου Φουλ-

a) Alius Phlegon cujus meminit S. Paulus Apostolus Rom. XVI. 14. Memoratur & Attius quidam Phlegon Quintillæ pater in veteri inscriptione apud Gruter. pag. DCLXXI. 6. ut Meursio jam observatum. Ælium Maurum Phlegontis nostri libertum allegat Spartianus in Severo cap. 20.

b) Spartianus in Hadriano c. 16. Vopiscus in Saturnino c. 7. Photius Cod. 97.

c) Meursius in limine notar. ad Phlegontem Vossius lib. 2. de Hist. Græc. c. 11. Salmasius ad Spartiani Hadrian. c. 16.

d) Publius Plautius dicitur in Codicibus Julii Obsequentis c. 90.

Φελβίε Φλάκκε qui Consules fuere anno Urbis DCXXIX. ante CHRISTUM CXXV. Qui vero cum Augurino Consul fuit Anno CHRISTI 156. male vocatur in Onufrii fastis M. Plautius Sylvanus, quæ res Meursio fraudi fuit, nam è veteri inscriptione apud Gruterum p. CXXVIII. 5. constat appellatum esse M. Cejonium Silvanum, ut notavit illustris Norisius in Epistola Consulari e) vel certe Julium Silvanum, ut est in alia inscriptione veteri quam è Gudiana collectione edidit doctissimus Cuperus in Epistola ad Almelovenium, fastis huj⁹ Viri clariss. Consularibus præmissa. Idem Meursius male inter falsa habere jubet quod Phlegon cap. 13. mirabilium ex Apollonio Grammatico scribit Tiberio propter urbes Asiæ quas terræ motu deletas suo sumtu restauravit, colossum in foro Romæ dedicatum positis infra singularum urbium statuis.] Quin imo ejus rei non modo memoria in numis exstat, sed si acutam Laur. Theodori Gronovii f) conjecturam sequimur, etiamnum hodie superest marmorea Colossi illius basis.

II. Scripta Phlegontis hæc ad nos pervenerunt:

1. περὶ θαυμασίων g) *de mirabilibus* liber, S. Hieronymo in Habacucum & Svidæ in Φλέγων memoratus, sed initio mutilus.
2. περὶ μακροβίων liber *de* h) *longævis*, Italis maxime qui centum & amplius annis vixerunt, ibidem Svidæ memoratus & ex ἀυτῶν τῶν ἀποτιμήσεων sive commentariis censualibus ab auctore excerptus, in cujus extrema parte quædam desiderari videntur. Carmen Sibyllinum quod post Phlegontem c. ult. refert etiam Zosimus lib. II. c. 6. Metaphrasi latina donavit Politianus c. LVIII. Misc. illustrant Petrus Taffinus libro de anno sæculari & Is. Vossius cap. IX. de Sibyllinis Oraculis, qui parum verisimiliter Phlegontem ipsum carminis hujus facit auctorem.
3. περὶ τῶν Ὀλυμπίων, *de Olympiis* fragmentum: sive præfatio ut conjiciebat Salmasius i) præfixa à Phlegonte libris ὀλυμπιονικῶν. Hanc Græce præmissam quoque habes præclaræ Pindari editioni Oxon. 1697. fol.

Edi-

e) T. XI. thesauri Antiqv. Rom. Græviani p. 453.
f) Vide Laur. Theodor. Gronovii observationes ad marmoream basin ab Antonio Bulifono Neapolitano primum editam T. VII. thesauri Antiqv. Græcar. p. 448. seq.
g) Alios scriptores hujus argumenti habes supra lib. I. c. 22. §. 4. & lib. 3. c. 27. §. 8.
h) De eodem argumento scripsit postea Lucianus, ut infra suo loco dicam.
i) Salmas. ad Spartian. Hadriano c. 16.

Edita sunt hæc Phlegontis opuscula Græce ex antiquissimo Palatino Codice à *Guilelmo Xylandro* primum una cum Antigoni & Apollonii mirabilibus & M. Antonino, & latina versione separatim excusa Basil. 1568. 8. apud Thomam Gvarinum. Deinde cum ejusdem Xylandri versione & *Joannis Meursii* notis, in quibus Consulum præcipue nomina in libro de mirabilibus memorata cum fastis Siculis & Capitolinis contulit ac subinde emendavit. Deniq; libellum de mirabilibus & alterum de longævis *Jacobus Gronovius* V. C. ex Meursii editione recudendum dedit Tomo VIII. thesauri Antiquitatum Græcarum, notis Meursii per singulas paginas statim substratis. Fragmentum de Olympiis exstat Tomo IX.

III. *Scripta Phlegontis deperdita:*

1. Ὀλυμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγὴ de Olympionicis & rebus per orbem terrarum gestis usque ad extrema Hadriani Imp. sive Olympiadem k) CCXXIX. 1. libri XVI. ad Alcibiadem quendam unum ex stipatoribus Hadriani Imp. Vide Svidam in Φλέγων & Photium Cod. XCVII. qui legit primores hujus operis libros quinque, desinentes in Olympiade CLXXVII. Allegatur hoc opus quod cum magna veteris Historiæ & Chronologicæ rei jactura intercidit, ab Origene, Eusebio, Stephano Byz. aliisque. Reprehendit in illo Photius inter alia intempestivam φιλοπονίαν & φιλοτιμίαν circa oracula, quam in his etiam quæ exstant Phlegontis scriptis observare licet.
2. Ὀλυμπιάδες βιβλίοις η'. Opus ejusdem * argumenti libris VIII. Svid.
3. Ἐπιτομὴ Ὀλυμπιονικῶν ἐν βιβλίοις β'. Svid. Pro hac Epitome Phlegontis eruditissimus Reinesius l) male habebat ὀλυμπιάδων ἀναγραφὴν à Scaligero ad calcem Chronici Eusebiani Græce editam, atq; ut multa svadent, ab eodem ipso Scaligero è veterum scriptis singulari studio congestam, etsi Meursius, G. Jo. Vossius & alii passim

k) Quoniam annus primus Olymp. 129. Imp. Hadriano emortualis fuit, & Photius Phlegontis ipsius verbis testatur hunc Chronicon suum perduxisse μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων, hinc malo assentiri Petavio XIII. de doctrina temp. ad annum P. I. 4850. quàm viro doctissimo Antonino Pagi qui ad A. C. 136. n. 8. pro certo tenendum affirmat Olympiadem CCXXIX. apud Svidam integram includi non vero excludi oportere.

* Salmasius ad Spartian. c. 16. putat Phlegontis Πραχθέντα πανταχοῦ sive Chronica libris 8. alterius argumenti fuisse ab Olympiadibus libris XVI. Sed liber XIII. & XIV. Chronicorum ab Origene, Eusebio &c. allegatur.

l) Reines. Epist. ad Hofmannum p. 585.

eam pro veteri ſcriptore in teſtimonium citant. Vide ſi placet quæ dixi lib. II. cap. 15. p. 533.

4. Ἔκφρασις Σικελίας. Deſcriptio Siciliæ. Svid.

5. Περὶ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ἑορτῶν βιβλία γ΄. Libri III. de feſtis Romanorum. id.

6. Περὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ τόπων καὶ ὧν ἐπικέκληνται ὀνομάτων. *De locis illuſtribus urbis Romæ eorumque nominibus.* Svid.

7. *Libri de Vita Hadriani Imp.* ab ipſo Imperatore ſcripta, & ſub Phlegontis nomine edita. Spartianus in Hadriano cap. 16. *Famæ celebris Hadrianus tam cupidus fuit ut libros vitæ ſuæ ſcriptos à ſe libertis ſuis litteratis dederit, jubens ut eos ſuis nominibus publicarent. Nam Phlegontis libri Hadriani eſſe dicuntur.* Vitam Hadriani allegat idem Spartianus cap. 7. Ex hac quoque petita videtur Hadriani Epiſtola quam è Vopiſci Saturnino cap. 8. repetit Petrus Crinitus XII. 10. de honeſta diſciplina.

Miror Phlegonti etiam tribui librum de Nilo in Menagii notis ad Laërtii Thaletem lib. I. ſect. 37. *Vetus ſcriptor Anonymus forte Phlegon Trallianus in tractatu* περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως *qui manuſcriptus ſervatur in Bibliotheca Veneta, & cujus exemplum mecum communicavit Mericus Bigotius, ejusdem & ipſe meminit his verbis:* Θαλῆς ὁ Μιλήσιος εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν φησὶ διὰ τοὺς ἐτησίας γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν. Πνεῖν γὰρ αὐτοὺς ἐναντίους τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ στόματα κεῖσθαι κατὰ τὴν πνοὴν αὐτῶν. Τὸν μὲν οὖν ἄνεμον ἐξ ἐναντίας πνέοντα κωλύειν τὴν ἔκβασιν τοῦ ποταμοῦ ἐμπίπτειν εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ δὲ κῦμα προσπίπτον τοῖς στόμασι καὶ ἐρεῦνον ὄν, αἴτιον ἀνακόπτειν τὸν ποταμὸν καὶ ἀναπλήρωσιν οὕτως φησὶν γίνεσθαι τοῦ ποταμοῦ. Eadem fere leguntur in libro de Nilo qui ſub Ariſtotelis nomine ex veteri tantum verſione exſtat in antiquis latinis Philoſophi editionibus. Sed plane iisdem verbis incipit Anonymus περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναπληρώσεως, quem cum Ariſtotelis & Theophraſti quibusdam ſcriptis primus Græce vulgavit H. Stephanus A. 1558. & Græce atque latine Herodoto ſubjecit Jungermannus ac poſt eum præclariſſimus Galeus. Neque dubito hunc ipſum eſſe brevem illum libellum quem manu exaratum à Bigotio Menagius accepit.

IV. In Chriſtianorum ſcriptis nihil eſt Phlegonte noſtro celebratius propter memoratam in Chronici ſui libro XIII. ad Olymp. CCII. 4. Tiberii XVIII. ſingularem illam Eclipſin qua

Dies diem quæſivit, intremuit ſolum.

Ver-

Verba Phlegontis teſtatur afferre ſe Euſebius apud Syncellum p. 325. τῷ δ' ἔτει (Petavius XII. 21. doctrin. temp. legit τῷ β' ἔτει ut ſemel eſt apud Philoponum p. 89. in Hexaëm. ſed eadem pagina bis deinde legitur τετάρτῳ) τῆς σβ' Ὀλυμπιάδος ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωσμένων πρότερον, καὶ νὺξ ὥρᾳ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας m) ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι. Σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν τὰ πολλὰ Νικαίας κατεστρέψατο. Hæc de admiranda illa quæ CHRISTO patiente contigit Solis obſcuratione intelligenda eſſe ne dubitarunt quidem veteres Julius Africanus apud Syncell. p. 322. Origenes 2. contra Celſ. p. 80. & 96. Euſebius apud Syncell. p. 325. Hieronymus in Chronico, Oroſius VII. 4. Joannes Philoponus II. 21. & III. 9. in Hexaëm. Joannes Malalas T. 1. Chron. pag. 310. & Auctor Chronici Alex. ut Maximum ad Epiſtolam ſeptimam Dionyſii pſeudo Areopag. Syncellum alioſque juniores omittam. Et quanquam Chronologicis quibusdam difficultatibus permoti viri quidam doctiſſimi de alia eclipſi loqui Phlegontem exiſtimarunt, ut præter Keplerum n) in Eclogis Chronicis, G. Jo. Voſſius II. 10. Harmoniæ Evangelicæ & noviſſime Sam. Baſnagius ad A. C. *XXIX.* 30. ſeq. & *XXXIII.* n. 118. non tamen usque adeo exploratæ mihi videntur illorum rationes, ut non malim veteribus aſſentiri, cum certiſſimum ſit Plegontem etiam alia de rebus CHRISTI & Judæorum Chronico ſuo inſeruiſſe. Origenes tractatu *XXIX.* in Matth. *Si autem oportet & de temporibus aliquid dicere, dicimus quoniam in Chronicis Phlegontis cujusdam dicitur, ſi tamen & hunc debemus quaſi vera dicentem de templo ſuscipere, quoniam circa quadrageſimum annum à quintodecimo anno Tiberii Cæſaris facta eſt deſtructio Jeruſalem, & templi quod fuit in ea.* Idem lib. 2. contra Celſum pag. 69. Φλέγων μέν τοι ἐν τρισκαιδεκάτῳ ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ οἶμαι τῶν Χρονικῶν καὶ περί τινων μελλόντων πρόγνωσιν ἔδωκε τῷ Χριστῷ, συγχυθεὶς ἐν τοῖς περὶ Πέτρου ὡς

m) Si hæc ſunt Phlegontis verba, fallit nos Africanus qui apud Syncell. p. 322. refert Phlegontem ſcripſiſſe quod eclipſis contigerit in plenilunio, & à ſexta hora in nonam duraverit. Φλέγων ἱστορεῖ ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος ἐν πανσελήνῳ ἔκλειψιν ἡλίου γεγονέναι τελείαν ὥρας ἕκτης μέχρις ἐννάτης. Sane πανσελήνου non meminiſſe Phlegontem, diſerte teſtatur Origenes 35. in Matth. de Eclipſi hac diſſerens. *Et Phlegon quidam in Chronicis ſuis ſcripſit, in principatu Tiberii Cæſaris hoc factum, ſed non ſignificavit in luna plena hoc factum.*

n) Keplerum impugnat Huetius in demonſtrat. Evangel. p. 49. Voſſium amicus noſter Jo. Frickius diſſ. de tenebris tempore ſalutiferæ paſſionis Orbi ſuperfuſis Lipſ. 1692. Vide & quæ de loco Phlegontis diſputant Scaliger ad Euſeb. pag. 185. 186. Tillemontius ad vitam CHRISTI nota 35. Pagi ad A. C. 32. n. 13. Bælius in Lexico ubi de Plegonte & Hugo Ferrandus reflex. ſur la relig. Chrétienne T. 1. pag. 321. ſeq &c.

περὶ τῦ Ἰησῦ, καὶ ἐμαρτύρησεν ὅτι κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπ' αὐτῦ τὰ λεγόμενα ἀπήντησε.

V. Index scriptorum à Phlegonte allegatorum.

VI. Phlegonti subjiciam ejusdem ætatis auctorem ARTEMIDORUM Daldianum, una cum aliis quibusdam scriptoribus Onirocriticis. Artemidorus ille Hadriani & Antonini Pii temporibus vixisse se innuit libro I. cap. 28. p. 26. & cap. 66. p. 55. ut Rigaltio jam observatum. Daldianus quam Ephesius maluit vocari, licet paterno genere Ephesius, materno Daldianus esset, ut Daldiæ sive Daldidi opido Lydiæ alioqui obscuro nomen aliquod ex se fœneraretur. En ejus verba lib. III, cap. ult. p. 193. ex quibus intelliges plura etiam alterius argumenti scripsisse: τὰ μὲν δὴ χρειώδη, Κάσσιε Μάξιμε, τοῖς βιβλίοις καθὼς προσῆκεν ἐξ ὁλοκλήρυ πάντα ἀποδέδεται. Τὴν δὲ ἐπιγραφὴν μὴ θαυμάσῃς διότι Ἀρτεμιδώρυ Δαλδιανῦ καὶ ὀχὶ Ἐφεσίυ ἐπιγέγραπται, ὥσπερ πολλὰ τῶν ἤδη εἰς ἄλλας πραγματείας πεποιημένων μοι βιβλίων. Τὴν μὲν γὰρ Ἔφεσον συμβέβηκε καὶ αὐτὴν δι' ἑαυτὴν περιώνυμον εἶναι, καὶ πολλῶν ἀξιολόγων κηρύκων τετυχηκέναι. Δαλδία δὲ (Svidæ Codicibus Δαλδίς) πόλισμα Λυδίας καὶ ὐ σφόδρα ἐλλόγιμον διὰ τὸ μὴ τοιύτων ἀνδρῶν τετυχηκέναι, ἄγνωστον τὸ μέχρι εἰς ἐμὲ μεμένηκε, διὸ θρεπτήρια ὄσῃ μοι πατρίδι πρὸς μητρὸς, ταῦτα ἀποδίδωμι αὐτῇ. Ephesius tamen vocatur à Luciano in Philopatride. Libro IV. capite 74. illum solum prædicat felicem Artemidorus ᾧ μηδὲν μέτεστι κακοδαιμονίας, qua-

lis eſt mortuus. Hinc Epicureum nonnulli voluerunt conjicere. Sed idem plane aliis etiam pronunciatum, ut Soloni illi ad Crœſum. Et ab Epicureo quidvis potius exſpectes quam divinationem tam ſollicitam è ſomniis, ex avium involatu, & ex manus lineamentis, o) Stoico Philoſopho digniorem. Philoſophum Svidas quoque appellat, ipſe vero ſe nec rei Medicæ, Phyſicæve nec rerum humanarum demonſtrat fuiſſe imperitum.

VII. Exſtant hujus Artemidori libri quinque de ſomniis, quorum *duo* primi Onirocritica ſive divinationem è ſomniis per claſſes rerum de quibus obtingunt ſomnia perſequentes in illuſtris cujusdam viri *Caſſii Maximi* gratiam ſcripti eique dicati ſunt, quem initio libri IV. *κράτιστον* appellat, atque alibi à virtute ac ſapientia celebrat. Liber *tertius* ad eundem Maximum miſſus eſt ſub titulo φιλαλήθης ἐνόδιος, atque paralipomena quædam ejusdem argumenti complectitur. *Quartum* filio cognomini inſcripſit Attemidorus nova itidem paralipomena de ſomniis interpretandis continentem. Atque hi ſunt quatuor libri ὀνειροκριτικῶν quæ ſcripſiſſe Artemidorum, Svidas refert. Qui enim in editionibus ſubjungitur *quintus* itidem filio dicatus, continet ὀνείρων ἀποβάσεις ſive narrationes ſomniorum prope centum cum eorum eventibus. Bene de hoc opere Voſſius lib. de Philoſophia cap. V. §. 50. *Rem ſi ſpectes, nihil eo vanius. Sed utilis tamen ejus lectio erit ob tam multa quæ admiſcet de ritibus antiquis & ſtudio humanitatis.* Julio Scaligero quidem judice in lib. I. Ariſtot. de plantis pag. 121. *vix dici poteſt quam ridiculus plerumque ac plane ſomnians ſit. Non ille quæ contingerint aliquando quæque eum ad modum forte obſervata ſint potius deducere videtur ad præceptiones, quam præſcribere vel Deo vel naturæ quibus artibus ſomniorum lex ſit mortalibus edicenda. Tum ſparſim ac confuſe omnia: quæ ſolus ac primus Augerius* p) *noſter hic ad artem redegit ſubtiliſſimis inventis.* Artemidorum noſtrum cum Ariſtandro Telmiſſenſi, celebri Alexandri M. ſomniorum interprete memorat Lucianus in dialogo cui titulus Philopatris T. 2. pag. 775. Artemidorus ipſe præfat. libri I. teſtatur ſe non modo ſcriptores hujus argumenti quoscunque nanciſci potuit diligenter comparaſſe omnes & evolviſſe, ſed quoq; per

o) Præter Onirocritica quæ exſtant, ſcripſiſſe Artemidorum etiam οἰωνοσκοπικὰ & χειροσκοπικὰ teſtatur Svidas.

p) Augerium Ferrerium intelligit in libro de ſomniis, quem cum ſcriptis Hippocratis, Galeni & Syneſii ejusdem argumenti edidit Lugd. 1549. apud Tornæſ. forma minore.

plures annos, in Græcia, Aſia & Italia inſuliſque maximis & populoſiſſimis eſſe verſatum, ut de pluribus edoctus & plurimis divinatoribus conſultis ſomniorum rationes quam perfectiſſime perſcribere valeret. Nec dubitat affirmare quod à Numine ad hoc ſuſcipiendum ſingulariter permotus ſit impulſusque p. 197. Ἐπειδὴ κατὰ δαίμονα καὶ τὴν τοῦ κρατίστου Κασσίου Μαξίμου σπουδὴν προτετράπην ὀνειροκριτικὰ βιβλία ποιήσασθαι: & clarius p. 161. ubi monet lectores ne quæ ipſis ſuperflua videantur è libris ſuis eradant, vel de ſuis addant, ſed potius propria ſcripta componant. Θεὸν ἐπόπτην καὶ φύλακα πάντων νομίζοντες Ἀπόλλωνα, ᾧ πειθόμενος ἐγὼ πατρίῳ ὄντι Θεῷ εἰς τήνδε τὴν πραγματείαν προῆλθον πολλάκις με προτρεψαμένῳ, μάλιστα δὲ νῦν ἐναργῶς ἐπιστάντι μοι ἡνίκα σοι ἐγνωρίσθην, καὶ μονονουχὶ κελεύσαντι ταῦτα συγγράψαι. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν τὸν ἐν Δαλδίᾳ Ἀπόλλωνα ὃν μύστην καλοῦμεν ἡμεῖς πατρῴῳ ὀνόματι ταῦτά με προτρέψασθαι τῆς σῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας προνοούμενον. Καὶ γὰρ εἶναί τινα Λυδοῖς προξενίαν πρὸς Φοίνικας q) οἱ τὰ πάτρια ἡμῖν ἐξηγούμενοι φασίν.

VIII. Græce primum editi ſunt libri quinque Artemidori ab Aldo r) A. 1518. 8.

Latine vertit *Janus Cornarius* Phyſicus Francofordienſis Baſil. 1537. 8. apud Froben. & Lugd. 1546. 8.

Græce & latine, retenta Cornarii verſione licet non usque quaque optima, recudi fecit *Nicolaus Rigaltius* Pariſ. 1603. 4. additis eruditis notis, in quibus hinc inde laudat emendationes Iſaaci Caſauboni. De titulis vero capitum obſervat p. 10. *Hic ſemel notandum, quod ſæpicule in his libris obſervari posſit, imperitos librarios ineptis titulis cohærentia capita disjunxiſſe.* Subjecit idem Rigaltius Onirocritica Aſtrampſychi, Nicephori CPol. & Achmetis de quibus infra §. XI. ſeq.

Artemidori editionem à *Grutero* promiſſam teſtatus eſt Iſ. Caſaubonus Epiſtola 33. ad Frid. Lindebrogium ſcripta A. 1595. Noſtra ætate novam hujus ſcriptoris ἔκδοσιν moliebatur V. C. *Jacobus Tollius*, qui loca perpauca Artemidori tangit in fortuitis ſuis. Plura emendavit & illuſtravit nuper *Lambertus Bos* Franequaranæ Academiæ lumen in Obſer-

q) Cave credas Lindenio & Merklino, qui in opere de ſcriptis Medicis referunt præter libros quatuor de ſomniis editos etiam eſſe ab Aldo libros II. ejusdem Artemidori de auguriis ac manuum inſpectione (οἰωνοσκοπικὰ & χειροσκοπικὰ) Græce A. 1527. 4. Hoc obſervatum etiam Bælio in Lex.

r) Num itaque Caſſius iſte magiſtratum gerebat in Phœnicia? Ita videntur hæc Artemidori verba ſvadere. Phœnicium odoratus etiam eſt accuratiſſimus Tillemontius T. 2. Hiſt. Imperator. p. 732.

servationibus Criticis cap. 21, 22. 23, 24. castigatis etiam variis Cornarii interpretis erroribus.

Versiones Artemidori *Gallicas*, *Anglicas*, *Italicas*, *Germanicas* & *Hispanicas* libenter prætereo, quia fere non sunt sinceræ, sed frustra hoc & incassum deprecante & per Apollinis reverentiam deprecante auctore s) vel mutilæ vel variis modis interpolatæ. Eas petat qui velit ex Hendreichii pandectis Brandeburgicis, qui tamen ubi de hoc scriptore agit, non est valde accuratus. Quis enim vidit libros ejus de Auguriis & de manuum inspectione? quis tres editiones Venetas Artemidori Græcas in 4. A. 1518. 1527. 1529? Quis Hispanicam Lugd. 1609. additis Augustini Nisi octo libris divinationum? Sane quæ in Indice Hispanico proscribitur editio Artemidori illius anni Lugdunensis (quemadmodum prohibentur in eodem indice omnes lingua vernacula quacunque editæ) Gallica est (non Hispanica) additis Augustini Niphi divinationum libris. Prodiit & Artemidorus Gallice Lugd. 1596. 12. & Epitome per Carolum Fontanum Lugd. 1555. 8. Paris. 1566. forma minore.

IX. *Alii Artemidori.*

Artemidorus *Aristophanius* Grammaticus, cujus περὶ δωρίδος & γλώσσας ὀψαρτυτικὰς laudat Athenæus. Glossas Opsartyticas Svidas quoq; memorat, qui PseudoAristophanium appellat in Τιμαχίδας & Ἀρτεμίδωρος, ubi consule notas doctissimi Neocori.

Artemidorus *Ascalonita* Grammaticus quem περὶ Βιθυνίας scripsisse testatur Stephanus Byz. in Ἀσκάλων. Hunc male cum Ephesio Geographo Vossius p. 143. de Hist. Græc. confundit. Verisimilior, quanquam incerta conjectura ejusdem Vossii pag. 143. ubi cum Aristophanio conjicit eundem esse, vel Meursii in Bibl. Græca, qui cum Artemidoro Capitone.

Artemidorus *Capito* Grammaticus sub Hadriano Imp. clarus, qui junctis cum Dioscoride Alexandrino operis Hippocratem olim recensuit, non parum sibi in eo licere ratus, ut Galenus haud uno loco conqueritur. Vide quæ notavi infra in indice scriptorum à Galeno allegatorum. Hujus nescio an superioris Artemidori Grammatici λέξεις allegat Erotianus in λάσιον.

Artemidorus *Cnidius* Theopompi F. Strabo XIV. p. 656. Rhetor & litterarum Græcarum doctor, is ipse qui libellorum insidiarum indicem Jul. Cæsari Idibus Martiis in curiam eunti frustra obtulit. Plutarch. Cæsare p. 738. Arte-

s) Artemidor. lib. 2. extrem.

Artemidorus *Dialecticus* qui contra Chrysippum scripsit. Laërt. *IX.* 53.

Artemidorus *Ephesius* Geographus Straboni, Plinio & Stephano Byz. sæpius laudatus, claruit circa Olymp. CLXIX. adeoque ducentis circiter annis Artemidorum Daldianum ætate antecessit, cum quo eum aliud agens confundit Gesnerus vir præstantissimus in Bibl. *Geographiam* complexus fuit Artemidorus *undecim libris* quorum Epitomen scripsit *Marcianus Heracleota*, ut dixi supra hoc libro IV. cap. 2. §. 10. Allegatur etiam à Diodoro Sic. Porphyrio de antro Nymphor. pag. 233. Constantino de administrando Imp. p. 23. seq. & Athenæo qui præterea Artemidori Ephesii (nescio an hujus) ἰωνικὰ ὑπομνήματα laudat III. p. 111. Conf. Meursium in Bibl. Græca & Vossium de Hist. Græcis. Fragmenta hujus Artemidori pleraque collegit ad calcem Marciani doctissimus Hudsonus T. 1. Geographor. Græc. minorum.

Artemidorus *Erasistrateus*. Vide infra in Artemidoro Sidensi sive Sidete.

L. Artemidorus in Vet. inscriptione apud Sponium pag. 117. Misc. Vide & Rossi sive Rubei memorias Brixianas p. 94. edit. secundæ.

Artemidorus *Musonii* Philosophi gener, Philosophus & ipse, amicus Plinii junioris quem vide lib. III. Epist. IX.

Artemidorus *Parianus*. Senec. lib. I. Nat. quæst. c. 4.

Artemidorus *Pictor*. Martial. V. 41. Nescio an alius IX. 22.

Artemidorus *Pugil*. Infra in Artemidoro Tralliano.

Artemidorus *Sidensis* Erasistrati sectator Medicus, laudatus Cœlio Aureliano, & diversus ni fallor ab Artemidoro Capitone de quo supra.

Artemidorus *Tarsensis* Grammaticus. Strab. XIV. p. 675.

Artemidorus *Trallianus* pugil de quo Pausanias 2. Eliac. & Martialis VI. 77. Loënsis V. 10. Epiphyll.

Incertum cujus Artemidori *Elegiæ* περὶ ἔρωτος laudantur in Eratosthenis catasterismis cap. 31. Artemidori συναγωγὴ in Scholiis ad Aristoph. Vespas v. 1164. Artemidorus quem inter scriptores *de pyramidibus* refert Plinius XXXVI. 12. nisi Ephesium alibi laudatum intelligit, qui in opere Geographico potuit ubi de Ægypto disserebat pyramides quoque describere.

X. In-

X. Index scriptorum ab Artemidoro allegatorum Compositus ad paginas editionis Rigaltianæ.

XI. Artemidoro Rigaltius subjecit ASTRAMPSYCHI Onirocriticon sive monosticha jambica Græca centum & unum de somniorum significatione, digesta ordine litterarum, cum latina prosaria versione *Joannis Opsopœi.* Astrampsychus Magi Persæ nomen est, ut è Laërtii prooemio patet sect. 2. & Svida in Μάγοι. Sed hic Astrampsychus quidam junior esse videtur. *Non admodum vetus auctor est*, inquit Rigaltius, *ut ex charactere scribendi, item ex neglectu moduli syllabarum apparet.* Svidas ejus meminit his verbis: Ἀστράμψυχος, ὃς βιβλίον ἰατρικὸν εἰς ὄνων θεραπείαν πεποίηκε, καὶ Ὀνειροκριτικόν. Sed & singulos versus Onirocritici sparsim per totum lexicon suum protulit, nomine auctoris ut sæpe solet prætérito. Versus LXXV. collegit (è Svida ni fallor) & auctoris nomen se

fugere professus jambis latinis donavit Hadrianus Junius lib. I. animadvers. cap. 18. Ex Junii editione Græce illos & latine exhibuit Julius Cæsar Bulengerus lib. V. de ratione divinationis cap. 5. Emendavit deinde & Astrampsycho restituit Josephus Scaliger, è cujus recensione legitur ad calcem Oraculorum veterum Græce & latine cum notis editorum à Joanne Opsopœo, & nostra ætate à Servatio Gallæo V. C. Rigaltianam editionem secutus est Jo. Meursius capite ultimo mantissæ libro de luxu Rom. Hafniæ 1631. 4. subjectæ, & castigationes quasdam addidit è Svida maxime & qui Astrampsychi vestigiis passim insistit NICEPHORO CPolitano Patriarcha, cujus sive Nicephori Gregoræ ὀνειροκριτικὸν κατ᾽ ἀλφάβητον versibus jambicis 146. è duobus MSS. Regiæ Bibl. uno & Is. Casauboni altero subjunxit idem Rigaltius cum latina sua versione prosaria. Nonnullos Astrampsychi versus male proverbiis accensuere Erasmus & Hadr. Junius. Nicephorus MS. exstat quoque in Bibl. Cæsarea Vindobonensi. Adi Lambecim lib. V. p. 237. seq. Astrampsychi ad Ptolemæum sors qua interrogati vel interrogantes divinant MS. fuit in Bibliotheca Cardinalis à S. Angelo teste Labbeo p. 168. Bibl. nov. MSS.

XII. Junxit præterea Rigaltius Artemidoro suo Onirocritica Græce ante inedita, & Ægyptiorum, t) Indorum, Persarumq; de somniorum significatione Sententias exponentia, auctore ACHMETE sive Achamete F. Seirim, u) qui Mamunis πρωτοσυμβούλου Caliphæ Babylonii interpres somniorũ fuisse creditur circa A. C. 820. Ea circa A. C. 1160. latine vertit *Leo Thuscus*, dicavitq; Hugoni Etheriano, itidem Thusco. Confer ejus specimina quædam apud Barthium XXXI. 14. Advers. Transtulit etiam Italice *Tricassus Mantuanus*. Denique è MSto Sambuci codice vertit *Joannes Leunclavius*, ediditque latine sed sub falso ut ipse postea agnovit *Apomasaris* nomine, & aliquot capitibus mutilum. Francof. 1577. 8. Versionem Leunclavii Rigaltius supplevit, Græca vero addidit è duobus MStis Codicibus Bibl. Regiæ Paris. sed utroque ἀκεφάλῳ, ita ut inscriptio & caput primum desideretur quod è MSto Vindobonensi supplet Lambecius lib. VII. p. 263. seq. Inscriptio hæc est: Βιβλίον ὀνειροκριτικὸν ὅπερ συνῆρξε καὶ συνέταξεν Ἀχμὲτ υἱὸς Σηρεὶμ ὁ ὀνειροκρίτης τοῦ πρωτοσυμβούλου Μαμοῦν. Absolvitur opus capitibus CCCIV. quorum septimum

ex

t) Cap. 2. laudatur Συρβαχὰμ ὁ ὀνειροκρίτης τοῦ τῶν Ἰνδῶν βασιλέως. Cap. 3. Βαρὰμ ὁ ὀνειροκρίτης Σαανισὰν βασιλέως τῶν Περσῶν. Cap. 4. Ταρφὰν ὁ ὀνειροκρίτης τοῦ Φαραὼ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων.

u) Cap. 45. ὄναρ ἐθεάσατο ὁ πρωτοσύμβουλος Μαμοῦν -- ἀπέστειλε πρὸς τὸν ὀνειροκρίτην Σειρείμ.

ex Apomasare esse depromtum idem Lambecius observat p. 274. neq; p.269. assentitur Rigaltio qui hæc Onirocritica ex Arabico Achmetis x) Arabis Medici versa existimabat, cujus *libros septem de re Medica* habuisse se testatus est Janus Antonius Saracenus notis ad Dioscoridem. Equidem Mamunus ille Cedreno, Zonaræ, Elmacino & continuatori Theophanis &c. celebratus in cujus gratiam opus de somniis Achmetes scripsisse putatur Græcæ linguæ haud erat ignarus. Sub Achmetis hujus nomine *Astrologica* quoque occurrunt MSS. in Bibliothecis, & laudantur à Meursio in glossario Græcobarbaro. Onirocritica insuper Gallice vidisse lucem Paris. A. 1581. 8. atque deinde Germanice edita esse, testis in Pandectis Brandenburgicis Hendreichius. Cangius vero refert in Codice Regis Christianissimi 1845. inscribi ὀνειροκρίτην Συεὶμ, & alio ordine quoad seriem capitum & secus etiam in contextu ac in edito legi. Forte collectum opus hoc Græcum est ex Achmete, Apomasare & aliis à Christiano quodam Græco qui diu post vixit. Confer Cangii glossarium in Μαμοῦν. Sane Christiani scriptoris esse nemo qui vel primam paginam græcam legerit ambiget. Exstat vero Arabice etiam in Bibliotheca Regia Paris. num. 1034. hujusmodi liber de somniorum interpretatione divisus in quinquaginta capita de quo Herbelotus in Bibliotheca Orientali, vocabulo *Sirin.*

XIII. Hippocratis & Aristotelis scripta de somniis suo loco recensui, exstat quoque Synesii liber & in eum Nicephori Gregoræ ἑρμηνεία; & Manuelis Palæologi Onirocriticum MS. Cangio laudatum, atque onirocriticum pseudepigraphum Danielis Prophetæ ad Regem Nabuchodonosorem de quo Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 122. ne tangam quæ de hoc argumento disputarunt Cicero libris de divinat. Chalcidius p. 344. seq. Macrobius in somnium Ciceronis, aliique: & inter recentiores Cardanus, Augerius Ferrerius, Julius Cæsar Bulengerus, Caspar Peucerus &c. Longe plures autem perierunt, quorum brevi catalogo præsens caput concludam.

Alexander Myndius. Artemidor. I. 69. II. 8. & 71.

Antipater. Artemidor. IV. 64.

Antiphon Atheniensis Tertull. c. 46. de anima. Artemidor. II. 14. & Fulgentius 1. Mythol. fabula de Daphne, Svidas in Ἀντιφῶν, Cicero 2. de divinat. & Seneca IX. controvers. Confer Jonsium p. 328. seq.

x) Diversus Achmet Medicus filius Abramii, nepos Chaletis, Vide Lambecimum lib. VI. p. 126. seq. & Lib. VII. p. 265. seq.

Apollodorus Telmissensis ἀνὴρ εὐλόγιμος. Artemidor. I. 82.
Apollonius Attalensis cujus librum secundum allegat Artemidor. I. 34. III. 28.
Aristarchus ἄριστος ὀνειροκρίτης. id. IV. 25.

Aristander Telmissensis. Lucianus Philopatride & Artemidor. IV. 26. è quo loco constat eum Alexandri M. ætate fuisse.

Aristodemus sive Aristophon. Tertull. c. 46. de anima.

Artemon. id. & Fulgentius loco laudato. Eustath. ad Iliad. π'. Milesius patria fuit & libris XXII. somnia exposuit. Vide Artemidor. II. 49. laudat & lib.I. c. 2.

Cassium Maximum cui Artemidorus libros suos dicavit inter ὀνειροκριτικῶν scriptores refert Jonsius p. 329. quo teste vel argumento nescio.
Cratippus. Tertull.

Demetrius Phalereus libris V. Artemidor. II. 49.
Dionysius Heliopolites Artemidor. II. 71.
Dionysius Rhodius. Tertull. c. 46. de anima.

Epicharmus etiam summum apicem inter divinationes somniis extulit cum Philochoro Atheniensi. id.

Geminus Tyrius libris III. Artemidor. II. 49.
Hermippus Berytensis, quinione voluminum. Tertull.
Nicostratus Ephesius. Artemidor. lib. I. c. 2.

Panyasis Halicarnasseus περὶ ὀνείρων libri II. Svid. Artemidor. lib. 1. c. 2. & 66. lib. 2. c. 35.

Pappi Alexandrini ὀνειροκριτικά. Svid.
Philochorus Atheniensis. Tertull. & Fulgent.
Phœbus Antiochenus Artemidor. lib. 1. c. 2. II. 8. IV. 50. & 67.
Serapion Ascalonites. Tertull. & Fulgentius 1. Mythol.
Strato. Tertull.

CAPUT

CAPUT XIV.

DE CLAUDIO PTOLEMÆO.

Ptolemæi ætas. 1. *Ejus Geographia.* 2. *Magna Syntaxis & in eam Theonis commentarii.* 3. *Tetrabiblus & in eum Anonymi Græci scholia, Porphyrii sive Antiochi Isagoge & Procli Paraphrasis.* 4. *Ptolemæi Carpus, & de electionibus.* 5. *Canon Regum.* 6. *De apparentiis fixarum.* 7. *Pars prior hujus libri jamprimum Græce edita, una cum versione Bonaventuræ Urbini. Editio alterius partis Petaviana è MS. emendata ac suppleta. ibid. De analemmate.* 8. *hypotheses planetarum* 9. *Planisphærium.* 10. *Harmonica.* 11. *Scripta Ptolemæi deperdita.* 12. *Alii Ptolemæi.* 13. *De globis cœlestibus veterum & similibus instrumentis Astronomicis.* 14.

I.

CLAUDIUS PTOLEMÆUS Ægyptius, Pelusiensis. a) (Arabibus inde *Elfelusi*) diversus non modo à Regibus Ægypti hoc nomine, cum quorum aliquo nonnulli b) eum confuderunt, sed etiam à Ptolemæo c) Mathematico sive Astrologo, qui Galbæ assiduus comes adfuit teste Plutarcho in Galba, p. 1063. & cum Othone Imperatore in Hispania versatus superfuturum eum Neroni pollicitus est, ut narrat Tacitus lib. 1. Hist. c. 22. Noster sub M. Aurelio Antonino d) floruit teste Svida atque ipso, libro VII. ma-

a) Pelusiensis dicitur in inscriptione Harmonicorum editionis Antonii Gogavini, etiam tetrabibli codices quidam præferunt nomen Κλαυδίου Πτολεμαίου τοῦ Πελουσιέως. Effigiem Ptolemæi dat Boissardus parte III. imag. p. 310.

b) Isidorus III. 25. Originum. Albumazar, Simon Grynæus præf. ad magnam σύνταξιν. Servius quoque in 3. Eclogam Virgilio antiquiorem perperam facit nostrum Ptolemæum, ut notatum Vossio IV. de Hist Gr.

c) Seleucum ejus loco nominat Svetonius in Othone c. 4.

d) Jacobus Gothofredus ad veterem orbis descriptionem à se editam p. 9. *Ex Ammiano uno XIV. 4. colligo Marci Imp. temporibus Saracenorum nomen primum innotuisset quare cum Ptolemæus eorum meminerit, & quidem primus, hinc apparet eum sub Antonino Pio non scripsisse, quod tamen hactenus creditur.* Non dicit tamen Ammianus tunc primum innotuisse Saracenos; & Saracenorum mentio apud Plinium VI. 28. Dioscoridem &c. Vide Salmasium ad Solin. p. 484 seq. edit, Paris. Meminit Saracenorum

gnæ ſyntax. pag. 167. teſtatur ſe obſervationes Aſtronomicas inſtituiſſe Alexandriæ (unde Alexandrinus Svidæ aliisq; appellatur) ſecundo anno Antonini Imp. (Pii, qui reſpondet anno CHRISTI 139. in cui proximum incidit etiam obſervatio æquinoctii verni de qua lib. 3. p. 62) poſt Obſervationes Hipparchi anno CCLXV. Olympiodorus e) vero in Phædonem Platonis teſtatur Ptolemæum hunc in Canobi Pteris per quadraginta annos habitaſſe, & inventas à ſe Aſtronomicas concluſiones ac demonſtrationes columnis illic poſitis curaſſe inſculpendas. Canon autem Ptolemæi notat Antoninum Pium regnaſſe annos XXIII. unde ei ſuperſtitem fuiſſe Ptolemæum conſtat. Dici non poteſt quantum ei omnis fere Mathematicæ diſciplinæ debeant, ſed hoc optime patet ex ejus ſcriptis, quæ jam recenſebo.

II. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ͂Σ ὑφηγήσεως *Geographiæ Libri VII* quod opus promittit libro 2. magnæ ſyntaxeos cap. ult. unde adverſus Franciſcum Barociũ III. 3. Coſmographiæ recte obſervavit Jo. Baptiſta Ricciolus VII. 10. Geographiæ reformatæ eundem eſſe magnæ ſyntaxeos & Geographiæ ſcriptorem: tum vero Julium Maternum, qui à Ptolemæo lib. 1. Geogr. c. 8. allegatur diverſum fuiſſe à Julio Firmico Materno, qui ſub Conſtantino M. de aſtrorum judiciis ſcripſit ad Lollianum. Docet porro Ptolemæus ipſe lib. 1. c. 19. ſe his libris ſecutum eſſe opus Geographicum *Marini* Tyrii non diu ante editum, ſed in plurimis emendaſſe ac ſuppleviſſe, tum locorum poſitioni numeros longitudinis ac latitudinis, provinciis vero terminos, quibus ad quatuor plagas orbis terrarum circumſcribuntur, adſignaſſe. Meminit præterea Hipparchi, Maënis Titiani, Timoſthenis, Diodorique Samii, & quorum itinera Marinus notaverat Septimii Flacci ac Diogenis cujusdam Theophilique ac Philemonis mercatoris & Dioſcori.

Tabulas Geographicas Ptolemæi mentem preſſe ſecutus delineavit *Agathodæmon* Mechanicus Alexandrinus, incertum an idem cum Agathodæmone Grammatico, ad quem nonnullas Iſidori Peluſiotæ epiſtolas habemus, licet de hoc non dubitat Voſſius lib. de Philologia c. XI. §. 23. Sed non levis error auctoris pandectarum Brandenburgicarum, qui has Agathodæmonis tabulas confundit cum tabulis Peutingerianis à Marco Velſero editis. *Græce* lucem vidit Ptolemæi opus Baſil. 1553. 4. ap. Froben. Paris. 1546. 4. apud Chriſtian. Wechelum. *Græ-*

norum etam Targum (non Onkeloſi ut Scal. ad Euſeb. p. 17.) ſed Hieroſolymitanum Gen. XXXVII. 25. Vernm hoc recentius longe eſt & Turcas quoque nominatim memorat Gen. X. 2. ut omittam alia per illam paraphraſin inepta & Talmudicas fabulas reſipientia, quæ notavit Jo. Morinus Exercitat. Bibl. p. 345. ſeq.

e) Menag. ad Laërtii I. 109.

Græce & latine cum notis *Gerardi Mercatoris* Amst. 1605. atq; iterum cum iisdem Gerardi Mercatoris notis & castigatione Petri Bertii Amstelodam. 1618. forma majore in fol. cum tabulis Geographicis elegantib⁹. In Gerard. Vossio de scientiis Mathem. p. 260. male excusus Annus 1630. Cæterum dolendum est, quod lucem non vidit Ptolomæi editio, quam paravit G. Vossii filius doctissimus & Geographiæ veteris peritissimus Isaacus, promissam in notis ad Melam p. 72. 77. 86. 105. &c. In Bertiana editione adscriptæ Variæ lect. è Codice Palatino, & adjunctum Itinerariũ Antonini, & Burdegalense, tum tabula Peutingeriana ex edit. M. Velseri.

Latine Romæ 1482. in membrana apud *Nic. Hahn* f) sive Gallum, gente Germanum, qui primus Geographiam Italiæ intulit, quam editionem forma majori in fol. tabulis Geographicis nitido colore pictis ornatam evolvi in Bibliothec. Abr. Hinckelmanni τȣ͂ μακαρίτȣ. Inscripta est Paulo II. Pontifici & recusa Ulmæ 1486. fol. Prodiit etiam Ptolemæi Geograhia è recensione Marci monachi Cælestini Beneventani, Jo. Cotæ Veronensis, Scipionis Carteromachi Pistoriensis & Cornelii Benigni Viterbiensis Romæ 1507. cum privilegio Julii II. Papæ.

Jacobi Angeli Florentini versionem MS. Venetiis in Bibl. S. Antonii evolvit Jo. Mabillonius T. 1. Musei Italici p. 37. illam castigavit *Jo. Mullerus Regiomontanus* annotationibus in Ptolemæi Geographiam Argentorat. 1625. Liber primus à *Biblibaldo Pinckheinrero* translatus est commentariolo illustratus Anno 1525. reliqui è versione veteri castigata & cum Græcis collata per *Sebast. Munsterum* qui tabulas quoq; Geographicas addidit Basil. 1540. fol. 1552. 12. Nec contemnendæ editiones Lugd. 1541. fol. Colon. 1584. fol.

Ex recensione *Josephi Moletii*, qui versionem ad Græca emendavit & ad lib. I. & VII. commentarios addidit Venet. 1562.

Cum commentario *Jo. Antonii Magini* Colon. 1597. 4.

Jo. Stobnizæ Poloni introductio in Ptolemæi Geographiam. Cracoviæ 1519. *Jo. Dryandri* 1535.

Liber primus è versione *Jo. Werneri* Norimbergensis cum ejus paraphrasi & notis, aliisque opusculis Geographicis 1522. & Ingolst. 1553.

Gallicam versionem manuscriptam se habere in membrana testatus est Antonius Verderius Bibl. Gallica p. 191.

Italice per *Petrum Andream Matthiolum*, cum additamentis è Seb. Munstero & tabulis Geographicis curante Jac. Castaldo. Venet. 1548. 8.

Per

f) Hunc esse puto Nicolaum Donis, quem Vossius p. 413. de scient Math. è Ficino tradit anno 1470. emisisse in Cosmographiam Ptolemæi opus mirandum cum novis tabulis.

Per *Hieron. Ruſcellum* cum Joſephi Moletii expoſitione vocabulorum Geographicorum Venet. 1574. & cum notis ac Geographia recenti Joſephi Roſaccii Venet. 1599. 4. Per *Leonardum Cernotum* Venetum Patav. 1621. fol. cum commentariis J. A. Magini.

Laudat hoc opus Marcianus Heracleota, teſtatus ſe profeciſſe ἐκ τῆς Γεωγραφίας τοῦ θειοτάτου καὶ σοφωτάτου Πτολεμαίου. Stephanus Byz. in Χαρακμῶβα, ἀξιόπιστος δ᾽ ἀνὴρ περὶ τὰ τοιαῦτα, σπουδὴν γὰρ ἔθετο ἱστορῆσαι ἀκριβῶς τὰ τῆς Ἀραβίας. Ammianus (qui Ptolemæum libenter ſequitur) XXII. 8. *ut Eratoſthenes affirmat & Hecatæus & Ptolemæus aliique hujusmodi cognitionum minutisſimi ſcrutatores.* Agathemer. l. 1. c. 6. Τοῦ τεχνικοῦ Πτολεμαίου διεξιόντος ὅσα τῇ γεωγραφίᾳ σαφέστατως διέθετο οὐχ ἁπλῶς, οὐδ᾽ ὡς ἄν τις εἴποι ἐξ οἰκείας γνώμης ἢ δόξης, ἀλλὰ ταῖς τῶν παλαιοτέρων καὶ οὕτως ἐπακολουθῶν παραδόσεσι καὶ τῶν μὲν τὰ δόξαντα ἀληθῆ εἶναι, ὡς καὶ αὐτὰ πράγματα ὑποβάλλουσιν ἐπιβεβαιῶν Idem c. 8. ὡς παρὰ τοῦ τεχνικοῦ Πτολεμαίου μανθάνομεν. Jornandes de rebus Geticis c. 3. *De hac* (Scanzia Inſula) *in ſecundo ſui operis libro Claudius Ptolemæus, orbis terræ deſcriptor egregius meminit,* dicens &c. Jo. Philoponus IV. 5. ad Hexaëmeron: Ὅσοι γὰρ τῶν Γεωγράφων γεγόνασιν ἀκριβέστεροι, ὧν εἰσι καὶ Πτολεμαῖος καὶ Πάππος &c.

A recentioribus Geographis obſervatum eſt, gradus longitudinis & latitudinis in Ptolemæo ut plurimum fallere, in locis præſertim longius à regione, qua verſabatur, diſſitis. Confer. Iſ. Voſſium c. 16. de Nili origine, & Jobum Ludolfum commentar. ad Hiſt. Æthiop. p. 91. Quin in ipſius Alexandriæ deſignatione non mediocriter aberraſſe notavit Chazelius Aſtronomus & Mathematicus è ſocietate Regia Pariſ. ut didici ex Bernardi Lamii apparatu Geographico ad Harmoniam Evangelicam p. 273. ſeq. Sed & numeri in Codicibus editis paſſim male ſunt expreſſi, & nominatim in Bertiana Ptolemæi editione multos errores animadvertit Jo. Gravius conſulto MSto. Ptolemæi codice Seldeniano, è quo deſcriptionem Arabiæ excerpſit & Abulfedæ deſcriptioni Arabiæ ſubjicere voluit. Chriſtophoro Cellario viro de veteri Geographia præclariſſime promerito ſuſpectus eſt ipſius induſtriæ nomine Ptolemæus; *mirari enim ſubit, unde Ægyptius disjunctiſſimarum rerum tam certam ut prodit notitiam acceperit. Æque enim in remotiſſimis quo vix dum homines adierant, copioſus eſt, nec dubius ut in propinquis & cognitisſimis.* Non minus de eo conqueritur Paulus Merula præf. in Geographiam, cauſatus plurima magno auctori ſcripta eſſe ab auditu & ex incerta aliorũ fide, multa item, quæ aliis nominatiſſima negligenter in iis omiſſa, multa ſequiorem nacta eſſe ſtationem, & extra verum locata ſitum, multa dubiam adepta nomenclaturam, infinita

finita non suis tributa populis vel regionib⁹, plurima deniq; cum ab aliis tum ab seipso & alibi dictis dissentientia. Salmasius p. 1186. ad Solinum de Ptolemæo: *Nomina urbium quasi recentia & extantium ubique recenset quæ jampridem esse desierunt. Sæpe vetus ac recens ejusdem opidi vocabulum velut urbium diversarum appellationes posuit. Interdum urbes jampridem extinctas & eversas cum novis commemorat quæ in eorum locum successere, aliquando eodem aliquando alio loco positæ. Persepolin inter regias Persidis numerat, quam ab Alexandro eversam fuisse nec post illa tempora unquam resurrexisse, omnibus auctoribus id asserentibus constat.* Plures Ptolemæi errores Ortelius ac Gerhardus Mercator, alios Philippus Cluverus, alios Marcus Velserus in rerum Augustanarum libris, alios alii annotarunt. In Scotiæ descriptione satis accuratum esse, nisi quod loca quædam magis sita sint versus septentrionem, notatum Guil. Nicolsono in Bibl. Scotica.

Novam Geographiæ Ptolemæi editionem à V. C. Jacobo Gronovio studiosi harum litterarum exspectant.

III. ΜΕΓΑ'ΛΗ ΣΥ'ΝΤΑΞΙΣ ΤΗ͂Σ Α'ΣΤΡΟΝΟΜΙ'ΑΣ Syncello pag. 206. Svidæ ΜΕ'ΓΑΣ Α'ΣΤΡΟΝΟ'ΜΟΣ. *Magnæ Constructionis*, sive ut Abulpharajus & alii pag. 47. Arabes vocant *Almagesti* libri XIII. complexi demonstrationes de motibus siderum & universæ sphæræ cœlestis ratione, post observationes *Aristylli, Timocharidis* p. 164. *Metonis, Euctemonis* ac præcipue *Hipparchi* p. 62. quem ἄνδρα φιλόπονον καὶ φιλαλήθη vocat p. 59. *Prodierunt* græce cum *Theonis* Alexandrini qui sub Theodosio seniore Imp. vixit commentariorum libris XI. Basileæ 1583. fol. *Pappi* enim, quem laudat Eutocius in Archimedem de circuli demensione p. 49. *Ammonii*, qui libros Ptolemæi Astronomicos Damascio exposuit teste Photio cod. CLXXXI. p. 213. & aliorum veterum ἐξηγήσεις interciderunt. *Arabicam* versionem Mohamedis filii Alhasami Tusini ineditam memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 251. 258. 256. *Persicam* p. 253. confer Bibliothecam Orientalem Bartholomæi Herbeloti p. 101. b. qui codicem Arabicum Almagesti cum commentariis MSS. evolvit in Bibl. Christianissimi Regis. *Hebraica* versio servatur Vindobonæ in Bibl. Augustissimi Imperatoris num. 56. Et *Averrois* Epitome ex Arabico Hebraice versa per R. Jacob Antoli A. C. 1231. ibidem n. 124. *Latinus* codex MS. ex Arabico versus exstat Oxoniæ in collegio omnium animarum. Codex græcus ante annos 200. pulcherrime exaratus Londin. in Bibl. ArchiEp. Cantuariensis, ex quo emendationem quandam Petavii firmat Seldenus in apparatu Chronolog. ad Epochas marmoreas Arundelianas pag. 236. Alius codex Græcus cum prolegomenis & græcis ad marginem scholiis

fuit in Bibl. Caroli de Montchal, teste Labbeo p. 189. Latine vertit *Georgius Trapezuntius*, g) sed ut solet fere parum accurate parumque fideliter Venet. 1515. & 1525. fol. & cum aliis * Ptolemæi Basil. 1551. fol. recensente Erasmo Osvvaldo Schrekkenfusio. Tum Paris. 1556. 8. Dilucida & brevi epitome latina majorem lucem Almagesto attulerunt *Joannes Regiomontanus & Georgius Purbachius* Basil. 1543. fol. cum præfatione Hieronymi Gemusæi. Librum primum Almagesti Græce cum versione sua & commentariis separatim edidit *Erasmus Reinhold* Salfeldensis Witeb. 1549 8. librũ I. & II. latine Paris. 1556. 8. Georgii Trapezuntii Isagogen in Almagestum Ptolemæi Græce scriptam & in Bibl. Augustana atque Scorialensi pridem obviam memorat Leo Allatius pag. 379. de Georgiis. *Nicolai Cabasilæ* in librum tertium prodiit Basil. 1550. *Barlaami Monachi* quomodo ex Mathematica Ptolemæi constructione liceat Eclipsin Solis deprehendere, Labbeus p. 202. Bibl. nov. MSS. Alanus in antiClaudiano l. 1. pag. 18.

Divitis ingenii vena Ptolemæus inundans
Devectus superas curru rationis in arces
Colligit astrorum numeros, loca, tempora, cursus.

Damascio in vita Isidori apud Photium cod. 242. p. 562. Ptolemæus dicitur ὁ ἄριστος ἡγεμὼν τῆς ἀστροθεάμονος ἐπιστήμης, Vide & Procli Hypothesin Astronomicarum positionum, Bedam de Natura rerum c. 47. sive potius scholion in illud caput T. 2. Opp. p. 38. Isidorus III. 25. Orig. *In utraque lingua diversorum quidem sunt de astronomia scripta volumina, inter quos tamen Ptolemæus Rex Alexandriæ* (error hic est jam supra à me notatus) *apud Græcos habetur præcipuus; hic etiam & canones instituit, quibus cursus astrorum inveniatur.* Etiam Joanni Hevelio, Hipparcho nostræ ætatis, Ptolemæus audit *scientiæ Astronomicæ plane primus quasi conditor, qui Hipparchi aliorumque observationes additis etiam propriis in formam deduxit, ac luculentas rationes, at-*

que

g) Nandæus in libro, qui inscribitur considerations politiques sur les coups d'estat pag. 358. *La mort de Regiomontanus fut plustost un crime des enfans de George Trapezonze, les quels faschez de sa mort & croyant que Regiomontanus en estoit cause pour avoir trop librement remarqué une infinité de fautes dans la traduction latine de l'Almageste de Ptolemée faite par le dit Trapezonze, ils se resclurent enfin de lui rendre la pareille & de la traiter plustost à la Grecque qu' à la Romaine.* Vide & Allatium lib. de Georgiis p. 378. ubi ex Nic. Perotti judicio traditur Trapezuntius non latinum sed barbarum multisque locis mendacem fecisse Ptolemæum, nec in Trapezuntii ad Ptolemæum commentariis quicquam esse alicujus duntaxat momenti, quod non sit à Theone Ptolemæi expositione subtractum.

* Cetera sunt: Tetrabiblus ex versione Camerarii Carpus ex Joviani Pontani translatione: Fixarum significationes ex edit. Leoniceni, subjunctis Procli hypothesibus Astronom. posit. è versione G. Vallæ.

que ita omnem doctrinam de Sole, Luna, deque tum inerrantibus tum errantibus stellis in Almagesto suo complexus est, quam non solum Alexandrini sed omnes Arabes & Latini longa temporum serie etiam retinuerunt. Jo. Mabillonius in itinere germanico p. 49. exhibet Ptolemæi effigiem à se repertam in veteri codice ante annum 1240. scripto, dioptram manu tenentis & sidera contemplantis. Dioptram enim referre potius, quam tubum opticum à recentioribus demum ingeniis repertum, jampridem viri docti observarunt.

IV. ΤΕΤΡΑΒΙΒΛΟΣ ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ. *Quadripartitum* sive *quatuor libri de apotelesmatibus & judiciis astrorum*, ad *Syrum* h) Græce primum editi à *Joachimo Camerario*, cum versione sua duorum priorum librorum & præcipuorum è reliquis locorũ Norimb. 1535. 4. Hinc cum versione *Phil. Melanchthonis*, qui in præfat. ad Erasmum Ebnerum Senatorem Norimbergensem testatur se editionem Camerarii multis mendis purgasse, tum numeros in locis apheticis tam græci quam latini textus emendasse. Basil. 1553. 8. *Latinè* pridem verterat *Ægidius Tebaldinus* sive latino-barbare ex Hispanica versione, Alfonsi Castellæ Regis jussu ex Arabico i) confecta. Vertit & *Antonius Gogava* Lovan. 1548. 4. Patavii 1658. 12. Pragæ 1610. 4. Commentario illustravit *Hieron. Cardanus* prioribus 2. libris Camerarii, posterioribus Gogavæ versione servata Basil. 1554. fol. 1579. fol. Lugd. 1555. 8. & in Cardani Opp. *Georgii Vallæ* Commentarius Anno 1502. editus nihil aliud est, quam latina versio scholiorum græcorum, sive exegeseos jejunæ *Demophili* in tetrabiblon, quæ cum *Porphyrii* sive *Antiochi* Isagoge græce & latine, addita *Hieron. Wolfii* versione lucem vidit Basil. 1559. fol. In his scholiis Dorotheus allegatur p. 48. 110. & 139. Cleopatra p. 88. Porphyrius Philosophus p. 169. Meminit & Auctor Petosiridis ac Necepso pag. 112. λέγει δὲ παλαιὸν τὸν Νεχεψὼ (ita leg. pro χεψὼ ut p. 112.) καὶ Πετόσιριν, οὗτοι γὰρ πρῶτοι τὸ δι' ἀστρολογίας ἐξήπλωσαν προγνωστικόν. Paraphrasin tetrabili à

h) Schol. Græc. Προσφωνεῖ τῷ Σύρῳ ὁ Πτολεμαῖος τὸ βιβλίον πρὸς ὃν καὶ τὰς ἄλλας αὐτοῦ πάσας πραγματείας προσεφώνησεν. Λέγουσι δέ τινες ὡς πέπλασαι αὐτὸ τὸ τοῦ Σύρου ὄνομα. Ἄλλοι δὲ ὅτι οὐ πέπλασαι, ἀλλ' ἰατρὸς ἦν οὗτος ἀχθεὶς καὶ διὰ τούτων τῶν μαθημάτων.

i) Selden uxor Hebr. p. 342. Cæterum de Alphonsi Regis cura in promovenda Arabica Quadrapartiti versione, vide, si placet, Nic. Antonium in Bibl. veteri Hispana T. 2. p. 55. vel Acta Erud. Anno 1697. p. 302. Latina versio ex Arabico facta lucem vidit Venet. 1493. fol. Viderit porro Gassendus, qui in Philosophia Epicuri, ubi contra Astrologos disputat T. 2. p. 501. contendit, tetrabiblon indignum esse Ptolemæi genio & subdititium. Equidem Jo. Pico judice l. 1. contra Astrologos p. 285. Ptolemæus *malorum* sive Apotelesmaticorum est optimus.

Proclo concinnatam Græce edidit Melanchthon Basil. 1554. 8. Græce & latine cum versione sua *Leo Allatius* Lugd. Bat. 1654. 8. Locum Ptolemæi è codice Græco MS. in collegio corporis Christi Oxon. feliciter restituit Seldenus pag. 35. ad marmora Arundeliana. *Haly Heben Rodoan* Arabis commentarium laudat Cardanus cum Demophilo latine editum.

V. ΚΑΡΠΟ'Σ sive *fructus librorum suorum*, centum Aphorismis Astrologicis, ad eundem Syrum. Græca & latinam *Joviani Pontani* versionem edidere *Joachimus Camerarius* & Phil. Melanchthon una cum tetrabiblo. Exstat & Versio latina ex *Arabico* facta & post editionem Venetam 1493. fol. sæpius edita. Tum ex græco versio *Georgii Trapezuntii* cum commentariis Basil. 1550. &c. *Arabicum* codicem memorat Labbeus Bibl. MSS. p. 256. Cum Commentariis *Persicis Nasirodini Thusii* fuit inter codices manu exaratos, quos Jac. Golius ex Oriente secum attulit. Ulmæ 1674. 12. latine prodiit Astrologia Aphoristica, in qua Aphorismi Astrologici Ptolemæi, Hermetis, Ludovici de Rigiis, Almansoris, Cardani & Anonymi. Prodiit etiam Ptolemæus *de electionibus* Venet. 1509. latine.

VI. ΚΑΝΩ`Ν ΒΑΣΙΛΕ'ΩΝ, *recensio Chronologica Regum* à Nabonassoro Assyriorum, Medorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum usque ad Antoninum Pium, memorata *Georgio Syncello* pag. 207. seq. 261. 264. & 326. aliisque & inde ex parte restituta *à Josepho Scaligero* 3. Isagog. Canonum p. 291. integrius è codice D. Overalli edita à *Setho Calvisio* in Isagoge Chronologica pag. 97. Postea è *Theonis* Alexandrini commentariis εἰς τοὺς προχείρους κανόνας vulgata græce & latine à *Dionysio Petavio* ad calcem rationarii temporum sæpe recusi, quem vide etiam lib. IX. thesauri temporum c. 58. Hinc *Jo. Bainbrigius* edidit cum libro Ptolemæi de Hypothesibus Planetarum Lond. 1620. 4. Denique *Henricus Dodwellus* collatis præter editos Codicibus MSS. Is. Vossii, (à quo integriorem edendum canonem Ptolemæi promiserat G. Vossius pater pag. 140. de scient. Mathem.) Savilii, Usserii edidit cum variis lect. & notis, adjectisque aliis fastis græcis recentioribus fragmentisque è *Theonis* & *Heraclii* Imp. commentariis in προχείρους Ptolemæi κανόνας subjecit dissertationibus suis Cyprianicis Oxon. 1684. 8. & 1685. fol. Brem. 1690. fol. & Amst. 1700. fol. Svidas de *Triboniano* Sidete, qui Justiniani Imperatoris ætate floruit: ἔγραψεν ἀττικῶς ὑπόμνημα εἰς τὸν Πτολεμαίου κανόνα. Videtur etiam *Demophilus* sive quisquis auctor scholiorum Græcorum in tetrabiblum p. 65. commentarium promittere in Canonem Astronomi-

cum

cum Ptolemæi : ταῦτα γὰρ ἐν τῷ κανόνι μαθησόμεθα. Svidas inter ſcripta Ptolemæi noſtri etiam refert πρόχειρον κανόνα. Fidei Canonis hujus Mathematici circa annos Regum Babyloniornm detrahit Hermannus Conringius in Adverſariis Chronologicis de antiquis Aſiæ & Ægypti dynaſtiis cap. 12. Et ſane fatendum eſt numeros annorum haud ſatis conſtare, & varie corrumpi potuiſſe, Theonis quoq; commentaria eſſe interpolata à Chriſtiano qui Julianum dicit parabatam. In Canone Ægyptiaco Ptolemæus annos Regum non à vero die eorum natali, ſed à Thoth vago qui poſtea pro uſu civili alligatus eſt ſub Auguſti Imperio diei XXIX. menſis Auguſti numerat, ut obſervatum Antonio Pagi ad A.C. 69. n. 3.

VII. ΦΑΣΕΙΣ ἈΠΛΑΝΩ͂Ν ἈΣΤΈΡΩΝ ΚΑῚ ΣΥΝΑΓΩΓῊ ἘΠΙΣΗΜΑΣΕΙΩ͂Ν *de apparentiis & ſignificationibus inerrantium* per univerſum annum. Ejusmodi quatuor parapegmata inter ſe diverſa exſtant Ptolemæi nomine, ut notavit Jac. Uſſerius c. 6. de Macedonum & Aſianorum anno ſolari.

Primum ſolum genuinum eſt, in quo φάσεις ſuo tempori congruentes ex proprio calculo exhibet Ptolemæus, ἐπισημασίας ex veterum tabulis atq; obſervationibus *Ægytiorum*, *Cæſaris* (in Italia) *Calippi* Cyziceni (330. annis ante CHRISTUM in Helleſponto) *Cononis* Samii (270. ante Chriſtum, in Italia & Sicilia) *Democriti* Abderitæ (in Macedonia & Thracia, 430. ante Chriſtum) *Doſithei* Colonienſis (Coloni prope Athenas, ante Chriſtum 200.) *Euctemonis* Athenienſis (Athenis, in Cycladibus, Macedonia, Thracia, 432. ante Chriſtum annis) *Eudoxi* Cnidii (366. ante Chriſtum, in Aſia, Sicilia & Italia) *Hipparchi* Bithyni (in Bithynia, 130. ante Chriſtum annis) *Metonis* Athenienſis (432. ante Chriſtum, in Cycladibus, Macedonia, Thracia, Athenis) *Metrodori* Scepſii (80. ante Chriſtum, in Italia ac Sicilia) *Philemonis* (MS. Φίλωνι habet, niſi Philippi, vel Euctemonis legendum p. 46. Uranolog. edit. Amſt. pro Philemone) & *Philippi* Medmæi (in Peloppon neſo, Locride ac Phocide, 340. ante Chriſtum annis.) Hoc integrum latine edidit à ſe verſum *Federicus Bonaventura* Urbinas cum notis Urbini 1592. 4. Partem, eamque ipſam ad modum mutilam ac depravatam in Uranologoſio ſuo græce cum verſione ſua vulgavit 38. annis poſt *Dionyſius Petavius* Pariſ. 1630. fol. Recuſum eſt Petavii Uranologium Amſtelod. (titulus quamvis præfert Antvverpiam) 1703. fol. Hujus parapegmatis exemplar integrum Græcum ab Henr. Savilio ſibi communicatum fuiſſe Uſſerius teſtatur. Svidas

das quoque inter Ptolemæi scripta memorat *περὶ φάσεως καὶ ἐπισημασιῶν ἀστέρων ἀπλανῶν βιβλία β'.*

Secundum Parapegma fastorum libris Ovidio antiquiores editiones subjiciunt, in Petavii quoq; Uranologio comparet, traditurque è Græco Ptolemæi translatum esse à *Nic. Leoniceno.* Sed Scaligeri, Petavii aliorumq; sententia falso ad Ptolemæum refertur, cum sit Rhapsodia ex variis parapegmatibus nullo judicio consuta (confer. Petav. VII. 5. diss. ad Uranolog.) & forte ut Usserius suspicabatur à Leoniceno ipso ex Ovidio & aliis scriptoribus latinis congesta.

Tertium & brevius & nullius plane momenti anno CHRISTI 1345. Astrologicæ suæ summæ inseruit *Joannes Eschenden.*

Quartum subjectum habetur Isagogico Astrologiæ Ptolemæi ex Arabico *ab Abrahamo de Balmes* converso, quod non aliud est quam Gemini Rhodii Isagoge in Phœnomena, de qua Libro III. dixi.

VIII.

CLAUDII PTOLEMÆI

Inerrantium Stellarum Apparitiones & significationum collectio.

I.

INerrantium stellarum apparitiones quotnam habeant differentias, quasve causas; item quibus niti ad singulas demonstrandas observationibus oporteat; quibusq; theorematibus reliqua (eadem methodo utentes) venari debeamus; nimirum quibus circuli, qui per medium signorum est, partibus, singulæ stellæ ubique; simul in medio cœli sint, atque in unaquaque habitatione cooriantur, simulque occidant: adhuc quot partibus & in maximo descripto circulo & in eo, qui per medium signorum est, sol sub terris in apparitionibus distare debeat, omnesque ipsius partes, quarum ratione tempora particularia definiuntur, longius *in proprio quodam hujusce rei tractatu* persecuti sumus; addentes præterea omnes per singula Climata differentiarum modos inerrantium stellarum primæ & secundæ magnitudinis, quæ in quinque acceptis à nobis circa partem nostræ terræ climatibus horæ semisse vicissim differentibus, oriuntur & occidunt, quorum primum quasi ab Æquinoctiali accepimus, scriptum per Syenem atque universaliter, per loca illa in quibus

VIII. Cum Ptolemæi liber hujus argumenti genuinus, quem *Federicus Bonaventura* una cum Apologia * ſua pro Theophraſto atque Alexandro Aphrodiſeo latine cum notis edidit, ille ipſe in manus meas pervenerit græce, beneficio doctiſſimi atque amiciſſimi Collegæ mei *Jo. Frid. Winckleri*, qui eum cum ante aliquot annos Oxoniæ verſaretur ex Codice Saviliano deſcripſit, operæ pretium exiſtimavi partem priorem quæ Græce nunquam lucem vidit hoc loco una cum verſione Bonaventuræ integram ſubjungere, poſterioris vero partis quam in Uranologio Petavius edidit, tantum annotare ea quibus locis Codex iſte vel plenior eſt, vel à Petaviana editione recedit.

* Titulus integer libri eſt: Fed. Bonaventuræ Urbinatis pro Theophraſto atque Alexandro Aphrodiſienſi de vero tempore ortus atque occaſus Orionis Apologia tribus libris diſtincta, in qua de ſpeciebus ortus & occaſus ſiderum ex Ptolemæi ſententia latiſſime agitur, multaque loca veterum Poëtarum Medicorum ac Philoſophorum & præſertim Homeri, Hippocratis, Heſiodi, Ariſtotelis, Arati, Hipparchi, Galeni, Theophraſti, Alexandri, Virgiliique enarrantur ad Clariſſ. Mathematicum Jo. Antonium Maginum, Patavinum.

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ

Φάσεις ἀπλανῶν ἀστέρων, καὶ συναγωγὴ ἐπισημασιῶν.

I.

Ὁπόσαι μὲν οὖν συνίστανται περὶ τὰς φάσεις τῶν ἀπλανῶν διαφοραί, καὶ περί τινας αἰτίας, ἔτι δὲ ποίας ὀφείλομεν ὑποτίθεσθαι τηρήσεις πρὸς τὰς τῶν κατὰ μέρος ἀποδείξεις, καὶ διά τινων θεωρημάτων τὰ λοιπὰ μεθοδεύειν, τουτέστι ποίαις τε τοῦ διὰ μέσον τῶν ζωδίων κύκλου μοιρῶν ἕκαστος τῶν ἐπιζητουμένων συμμεσουρανοίων τε πανταχῇ καὶ συνανατέλλει καὶ συγκαταδύνει καθ' ἕκαστον τῶν οἰκήσεων. ἔτι τε πηλίκας διὰ τὴν ἐπὶ τῶν φάσεων ἀπέχειν ὑπὸ γῆν περιφερείας ἐπί τε τοῦ γραφομένου μεγίστου κύκλου καὶ ἐπὶ τοῦ διὰ μέσων, καὶ πόσας ἀπέχειν αὐτοῦ μοίρας ἀφ' ὧν οἱ καθ' ἕκαστον χρόνοι συνίστανται διὰ μακροτέρου ἐν τῇ κατ' ἰδίαν συντάξει τῆς δὲ τῆς πραγματείας ἐφωδεύσαμεν. προεκθέμενοι τὰς εἰρημένας πάσας καθ' ἕκαστον κλίμα τῶν διαφέρων πηλικοτέρας τῶν ποιουμένων ἀνατολὰς καὶ δύσεις πρώτου καὶ δευτέρου μεγέθους ἀπλανῶν ἀστέρων ἐν τοῖς ὑποθεμένοις ἡμῖν ἐν κλίμασιν τοῖς περὶ τὸν μέσον μάλιστα τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἡμιωρίῳ διαφέρουσιν ἀλλήλων. ὧν πρῶτον μὲν ὡς ἀπὸ μεσημβρίας λαμβάνομεν τὸν γραφόμενον διὰ Σιήνης καὶ Βερενίκης, καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ὡρῶν

ιγ', S.

bus maximus dies horarum est 13.30. Secundum vero paulo Cyrene australius per inferiorem Ægyptum atque per ea universaliter loca, in quibus maximus dies æquinoctialium horarum est quatuordecim. Tertium per Rhodum ac per ea omnia loca, in quibus diei magnitudo horarum est 14.30. Quartum per medium Hellespontum; atq; universaliter per loca illa, in quibus maximus dies horarum est quindecim. Quintum demum ac postremum per medium Pontum scriptum; universaliterque per illa loca, in quibus maximus dies horarum est 15.30. æquinoctialium. Jam vero tempora ipsa apparitionum à nobis annotata (quibus ut possemus uti, necesse fuit illud subire onus calculationum, quod tamen in illustrioribus tantum ac splendidioribus fecimus) simul cum observatis apparitionum tempore ab eis qui ante nos fuere significationibus, ut magis hæc omnia in promptu habeantur, in præsenti tractatu compendio explicabimus; ubi tamen antea nonnulla de apparitionibus ipsis; ac de particularium observationum usu præfati fuerimus.

2. Apparitionem igitur appellamus syderis inerrantis apparentem ad solem & horizontem acceptam primam, vel ultimam configurationem; unde & nomen deductum est. Horum autem, qui hoc modo accipiuntur, aspectuum quatuor generales admodum reperiuntur differentiæ; tot enim modis solis positus ac syderis tum vicissim, tum duorum horizontis semicirculorum ratione variantur, ortus videlicet, atque occasus. Porro syderum positio utriusque semicirculorum respectu, indicatur communius quidem ab ortu atque occasu; solis autem, à temporibus ab ipso adductis: proprie vero à matutino & vespertino ortu atque occasu. Quamobrem, cum sol ac stella in semicirculo sunt orientali, hujusmodi aspectum communiter matutinum exortum vocamus; ubi autem in occidentali rursus collocati fuerint, aspectum hunc vespertinũ occasum dicimus. Quod si contraria loca occupaverint, quando sol occidentalem tenet angulũ, stella orientalem, aspectus hic vespertinus ort⁹ dicitur: ubi vero sol in orientali, stella in occidentali, stella in occidentali semicirculo fuerit, hujusmodi aspect⁹ matutinus occasus appellatur.

3. Jam vero hi quatuor explicati aspectus bifariam singuli dividuntur; in veros scilicet & apparentes. Et sane communiter quidem veros aspectus eos dicimus, qui non stellam tantum, sed ipsum quoque solem in horizonte habent exacte collocatum; apparentes vero illos, in quibus stella quidem horizontem tenet, sol vero sub terris versatur; atq; hoc non simpliciter, sed vel ante ortum vel post occasum. Magis vero proprie in hisce configurationibus matutinum exortum verum dicunt,

quan-

ιγ´, S. Δεύτερον δὲ τὸν γραφόμενον διὰ τῆς αἰλίου αἰγύπτου καὶ τὸν μικρῷ νοτιώτερον Ἀλεξανδρείας τε καὶ Κυρήνης, καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ιδ´ ὡρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν. Τρίτον δὲ κλίμα, τὸν γραφόμενον διὰ Ῥόδου καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ιδ´ S. ἐστὶν ὡρῶν ἰσημερινῶν. Τέταρτον δὲ κλίμα τὸν γραφόμενον διὰ μέσου ἑλλησπόντου καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ὡρῶν ἐστιν ἰσημερινῶν ιε´. Πέμπτον δὲ κλίμα τὸν γραφόμενον διὰ Κιλικίας καὶ Διένυκς καὶ καθόλου διὰ τούτων τῶν τόπων, ἐν οἷς ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ὡρῶν ιε´ S. ἰσημερινῶν. αὐτοὺς δὲ τοὺς χρόνους τῶν φάσεων τοὺς τὸ τέλος εἰληφότας τῆς χρήσεως ὧν ἕνεκεν ἀναγκαῖον κἀκείνων ἁπάντων προδιηργάσθαι τοὺς ἐπιλογισμοὺς καὶ μέχρι μόνων τῶν ἐπισημοτέρων λαμπρῶν ἀστέρων μετὰ τῶν τετηρημένων τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐπὶ ταῖς φάσεσιν ἐπισημασιῶν ἐνταῦθα τοῦ προχείρου χάριν ἐκθησόμεθα μικρὰ προδιελθόντες περὶ τῶν φάσεων αὐτῶν καὶ τῆς χρήσεως τῶν ἐπὶ μέρους παρατηρήσεων.

2. Φάσιν μὲν δὴ καλοῦμεν ἀπλανοῦς ἀστέρος, τὸν πρὸς ἥλιον καὶ τὸν ὁρίζοντα λαμβανόμενον αὐτοῦ σχηματισμὸν τὸν πρῶτον ἢ ἔσχατον τῶν φαινομένων παρ᾽ ὃ καὶ τοιαύτης ἔτυχε προσηγορίας. τῶν δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ὑποτιθεμένων σχηματισμῶν τέσσαρες αἱ γενικώτεραι συνίστανται διαφοραί, τοσαῦται γὰρ θέσεις μεταλαμβάνονται τοῦ τε ἡλίου καὶ τοῦ ἀστέρος πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τὰ δύο τοῦ ὁρίζοντος ἡμικύκλια τότε πρὸς ἀνατολὰς, καὶ τὸ πρὸς δυσμάς. σημαίνεται δὲ ἡ μὲν τῶν ἀστέρων καθ᾽ ἑκάτερον τῶν ἡμικυκλίων θέσις κοινότερον ἀπό τε τῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως. ἡ δὲ τοῦ ἡλίου κατὰ τὸ τῶν ὑπὸ αὐτοῦ δεικνυμένων χρόνων, ἴδιον ἀπό τε τῆς ἑῴας καὶ τῆς ἑσπερίας. διόπερ ὅταν μὲν καὶ τὸν ἀστέρα καὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἡμικυκλίου λαμβάνωμεν, τὸν τοιοῦτον σχηματισμὸν καλοῦμεν κοινῶς ἑῴαν ἀνατολήν. ὅταν δὲ ἀμφοτέρους πάλιν ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς, καὶ τοῦτον τὸν συσχηματισμὸν καλοῦμεν ἑσπερίαν δύσιν. ἐναλλὰξ δὲ ἐχόντων ὅταν μὲν τὸν ἀστέρα νοῶμεν ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἡμικυκλίου καὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς, οὗτος ὁ σχηματισμὸς καλεῖται ἑσπερία ἀνατολή. ὅταν δὲ τὸν ἥλιον νοοῦμεν ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἡμικυκλίου καὶ τὸν ἀστέρα ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς, καὶ τοῦτον τὸν σχηματισμὸν καλοῦμεν ἑῴαν δύσιν.

3. Πάλιν δὴ καθ᾽ ἕκαστον τῶν ἐγκειμένων τεσσάρων σχηματισμῶν δύο γίνονται πρῶται διαφοραί. τοὺς μὲν γὰρ αὐτῶν καλοῦμεν ἀληθινοὺς, τοὺς δὲ φαινομένους. καὶ κοινότερον ἀληθινοὶ μέν εἰσιν, ὅσοι μὴ τὸν ἀστέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλιον ἔχωσι κατ᾽ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν ὁρίζοντα. φαινόμενοι δὲ ὅσοι μὲν ἀστέρα κατ᾽ αὐτὸν τὸν ὁρίζοντα, τὸν δὲ ἥλιον ὑπὸ γῆν. οὐ μὴν οὕτως ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ἤτοι πρὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτῆς ἢ μετὰ ταύτην τὴν δύσιν. ἰδιαίτερα δὲ καθ᾽ ἕκαστον τῶν σχηματισμῶν ἑῴαν μὲν ἀνατολὴν ἀληθινὴν λέγουσιν, ὅταν συνανατέλλουσιν ὅτε ἀστὴρ καὶ ὁ ἥλιος. ἑσπερίαν δὲ ἀνατολὴν ἀληθῆ, ὅταν ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι ὁ ἀστὴρ

quando stella ac sol simul oriuntur: vespertinum exortum verum, quando labente sole stella horizontem conscendit: matutinum occasum verum, quando oriente sole stella occumbit: verspertinum occasum verum, quando simul stella ac sol occasum petunt. Rursus autem matutinum ortum apparentem, cum ante solis exortum stella oriens apparet: vespertinum ortum apparentem, ubi post solis lapsum stella identidem oriens cernitur occidere. Porro in veris configurationibus, non stellarũ tantum, sed solis quoque loca contemplari evenit: quandoquidem hoc modo sol pariter ac stella in ipso horizonte reperiuntur; in apparentib⁹ vero id eatenus contingit, quatenus eas exacte ac simpliciter accipimus; cum alioqui solis loca non semper definita ac certa intelligantur. Fieri namq; potest ut secundum diversa solis sub terris comorantis intervalla, pluribus diebus matutini ac vespertini syderum ortus occasusq; conspiciantur: quasi aliquam tempora hæc varietatem recipiant, qua de re nulla harum dictarũ configurationũ jam apparitio dicenda erit; siquidem apparitio definitio simulq; apparentis aspectus manifestatio est. Atqui in his aspectibus, qui positi sunt, in veris quidem tempora ipsa latent, in apparentibus vero solis loca. Ubi igitur, non crassiori Minerua, atq; ut contigerit, apparentes configurationes acceperimus, verum primos tum in occasu & ultimos aspectus definiverimus; sane tunc quod proprium apparitionis est, assequemur; uno jam existente etiam solis loco, in quo cum ipse extiterit, primo & ultimo stellæ orientes & occidentes possunt apparere; atq; secundum hujusmodi jam definitum adspectum constituuntur in expositis climatib⁹, ac omnino quaten⁹ horizon tropicos secat.

4. Matutina quidem orientalis apparitio primus apparentiũ aspectuum ortus; vespertina orientalis apparitio ultimus apparentium aspectuum ortus. Rursusq; matutina occidentalis apparitio primus stellæ occasus; vespertina occidentalis apparitio ultimus stellæ occasus. In stellis igitur inerrantibus, quæ in circulo, qui per medium signorum est collocatæ sunt, apparitionum ordo ita se habet, atq; toto quidem illo tempore, quod inter matutinum, ac vespertinum ortum est, hujusmodi quidem stellæ cum oriuntur apparent, non cum occidunt. Eo vero quod inter vespertinum exortum & matutinum occasum interjacet, apparent quidem sed neque orientes neque occidentes: eo autem, quod est à vespertino occasu ad matutinum exortum, omnino non apparent: atque has quidem stellas, cum aliquo tempore disparent, emergentes vocamus, seseq; occultantes, ipsarumq; matutinum exortũ simpliciter emersionem appellamus; vespertinum autem occasum simpliciter occultationem: Cum vero aliquo tempore apparent, neq; orientes neq; occidentes, κολοβοδιεξόδυς dicimus. 5. Cæte-

ἀνατέλλῃ. ἑώαν δὲ δύσιν ἀληθῆ, ὅταν ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι ὁ ἀστὴρ δύνῃ. ἑσπερίαν δὲ δύσιν ἀληθῆ ὅταν συγκαταδύνωσιν, ὅτε ἀστὴρ καὶ ὁ ἥλιος. πάλιν δ' αὖ ἑώαν ἀνατολὴν φαινομένην, ὅταν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ ὁ ἀστὴρ ἀνατέλλων φαίνηται. ἑσπερίαν δ' ἀνατολὴν φαινομένην, ὅταν μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ὁ ἀστὴρ ἀνατέλλων φαίνηται. ἑώαν δὲ δύσιν φαινομένην ὅταν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ὁ ἀστὴρ δύνων φαίνηται. ἑσπερίαν δὲ δύσιν φαινομένην, ὅταν μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν καὶ ὁ ἀστὴρ δύνων φαίνηται. ἐπεὶ μὲν οὖν τῶν ἀληθινῶν σχηματισμῶν οὐ μόνους τοὺς τῶν ἀστέρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοῦ ἡλίου τόπους θεωρεῖσθαι συμβέβηκεν, ἐπειδὴ καὶ οὗτος κατ' αὐτὸν συνίσταται τὸν ὁρίζοντα. ἐπὶ δὲ τῶν φαινομένων ἐφ' ὅσον οὕτως ἁπλῶς αὐτοὺς ἀκούομεν, οὐκέτι καὶ τοὺς τοῦ ἡλίου πάντως. δυνατὸν μὲν γὰρ γίνεται καὶ πλείοσιν ἡμέραις κατὰ διαφόρους ὑπὸ γῆν τοῦ ἡλίου διαστάσεις, ἑωθινάς τε καὶ ἑσπερινὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις φαίνεσθαι τῶν ἀστέρων ὡς ἂν ὑποδεχομένων σχηματισμῶν ἤδη καὶ φάσεις τινὰς παρὰ πᾶσι τῶν ὑποκειμένων χρόνων. διόπερ οὐδ' ἕτερον τῶν κατειλεγμένων σχηματισμῶν ἤδη καὶ φάσεις ῥητέον. ἡ μὲν γὰρ φάσις δήλωσίς ἐστιν ὡρισμένου τε ἅμα καὶ φαινομένου σχηματισμοῦ. τῶν δ' ἐκκειμένων οἱ μὲν ἀληθινοὶ τοὺς χρόνους αὐτοὺς καθιστῶσιν ἀφανεῖς. οἱ δὲ φαινόμενοι τοὺς τοῦ ἡλίου τόπους. ὅταν οὖν τοὺς φαινομένους μὴ καθ' ἁπλῶς οὕτως εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐκδεχώμεθα προσδιορίζόμενοι δὲ τοὺς πρώτους ἢ ἐσχάτους τῶν ἀνατολῶν καὶ τῶν δύσεων, τότε καὶ τὸ τῆς φάσεως ἴδιον περιέξουσιν, ἑνὸς ἤδη γινομένου καὶ τοῦ κατὰ τὸν ἥλιον τόπου, καθ' ὃν ὄντος αὐτοῦ πρῶτον καὶ ἔσχατον οἱ ἀστέρες ἀνατέλλοντες καὶ δύνοντες φαίνεσθαι δύνανται καὶ συνίστανται κατὰ τὸν τοιοῦτον ἤδη διορισμένον, ἐπί μέν γε τῶν ἐκκειμένων * κλιμάτων, καὶ ὅλως ἐφ' ὅσον τέμνει τοὺς τροπικοὺς ὁ ὁρίζων.

4. Ἑώα μὲν ἀνατολικὴ φάσις ἡ πρώτη τῶν φαινομένων ἀνατολή. ἑσπερία δὲ ἀνατολικὴ φάσις ἡ ἐσχάτη τῶν φαινομένων τοῦ ἀστέρος ἀνατολή. καὶ πάλιν ἑώα μὲν δυτικὴ φάσις ἡ πρώτη τῶν φαινομένων τοῦ ἀστέρος δύσις, ἑσπερία δὲ δυτικὴ φάσις ἡ ἐσχάτη τῶν φαινομένων τοῦ ἀστέρος δύσις. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν περὶ αὐτὸν τὸν διὰ μέσων τῶν ζωδίων κύκλον τὰς θέσεις ἐχόντων ἀπλανῶν ἡ τάξις τῶν φάσεων τὸν ἐκκείμενον περιέχει τρόπον. κατὰ μὲν τὸν ἀπὸ τῆς ἑώας ἀνατολῆς ἕως τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς οἱ ἀστέρες χρόνον ἀνατέλλοντες, καὶ οὐ δύνοντες φαίνεται. τὸν δὲ μεταξὺ τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς καὶ τῆς ἑώας δύσεως φαίνονται μὲν οὔτε ἀνατέλλοντες οὔτε δύνοντες. τὸν δ' ἀπὸ τῆς ἑσπερίας δύσεως ἕως τῆς ἑώας ἀνατολῆς ὅλως οὐ φαίνονται. τούτους δὲ ὅτε μὲν ἀφανίζονται τινὰ χρόνον, καλοῦμεν ἐπιτέλλοντας καὶ κρυπτομένους, καὶ τὴν μὲν ἑώαν αὐτῶν ἀνατολὴν ἁπλῶς ἐπιτολὴν καλοῦμεν. τὴν δ' ἑσπερίαν δύσιν, ἁπλῶς κρύψιν. ὅτε δὲ φαίνοντται τινα χρόνον μήτε ἀνατέλλοντες μήτε δύνοντες, κολοβοδιεξόδους καλοῦσιν.

* Ita interpres. Al. τάξεων.

5. Cæterum in syderibus illis, quæ à circulo, qui per medium signorum est, vel ad Ursam, vel ad meridiem insigniter distant, expositus interdum ordo varietatem habet, secundum utramque Syzygiam; cum earum partem aliam illum retinere observemus aliam vero oppositam nequaquam. Enim vero in australiorem habentibus à circulo per medium signorum positionem stellis, occasum quidem vespertinum præcedere matutinum exortum videmus; atque quod emersionum occultationumque proprium est eas habere: propterea quod toto eo tempore, quod inter hasce apparitiones interjacet, penitus se celant. Matutinum vero occasum è contra tempore vespertinum exortum antecedere, eo quia non amplius ipsis contingat quod τῶν κολοβοδιεξόδων proprium est, sed potius earum, quæ vocantur νυκτιδιέξοδοι naturam imitentur; quoniam toto eo tempore, quod ab occasu matutino est, ad exortum usque vespertinum & exorientes & occidentes, totumque quod supra terram est hemisphærium pertranseuntes apparent: post solis quidem occasum exorientes, atque ante ortum ipsius occumbentes. In stellis vero, quæ borealiorem à circulo per medium signorum positionem obtinent; ex contrario vespertinus exortus (ut observatur) matutinum occasum antevertit, atque hæ ipsæ, earum quæ κολοβοδιέξοδοι dicuntur, proprium retinent; quoniam toto rursus intermedio tempore harum duarum apparitionum, neque orientes neque occidentes apparent. At matutinus exortus plerumque in illis vespertinum occasum antegreditur; eo quod non amplius, quod disparentium astrorum, emergentiumque ac sese occultantium proprium est, servant; sed earum quæ ἐνιαυτοφανεῖς appellantur; quoniam toto eo tempore, quod ab exortu matutino est ad vespertinum occasum cerni possunt, occidentes quidem post occasum solis, atque ante ipsius exortum orientes; vocantur autem hujusmodi stellæ ἀμφιφανεῖς, quamobrem in ipso commentario diligenter inspiciendum est, propterea quod stellæ, quæ dicuntur emergere, & occultari, de earum numero sunt, quæ abeunt à conspectu nostro abscondunturq;: quæ vero simpliciter matutinum exortum efficere occasumq; vespertinum ponuntur, ad illas pertinent, quæ ἐνιαυτοφανεῖς & ἀμφιφανεῖς appellantur: similiter autem, quæ vespertinum exortum ante occasum matutinum efficiunt, de illarum numero sunt, quæ κολοβοδιέξοδοι nuncupantur. Quæ vero è contra occasum matutinum faciunt ante vespertinum exortum, νυκτιδιέξοδοι dici solent. [Quæ igitur circa differentias ordinemq; apparitionum præsenti instituto conveniunt, hujusmodi fere sunt.

6. Adhi-

5. Ἐπὶ δὲ τῶν ἱκανῶς ἀπεχόντων ἀστέρων διάστασις τοῦ διὰ μέσων πρὸς ἄρκτους ἢ μεσημβρίαν, ἐνίοτε μεταπίπτει τῆς ἐκκειμένης τάξεως κατὰ τὴν ἑτέραν τῶν συζυγιῶν. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τῶν εἰρημένων ἰδιωμάτων μετὰ τῆς τάξεως τηρεῖται, τὸ δὲ ἐναντίον συμμεταπίπτει τῇ κατ' αὐτὸ τάξει. Τοῖς μὲν γὰρ νοτιωτέροις ἔχουσι τοῦ διὰ μέσων τὴν θέσιν, ἡ μὲν ἑσπερία δύσις στηρίζεται πολυχρονοῦσα * τῆς ἀνατολῆς καὶ τὸ τῶν ἐπιτολῶν καὶ κρύψεων ἴδιον ὅτι τὸν μεταξὺ πάλιν τῶν δύο τούτων φάσεων χρόνον ἀφανίζονται τέλειον. ἡ δὲ ἑῴα δύσις ἀνάπαλιν ἐνίοτε προχρονεῖ τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς, ὡς μηκέτι τὸ τῶν κολοβοδιεξόδων ἴδιον αὐτοῖς ἐπισυμπίπτειν, ἀλλὰ τὸ τῶν καλουμένων νυκτιδιεξόδων. ἐπειδὴ τὸν ἀπὸ τῆς ἑῴας δύσεως ἕως τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς χρόνον καὶ ἀνατέλλοντες, καὶ δύνοντες καὶ ὅλον τὸ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον διεξιόντες φαίνονται; μετὰ μὲν τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ἀνατέλλοντες πρὸ δὲ τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ καταδύοντες. τοῖς δὲ βορειοτέροις ἔχουσι τοῦ διὰ μέσων τὴν θέσιν ἀνάπαλιν, ἡ μὲν ἑσπερία ἀνατολὴ τηρεῖται προχρονοῦσα τῆς ἑῴας δύσεως καὶ τὸ τῶν κολοβοδιεξόδων ἴδιον, ὅτι πάλιν τὸν μεταξὺ τούτων τῶν δύο φάσεων χρόνον φαίνονται μὲν οὔτε δ' ἀνατέλλοντες οὔτε δύνοντες. ἡ δὲ ἑῴα ἀνατολὴ προχρονεῖ πολλάκις τῆς ἑσπερίας δύσεως, τῷ μηκέτι τὸ τῶν ἀφανιζομένων καὶ ἐπιτελλόντων καὶ κρυπτομένων ἴδιον αὐτοῖς παρακολουθεῖν, ἀλλὰ τὸ τῶν καλουμένων ἐνιαυτοφανῶν, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἑῴας ἀνατολῆς ἕως τῆς ἑσπερίας δύσεως χρόνον φαίνεσθαι δύνανται, δύνοντες μὲν μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν, ἀνατέλλοντες δὲ πρὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ. Καλοῦνται δὲ οἱ τοιοῦτοι καὶ ἀμφιφανεῖς, διὸ καὶ παρατηρητέον ἐπὶ τῆς ἀναγραφῆς, ὅτι τοὺς ἐπιτέλλειν καὶ κρύπτεσθαι λεγομένους τῶν ἀφανιζομένων εἶναι συμβέβηκε, τοὺς δ' ἀνατέλλειν ἑῴαν ἁπλῶς καὶ δύνειν ἑσπερίαν τῶν ἐνιαυτοφανῶν τε καὶ ἀμφιφανῶν. ὁμοίως δὲ τοὺς μὲν τὴν ἑσπερίαν ἀνατολὴν τῆς ἑῴας προχρονοῦσαν ἔχοντας, τῶν κολοβοδιεξόδων. τοὺς δὲ ἀνάπαλιν τὴν ἑῴαν δύσιν τῆς ἑσπερίας ἀνατολῆς τῶν, νυκτιδιεξόδων. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς τάξεις τῶν φάσεων ἁρμόζοντα τῇ παρούσῃ προθέσει σχεδὸν τοσαῦτ' ἂν εἴη.

6. Κεχρη-

* Leg. προχρονοῦσα

6. Adhibemus autem anni deſcriptionem, qui apud nos in uſu eſt, ne dierum æquivocatio ob intercalationem quarto quoq; anno factam, in notandis excipiendisq; apparitionibus committeretur. Itaq; à primo die menſis Thoth ſingulos dies numerãtes, proprio ordine, quoad licuit, apparitiones digeſſimus, quæ in ipſis fiunt in acceptis à nobis climatibus: adjecimusque ad clima oſtendendum in quo fit apparitio, æquinoctialium horarum pro paralleli ratione multitudinem maximæ diei, vel noctis: adſcribentes præterea obſervatas à veteribus in ſolis per dies illos inambulationib⁹ ambientis aeris ſignificationes, non quidem quod ſemper, ac ſine ulla varietate ejusmodi mutationes evenire dicamus, ſed ut plurimum & quatenus nulla aliarum cauſarum, quæ plures ſunt, reluctatur. Cogitandem namque eſt, circa enarratos inerrantium ſtellarum ad ſolem aſpectus converti quodammodo aeris ſtatum ac mutari, quemadmodum ad ipſum in tropica & æquinoctialia puncta ſolis ingreſſum. Non ſane, quod cauſa omnis eventus in haſce configurationes ſit referenda; ſed maximopere quidem ad futuras mutationes producendas conferre cenſendum eſt, & lunam & reliquos quinque errones: ac lunam quidem, vel inde cauſæ ſubire rationem, quoniam ut plurimum ſignificationes ab apparitionum diebus ad dies transfert propriarum cum ſole configurationum; quinque vero rurſus errones, quoniam ad eos producendos effectus cooperantur, qui proptiarum temperamentis naturarum, commoderationibusq; proportione reſpondent: quemadmodum & quatuor anni tempora interdum quidem properare, interdum vero remorari cernimus ob ſyzygiarum ſolis & lunæ intervalla & qualitates, quæ propter Planetarum tranſitus & configurationes Syzygiarum tempore intenduntur plurimum ac remittuntur.

7. Itaq; operæ pretium erit, eum, qui ad ſignificationes hujusmodique prædictiones animum intendere voluerit, primum ſignificationum ipſarum cauſas inveſtigare, mox (cum neque id ſufficiat) animo verſari, quod eorum qui haſce ſignificationes annotandi provinciam ſuscepere, alii in aliis regionibus eas obſervarunt; ſæpe numero in ſimilibus ſcribendis conſtitutionibus aberrantes, vel ob aliquam regionis proprietatem; vel quia non ubiq; locorum eædem iisdem diebus apparationes exiſtunt. Poſtea pro viribus & quatenus fieri poteſt reliquas alias cauſas contemplari, planetarumq; tranſitus in Ephemeridibus poſitos animadverrere, ut ſignificationum dies, proximorum ſolis, ac lunæ quadratorum diebus, illisq; potiſſimum, qui præcedunt coitum, ac plenilunium

accom-

6. Κεχρήμεθα δὲ τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ ἔτους χρονογραφίᾳ διὰ τῆς κατὰ τὸ ἔθος ἐπουσίας ἐν ταῖς ἐμβολίμοις διὰ τετραετηρίδος ἡμέρας ἀποδιδομένης ἐπὶ πολὺν χρόνον δύνασθαι τὰς αὐτὰς φάσεις ταῖς ὁμωνύμοις ἡμέραις ὡς ἐπὶ πᾶν ἐκλαμβάνεσθαι. τῶν οὖν ἡμερῶν ἑκάστην ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Θὼθ νεομηνίαν ἐκτιθέμενοι κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν ὑπογράφομεν, ἐφ' ὅσον ἔνεστι τὰς συντελουμένας ἐν αὐταῖς φάσεις κατά τινας τῶν ὑποκειμένων Κλιμάτων ὥρας προστάσσοντες ἑκάστης φάσεως πρὸς ἔνδειξιν τοῦ κλίματος τὸ πλῆθος τῶν συνισταμένων ἰσημερινῶν ὡρῶν τῆς μεγίστης ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἐν ᾧ γίγνεται παραλλήλῳ. καὶ ἔτι προσυπογράφοντες τὰς τετηρημένας παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐν ταῖς κατὰ τὰς ἐκκειμένας* ἡμέρας τοῦ ἡλίου παρόδοις τοῦ περιέχοντος ἐπισημασίας. οὐχ ὡς ἀπαραλλάκτως μέντοι ταύτας τε καὶ ἐκ παντὸς ἀποβησομένας, ἀλλ' ὡς ἐπὶ πολὺ καὶ καθ' ὅσον οὐδὲν τῶν ἄλλων αἰτίων πολλῶν ὄντων ἀντιπίπτει. τρέπεσθαι μὲν γὰρ πῶς οἰητέον τὰς τῶν ἀέρων καταστάσεις καὶ περὶ τοὺς ἐκκειμένους τῶν ἀπλανῶν πρὸς τὸν ἥλιον σχηματισμοὺς, ὥσπερ καὶ παρ' αὐτὴν μόνην τὴν ἐπὶ τὰς τροπὰς καὶ ἰσημερινὰς τοῦ ἡλίου πάροδον. οὐ μὴν ἐπὶ τούτοις εἶναι τὴν πᾶσαν αἰτίαν τοῦ συμπτώματος, ἀλλὰ καὶ συμβάλλεσθαι πλεῖστα εἰς τὴν ἔκβασιν τῶν συντελεσθησομένων τήν τε σελήνην καὶ τοὺς ε πλανωμένους. τὴν μὲν σελήνην αἰτίαν ἀναλαμβάνουσαν ὡς ἐπὶ πολὺ τὰς ἐπισημασίας ἀπὸ τῶν κατ' αὐτὰς τὰς φάσεις ἡμερῶν ἐπὶ τὰς τῶν ἰδίων πρὸς τὸν ἥλιον σχηματισμῶν, τοὺς δὲ ε πλανωμένους πάλιν συνεργοῦντας ταῖς ποιότησι τῶν προτελέσεων ἀνάλογον ταῖς τῶν οἰκείων φύσεων κράσεσι καὶ συμμετρίαις καθάπερ καὶ τῶν ὡρῶν αὐτῶν ἔστιν ἰδεῖν καὶ τοὺς καιροὺς, ποτὲ μὲν συλληπτικῶς, ποτὲ δὲ καθυστερικῶς ἀποβαίνοντας διὰ τὰς τῶν συζυγιῶν ἡλίου καὶ σελήνης διαστάσεις καὶ τὰς ποιότητας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπὶ πλεῖστον διατεινομένας ἕνεκεν τῆς τῶν πλανωμένων ταύτης ἐπιπορεύσεως.

7. Καλῶς οὖν ἔχει προσεῖναι ταῖς ἐπισκέψεσι τῶν ἐπισημασιῶν καὶ ὅλως τῶν τοιούτων προρρήσεων. πρῶτον μὲν στοχαζομένους τοῦ παρ' αὐτὰς αἰτίου, καὶ μὴ τὸ πᾶν ἐπὶ μόνῳ τούτῳ ποιουμένους καὶ προσκαταζανοῦντας ὅτι καὶ τῶν ἀναγραψάντων αὐτῶν τὰς ἐπισημασίας ἄλλοι κατ' ἄλλας χώρας τυγχάνουσι τετηρηκότες. καὶ πολλαχῇ μηθ' ὁμοίαις καταστάσεσι περιπεπτωκότες ἤτοι δι' αὐτὸ τῶν χωρίων ἴδιον, ἢ διὰ τὸ μηδὲ τὰς αὐτὰς φάσεις ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις συνίστασθαι πανταχῇ. ἔπειτα καθ' ὅσον ἐνδέχεται συνεπιλαμβανομένους καὶ τῶν ἄλλων αἰτιῶν καὶ συνεπισκεπτομένους τὰς διὰ τῶν ἡμερολογικῶν ἐκτεθειμένας τῶν πλανωμένων παρόδους, ἵνα τὰς μὲν ἡμέρας τῶν ἐπισημασιῶν ἐφαρμόζωμεν, ταῖς τε τῶν ἔγγιστα διχοτόμων καὶ ταῖς πρὸ συνόδου μάλιστα καὶ πανσελήνου καὶ προσέτι ταῖς τε τῶν παρ' αὐτὰς

τὰς

accommodare valeat; ac præterea diebus etiam illis in quibus sol sub ipsis apparitionibus ad duodecim signa transitum facit, significationum vero ipsarum qualitates in configurati Planetæ naturam potissimum referre; Veneris quidem stella calidas in aëre constitutiones, Saturni frigidas, Jovis humidas, Martis siccas, Mercurii demum humidas ac ventosas, producente: qua in re, si contrariæ temperationis stellæ conciliatæ fuerint, animadvertere etiam oportet.

8. Quod vero quarundam apud veteres illustrium stellarum nullam neque in præsenti tractatu, neq; in præcedenti fecerimus mentionem; videlicet Sagittæ, Vergiliarum, Hædorum, Vindemiatoris, Delphini, & si quæ aliæ hujusmodi sunt, culpam facile deprecabimur; cum id gravi admodum de causa factum à nobis fuerit. Enimvero primas & ultimas stellarum apparitiones quæ adeo exiguæ sunt, omnino difficile est percipere, oculisq; notare posse; atque eos, qui ante nos fuere, quadam potius conjectura (quod ad has stellas pertinet) fuisse usos, quam observatione, facile quisq; ex ipsis phænomenis judicabit. Unde præcipuum fuit consilium nostrum stellarum primæ tantum, ac secundæ magnitudinis notare apparitiones; tum ob dictam causam, tum etiam quia hæ solæ propter insignem magnitudinem (non quidem omnes) neq; incertam neq; explicatu difficilem causam significationum videntur habere, quæ in illarum aspectibus annotantur, præterquam quod & rationi magis consentaneum est ad stellas alias longe splendidores, quarum apparitiones iisdem temporibus existunt, oculos convertere, videlicet pro sagitta, & Delphino fulgentes quæ proximæ sunt, pro Vindemiatore Arcturum & spicam, pro Vergiliis & Hædis Capram ac splendidam Hyadum observare, quarum magnitudinem credibile est in ambiente aere mutationem aliquam efficere posse, apparitionumq; tempus manifestum existit ac præfinitum. Quæ omnia nullo modo in obscurioribus, minoribusq; astris locum habent; etsi nonnulla ex pluribus sint conflata, & sane nisi quis fabulas texere velit, nil de hujusmodi stellarum affectionibus quod ei notum sit, affirmare poterit: nec proprie quidem matutinas aut vespertinas vocare primas illarum vel ultimas apparitiones; propterea quod longe major solis distantia sub horizonte in illis inveniatur, quam matutinæ ac vespertinæ apparitionis tempora patiantur. Verum his ita satis pro præsenti instituto explicatis jam descriptionem ipsam ordine subjiciamus, quæ ita se habet.

τὰς φάσεις ἐπὶ τὰ δωδεκατημόρια μεταβάσεων τοῦ ἡλίου τάς τε ποιότητας τῇ φύσει τοῦ μάλιστα συνεσχηματισμένου τῶν ε΄ πλανωμένων. τοῦ μὲν τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρος πρὸς τὰ θερμὰ τῶν καταστημάτων συνεργήσαντος, τοῦ δὲ Κρόνου πρὸς τὰ ψυχρά, τοῦ δὲ Διὸς πρὸς τὰ ὑγρὰ τοῦ δὲ Ἄρεως πρὸς τὰ ξηρά. τοῦ δὲ Ἑρμοῦ πρὸς τὰ ἔνικμα καὶ πνευματώδη, συνυπακουομένων πρὸς αὐτὴν τῆς πρὸς τὰς ἐναντίας τῶν κράσεων ἀπὸ συνεργήσεως.

8. Τὸ μέντοι τινὰς τῶν περὶ τοῖς παλαιοτέροις κατωνομασμένων ἀστέρων μὴ προσεντετάχθαι παρ' ἡμῖν μήτε ἐν αὐτῇ τῆς πραγματείας συντάξει, μήτε νῦν, οἷον ὀϊστὸν, πλειάδας, ἐρίφους, προτρυγητῆρα, δελφῖνα, καὶ εἴ τις τοιοῦτος, συγχωρητέον εἰ μὴ βαρὺ τὸ αἴτημα. μάλιστα μὲν διὰ τὸ δυσδιακρίτους, καὶ δυσκατανοήτους εἶναι παντάπασι τὰς τῶν οὕτως μικρῶν ἀστέρων ἐσχάτας καὶ πρώτας φαντασίας. κεχρῆσθαί τε τοὺς πρὸ ἡμῶν αὐταῖς ἀπὸ στοχασμοῦ τινος μᾶλλον ἢ τηρήσεως ἐξ αὐτῶν τῶν φαινομένων αὐτάς τις κατανοήσειεν, ἔπειθ' ὅτι τῆς πρώτης προθέσεως ἡμῖν μέχρι τῶν τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου μεγέθους ἀπλανῶν διὰ τὴν ἐκκειμένην αἰτίαν ὑποβληθείσης, τὸ τοιούτοις μόνοις τῶν ὑποκάτω τὰ μεγέθη καὶ μὴ πᾶσιν ἐπιβάλλειν δυσπόριστον ἔμοι γε αἰτίαν ἔχειν καταφαίνεται τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἀναγεγραμμένων ἐπισημασιῶν ἄδηλον, ἐχουσῶν τὴν αἰτίαν διὰ τὸ τῶν ἡμερῶν ἄστατον, καὶ προσαναφθησομένων ἀνοικειότερον ταῖς τῶν περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον λαμπροτέρων ἀστέρων φάσεσιν, οἷον τῷ μὲν ὀϊστῷ, καὶ δελφῖνι ταῖς τῶν κατὰ τόνδε τὸν λαμπρὸν, τῶν δὲ ἐπὶ προτρυγητῆρι καὶ ἐπὶ ἀρκτούρου καὶ στάχυος, τῶν δὲ ἐπὶ πλειάσι καὶ τοῖς ἐρίφοις τὴν αἰγὸς καὶ τῶν ὑάδων, ὧν ἑκάστου καὶ τὸ μέγεθος ἀξιόπιστον ἂν εἴη πρὸς τὸ δύνασθαί τινα τροπὴν πρὸς τὸ περιέχον ἀπεργάσασθαι. καὶ τῆς φάσεως ὁ χρόνος σαφὴς καὶ μετὰ καταλήψεως ὡρισμένης ἃ τοῖς ἀμαυροῖς κἂν ἐκ πλειόνων τινὰ τυγχάνῃ συνεστῶτα. τοῖς δὲ μὴ μυθοποιεῖν προαιρουμένοις οὐδαμῶς ἂν ὑπάρχοντα φαίνει ἢ μᾶλλον δ' οὐδ' ἑῴας ἢ ἑσπερίας κυρίως αὐτάς τις αὐτῶν ἐπικαλέσαι τὰς πρώτας ἢ τὰς ἐσχάτας τῶν φαντασιῶν μείζονας, πολλῷ τῆς ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα τοῦ ἡλίου διαστάσεως ἐπ' αὐτῶν συνισταμένης τῶν κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς ἑῴας καὶ τῆς ἑσπερίας ἐκβαλλομένων, προπαραμεμυθημένων δὲ καὶ τούτων αὐτάρκως, ὑποτάξομεν ἤδη τὴν ἀναγραφὴν ἔχουσαν οὕτως:

Quæ deinde ſequuntur φάσεις ipſæ non modo latine ex Bonaventuræ translatione editæ ſunt, ſed & ex alio codice Græce & latine cum verſione Petavii jam bis prodierunt in ejus Uranologio, itaq; nolo illas hoc loco ſubjungere, ſed tantum annotare loca Codicis Saviliani è quibus Petaviana ἔκδοσις vel emendari queat vel ſuppleri.

Menſis Thoth dies primus in MS. notatur reſpondere diei 29. Auguſti. καθ' ἡμᾶς ᾿Αυγύςυ κθ', dies quartus reſpondet Calendis Septembris atque ita deinceps per totum annum. Confer calendarium Ægyptium, Hebraicum & Romanum inter ſe collata à Jacobo Goaro ad calcem Georgii Syncelli.

Menſe Thoth, 3. *Eudoxo ventus.* MS. Εὐδόξῳ ἄνεμοι μεταπίπτοντες, Καίσαρι ἄνεμος.

3. MS. ὥρ. ιγ'. S. hoc eſt hora 13. 30.

4. *Calippo ſignificat.* MS. χειμαίνει pro σημαίνει.

5. MS. ὥρ. ιγ'. S.

6. MS. ὥρ. ιγ'. S. & deinde Αἰγυπτίοις ὁμίχλη καὶ καῦμα ἢ βροντή. Et Ἱππάρχῳ ἄνεμος, νοτια.

7. *Metrodoro aëris intemperies*, addit MS. Καλλίππῳ, Εὐκτήμονι, Φιλίππῳ δυσαερία καὶ ἀναμιξία ἀέρος.

8. Addit MS. Καίσαρι ἄνεμοι μεταπίπτοντες, ὑετία καὶ ἐτησίαι παύονται.

9. ἢ ἀργέςης. addit MS. πνεῖ.

10. pro ὥρ. ιδ', in MS. invenio ιγ'. S.

11. pro χειμάζει in MS. ἐπισημαίνει.

15. MS. addit ἄνεμοι.

16. pro κάνωβος legendum è MS. Κόνωνι.

17. MS. ὥρ. ιδ''. S. & pro poſtremis verbis, *Metrodoro ſignificat Democrito*, MS. Εὐδόξῳ βόρειαι παύονται, Μητροδώρῳ ἐπισημαίνει, καὶ χελιδὼν ἀφανίζεται.

18. MS. ὥρ. ιέ. S. deinde Αἰγυπτίοις ὑετία. & poſt ε. φ. ά. χελιδὼν ἀφανίζεται, Δοσιθέῳ νοτία, Εὐκτήμονι μετοπώρου ἀρχή.

19. MS. ὥρ. ιέ. S. deinde: Ἱππάρχῳ δυσαερία καὶ ὑετία κατὰ θάλασσαν καὶ Φθινοπώρου ἀρχή.

20. Καίσαρι μετοπώρου ἀρχὴ, καὶ χελιδὼν ἀφανίζεται. Μητροδώρῳ ὑετία κατὰ θάλασσαν, καὶ δυσαερία. Ita MS.

21. ὥρ. ιδ'. MS. & poſt κρύπτεται, ὥρ. ιέ, & poſt λὶψ, addit: ὀψὲ ἀπηλιώτης, Εὐδόξῳ μετόπωρον ἄρχεται.

22. ὡρ. ιγ'. S. pro ιδ'. & ψεκὰς pro vitioso ψακάς.

23. ὡρ. ιδ'. S. pro ιδ'. Deinde desiderantur in MS. verba ὁ καλέμενος usque ad ὡρ. ιέ. deinde legit: Αἰγυπτίοις ψεκὰς, καὶ ἄνεμοι. Ἐπισημαίνει. Καλλίππῳ &c.

24. ὡρ. ιγ'. S. pro ιδ'.

25. ὡρ. ιγ'. S. pro ιγ'. Deinde desunt in MS. verba ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίας χηλῆς κρύπτεται. ὥρα ιέ. Postea pro δι' ἡμέρας ὄμβρος legit MS. δ' ἡμέρας ὄμβρος. male ni fallor, etsi ita sæpius.

26. ὡρ. ιέ. S. pro ιέ.

28. μετοπωρινὴ ἰσημερία Αἰγυπτίοις καὶ Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει. Ita MS.

29. Addit in fine MS. καὶ ἀνέμων ἀταξία.

30. ὡρ. ιδ'. S. præmittit MS. quod in Petav. deest.

Mensis Paophi 2. ante verba: *splendida borealis* &c. in MS. legitur: ὡρ. ιέ. ὁ κοινὸς ἵππου καὶ Ἀνδρομέδας ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. S. λαμπρὸς &c.

3. ὡρ. ιγ'. ἀρκτοῦρος &c.

4. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τῆς βορείας χηλῆς κρύπτεται. Αἰγυπτίοις καὶ Καλλίππῳ χειμάζει. Δυσαερία Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ὑετός.

5. ὡρ. ιέ. S. pro ιέ. deinde desunt verba *Eudoxo pluvia & Metrodoro pluvia*, at pro *significat Euctemoni*, MS. legit χειμάζει.

6. ὡρ. ιγ'. S. ἀρκτοῦρος ἑῷος ἀνατέλλει. ὡρ. ιγ'. S. ὁ ἔσχατος τοῦ π. ε. δ. ὡρ. ιδ'. S. καὶ ὁ λαμπρὸς τ. β. χ. κρύπτεται. ὡρ. ιδ'. S. ὁ καλέμενος αἰντάρης κρύπτεται. ὡρ. ιέ. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ β. ς. ἑ. α. Αἰγυπτίοις, Καίσαρι χειμὼν, ὑετὸς, βρονταὶ, ἀστραπαί.

7. ὡρ ιγ'. S. στάχυς ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ' ὁ καλέμενος αἲξ ἑσπέριος ἀνατέλλει, καὶ ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου χηλῆς κρύπτεται. Αἰγυπτίοις ὑετοὶ, χειμαίνει. Εὐδόξῳ ὑετὸς καὶ ἄνεμος μεταπίπτων, Δοσιθέῳ ἐπισημαίνει.

8. ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου χηλῆς κρύπτεται ὡρ. ιδ'. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ τοῦ ἡνιόχου ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὡρ. ιδ'. S. καὶ στάχυς ἐπιτέλλει. Δημοκρίτῳ χειμάζει. σπόρου ὥρα.

9. ὡρ. ιέ. S. στάχυς &c.

10. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς &c.

11. τὸ γόνυ τοῦ τοξότου legit MS. pro τὸ γόνυ ἑῷος.

12. ὡρ. ιέ. ὁ καλέμενος αἰντάρης κρύπτεται, Αἰγυπτίοις Ζέφυρος ἢ λίψ.

13. Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει. Ἱππάρχῳ ἀπηλιώτης.

14. Δοσιθέῳ καὶ Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει.

15. Αἰγυπτίοις ἀρκτοῦρος ἐπιτέλλει, ὑετός.

16. ὥρ. ιδ'. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου στεφάνου ἑῷος ἀνατέλλει. Εὐδόξῳ βορέαι ἢ νότοι. Δοσιθέῳ ἄνεμος μεταπίπτων. Καλλίππῳ ἐπισημαίνει. Καίσαρι ἄνεμος ἄτακτος, ὑετός, βρονταί.

17. ὥρ. ιέ. S. ὁ καλούμενος αἰγίοχος κρύπτεται. Αἰγυπτίοις βορέας ἢ λίψ, Εὐδόξῳ ἐπισημασία.

18. ὥρ. ιγ'. ἀρκτοῦρος ἑῷος δύνει.

19. Εὐδόξῳ ἀνέμων μεταβολαί, βρονταί.

20. ὥρ. ιδ'. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τοῦ ἡνιόχου ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ἱππάρχῳ νότος ἢ βορέας.

21. ὥρ. ιγ'. S. ὁ καλούμενος αἲξ ἑσπέριος ἀνατέλλει.

22. ὥρ. ιδ'. ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου στεφάνου ἑῷος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις ζέφυρος ἢ νότος. δ' ἡμέρας ὑετός. Δοσιθέῳ ἐπισημασία.

23. deest in MS.

24. ὥρ. ιδ'. S. ὁ καλούμενος &c.

26. addit MS. in fine: Καίσαρι βορέας πνεῖ.

27. ὥρ. ιγ'. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου στεφάνου &c. & deinde editur in fine: Εὐκτήμονι καὶ Καλλίππῳ ἀμιξία ἀέρος, κατὰ θάλασσαν χειμὼν πολύς.

28. ὥρ. ιγ'. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τοῦ ἡνιόχου ἑσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις χειμάζει σφόδρα.

29. & 30. in MS. deest.

Mensis Athyr 1. ὥρ. ιγ'. S. ὁ λαμπρὸς &c.

2. post ἐπιτέλλει, addit MS. ὥρ. ιέ. τὸ αὐτό. Αἰγυπτίοις ἐπισημαίνει &c. Ἱππάρχῳ νότος πυκνός.

3. ὥρ. ιγ'. S. ὁ λαμπρὸς τῆς βορείας χηλῆς ἐπιτέλλει Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ἄνεμος μέγας πνεῖ. Ita MS.

4. pro ἀρκτοῦρος ἑῷος in MS. est ἀρκτοῦρος ἑσπέριος & in fine: καὶ Μητροδώρῳ ἄνεμοι. χειμάζει.

5. ὥρ. ιγ'. S. ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου χηλῆς ἐπιτέλλει. ὥρ. ιδ'. ὁ κατὰ νώτου τοῦ τοξότου κρύπτεται. Κόνωνι κ. ε. ἀκρασίαι πνευμάτων.

6. Καλλίππῳ ἀκρασία ἀέρων, Καίσαρι, καὶ Ἱππάρχῳ νότος ἢ βορρᾶς ψυχρός.

7. pro verbis: *Ægyptiis auster vehemens* &c. in MS. Αἰγυπτίοις νότος, ὄμβρος μεταξὺ ζεφύρου. Εὐδόξῳ βορέας ἢ νότος. Μητροδώρῳ ἀκρασία ἀέρος, Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ καὶ Ἱππάρχῳ ὑετός.

8. ὥρ. ιγ'. S. ὁ λαμπρὸς &c. ac deinde: Κ. υ. Εὐκτήμονι ἐπισημαίνει.

9. ὥρ.

9. ὥρ. ιέ. S. ὁ κοινὸς ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὠρίωνος ἑῷος δύνει. Αἰγυπτίοις χειμὼν, ὑετός.

10. pro χειμάζει, MS. χειμών.

11. in fine, ἀργέστης ψυχρός.

13. ὥρ. ιγ΄. S. ὁ καὶ &c. ac deinde δ΄ ἡμέρας pro δι΄ ἡμέρας, & Μητροδώρῳ χειμάζει, θύελλα. Εὐκτήμονι ὑετοὶ, χειμάζει.

14. ὥρ. ιδ΄. ὁ κοινὸς ποταμοῦ καὶ ποδὸς ὠρίωνος δύνει, Φιλίππῳ καὶ Εὐκτήμονι χειμὼν, θύελλα, Ἱππάρχῳ βορέας ἢ νότος ψυχρὸς καὶ ὑετός.

15. ὥρ. ιδ΄. ὁ λ. τ. Π. ἑῷος δ. & deinde post ἑσπέριος δύνει in MS. est ὥρ. ιέ. S. & in fine: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ καὶ Κόνωνι, ἐπισημασία.

16. ὥρ. ιγ΄. S. ὁ. λ. τ. ὑ. ἑ. δ. ὥρ. ιδ΄. S. τὸ αὐτό. Εὐκτήμονι καὶ Δοσιθέῳ χειμάζει.

17. ὥρ. ιδ΄. ὁ κοινὸς ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὠρίωνος ἑῷος δύνει, ita MS. pro eo quod edidit Petav.

18. ὥρ. ιέ. S. ὁ ἐπὶ &c.

19. ὥρ. ιδ΄. S. & post εὖρος MS. post δ΄. ἡμέρας.

20. ὥρ. ιγ΄. S. deinde deest ἑῷος & post δύνει sequitur ὥρ. ιδ΄. S. & post alterum δύνει addit MS. ὥρ. ιέ. S. sed omittit illa quæ sequuntur καὶ ὁ ἐν τῷ usque ad δύνει.

21. post alterum δύνει additur in MS. ὥρ. ιέ. S. ἀρκτοῦρος ἑσπέριος δύνει. Αἰγυπτίοις βορέας δ΄. ἡμέρας καὶ ὑετός. Καίσαρι χειμών.

22. ὥρ. ιδ΄. S. ὁ ἐν τῷ &c.

23. MS. post primum δύνει, ὥρ. ιδ΄. & τοῦ νοτίου στεφάνου pro βορείου, & post τοῦ ὠρίωνος addit: ἑῷος δύνει ὥρ. ιέ. ὁ ἐπὶ τῆς &c. ἑσπέριος &c.

24. ὥρ. ιγ΄. S. & post ἐπιτέλλει, additur ὥρ. ιδ΄. S. & post δύνει, ὥρ. ιέ. S. Pro βραχίονι MS. βατραχίῳ ut in mense Chœac die VI. & alibi.

25. ὥρ. ιγ΄. S. ὁ ἐν τῷ &c. ac post δύνει, ὥρ. ιγ΄. S. & post ἐπιτέλλει, ὥρ. ιδ΄. S. & deinde: Εὐκτήμονι καὶ Δοσιθέῳ χειμὼν καὶ ὑετία, Καίσαρι ἀκρασία ἀέρος.

26. pro ἑσπέριος ἀνατέλλει in MS. est ἑῷος ἀνατέλλει. Deinde sequitur: ὥρ. ιγ΄. S. καὶ ὁ ἔσχατος τοῦ ποταμοῦ ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὥρ. ιδ΄. ὁ λαμπρὸς τ. λ. ε. ἀνατέλλει. ὥρ. ιδ΄. καὶ ὁ μέσος (an μέγας) τῆς ζώνης τοῦ Ὠρίωνος ἑῷος δύνει, καὶ ὁ καλούμενος ἀντάρης ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ χειμὼν σφοδρός.

27. ὥρ. ιδ΄. S. ὁ καλούμενος ἀντάρης &c. mox post δύνει, ὥρ. ιέ. S. καὶ ὁ ἐν &c. in fine: Εὐδόξῳ καὶ Κόνωνι χειμέριος ὁ ἀὴρ, Καλλίππῳ ὑετία.

28. ὡρ. ιδ'. S. ὁ ἐν τῷ &c. deinde post ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ'. S. & post alterum ἀνατέλλει, addit MS. ὡρ. ιέ. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τῦ ὠρίωνος ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. ὁ καλούμενος ἀντάρης ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις ψεκάς.

29. post δύνει, MS. ὡρ. ιέ. S.

30. ὡρ. ιγ'. S. ὁ μέσος &c. deinde pro ἑῷος δύνει MS. habet ἑσπέριος ἀνατέλλει & ὡρ. ιδ'. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τῦ ὠρίωνος ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. S. καὶ ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ &c. ut in Petav.

Mensis Chœac. 1. ὡρ. ιδ'. S. κύων ἑῷος δύνει. Deinde post περσέως deest ἑῷος.

2. ὡρ. ιγ'. S. ὁ ἐν τῷ &c. mox post primum ἀνατέλλει, desunt omnia usque ad ὡρ. ιγ'. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ &c. denique legitur: ὡρ. ιδ'. S. ὁ λαμπρός &c.

3. ὡρ. ιγ'. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τῦ ὠρίωνος ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τῦ ὠρίωνος ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ita MS.

4. ἐν τῷ ἡγουμένῳ MS. legit pro ἐν τῷ ἑπομένῳ. deinde pro δι' ἡμέρας MS. δ' ἡμέρας ὕει.

5. ὡρ. ιγ'. S. & post primum ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ'. ac post alterum δύνει, ὡρ. ιέ. S. ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τῦ ὠρίωνος ἑσπέριος ἀνατέλλει. Καίσαρι, καὶ Εὐκτήμονι καὶ Εὐδόξῳ καὶ Καλλίππῳ χειμών.

6. post ὠρίωνος MS addit ἑσπέριος ἀνατέλλει. Deinde Εὐκτήμονι, Φίλωνι καὶ Καλλίππῳ ἀνέμων ἀταξία. Hujus Philonis iterum meminit hoc MS. in mense proximo Tybi, die III.

7. τῦ ἑπομένου διδύμου MS. pro τῦ ἡγουμένου. Et post ὠρίωνος addit: ἑῷος ἀνατέλλει. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τῦ ὄρνιθος ἑῷος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις ψεκάζει. Καίσαρι καὶ Κόνωνι χειμάζει.

8. ὡρ. ιέ. ὁ ἐν &c. mox post ἀνατέλλει: ὡρ. ιέ. S. ὁ λαμπρὸς τῦ Περσέως δύνει. Αἰγυπτίοις ψεκάζει. Καίσαρι καὶ Εὐκτήμονι καὶ Εὐδόξῳ χειμών.

9. post primum δύνει MS. addit ὡρ. ιδ', post alterum δύνει hæc verba: καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῦ ἑπομένου διδύμου ἑσπέριος ἀνατέλλει. Denique pro postremo σημαίνει in MS. est χειμών.

10. pro βορείου MS. videtur legere νοτίου. Deinde Εὐδόξῳ καὶ Δοσιθέῳ χειμέριος ἀήρ.

11. ὡρ. ιγ'. S. ὁ ἐπὶ &c.

12. ὡρ. ιδ'. S. Deinde post ἀνατέλλει addit: Καίσαρι νοτία. Εὐκτήμονι καὶ Εὐδόξῳ καὶ Καλλίππῳ χειμῶνος ἀὴρ καὶ ὑετία, quæ omnia recurrunt die proxime sequenti.

13. ὡρ. ιγ'. S. ὁ μέσος (al. μέγας) τῆς ζώνης &c.

14. ὡρ. ιδ. S. ὁ καλȣ́μενος &c. Deinde Μητροδώρῳ καὶ Ἐυκτήμονι καὶ Καλλίππῳ χειμῶνος περίςασις. Δημοκρίτῳ &c. ἄνεμοι.

15. pro χειμέριος ἀὴρ in MS. est: Ἐυδόξῳ χειμῶνος ἀήρ.

16. pro χειμαίνει, in MS. χειμάζει.

17. Ἱππάρχῳ νότος πολὺς ἢ βορέας. Ita MS.

18. pro χειμὼν in MS. Ἐυδόξῳ χειμάζει.

19. ὡρ. ιέ. S. deinde νοτίȣ ςεφάνȣ pro βορείȣ.

20. ὡρ. ιέ. S.

21. ὡρ. ιέ. S.

23. ὡρ. ιδ΄. S. & post ἐπιτέλλει, adde ὡρ. ιέ. Deinde post Αἰγυπτίοις adde: καὶ Ἐυδόξῳ.

24. pro χειμαίνει in MS. χειμερινὸς ἀήρ.

25. ὡρ. ιγ΄. S. & post ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ΄. καὶ ὁ προϊςῶν ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς. &c.

26. ante κύων ἑσπέριος adde ὡρ. ιδ΄. & ante ὁ καλȣ́μενος αἴξ, ὡρ. ιέ. S.

27. ante προκύων adde ὡρ. ιδ΄. Deinde in fine: ὡρ. ιδ΄. S. ὁ λαμπρὸς τȣ̃ ἀετȣ̃ ἑῷος ἀνατέλλει.

28. ὡρ. ιέ. ὁ ἐν τῷ &c. mox post δύνει, ὡρ. ιέ. S. Deinde Αἰγυπτίοις καὶ Καίσαρι χειμὼν, Ἱππάρχῳ καὶ Μέτωνι ἐπισημασία.

29. ὡρ. ιδ΄. S. deinde Αἰγυπτίοις καὶ Κόνωνι καὶ Μέτωνι καὶ Καλλίππῳ χειμών. Καίσαρι καὶ Μητροδώρῳ ἐπισημασία, ἀκρασία.

30. post ὡρ. ιδ΄. adde: ὁ λαμπρὸς τȣ̃ ἀετȣ̃ ἑῷος ἀνατέλλει. Et in fine: Ἐυδόξῳ, Μητροδώρῳ χειμῶνος ἀήρ. Ἱππάρχῳ χειμὼν ἑσπέριος.

Mensis Tybi 1. post primum ἀνατέλλει, addit MS. Ἐυδόξῳ ἐπισημαίνει, Δημοκρίτῳ μέσος χειμών.

2. ὡρ. ιγ΄ S.

3. pro verbis Φιλήμονι ἐπισημαίνει, in MS. est Ἐυκτήμονι καὶ Φίλωνι καὶ Δημοκρίτῳ ἐπισημαίνει. Philonis nomen jam fuit mense superiore die 6. Vereor tamen ne corruptum sit utroque loco pro Philippo.

4. ὡρ. ιγ΄. S. deinde post primum δύνει, ὡρ. ιδ΄. S. & post alterum, ὡρ. ιέ. Denique pro ἐπιχειμάζει in MS. est ἐπισημαίνει.

5. In fine addit MS. ὡρ. ιέ. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τȣ̃ ἡνιόχȣ ἑῷος δύνει.

6. ὡρ. ιέ. S. & post ἐπιτέλλει, ὡρ. ιδ΄. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τȣ̃ ἑπομένȣ διδύμȣ ἑῷος δύνει. ὡρ. ιδ. S. κύων ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ita MS.

8. post δύνει addit: ὡρ. ιδ΄. S. καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τȣ̃ ἑπομένȣ διδύμȣ ἑῷος δύνει. ὡρ. ιδ΄. S. καὶ ὁ λαμπρὸς &c. Denique ποικίλη κατάςασις legitur in MS. pro πυκνή.

9. ὡρ.

9. ὡρ. ιγ΄. S.

10. ὡρ. ιέ.

11. τοῦ ἑπομένου διδύμου pro ἡγουμένου. Et in fine additur: Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ μέσ☉ χειμών.

12. post ἐπιτέλλει, adde: ὡρ ιέ. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου ἑῷ☉ δύνει.

13. ὡρ. ιδ΄ S. deinde in fine legitur: χειμὼν κατὰ θάλασσαν, Μητροδώρῳ καὶ Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ καὶ Καλλίππῳ νότ☉.

14 post διδύμου adde ἑῷ☉, deinde ὡρ. ιέ. S. Et Αἰγυπτίοις καὶ Εὐδόξῳ νότ☉ σφοδρὸς καὶ ὑετός.

15. ὡρ. ιέ. Αἰγυπτίοις καὶ Καίσαρι νότ☉ πολύς deinde ψεκᾶς.

16. post primum δύνει, ὡρ. ιέ. S. Deinde Εὐδόξῳ καὶ Δοσιθέῳ νότ☉ ἐπὶ χειμῶνι. ἀνέμων ἀκρασία.

17. ὡρ. ιγ΄. S.

18. post δύνει. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ κατὰ γόνυ τοῦ τοξότου ἐπιτέλλει.

19. ὡρ. ιδ΄. S.

21. ὡρ. ιδ΄ S.

22. ὡρ. ιγ΄. S. & mox post ἀνατέλλει, καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ ὑδροχόου ἑσπέρι☉ ἀνατέλλει. ὡρ. ιγ΄. S. καὶ ὁ καλούμεν☉ κάνωβ☉ ἑσπέρι☉ ἀνατέλλει ὡρ. ιδ΄. ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ λέοντ☉ ἑσπέρι☉ ἀνατέλλει. ὡρ. ιδ΄. S. καὶ ὁ ἐν ἐμπροσθίῳ δεξιῷ βατραχίῳ τοῦ Κενταύρου ἑῷ☉ δύνει. ὡρ. ιέ. ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ λέοντος ἑσπέρι☉ ἀνατέλλει. Καίσαρι ἄνεμοι σφοδροί.

23. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ὑδροχόου ἑῷ☉ δύνει. Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ χειμών. Μητροδώρῳ ἀκαταστασία ἀέρ☉.

24. ὡρ. ιδ΄. ὁ λαμπρὸς &c. Αἰγυπτίοις ὕει ἢ πνίγη γίνεται. Καίσαρι καὶ Εὐκτήμονι χειμών.

25. ὡρ. ιδ΄. S. & post δύνει, ὡρ ιδ΄. S. καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ ὑδροχόου ἑσπέρι☉ ἀνατέλλει. ὡρ. ιδ΄. ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ τοξότου Αἰγυπτίοις καὶ Καλλίππῳ χειμών, ὑετός. Ἱππάρχῳ βορρᾶς πνεῖ. Εὐκτήμονι καὶ Δημοκρίτῳ ἔφυει.

26. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς &c. deinde pro Αἰγυπτίοις, MS. habet Εὐδόξῳ.

27. Αἰγυπτίοις ἐπισημαίνει.

28. ὡρ. ιέ. & in fine additur: Ἱππάρχῳ ἐπισημασία.

29. Καλλίππῳ καὶ Εὐκτήμονι ἔφυει. Δημοκρίτῳ μέσ☉ (al. μέγας) χειμών.

30. Ἰ. ά. πνεῖ.

Mechir mensis 1. Μητροδώρῳ ὑετία, Δοσιθέῳ χειμών.

2. pro μέγας al. μέσ☉.

3. Αἰγυπτίοις λὶψ ἢ νότ☉ ἐπισημαίνει.

6. in

6. in fine addit: ὡρ. ιδ'. ὁ καλούμενος κάνωβος ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὡρ. ιέ. S. καὶ ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ λέοντος ἑσπέριος ἀνατέλλει. Καὶ ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ τοξότου ἐπιτέλλει. Ἐυδόξῳ ὑετός.

7. ὡρ. ιδ'. ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ λέοντος ἑῷος δύνει. ὡρ. ιγ'. ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ λέοντος ἑσπέριος ἀνατέλλει.

8. ὡρ. ιδ'. S. ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ λέοντος ἑσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις νότος ἢ ζέφυρος, μεταξὺ χάλαζα.

9. ὡρ. ιέ. S. ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ λέοντος ἑῷος δύνει. Ἐυδόξῳ εὐδία. ἐνίοτε δὲ καὶ ζέφυρος πνεῖ.

10. ὡρ. ιδ'. S. ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ λέοντος ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὡρ. ιδ'. ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ λέοντος ἑσπέριος ἀνατέλλει.

11. ὡρ. ιέ. S. Deinde post χειμερινὴ, ἢ ἑπόμενος καὶ α. α. Δοσιθέῳ εὐδία, ἐνίοτε ζέφυρος πνεῖ.

13. ὡρ. ιέ. S. ὁ ἔσχατος τοῦ ποταμοῦ κρύπτεται. ὡρ. ιέ. S. καὶ ὁ λαμπρὸς τῆς λύρας ἑσπέριος δύνει. Αἰγυπτίοις ἀνεμώδης κατάστασις &c.

14. ὡρ. ιγ'. S. deinde post ἀρχὴ, ζέφυρος ἄρχεται πνεῖν, καὶ ἐνίοτε χειμών.

15. pro Δημοκρίτῳ ζέφυρος πνεῖ, in MS. μητροδώρῳ ζέφυρος ἄρχεται πνεῖν.

17. post ζέφυρος πνεῖ addit MS. Ἱππάρχῳ ἔαρος ἀρχή.

18. in fine βορρᾶς ἢ ἀπηλιώτης πνεῖ.

20. ὡρ. ιγ'. S.

22. ὄμβροι pro ὄμβρος.

24. pro χειμάζει in MS. καὶ χάλαζα.

25. post κρύπτεται, ὡρ. ιέ.

26. κατάστασις pro ἀκαταστασία.

27. deest etiam in MS.

29. χελιδόνες φαίνεσθαι & post κατάστασις, Κόνωνι βορέαι &c. ὑετὸς ἐπὶ χελιδόνι, καὶ ἐπὶ δ' ἡμέρας βορέαι πνέουσιν καλούμενοι ὀρνιθίαι.

30. μεταξὺ ἀργέστου, & in fine ἀλκυονίδες.

Mensis Phamenoth 1. pro χειμάζει MS. χειμὼν, ἐπισημαίνει.

2. ὡρ. ιέ. S. ὁ κοινὸς &c.

3. ἑῷος ἀνατέλλει pro simplici ἀνατέλλει.

4. ὡρ. ιδ'. S. & deinde ἑσπέριος δύνει.

5. ὡρ. ιδ'. S. & post ἀνατέλλει, Ἱππάρχῳ βορρᾶς &c.

6. ὡρ. ιδ'. ὁ ἔσχατος &c.

8. ὡρ. ιδ'. S.

9. ὡρ. ιέ. S.

10. pro ἐπιτέλλει in MS. ἑσπέριος δύνει. Deinde addit Αἰγυπτίοις χειμάζει. Καίσαρι χελιδονίαι.

11. pro ὁ λαμπρὸς τ. ν. in MS. est ὁ κοινὸς ἵππου καὶ ἀνδρομέδας ἐπιτέλλει. & in fine: ὀρνιθίαι ἐπὶ ἡμέρας θ'.

12. ἴκτινοι φαίνονται deinde post Μητροδώρῳ MS. addit: καὶ Εὐκτήμονι.

13. post λεόντος supple: ἑῷος δύνει.

14. νοτίου στεφάνου pro βορείου & deinde βορέας ψυχρὸς πνεῖ.

15. ὡρ. ιγ'. S. ἀρκτοῦρος ἑῷος ἐπιτέλλει. Cetera desunt in MS.

16. ὡρ. ιγ'. S. deinde desunt verba α. ε. ε. deinde legitur βοῤῥᾶς σύμμετρος πνεῖ.

18. desunt verba ἢ νότος. Deinde legitur: Εὐκτήμονι βοῤῥᾶς πνεῖ, Δοσιθέῳ ὀρνιθίαι ἄρχονται πνεῖν, Ἱππάρχῳ &c.

20. τοῦ νοτίου ἰχθύος. Cetera post ἐπιτέλλει in MS. leguntur die proximo 21. male.

21. ὡρ. ιδ'. S. & pro Φιλίππῳ MS. Καλλίππῳ.

22. pro Δημοκρίτῳ MS. Δημοκλεῖ, male. Deinde pro ἐπισημαίνει legit χειμών.

23. post δέκα, MS. addit: Ἱππάρχῳ βοῤῥᾶς πνεῖ.

25. ὡρ. ιδ. S.

26. post ἰσημερία, ὡρ. ιδ. & pro βορείου videtur leg. MS. νοτίου.

28. Αἰγυπτίοις βρονταί, ἐπισημασία. Φιλίππῳ καὶ Καλλίππῳ καὶ Εὐκτήμονι ὑετὸς ἢ ψεκάς. Ἱππάρχῳ ἐπισημασία.

29. ὡρ. ιε. S. deinde pro ἐπισημαίνει in MS. est ἰσημερία.

30. Αἰγυπτίοις ἀργέστης ἄνεμος πνεῖ, pro νότος πνεῖ.

Pharmuthi mensis 1. Μέτωνι καὶ Καλλίππῳ καὶ Εὐδόξῳ ὑετός. Deinde pro Δημοκρίτῳ male Διοκλεῖ ut supra Δημοκλεῖ.

2. ὡρ. ιγ'. S. & post ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ'. S. Denique pro Καλλίππῳ MS. Μέτωνι.

3. pro ὁ Π. ε. α. in MS. est ὁ νοτίου ἰχθύος ἐπιτέλλει, quod Petav. habet die proxime sequente.

4. ὡρ. ιε. S. ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου χηλῆς ἑσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις καὶ Κόνωνι ἐπισημαίνει. Εὐδόξῳ ὑετία γίνεται.

6. ὡρ. ιγ'. S. deinde desunt verba: Εὐδόξῳ &c.

7. addit MS. ὡρ. ιε. στάχυς ἑῷος δύνει.

8. ὡρ. ιδ'. S. deinde Αἰγυπτίοις ζέφυρος καὶ χάλαζα.

9. iterum Αἰγυπτίοις ζέφυρος καὶ χάλαζα. ὡρ. ιε. ὁ λαμπρὸς τῆς λύρας ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ἱππάρχῳ νότος καὶ ἀνέμων συστροφή.

10. ὡρ. ιγ΄. deinde νοτίου χηλῆς, & post ἀνατέλλει, ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τῆς λύρας ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ἱππάρχῳ &c.

11. ὡρ. ιγ΄. S. pro ὡρ. ιδ΄.

12. ὡρ. ιέ. S.

13. ὡρ. ιγ΄.

14. desunt verba: Ἱππάρχῳ ὑετία.

15. Αἰγυπτίοις ἀὴρ ἀκαταστασία καὶ ὑετός. Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ἀκρασία πνευμάτων, Ἱππάρχῳ ὑετία.

16. Εὐδόξῳ ζέφυρος καὶ ἀκρασία, μεταξὺ ψεκάζει.

17. ὡρ. ιδ΄. S.

19. ψεκὰς pro ψακάς.

20. post Εὐδόξῳ MS. addit καὶ Εὐκτήμονι.

21. post Μητροδώρῳ MS. addit καὶ Καλλίππῳ.

22. ὡρ. ιγ΄. S.

22. ὡρ. ιγ΄. S, & 23. ψεκάς.

24. pro ὁ μέσ τῆς ζώνης leg. ὁ μέσος.

25. post νότος. addit MS. καὶ ἀργέστης.

26. post κρύπτεται, ὡρ. ιέ. & post ἀνατέλλει, ὡρ. ιέ. S. & post ὠρίων addit: κρύπτεται. Ἱππάρχῳ νότος &c.

27. post ὑάδων adde ex MS. κρύπτεται. ὡρ. ιγ΄. S. καὶ ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου χηλῆς ἑῷος δύνει. mox pro ὁ μέσ leg. ὁ μέσος τῆς ζώνης. In fine addit MS. Εὐδόξῳ ὑετός.

28. ὡρ. ιδ΄. & post κρύπτεται ὡρ. ιδ΄. S.

29. post Μητροδώρῳ addit MS. καὶ Καλλίππῳ ἐνίοτε χάλαζα, Δημοκρίτῳ ἐπισημαίνει.

30. Αἰ. καὶ Εὐ. ψεκάς, ὑετός.

Pachon mensis 1. ὁ μέσος τῆς ζώνης pro ὁ μέσ. & post κρύπτεται ὡρ. ιδ΄. S. atque post ζέφυρος, ἐπισημαίνει, Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ὑετία ἢ χάλαζα.

2. ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ pro ἑπομένῳ, & sub finem: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ νοτία.

3. ὡρ. ιγ΄. S.

4. ὁ μέσος τῆς ζώνης pro ὁ μέσ τῆς ζώνης deinde post ἀνατέλλει, ὡρ. ιδ΄. S. Αἰ. ν. ἢ νοτία ἢ ὑετία, κ. χειμών.

5. Αἰγυπτίοις ἐπισημαίνει. Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ νηνεμία, ψεκάς.

6. post δύνει. ὡρ. ιέ. S. & in fine ψεκάς.

7. ὁ μέσ☉ τῆς ζώνης pro ὁ μζ.

8. ante verba καὶ ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ in MS eſt ὥρ. ιέ. & ante ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίε &c. ὥρ. ιέ. S. denique ψεκάς ἢ νότ☉, βροντή. Ceterum diei hujus rationes cum ſuperiore vel in MS. vel in Petav. hoc loco ſunt confuſæ.

9. ὥρ. ιδ'. S. & poſt ἀνατέλλει, ὥρ. ιέ. in fine poſt ψεκὰς additur: Εὐδόξῳ ὑετός.

10. pro νοτίε MS. βορείας χηλῆς.

11. ὥρ. ιδ'. S.

12. poſt ἀνατέλλει, ὥρ. ιδ'. S. & poſt κρύπτεται ὥρ. ιέ. S. & poſt τῦ Περσέως MS. addit ἑσπέρι☉ δύνει.

13. in fine additur: Εὐδόξῳ καὶ Δοσιθέῳ ὑετία.

15. pro Εὐκτήμονι ἄνεμ☉ in MS. reperio, Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ἐπισημαίνει.

17. ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ MS. addit βατραχίῳ & in fine, θέρυς ἀρχή.

18. hic conjungit Petavius quæ MS. habet die 18. 19. 20. unde in ſeqq. etiam dierum rationes perturbantur. Ante ὁ λαμπρὸς præfigit MS. ὥρ. ιδ'. S. & ante ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ, ὥρ. ιέ. Denique Εὐδόξῳ καὶ Κόνωνι ὑετία.

19. MS. 21. & poſt Αἰγυπτίοις addit: καὶ Εὐδόξῳ καὶ Καλλίππῳ ἐπισημασία.

20. MS. 22. ὥρ. ιδ'. ὁ καλέμεν☉ αἴξ ἑσπέρι☉ δύνει. ὥρ. ιέ. ὁ καλέμεν☉ ἀντάρης &c.

21. MS. 23. ὥρ. ιέ. S.

22. MS. 24. poſt νότος, Εὐδόξῳ ὑετία, Ἱππάρχῳ νότος ἢ ἀπαρκτίας.

23. MS. 25. ὥρ. ιγ'. & poſt κρύπτεται, ὥρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τῆς βορείε χηλῆς ἑῷ☉ δύνει. Cetera quæ habet Petav. in MS. deſiderantur.

24. & 25. in MS. video deeſſe. Interim ſupple in 24. ὁ λαμπρὸς τῦ δεξῦ ἑσπέρι☉ ἀνατέλλει, & mox ψεκάζει lege pro ψακάζει.

26. MS. ὥρ. ιδ'. deinde pro Εὐδόξῳ νότ☉, legit Δοσιθέῳ νότ☉, Καίσαρι χειμάζει.

27. poſt ἀνατέλλει, ὥρ. ιέ. S.

28. ὥρ. ιδ'.

29. ὥρ. ιγ'. S. & in fine addit: Εὐκτήμονι καὶ Φιλίππῳ ἐπισημασία.

30. ὥρ. ιδ'. S. & poſt Εὐκτήμονι addit: καὶ Φιλίππῳ.

Men-

Mensis Payni 1. ὡρ. ιγ΄. S. & post alterum ἑπομένῳ supple ὤμῳ τοῦ ἡνιόχου. mox post κρύπτεται, ὡρ. ιέ. S. & in fine pro ψυχρὸς, MS. βορέας σφοδρός. Καλλίππῳ καὶ Εὐκτήμονι ἐπισημαίνει.

2. in fine: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ νοτία.

3. pro ὥρα ιδ. MS. habet ὡρ. ιδ΄. S. & Δημοκρίτῳ pro Μητροδώρῳ.

5. iterum MS. in duos dies distrahit & pro ὥρα ιέ. habet ὡρ. ιέ. S. additque in fine: Καίσαρι νότος πνεῖ.

6. deest in MS.

7. post Εὐδόξῳ MS. addit: καὶ Δοσιθέῳ νοτία.

9. Post δύνει, ὡρ. ιέ. S. deinde ψεκὰς pro ψακάς & ὕδωρ γίνεται pro ἐπὶ γῆν.

10. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ὄρνιθος ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται. Καίσαρι ὑετία.

11. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ἀετοῦ ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὡρ. ιέ. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται. Αἰγυπτίοις ψεκάζει. Καίσαρι βροντὴ, ὑετός.

12. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται. ὡρ. ιδ΄. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου διδύμου κρύπτεται. ὡρ. ιδ΄. καὶ ὁ κατὰ γόνυ τοῦ τοξότου ἑῷος δύνει.

13. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ ἐπὶ &c. deinde addit MS. Καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται. καὶ ὁ λαμπρὸς τῶν ὑάδων ἐπιτέλλει.

14. ὡρ. ιέ. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου διδύμου κρύπτεται. ὡρ. ιέ. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου κρύπτεται.

15. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ τοξότου ἑσπέριος ἀνατέλλει. ὁ μετὰ τὸ γόνυ τοῦ τοξότου ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τοῦ ὑδροχόου κρύπτεται. Αἰγυπτίοις ζέφυρος ἢ ἀργέστης, βροντή.

16. ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου στεφάνου ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. ὁ λαμπρὸς τῶν ὑάδων ἐπιτέλλει.

17. Αἰγυπτίοις δι' ἡμέρας ψεκάζει.

18. habet MS. quæ Petav. 17.

19. Αἰγυπτίοις ζέφυρος ἢ ἀργέστης, ψεκάζει. Nihil aliud in MS.

20. ὡρ. ιδ΄. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ὑδροχόου κρύπτεται, καὶ ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ τοξότου ἑσπέριος ἀνατέλλει.

21. ὡρ. ιγ΄. S. ὁ λαμπρὸς ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὠρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις ψεκάζει.

22. habet MS. quæ Petav. 20.

23. Αἰγυπτίοις καῦμα, Δοσιθέῳ ἐπισημασία.
24. habet MS. quæ Petav. 23. additque in fine καὶ καῦμα.
25. habet MS. quæ Petav. 24.
26. Αἰγυπτίοις ζέφυρος, βροχὴ, βροντή.
27. ὡρ. ιγ'. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τοῦ ὠρίωνος ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ'. ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου στεφάνου ἑῷος δύνει· ὡρ. ιδ'. S. ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ βατραχίῳ Κενταύρου κρύπτεται.
28. habet MS. quæ Petav. 27.
29. habet MS. quæ Petav. 28.
30. ὡρ. ιγ'. S. ὁ λαμπρὸς &c. quæ Petav. 29. atque ὡρ. ιε'. S. ante ἀρκτοῦρος ε. δ.
Epiphi Mensis 1. Θερινὴ τροπή. ὡρ. ιγ'. S. ὁ ἐν τῷ ἑπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὠρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις ζ. κ. κ.
3. repetitur quod superiore die fuerat, ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἑσπέριος ἀνατέλλει, additurque: Αἰγυπτίοις καὶ Δημοκρίτῳ ζέφυρος πνεῖ.
4. Καλλίππῳ καὶ Δοσιθέῳ ἐπισημασία. Δημοκρίτῳ νότος καὶ ὕδωρ ἑῷον, εἶτα βορέαι πρόδρομοι ἐπὶ ἡμερῶν ζ'.
5. post primum ἐπιτέλλει adde ὡρ. ιε'.
6. post primum ἐπιτέλλει adde ὡρ. ιδ'.
7. ὡρ. ιδ'. S.
8. ὡρ. ιε'. ὁ ἐπὶ τ. κ. τ. ἡ. δ. ε. ὡρ. ιγ'. S. ὁ κοινὸς τοῦ ἵππου καὶ Ἀνδρομέδας ἑσπέριος ἀνατέλλει.
9. ὡρ. ιγ'. S. ὁ ἐπὶ &c. quæ Petav. 8.
10. post ἐπιτέλλει ὡρ. ιε'. S.
11. post primum ἐπιτέλλει ὡρ. ιε'. S. deinde post Μητροδώρῳ ἀργέστης, Καλλίππῳ νότος, Ἱππάρχῳ νότος ἢ ζέφυρος.
12. ὡρ. ιε'. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ'. ὁ κοινὸς ποταμοῦ καὶ ποδὸς ὠρίωνος ἐπιτέλλει. ζέφυρος, ἀργέστης καὶ καῦμα.
13. ὡρ. ιε'. deinde eadem quæ Petav. 12. usque ad ἐπισημαίνει.
14. MS. eadem quæ Petav. 13.
15. ὡρ. ιε'. deinde eadem quæ Petav. 14. nisi quod post ἀργέστης addit καὶ ζέφυρος, & in fine: καὶ προδρομῶν ἀρχή.
16. ὡρ. ιδ'. S. ὁ ἐπὶ τ. κ. τ. λ. κ. ut Petav. 15. deinde: Αἰγυπτίοις ἐπισημαίνει. δυσαερία.
17. ὡρ. ιε'. ὁ κοινὸς &c. ut Petav. 16. deinde additur: ὡρ. ιε'. S. ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑπομένου διδύμου ἐπιτέλλει.

18. ὡρ. ιδ'. ὁ ἐπὶ & cetera ut Petav. 17. nisi quod post κρύπτεται addit ὡρ. ιέ. & deinde legit: Αἰγυπτίοις πρόδρομος ὡρ. ά πνεῖ. M. Z. ἢ ἀρχέσης.

19. ὡρ. ιγ'. S. προκύων &c. ut Petav. 18.

20. & 21. Petav. 19. 20.

22. ὡρ. ιγ' S. κύων ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ'. προκύων ἐπιτέλλει. ὡρ. ιδ'. S. ὁ ἔσχατος τοῦ ποταμοῦ ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις ἄνεμος πολὺς καὶ ὑετία ἐνίοτε. Δημοκρίτῳ ὕδωρ κατ' αἰγίδος.

23. ὡρ. ιέ. S. ὁ μέσος τῆς ζ. & cetera ut Petav. 22.

24. ὡρ. ιδ'. S. προκύων ἐπιτέλλει. ὡρ. ιέ. S. ὁ κοινὸς ποταμοῦ καὶ ποδὸς ὠρίωνος ἐπιτέλλει, Ἱππάρχῳ &c. ut Petav. 23.

25. Petav. 24.

26. ὡρ. ιδ'. S. ὁ κοινὸς &c. ut Petav. 25.

27. ὡρ. ιέ. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ ἀετοῦ δύνει ἑῷος. ὡρ. ιέ. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου ἰχθύος ἑῷος δύνει. Μητροδώρῳ καὶ Φιλίππῳ ἐτησίαι πνέουσι, καὶ ὀπώρας ἀρχή. Καίσαρι πρόδρομοι πνέουσι.

28. ut Petav. 27. at post primum ἐπιτέλλει addit ὡρ. ιέ. S. & post στεφάνου ἑῷος δύνει. ὡρ. ιέ. S. καὶ προκύων ἐπιτέλλει. Αἱ. δ. ή. ζέφυρος. Φιλίππῳ δυσαερία. Πρόδρομοι πνέουσι.

29. ut Petav. 28. sed post ἄρχονται additur: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ ἀνεμώδης. Εὐκτήμονι χειμὼν κατὰ θάλασσαν.

30. ut Petav. 29. addit tamen: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ ἀνεμώδης κατάστασις.

Mesori mensis. 1 addit: Εὐδόξῳ, Καίσαρι νότος.

2. post δύνει addit: Μητροδώρῳ καὶ Καλλίππῳ. Deinde post Κόνωνι, καὶ Δημοκρίτῳ & post νότος, καὶ καῦμα.

3. Εὐκτήμονι καὶ Δοσιθέῳ νοτία καὶ πνίγη.

4. ὡρ. ιδ'. S. Quæ deinde post δύνει apud Petav. sequuntur, MS. habet die proxime sequenti.

5. post Εὐδόξῳ, addit MS. νοτία καὶ ὁ. ά. Δοσιθέῳ ἔρχονται. . . .

6. ὡρ. ιδ', S. & fine additur: Εὐδόξῳ ἐτησίαι πνέουσιν.

9. sup-

9. supple hiatum, verbis ἑῷ@ δύνει.

10. post Ευδόξῳ addit MS. καὶ Δοσιθέῳ νοτία, καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ ἀετοῦ ἑῷ@ δύνει.

14. ὡρ. ιδ'. S. ὁ λαμπρὸς τῆς λύρας ἑῷ@ δύνει, quæ Petav. refert ad diem præcedentem 13.

15. κύων ἀνατέλλει. Post hæc verba quæ Petav. ad 14. diem refert, sequuntur in MS. quæ ad hunc 15. diem habet Petavius.

16. leg. ἀὴρ ὁμιχλώδης.

20. ὡρ. ιε. & ἐπιτέλλει pro ἀνατέλλει.

22. 24. 27. & 29. MS. habet ὕδρου pro ὑδροχόου.

23. ὡρ. ις'.

28. ὡρ. ιδ'. S. ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἑσπέριος ἐπιτέλλει quæ in Petav. male referuntur ad 29.

29. Ευδόξῳ βροντῶν (βροντᾷν) ἕωθεν.

In Epagomenis nulla est varietas lectionis. Postea sequitur: τοῦ αὐτοῦ Πτολεμαίου. Incipit: Ἡ μὲν οὖν ἀναγραφὴ pro ἀναστροφή. Deinde post ἀπλανῶν ἀστέρων in MS. quoque deest quod Petavius supplebat ἀριθμόν. Paulo post pro καὶ ἔστι legitur καὶ εἰσὶ & ἐν αἷς τε χώραις ἕκαστοι pro ἕκαστα & ἀφωρισμένων uti recte legendum pro ἀφορισμῶν Petavius conjecit. In secundæ magnitudinis stellis legendum: ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου στεφάνου.

Quibusdam interjectis pro $\overset{\Delta}{\text{M}}$ in MS. exstat μὲν, deinde post μόνοις τοῖς πρώτοις legitur: τοὺς δὲ λοιποὺς κζ'. Postea ἀνέγραψα pro ἀνέγραψε & κατέταξα pro κατέταξε. Post καὶ Λοκρίδι addit MS. καὶ Φωκίδι. Post Μέτων item, καὶ Εὐκτήμων. Et post Μητρόδωρ@ ἐν Ἰταλίᾳ addit καὶ Σικελίᾳ. Pro repetito Μητρόδωρ@ MS. legit Δημόκριτ@. Denique in fine habentur quæ in Petav. desunt: Εἰσὶ δὲ μέγιστοι κύκλοι ιζ'. ἰσημερινὸς, ζωδιακὸς ὁ διὰ μέσον τῶν ζωδίων, ὁ διὰ τῶν πόλων, ὁ καθ' ἑκάστην οἴκησιν, ὁ μεσημβρινὸς, ὁ τοῦ γάλακτ@.

Ex hac collectione satis apparet quam negligentes librarii fuerint in libris ejusmodi describendis & præcipue in numerorum horarum annotatione, in qua ipsa tamen plurimum est ad totum hoc negotium momenti. Manifestum quoque est Savilianum Codicem Petaviano longe esse integriorem, qui & ipse tamen licet minus à Petaviano corrigitur ac suppletur. Sed jam ad alia Ptolemæi scripta recensenda pergendum est.

IX. ΠΕΡΙ ἈΝΑΛΗΜΜΑΤΟΣ, *De analemmate* ex editione *Frid. Commandini* Rom. 1562. 4. Hunc librum nondum vidi: Sed conjicio eum parum diversum esse à planisphærio Ptolemæi de quo infra §. 11. & quod legi ex ejusdem Commandini editione ibi memorata.

X. ὙΠΟΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΛΑΝΩΜΕΝΩΝ *De hypothesibus Planetarum liber* latina versione & formis Mathematicis illustratus *à Jo. Bainbridge* Lond. 1620. 4. Codex pulcherrime scriptus fuit in Bibl. Caroli de Montchall teste Labbeo p. 189. Bibl. nov. MSS. Ptolemæum optimum Astronomorum in secundo libro ὑποθέσεων laudat Simplicius in 2. de cœlo comment. 33.

XI. ἉΠΛΩΣΙΣ ἘΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΣΦΑΙΡΑΣ, PLANISPHÆRIUM *ad Syrum*, libellus Svidæ memoratus latine tantum exstat translatus ex Arabico Maslemi, Tolosæ A. 1144. Rudolpho Brugensi interprete. Emendavit Marcus Monachus Cœlestinus Beneventanus, ad calcem Geographiæ Ptolemæi Rom. 1507. fol. Editus etiam est à Jo. Valdero cum præfatione Rudolphi Burgensis ad Theodoricum Platonicum una cum Arato, Procli sphæra, planisphærio Jordani & aliis quibusdam, Basil. 1536. 4. & cum commentariis Frid. Commandini Venet. 1558. 4. sed quæ in meo exemplo desiderantur. Hipparchum hac in parte secutus est Ptolomæus, ut docet Synesius de dono Astrolabii ad Pæonium p. 310.

XII. ἉΡΜΟΝΙΚΩΝ, *Elementorum Harmonicorum libri III.* Equidem Jonsius p. 114. Jo. Meursii vestigiis p. 185. ad Nicomachum insistens contendit auctorem horum librorum esse nescio quem Ptolemæum Philadelphum Pythagoricum. Sed Pythagoricum auctorem non esse, satis ex ipso opere patet, in quo Archytas & alii Pythagorici diligenter confutantur, eorumque sententia non minus libere ad examen revocatur, quam Aristoxeni, Eratosthenis & Didymi. Neque Bedæ auctoritas me movet, qui in Musica theorica T. 1. Opp. pag. 346. Ptolemæum Philadelphum Philosophum Pythagoricum commemorat, nam posterioribus temporibus plures Ptolemæum nostrum confuderunt cum Rege Ægypti hujus nominis, ut Isidori Hisp. Albumasaris & aliorum exemplis supra demonstravi. Apud Nicomachum lib. 2. p. 36. manualis Harmonici nomen Ptolemæi non videtur esse ab ipso Nicomacho, siquidem Ptolemæū nostrū ætate antecessit, sed ab eo qui è Nicomacho excerpta nobis dedit, ut Marco Meibomio observatum, neq; enim opus Nicomachi quod ad librum præsertim secundum attinet, ad nos integrum pervenit. Porro Macrobius lib. 1. cap. 19. in somnium Scipionis solum Ptolemæi nomen habet, non Ptolemæi Philadelphi Pythagorici:

Nam Ptolemæus in libris tribus, quos de Harmonia composuit, patefecit causam &c. Sic Cassiodorus quoque libro de Musica, & libris ejusdem argumenti locis compluribus Boëthius, & in scholiis ad Hesiodum p. 185. Jo. Protospatharius & p. 275. Jo. Diaconus. Hos Ptolemæi libros tres primus latine vertit *Antonius Gogavinus* * Graviensis Venet. 1562. 4. cum Aristoxeni libris ejusdem argumenti & Aristotelis fragmento de objecto auditus ex Porphyrii ad Ptolemæum commentariis. Post sæculi non integri spacium in illustrando hoc opere versatus *Jo. Keplerus* Mathematicus præstantissimus Appendice ad Lib. V. Harmonicorum pag. 249. (Lincii Austriæ 1619. fol.) testatus, se Ptolemæi libros III. habere græce MStos cum commentariis Porphyrii Philosophi profundissimi itidem Græcis ab initio usque ad lib. 2. c. 7. dignosque sibi semper visos, qui Græcolatini integri exirent in publicum. *Eaque de causa*, inquit, *ante annos decem cœpi in latinum sermonem illos vertere, quæ versio processit usq; ad medietatem codicis Porphyriani. Quo minus ulterius pergerem, impedimento mihi fuit loci mutatio &c. At vero, cum ante annum proposuissem meos Harmonicorum libros V. edere, momentum ingens videbam situm in comparatione mei operis cum Ptolemaico, præsertim libri mei V. cum ultimis capitibus libri III. Ptolemæi, quorum tria extrema nihil habent, nisi lemmata sive titulos à Ptolemæo. Itaque reluctante genio proposui solum partem decerpere operis seipso mutili, quæ maxime ad meam materiam faciebat. Quem ad finem verti librum Ptolemæi III. à capite 3. ad finem, & tribus ultimis lemmatibus inanibus suos textus ex principiis Astronomiæ Ptolemaicæ, & ex mente auctoris, quanta potuit fieri dexteritate subjeci, & denique commentarios adjeci, quibus Porphyriani defectus commentarii suppletur, & inventa Ptolemaica cum meis comparantur, & discrimen ostenditur inter Ptolemæi symbolismos & meas demonstrationes legitimas, unde infirmitas & imperfectio symbolismorum illorum, & causa potissima hujus rei, scilicet falsitas principiorum Astronomiæ Ptolemaicæ patescit.* Postea editione Ptolemæi in aliud tempus rejecta tantum capitum libri III. titulos recenset, confertque cum locis Harmonici sui operis, quibus vel meliora vel eadem melius tradiderit. Idem in notis ad Mysterium Cosmographicum (Francof. 1621. fol.) pag. 49. *Frustra has causas ex Ptolemæi Musicis exspectatas à me esse lector ipse dicet, si quando auctores hi cum meis notis edantur, Deo vitam prorogante.* Post Keplerum iisdem libris manum admovit *Marcus Meibomius* vir doctissimus & utriusque linguæ pariter ac veteris Musicæ peritus. Qui sic in litteris datis ad *Marquardum Gudium* 14. Cal. April. 1667. *Ptolemæus non minus abstrusiori Musicæ eruditione quam reliquis scriptis clarus ob styli obscuritatem, utpote*

Ægy-

Ægyptius explicatorem hactenus non invenit, & interpretem Harmonica litteratura non instructum, cujusmodi fuit Gogavinus, qui futilem versionem Venetiis edidit, merito deterrere potuisset. Illum jam ab eo tempore, quo Musicorum veterum utrumque volumen prodiit, explicatum difficilibus locis & sexcentis restitutum adservo. Porphyrii in Ptolemæi Harmonica commentarium habeo, usque ad secundi libri caput octavum. Ultima Ptolemæi verba, in quæ Porphyrius commentatur, sunt: πλὴν καθόσον τοῦτο μὲν τῶν ὅρων ἕκαστος ἴδιον ἔχει τὸ αἴτιον, ἀπὸ δὲ τῶν τόνων ἕπωνταί πως. *Porphyrii ultima sunt:* ὥστε τὸ ἀρχῆθεν ἐφαρμόζον, τῇ διαστάσει μέλος τῇ μὲν ἀπόλιπον τῇ δὲ ἀπολαμβάνον ἑτερότητα τοῦ ἤθους ποιεῖν. *Scire velim, num codex tuus sit magis integer?* Sed quæ vel Keplerus vel Meibomius in Ptolemænm commentati sunt, lucem hactenus non viderunt. Loca quædam ex his libris græce producit Ismael Bullialdus ad Theonem, usus codice MSto Regis Galliæ. Denique libros tres integros ex undecim codicibus MSS. Græce cum versione sua perspicua & notis vulgavit Angliæ decus *Jo.Wallisius* Oxon. 1682. 4. recusos tomo tertio operum Wallisii, ibid. 1699. fol. in quibus *Porphyrii* quoque ad Ptolemæum commentaria (non integriora, quam in codice M.Meibomii) & Manuelis Bryennii Harmonica cum Wallisii versione occurrunt. Libri tertii capita tria postrema non sunt Ptolemæi, sed addita à *Gregora*, ut docet scholion, quod in duobus MSS. initio capitis 14. Wallisius reperit: Τὸ παρὸν κεφάλαιον καὶ τὰ ἐφεξῆς ἴσεον ὡς ἀπὸ πάντων παλαιῶν βιβλίων λείπουσιν, οὐκ οἶδα δι' ἣν αἰτίαν. Ὁ μέντοι σοφώτατος Γρηγορᾶς ἐπιστήσας τὸν νοῦν τῇ τῶν κεφαλαίων ἀκολουθίᾳ τὸ ἐνδέον ἀνεπλήρωσε προσηκόντως ἔκ τε τῶν διαφορῶν τῶν ἐμμελειῶν καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων κινήσεων. Ἔοικε δὲ ὅτι μέχρι τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἐλθὼν ὁ Πτολεμαῖος τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο πρὶν προσθεῖναι καὶ τὰ ἐφεξῆς κεφάλαια, ὅσα ἐν τῷ πίνακι προέθετο. Ὁποῖον δὲ καὶ Ἀρισείδης ὁ Ῥήτωρ ἐπεπόνθει. Τὸν μὲν γὰρ τελευταῖον τῶν ἱερῶν λόγων αὐτοῦ τελειῶσαι οὐκ ἔφθασεν οὐδ' ἐκεῖνος, ἐτελεύτησεν γὰρ πρότερον νόσῳ χρησάμενος ἀπροσδοκήτῳ. Ὅπερ δὲ καὶ τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ τὴν ἑξαήμερον γράφοντι συνέβη. Πρὶν γὰρ αὐτοῦ τὸν κατὰ σκοπὸν ἐπιθεῖναι τέλος ἐτελεύτησε καὶ αὐτὸς, ἀνεπλήρωσε δ' αὐτὴν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Γρηγόριος Νύσσης. Παραπλήσιον δὲ καὶ ὁ Γρηγορᾶς ἐπὶ τοῦ παρόντος πεποίηκε βιβλίου, συνθεὶς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ διανοίας τὰ λείποντα κεφάλαια τρία. Gregoræ exemplo Wallisius & ipse locum supplevit Græce, lib. 2. c. 14. Videntur etiam postrema capitis 12. libri 13. Gogavino non lecta, scholion continere à verbis usque, οἱ δὲ βαρύτεροι τοῦ δωρίου. Barlaami Monachi refutatio trium capitulorum, quæ addita sunt ad Harmonia Ptolemæi, MSta occurrit in Bibl. Regis Christianissimi teste Labbeo p. 117.

XIII. ΠΕΡῚ ΚΡΙΤΗΡΊΟΥ ΚΑῚ ἩΓΕΜΟΝΙΚΟΥ͂, *de judicandi facultate & animi principatu* libellus, in quo processum judicii intellectus non ineleganter describit. Græce cum versione & notis suis primus edidit *Ismaël Bullialdus* Paris. 1663. 4. Recusus est eodem anno latine Hagæ Comitis, ibidem in 4. additis ejusdem Bullialdi notis brevibus ad Renati Cartesii Opiniones (1. de animæ specie intellectui impressa, 2. corpus non sentire sed animam, & 3. de speciebus ab objectis, emissis) Subnexis itidem Francisci Laurentii (Du Laurens) solutionibus aliquot quæstionum affinis argumenti (1. utrum aliquid sit intellectu, quod prius non fuerit in sensu, 2. quid primum in scientiis quærendum sit & quis assequendæ veritatis modus habeatur 3. de rei simpliciter sumtæ proprietatibus, 4. quod necessario aliquid existat, & illud unicum sit, adeoque Deus primo & maxime ab intellectu cognoscatur.) Apographum è græco Codice Bibliothecæ Regis Galliæ descriptum exstat in Johannea Bibliotheca hujus urbis Hamburgensis.

XIV. Scripta Ptolemæi deperdita hæc apud veteres memorantur:

Περὶ μετρήσεως, μονόβιβλος in quo demonstraverat Ptolemæus non plures posse esse dimensiones quam tres. Simplicius in 1. de cœlo.

Μηχανικῶν libri III. Svid. in Πτολεμ.

Ὀπτικὴ πραγματεία. Heliodorus Larissæus in Opticis, Simpl. in 1. de cœlo.

Περιήγησις Tzetz. Hist. 396. & v. 190.

Περίπλους Steph. Byz. in λούγδουνα. Sed periplus iste & Periegesis forte non diversa fuere ab opere Ptolemæi Geographico quod habemus.

Περὶ ῥοπῶν βιβλίον. Eutocius ad Archimed. l. 1. ἰσορροπικῶν. Simplicius in 4. de Cœlo.

Στοιχεῖα. Simpliciui in 1. de Cœlo.

Libri duo ὑποθέσεων. Simplic in 2. de cœlo, comment. 33.

Suppositi sunt *Libri tres Magici*, quos Ptolemæo tribuit Trithemius. Confer Naudæi Apologiam pro viris doctis Magiæ accusatis pag. 290.

Libri de anulis, & libri Astrologici ad Aristonem. vide Jo. Picum pag. 284. Operum.

XV.

XV. Jam alios quoque nonullos accipe Ptolemæos ingenii laude celebres:

Ptolemæus Agesarchi F. Megapolitanus scripserat Historiam Ptolemæi Philopatoris cujus librum III. allegat Athenæus X. pag. 425. Idem opus laudatur XIII. p. 577. seq. & in Clementis Alex. protreptico p. 29. & ab Arnobio VI. p. 193. Confer Vossiũ & Theodori Canteri Var. lect. II. 2. Apud eundem Athenæum VI. p. 251. eruditus interpres laudat Euphantum in quarto historiarum Ptolemæi, sed in Græco est: *Euphantus libro quarto historiarum scripsit, Ptolemæi tertii parasitum* &c.

Ptolemæus *Alexandrinus* cognomento Pindarion, Aristarchi discipulus, Grammaticus de quo Svid.

Ptolemæus *Aristonici* Grammatici Pater Grammaticus & ipse, de quo Svid.

Ptolemæns *Ascalonita*, de quo uti de superioribus duobus dicam in Grammaticis.

Ptolemæus Astrologus à Claudio nostro Ptolemæo diversus; comes Galbæ Imp. de quo supra hoc capite §. 1.

Ptolemæus Alexandrinus, cognomine *Chennus*, Photio Cod. 190 & Svida in Ἐπαφρόδ. atq; Πτολεμ. dicitur Ptolemæus Hephæstionis, sive quod Hephæstionis fuerit filius, vel ut Jonsio p. 14. visum præceptor aut pater. Tzetzæ Chil. VIII. v. 388. audit Ptolemæus Hephæstion, perinde ut Apollonium Molonis alii vocarunt Apollonium Molonem. Ex hujus Ptolemæi itidem Grammatici, Trajano imperante clari, libris septem περὶ τῆς εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας Tertullæ eruditæ fœminæ dicatis excerpta servavit Photius Cod. CXC. Eadem in scriptoribus Historiæ Poëticæ cum A. Schotti versione & ejusdem atque Hœschelii notis recudi curavit, & Apollodoro, Cononis narrationibus, Parthenio & Antonino Liberali adjunxit Tho. Galeus Paris. 1675. 8. Hos ipsos libros esse quos παραδόξου ἱστορίας Svidas vocat, Vossio facile assentior. Idem Svidas præterea ait hunc Ptolemæum scripsisse Σφίγγα drama historicum, & Ἀνθόμηρον sive Poëma ad Homeri exemplum compositum libris XXIV.

Ptolemæus Chirurgus. Cels. VI. 7.

Ptolemæus Cytherius Poëta qui Poëma Epicum scripserat de herba Ægyptia psalacanthe. Svid.

Ptolemæus Grammaticus Ἐπιθέτης ſive ut Euſtathio appellatur Ἐπίθετος dictus quod præceptore ſuo Hellanico Grammatico Agathontis qui Zenodotum Epheſ. audiverat diſcipulo relicto Ariſtarchum ſecutus eſt. Scripſerat Svida teſte περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ πληγῶν & commentarium in Odyſſeam.

Ptolemæus Evergetes Ægypti Rex, Ariſtarchum Grammaticum audivit & ſcripſit ἱστοριῶν (quæ Athenæus ὑπομνήματα appellare videtur) libros XXIV. Vide Voſſium lib. I. Hiſt. Græc. lib. I. c. 18. p. 118. & cap. 21.

Ptolemæus hæreticus, ἀπάνθισμα τῆς Οὐαλεντίνου σχολῆς ut vocatur S. Irenæo præf. libror. adverſus hæreſes. Ejus Epiſtolam ad Floram ſervavit S. Epiphanius XXX. 7. Hujus potiſſimum Ptolemæi Valentinianiſmum ab Irenæo & Tertulliano impugnatum obſervat H. Dodvvellus quem vide diſſ. ad Irenæum p. 318. ſeq.

Ptolemæus *Hephæſtionis*. Vide paulo ante Ptolemæum Chennum.

Ptolemæus *Lagi*, Ægypti Rex qui res Alexandri ſcripſit de quo dixi lib. III. cap 8.

Ptolemæus *Medicus* Eraſiſtrateus. Cœl. Aurel. III. 8. Chronicar. paſſion. Incertum aliusne ſit Medicus Ptolemæus Galeno laudatus & Aëtio.

Πτολεμαῖος ὁ Μενδήσιος τὰ Αἰγυπτίων ἀνέκαθεν ἱερεῦν Syncell. p. 64. Ptolemæi hujus *Mendeſii* ſacerdotis Tatiano, Juſtino, Tertulliano & Cyrillo Alex. laudati librum περὶ χρόνων allegat Apio apud Clementem Alex. I. Strom. p. 320. & Euſebium X. 12. præp. Neque valde antiquior fuerit hic Ptolemæus Apione, ſiquidem idem ſit quem ἐν πρώτῳ περὶ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως laudat Ammonius in Ἰδουμαῖοι. Ita quidem doctiſſimus Voſſius II. 5. Hiſt. Gr. Magis tamen inclino in eam ſententiam, Ptolemæum Aſcalonitam ab Ammonio intelligi, quem & alibi laudat & qui Herodis Aſcalonitæ civis fuit.

In Morerii Lexico pro Ptolomée, *Medecin*, lege *Mendeſien*.

Ptolemæus *Naucratites* Sophiſta cognomento Marathon, Herodis Attici auditor, ſed qui ad Polemonem magis orationem ſuam conformabat. De eo Philoſtratus lib. 2. de Sophiſt. p. 591. ſeq. Ejus cum Heraclide Lycio contentionem refert idem p. 608.

Ptolemæus *Peripateticus* cujus meminit Porphyrius in Plotini vita. Utrum diverſus fuerit à Ptolemæo Aſcalonita, dubitare me memini lib. III. cap. 11.

Pto-

Ptolemæus cognomento *Pindarion.* Vide ſupra in Ptolemæo Alexandrino.

Ptolemus *Platonicus* qui ſcripſit in Timæum Platonis, teſte Proclo.

Ptolemæum Philadelphum Regem, *Platonis* ſectatorem vocat S. Hieronymus præf. ad quæſtiones Hebr. in Geneſin, in eo quidem quod & ipſe inſtar Platonis unum DEUM colendum eſſe duxit.

Ptolemæus Philadelphus Philoſophus Pythagoricus quem Beda lib. de Muſica & ex eo Meurſius p. 185. ad Nicomachum atque Jonſius p. 114. memorat, nullus fuit, Harmonicorum enim quæ ille Ptolemæus dicitur ſcripſiſſe, auctor fuit Claudius noſter Ptolemæus, ut ſupra §. 12. demonſtravi.

Ptolemæenſis Philadelphus inter Dipnoſophiſtas colloquens ab Athenæo inducitur, ſed is à patria Ptolemaide Phœniciæ ita dicitur, ut Antiochus Ptolemenſis apud Marcellinum Comitem in Chronico. Itaque Jonſius male Philadelphum Ptolemaicum appellat, à Ptolemaide vero Ægypti dicuntur potius Ptolemaitæ, ut notavit illuſtris Ez. Spanhemius diſſ. IX. de uſu numiſm. p. 912.

Fuit & recens quidam ſcriptor Claudius Ptolemæus nobilis Senenſis cujus libri ſex Epiſtolarum Italice ſcripti exſtant, quarum ſeleotas Gallice transtulit Petrus Vidal Toloſanus, Pariſ. 1572. 8. Prætereo Ptolemæum Lucenſem circa A. C. 1300. clarum ſcriptorem Chronici quod laudat Joannes Gerſon de ſtatu Eccleſiæ V. & N. T.

XVI. Cum Geographos ſupra cap. 2. perſequerer, annotavi nonnulla §. 10. de tabulis ſive chartis veterum Geographicis, de quibus varia etiam obſervata eſſe video Petro Bertio in præfatione ad Ptolemæi Geographiam. Lubet igitur in præſenti ubi de Aſtronomorum principe Ptolemæo mihi ſermo fuit, ſimiliter pauca quædam ſubjungere de veterum ſphæris globisque cœleſtibus & aliis ejusmodi inſtrumentis Aſtronomicis, quibus interim utetur lector, donec oriatur alius me eruditior qui ſatisfaciat Clariſſ. Viri Jacobi Bernardi a) deſiderio, ut Hiſtoriam Globi plenius atque exactius deſcribat. De obſervationum quidem cœleſtium antiquitate præclara ſunt quæ disputavit magnus Gaſſendus

a) Nov. Reip. litterar. A. 1699. T. 2. p. 471. *Quelques perſonnes curieuſes ſouhaiteroient que quelcun fit l'Hiſtoire du Globe, à peu pres comme on a fait celui du Calendrier, en montrant qui en a été le premier inventeur, & quels ont été les progrés. Que ſi ce plan eſt trop difficile à remplir, on voudroit ſavoir du moins, qui eſt le premier inventeur des globes celeſte & terreſtre.*

ſendus præf. ad Vitam Tychonis Brahei. Attigit hoc argumentum etiam Clariſſimus Jaquelotus diſſ. 1. de exiſtentia DEI adverſus Atheos cap. 22. Sed in præſenti unus mihi erit ſcopus propoſitus, veterum in efformandis cœleſtis machinæ imaginibus & inſtrumentis Aſtronomicis induſtriam breviter perſtringere.

Ut ab Hebræis initium ſumam, ſuſpicari quis poſſit Regem Salomonem in templo ſuo duas illas inſignis molis columnas ideo ſtatuiſſe ut ſingulis illis imponeret ſphæram ſive globum, ut vocatur 3.Reg. VII. 16. qui ſeptem erat circumdatus circulis ſive totidem planetarum orbitis. id. 17. Confer 2. Paralip. III. 16. Equidem uti ſanctum tabernaculum ita templum quoque referebat imaginem univerſi, unde ἐκμαγεῖον παντὸς κόσμου appellatur ab auctore Chronici Paſchalis pag. 77. In hoc per adytum ſive ſanctum ſanctorum in quo manna gratiæ, atque lex & Aaronis virga, providentiæ divinæ ſymbola erant, & DEUS ſuper Cherubim apparebat, deſignabatur b) cœlum νοητὸν, in quod ingreſſus eſt JESUS. Hebr. IX. 12. 24. VI. 19. 20. Sanctum ſive media pars erat, cœlum viſibile & ἅγιον κοσμικὸν ut vocatur ab Apoſtolo Hebr. IX. 2. atrium denique quod animalibus pariter & hominibus ſacris profanis patens erat ſub dio, denotabat orbem terrarum. Menſa cum duodecim panibus, totidem ſigna Zodiaci, quæ menſa quoque Iſiaca Ægyptiorum videntur ſignificari. Menſa autem ipſa terram innuit quæ duodecim ſignis ambitur. Vide ſi placet P. Fabrum III. ſemeſtrium p. 408. Candelabrum cum ſeptem lampadibus referebat ſeptem planetas: quatuor cortinarum colores, & ara quadrilatera, quatuor elementa. In libro Sapientiæ IX. 8. non modò templum vocatur μίμημα σκηνῆς ἁγίας cœleſtis, uti Apoſtolo Hebr. VIII. cœlum ἀληθινὴ σκηνή, ſed cap. 18. v. 24. auctor libri Sapientiæ etiam in ornatu Pontificis maximi fuiſſe affirmat ὅλον τὸν κόσμον, quod diſertius explicans Philo lib. de ſomniis p. 463. teſtatur eum juſſum χιτῶνα ἐνδύεσθαι τοῦ παντὸς ἀντιμίμημα ὄντα οὐρανοῦ, ἵνα συνιερουργῇ καὶ κόσμος ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ ἄνθρωπος. Lib. de profugis p. 364. ἐνδύεται δ᾽ ὁ μὲν πρεσβύτατος τοῦ ὄντος λόγος ὡς ἐσθῆτα τὸν κόσμον, γῆν δὲ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐπαμπίσχεται. Etiam Joſephus III. Antiqu. Jud. 9. p. 86. de veſtitu Pontificis maximi loquens ſingula ejus εἰς ἀπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων facta eſſe obſervat.

Ab

b) Confer Philonis & Joſephi loca apud Grotium in Matthæum XXVII. 51. Clementem Alex. V. Strom. p. 563. Coſmam Indopleuſten lib. I. p. 115. II. p. 134 ſeq. III. p. 163. 173. ſeq. V. p. 197-200. ſeq. VII. p. 297. IX. p. 309. 311. Menaſſeh ben Iſraël in Conciliatore ad Exod. XX. 3.

Ab Hebræis ad alios descendere juvat. In Achillis clypeo κόσμου μίμημα à Vulcano insculptum narrat Homerus Iliad. Σ. v. 478. seq. usque ad extremum libri, ad quem locum confer allegorias Homericas Heraclidis p. 467. seq. & qui Homerum imitantur, Euripidem Electra v. 455. seq. Nonnum Dionysiac. XXV. v. 381. seq. De Heliotropio in insula Syro meminit Homerus Iliad. ό. 403.

Circulum 365. cubitorum in Osamanduæ Epitaphio monumento ab Ægyptiis constructum & ad gradus annui cursus solis haud dubie respicientem memorat Diodorus Sic. lib. 1. f. 46. eversum ac disjectum à Cambyse.

Sphæram primus composuit Atlas teste eodem Diodoro lib. III. p. 193. obliquitatem signiferi addidit Anaximander, signa in eo Cleostratus. Vide Harduinum ad Plinii Hist. II. 8. T. 1. p. 148. Menagium ad Laërt. p. 70 & Lambecium prodromi Hist. litterar. p. 132. ubi & de Musæo quem primum σφαῖραν ποιῆσαι scripsit Laërtius in procœm. quo de loco dixi lib. 1. c. 16. p. 103. seq.

Zonarum auctor Parmenides, ut ex Posidonii testimonio observavit Scaliger ad Manil. p. 320.

De Sphæra Callipi Cyziceni, Eudoxi Cnidii, Avtolyci Pitanæi & Sosigenis consulendus Simplicius ad Aristotelem de cœlo lib. 2. comment. 46.

Billari sphæram quam expugnata Sinope abstulit Lucullus, memorat Strabo XII. p. 546.

Pythagoras sedens & baculo sphæram monstrans occurrit in numismate Samiorum. Confer Laur. Begeri spicilegium Antiquitatis p. 11. qui p. 10. illustrat etiam Amorginorum numum, in quo Apollo cum sphæra & circino.

De gnomone & sciothere quem ad observanda æquinoctia & solstitia invenit Anaximander, vide Salmas. ad Solin. p. 623. seq. & Menagium ad Laert. lib. 1. sect. 119. & lib. 2. sect. 1. Ab hoc diversa horologia solaria, Metonis inventum. Scal. ad Manil. p. 229. Gassend. T. V. Opp. p. 376. 380. Justus Rycquius cap. 38. de capitolio.

Archimedes non modo librum scripserat περὶ σφαιροποιίας quem laudat Carpus apud Pappum procœmio libri VIII. sed etiam ipse composuit sphæram vitream qua miro artificio lunæ solis & quinque errantium motus illigavit. Dixi de hac sphæra lib. III. c. XXII. p. 552.

Eratosthene auctore in Porticu Alexandrina sub Ptolemæo Philometore positæ sunt armillæ ac regulæ ad notandos quotidie motus cœlestes, ut jam notatum Gassendo T. V. Opp. p. 378.

Globum cœlestem primus videtur construxisse stellis in eo notatis Hipparchus. Vide Plinium lib. 2. Hist. c. 26. Synesius quidem de dono Astrolabii p. 310. testatur Hipparchum primum docuisse σφαιρικῆς ἐπιφανείας ἐξάπλωσιν sive globosæ superficiei complanationem, in figuræ diversitate proportionem rationum conservando eandem, quod artificium postea in planisphærio suo exposuere Ptolemæus, Jordanus &c. Idem Synesius auctor est Hipparchum illum παμπάλαιον solos sedecim ἀστέρας in instrumento suo disposuisse, quo contenti fuerint etiam Ptolemæus ejusque διάδοχοι. Adde Gassendum T. V. Opp. pag. 378. seq. qui p. 375. Eudoxum putat esse primum qui partim Ægyptias partim Græcas imagines siderum repræsentari in globo solidave sphæra curavit, & pag. 379. Hipparchum Hypotheses tabulasque Astrologicas idoneas primum condidisse, quemadmodum postea fecit Ptolemæus qui omne genus observationum de Planetarum motu & fixarum sive è veterum monumentis collegit, sive propria industria emendavit aut addidit, ut hoc ipso capite demonstravi. Eudoxi sphæram descripsit Aratus, ut Hipparcho pridem notatum fuit.

In Demetrii Poliorcetæ chlamyde intextum erat εἴκασμα τοῦ κόσμου καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν φαινομένων, teste Plutarcho in Demetrio p. 909. S. Menippus in pileo suo duodecim Zodiaci signa intexta circumferebat teste Svida in φαιός.

Posidonii Philosophi sphæram celebrat Cicero 2. de natur. Deor. *cujus singulæ conversiones idem efficiebant in sole & luna & in quinque stellis errantibus, quod efficitur in cœlo singulis diebus & noctibus.*

Sphæræ κρικωτῆς sive armillaris meminit Varro apud Gellium III. 10. quem si placet vide.

Astris nomina imposita ex quintuplici ratione ut docet Scholiastes Arati ad v. 27. ἀλλὰ πέντε αἰτίας εὐλόγως τίθενται τῆς ἀστροθεσίας, ἢ γὰρ καθ' ὁμοίωσιν τοὔνομα τῷ ἄστρῳ ὥσπερ ὁ σκορπίος. ἢ κατὰ πάθος, ὡς ὁ κύων, δοκοῦσι γὰρ ἐπὶ τῇ ἐπιτολῇ τοῦ κυνὸς λυττᾶν οἱ χερσαῖοι κύνες. ἢ μυθικῶς, ὡς ἡ μεταβληθεῖσα Καλλιστὼ εἰς ἄρκτον. ἢ κατὰ τιμὴν, ὡς οἱ διόσκουροι δίδυμοι. ἢ διορισμοῦ καὶ διδασκαλίας χάριν, ὡς τὰ πολλὰ τῶν ζωδίων. Honoris causa sideribus adscripta Ariadne, Coma Berenices, Cæsaris astrum, anima Antinoi &c. Sic ex Persarum sententia Orion erat Nimrod ἀποθεωθείς. Chronicon Paschale pag. 36. Justinus Martyr pag. 67. τί γὰρ λεγομένην τὴν Ἀριάδνην καὶ τὰς ὁμοίας αὐτῇ κατηστερίσθαι λεγομένας; Homilia V. Clementin. §. 17. αὐτίκα γοῦν Ζεὺς κατηστέρισεν Καλλιστὼ &c. *Jam ergo Jupiter*

piter Callistonem stellam fecit, quæ vocatur ursa minor, quamque Cynosuram appellant nonnulli. Neptunus in cælo collocavit Delphinum Amphitrites gratia: & Orionem ex Euryale Minois filia natum, propter matrem Euryalem astris donavit. Bacchus coronam Ariadnæ, Jupiter aquilam qua in rapiendo Ganymede usus fuerat, ipsumque Ganymedem in Aquarii honore constituit, ac taurum honoravit ob Europam. Quin & Castorem, Pollucem ac Helenam Ledæ gratificans stellas fecit, & Perseum propter Callistonem, Virginem quæ & Dice ob Themin, Herculem propter Alcmenam. Similiter nostra ætate Astronomi illustres sideribus intulere Joannes Hevelius scutum Sobiescianum, Gothofredus Kirchius Pomum imperiale, Gladios electorales Saxonicos, & sceptrum Brandenburgicum, ut videre licet in Actis Erud. A. 1684. p. 397. & A. 1687. p. 452.

A diversis gentibus diversa nomina sideribus data & diversæ imagines impositæ fuerunt. Sic alia nomina aliæque imagines siderum apud Ægyptios, alia apud Chaldæos, Persas, Indos, alia apud Græcos, alia apud Arabes denique. Vide Scaligerum ad quintum Manilii pag. 335. seq. Gassendum T. 5. p. 375. Salmasium præf. ad lib. de annis Climacter. Tho. Hyde in Hist. religionis Persarum pag. 390. Georgium Paschium τὸν μακαρίτην in inventis novantiquis pag. 552. editionis secundæ, Jac. Gaffarellum in curiositatibus inauditis & Philippum Cæsium in Cœlo Astronomico Poëtico. Hinc vanitas innotescit Astrologiæ apotelesmaticæ quatenus ex nominibus naturam siderum & effectus colligit. Præstat tamen vetera ac recepta semel nomina Græca imaginesq; astrorum retinere quam cum Joanne Baiero c) & Julio Schillero sanctos

c) Gassendus in vita Peireskii ad A. 1628. *Cum exemplum cæli Christiani à Joanne Bayero affecti & à Julio Schillero* (Augustæ Vindel. 1627.) *confecti allatum fuit, commendavit quidem Peireskius pietatem, qua illi vulgatis Planetarum nominibus substituerunt propria Adami, Moysis, aliorumque Patriarcharum; indideruntque duodecim signis Apostolorum vocabula & asterismis ceteris aliorum sanctorum rerumq; religiosarum nuncupationes, præter figuras recens confictas conditaque nova de iis carmina: sed institutum non comprobavit pervertendi confundendique quicquid cælestis notitiæ à memoria usque antiquissima respersum est in omnes libros. Quanquam serio non timuit, ne propterea Astronomi universam illam astrorum nomenclaturam immutarent, quoniam illico perviderent nihil se inde adjutari, turbari vero plurimum. Addebat pervetustos illos schematismos siderum, tametsi profanos, nihil officere Christianæ pietati, cum & ipse olim observasset Vercellis hujusmodi imagines à mille & ducentis annis fornici impressas. Deniq; optare, ut quæ solers manus novas istas calaverat, Vercellenses illas sua antiquitate commendabiles expressisset.* Jo. Hevelius prodromo Astronom p. 110. *Licet Bayerus & ex eo Schillerus multo plures quam Tycho, & Keple-*

ctos vel cum Erhardo Weigelio d) insignia principum substituere, ne tota ratio astronomiæ perturbetur & omnia omnium superiorum Astronomorum scripta inutilia reddantur. Magis ferendum est & si fortassis parum utile vel necessarium Wilhelmi Schickardi viri cetera præstantissimi institutum, qui in Astroscopio suo veteribus nominibus & imaginibus servatis novas ex sacris indidit significationes, ut ei v. g. Gemini sint Jacob & Esau: Pisces, duo illi quibus CHRISTUS quinque millia virorum pavit &c. Mutavit tamen & ipse pleraque, dum pro Boote v. g. suggerit Nimrodum, pro Hercule Simsonem, pro Cassiopea Bathsebam ac similia. Video etiam simile quid jam pridem in mentem venisse Bedæ presbytero, qui in carmine quod incipit *Mira prorsus paganorum & sæva dementia* T. 1. pag. 417. duodecim signa Zodiaci in sensum Christianum trahit. Sic fuere jam olim qui dies hebdomadæ à planetis nollent denominari, quod hæresibus etiam adscripsit Philastrius cap. CXI. sed svaderent ea (ita Campanella in tractatu de Monarchia Hispan.) à septem sacramentis appellari, & menses à duodecim Apostolis, quod factum videre est in fastis sacris Ambrosii Novidii Fracci dicatis Paulo III. Pontifici, & elegiaco carmine ad Ovidii imitationem compositis. Rom. 1547. 4.

Neronis præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuo diebus ac noctibus vice mundi circumageretur. Sveton. Nerone c. 31.

Σφαῖραν καλάμου sive ex culmis aheneis *πρὸς τὸ τοῦ παντὸς μίμημα πεποιημένην* memorat Lucianus in Nigrino T. 1. p. 21. Galenus XIV. de usu partium T. 1. edit. Basil. p. 522. *ὥσπερ γὰρ οἱ τὰς τῶν πλανωμένων ἀστέρων περιόδους μιμούμενοι διά τινων ὀργάνων αὐτοῖς ἀρχὴν κινήσεως ἐνδόντες* &c. Porphyrius de anima ad Boëthum Sidonium apud Euseb. XI. 28. præparation.

plerus stellas exhibuerunt, nihilominus reliquis omnibus minime fidendum, cum nullum plane fundamentum longitudinis & latitudinis indicaverint. Atque ideo penitus mihi persvadeo, quod maximam partem fixarum exceptis Tychonicis non nisi nudo oculo rudiori Minerva tantum delineaverint - - - - . Figuræ Bayeri nihil amplius præstant quam quod totum cœleste negotium perturbent, & quod omnes stellæ quæ in globis ad sinistram sunt constitutæ, ad dextram appareant. Bayerus enim ordinem stellarum inconsiderate plane invertit, ex quo Catalogi omnium auctorum confunduntur; etiam lectores perturbantur, cum nullam stellam debito nomine, sed per litteras tantum, quod tædiosissimum, denominat. Confer eundem Hevelium introductione in firmamentum Sobiescianum p. 10. seq.

d) Vide Acta erud. A. 1688. p. 451. & Georgii Paschii inventa novantiqua p. 544. seq. edit. secundæ.

tion. ἀνθρωπος ἐπενόησεν ἐπὶ γῆς συνόδους τῶν ἑπτὰ μετὰ τῶν κινήσεως δημιουργῆσαι διὰ μηχανημάτων τὰ ἐν οὐρανῷ μιμούμενος.

In numis frequentissimum est Imperatores à Cæsare usque, Regesque ac principes cum globo in manu conspici, potestatis denotandæ causa. Interdum etiam cum globo duplici, ut Imperium significetur in orientem & occidentem, v. g. in numo Commodi apud Rubenium LI. 51. vel cum triplici ut Europæ Asiæ Africæ imperium denotetur. Ita in numo Augusti apud eundem XV. 18. Idem Rubenius victoriam sphæræ cœlesti insistentem exhibet X. 13. quemadmodum Romam Deam cum hasta & orbe in manu. LXIII. 15. Etiam in imaginibus Imperatores sive sculptis sive pictis constat globum manu gestare. De sculpta imagine locus est insignis Ammiani XXV. 10. *Nam & Maximiani statua Cæsaris quæ locata est in vestibulo regiæ, amisit repente sphæram aream formatam in speciem poli quam gestabat.* De Justiniani statua equestri Codinus & Svidas: καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ φέρει σφαῖραν ἐμπεπηγότος τοῦ σταυροῦ ἐν αὐτῇ. Confer Marqu. Freherum in notis ad Petrum de Andlo II. 6. & doctissimi viri Christophori Becmanni notitiam dignitatem illustrium IV 4.

In palatio Farnesiano Romæ exstat statua Herculis circa Commodi Imp. tempora ut videtur sculpta sustinentis globum cœlestem sideribus insignitum de quo adscribam hæc Francisci Bianchini viri eruditissimi in historia Universali ex antiquis monumentis confirmata Rom. 1699. 4. p. 369. *Nel palazzo Farnesiano in Roma si conserva una statua anticha d'Ercole da pochi bene observata, abbenchè sia uno de piu cospicui monumenti di antichità, percioche sostiene il globo celeste che dal sito delle costellazioni rispetto à punti de' solstizi e degli equinozi si conosce lavorata à tempi di Commodo, intorno à quali fù lavorata, si come ci fece avvertire il celebre Astronomo Regio signor Cassini nell' osservarla, che ei fece l' anno 1695. quando ci portammo unitamente à vedere quel nobile monumento di antichità. Misurò il luogo della prima di ariete, il quale cadeva nel decimo grado del segno che porta lo stesso nome. L'occhio del Toro si vede collocato 40. grado lontano dal principio di cancro con situazione assai prossima alla osservata dal Tolemeo in quel secolo de gli Antonini in cui crediamo lavorata la statua. E il capo dell' uno de due Gemelli che precede detto Polluce ed Ercole, non tocca il punto del tropico estivo, ma vicinissimo è à toccarlo, e dimostra di rimanere circa al 29. grado di ♊, la dove à ad nostri è passato al 19. del segno sequente. Richiederebbe un trattato à parte quella ingegnosa scoltura, e forse un giorno l' otterrà per sodisfazione degli eruditi.* Singularem de globo hoc dissertationem pollicetur auctor præstantissimus p. 571.

In numo Juliæ Mæſæ quæ Juliæ Domnæ Severi Imp. uxoris ſoror fuit, univerſa duodecim ſigna Zodiaci eleganter expreſſa cernuntur apud Patinum introduct. in numiſm. cap. XVII.

In Anthologia Epigrammatum lib. V. p. 516. legitur Epigramma *εἰς μινσώριον ἔχον τὰ δώδεκα ζώδια*, ſive in menſam in qua planetæ deſcripti cum duodecim ſignis in Zodiaco;

> *Ἀργύρεος πόλος ἔτος ὅπη φαέθοντα σελήνη*
> *Δέρκεται, ἀντιτύπων πιμπλαμένη φαέων.*
> *Ἀπλανέες δ' ἑκάτερθε, καὶ ἀντιθέοντες ἀλῆται*
> *Ἀνδρομέης γενεῆς πᾶσαν ἄγουσι τύχην.*

Videndus etiam Leontius de compoſitione ſphæræ, & Proclus ac Beda libellis de ſphæra. Svidas in *ξηρόλοφος* ubi memoratur *θέσις ἀστρονομικὴ λς' ἔτη διαρκέσασα* poſita ſub Imp. Severo. Syneſius Pæonio muneris loco Aſtrolabium offerens, Aſtronomiam p. 309. vocat *προσεχὲς πορθμεῖον τῆς ἀποῤῥήτου Θεολογίας*, *congruentem trajectum ad reconditam Theologiam.* Aſtrolabium vero ipſum *ἄγαλμα πάγκαλον τοῦ κοσμικοῦ πλάτους*, cavum ex argento, à Syneſio excogitatum: *διανοίας μὲν ἔργον ἐμῆς ὅσα μοι συνευπόρησεν ἡ σεβασμιωτάτη διδάσκαλος*, (Hypatiam intelligit) *χειρὸς δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς εἰς δημιουργίαν ἀργύρου τῆς ἀρίστης.* Huic aſtrolabio ſtellas diverſarum ſex magnitudinum ſuo quaſque loco inſeruit, addiditque ſolido auro *διὰ χρυσοῦ στερεοῦ* deſcripta in vacuis locis ſub circulo antarctico poſita duo Epigrammata, quorum unum ita ſonat;

> *Οἶδ' ὅτι θνατὸς ἐγὼ καὶ ἐφάμερος, ἀλλ' ὅταν ἄστρων*
> *Ἰχνεύω πυκινὰς ἀμφιδρόμους ἕλικας,*
> *Οὐκ ἔτ' ἐπιψαύω γαίης ποσὶν, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ*
> *Ζηνὶ διοτρεφέος πίμπλαμαι ἀμβροσίης.*

Alterum ipſius eſt Syneſii, atque ita ſe habet;

> *Ἡ σοφίη σίβον εὗρεν ἐς οὐρανὸν, ὦ μέγα θαῦμα,*
> *Καὶ νόον ἐξ αὐτῶν ἤλθεν ἐπουρανίων.*
> *Ἠνίδε καὶ γυρᾷ σφαίρας ἐπιτάσσετο νῶτα*
> *Ἶσα δὲ κύκλα τομαῖς οὐχ ὁμαλαῖσι τέμε.*
> *Σκέπτεο τείρεα πάντα πρὸς αὔτυχα τῆς ἐπὶ Τιτὰν*
> *Νύκτα ταλαντεύει καὶ φάος ἐρχόμενος.*
> *Δέξο ζωδιακοῦ λοξώσιας, οὐδέ σε λήσει*
> *Κλεινὰ μεσημβρινῆς κέντρα συνηλύσεως.*

Confer Bedam in libello de astrolabio T. 1. Opp. p. 394. seq.

Nescio an hoc loco referam illud Chosrois ab Imp. Heraclio eversum, mirandum certe, etsi non magis forte huc spectans quam illud Salmonei. Ita vero de Chosröe Jo. Tzetzes Chiliad. I. hist. 66.

Ἐν τοῖς ὀρόφοις οὐρανὸν ἔχων τεχνητευθέντα
Ἐξ οὗ βρονταί καὶ κέραυνοι μηχανητοὶ καὶ ὄμβροι
Ἑπομένων πρέσβεων ἐρρήγνυντο πρὸς θάμβος.

Fertur etiam Sapor rex Persarum machinam cœlestem mirandi artificii habuisse, atq; ut ad recentiora tempora descendam, Gajasadinus Turcarum Imp. Friderico Imperatori tentorium misit mira arte ita instructum, ut sol & luna in eo facti cursum suum recte observarent, & horæ tam noctis quam diei recte indicarentur, ut è Trithemii Chronico Hirsaugiensi notavit Spondanus ad A. C. 1232. Vicissim Ferdinandus I. Imp. ad Solimannum misit globum cœlestem insignem argenteum cujus meminere Jovius ac Sabellicus. His adde quæ Cardanus sub extremum libri XIII. de subtil. *Hinc soles, astra lunaque ementito cœlo, quæ Nicolaus Siccius vir splendidissimus omnique scientiarum nobiliorumque artium genere eruditus repræsentavit coram Philippo II Hispaniarum principe. Vidimus solem sideraque in sereno collucentia, latentia artis nubibus, hebetata candidis, motum cum sidere ac tum tempore repræsentationis fabulæ congruentem. Ibi saphiros, chrysolithos verasque pyropos lumina vitreis abscondita dodecaedris icosaedrisque nativo vitri colore mentiebantur. Edidit scena tonitura, cum etiam naves velut in mari ferre ac fluctuari videres.*

Ansam hinc sumpsit vir egregius atq; ingeniosus Joannes Valentinus Andreæ in Apologis suis manipulo 1. Apologo 10. Campanellæ libellum quo Monarchiam universalem, tot millium sanguine jam constantem chimæram, Philippo Hispaniæ Regi ominari voluit, ejusque irritum consilium hoc adumbrandi: *Thomas Campanella, insignis artifex, Archimedeæ machinæ æmulatione avtoma monarchicum fabricavit, quo motus solis ab Occidente orientis ingeniose repræsentaretur, idque* Philippo II. Hispano &c. cunctarum gentium pio parenti, inter totius Orbis monarchas potentissimo, Numine DEI electo ad sparsa imperia congreganda &c. *dedicavit. Jucundum utique spectaculum, cum Galliæ, Germaniæ, Italiæ, Angliæ & persimiles rotulæ sese mutuo insigni artificio exciperent, & puniceum illud Solare corpus supra horizontem elevarent. Id opus Indico auro fulgidum & Morphei penicillo variæ*

rie

rie pictum, cum ad Magnum Mundi Monarcham Albani & similium aliquot ministerio deferretur, cum importunum mare Anglicum vix evasisset, nescio quo infelici casu rheda, qua vehebatur, in medio Belgii coruit, opusque inæstimabilis pretii perfregit. Qua ministrorum negligentia supra modum irritatus Philippus, cum frustra Occidui orbis artifices implorasset, justo dolori decentique pudori aliquamdiu indulgens, tandem in summi artificis DEI sapientissima machina acquievit.

Sinensium Observatorium Regium Nanquinense una cum instrumentis sphæra, globo, quadrante, sextante &c. antiquis & longe præstantioribus * novis, Jesuitarum industria additis descriptum videre est in Ludovici de Comitibus memoriis de regno Chinensi parte 1. pag. 91. seq.

De observatorio insigni Parisiensi Christianissimi Regis consules Baptistam du Hamel in Historia Regiæ scientiarum Academiæ lib. I. sect. IX. & Peraultum ad Vitruv. lib. I. cap. 2.

Ex iis quæ recentiorum ingenia in hoc genere elaborarunt, celebranda sunt inprimis Tychvnis Brahei admiranda instrumenta, quibus ad observationes cœlestes usus est & quæ singulari volumine in fol. pulcherrime ligno descripta exstant. Tychonem etiam vicit Johannes Hevelius, cujus machina cœlesti sive opere duobus in folio Voluminibus instrumenta ejus Astronomica describente nihil unquam perfectius & admirabilius sol adspexit. Utriusque Tychonis & Hevelii industria quoque factum est ut longe plura hodie sidera numeremus & longe accuratius noscamus quam Astrologi veteres.

Idem Tycho præter alia Globum cœlestem ex orichalco condidit diametro sex pedum, in cujus horizontis ambitu hæc verba aureis litteris insculpi curavit: *Anno à CHRISTO nato MDLXXXIII. regnante in Dania Friderico II. hunc cœlesti machinæ conformem globum, in quo affixa octavæ sphæræ sidera cœlitus organis deprehensa suis quæque locis ad amussim repræsentare, errantiumque stellarum per hæc apparentias pervestigare decrevit, Cœlo terrigenis qui rationem eam capiunt mechanio opere patefacto TYCHO BRAHE O. F. sibi & posteris F. F.*

In prægrandem sphæram duplicem, Ptolemaicam alteram, alteram Copernicanam à Gvilelmo Blaeu constructam legi possunt Epigrammata bina Casparis Barlæi T. 1. poëm. p. 482.

Sphæ-

* In his est globus astrifer 2000. librarum, quem vel puer nullo negotio versat, & ad omnem altitudinis gradum attollit. Vide Illustris Leibnitii novissima Sinica p. 154.

Sphæra mobilis insignis oblata Regi Galliæ Ludovico XIV. à Martinoto & Hayo celebratur in Ephemeridibus Parisiensibus A. 1701. p. 364. & in Dombensibus sive Trivultinis ejusdem anni p. 358.

Globos cœlestes & terrestres admirandæ magnitudinis ac structuræ vidit recens ætas Anglicanum a) Comitis de Castello Maine, Gottorpiensem auctore b) Adamo Oleario, Norimbergensem Erhardi Weigelii c) τοῦ μακαρίτου, Augustanum Christophori Trefleri & Parisienses d) Vincentii Coronelli, diametro quindecim pedum, oblatos Regi Galliæ à Cardinali Estræo. Prætereo planisphæria Pardyesii, Cassini e) Fabri, f) Insulani g) &c.

De Georgii Christophori Eimmarti Astronomi Norimbergensis sphæra armillari trium fere pedum altitudine, tota ex orichalco, secundum hypothesin Copernici ita composita ut omnes ac singuli planetæ virtute solius cochleæ perennis promoti quisque periodum suam in propria orbita decurrat, vide Clariss. Wagenseilii librum de Norimberga p. 155.

Cornelii Drebelii quoque acutissimi Germani organum perpetui motus haud prætereundum, quod his verbis laudat Joannes Daniel Major ingenio errante cap. VII. *Perspicacissimus vero etiam Drebbelius ille Machinarum varii generis insolentiorum Machinator insignis, post Archimedem fere unicus, ausus est elaborato à se liquore spirituoso mirabile opus agitante simulacrum universi per artem effingere, in eoque ob arcanum consensum spiritus istius cum æthere, non minus planetarum sphæras atq; circuitus quam anni, mensium, dierum horarũ mensuras ac differentias Jacobo primo magno Britanniæ Regi exhibere.* Eandem admirandam machinam eleganti epigrammate celebravit magnus Hugo Grotius p. 320. Poëmatum. De Adolphi Balduini sole artificiali perpetuo

a) Vincentius Coronelli Epitome Cosmographica lib. 3. Acta Erud. 1694. mense Julio pag. 333.

b) Olear. Persische Reise-Beschreib. pag. 626. Jo. Dan. Major in genio errante F. b. seq. Morhofii poëmata p. 514. & Georgii Paschii inventa novantiqu. p. 555. seq.

c) Weigel. idea Mathes. universæ p. 75. seq. & 81.

d) Ephemerides Paris. A. 1704. p. 1040. seq.

e) Ephemerid. Paris. 1681. p. 252.

f) id. A. 1702. p. 263.

g) id. 1700. p. 140.

petuo mobili vide Ephemerides Parif. A. 1682. p. 68. & de nefcio cujus artificis machina duplici quæ exftant Parifiis in Bibl. Regis Galliæ, quarum altera Eclipfis cujusque locus & magnitudo, altera motus fitusque planetæ cujusque in cœlo qualem fecundum fyftema Copernici, tempore quovis defiderato habuit vel habebit, facile ad oculum monftrari poteft.

Tuborum five telefcopiorum ufum, quorum ope tot veteribus incognita recens ætas in fideribus obfervavit, alii Jacobo Metio, h) vel Galilæo de Galilæis, alii ut Petrus Borcellus Zachariæ Jovannidi Zelandio i) tribuunt, alii denique Cornelio quem jam memoravi Drebbelio, vel Jo. Baptiftæ Portæ aut Rogero Baconi. Sane Hieronymus quoque Fracaftorius in Homocentricis pag. 18. notavit *majora omnia videri & propinquiora fi quis perfpiciat per duo fpecilla ocularia altero alteri fuperpofita*, quod congruit invento Euftachii Divini relato in transactionibus Philofophicis Anglicanis T. 1. pag. 626. De Gerberto autem qui inter Pontifices Romanos Sylveftri II. nomine clarus eft, apud Ditmarum Merfeburgenfem lib. VI. Chronici pag. 399. in edit. Illuftris Leibnitii fcriptorum veterum Brunsvicenfium legas eum optime calluiffe aftrorum curfus discernere & Horologium feciffe *confiderata per FISTULAM quadam ftella nautarum duce.* Cum ejusmodi fiftula five tubo imaginem Claudii Ptolemæi fidera contemplantis in vetufto Codice reperit V. C. Joannes Mabillonius, ut fupra pag. 411. jam annotavi, fed vitris inftructas fuiffe illas veterum fiftulas non conftat, quas forte alii rectius accipiunt pro dioptris k) vitro vacuis, quibus & ipfis vifum juvari propter radios oculi in unam rem intentius collectos perinde ut tuba ftentorea vocem, notum eft. Sed tempus jam eft ut miffis hifce ad telam noftram pertexendam redeamus.

CAPUT

h) Voff. de fcientiis Matth pag 201. Menagii Origines Gallicæ in lunettes de Galilée, G. Pafchii inventa novantiqua pag. 523. feq. Wotton reflect. upon ancient and modern learning chap. 15.

i) Petrus Borellus de vero telefcopii inventore.

k) Confer Vignolii Marvilli Mifc. Hiftorico litter. T. 1. pag. 157. & H. Vagetium de Microfcopiis & tubis vitro carentibus.

CAPUT XV.
De PAUSANIA & POLYÆNO.

Pausaniæ Cappadocis ætas & alii hoc nomine. 1. *Scripta quæ exstant.* 2. *Deperdita.* 3. *Eorum quæ exstant editiones.* 4. *Index scriptorum à Pausania allegatorum.* 5. *Polyæni scriptoris ætas & eo nomine plures alii.* 6. *Ejus Strategemata.* 7. *Editiones.* 8. *Deperdita scripta.* 9.

I.

PAUSANIAS Cæsareensis Cappadox, non diversus ut videtur ab eo quem ἀπὸ τῆς Συρίας σοφιστὴν vocat Galenus a) III. 14. (edit. lat. 10.) de locis affectis, ubi se cum eo Romæ locutum esse testatur. Constantinus vero Porphyrog. Lib. I. them. 2. p. 12. vocat Pausaniam Damascenum. Auditor fuit Herodis Attici b) ipse discipulos habuit Ælianũ c) de quo infra, & Aspasium. d) Quod addit Philostratus, Pausaniam unum fuisse τῶν τῆς κλεψύδρας μετεχόντων, ex alio ejus loco in vita Sophistæ Adriani p. 582. intelligitur, nimirum fuisse illum unum ex decem Herodis Attici auditoribus familiarioribus, qui præter lectiones quas communes omnibus habebat audiverunt eum stato tempore ad clepsydram dicentem. Ita enim

 intel-

a) Galeni verba sunt: Παυσανίας οὖν ἀπὸ τῆς Συρίας σοφιστὴς εἰς Ῥώμην ἀφικόμενός ποτε τοὺς μικροὺς δύο δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς καὶ τοῦ μέσου τὸ ἥμισυ δυσαισθήτους μὲν ἔσχεν τὸ πρότερον, ὕστερον δὲ καὶ ἀναισθήτους, κακῶς θεραπευσάμενος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. Ἐπεὶ δὲ ἐγὼ θεασάμενος αὐτὸν ἠρώτων &c. Eundem hunc esse Pausaniam cum nostro non dubitat Jonsius p. 16. de scriptoribus Hist. Philos. Sane noster in Syria per aliquod tempus versatus esse videtur, & Stephanus Byz Syriaca ἐθνικὰ diligenter è Pausania repetit, testatus quoque eum de Antiochia librum scripsisse. Alius fuit Pausanias Medicus cui Empedocles Physica sua inscripsit, Laërt. VIII. 60. Hujus Pausaniæ una cum Empedocle mentio apud Galen. libro & capite 1. Therapevt. Alius Pausanias Medicus junior ad quem scripsit Alexander Magnus teste Plutarcho in ejus vita p. 689. Alius Pausanias Lacedæmonius, cujus περὶ Ἑλλησπόντου, Λακωνικὰ, χρονικὰ, περὶ Ἀμφικτυόνων. περὶ τῶν ἐν Λακῶσιν ἑορτῶν memorat Svidas, idem forte cujus *Tactica* laudant Arrianus & Ælianus. Omitto Pausaniam belli Medici fulmen de quo Thucydides, Nepos &c. & Pausaniam interfectorem Philippi Macedonis de quo Justinus. Pausaniam denique cognomento λάκκον de quo Gnathænæ jocus apud Athenæum XIII, p. 578.

b) Philostr. 2. de Sophist. p. 590. Svid. in Παυσαν.

c) Philostr. p. 619. d) Svid. in Ἀσπάσ.

intelligenda verba ἐπεστίζοντο τῇ εἰς πάντας ἀκροάσει κλεψύδραν ξυμμεμετρημένην, quæ ut multa alia haud cepit latinus interpres. Quoniam vero hoc interioris admissionis auditores monuerat Herodes τὸ μηδὲ τοῦ πότου καιρὸν ἀνιέναι, ἀλλὰ κἀκεῖ τι ἐπισπουδάζειν τῷ οἴνῳ, hinc factum ut illi τοῦ κλεψυδρίου participes teste Philostrato vocarentur per jocum διψῶντες, ut quibus ob auscultationis vel studii assiduitatem esset interim sitiendum. Heodis Attici sæpius mentionem facit Pausanias, etsi quod mireris nunquam eum * præceptorem suum appellat: Testatur autem in Achaicis p. 574. Herodem in uxoris defunctæ memoriam Odeum magnificum Athenis exstruxisse, idque se in Atticis non memorasse, quia cum illa scriberet hoc nondum fuisset ædificatum. Eliaca priora p. 375. affirmat se scripsisse anno post Corinthum Coloniam deductam 217. Corinthum instauravit Julius Cæsar anno postremo vitæ, urbis 710. his adde 217. habes annum urbis 927. M. Aurelii Antonini 14. qui respondet Anno CHRISTI, 174. Sed eo tempore jam ætate provectum fuisse credibile est, & jam sub Antonino Pio claruisse, quoniam lib. 1. p. 14. Hadriani Imp. quoque faciens mentionem eum sua ætate Imperium gessisse scribit, καὶ κατ' ἐμὲ ἤδη βασιλέως Ἀδριανοῦ τῆς τε ἐς τὸ θεῖον τιμῆς ἐπὶ πλεῖστον ἐλθόντος, καὶ τῶν ἀρχομένων ἐς εὐδαιμονίαν τὰ μέγιστα ἑκάστοις παρασχομένου. Iter fecit non per Græciam modo Macedoniamque & Italiam sed per maximam etiam Asiæ partem ad Oraculum usque Jovis Hammonis. Etiam in Palæstina versatum se fuisse & Jordanem ac mare mortuum vidisse testatur. Declamator fuit promtus & ingeniosus, etsi Cappadocum more e) male pronunciaret, neque f) dictionis elegantia aut luce satisfaceret delicatis Atticistarum auribus. Grammaticum quoque eruditum & rerum non ignarum humanarum, sed superstitiosum quandoque ac credulum scripta testantur. Obiit Romæ admodum senex, ut Philostratus auctor est.

II.

* Sic nec Platonem Aristoteles, nec Socratem Plato. *Sylburg.*

e) Hinc Epigramma, Kühnio etiam laudatum, ex Antholog lib. 2. p. 250.

Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
Εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.
Rarius alata testudine, rarius albo
Invenias corvo Rhetora Cappadocem.

f) Philostratus p. 590. 591. Confer Sylburgii ad Pausaniam observationes p. 921. seq. edit. Lips. Abraham Lœscherus in præf. *Quanquam autem multa esse non negarim, quæ aut tenuiter à me aut minus eleganter sint dicta, tamen in tam abrupta & concisa qua involutus est Pausanias sententiarum brevitate, in tanta verborum obscuritate, in tanta etiam rerum ambiguitate, venia me esse dignum, non odio aut calumnia puto,*

II. Exſtat hujus ut cum viris doctis mihi perſvadeo Pauſaniæ (licet præſtantiſſimus Geſnerus Pauſaniam Laconem maluerit auctorem) Ἑλλάδος περιήγησις *Deſcriptio Græciæ*, ſummo ſtudio perſequens tum alia ἀξιομνημόνευτα, tum templa præcipue & ædificia inſignia, ſtatuas, feſta, imagines, ludos, donaria & quæcunque in locis ſingulis ſpectatu & ſcitu digna ſeſe offerebant. Vere quoq; notavit Abraham Lœſcherus à Pauſania referri ſtatus rerump. Imperiorũ ſucceſſiones, Regum familias & res præclare geſtas, etſi in prioribus illis quæ dixi plus ut videtur operæ poſuerit *ſcriptor ut inter doctos conſtat accuratiſſimus* : g) *Accuratus ad faſtidium usq; ſtatuarum Diis dedicatarũ enarrator.* h) Complectitur autem hoc opus

I. Ἀττικά i) in quibus ſunt λόγοι Ἀττικὸς, Σαλαμίνιος, Μεγαρικός & appendicis loco Ὠρωπικός.

II. Κορινθιακά, in quibus λόγος κορινθιακὸς, Σικυώνιος k) Φλιάσιος, Ἀργολικὸς, Ἐπιδάυριος, Ἀιγιναῖος, Τροιζήνιος.

III. Λακωνικά, quæ auctor ipſe Σπαρτιατικὺς λόγυς appellat pag. 462. edit. Lipſ.

IV. Μεσσηνικά, quibus appendicis loco ſubjiciuntur λόγος Ἀσιναῖος, Μοθωνικὸς, Πυλικός.

V. & VI. Ἠλιακῶν α΄, β΄. In quibus multa etiam de ludis Olympicis, & in Eliacis poſteriobus λόγος Λετρινᾶιος quem Pauſanias ipſe memorat p. 412. Male Simlerus affirmat à Stephano laudari librum XI. Pauſaniæ ἰλιακῶν.

VII. Ἀχαϊκά in quibus λόγος Ἀχαϊκὸς, Δυμαῖος, Πατρεύς, Φαραῖος, Ἀργυραῖος, Ἀιγειραῖος.

VIII. Ἀρκαδικά in quibus λόγος Ἀρκαδικὸς, Μεγαλοπολιτικὸς, Μεθυδριεὺς, Φιγαλεὺς, Τεγεατικός.

IX. Βοιωτικά in quibus λόγος Πλαταϊκὸς, Θηβαϊκὸς, Ὀρχομένιος, χαιρωνεύς.

X. Φωκικά.

Hoc opus Pauſaniæ, adſcripto librorum numero paſſim à Stephano Byzantino allegatur, ut ex indice ſcriptorum à Stephano laudatorum quem ſupra p. 73. exhibui patet. Et pleraq; leguntur etiam hodie in illis quos Stephani codices deſignant libris. Si in aliis aliquando leguntur, ut quæ Stephanus in σκοπινὰ ex Pauſaniæ decimo laudat, exſtant in libro tertio, malim equidem corruptos Stephani codices cauſſari, quam cum doctiſſimo Kühnio mihi perſvadere quod Stephanus λόγυς minores in Atticis & Corinthiacis computaverit, atq; adeo Λακωνικὰ pro decimo λόγῳ recte habuerit.

 III.

g) Laur Begerus T. 1. Theſauri Brandenb p. 284. h) Petrus Faber III. ſemeſtr. p 52.
i) Auctor ipſe συγγραφὴν Ἀτθίδα vocat p. 231. & 574. edit. Lipſ.
k) Σικυωνίαν γραφὴν vocat Pauſanias p. 230.

III. Scripta deperdita Pausaniæ sunt:

1. Opus in quo de rebus Asiaticis, Syriacis, Phœniciis egerat Pausanias, & cujus librũ sextũ videtur allegare Steph. Byz. in Μαριαμμία, & quod respicit idem in γάββα, γάζα, δῶρος. Confer Vosium II. 14. de Hist. Græcis, & Sylburgium in notis ad Pausan. p. 941. edit. Lipf.
2. Pausanias ἐν τῷ περὶ Ἀντιοχείας. Steph. in σελευκόβηλος. Tzetzes Chil. VII. hist. 118. ὡς Παυσανίας γράφει μὲν Ἀντιοχείας κτίσει. Stephanus Segvierianus p. 329. edit. Berkelii: Παυσανίας ἐν τῇ τῆς πατρίδος αὐτοῦ κτίσει.
3. Declamationes sive μελέται. Philostratus 2. de Sophist. p. 591.
4. Περὶ συντάξεως liber. Svid.
5. Προβλημάτων βιβλίον ά. id.
6. Ἀττικῶν ὀνομάτων συναγωγή opus copiosum nostri an alterius Pausaniæ laudatum Photio Cod. CLIII. Scholiastæ Apollonii ac Thucydidis, & Eustathio ad Homer.

IV. *Editiones Pausaniæ.*

Græca Aldi Manutii, singularum paginarum summis marginibus argumentum cujusque adscriptum habens. Venet. 1516. fol. per Marcum Musurum Cretensem, Episcopum paulo post Ragusiunm qui Jano Lascari librum inscripsit, *opus*, ut vere Aldus, *antiquæ raræque eruditionis thesaurum continens.* Hac editione multis animadversionibus MSS. *Is. Casauboni* referta usus est Clariss. Kühnius. Fuerat illa *Joannis Bourdelotii*, qui & ipse notas in Pausaniam promittit in animadvers. ad Lucian. T. 1. p. 549. 789. & alibi.

Latinæ. Attica & Corinthiaca ex versione *Domitii Chalderini* Veronensis, à Jo. Oporino emendata Basil. 1541. 4.

Pausanias integer ex interpretatione *Abrahami Læscheri.* Basil. 1550. fol. Dicatus est liber Joanni Jacobo Fuggero, neque * Græca adjuncta habet, notas quoque nullas Lœscherus addidit, exceptis paucis in margine conjecturis.

Romulo Amasæo interprete, qui librũ inscripsit Alex. Farnesio Cardinali in Epistola data Romæ 1547. Prodiit Florent. 1551. apud Torrentiũ.

Ex Amasæi versione per *Frid. Sylburgium* recognita. Francof. typis Wech. 1624. 8.

Stephani Nigri observationes in Pausaniam memorans Gesnerus respicit ejus Dialogos Mediol. 1517. excusos, de quibus præstantiss. Kühnius præf. in Pausan. *Præter dictum codicem mecum etiam communicati sunt*

* Emendanda itaque Bidliotheca selecta V. C. Jo. Clerici T. XI. p. 153.

sunt Dialogi Stephani Nigri à Cl. Nicasio Divionensi, viro ad litteras provehendas maxime strenuo. In eo libro reperi totius Pausaniæ compendium, & unius alteriusque loci variam lectionem: quamvis alias mendosa quævis sedulo vitet auctor ille, ut Ulysses Sirenum cantus & Circes pocula.

Græcolatinæ 1. ex *Gvil. Xylandri* recensione qui Aldinam editionem Græcam plurimis in locis emendavit, & notas quoque, sed quæ initio Eliacorum priorum deficiunt, addidit. Adjuncta est separatim Amulæi versio latina à *Friderico Sylburgio* plurimis locis emendata, una cum ejusdem Sylburgii notis, indicibus locupletiss. & dissertatione de Grammaticis Pausaniæ anomaliis: tum descriptio Græciæ è Strabonis epitome, Ptolemæo ac Plinio, cum annotationib⁹ ejusdem Sylburgii, in quibus p. 505. (edit. Lips. p. 918.) etiam habetur *Cyrianoris Sophopædis* Sylburgio sciscitanti communicata explicatio numerorum sive notarum in Geographia Ptolemæi, ex qua patet numeros ibi minutorum in gradibus longitudinis & latitudinis constare quinariis, ita ut ex duodecim quinariis velut totidem partibus assis compleatur unus gradus sexaginta ut vulgo numerantur minutorum. Francof. 1583. fol. apud hæredes Andreæ Wecheli.

2. Hanoviensis A. 1613. fol. superiorem ex asse referens nisi quod versionem latinam per singulas paginas * adjunctam exhibet, typis itidem Wechelian.

3. Lipsiensis, nitida & perquam emendata, quæ superiorem totam continet, sed ita ut variis nominib⁹ præstet, quia non modo in capita divisa est & argumenta libris præfixa habet, notasq; Sylburgii & Xylandri cuivis paginæ substratas, sed & textum Græcum à præclaro Viro *Joachimo Kühnio* Argentoratensis tum Academiæ lumine castigatiorem, cum eruditis ipsius animadversionibus. Usus est Kühnius, ut jam dixi, Aldina editione à Causaubono passim notata: Voluit etiam conferre quatuor Codices MSS. Bibl. Regiæ Paris. sed iisdem illos cum Veneta editione morbis laborare comperit.

Qamplurima Pausaniæ diligenter ac fuse illustrat Jo. Meursius variis in scriptis, & Palmerius Exerc. ad auctores Græcos p. 357-442.

Gallice Pausaniam vertit Blasius Vigenerius.

V. Nihil in præsenti restat, quam ut indicem scriptorum à Pausania allegatorum subjungam, in quo concinnando suam mihi operam præstitit Vir Juvenis nobilissimus *Christophorus Woltereck* Glukstadiensis, à quo præter alia expositionem locupletissimã siglarũ in numis & aliis veterib⁹ monumentis ocurrentiũ, Ursati & aliorum quorumq; collectionibus longe pleniorem studiosos exspectare jubeo. *Index*

* Fallitur igitur vir doctus T. XI. Bibl. selectæ p. 154.

Index Scriptorum, quos in ſua Græciæ deſcriptione Pauſanias commemorat.

Concinnatus ad paginas editionis Lipſienſis.

Anti-

Ever-

Hesio-

Myron

Phili-

Rhia-

VI. Pausaniæ *scriptori elegantissimo, quemque omnes merito qui sunt Historiæ & antiquitatis Græcæ studiosi carum habent*, * subjungam ejusdem ætatis scriptorem POLYÆNUM a) patria Macedonem, qui utrum ipse aliquando militaverit, non satis constat: b) Rhetor certe fuit & genus vitæ forense secutus, c) durante adversus Persas Parthosque bel-

* Gvil. Canterus lib. VI. Nov. lect. cap. 1.

a) Polyæni complures in veterum scriptis celebrantur ut 1) *Polyænus Lampsacenus* Mathematicus, Athenodori discipulus, Epicuri familiaris, de quo meminit Epicurus ipse apud Theonem in progymnasm. p 19. Cic. 4. Acad. quæst. et. 1. de fin. Plutarchus contra Colotem, ubi male πολύδινον legitur pro πολυαῖνον in editione Aldina p. 969. Laërtius lib. 10. sect. 24. & forte etiam lib. 2. sect. 105. ubi vide notas elegantissimi Menagii. Meminit hujus Polyæni etiam Anonymus vitæ Aristotelis auctor latine editus à Nunnesio. 2) *Polyænus Atheniensis* Historicus, cujus mentio apud Eusebium in Chronico & inde in Chronico Alexandrino sive Paschali. 3) *Polyænus Sardianus* Sophista, quem sub primo Cæsare Cajo h. e. sub Julio Cæsare floruisse Suidas auctor est, & scripsisse λόγȣς δικανικȣ̀ς, καὶ δικῶν ἤτοι συνηγοριῶν ὑποτυπώσεις & triumphi Parthici f. de triumpho Parthico per P. Ventidium reportato libros tres. 4.) *Julius Polyænus*, cujus Epigramata quædam græca exstant lib. 1. Anthologiæ. 5.) C. Julius Polyænus qui cum Claudio Optato duumviratum gessit Corinthi Imperante Nerone, ut ex numis observarunt viri docti. Vide Jo. Vaillanti T. 1. de numis Coloniar. p. 171. seq. 175. seq. 6) *Claudius Polyænus*, Claudii Cæsaris ut videtur libertus, de quo Plinius lib. 10. Epist. 75. 7) *Polyanus legatus Bithyniæ*, ejusdem Plinii æqualis, cujus meminit idem lib. 7. Epist. 6.

b) Is. Causabonus quidem in dedicatione Polyæni sui ad Mornæum: *Polyænus*, inquit, *scriptor antiquus, elegans, acutus, eruditus, & quod ad rem facit, haudquaquam ἀπερίσάλπιγκτ@: sed qui utramque militiam sagatam & togatam secutus est.* Nempe hoc collegit Causaubonus ey Polyæni procemio, in quo postquam Antonino & Vero victoriam adversus Parthos & Persas fuisset auguratus, subjungit: Ἐγὼ δὲ Μακεδὼν ἀνὴρ ἔχων πάτριον τὸ κρατεῖν Περσῶν πολεμȣ́ντων δύνασθαι, ȣ̓κ ἀσύμβολος ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ γενέσθαι βȣ́λομαι. Ἀλλ' εἰ μὲν ἤκμαζέ μοι τὸ σῶμα, καὶ στρατιώτης πρόθυμος ἂν ἐγενόμην Μακεδονικῇ ῥώμῃ χρώμενος. Ἐπεὶ δέ μοι προήκȣσαν τὴν ἡλικίαν ὁρᾶτε, ȣ̓ μὴν ȣ̓δὲ νῦν ἀστράτευτος παντάπασιν ἀπολειφθήσομαι. Ἀλλὰ τῆς στρατηγικῆς ἐπιστήμης ἐφόδια ταυτὶ προσφέρω. κ. τ. λ. Sed non necessario ex his verbis sequitur Polyænum militasse, ut probe observavit doctissimus Bælius in Dictionario Historio Critico T. 3. p 2465.

c) Polyænus præf. libri 8. ὅτι προαιρέσει βίȣ καὶ λόγȣ δικανικȣ̃ χρώμενος ȣ̓κ ἀμελῶς συγγράφω ὅσα γε &c. Et præf. lib. 2. καὶ ταῦτα σχολὴν ȣ̓κ ἄγων, ἀλλὰ καὶ δίκας ἐφ' ὑμῶν λέγων. Svidas: Πολύαινος, Μακεδών, Ῥήτωρ.

bello, d) dum ætate jam provectus castra sequi non valeret, e) ad Impp. M. Antoninum & L. Verum, perspicuo & eleganti stylo conscripsit ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑΤΙΚΆ ΒΙΒΛΊΑ ὈΚΤΏ, *libros octo de strategematis* f) *illustrium belli ducum* plus quam trecentorum, Græcorum quidem libris sex prioribus, Persarum aliorumque Asiaticorum libro septimo, denique octavo Romanorum & fœminarum illustrium. Liber sextus & septimus non integer ad nos pervenit, ita ut ex strategematis DCCCC. quæ descripserat Polyænus, non plura nobis restent quam DCCCXXXIII.

VII. Primus hoc opus *latine* vertit *Justus Vultejus*, vix duodeviginti annos natus, & usus membranis passim corrosis atque exesis, non raro tamen integrioribus quam fuere codices, quos vel If. Causabonus postea vel Maasvicius habuit. Post parentis sui mortem latine Polyænum ex Justi versione primus edidit Hermannus Vultejus Basileæ apud Jo. Oporinum A. 1550. 4. Præfatione transtulit *Antonius Antimachus*. E latina hac translatione profluxit Italica interpretatio *Nicolai Mutoni*, Venet. 1552. 8. Primus ex unico codice parum emendato, quem magno ære sibi comparasse testatur, descriptum castigatumque *græce* vulgavit & notas addidit *Isaacus Casaubonus* Lugduni 1589. 12. Versio autem in illa editione adjecta non est Casauboni, ut legas in Bibl. curiosa Haller-

d) Circa A. C. 163. vel. 164.

e) Ex verbis Polyæni in præf. lib. 1. tantum colligas eum cum hæc scriberet excessisse annum ætatis quinquagesimum. Hic enim terminus legitimæ militiæ, & immunitatem à militia jam præstabat annus quinquagesimus. Vide Stewechium ad Vegetii lib. 1. c. 4. & Lipsium ad Taciti 1. Annal. c. 17.

f) Ab Anonymo scriptore de Incredibilibus c. XI. laudatur Πολύαινος ἐν τοῖς στρατηγικοῖς. Et Polyænus ipse testatur se στρατηγικῆς ἐπιστήμης ἐφόδια hoc opere Imperatoribus exhibere. Sed mox ipse explicat, ὅσα τῶν πάλαι γέγονε στρατηγήματα &c. Atque in Codd. MSS. inscribuntur στρατηγηματικὰ βιβλία vel βιβλία τῶν Πολυαίνου στρατηγημάτων. Etiam Frontini libri qui hoc argumentum ante Polyænum, sed latina lingua tractavit, in Codd. MSS quibusdam titulum *strategicon* præ se ferunt, etsi auctor ipse in præf. libr. primi satis diserte profitetur στρατηγηματικὰ se tradere & in præf. libr. 4. demum excusat se, quod hic postremus potius exhibiturus sit exempla *strategicon* quam *strategematicon*. Vicissim If. Casaubonus reprehendit errorem Svidæ, tradentis Æneam, qui στρατηγικὰ scripsit, composuisse ὑπόμνημα περὶ στρατηγημάτων. Nimirum *strategica* vocantur, quatenus experientia, virtute ac disciplina duces officio suo satisfaciunt, *strategematica* vero, cum arte quadam deluditur hostis ac prævenitur, quam partem egregiam callidatis attingit etiam Valerius Max. lib. 7. c. 4. Ex recentioribus diligentissime observavit Joannes Holderus, à quo sex Chiliades Strategematon collectas memorat Josias Simlerus in Bibl. Joannis Baptistæ Belli Polyænus Gallicus prodiit Paris. 1651. 8.

lervordiana, sed Vulteji à Jo. Tornæsio locis quibusdam interpolata, quæ etiam separatim recusa est Lubecæ A. 1601. 4. & Francof. 1661. 12. Deniq; *Pancratius Maasvicius* Rector Scholæ Delphensis beneficio Jac. Gronovii Viri Clariss. nactus collationes Codd. MSS. Florentini & Cantabrigiensis, editionem Casaubonianam recensuit, servataque veteri qualem in eadem repererat versione, notas Casauboni novasq; suas singulis paginis subjecit, luculentisque typis ita descriptum Polyænum vulgavit Lugduni Bat. 1690. 8. Loca quædam Polyæni emendat *Paulus Fermat* Senator Tolosanus, in litteris ad Ranchinum, quas exhibet Bachetus in appendice ad Diophantum p. 43. seq. Testatur autem hoc se facere ope codicis Græci MS. optimæ notæ, auctorum rei militaris, in quo auctor quidam * παρεκβολῶν, quem idem Fermatus ex Jo. Meursii glossario *Heronem* esse suspicatur, strategemata plurima Polyæni, suppresso ejus nomine transscripsit. Pridem quoque est cum Vir præstantissimus & cum tanto omnium eruditorum dolore nuper extinctus *Jo. Georgius Grævius* novam Polyæni editionem sperare nos jussit. Plura Polyæni exemplaria cum Codice *Jo. Pricæi* & aliis MSS. collata exstant in Bibl. *Isaaci Vossii* quam post ejus mortem constat perlatam fuisse Lugdunum Batavorum. Præter græcum codicem, quo ad editionem suam est usus, aliud Polyæni MS. memorat Is. Casaubonus notis ad Æneam Tacticum p. 1767. quod utendum postea ei concesserat Jacobus Bongarsius. Polyænum utpote Macedonem, in historia Romana parum fuisse versatum notavit Jo. Clericus T. 19. Bibl. Universalis p. 459. atque apparet ex eo, quod nec accurate & valde jejune strategemata Romanorum ducum libro octavo attingit, neque Frontini libros ejusdem argumenti evolvisse videtur, neque adeo latinam linguam calluisse.

VIII. Composuit & alia Polyænus noster, nam ex ejus *de Republica Macedonum* libro profert nonnulla Joannes Stobæus sermone XLI. & Svidas auctor est ipsum scripsisse περὶ Θηβῶν & Τακτικὰ βιβλία γ. Denique nisi morte præventus est, scripsit etiam ἀξιομνημόνευτα de rebus fortiter ac prudenter gestis ab Imp. M. Antonino & L. Vero: hoc enim facturum se pollicetur in Præfatione ad Librum VI.

CAPUT

* Editus est Paris. 1693. fol. Vide quæ dixi lib. III. cap. 24. p. 594. 4. & 599.

CAPUT XVI.

De LUCIANO Samoſatenſi.

Vita Luciani à Burdelotio compoſita, additis à me notis. 1. *Scripta Luciani recenſita ordine litterarum, cum variis obſervationibus.* 2. *Luciani editiones.* 3. *Alii decem hoc nomine.* 4. *Occaſio hallucinationis eorum, qui Philoſtrati libros de Apollonii vita Luciano tribuerunt.* 5.

I.

LUCIANUS *natione Syrus fuit, urbe Samoſata* a) *quæ juxta Euphratis confluenta ſita eſt, circa Trajani tempora videtur natus* b) *cum Epictetus, illud virtutis exemplar velle eſſe deſineret. Patris ignoratur conditio, ſed tamen ut appareat eum ex hoc genere hominum fuiſſe, qui in extrema paupertate morientes non multum heredem adjuvant. Nam cum deliberandum eſſet de futura Luciani filii conditione, videretque patrem ſuum & uxoris fratrem eximios audiri ſtatuarios, ne deliberavit quidem ut videretur cunctatus, ſed ſtatim fortunæ ſtatuariæ filium addixit: qui neſcio an ingenii bona indole* c) *an fato quodam, artis ſtatuariæ deſertor efficitur, & ad meliorem frugem ſe recipit, atque ſtatim ut ſibi reliquam ætatem à ſtatuaria procul habendam decrevit, meliora pollicitus, rei familiaris inopia, relicta Samoſata, ubi levioribus ſtudiis inſtructus fuerat, Antiochiam petiit, ut cauſis dicendis* d) *operam*

a) Lucianus quomodo ſcrib. Hiſtoria T. I. edit. Amſt. p. 619. ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν πατρίδα τὰ Σαμόσατα. in Scytha T. I. p. 597. τὰς Σύρους ἡμᾶς. In reviviſcentibus T. I. p. 400. πατρὶς δὲ τίς; Σύρος, ὦ φιλοσοφία, τῶν Εὐφρατίδων. Porro Luciani nomen jam Λουκῖνος effertur, jam Λουκιανός.

b) Svidas ait Lucianum fuiſſe ἐπὶ τοῦ Καίσαρος Τραϊανοῦ καὶ ἐπέκεινα. Confer tamen Voſſium II. 25. de Hiſt. Græcis.

c) Ipſe cauſam refert quod nimis duriter ab avunculo ſuo, à quo ſculptoriam ſive ſtatuariam diſcere debebat, exceptus fuiſſet. Vide Luciani ſomnium T. I. p. 4. ſeq.

d) In reviviſcentibus T. I. p. 406. ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ξυνεῖδον ὁπόσα τοῖς ῥητορεύουσι &c. *Ego vero cum primum intellexi quam improba res cauſſidicos neceſſario comitem-*

ram daret; sed cum non illi ad mentem succederet causidicinæ conditio, videreturque nominis illustrior gloria futura si Rhetoricam qua plurimum pollebat profiteretur; ut illâ notesceret, varias animo concepit peregrinationes & suscepit. Juvenis in Galliam e) *profectus auditorum frequenti corona & laudem meruit & retulit: ex Gallia Macedoniam* f) *petiit, ubi variis dissertationibus perfectissimum dicendi robur exponebat, quales sunt:* Herodotus, Scytha, Harmonides. *Sed cum videret Rhetores inductionibus & fallaciis, divitias & cætera quæ prima mortales putant, potius sibi quærere quam veræ virtutis mercedem, ea relicta Philosophiam* g) *aggressus est, in qua quid profecerit, est incredibile memoratu. Sed tamen ipsi etiam Philosophi plus divitiis quam Philosophiæ parentabant, auditores invicem sibi aut vellebant aut vellicabant, & civitates quibus fucatam ostentabant Philosophiam, factionibus infestabant. At Lucianus non fuco cum fucatis, non factione cum factioso, sed cum strenuo virtute, cum modesto, pudore,*

mitentur, nimirum fraus, mendacium, temeritas, vociferatio, conflictatio, aliaque infinita, hæc equidem ut par erat declinavi, & ad tua bona me conferens o Philosophia reliquum vitæ curriculum, tanquam ex procella & tempestate in tranquillum portum appulsus sub tua tutela vivere expetivi.

e) Apologia pro mercede conductis T. 1 p. 493. *ὁπότε κατὰ Θέαν τοῦ ἑσπερίου ὠκεανοῦ καὶ τὴν Κελτικὴν ἅμα ἐπιὼν ἐνέτυχες ἡμῖν* (Sabinum alloquitur) *τοῖς μεγαλομίσθοις τῶν σοφιστῶν ἐναριθμουμένοις.* Eloquentiam & Atticam dicendi svavitatem in Luciano prædicat Photius Cod. 128.

f) Lucianus Herodoto T. 1. p. 575. Sed & in *Jonia* & *Achaja* audisse se scriptores Historiam belli Parthici (A. C. 165. gesti) recitantes testatur lib. quomodo Historia scribenda sit T. 1. p. 611. Confer ejus bis accusatum T. 2. p. 232.

g) Moralem potissimum, cujus argumenti sunt pleraque ejus scripta. Ita cum Socrate existimabat reliquam Philosophiam universam parum ad nos pertinere, certe parum esse utilem, nisi ad usum vitæ referatur. In Convivio Philosophor. T. 2. pag. 648 *ὡς οὐδὲν ὄφελος ἦν ἄρα ἐπίστασθαι τὰ μαθήματα, εἰ μή τις ἄρα καὶ τὸν βίον ῥυθμίζει πρὸς τὸ βέλτιον.* Neque Philosophiam ex solis libris sed & ex consvetudine cum honestis hominibus hauriendam ratus, prope verum esse duxit quod multi dicerent *ὅτι τὸ πεπαιδεῦσθαι ἀπάγει τῶν ὀρθῶν λογισμῶν τοὺς ἐς μόνα τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις Φροντίδας συνεχὲς ἀφορῶντας, eruditionem a recto sensu bonisque institutis abducere istos qui solos libros eorumque sensa assidue spectarent.* Ceterum Epicuro se favisse indicat in Pseudomante: & à Græco scholiaste diserte fuisse *τῆς Ἐπικούρου αἱρέσεως* traditur, licet ex scriptis ejus tantum non omnibus rectius collegeris eum

dore, cum innocente abstinentia h) *certabat, semper ingenio ut conditione liber, tandem* i) *sub Divo Marco Ægypti procurationi præpositus, & suo & amicorum nomine innotuit. Qui mendaciis suis invicem credunt, Christianum* k) *fuisse arbitrantur, suppostitiorum pravitate decepti. Ipsa de morte Peregrini narratio satis evincit errorem. Nec sanior eorum opinio, qui à canibus laceratum* l) *asseverarunt. Nam senio, vel quod verius est, podagra* m) *nonagenarius obiit.*

Hæc

eum perinde ut cujus vitam scripsit Demonactem Philosophiæ non unam speciem sive sectam peculiariter coluisse. T. 1. p. 859. φιλοσοφίας δὲ εἶδος ἓν ἀποτεμνόμενος, ἀλλὰ πολλὰ ἐς ταυτὸ καταμίξας ἐ πάνυ τι ἐξέφαινε, τίνι αὐτῶν ἔχαιρεν.

h) In reviviscentibus T. 1. p. 400 μισαλαζών εἰμι, καὶ μισογόης, καὶ μισοψευδὴς καὶ μισότυφος - - φιλαλήθης δὲ καὶ φιλαπλοϊκὸς καὶ ὅσα τῷ φιλεῖσθαι συγγενῆ. *Arrogantiæ, imposturæ, mendacii & fastus sum osor - - amator veritatis, honestatis, sinceritatis & eorum quæcunque amore digna sunt omnium*

i) Apologia pro mercede conductis T. 1. p. 486. 491. seq.

k) Confer Baronium ad A. C. 171 num. 7. & Tillemontium Hist. Imperatorum T. 2. p. 709. Παραβάτην vocat scholiastes Græcus ad lib. de morte Peregrini T. 2. pag. 45. quasi qui à CHRISTI sacris ad Ethnicos recessisset. οἷα ληρεῖς ὦ κατάρατε κατὰ τοῦ Σωτῆρος ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς καὶ τοῦ ἕνεκεν αἰθανάτῳ σε παραδώσει κολάσει ὡς παραβάτην καὶ τὰ ἡμέτερα διασύροντα. Eidem Scholiastæ ad sacras Historias Lucianus alludere videtur T. 1. p 31. εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς ὁ γόης ἔοικεν ἁγίους προφήτας διαπαίζειν & p. 32. εἰς τὴν Ἀαρὼν ῥάβδον ὁ παιγνίμων διαπαίζει. Et eadem pag. τάχα ὁ κενολόγος εἰς Μωυσέα καὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν διαῤῥάσαν κρειττόνων ἐπιπνοίᾳ ἐπισκώπτων αἰνίττεται. T. 2. p. 39. εἰς τὸν Ἰωσὴφ αἰνίττεσθαί μοι δοκεῖ. Sed in plerisque his auctorem scholiorum fugit ratio, ut eruditus editor probe observavit. Ab Atheismi crimine Lucianum absolvit D. Jo. Philippus Treunerus in diss. de *Theologia Luciani* Jen. 1697. 4.

l) Svidas in Λουκ. Nimirum solenne fuit multis, horrenda mortis genera comminisci de iis quorum dogmata improbassent. Confer quæ de Epicuro idem Svidas in Ἐπίκ. & quæ de Zoilo notavi lib. 2. c. 7. p. 365.

m) Podagra laborasse Lucianum colligitur ex iis quæ in laudem Podagræ scripsit T. 2. p. 804. seq. 822. seq. Ita Agrippinum Paconium refert Stobæus solitum rerum quæ ipsi adversæ accidissent encomia componere, si quidem febriret, febris, si notaretur infamia, infamiæ, si exsularet, exsilii.

Hæc de Luciano post Gilberti Cognati & Jacobi Zvvingeri industriam, vir acutissimus Joannes Burdelotius, cujus verbis usus, in additis notulis loca ex quibus ista hausta sunt indicavi. Quod autem addit eundem Lucianum obiisse *superstite unico filio, qui summus Sophista fuerit Juliani tempore, & ad quem hujus Imperatoris exstat Epistola*, parachronismus est, cum à Marci Aurelii obitu ad primum annum Juliani Imp. intercedat spatium annorum amplius CLXXX. Equidem in Juliani Epistolis trigesima secunda inscribitur Λουκιανῷ σοφιστῇ & tota absolvitur his verbis: Καὶ γράφω καὶ ἀντιτυχεῖν ἀξιῶ τῶν ἴσων. Εἰ δὲ ἀδικῶ συνεχῶς ἐπιστέλλων, ἀνταδικηθῆναι δέομαι τῶν ὁμοίων παθῶν. Sed utrum iste Luciani Samosatensis vel nepos fuerit (quos avorum nomine frequentius quam parentum appellabant, licet nec hoc inauditum fuisse Antistehenis exemplo patet) vel pronepos, vel utrum ulla eum cognatione attigerit, neutiquam constat, nam filium quidem non fuisse certos nos facit temporum ratio. Meminit Luciani nostri etiam Lactantius lib. I. c.9. *Non enim ista Lucilius narrat aut Lucianus, qui Diis & hominibus non pepercit, sed hi potissimum qui Deorum laudes canebant.* Latinæ se linguæ utcumque peritum fuisse testatur lib. de errore in salutatione T. 1. p.501.

II. Scripta Luciani hæc ad nos pervenerunt, quæ ordine litterarum digessi, adscriptis paginis editionis novissimæ Amstelodamensis:

1. Ὄνειρος ἢ ἀλεκτρυών, Dialogus quo Pythagoras in gallum transformatus Micyllum è somnio excitatum divitiarum vanitatem & paupertatis sorte sua contentæ commoda edocet. T. 2. p. 158 -- 185. Vertit *Jacobus Micyllus*, & ad calcem operis aurei *Mich. Neander*. Lips. 1577. 4.

2. Ἀλέξανδρος ἢ ψευδομάντις, de vita & præstigiis atque imposturis Alexandri cujusdam Paphlagonis Abonotichitæ, qui se vatem & divinum ætate Luciani ferebat. T. 1. p. 746 - 783. Ad Cellum Epicureum, eundem ut videtur cui Origenes libros illos octo egregios opposuit. Alexandri oraculum tanquam Sibyllæ jactatum quod exstat p. 754. & incipit Εὐξείνου πόντοιο, bene illustrat Clariss. Lambertus Bos in diatribis ad Novi fœderis loca p. 36. 37. Mentio hujus libri apud Socratem III. 22. Hist. Vertit *Erasmus*.

Ἀληθοῦς ἱστορίας libri II. vide ἱστορίας.

3. Ἀλιεὺς

3. Ἁλιεὺς ἢ ἀναβιῶντες. *Piscator, sive reviviscentes.* Dialogus qui βίων πρᾶσις recte subjicitur T. 1. p. 389 - 421. In hoc enim Philosophi quos altero dialogo subhastatos Lucianus finxerat, in vitam revocati & pœnas à Luciano repetituri introducuntur. At hic Parrhesiades (istud enim nomen sibi adsciscit p. 400.) ad Philosophiam audacter provocat, & accusante Diogene causam suam dicit, professus se non aantiquos illos Philosophos sed suæ ætatis & Philosophiæ dehonestamenta perstrinxisse, qui veterum illorum assumtam personam referrent pessime & indignissime, ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγωῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἁρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικότεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. Itaque à Philosophia & Philosophis veteribus absolutus, in jus vocat novos & potestatem, accipit Philosophastros quos præfixa hamo auri particula piscatur, cauterio inurendi.

4. Ἁλκυὼν ἢ περὶ μεταμορφώσεως. *Halcyon* sive *de transformatione* dialogus brevis quo Socrates Chærephontem occasione auditæ halcyonis de mutatis in aves mulieribus quærentem, monet nihil Diis esse ἀδύνατον, & in rerum natura pleraque nos latere. T. 1. p. 167 - 172. Latine vertit *Augustinus Dathus* Senensis. Non Luciani videtur esse hic Dialogus sed *Leontis* Academici. Vide quæ dixi lib. 3. cap. 1. inter scripta Platoni supposita num. 3. *Luciani quidem prorsus non esse, tum dictio lenta & oscitans, tum sententiarum levitas & argumentorum frigus & delirationes arguunt satis*, inquit Marcilius, nimis meo judicio deprimens hoc scriptum, licet à Luciani quod fateor genio alienum. Exstat & Græce ac latine in Dialogis Luciani selectis, Auguftoriti Pictonum editis.

Ἀναβιοῦντες. Vide paulo ante, ἁλιεύς.

5. Ἀνάχαρσις ἢ περὶ Γυμνασίων, Dialogus Anacharsidis & Solonis de ratione & usu vel abusu Gymnasiorum T. 2. 269 - 298. Vertit Vincentius Obsopœus.

6. Πρὸς ἀπαίδευτον καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον, ad indoctum multos libros coëmentem. T. 2. pag. 378 - 395. Vertit *Anastasius* quidam. In Erythræi Eudemia pag. 253. exstat Epigramma quod Lucianei libri argumentum non injucunde repræsentat:

Scriptorum totis famosa volumina terris
Colligis, & pluteis das Charopine tuis.
Quid tibi cum libris, quorum nec nomina saltem
Nec titulos promta voce referre queas.
Quosq; sinis, multo conspersos pulvere blattis
Et gratas avidis muribus esse dapes?
Nam nullum tangis, sed tanquam sacra profanus
Non digna metuis collutulare manu.
Numne times, fias tractandis forte libellis
Doctior, aut stolidus sis stupidusq; minus?
Hoc cave te moveat; sic est tibi crassa Minerva,
Proficere ut valeant plus, mihi crede, sues.

7. Ἀποκηρυττόμενος, *Abdicatus.* Declamatio pro filio Medico qui ob sanatum patrem receptus, deinde quod furentem matrem sanare non posset, altera vice abdicatur. T.1.p.708-730.

Ἀπολογία περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ &c. Vide μισθῷ.

8. Ἁρμονίδης, *Harmonides.* Epistola qua erudito amico vel Patrono offert scripta sua Lucianus, in uno illo, omnium calculos laturum se non dubitans: veluti Timotheus tibicen Harmonidi discipulo svasit, ut si ab omnibus Græcis laudari vellet, nobilioribus placere ac probari se elaboraret. T.1.p.585-590. Vertit *Vincentius Opsopœus.*

9. Περὶ ἀστρολογίας Astrologiæ divinatricis qualecunque elogium ac commendatio. T.1.p.847-856. Vertit *Erasmus.*

Βίος Λουκιανοῦ. infra Ἐνύπνιον.

10. Βίων πρᾶσις, *Vitarum auctio.* Dialogus quo Mercurius Jovis jussu hominibus venum exponit veluti sub hasta Philosophos Pythagoram, Diogenem Cynicum, Aristippum Cyrenæum, Democritum & Heraclitum, Socratem, Epicurum, Chrysippum, Aristotelem & Pyrrhonem (quem Πυῤῥίαν codices Luciani vocant.) Singulorum dogmata & quorundam dicta quoq; & facta ut sunt ad deridendum aptissima seligit & naso suspendit. T. 1. p. 370-388. Vertit *Martinus Bolerus.*

Περὶ Γυμνασίων. Supra, in Ἀνάχαρσις.

11. Δημώνακτος βίος. Vita & Apophthegmata Demonactis Cyprii, Philosophi Eclectici non diu ante defuncti T. 1. p. 857-872. Vertit *Vincentius Obscopæus.* Laudat Eunapius in procœmio.

12. Δη-

12. Δημοσθένους ἐγκώμιον, Encomium Demosthenis, T. 2. pag. 685-708. Vertit *Philippus Melanchthon* & in sua Demosthenis editione *Hieron. Wolfius*.

13. Περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ, de non temere credendo calumniæ. Liber lectu dignissimus. T. 2. pag. 396-431. Vertit *Philippus Melanchthon*, *Rudolphus Agricola*, Lovan. 1530. 8. & *Adrianus Marius Nicolaius*. Edidit etiam *Jacobus Tollius* V. C. cum notis Lugd. Bat. 1677. 12. quæ in editione Luciani Amstelodamensi singulis sunt paginis subjunctæ. Gallice vertit Antonius Crappier. Lugd. 1551. 8.

14. Διάλεξις πρὸς Ἡσίοδον, quod Hesiodus sine magna causa se jactet laurum à Musis accepisse. T. 2. pag. 486-490. Vertit *Vincentius Obsopœus*.

15. Ἐνάλιοι Διάλογοι, *Dialogi Marini* XV. 1. Doridis & Galateæ 2. Cyclopis & Neptuni, 3. Alphei & Neptuni, 4. Menelai & Protei, 5. Panopes & Galenes, 6. Tritonis Amymones & Neptuni, 7. Noti & Zephyri, 8. Neptuni & Delphinum. 9. Neptuni & Nereidum. 10. Iridis & Neptuni, 11. Xanthi & Maris. 12. Doridis & Thetidis. 13. Neptuni & Enipei. 14. Tritonis & Nereidum & Iphianissæ. 15. Zephyri & Noti. T. 1. p. 238-261. Latine vertit *Jacobus Micyllus*, primum dialogum *Erasmus*. Ex his 2. 4. 5. 8. 9. 10. 11. 12. 14. occurrunt Græce & latine in Dialogis Luciani selectis Augustoriti Pictonum editis. 1620. 8.

16. Ἑταιρικοὶ Διάλογοι, Dialogi meretricii XV. quibus mulierum vitia & lascivi mores perstringuntur. T. 2. p. 515-557. Vertit *Jacobus Micyllus*. Νεκρικοὺς & ἑταιρικοὺς Luciani λόγους lectos sibi testatur Photius Cod. CXXVIII.

17. Διάλογοι Θεῶν, *Dialogi Deorum* XXVI. 1. Promethei & Jovis, 2. Cupidinis & Jovis, 3. Jovis & Mercurii, 4. Jovis & Ganymedis, 5. & 6. Junonis & Jovis. 7. Apollinis & Vulcani, 8. Vulcani & Jovis, 9. Neptuni & Mercurii, 10. Mercurii & Solis. 11. Veneris & Lunæ, 12. Veneris & Cupidinis, 13. Jovis, Æsculapii & Herculis. 14. & 15. Mercurii & Apollinis. 16. Junonis & Latonæ. 17. Apollinis & Mercurii. 18. Junonis & Jovis, 19. Veneris & Cupidinis, 20. Dearum judicium occasione pomi Paridis. 21. Martis & Mercurii, 22. Panos & Mercurii, 23. Apollonis & Bacchi, 24. Mercurii & Majæ, 25. Jovis & Solis, 26. Apollinis & Mercurii. Hos dialogos ridendis Græcorum diis eorumque criminibus exagitandis comparatos latine ver-

tit *Jacobus Micyllus.* 12. 19. 21. 24. Erasmus. T. 1. p. 185-251. Ex his 3.7.8.12.13.14.16.18.19.21.24.25.& 26. exstant Græce & latine in dialogis selectis Augustoriti Pictonum editis.

18. Νεκρικοὶ Διάλογοι, *Dialogi Mortuorum* XXX. 1. Diogenis & Pollucis, 2. Crœsi Plutonis, Menippi, Midæ & Sardanapali. 3. Menippi Amphilochi & Trophonii. 4. Mercurii & Charontis. 5. Plutonis & Mercurii. 6. Terpsionis & Plutonis. 7. Zenophantæ & Callidemidæ. 8. Cnemonis & Damippi. 9. Simyli & Polystrati. 10. Charontis & Mercurii, Menippi, Charmolichi, Lampichi, Damasiæ. 11. Cratetis & Diogenis. 12. Alexandri, Annibalis, Minois & Scipionis. 13. Diogenis & Alexandri, 14. Alexandri & Philippi. 15. Achillis & Antilochi. 16. Diogenis & Herculis. 17. Menippi & Tantali. 18. Menippi & Mercurii. 19. Æaci, Protesilai, Menelai & Paridis. 20. Menippi & Æaci, Pythagoræ, Empedoclis & Socratis. 21. Menippi & Cerberi. 22. Charontis & Menippi, 23. Plutonis, Proserpinæ & Protesilai. 24. Diogenis & Mausoli. 25. Nirei, Thersitæ & Menippi, 26. Menippi & Chironis, 27. Diogenis, Antisthenis, Cratetis & pauperis. 28. Menippi & Tiresiæ, 29. Ajacis & Agamemnonis, 30. Minois & Sostrati. T. 1. pag. 262-324. Vertit *Jacobus Micyllus.* Dialogum 15. 14. *Ottomarus Luscinius.* 3.7.8.9.11.13.17.18.21.22.24.25.26. *Erasmus.* 16.12.6. *Petrus Virunius.* 10. *Martinus Bolerus.* Leguntur etiam omnes excepto 16. & 28. cum nova versione in dialogis selectis Augustoriti Pictonum editis, sed alio ordine, hoc nempe: 2.4.5.7.9.11.18.21.22.23.8.24.29.15.6.17.30. 1.13.12.20.10.27. 3.14.19.25.26.

Dialogus *Virtus Dea*, in qua Mercurius & virtus colloquuntur, latine exstat T. 2. pag. 864. 865. ad Luciani imitationem ab erudito aliquo scriptus, ut Dialogi mortuorum Gallice ante aliquot annos editi ab ingeniosissimo Fontenello.

Dialogos Luciani selectos libris 2. atq; una cum his Timonem cum latina versione emendata & ad calcem libri subjecta edidit Gvil. Dugardus Lond. 1677. 12. Anglice etiam prodiere selecti dialogi cum Luciani vita auctore Fr. Hickesio Oxon. 1634. 4.

19. Δίκη Φωνηέντων, *Judicium vocalium*, sive ingeniosa fictio actionis literæ Σ contra literam Τ accusantis illam de raptu & vi quod exspolietur ab eadem omnibus vocabulis quæ per geminum Τ efferri debebant. T. 1. pag. 45-50. Vertit latine *Martinus Bollerus* cujus versio

vul-

vulgo exſtat. Præterea *Cælius Calcagninus.* qui ſubjecit ex ſuo ingenio Apologiam literæ Τ qua criminationes literæ Σ acutè diluit. Baſil. 1539. 8. Exſtat etiam in Amphiteatro Socratico Caſparis Dornavii T. 1. p. 680.

Διόνυσος. Vide infra, προσλαλιά.

20. Δὶς κατηγορούμενος ἢ δικασήρια, actio adverſus Polemonem, Dionyſium Heracleenſem, Ariſtippum, Diogenem Cynicum, Pyrrhonem & Lucianum quod priſtinas vitæ ſuæ rationes reliquiſſent. T. 2. p. 211-238. Vertit *Jac. Micyllus.*

21. Περὶ τῶν Διψάδων, προσλαλιά. De dipſadum natura, quorum ictus inexplebilem ſitim affert. T. 2. p. 481-486. Vertit *Vincentius Opſopœus.* Effigiem dipſadis ex veteri Codice MS. Nicandri exhibet Lambecius lib. VI. p. 294. & Neſſelius parte III. poſt pag. 8.

22. Δραπέται. Philoſophiæ querela ad Jovem de pſeudophiloſophis: & ſumptæ de fugitivis ſervis ſub ſplendido Philoſophorum nomine homines decipientibus pœnæ. T. 2. pag. 592-606. Vertit *Bilibaldus Birckheimerus.* Sub initium hujus dialogi mentio Peregrini, qui ſe ipſum in flammas conjecit. Confer infra num. 62.

23. Εἰκόνες, Imagines quibus Pantheæ, Abradatæ conjugis pulchritudinem depingit ejusque virtutes prædicat: T. 2. p. 1-16. Vertit *Vincentius Obſopœus.*

24. Ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, ſive ſuperioris ſcripti Apologia, qua non ſatis laudaſſe ſe Pantheam, nedum adulatorum more nimiis encomiis oneraſſe contendit. T. 2. p. 16-31. Vertit idem Obſopœus.

25. Περὶ τοῦ ἐνυπνίου, ἤτοι βίος Λουκιανοῦ. *De Somnio, ſive vita Luciani.* Narrat ſibi cum juvenis à Patre ſtatuariæ deſtinatus & ab avunculo à quo artem diſcere debebat plagis ſub auſpicium ſtatim acceptus eſſet, lacrymis indormienti viſam per ſomnium accedentem adſe ſtatuariam & παιδείαν ſive Eruditionem, quarum utraque ut Herculem olim Virtus ac voluptas invitaverit ut altera relicta ſibi potius adhæreret. At Lucianum ſpreta ſtatuariæ oratione, eruditionem ſectatum, & illi deinceps aſſidue adhæſiſſe. Tom. I. p. 1-12. Vertit *Jacobus Micyllus.* Legitur & cum alia verſione in dialogis Luciani ſelectis Auguſtoriti Pictonum vulgatis.

26. Ἐπιγράμματα *Epigrammata XXX.* ex Anthologia collecta, variis interpretibus. Et ἔρως δραπέτης *amor fugitivus* poëmation Doricum quod inter Moſchi Idyllia legitur, ab aliis tributum Luciano &

in Amst. edit. editum cum Metaphrasi latina *Bon Vulcanii.* T. 1. pag. 834-845. In Bourdelotii editione alia occurrit amoris fugitivi Metaphrasis auctore incerto, quæ incipit: *Perdiderat natum genetrix.* Paulo liberius expressit etiam *Laurentius Gambara* Brixianus, optime si quid judico *David Withfordus.* Hetrusco carmine *Nicolaus de Oddis.* Epigramma primum quod incipit: Λουκιανὸς τάδ' ἔγραψε refert etiam Photius Cod. 128. Vigesimum tertium quod incipit: Ἑλλάδα νικήσασαν imitatus est Ausonius hoc tetrasticho:

Lais anus Veneri speculum dico, dignum habeat se
Æterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc usus, quia cernere talem
Qualis sum nolo, qualis eram nequeo.

27. Χάρων ἢ Ἐπισκοποῦντες; *Charon sive Contemplantes.* Dialogus quo Charon ex inferis ad homines concedente Dite & accepto unius diei commeatu profectus Mercurio comite montes congestos inscendit variaque contemplatur vana & stulta mortalium, potentum præcipue, consilia & actiones cœcas. Auscultat & Solonem sapienter cum Crœso colloquentem. T. 1. p. 341-361. Vertit *Petrus Mosellanus.*

28. Ἐπιστολαὶ Κρονικαί Epistolæ tres, una pauperis ad Saturnum petens ut opes æque inter homines dividantur, altera Saturni ad pauperem, svadens ut sua sorte contentus vivat. Tertia divitum ad Saturnum, de pauperum immodestia querentium. T. 2. pag. 619-632. Pauperi huic nomen Lucianus imposuit ἐγὼ, ἐγὼ τῷ Κρόνῳ χαίρειν, Κρόνος ἐμοὶ τῷ πιμιωπάτῳ χαίρειν. Confer Sam. Petiti Observationes lib. I. cap. 9. Vertit *Erasmus.*

29. Ἑρμότιμος ἢ περὶ αἱρέσεων Hermotimus sive de secta Philosophiæ eligenda Dialogus, scriptus à Luciano XL. annos nato (p. 514. itaque p. 552. τηλικοῦτος ὢν malim reddere *tanto ingenio cum sis* quam *ætate tam grandis*) & Hermotimo Menecratis F. (p. 543.) qui Stoicis se forte in disciplinam tradiderat, exponens, quam difficilis hæc res sit, quod cum multæ sint sectæ, eligi optima non possit nisi ab eo qui omnium integrum fecisset experimentum: (confer Sextum Empiri cum pag. 467. contra Mathemat.) hoc vero vita ipsa hominis sit longius, & acre judicium requirat, præterea incertum sit utrum quisquam Philosophorum ad eam quam profitetur ducat felicitatem,

tem, cum in verbis omnes & nugis versentur & communem vitam vivere præstet. T.1.p.504-570. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

30. Ἔρωτες ad Theomnestum. T. 1. pag. 873 - 912. dialogus obscœnus quem Aristæneto tribuit Burdelotius incerta conjectura. Colloquuntur Charicles Corinthius & Callicratides Atheniensis. Versio Anonymi lectorem curiosum sæpissime decipit judice eodem Burdelotio.

31. Εὐνοῦχος *Evnuchus* seu *Pamphilus* dialogus in quo occasione Favorini qui per Εὐνοῦχον ἀπὸ Κελτῶν & Βαγώαν perstringitur, salse disputat Lucianus utrum Philosophus esse Evnuchus possit. T. 1. p. 840-846. Vertit *Erasmus.*

32. Ζεῦξις ἢ Ἀντίοχος, *Zeuxis sive Antiochus* Allocutio Luciani ad Macedones qua indignatur Orationem suam nuperam ab ipsis tantum laudatam propter παραδοξολογίαν & novitatem, perinde ut Zeuxidis Hippocentaurum, vel Antiochum Soterem qui duce Theodota Rhodio Elephantorum ope à Gallis victoriam reportaverat. T.1.p.577-584. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

33. Ζεὺς ἐλεγχόμενος. Dialogus quo probatur si Jupiter & Dii fato sint obnoxiis ut dicunt Poëtæ, nullam esse religionem. T.2.p.117-127. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

34. Ζεὺς Τραγῳδός. Damidis Epicurei de Diis eorumque providentia à Timocle Stoico male confutata. T.1.p.128-157. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

35. Περὶ τοῦ Ἠλέκτρου ἢ τῶν Κύκνων præfatio de Electro ac Phaëtonte & Eridani Cygnis T.2.p.369-372. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

36. Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων, *Herodotus sive Aëtio.* Præfatio ad Sophistas Rhetoras & Historicos in Macedonia (Thessalonicæ forte) congregatos qua specimen aliquod ingenii editurus optat se eadem fortuna apud eos uti, qua Herodotus historicus cum Historias suas in Olympiis prælegeret, vel Aëtio pictor, cum amores Roxanis & Alexandri M. à se depictos in iisdem Olympiis inspiciendos daret. T. 1, p.571-576. Vertit *Vincentius Opsopœus.*

37. Θεῶν Ἐκκλησία Deorum concilium super indignis in cœtum ipsorum receptis, qui per decretum ejiciuntur. T.2. p.709-717. Vertit *Vincentius Opsopœus.*

38.

38. Περὶ θυσιῶν, *de Sacrificiis* dissertatio, qua contendit Græcorum Ægyptiorumque & aliarum gentium sacra & quæ de Diis eorumq; vita, & sacrificiorum ac nidoris desiderio garriunt Poëtæ & credit vulgus, non seriam confutationem mereri, sed Heraclitum aliquem qui illorum inscitiam deploret, vel Democritum qui rideat amentiam. T. 1. p. 361-371. Vertit *Erasmus*.

39. Ἰκαρομένιππος ἢ ὑπερνέφελος Dialogus quo Menippus vana hominum studia & Philosophorum insanientem sapientiam ridet. T. 2. 186-210. Vertit *Erasmus*.

40. Ἱππίας ἢ βαλανεῖον, Præfatio, de balneo Hippiæ non veteris illius Platoni, Apulejo & aliis memorati, sed alterius qui Luciani ætate vixit & in omni genere disciplinarum excellens fuit T. 2. pag. 354-359. Vertit *Vincentius Obsopœus*.

41. Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν, *quomodo Historia scribenda sit*, Liber ad Philonem, quo Milesium quendam, tum Creperium Calpurnianum Pompejopolitam, Callimorphum Medicum hastatorum legionis sextæ, Philosophum Corinthium Antiochianum Hieronicem Apollinis, Demetrium Sagalassensem Pisidium aliosque ineptos illa ætate belli Romanorum cum Parthis A. C. 165. commissi scriptores perstringit, tum docet historicum alienum esse debere à rationibus encomii & invectivæ, nec voluptati consulere alii lectorum nisi quæ ex veritate consequatur, neq; in rebus nihili prolixiorem præcipuas transvolare, sed prudentia civili & eloquentia instructum reique militaris peritia, res prout gestæ sunt diligenter inquisitas & in commentarios prius relatas narrare libere, perspicue, graviter non paucis illis ad quos scribentis amor, odium, metus & spes forte spectat, sed omnibus, & posteris præcipue. T. 1. p. 600-639. Vertit *Jacobus Micyllus*. Lucianus p. 618. promittit se in alio opere ostensurum prooemia quædam Historiarum esse, vulgus lectorum latentia. Nisi respicit alterum locum p. 635. seq. quod mihi non videtur.

42. Ἀληθοῦς ἱστορίας, *Veræ Historiæ libri II.* hoc est fictæ narrationes (velut Jambuli cujusdam vel Ctesiæ) de iis quæ Luciano contigerunt in portentosa navigatione per mare, insulas, aërem & lunam, tum in ceto ingenti, quo cum navi integra haustus est, denique postquam ex hoc mire evasisset, quæ vidit apud inferos in Campis Elysiis, in insulis impiorum, in Oniropoli, atque apud Bucephalos & Onosceleas

leas. T. 1. p. 639-692. In calce secundi libri promittit Lucianus plures libros de iis quæ sibi in terra contigerunt. Sed forte & hoc finxit tantum, non revera præstitit. Illi duo libri latine versi sunt à *Jacobo Micyllo*. Miror doctissimum Sirmondum qui p. 248. ad Sidonium ex hoc Luciani scripto quasi vere hoc contigisset annotat Laidem in uxorem ductam à Diogene Cynico.

43. Κατάπλους ἢ Τύραννος *Cataplus sive Tyrannus* dialogus quo Megapenthes Lacydæ filius tyrannus inter alios à Charonte ad inferos deduci fingitur, sed unus maxime invitus, & postea cum ad Rhadamanti vocaretur judicium, multis inustus repertus maculis, pœnæq; loco, svadente Cynisco Philosopho hoc consecutus, ut cum alii defuncti ex poculo oblivionis bibant, hic unus perpetuo crucietur memoria amissarum opum & potentiæ. T. 1. p. 422-443. Vertit *Petrus Mosellanus*.

Κρονικαὶ Ἐπιστολαί. vide supra, Ἐπιστολαί.

44. Τὰ πρὸς Κρόνον De Saturno & Saturnalibus dialogus. T. 2. pag. 607-613. Vertit *Erasmus*.

45. Κρονοσόλων Leges saturnaliorum. T. 2. p. 613-618. Vertit *Erasmus*.

46. Κυνικός sive commendatio vitæ Cynicæ. T. 2. pag. 717-727. Vertit *Tho. Morus*.

Λούκιος vide infra, ὄνος.

47. Λεξιφάνης sive Dialogus quo inepti affectatores obscuri sermonis svaviter deridentur. T. 1. p. 819-839. Vertit *Jacobus Micyllus*. Ceterum non esse Pollucem Onomastici scriptorem quem hoc scripto tangit Lucianus, probe docet Clariss. Hemsterhusius prolegom. ad præclaram suam Pollucis editionem. p. 30.

48. Μακρόβιοι sive Catalogus Græcorum Regum, Principum, Philosophorum, Historicorum, Oratorum, Poëtarum & Grammaticorum qui ætatem quam longissime produxerunt. T. 2. pag. 465-476. ad Quintillum. Vertit *Vincentius Obsopœus*. Alter liber de longævis Romanis ad eundem Quintillum vel intercidit, vel à Luciano non est scriptus. Vide p. 476.

49. Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων de vili ac misera conditione eorum (eruditorum præcipue ac Philosophorum confer T. 1. pag. 35.) quibus mercede conductis in opulenti cujusdam familia est vivendum, ad Timoclem Philosophum, qui illud vitæ genus amplexurus erat. T. 1. p. 444-480. Vertit *Erasmus*.

50. Ἀπολογία περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, *Apologia pro mercede conductis* ad Sabinum Philosophum & ipsum atque amicum suum, sive libellus quo probat ad se non spectare quæ superiore libro disseruit, licet ætate provectus (ἐν γήρᾳ ὑστάτῳ p.486.) sub Imperatore Remp. suscepit tractandam (procurator ut videtur in Ægypto constitutus à M. Antonino Imp. Vide p. 491. seq.) Vertit *Petrus Mosellanus*, non usque quaque feliciter, notante Bourdelotio. T. 1. p. 481-494.

51. Μένιππος ἢ Νεκυομαντεία. *Menippus sive Necyomantia*, Dialogus Menippi ex inferis redeuntis & Philonidæ, cui ille narrat quomodo ad inferos à Mago Mithrobarzane deductus fuerit quæque ibi viderit, & decretum adversus divites apud inferos conditum. Quod vero Tiresias Menippo in aurem susurrat, optimam vitam esse τῶν ἰδιωτῶν, hoc p. 339. perinde ut p. 327. 505. 554. nolim intelligere de vita *privatorum* sed *illiteratorum* qui Philosophis à Luciano opponuntur, difficiles nugas magno cum fastu tractantibus. Confer T. 1. pag. 410. 515. 516. 566. Sic p. 580. de pictura loquens ἰδιώτην se vocat Lucianus h. e. pingendi rudem. Sic & vocabulum istud accipitur Act. IV. 13. Vertit latine *Tho. Morus*. T. 1. p. 324-340. Cum alia versione exstat in dialogis selectis qui prodierunt Augustoriti Pictonum.

52. Μυίας ἐγκώμιον ingeniosa *muscæ descriptio & laudatio* T. 2. p. 372-377. quæ cum aliis hujus argumenti legitur etiam Græce & latine in Casparis Dornavii Amphitheatro Sapientiæ Socraticæ jocoseriæ Hanov. 1619. fol. T. 1. pag. 117. seq. Vertit ni fallor *Vincentius Opsopœus*.

Νεκυομαντεία. Vide paulo ante, Μένιππος.

53. Νέρων ἢ περὶ τῆς ὀρύχης τοῦ ἰσθμοῦ. *Nero, sive de Isthmi quam Nero molitus est perfossione* dialogus inter Menecratem ac Musonium T. 2. p. 798-804. Luciano argumentis non plane invictis abjudicat *Jac. Micyllus* qui latine vertit. Mentio illius à Nerone incassum tentatæ perfossionis apud Svetonium in Nerone c. 19. & Dionem LXIII. p. 722. Ante Neronem hoc idem frustra conati sunt Rex Demetrius, Julius Cæsar & Cajus Caligula. Confer Nic. Bergierium lib. IV. de publicis Imperii Rom. Viis sect. 47. T. 10. thesauri Antiqv. Rom. p. 534.

54. Πρὸς Νιγρῖνον Ἐπιστολή. *Ad Nigrinum Philosophum Platonicum Epistola* T.1. pag. 19.

Νιγρῖνος, ἢ περὶ φιλοσόφου ἤθους. *Nigrinus, sive de Philosophi moribus* dialogus quo Nigrini tum de probis tum perversis (quales multorum eo tempore Romæ) hominum ac Philosophorum moribus sermones referuntur. T.1. pag. 20-44. Vertit præter Benedictum *Jacobus Micyllus.*

55. Περὶ οἴκου. Utrum pulchra domus magis adjuvet an impediat dicentem. T.2.p.451-465. Posterior pars incipit p.457. Vertit *Jac. Micyllu.*

Ὄνειρος vide supra ἀλεκτρύων.

56. Λούκιος ἢ ὄνος. Metamorphosis in asinum T. 2. p.76-117. Vertit *Vincentius Opsopœus.* Argumentum petitum ex Lucii Patrensis λόγοις μεταμορφώσεως de quibus Photius Cod. 129. Meminit iterum Cod. 169. Imitatus est latinus scriptor Apulejus, cui fortassis inde Lucii prænomen à quibusdam datum. Confer Salmasii prolegomena ad Solinum.

57. Περὶ ὀρχήσεως. De saltatione ejusque virtutibus ac vitiis & præstantia adversus Cratonem Cynicum. T.1.p. 783-818. Vertit *Vincentius Opsopœus.* Multos ante se de hoc argumento scripsisse testatur Lucianus p.798. tangit id præter Athenæum etiam Plutarchus IX. ult. sympos. E recentioribus P. Faber lib. 1.cap.12.Agonist. Meursius II. 12. Misc. Lacon. & in Orchestra T. VIII. thesauri Antiqv. Græcar.

58. *Palinurus* dialogus Palinuri & Charontis de nautarum vita quam Palinurus Æneæ nauta miseram, Charon aliis feliciorem esse disputat. Latine occurrit T. 2. p. 846. ad imitationem ut videtur Luciani à nescio quo compositus.

59. Περὶ παρασίτου, ἤτοι ὅτι τέχνη ἡ παρασιτική, ironica laus artis Parasiticæ in Dialogo Tychiadis cum Simone Parasito. T.2. pag.239-269. Vertit *Vincentius Obsopœus.* Legitur hic liber Græce & latine etiam in Casp. Dornavii Amphitheatro sapientiæ Socraticæ T.2.p.113.

60. Πατρίδος ἐγκώμιον laus Patriæ T. 2. p. 477-481. Vertit *Vincentius Obsopœus.*

61. Περὶ πένθους. de eo quod mortuos inepte vulgus prosequatur immenso luctu, pretiosis exequiis, ludis, cœnis ac monumentis. T. 2. p. 299-307. Vertit *Erasmus.*

περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πιστεύειν διαβολῇ. Vide supra in διαβολή.

62. περὶ τῆς περεγρίνε τελευτῆς. De morte Peregrini, Cynici Philosophi Pariani ex Christiani, qui senex se ipsum post Olympia celebrata A. C. 169. die 16. Julii in Arpina quæ viginti studiis Olympia distabat, conscenso rogo, spectantibus omnibus combussit, Epistola ad Cronium T. 2. p. 556-591. Vertit *Vincentius Obsopœus*. Notis illustravit *Tan. Faber* Paris. 1653. 4. quæ in editione Amstelodamensi per singulas paginas Luciani verbis substratæ sunt. Non integrum ad nos pervenisse hunc libellum contendit idem Faber p. 559. & 566. Peregrinum à Christianis rejectum innuit Lucianus p. 570. quod de idolothytis comedisset, hoc enim sibi volunt verba: ὤφθη γὰρ τι ὡς οἶμαι ἐσθίων τῶν ἀπορρήτων. Varias hinc inde in CHRISTUM & Christianos effutit blasphemias pag. 565. seq. & per νομοθέτην πρῶτον Christianorum pag. 567. videtur intelligere Johannem Evangelistam qui in Evangelio & Epistolis unus maxime omnium commendat illam de qua Lucianus ἀδελφότητ&. Quæ p. 587. de vulture ex rogo Perigrini evolante leguntur, iis cum doctissimo Lemonio vix crediderim perstringi acta Martyris Polycarpi: Viderint etiam alii num ad imitationem S. Ignatii fecerit Peregrinus, quod p. 588. traditur ante mortem omnibus ferme celebrioribus civitatibus Epistolas misisse, διαθήκας sive præcepta, admonitiones & leges. Fuit hæc sententia magni Pearsonii in vindiciis Ignatii parte 1. pag. 6. Meminit hujus libelli sive Epistolæ Svidas in Λουκιανός.

63. Πλοῖον ἢ εὐχαί, Dialogus stolida hominum vota perstringens exemplo amicorum navigantium, quorum alius opes, alius potentiam & imperium, alius voluptates sibi expetebat, in quorum nullo tamen vera felicitas consistit T. 2. p. 491-515. Vertit *Jac. Micyllus*.

64. Προμηθεὺς ἢ Καύκασ&. *Prometheus* sive *Caucasus*. Dialogus brevis quo Promethus Mercurio & Vulcano diluit crimina sibi objecta, propter quæ jussu Jovis Caucaso ab illis affigendus erat. T. 1. p. 173-184. Vertit *Ottomanus Luscinius*. Legitur & cum alia versione in dialogis selectis, Augustoriti Pictonum editis.

65. Πρὸς τὸν εἰπόντα, Προμηθεὺς εἶ ἐν λόγοις. *Ad eum qui dixerat, Prometheus es in oratione*: quod dicterium alio sensu recipit, alio respuit ac retorquet, se vero characterem scribendi è Comœdia & dialogo mixtum sectari profitetur. T. 1. p. 13-19. Vertit *Jacobus Micyllus*.

66.

66. Προσλαλιὰ ἢ Διόνυσος. Præfatio de Bacchi exercitu muliebri ab Indis præter meritum contemto T. 2. p.360-364. Vertit *Vincentius Obsopœus*.

67. Προσλαλιὰ ἢ Ηρακλῆς. Præfatio de Hercule Gallico T.2.p.365-368. Vertit *Erasmus*.

68. Ῥητόρων διδάσκαλος, de vera & falsa eloquentiæ ratione. T.2. p. 308-325. Vertit *Bilibaldus Birkheimerus*. Hoc libello Julium Pollucem perstringi, cujus Græcum Onomasticon habemus, auctor est Græcus Luciani Scholiastes. Sed vide quæ adversus hanc sententiam nuper disseruit Clarissimus Pollucis editor Hemsterhusius in prolegomenis p.31. seq. qui Dioscoridem quendam Rhetorem illius ætatis à Luciano exagitari existimat.

69. Σκύθης ἢ πρόξενος. *Scytha sive Hospes*. Allocutio ad binos nobiles disertissimosque Macedonas (Thessalonicenses ut ex pag.597. conjicit Marcilius incerta suspicione) quibus innotuisse se Syrum adeoq; peregrinum, & probari non minus gaudet, quam Anacharsis olim à Toxari cive suo introductus in amicitiam Solonis, in quo uno totas jam habebat Athenas, totam Græciam. T.1.pag.591-599. Vertit *Vincentius Obsopœus*.

70. Συμπόσιον ἢ Λάπιθαι, Convivium Philosophorum Hermonis Epicurei, Stoicorumq; Zenothemidis ac Diphili, Cleodemi Peripatetici, Platonici Jonis, Alcidamantis Cynici, Grammatici Istiæi, Rhetoris Dionysodori & Dionici Medici in Chæreæ, Aristæneti F. nuptiis cœna exceptorũ, qui post ineptias varias & contentiones tandem Lapitharum instar inter se misere digladiantur. T.2.p.633-655. Vertit *Erasmus*, sæpe alienus ab auctoris mente, ut notatum Bourdelotio.

71. Περὶ τῆς Συρίης Θεοῦ. De Syria Dea sive matre Deum ejusque templo & sacris. T.2. p.656-684. Vertit *Jacobus Micyllus*. Scriptus est hic liber dialecto Jonica & Luciano hinc abjudicatur à Petro Jurieo in Hist. Critica rituum Judaicorum, Gallice non ita pridem edita. Sed Arrianus quoque cum reliqua Attice scripsisset, nonnulla (ut Indica) scripsit Jonicè. De Dea Syria consulendus præter laudatum Jurieum Seldenus syntagm.2. de Diis Syris cap. 2. Quæ de arca Deucalionis p.661. & columba p.676. à Luciano traduntur, illustrat Octavius Falconerius in diss. ad numum Apameensem T.X. Antiq. Græcar. p.678.

72. Τίμων ἢ Μισάνθρωπος. *Timon* * *sive Misanthropus*, dialogus quo Timon post invectivas in Jovem quod contemtum sui ipsius non ulciscatur, queritur se præ liberalitate ex divite egenum redditũ: Jupiter à Mercurio monitus jubet Plutũ cum thesauro ad Timonem accedere, Plut⁹ recusat, iterumq; jussus ire claudicat, licet à Dite quoties mittitur & cum sese recipit advolare celerrime & aufugere rapidissime consvevit. Denique deductus ad Timonem labore, robore, fortitudine & sapientia stipatum ab hoc ægre recipitur ingenti thesauro effoso. Mox Timo ipse quantum mutatus ab illo. A Philiade assentatore, à Gnathonide parasito & Demea Rhetore, Thrasycleque Philosopho tum Blepsia Lachete ac Gniphone adulationis perfidiæque & cupiditatis pœnas repetit. Ita totum hoc scriptum perstringit ineptam divitiarum cupiditatem, perversos divitum mores, profusionem, luxum, asperitatem, fastum, avaritiam, denique divitias ipsas indignis fere obvenientes, & improbos assentatores. T.1. p.51-167. latine vertit *Erasmus*. Cum notis separatim edidit *Lambertus Barlæus* Lugd.Bat. 1652. 8. & emendatius *Jan. Faber* cum notis Paris. 1655. 4. Utriusque animadversiones in editione Amstelodamensi comparent, Barlæi quidem singulis subjectæ paginis, Fabri ad prioris voluminis calcem. Legitur & cum alia versione in dialogis selectis Luciani, editis Augustoriti Pictonum.

73.

* Timon Atheniensis Echecratides è tribu Colytto, clarus fuit circa tempora belli Peloponnesiaci quod gestũ ab Ol.LXXXVII. 1. ante CHRISTUM 432. Timonẽ se ipsum deferentem ob Alcibiadis amores finxit Libanius declamat. IX. T. 1. p.343. Callimachi in eum Epigramma III. 7. Anthol. Ab hoc Antonius ab Augusto victus regiam suam vocavit Timonium, in ea deinceps Timonis ad instar procul ab hominum consortio victurus teste Strabone lib. 17. p. 54‘. Confer Plutarchum in Antonio pag. 948. seq. qui præter dicta ejus quædam & Callimachi Epigramma affert Timonis Epitaphium & ab Aristophane & Platone Comicis ob *μισανθρωπίαν* reprehensum refert. At PseudoPlato Philosophus Epist. 24. inter eas quas Allatius edidit: *συνέγνων ὅτι Τίμων οὐκ ἦν ἄρα μισάνθρωπος, μὴ εὑρίσκων μέντοι ἀνθρώπους οὐκ ἠδύνατο θηρία φιλεῖν.* De hoc Timone & morte ejus Svidas in *ἀπορρῶγας*. Hunc inferorum janitorem fingit Lucianus2. Veræ Hist. T. 1. p. 683. Fuit & alius Timon junior Sillographus Poeta, patria Phliasius *ἰδιοπράγμων* & ipse, teste Laërtio IX. 112 discipulus Pyrrhonis Sceptici, de quo supra Lib. III. c. ult. dixi. Prætereo Timonem Ægyptium, memoratum Ptolemæo Hephæstionis lib. 4. & Timonem quem in symposiacis suis colloquentem inducit Plutarchus.

73. Τόξαρις ἢ Φιλία. Dialogus quo Toxaris Scytharum, Mnesippus Græcorum in amicitia fidem prædicat. T. 2. p. 32-75. Vertit *Erasmus*. prodiit etiam separatim Antvverp. 1547. 4. Gallice *Blasius de Vigenere* transtulit una cum Platonis Lyside & Lælio Ciceronis. Paris. 1579. 4. Ante eum *Claudius Puteanus* Professor linguæ Gallicæ Academia Lovaniensi in Antvverp. 1563. 4.

74. Τραγοποδάγρα sive Drama breve quo podagræ velut Deæ alicujus potestas & vis celebratur. T. 2. p. 804-823. Carmine vertit *Joannes Sinapius* cujus Metaphrasin servavit etiam Burdelotius in sua editione & Caspar Dornavius Amphitheatro Sapientiæ Socraticæ. T. 2. pag. 196.

75. Tragopodagræ in Luciani editt. subjicitur ὠκύπους, alterum dramation, quo Podalirii ille & Astasiæ filius podagricos non impune ridens, sed & ipse postea à podagra misere prostratus inducitur. T. 2. pag. 823-833. Vertit carmine præter *Jacobum Micyllum* cujus Metaphrasin Burdelotius quoque servavit, *Adrianus Chilius* Antvverp. 1533. 8. Confer si placet Jacobi Balde solatium podagricorum, Monachii 1661. 12. & Gerhardi Feltmanni librum de Dea Podagra Brem. 1693. 8.

76. Τυραννοκτόνος, *Tyrannicida* sive Declamatio probans quod ex intentione licet non ex verbis legis præmium Tyrannicidæ debeatur ei qui Tyrannum occisurus, filium ejus non minus crudelem & à quo Pater totus pendebat, transfoderat gladio in vulnere relicto, quo Pater Tyrannus postea filio mortuo superveniens seipsum interemit. T. 1. p. 693-707. Vertit & ei contrariam declamationem latinam non minus disertam opposuit *Erasmus*.

Τύραννος. Vide supra, Κατάπλους.

77. Ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος. *Apologia pro lapsu inter salutandum*, ad Asclepium sive Æsculapium quem p. 503. φίλτατον vocat & p. 501. ἄρχοντα, cui cum χαῖρε *Salve* dicere mane debuisset, dixerat ὑγίαινε *Vale*. Scripta à sene, ut patet è verbis ληρεῖν ὑφ' ἡλικίας. T. 1. p. 495-503. Vertit *Jacobus Micyllus*.

78. Φάλαρις πρῶτος, καὶ δεύτερος sive declamationes duæ, prior Phalaridis nomine ad Delphos taurum suum æneum dono mittentis & severitatem suam excusantis, altera sacerdotis Delphici, recipiendum eum esse svadentis. T. 1. p. 730-740. Meminit Photius Cod. 128. Vertit *Vincentius Obsopœus*. Legitur etiam Apologia Phalaridis ab Andrea Arnaudo scripta in Casp. Dornavii Amphitheatro sapientiæ Socraticæ. T. 2. p. 18.

79. Φιλόπατρις. Dialogus Triephonis & Critiæ, Christiannm dogma de SS. Trinitate pag. 770. & 774. ita proterve ridens, ut simul de sententia Christianorum illius ætatis testimonium ferat non inficiandum. Sunt qui hunc dialogum esse putant scriptoris Luciano antiquioris. Mihi vero causa esse nulla videtur cur Luciano non tribuatur, licet fateor in aliis ejus scriptis non observari tantam Christianismi peritiam, quo argumento illum Luciano abjudicat Huetius p. 61. demonstrat. Evangel. At enim victoria illa de Persis in extremo dialogi memorata quid vetat quare non sit eadem de qua Marcus Antoninus & L. Verus triumpharunt A. C. 166. Confer Georgii Bulli defensionem fidei Nicænæ sect. 2. cap. IV. §. 11. Dodvvellum de jure laicorū sacerdotali p. 284. & Blondellum p. 228. de Episcopis & presbyteris. Quoniam vero p. 770. Paulum Apostolum qui Tarsis natus erat, exagitat sub nomine *Galilæi*, hinc Antonius Pagi ad A. C. LVI. n. 3. recte colligebat Christianos non demum à Juliano dictos fuisse Ethnicis per contemtum Galilæos. Per τὴν εὐχὴν ἀπὸ πατρὸς p. 779. Orationem Dominicam Lucianus intelligit, ut recte notatum Rigaltio ad Tertull. sed per πολυώνυμον ᾠδὴν superadditam, non existimaverim notari clausulam, *quia tuum est regnum*, ut persuasum Joanni Gregorio c. 38. Observationum, sed Δοξολογίαν quandam & Carmen Evcharisticum, qualis est v. g. hymnus Clementis Alexandrini. In hoc dialogo pag. 769. juratur per Deum ignotum Atheniensium: νὴ τὸν ἄγνωςον τὸν ἐν Ἀθήναις.

80. Φιλοψευδὴς ἢ ἀπιςῶν, Dialogus Tychiadis & Philoclis, quo spectra & Magorum præstigiæ ridentur. T. 2. pag. 326-353. Vertit *Thomas Morus*.

81. Χαρίδημος ἢ περὶ κάλλους. Pulchritudinis laus & commendatio T. 2. p. 781-797. Vertit *Jacobus Micyllus*. Luciani haud esse videtur viris doctis.

Χάρων, vide supra, Ἐπισκοποῦντες.

82. Ψευδολογιςὴς ἢ σολοικιςὴς sive de stribligine Græci sermonis observata in oratione PseudoSophistæ cujusdam, qui sibi belle ac pure loqui videbatur. T. 2. p. 728-762. Vertit *Jacobus Micyllus*. Notis illustravit *Jo. Georgius Grævius*. Amst. 1668. 8. cujus observationes in edit Luciani Amstelod. per singulas paginas sunt substratæ. In his p. 753. merito laudatur *Paulus Leopardus* vir in his litteris præstantissimus, qui commentarios in hunc librum ante Grævium scripsit. Vide eum II. 17. Misc.

83. Ψευδολογιστὴς ἢ περὶ τῆς ἀποφράδος, adversus Polyevctem Sophistam quem recte se ἀποφράδα ac detestandum propter pessimos mores appellasse demonstrat. T. 2. p.432-450. Vertit *Jacobus Micyllus.* Confer Svidam in ἀποφράς.

Ψευδομάντης. Supra in Ἀλέξανδρος.

Ὠκύπους. Vide supra in Τραγοποδάγρα.

III. *Editiones Luciani.*

Græcæ

1. Prima ac præstantissima editio Florent. 1496. fol.
2. Venetiis apud Aldum 1522. fol. cum Philostrati utriusq; imaginibus, descriptionibus Callistrati, & Philostrati vitis Sophistarum. Ex hac editione pleræq; posteriores sunt expressæ, neglecta Florentina in non paucis locis meliore, ut observatum Cl. Viro Joh. Jensio. Aldinam omnium quasviderit corruptissimam vocat Bourdelotius.

3.4. Hagenoæ 1526. & 1535. 8.

5.6. Basileæ 1545. 8. Jo. Ribitti 2. Vol. & A. 1555.

7. Venetiis, sine temporis notatione, cum Indice copioso. 2. Volum. in 8vo, nova recognitione ut habet titulus emendata.

Latinæ

Scripta pleraque ab *Erasmo* * & *Tho. Moro* translata & ab Erasmo recocognita. Paris. apud Ascensium 1514. 4. & Basileæ 1521. fol. apud Frobenium.

Scripta omnia Variis interpretibus, cum argumentis & annotationibus *Jac. Micylli.* Francof. 1538. fol. Paris. 1546. fol. Lugd. 1549. fol.

Sss *Græco-*

* Quæ Luciani vertit Erasmus (vertit autem admodum juvenis, unde Græcæ linguæ ignoratione sæpe peccare notavit Palmerius, Vide notas ad T. 1. edit. Amstel p.474.) leguntur etiam tomo primo Erasmi Operum Basileæ olim & hoc ipso tempore iterum Amstelodami recusorum. Sunt autem hæc: Saturnalia, Cronosolon, Epistolæ Saturnales, de luctu, Abdicatus, IcaroMenippus, Toxaris, Pseudomantis, Gallus, Timon, Pro tyrannicida, de mercede conductis, dialogi amatorii XVIII. Hercules Gallicus, Evnuchus seu Pamphilus, Convivium s. Lapithæ, de Sacrificiis & de Astrologia.

Græcolatinè.

1. Basileæ A.1563.8. Quatuor Voluminibus,apud Henr.Petri. Versio græcis adjuncta varios auctores agnoscit, argumenta sunt *Jacobi Micylli*, denique notæ *Gilberti Cognati*,quibus accedunt ad libros plerosque annotatiunculæ *Joh. Sambuci.* Hæc ipsa editio repetita Basil.1619.8. quatuor Volum. apud Seb.Henricum Petri.
2. Parisiis A.1615.fol. cum Micylli argumentis,versione Variorum & annotationibus brevibus & eruditis *Jo.Bourdelotii*,adhuc juvenis,ad calcem voluminis conjectis & Thomæ Gverino, quem JCtorum principem vocat, dicatis: tum notis antea ineditis Theodori Marcilii ad quædam Luciani loca,& selectis Gilberti Cognati. Elegans est hæc editio, quam Bourdelotius ait se emendasse collatis non modo editionibus sed 2. MSS. Bibl. Regis Galliæ & Variis lectionibus Codicis Thomæ Linacri & Florentini. At Tan. Faber ad Luciani Timonem c. 1. negat se mirari satis posse illius impudentiam, qui ausus est posteris imponere, professusque est editionem illam Parisiensem in forma maxima è MSS. Codd. Regiæ Bibliothecæ expressam esse. Idem Bourdelotius testatur se novam Luciani versionem affectam habuisse.
3. Salmurii A. 1619. 8. cum versione variorum à *Jo. Benedicto* interpolata, duobus Voluminibus. Hanc editionem Philippo Mornæo Benedictus inscripsit.
4. Amstelodami A.1687. 8. duobus Voluminibus,cum Joh. Benedicti versione, & Anonymi *Scholiis Græcis* ** tum primum ex Is. Vossii codice cura Joh.Clerici Viri Cl. editis, quæ separatim descripta singulis tomis adnectuntur. Præterea singulis substratæ paginis in hac editione comparent notæ integræ Bourdelotii, & ineditæ antea neque adeo frequentes *Æg. Menagii, Francisci Gvieti, & Jac. Tollii.* Præterea quæ ad libros Luciani singulares annotarunt *Tan.Faber, Jo. Georg. Grævius & Lamb. Barlæus*, selectæ quoque Cognati, Sambuci, &c. & quæ in Exercitationibus ad optimos scriptores Græcos de

** Collector horum Scholiorum minime contemnendorum licet hinc inde lacunosorum inemendatorumque Christianus est, ut variis locis ipse indicat. Non valde antiquum esse,licet antiquissimum vocat Franciscus Junius in Catalogo Pictorum p.12. constat ex eo quod T.1.p.34. laudat Magistri Grammaticam, ad Thomam Magistrum respiciens. Adde T.2.p.40.

de Luciani locis quibusdam monuit *Jac. Palmerius à Grentemesnil.* Argumenta quoque Micylli præfixa libris singulis, & in calce tomi utriusq; notæ antea ineditæ ad Lucianum Virorum doctissimor Jo. Georgii Grævii & Jac. Gronovii. Si iterum curanda Luciani editio sit, danda erit opera ut Græca emendatius excudantur, Versio hinc inde emendetur, nec omittantur *Jo. Brodæi* atque *Pauli Leopardi* præclaræ ad Luciani loca non pauca observationes, quæ obviæ sunt in lampade Artium Gruteriana. Denique ratio habebitur lectionum Lucianearum *Jo Jensii* Viri Atticarum elegantiarum callentissimi, in quibus multa Luciani feliciter emendavit ope editionis antiquæ Florentinæ, multis eruditam lucem ex ingenio ac doctrina sua attulit. Lucem viderunt illæ lectiones Hagæ Comitis 1699. 8.

Gallicè

Transtulit Lucianum *Philippus Bretinus.*

Longe elegantius *Perrotus Ablancurtius*, cujus versio recognita & emendata quintum lucem vidit Amst. 1683. 8. Prima editio prodierat Paris. 1634. 4. quarta Paris. 1674. 8. Quoniam vero non usquequaque Luciani mentem reddit hæc translatio, Ægidius Menagius festive eam appellabat *la belle infidele*, ut legas in Menagianis p. 329. Matthæus Sladus Epigrammate in Lucian:

Αὐτὰρ δυσσεβίην βλάσφημον τηλόθι φεύγοις,
Τηλόθι καὶ φεύγοις τὸν μεταφραζόμενον,
Ὃν Κελτὶς δῶκεν γαίη γλυκερόν περ ἐόντα,
Κελτίδα γὰρ πολλὴν οὐ χάριν Ἑλλὰδ' ἔχει.

Anglice nonnulla Luciani transtulit Fr. Hickesius, *Hispanice* Franciscus de Herrera Maldonato & Joannes de Jarava &c.

IV. Fuerunt & alii Luciani, ut 1) *Lucianus* Pasiphontes Tragicus, de quo supra lib. 2. c. 19. 2) Lucianus Marcionita, de quo præter Epiphan. & Damascenum hæresi 43. meminit Nicetas IV. 15. thesauri Orthodoxæ fidei. Tertulliano & aliis est Lucanus. 3. *Lucianus*, Samosatensis, & ipse, sed Christianus & presbyter Antiochenus Arrianis favens qui ab eo se *Lucianistas* & *Collucianistas* appellabant. Vide Theodoritum p. 15. & 21. Hist. Eccles. & Valesium in notis p. 6. ubi Baronium refellit

maculam illam à Luciani memoria abstergere cupientem. De hoc Luciano fuse etiam Bollandus in Actis Sanctorum ad diem septimum Januarii p. 357. seq. De editione Scripturarum Veteris Testamenti Græca *Lucianea* ab hoc Luciano emendata consulendus Usserius libro de LXX. Interpretibus. De aliis ejus scriptis Caveus ad A. C. 294. Tillemontius &c. 4) Lucianus Eunomii sororis filius Niceph. XIII. 1. 5) Lucianus Sophista, ad quem Juliani Imp. Epistola XXXII. 6) *Lucianus* Antiochenus Libanii æqualis qui in eum invehitur T. 2. Orat. 15. p. 433. seq. 7. *Lucianus* Bellovacum Apostolus de quo Bollandus 8. Januar. p. 459. seq. 8) *Lucianus* presbyter Caphargamalitanus in districtu Hierosol. circa A. C. 415. cujus Epistola de reliquiis Stephani Protomartyris è Græco conversa ab Avito Hispano presbytero exstat apud Surium 3. Augusti. Vide Baronium & Caveum ad A. C. 415. Vossium IV. de Hist. Græc. pag. 488. 9.) *Lucianus* Byzæ Metropilota circa A. C. 457. cujus Epistola ad Leonem Imp. pro Synodi Chalcedonensis confirmatione legitur T. 4. Concil. edit. Labbei pag. 908. 10) Lucianus Monachus de quo Græci in Menologio, 12. Martii. Prætereo Lucianum Asellionem, Lucianum Eugilianum, aliosque in veteribus inscriptionibus obvios.

V. Philander ad Vitruvii VIII. 2. *Philostratus quem alii Lucianum existimant Vitæ Apollonii Tyanei lib. VI.* Verba *quem alii Lucianum existimant* omissa sunt in editione Vitruvii Laëtiana pag. 155. Ceterum hunc locum respiciebat Gvil. Cognatus cum scriberet ad Luciani Pseudomantem: *Gvilelmus Philander Castilionius in suo ad Vitruvium commentario hanc Apollonii vitam Luciano nostro adscribere videtur.* E Cognato id hausit Tho. Malvenda lib. 1. de Antichristo p. 34. quem ex alio scriptore non è Philandro ipso hoc retulisse recte olfecit Tho. Crenius XI. animadvers. p. 228. Idem dixeris de Vossio qui hunc de Luciano errorem facile refellit II. 15. de Hist. Græcis. Videntur autem mihi illi qui Luciano libros Philostrati de Apollonii vita adscripserunt ex nulla alia causa in hanc manifesto falsam opinionem devenisse, quam quod in antiquis editionibus Græcis Luciano Philostrati scripta quædam subjiciuntur.

De sententia eorum qui *Epistolas Phalaridis* Luciano tribuerunt, dixi lib. II. cap. 10. Frequens Luciani imitator est Aristænetus, ut notatum Josiæ Mercero notis ad Aristænetum.

CAPUT XVII.
DE CLAUDIO GALENO.

Elogium Galeni Chronologicum auctore Philippo Labbeo a) 1.--20. *Scripta Galeni quæ exstant, recensita ordine litterarum, cum variis observationibus, & adscriptis numeris tomorum paginarumque editionis Græcæ Basileensis, latinæ Juntarum & Græcolatinæ Parisiensis.* 21. *Scripta Galeni deperdita.* 22. *Editiones.* 23. *Index Scriptorum à Galeno allegatorum.* 24.

Sss 3   1. CLAU-

a) Labbeus hoc elogium velut specimen Bibliothecæ suæ universalis strenæ loco misit ad Jacobum Mentelium, & præfixa Mentelii Epistola edidit Paris. 1660. ex typographia Claudii Cramoisy, 8. Qui ante Labbeum de Galeni vita commentati fuerunt, parum accurate hoc in argumento sunt versati, itaque ut recte Mentelius, *aliam vitam alios scriptores postulabat is auctor, quem ætati ejus tantum non suppar Eusebius* V. *Hist.* c. ult. *testatur etiam à nonnullis adoratum fuisse. Et Alexander Trallianus Medicinæ scriptor illustris* θειότατον *appellat. Unde porro hæc nomina, pæne se vivo ac audiente latius jactata meruerit ipse Galenus, dictu proclive est: Scilicet à mira humanumque adeo superante fastigium omnis generis eruditione, præter summam medendi cum mixtura probitatis insigni peritiam, de qua in suis passim operibus, sed* τῆς θεραπευτικῆς III. 2. *præsertim gloriatur his verbis:* ὦ καὶ δῆλον ἐποίησα πολλοῖς &c. Qua ratione multis qui talia viderunt manifestum feci quanta Medicinalis Metho-„ di vis sit, quantique mali occasio fuerint, qui non servata veteri Medicina novas se-„ ctas condiderunt. Hæc sane & vos præterea me, quanquam à principio recusan-„ tem, orando tamen impulistis, omne hoc opus tractandum susciperem. Quod„ Deos precor aliis quoque hominibus alicui sit usui. Certe minimam spem habeo„ propter eum qui nunc regnat bonarum artium contemtum, divitiarum vero, exi-„ stimationis & civilis potentiæ admirationem: Ad quæ quisquis se convertit, is nul-„ la in re veritatem invenire poterit. Verum hæc prout DEO placebit, ita finientur.„

Alium præterea libellum eodem anno 1660. Labbeus misit ad Gvidonem Patinum & Parisiis apud Guil. Benard 8. excudi fecit hoc titulo: *Vita Claudii Galeni Pergameni Medicorum Principis, ex propriis Operibus collecta.* Hoc paginarum 83. opusculum constat meris Galeni locis ex editione Juntarum latine descriptis, atque per intervalla quatuor ab ortu Galeni ad annum ætatis 21. 29. 40. & obitum usq; distinctis, adscripto subinde in margine, anno CHRISTI & ætatis Galeni. Quoniam vero hoc Chronologicum Elogium quod integrum hic exhibeo ex locis illis concinnatum est itaque loca omnia quæ in jam dicta Vita Labbeus exhibet, suis quæque locis elogii annotavi, ut adeo utrumque Labbei libellum non ubique obvium lectori repræsentem, quorum alterum humanitati Clarissimi Hudsoni qui Oxonia eum ad me misit, alterum Rev. Gustavi Schrœderi, qui Parisiis illum mihi attulit, debere me profiteor. Videtur etiam tertium opusculum promittere Labbeus, *Chronologiam Operum Galeni*, saltem eorum quæ exstare noscuntur, quæ scilicet primo loco, quæ deinde in decursu ætatis, quæ tandem in senectute conscripta fuerint. Sed illa nunquam vidit lucem.

I.

LAUDIUS GALENUS, omnium Medicorum, poſt Hippocratem, facile Princeps; atque optimi Imperatoris judicio, γνήσι☉ ἰατρὸς καὶ μόν☉ φιλόσοφ☉, Niconis viri eruditiſſimi ac ſedatiſſimis moribus præditi ex matre a) admodum iracunda, filius: natus eſt Pergami b) in Aſia, nobili quondam Attalorum Regia, Anno reparatæ per CHRISTUM ſalutis, circiter CXXXI. Hadriani Imperatoris XIV. vel XV labente.

II. A patre b) non Geometra tantum atque Architecto, ut tradit Svidas, ſed Mathematicis omnibus cæteriſq; literis excultiſſimo, & quibusdam aliis eximiæ notæ Præceptoribus in pueritia c) Artes liberales apprime edoctus, atq; ad omnem elegantiam humanitatemq; informatus: abſoluto XIV. ſeu, quod eodẽ recidit, ætatis XV. ineunte anno JESU CHRISTI CXLV. Antonini Pii poſt Hadrianum imperantis VII. Philoſophicis ſtudiis ſub Cajo (Platonico, & quodam Philopatoris Stoici diſcipulo) aliiſque, operam navare cœpit: tum anno vitæ XVII. Chriſtianæ Æræ CXLVII. à Patre per ſomnium admonito, deductus ad Medicos d) Satyrum, (Quinti diſcipulum) Stratonicum (Sabini Hippocratici diſcipulum & Æſchrionem Empiricum) aliosque nactus eſt in patria ſua Præceptores. Εἶτ' ἐξ ὀνειράτων e) ἐναργῶν προτραπεὶς, ἑπτακαιδέκατον ἔτ☉ ἄγοντα, καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐποίησεν ἐμὲ ἀσκεῖν ἅμα τῇ φιλοσοφίᾳ, &c.

III. Cum deceſſiſſet f) magno filii mœrore chariſſinus Parens Nicon, contulit ſe Smyrnam Galenus anno ævi ſui XXI. CHRISTI

a) Galenus c. 8. de dignoſcendis animi morbis (claſſe II. pag. 50. edit. Venetæ) & c. 1. de ſuccorum bonitate & vitio (ibid. p. 34.) Priore loco matrem ſuam refert adeo ſæpe abreptam ira, ut morderet ancillas.

b) X. de ſimplic. Medicam. ubi de caſeo. (claſſe V. p. 74)

c) II. 5. de differentiis pulſuum (claſſe IV. p 47.) & VIII 3. methodi medendi (Claſſe VII. p. 52.) & IX. 4. (p. 56. b.) lib. de Ordine libror. ſuorum ad Eugenianum (Claſſ. Iſagog. p. 15.) De libris propriis c. 2. & 11. (ibid. p. 11.)

d) cap. 2. de præcog. ad Poſtum: & lib. 9 Method. medendi cap. 4. c. 2. de anat. adminiſtr. lib 1 (claſſe 1. p. 63.) de ordine libror. & XI. de ſimplic. Medic. p. 81. H. & lib de atra bile c 4. (claſſ. 1. p. 34.) lib. 1. de alimentor fac. (claſſ. 2. pag. 7.) & IV. 2. de loc. affect. (claſſ. 4. p 22. E)

e) De ordine libror. (claſſ. Iſagog. p. 15. E.)

f) Cap. 1. de cibis boni & mali ſucc. (claſſ. 2. p. 34.) cap. 2. de libr. propr. (claſſ. Iſagog. p. 11) Cap. 1. lib. 1. de anatomicis adminiſtr. (claſſ. 1. p. 63.) De ordine libr. (claſſ. Iſagog. p. 15.) de atra bile c. 3. (claſſ. 1. p. 34.)

STI CLI. ut Pelopem, celeberrimum è Quinti discipulis Medicum; atq; Albinum, Platonicum Philosophum audire posset. Tum Corinthum ad Numesianum, non inferiorem Pelope, Quinti ejusdem auditorem. Sic aliis pluribus provinciis peragratis, g) Alexandriam tandem, Ægypti nobilissimum emporium ac metropolim venit, in qua præ cæteris Orbis urbibus, florebat Medicinæ studium. Unde anno ætatis XXVIII. CHRISTI CLVIII. digressus, in Patriam remeavit, ibiq; Pontificum h) annuorum jussu, curationem Gladiatorum suscepit, per quinque aut sex circiter annos.

IV. Hisce elapsis, Romam cogitavit i) anno ætatis XXXIV. instante, aut jam inchoato, CHRISTI CLXIV. Imperatorũ Marci Aurelii Antonini cognomento Philosophi, & Lucii Veri fratris ejus IV. Certe Lucii meminit cap. 2. de Præcognitionibus ad Posthumum, cum primum suum in Urbem Romanam adventum describit; Antonini vero, initio libri primi de Anatomicis Administrationibus: neque enim interpretes recte ista reddiderunt, ἄρχειν ἠρχμένω, &c. Anno sequenti, vitæ XXXV. diebus canicularibus, jugulum k) ei ab humero motum est, à quo decubuit per dies quadraginta, ut ipsemet narrat; multisque postea felicissimo successu sanitati redditis, magnum sibi nomen apud omnes plebejos, Optimates fecit; ut etiam à plerisque, ob admirandam in l) prædictionibus atque curationibus sagacitatem modo παραδοξολόγος, modo propter stupendam remediorum opportune adhibitorum vim atque efficaciam, παραδοξοποιὸς diceretur.

V. Grassante post aliquod tempus atrocissima illa peste, quam Capitolinus in Lucii vita aliique scriptores Romanarum historiarum describunt, m) Urbe se subduxit in Campaniam, ac Brundusio in Patriam vela

g) lib. 2. de nat. hum. com. 6. & III. 2. de composit. Medic. per genera (class. V. p. 210.) VI. 2. sec. locos (ib. p. 121.) V. 1. de san. tuenda (classe 2. p. 62.) II. 6. in Hippocr. de natura hum. (classe VII. p. 181.) & III. 8. in Hippocr. de victus ratione in morbis acutis (classe VII. p. 108.)

h) III. in Hippocr. de fracturis comm. 21. (classe VII. p. 223.)

i) cap. 1. & 2. de libr. propriis cap. 2. 3. 4. 7. 8. 9. de præcogn. ad Post. (class. IV.) lib. 1. de anatom. administr. c. 1. (class. I. p. 63.) lib. 1. contra eos qui de typis scripsere (class. III. p. 92.) lib. de Venæ sect. contra Erasistrateos qui Romæ degebant (class. VI. pag. 7.) I. in lib. Hippocr. de artic. comm. 22. (ibid p. 251.)

k) Lib. 1. de artic. com. 62. (class. VII.)

l) cap. 7. lib. V. de locis affectis (class. IV.)

m) cap. 1. & 2. de libr. propriis (class. Isagog. pag. 11. &c.) De præcog. ad Post. & aliis locis.

vela fecit, anno ætatis non tam exeunte, quam jam completo XXXVII. Christianæ Epochæ CLXVIII. Verum diu in patria subsistere, ac optato ei otio frui non licuit: namque sub exitum ejusdem anni, aut sequentis CLXIX. principium, ab Impp. Marco Antonio, ac Lucio Vero è Parthica expeditione paulo ante reverso, qui tum Aquilejæ morabantur, ut delectum militum haberent, copias undiquaque colligerent, commeatum, atque ad bellum Germanicum necessaria omnia commodius pararent, in Italiam evocatus est.

VI. Romam itaque secundo n) venit, atq; Aquilejam profectus est: unde paulo post, ob sævientem acrius luem fugientibus Imperatoribus: ipsoque Lucio Vero prope Altinum, dum curru cum fratre veheretur, ictu sanguinis extincto, hyberno, ut videtur, tempore, sub finem scilicet anni CLXX. ipse quoque Galenus vix cum quibusdam aliis evasit, Romamque incolumis reversus est: quæ tertia ejus in Urbem profectio numerari potest.

VII. Marco Aurelio in Germaniam o) adversus Marcomannus, Quados, ac Sarmatas, cum exercitu abeunte, ipse in Italia hæsit, multosque tum procul negotiis fere omnibus, & usque ad obitum ejusdem Aurelii, totoque filii ejus Commodi tempore (quo imperante conflagravit Pacis templum, & Galeni opera plurima incendio perierunt) vel Romæ, p) vel in patria (quando enim in eam remigraverit, non amplius reversurus in Italiam, omnino nescimus:) multos, inquam, libros cujusque generis conscripsit, vulgavitque, atque in iis librum de Præcognitionibus suis πρὸς Ἐπιγένην, q) anno vitæ LII. elapsis à disputatione adversus Stoicos & Peripateticos de voce & respiratione, XV. annis. Sub Helvio quoq; Pertinace, qui anno CHRISTI CXCII. die Decem-

n) cap. 2. de libr. propr. & cap. 9. ad Post. Meminit etiam sui ex Cypro & Syria pedestris itineris Romam versus per Thraciam & Macedoniam lib. 9. de simplic. ubi de terra Lemnia. Et inter ambulandum se dormivisse testatur lib. 2. de motu musculor. c. 4.

o) Eodem loco & l. 3. de simpl. medicam. secundum genera l. 2. c 13. & 1. de antid. &c.

p) Ad hanc periodum vitæ Galeni confer lib præcogn. ad Postum. c 9. & 11 (class. IV. p. 214.) lib. 2. de alimentor. facult. c 40. (class. II. p. 7) cap. 1. lib. 1. & lib. III. c. 3. de compos. medicam. per genera (class. V. p. 210.) lib. IX. de simplic. Medic. ubi de Mysi: lib. 1. de antidotis c. 1. 2. 4. 13. & lib. 2. c. 17. (ibid. p. 100.) De methodo curandi ad Hieronem III 2 & V. 15. (class. VII p. 17.)

q) *Ad Epigenem* rectius vertas, quam ut Interpretes, ad *Postumum*.

cembris XXXI. ſublato è vivis Commodo Principe, à frequenti Senatu nuncupatus eſt Imperator, & paulo poſt à militibus interfectus; floruiſſe Galenum ex eo diſcimus, quod capite XIII. de propriis libris meminit libri unius ad Sectarum Profeſſores de Concionibus publice habitis ſub Pertinace (ſic enim vertendum puto, πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων, non ut alii quidam: *Adverſus Sectarios de publicè dictis coram Pertinace.*) Neque ſane ulterius progreſſus videtur, quisquis in Svidæ Lexico, Galeni elogium texuit, dum aſſerit: Γεγονέναι ἐπὶ Μάρκου, καὶ Κομόδου καὶ Περτίνακος τῶν Καισάρων ἐν Ῥώμῃ. (niſi forte ultimum illud (ἐν Ῥώμῃ) non ad Imperatores Romanos referas, ſed ad Galenum, qui cum ſub his Cæſaribus Romæ vixiſſet, poſt Pertinacis necem, in patriam ſe receperit, ibique reliquum vitæ in otio literario procul ab Aula ſtrepituque transegerit: quæ videtur fuiſſe mens interpretum Wolphii atque Porti.

VIII. Hactenus, quæ de Galeno diximus usque ad ætatis annum LXIII. ex ejusdem πολλάκις ἐπιαυτολογοῦντος variis, ut vides, ſcriptis deprompta ſunt, nec in dubium à quoquam ulla ratione revocari poſſe videntur. Quod ſupereſt, an ſub Didio Juliano, Clodio Albino, Peſcennio Nigro, ac præcipue ſub Severo, ejusque filio Antonino Baſſiano, pariter floruerit, & quamdiu vitam Pergami aut Romæ traduxerit, quove anno ætatis, atque æræ Chriſtianæ exſpiraverit, quia eruditis viris nondum ſatis exploratum ſcimus: ex ejusdem libris, vel veterum ſcriptorum monimentis ſolerter atque operoſe disquirendum eſſe arbitramur.

IX. Gerardus Joannes Voſſius in poſtumo de Philoſophia opere, cum Medicorum ſeriem legit, Claudium Galenum ſub Marco Antonino, Philoſopho; item filio Commodo: quin & Helvio Pertinace, Didio Juliano, Clodio Albino ac denique Severo floruiſſe teſtatur. Sed nihil probat, ex aliis potius iſta mutuatus, quam ex propria ſententia locutus; cum in opere de Hiſtoricis Græcis atque alibi non ſemel ſub Antonino Pio ex vulgari eiam eruditorum prope omnium opinione, licet minus commode, collocaſſet. Gesnerum, & qui Bibliothecam ejus contraxit, Simlerum, cæterosque qui aliorum fere ſemper inſiſtunt veſtigiis, aut jejune admodum atque exiliter iſta percurrunt, ac ne attingunt quidem, miſſos facio: controverſiam omnem, non ex turbidis plerumque modernorum lacunis, ſed ex limpidiſſimis ipſius Galeni fontibus finiturus.

X. *Joannes Martinus Euſtachius*, Gambatenſanus in regno Neapolitano, Medicus doctiſſimus, cujus vigiliis ac lucubrationibus Galenica hiſtoria pluribus antehac involuta fabulis, atque erroribus fœdata, nimium quantum debet, apud æquos rerum æſtimatores (ſi excurſus pæne continuos καὶ πάρεργα τοῦ ἔργου μονονουχὶ μείζονα reſeces, quæ tamen tacito pro more, ejus nomine non tam exſcripſit, quam corrupit Joannes Neander Bremanus, in ſuis Medicinæ natalitiis) contendit clariſſimum Medicinæ parentem aſſertorem, amplificatoremque Galenum, ſub Severo & Caracalla Romanis Imperatoribus vixiſſe, duobus potiſſimum nixus argumentis. Ac primo quidem ex libri primi de Antidotis cap. XIII. ubi Galenus teſtatur ſe Imperatori Severo Theriacam ipſius juſſu, confeciſſe eodem modo, quo Antonino Auguſto paraverat: Altero petito ex cap. 2. libri de Theriaca ad Piſonem. Scio utrumq; illud argumentum quibusdam infirmius viſum fuiſſe: ac primum quidem, quod ex familiari multorum auctorum conſvetudine, ut pluribus alias obſervatum eſt, Severus Imperator pro Lucio Vero ſubrogatus ſit; & ipſemet Euſtachius fateatur pro Vero mendoſe Capite primo libri adverſus eos, qui de Typis ſcripſerunt, haberi Severum. Alterum vero quod in libro de Theriaca, per Maximos illos Imperatores, quorum mentio eſt, non Severus pater, ejusque filius Baſſianus, dictus ex militari tunica Caracalla: ſed Marcus Aurelius & Lucius Verus Divi, ut loquebantur, Fratres intelligendi ſint; ut neceſſe non videatur, fidem illius opuſculi, quod Julius Alexandrinus, Andreas Mathiolus, aliique viri pereruditi abjudicare Galeno moliuntur, ſollicitare.

XI. Verum neminem eſſe arbitror, qui attenta mente, apertisque, ut ajunt, oculis; vel unum ſaltem ex duobus illis Libris evolverit, qui non illico in partes *Euſtachii* tranſeat, ac fateatur Galenum non tantum ſub Pertinace, ſed etiam ſub Severo Imperatore, vixiſſe. Quoniam autem rariſſimus eſt illius *de vita Galeni liber* in 4o. Neapoli anno MDLXXVII. apud Horatium Salvianum impreſſus, ac plerisque Medicorum filiis, ipſique adeo Joanni Antonidæ Vanderlinden ſcriptorum Medicorum collectori ſolertiſſimo hactenus incognitus; Et ejus Auctor quædam ad quæſtionem ſpectantia prætermiſit, in nonnullis peccavit, atque obſcure admodum & intricate omnia pertractavit: Operæ pretium fore judicavi, ſi ipſa Galeni verba diffuſius proponerem, brevibusque obſervationibus illuſtrarem; nemo ut in poſterum ea de re ambige-

re

re valeat: cum libri illi duo de Antidotis, ab omnibus usque ad hanc diem, tanquam genuini ſinceriq; Galeni partus habeantur; nec ullus eos, quod ſciam, inter nothos ſuppoſititiosque rejecerit.

XII. Quæ capitibus primo & quarto libri primi de Antidotis habentur, præmittenda cenſeo, ut iis veluti jactis fundamentis, cætera, quæ ex Capite XIII. afferentur, firmius conſiſtant. Quod ſi quis, inquit, ſingulis diebus, quemadmodum tempeſtate noſtra Aurelius Antoninus Imperator, ὁ καθ' ἡμᾶς γενόμενος αὐτοκράτωρ Αὐρήλιος Ἀντωνῖνος, vel ſicuti olim Mithridates ſolebat, Antidotum capiat, &c. tum quibusdam prætermiſſis: Fuit autem hoc, quo tempore, ſuſcepto adverſum Germanos bello, & ille in provinciis, quæ ſecus Iſtrum ſunt, degeret, & ego me illum eo ſubſequi poſſe excuſaveram. Verum quia Imperator laudabat Antidotum à Demetrio Medico primario confectam, eo vita functo, Euphrati Medicinæ materiæ venditori, à quo ſimplices omnes medicinas ad Theriacam conficiendam emebat, per literas ſignificavit, ut ſibi renunciaret, quisnam Medicus Imperatoriam Antidotum conficienti Demetrio affuiſſet. Ab eo itaque cum intellexiſſet, me ſemper Demetrio, quoties Theriacam componeret, aſtitiſſe, tum quidem eam me per litteras componere Antoninus juſſit: Romamque poſtmodum reverſus, quod ea præcipue delectatus fuiſſet, percontatus eſt, quanam ſimplicium convenientia miſcuiſſem, &c. Cap. IV. Quo tempore Antoninus imperabat, Theriaca à multis divitibus parabatur: deerantque idcirco nonnunquam eorum, quæ difficulter haberi poſſunt, ſimplicia quædam. Eſt enim admiratione dignum, quantopere divites Principum mores vel imitentur, videri ſaltem velint. Nam poſtquam ex humanis Antoninus exceſſit, pauci amplius aut Theriacam, aut Mithridatum conficiunt, &c. quæ ex cap. XIII. melius percipientur. Quo tempore, inquit, Antonino Imperatori vaſa lignea, in quibus ejusdem generis Cinnamomum inerat, multa conſpexi, alia Trajani, quædam Adriani, nonnulla Antonini, qui poſt Adrianum Imperator fuit, ætate repoſita, &c. ex eoq; Marco Antonino Imperatori Antidotum quandam compoſuiſſem, ipſam cæteris multum præſtare deprehendi, adeo ut Imperator quoq; ea diguſtata, medicinæ concoctionem, velut in aliis fieri ſolet exſpectare, noluerit, ſed ſtatim ea uſus ſit, nondum integre duobus menſibus elapſis. ANTONINUM ſubſecutus eſt COMMODUS, qui nec Theriacæ, nec Cinnamomi curam ullam habuit: ſub quo non ſolum arboris illius, quod ſuperfuerat, omne diſſipatum eſt, verum etiam quodcunq; poſt Adriani tem-

tempora comparatum fuerat. Quo factum est, ut Nunc IMPERATOR NOSTER SEVERUS, cum me sibi Theriacam eo modo conficere jussisset, quo MARCO ANTONINO confeceram, ex Cinnamomo, Trajani & Adriani tempore reposito sumere coactus sim: imbecilliorque plane mihi visa est; & tamen nondum anni triginta intercesserant: ab eo scilicet tempore, quo in Germania bellum Anno CHRISTI circiter CLXXI. aut CLXXII. gerente ipso M. Antonino, prima illa Theriaca à Galeno, ejus jussu confecta est, ne forte cum quibusdam, triginta illos annos numeres tanquam elapsos à Theriaca jussu Severi composita, ad tempus, quo Galenus librum de Antidotis scriberet. Nec negligenda arbitror, quæ sequuntur, ex iis enim manifestissime concludi potest, Severi nomine, Lucium Verum non posse accipi. Verum ipsa combusta (apotheca, in qua res suas omnes pretiosas servabat,) qua tempestate & Templum pacis incensum est, & hæc, & aliæ quinque Cinnamomi species, quas mihi conquisiveram, periere. NUNC itaque, cum IMPERATORI NOSTRO SEVERO Theriacam componerem ex Cinnamomo Adriani tempore reposito, quod optimum visum est, elegi, &c.

XIII. Ex his, aliisque, quæ forte tibi in germanis Galeni operibus occurrent plurima, ad illius vitam, ætatemque indagandam plane necessaria, discimus Antoninum Pium, quem à Marco Aurelio ea nota distinguit, (qui post Adrianum Imperator fuit) non illum esse, qui singulis diebus Theriacam sumeret; sed Marcum Antoninum, Philosophum; de quo tam sæpe, & tam multa referre consvevit: & Demetrium Archiatrum sub belli Germanici initia obiisse, eique tum, in paranda imperatoria Antidoto, suffectum fuisse Galenum: atque Commodo Marci filio (sub quo Ædes Pacis conflagravit) aliisque usque ad Severum imperantibus, neglectam fuisse Theriacæ confectionem, quam SEVERUS TUNC IMPERATOR, (ὃ νῦν ὄντος ἡμῶν αὐτοκράτορος Σεβήρου: filium, observes velim, hic taceri: ideoque scriptos illos de Antidotis libros videri, ante annum *CXCIX.*) iterum à Galeno jam sene voluit confici, nondum elapsis *XXX.* annis ab expeditione Germanica: proinde Severum hunc, de quo hic agitur, penitus alterum diversumque esse à Lucio Vero, qui anno exeunte *CLXIX.* aut ineunte *CLXX.* apoplexia periit; licet is quoque aliquando Severus vocatus reperiatur. Quæ deinceps, ut spero, apud æquos judices invictissimæ ac inconvulsæ demonstrationis vicem obtinebunt.

XIV.

XIV. De Theriaca ad Pisonem, unde alterum probationis argumentum ducere voluit Eustachius, tria obiter observare nos licet. Ac primum quidem: Auctorem libelli illius vixisse sub Severo, & quidem inter annum æræ Christianæ *CXCIX.* quo Severus majorem natu filium, Bassianum, jam à biennio creatum Cæsarem, & M. Aurelii Antonini nomine insignem, in Imperii consortium allegit; atque annum *CCXI.* quo idem Severus, qui cum filio imperabat, Eboraci in Britannia mortuus est, die IV. Februarii: ideoque non mediocriter hallucinatos, qui cum Hieronymo Mercuriale (cujus paulo post, judicium de hoc libro, ad examen revocabimus) Lucium Verum hic accipiendum esse somniarunt. Verum præstat ipsum cap. 11. audire loquentem. Aliqui singulis diebus incolumitate corporis ducti Theriacam assumunt, quemadmodum nos Marcum Antoninum, qui paulo ante Romanum Imperium summa integritate administravit & corporis sui temperamentum exacta prudentia cognovit, abunde quasi delicato quodam cibo usum novimus, τὸν θεῖον, (quæ vox ab interprete perperam omissa:) Μάρκον καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ἐνθέσμως ποτὲ βασιλεύσαντα, &c. Ab illo enim auctoritas medicamento amplior crevit, cum ejus efficacia latius inter homines divulgaretur: siquidem cum Imperator vitam sanam traduceret, utilitatis fidem Antidotus majorem obtinebat. Verum Antonini quidem temporibus opus solummodo Theriacæ communis fuit sanitatem Principis intuentibus. His autem IMPERATORIBUS, usus etiam publicus evasit. Licet enim omnibus nobis ab ipsis petere, & tradita per manus Antidoto liberaliter curari, &c. ἐπὶ δὲ τῶν νῦν μεγίστων αὐτοκρατόρων ἡ χρῆσις εἰς τὸ κοινὸν ἔφθασε. Quo tempore Antipater (de quo consule sis, amice Lector, Vitas Sophistarum, à Philostrato conscriptas) cui Græcas epistolas scribere committebant, & ob morum gravitatem, exactamque Rhetoricæ artis peritiam, honoris plurimum deferebant, in renalem morbum incidens, &c. Ipso quoque sequentis capitis initio; Talem igitur, inquit, diligentiam circa hæc medicamenta, sicuti vides, cum NOSTRI IMPERATORES habeant, merito Theriacam quoq; summa cura conficiunt, &c. Ex quibus hoc texitur argumentum: Auctor ille Demetrium Archiatrum, & Marcum Antoninum Imperatorem novit, eum scilicet (ne ad Pium confugias) qui singulis diebus Theriacam assumebat; quod uni duntaxat Philosopho ex libro 1. de Antidotis; convenire, luce meridiana clarius, jam ostendimus. Ac deinde vixit sub duobus Imperatoribus, qui Antipatrum Sophistam Græcis Au-

gustalibus Epistolis præfecerunt, τὸν τὰς Ἑλληνικὰς ἐπιστολὰς αὐτῶν πράττειν πεπιστευμένον, & Theriacæ usum publicum liberalitate sua, atque in omnes qui egebant, communicatione frequenti induxerunt. Iis autem notis & insignibus alii designari nequeunt Imperatores, præter Severum, ejusque filium Caracallam; quod mihi probandum erat.

XV. Alterum est, Galenum non videri libri illius auctorem: sed alium quendam Medicum, qui superstes Galeno fuerit, & sub Imperatoribus Severo & Caracalla Theriacam componere solitus sit in usum eorum: aut certe ab aliquo nugatore, exercendi styli gratia, ex iis, quæ apud Galenum in libris de Antidotis, legerat; plerisque, etiam sagacibus viris, fucum factum fuisse. Neque enim ignoro Aëtium Amidenum, Paulum Æginetam, & post eos, Serapionem, Rhazin, Avicennam, aliosque Arabes, nostrum quoque, ut mox docebitur, Glycam, hunc librum, tanquam Galeni esset, citavisse. Quo enim tempore scripsisset illum Galenus, non video. An in adolescentia, aut virili ætate? At cum liber ille in lucem prodiit, imperabant jam Severus & Caracalla, ut demonstratum est, Galeno annum vitæ ad minus septuagesimum agente. An in senili ac pæne decrepita ætate? Sed stylus juvenem sapit, & à gravitate Galeni præsertim senis, prorsus alienus est. Deinde, cui bono ad librum illum scribendum appulerit animum Galenus, qui paulo ante, cum Severus imperaret solus, aureos illos de Antidotis libros elucubraverat? Ad hæc, qui fieri potuit, ut περιαυτολογῶν, ac natura sua verbosior, præsertim in devexa ætate, Galenus, cum Marci Antonini meminit, cum Demetrii, cum Severi, de se rebusq; suis sermonem nullum intermiscuerit? Cur de duobus libris περὶ Ἀντιδότων: cur de aliis à se scriptis opusculis, tacuit? Cur Præceptorum, quod frequenter faciebat, cur ejusdem ætatis aliorum Medicorum non meminit, laudator temporis acti, se puero, viro, ac sene, si quis alius? Postremo, cur stylus diversus omnino reperitur ab aliis, eodem ferme tempore conscriptis libris? cur in eo plurima verba, ab ipso alias non usurpata? cur fabulosa nonnulla inserta, & νεανικωτέρως ad pompam & eloquentiæ jactationem excogitata? quomodo à Galeno hac ætate, hac experientia, hac eruditione, ex vulgi sermone relata, quæ de trifolio & helenio leguntur, omnino mendosa, iisque contraria, quæ alibi scripsit? Neque plura de his modo: vocat & enim nos Hieronymus Mercurialis, Foroliviensis, Medicus doctissimus, ac sua tempestate clarissimus: cujus judicium de libro Theria-

ces

ces ad Pisonem, in plerisque Venetis editionibus, saltem in nona Anno MDCXXV. apud Juntas edita, qua usus sum, reperitur fol.89. quintæ classis, tanquam quoddam adversus aliter sentientes, invictum argumentum. Verum nihil illo imbecillius, nihil à veritate remotius potuit excogitari. Eo enim collineat nniversa ejus oratio, ut ostendat librum illum à Galeno adhuc juvene, esse conscriptum: ideoque arduum non esse intelligere, cur stylus pæne totus, diversus reperiatur: cum omnes noverint, juvenes plerumque in scribendo ambitiosos, nec ita prudentes esse, ac stylum in dies magis castigari. Nec mirum videri debere, Galenum, natura alioquin loquaciorem, in juventute non eandem scribendi rationem, quam in ætate provectiore, secutum fuisse. Unde vero probas, ô bone, juvenem tum extitisse Galenum? An juvenem vocas, qui Marcum Antoninum Imperatorem noverit, annum *XXXIV.* ætatis aut *XXXIX.* jam supergressus, ac deinde sub Severo ejusque filio Theriacam in usum Imperatorum composuerat? Quæ autem de Archiatro Demetrio in medium adducis, vel sola, causam tuam jugulant. Certum quippe est ex lib. 1. de Antidotis, (ut supra jam observatum) Demetrium obiisse, dum Marcus Antoninus, bello Germanico, circa Istrum occuparetur; nec cap. XII. ullus apex vel minimus apparet, unde elici possit, Demetrium in vivis fuisse, cum liber is scriberetur. En ipsissima verba: Demetrius etiam ætate nostra Medicus, & ipse Medicis præsidens, omnibus in rebus Andromachum secutus, Antidotum componebat, tantum in pondere pastillorum, scillinorum, evariabat, & ab illo, & à cæteris: Δημήτριος ὁ καὶ αὐτὸς καθ' ἡμᾶς ἀρχίατρος γενόμενος &c. Quid, amabo, obstat, quo minus hæc æque à Galeno sene atq; à juvene dici potuerint? An ii, qui nobis trigesimum aut quadragesimum annum agentibus convixerunt, ac paulo post defuncti sunt, nostræ ætatis homines dici nequeunt, etiamsi natura duce ac faventibus Superis ad septuagesimum aut octogesimum ætatis annum postea provehamur? sic sane Ducæum, Caussinum, Sirmondum, Petavium, Richelæum, Bignonium, Borbonium, Morinum, aliosque, quos vidimus, audivimus, suspeximus, inter eruditos ætatis nostræ homines numerare solemus. Quod vero subjicis pro Marco Antonino, quem jam interiisse auctor ille denarrat, legendum esse: Antonium Pium, eundemque etiam Theriaca ob valetudinem: sicuti tiliacis tabulis pectore fasciis alligatis, ad curvitatem retardandam, usum esse; & ob longam atque satis vigentem senectutem (nam *LXXVIII.* annum attigit) Theriacæ magnam auctoritatem

tatem addidisse, non tantum pluma levior, conjectura; sed falsissima, ac rationi penitus dissentanea imaginatio est, cujus genuinorum Galeni Operum lectio vel perfunctoria, aditum non patitur.

XVI. Quare ut cætera amputem, auctor sum Typographis omnibus, qui Galeni opera imposterum curabunt; ut censuram illam ab omni ratione alienam non admittant; ac librum de Theriaca ad Pisonem, sive ut Arabes inscribunt, ad Cæsarem; inter spuria, Galenoque indigna ingenii monimenta rejiciant. Nec audiendus Charterius, qui in notis concisis ad Tomum *XIII.* hæc habet: Qui librum hunc perlegerint, iis Auctorem ipsius esse Galenum, tum textus series, & doctrinæ ubertas; tum orationis stylus fidem faciet. In eo quoque haut dubie fallitur, ubi ait: Illud ad Pisonem opusculum videri Galeni de Antidotis librum tertium; cum potius libri duntaxat primi, ejusque non integri, compendium aliquod dici debuerit.

XVII. Expungi præterea velim ego verba illa capitis *XIX.* Sectionis secundæ Joannis Martini Eustachii, quibus testatur: non tam facile assentiri se velle Andreæ Mathiolo, viro alioquin doctissimo; qui in libro III. suorum Commentariorum in Dioscoridem, capite de Trifolio, una cum Julio Alexandrino; librum de Theriaca ad Pisonem inter spurios Galeni libros, reponendum putat: quod & Lib. VI. cap. de Basilisco, confirmat. Neque sane ad hoc dijudicandum, arbitror opus esse, ut ad Aristophanis, quod dicunt vel Cleanthis lucernam exacte singula trutinentur: cum, quæ attulimus, sententiæ nostræ fundamenta, vel cuivis mediocriter erudito, pervia sint ac manifesta, ut proinde accepta fore arbitrer. Tertium idem Eustachius argumentum petit ex Alexandri Aphrodisiei ætate: quod mihi nullius plane roboris videtur, aut momenti. Esto enim Alexander ille Aphrodisiensis librum suum de Fato, scripserit ad Severum & Caracallam: eosque in Procemio libri, Maximos Imperatores nuncuparit. Esto Alexander, Galeni coætanus fuerit: & ille ipse sit, quem Alexandrum Damascenum is appellat, Libri de Præcognit. ad Epigenem, Cap. V. & quem dicat, disciplina quidem Platonis eruditum: magis tamen in Aristotelis sententiam propendere. Sit & demum is qui, cum Galenus Administrationes suas Anatomicas adornaret, Athenis Peripateticam doctrinam, etiamnum vivente Antonino Philosopho, publice docuerit: An inde, amabo, licebit arguere Galenum sub Severo potius quam sub Commodo, aut Pertinace, obiisse: præsertim cum certum mihi videatur, Alexandrum Aphrodisiensem Galeno super-

pervixiſſe, ut qui eum commentariis in librum octavum Topicorum Ariſtotelis, inter *ἐνδόξους* memorat cum Platone & Ariſtotele: *ὡρισμένως δὲ ἔνδοξα τὰ τῷ δέ τινι τῶν ἐνδόξων ἑπόμενα οἷ Πλάτωνι, ἢ Ἀριστοτέλει, ἢ Γαληνῷ.* Quæ verba cum pluribus aliis, tacito Alexandri Aphrodiſienſis nomine, leguntur apud Svidam in Lexico, verbo *ἔνδοξα.* Nec omittendum arbitror, ejusdem Philoſophi Commentarium in librum 1. Elenchorum Sophiſticorum Ariſtotelis, &c. Nec utique ſuperſtes erat Galenus, cum Anonymus quidam ſcriptor adverſus Artemonis hæreſim, hæc apud Euſebium hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libri V. cap. ultimo, exararet: *Εὐκλείδης παρ' αὐτοῖς ἐπιπόνως γεωμετρεῖται. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Θεόφραστος θαυμάζονται. Γαληνὸς γὰρ ἴσως ὑπό τινων καὶ προσκυνεῖται.* Certe Galenum non negamus Alexandro *σύγχρονον* fuiſſe: ſed quomodo Euſebius, citato capite, Paulum Samoſatenum tradit eadem ſecum ætate vixiſſe, *καὶ Ἀρτέμωνος αἵρεσιν καθ' ἡμᾶς*, ut loquitur, *ἀνανεώσασθαι.* Sic juniores ſenioribus coævi ſolent appellari, licet vel hi illis, vel illi his prius, ad plures diſcedant.

XVIII. Superant & alia in eodem Euſtachio caſtiganda, quæ Medicarum rerum conſultiſſimis viris relinquo: ut de morte Galeni (cujus tempus nemini hactenus exploratum fuiſſe arbitror) nonnihil & ipſe certo ediſſeram. In quo profecto non eſt mihi animus refellere inſulſitatem eorum, qui Medicorum iſti Coryphæo vitam protrahunt ſine ulla valetudine perverſa, ad Annum CXL. Ex quo vulgare fortaſſis adagium obrepſit, ut Galenica ſanitas dicatur pro ea, quæ ultra quam ſolenne eſt, proſpera ſit, & inoffenſa: Vel eam, qua illum volunt, cum Maria Magdalena ſermonem familiariter contuliſſe. Audi, quæſo, Michaëlem Glycam, qui Anno CHRISTI circiter MCL. ſcribebat annales ſuos ab Orbe condito ad Annum Chriſti MCXVIII. Is Parte tertia, pag. 231. Editionis Græco-Latinæ, quæ regiis Typis nuper emerſit, ſic habet: r) *Fama eſt apud multos, quod Medicus ille Galenus in Magdalenam incide-*

r) Græca ſi quis deſideret, hæc ſunt;
Ὅρα δὲ ἀγαπητὲ μήτε τοῖς ὧδε κἀκεῖσε μυθολογουμένοις καὶ ἡ σὴ διάνοια περιτραπήσεται. Ὅτι μὲν γὰρ φημίζεται παρὰ τοῖς πολλοῖς τῇ Μαγδαλήνῃ ἐκείνῃ ἐντυχεῖν τὸν Γαληνὸν ἰατρὸν, καὶ ἀκοῦσαι παρ' αὐτῆς ὅτι τυφλὸν ἐκ γενετῆς ὁ Χριστὸς ἰάσατο. Κἀντεῦθεν εἰπεῖν πρὸς αὐτὴν καλῶς ἐκεῖνον εἰδέναι τὰ τῆς γῆς μέταλλα, εἰ μὴ γὰρ οὗτος ἦν, οὐκ ἂν τὸν τυφλὸν ἐκεῖνον ὠμμάτωσε. Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην φήμην μετὰ τῶν μύθων ἐτάξαμεν. Ἀδύνατον γὰρ τῇ Μαγδαλήνῃ ἐντυχόντα Γαληνὸν, ὡς ἐκεῖνοί φασι, Μάρκου μὲν βασιλέως ἐν τοῖς πρὸς Πίσωνα μεμνῆσθαι, Κομμόδου δὲ πάλιν ἐν τῷ περὶ ἠθῶν πρώτῳ βιβλίῳ αὐτοῦ. Ἀπὸ γὰρ

ciderit, & audiverit ex ea Christum, quendam à nativitate cœcum sanasse; cui Galenus responderit, necesse fuisse, ut Christus terræ metalla bene cognita habuerit, alioquin visum cœco restituere non potuisse. Verum ejusmodi rumorem, fabularum in ordinem referemus. Nam fieri prorsus nequit, ut ipsorum de sententia, Galenus cum Magdalena sit collocutus, qui Marci Imperatoris in cis meminerit, quæ ad Pisonem perscripsit: itemque Commodi mentionem fecerit in primo de Moribus libro. Nam inter ætatem D.N.J.C. & imperium Commodi, propemodum anni CL. intercedunt. Imo & ferme CC. aut etiam plures: si ad Severi, adeoque & Caracallæ, post Patris obitum, Imperium, cum quibusdam revocare volueris. Anonymus author libri de vita & Moribus Philosophorum: An non is fuit Gualtherus Burlæus, Anglus, Joannes Dunsii cum Gvillelmo Ochamo sedulus auditor, deinde impugnator acerrimus; & Nominalis Philosophiæ bonus assectator: qui prius Oxonii, post Parisiis ad Annum MCCCXXXVII. Theologiæ doctor? ut post Lelandum aliosque; Baleus & Pitseus, opere suo, de illustribus Britannæ majoris Scriptoribus, referunt: Quibus nostra ætate subscripsit Joannes Gerardus Vossius, Libro de Historicis latinis. Is inquam, Author, Opusculo illo laudato, (unde, sed hallucinando, Gvido de Cauliaco, celebrium suorum de Chirurgia Scriptorum statim initio notat, Galenum Anno ætatis LXXX. diem extremum clusisse:) quod plane fine excepto tantum, insignis, si quis unquam fuit, nulliusque pudoris, Plagiarius, Antonius à Sala, Mombellensis Jurisconsultus, Casali in Italia, apud Bernardum Grossum, Impressorem Ducalem, Anno MDCIII. in 4to, ut vocant, tanquam ingenii sui virgiliarumque partum publicavit, dicavitque Vincentio Gverrerio, Montis belli Comiti. Porro, Anonymus seu Burlæus ille, postquam de Secundo Philosopho (in quo desinit plagiarii nostri codex) Apollonio Chalcidense, Basilide Scythopolitano, ac Tauro Berytio egit; Galienum, (sic enim scribit, ex vulgi, ni fallor, quo cum versatus fuerat, Gallorum loquendi consvetudine, quod non Galen, sed Galien pronunciare solet) celebrem toto Orbe Medicum, apud Pergamum Asiæ natum, Hippocratis studiosissimum interpretem, vixisse docet Annos LXXXVII, cum librorum multorum præsertim medicinalium, conscriptioni ille insudasset. Et hic autem Annorum numerus, non quidem ut vult Gvido Cauliacus, octogesimus tantum, præscribitur in codice MS. locupletissimæ

γὰρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἕως αὐτῆς τῆς βασιλείας Κομμόδου, ὡσεὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη εὑρίσκονται. *Cave, dilecte fili, ne forte per ea quæ hinc, inde fabulosa sparguntur, tua quoque mens pervertatur. Fama enim est apud multos &c.*

mæ Bibliothecæ V. Cl. Alexandri Petavii, Senatoris in Parisiensi Curia integerrimi, exarato in membranis, Anno CHRISTI MCCCCLII. ut in fine adscriptū est; ex quo vel solo, etiamsi cætera deessent plagii indicia, Longobardi Furis impudentia manifeste revinci potest. Eundem quoque numerum LXXXVII. Annorum præfert vetus ejusdem libri editio, in primis fere Typographiæ cunabulis; Lutetiæ, & id in monte D. Hilarii, ad insigne S. Claudii, in ædibus Radulfi Laliseau suscepta: quam Eustachio nostro incognitam; sed ab Alberto de Eybe, Margaritæ Poëticæ Auctore, ut par est credere, lectam, exhibuit mihi ex uberrimo exquisitorum in quovis litterarum genere librorum penu Bibliothecæ suæ Cl. Mentelius. Unde patet Gvidonem non somniasse quod scripsit: & librum de vita & moribus Philosophorum, esto plebejus sit atque vulgaris, ante Eustachium alicubi apparuisse. Mortuus ergo fuerit Galenus, ex hujus Racematoris Philologi sententia, si subductas supra à nobis de ejus anno natali, rationes amplecti velimus, Anno salutis restauratæ CCXVII. quo Antoninus Caracalla, Severi Imp. filius ac successor, die IV. Idus Aprilis, inter Edessam & Charras, à Martiale Centurione interfectus est. Quod si verum sit, non aberravit Joannes Tzetzes, * qui in Chiliadibus suis prodidit, Galenum adhuc sub Caracalla vixisse.

Verum mihi longe probabilius apparuit semper, quod Anonymus alter, à Svida in dictionarium suum relatus, affirmat, (& hic quoque castigandus Eustachius, qui cum in suo Svida, seu potius in Excerptis quibusdam Historicis, à Wolphio latine redditis, hæc verba non legerit: Quæ tamen reperies in editionibus Græcis, Mediolanensi videlicet, Anni MC CCCXCVIII. Aldina, MDXIV. Basileensi MDXLIV. denique & Græco-Latina Genevensi, MDCXIX. quas omnes collegii nostri Claromontani Bibliotheca asservat, in dubium revocare ait: & tanquam appostititia, atque ab aliquo, veri imaginem & similitudinem sequente adjecta) Galenum annis demum LXX. vixisse, ἐβίω ἔτη ό. proindeque post tot tamque insignes ubique fere gentium reportatas de morte victorias, ejus imperio, ac legibus tandem succubuisse, postremo hujusce, quod modo percurrimus, Sæculi anno, Christianæ æræ ducentesimo, à morte Lucii Veri, uno supra tricesimum. Parcior enim foret, multoque, quam par sit, adstrictior, quisquis breviorem in gyrum Galeni annos revocare vellet, eumq; anno exeunte CHRISTI CXCIII. quo Pertinax occisus est, ætatis suæ LXIII. obiisse contenderet: aut forte ali-

* Tzetzes Chiliad. XII. hist. 397.

quo ex proxime ſequentibus: Fatendum enim eſt, eum per ſex aut ſeptem Annos, ſub Severo, à quo in Aulam revocatus dicitur, floruiſſe.

XIX. Cæterum, mihi hic temperare non poſſum, quin acerbius invehar in Joannem Neandrum Bremenſis διδασκαλεία Medicum, qui aliorum fere ſemper ſcripta, nullo judicio, nullaque ratione habita temporum, expilans, abſurdaque ſæpiſſime, atque ſibi ex adverſo pugnantia, in medium adducens atque pronuncians; Lucii Veri Imp. obitum, & M. Aurelii Antonini ſolius dominantis Principatum, Anno CLXXXI. imperitiſſime affigit: cum tamen eruditis compertum ſit, media hyeme inter annos CLXIX. & CLXX. ex apoplexia, inter Concordiam & Altinum, cum ſcilicet Aquileja Romam properaret, inopinato caſu periiſſe Verum: Commodi autem initia Anno CXCIV. biennio vero poſtquam necatus eſt; ac Severi primordia non minori rerum chronologicarum inſcitia collocat ad annum CCXII. cum tamen Imperator ille IV. Nonas Februarii Anni præcedentis, in Britannia Eboraci obiiſſet. Quid quod & Galenum noſtrum egregius ille temporum ratiocinator & arbiter, ſub Imperatore illo Severo in Aulam reverſum tradat, cum & ipſe paulo ante, ex J. M. Euſtachii conjectura, Anno duntaxat CHRISTI CXXXVI. natum, profeſſus ſit, ac vitæ illius annos tantum LXX. ex Svidæ Lexico, concedat: quæ ſunt ut palam eſt, ἀσυγκλωςότατα.

Titubantia, atque à vero aberrantia illa Neandri veſtigia, tantum abeſt ut in ordinem cogat Joannes Andreas Quenſtadius, quin magis ceſpitat, cum in libro de Patriis Illuſtrium doctrina Virorum, (quem s) ex vilibus plerumque Recentiorum pannis conſarcinavit, creberrimisque parachroniſmis & hallucinationibus infecit) de Galeno noſtro loquens, in tria, quatuorve peccavit, obiter etiam à nobis, ne imperitis noceant caſtiganda. 1. Trajani ævo floruiſſe aſſerit; *XV.* ſcilicet annis, antequam Hadriani *XIV.* aut *XV.* Anno exeunte, ut docuimus, naſceretur Galenus. 2. Sub Antonino Pio extremam ejus ætatem collocat, circa annum à CHRISTO *CXL.* cum vix decimum vitæ annũ egreſſ⁹, ſub Patre

s) Aſperior hæc Labbei de libro D. Quenſtadii ὁ μακαρίτε, quem juvenis compoſuit, cenſura, non magis dettahere poteſt præclaris hujus in Eccleſiam meritis, quam aliæ vel Labbei vel aliorum illius ſocietatis virorum invectivæ & criminationes in B. Gerhardum & alios doctores noſtros effuſæ.

Patre Grammatices ac Mathematum prima rudimenta forte addiſceret. 3. Athenis eum vixiſſe contendit, (quod nullibi Galenus meminit) & Smyrnam, Corinthum, Alexandriam, aliasque Urbes omittit, quas ſe perluſtraſſe teſtatur noſter, ut Pelopem, Numeſianum, & Heraclianum, cæterosque inſignes per ea tempora Medicos audiret. 4. Μακρόβιον appellat, ſcribens eum Annos CXL. vixiſſe. Quod ſi contigiſſet, ipſo ferme, quo CHRISTUS natus eſt, tempore, Galenum in dias luminis auras iviſſe fatendum eſſet.

XX. Hæc ſufficerent ad profligandos errores de Vita & Morte Galeni, quos chartis illevere paulo ſuperiorum temporum ſcriptores hic à nobis citati, niſi ego videre viderer nonnullos conquerentes, me oblivisci eorum, quos habet V. Cl. *Renatus Charterius*, vir alias perdoctꝰ, & de poſteritate bene meritus, in ſuo* de Galeni Vita, ſatis amplo Tractatu. Ac primo cum ſcribit Cap. XLII ubi de Galeni ſeculo, ævoque: Eum natum eſſe Anno Imperii Hadriani Cæſaris XV. Quod felicitate majori, quam ratione: imo fœdiſſima cum hallucinatione, protulit: ut pote cum Hadrianum (qui Selinunte in Cilicia, Trajano Imperatori mortuo, die *X.* Auguſti, Anni *CXVII.* ſucceſſit) Imperium cepiſſe tradat, Anno Domini *CXX.* triennio ſerius quam oporteat. 2.) Antoninum Pium, Patrem populi, *XXII.* annos, menſes *VII.* ac dies *XXVI.* Imperium habuiſſe ſcribit, cui Anno *CXX.* ſucceſſerat. Quæ ſunt abſurdiſſima & falſiſſima, cum certum ſit, Hadriano, Anno CHRISTI *CXXXVIII.* apud Bajas, die *X.* aut *XII.* Julii, defuncto; Imperatorem factum fuiſſe Antoninum, 3.) Quis iſta extricet? Deceſſerat, inquit Galenus libro de Typis, paulo ante de Vita Antoninus, qui Hadriano in Imperium ſucceſſerat. Quidam objicient Galenum, non de Antonino Pio, ſed de Aurelio Antonino, locutum fuiſſe: quod reliqua Galeni ſeries teſtari videtur, quæ ſic ſe habet: Regnabat autem Severus, qui ſeipſum, nomine mutato, Antoninum apellavit; Lucium vero quem Imperii fecerat participem, Severum nominavit. 4.) Quid mendoſius iſtis? Poſt Antonini Pii obitum, inquit Charterius, annis *XIX.* & undecim diebus, Marcus Aurelius Antoninus Philoſophus, Reipublicæ gubernaculum tenuit, Collegamque Lucium Aurelium, ſibi adjunxit. Hæc ille. At utrique innotuit Galenus, Severi nondum Imp. commendatione probatus. Severus, inquit Galenus, mentionem de me facere ſolebat apud Imperatorem Marcum Aurelium Antoninum, qui Romæ tum degebat: Nam Lucius jam ad Parthicum bellum à Vologeſo illatum, ab urbe deceſſerat. Si librum

* Præmittitur tomo primo Operum Galeni edit. Pariſ.

de præcognitione ad Epigenem aliosque Galeni libros, attentius legisset vir eruditus; Severum, Consularem Virum, cum Lucio Vero non confudisset: cujus jam cum Marco fratre, imperantis Anno *IV.* CHRISTI vero *CLXIV.* Romam primum venit Galenus, annum agens *XXXIV.* ut supra ostendimus. 5.) Ut minutiora, quæ habet ibidem de Commodo ac Pertinace, taceam: L. Septimium Severum imperasse annos tantum *XII.* menses *VIII.* ac dies *XV.* notat; cum à Kalendis Juniis Anni *CXCIII.* imperarit usque ad diem quartum Februarii Anni *CCXI.* 6.) Galenum obiisse affirmat, imperante Antonino Bassiano Caracalla. Sed quo amabo, fulcitur idoneo scriptore? Nec Eusebius, nec Svidas, nec cæteri præstantissimi viri, qui Galeni meminerunt, eum ad Caracallæ Imperium usque vitam produxisse asserunt. Nec ullatenus, quid de Galeni ævo protulit Symphorianus Camperius ex laudato, ut videtur, Auctore Operis de Vita & Moribus Philosophorum, (quod tam imprudenter quam falso, tribuit Diogeni Laërtio) curamus. Hisce, quamvis præ se veri speciem nullo modo ferentibus, adhuc absurdiora subjecit Charterius, Cap.III. sui ejusdem Tractatus. Ex Imperatoribus, inquit, enumeratis, ab Hadriano ad Caracallam, XCVIII. Annis, cum sex mensibus, & diebus viginti quatuor: Aut ad summum, annis CV. Atqui ab Anno CHRISTI CXXXI. Hadriani Imp. XIV. aut XV. ad Annum CCXVII. quo Antoninus Caracalla necatus est, Anni duntaxat numerantur *LXXXVII.* Quis ergo tam stolidus aut mucosis naribus, qui tot tamque frequentes parachronismos, ἕλκη ἀνίατα καὶ ὄντως χειρώνεια, impune sinat abire? Quod addit de Cœlio Rhodigino: Galenum scilicet *CXL.* annos vixisse; id quoq; abludit à vero: Neque enim ex propria, sed ex aliorum mente loquitur Cœlius, lib. *XXX.* lect. Antiquar. Cap. *XII.* cum ait: Hunc nonnulli perhibent *CXL.* annos vixisse, &c. Sed sunt plurima, quæ adversus ista proferri possunt.

Fabulas deniq; illas * de Galeni in Judæã profectione, ut CHRISTI miracula prospiceret: & ejus ipsius ibidem morte, quas narrat Cap.44. valere jubemus suis cum inventoribus Mundino Bononiensi, Hermanno Schedelio Nuremburgensi, & aliis farinæ similis Fabulonibus.

Ex quibus colligere licet, quanti esse debeat ad percipiendam historiæ veritatem, exacta Doctrinæ Temporum ratio, cum judicii dexteritate ac solertia (δριμεῖαν κρίσιν Græci vocant) amico fœdere copulata. Sed

* Ejusdem fidei sunt quæ de patria Galeni Hispania & nomine Sereni in Galenum mutato nonnulli tradidere, de quibus Nic. Antonius Bibl. Veteris Hispanæ lib.I.c.20. ubi & de Claudio Galeni prænomine.

Sed ſentio me ſenſim ſine ſenſu in immenſum pelagus abripi, dum ῥαψῳδὺς illos, qui non ſuo, ſed alieno jecore vel ſapiunt, vel deſipiunt, perſequor.

Quare ut vela tandem contraham, eam opinor, ex omnibus de Obitu Galeni probabiliorem videri, ſententiam; quæ illum addicit Anno Imperii Severi VII. CHRISTI CC. vitæ illius LXX. Quibus omnibus breviter in medium adductis jam juvat Diſſertationi huicce finem imponere, atq; concludere cum Anonymo illo apud Svidam: πολλὰ συνεταχὼς ἰατρικά τε καὶ φιλόσοφα. ἔτι δὲ γραμματικὰ καὶ ῥητορικά. ἅτινα διὰ τὸ πᾶσιν εἶναι γνώριμα καταλέγειν ἄκαιρον ἡγησάμην ἐν τῷ παρόντι. Multa compoſuit, Medica, Philoſophica, Grammatica & Rhetorica: quæ, quia omnibus nota ſunt, nunc recenſere intempeſtivum eſſe duxi.

Et hæc habui, VIR CLARISSIME, quæ de Galeni θαυμασίου καὶ πολυμαθεστάτου, ut vocat Simplicius 4. Phyſic: Vita & Morte non ſatis hactenus accurate perpenſis, ex Parte altera Bibliothecæ noſtræ Univerſalis excerperem, Tibique cum felicibus renaſcentis Anni auſpiciis ea lege offerrem, ut ſi pro ea, qua polles, eruditione, breve hoc Elogium, Chronologicum approbes, candidum; ſin contra, improbes; atrum calculum adjicias, & veriora, me per quam lubente, expromas. Vale; & me, quod facis, amare perge.

XXI. *Hactenus Labbeus*: cui Catalogum ſcriptorum Galeni quæ exſtant, ſubjicere inſtitui ordine litterarum, ita quidem ut de ſuppoſititiis lectorem moneam, tum ſingulis ſive genuinis ſive ſpuriis adſcripſerim nomina interpretum, & paginas ac volumina triplicis editionis, Græcæ Baſileenſis, latinæ Venetæ præſtantiſſimæ Anno 1625. & Græcolatinæ Pariſienſis, cujus poſtremæ utriusque ordinem Voluminum ſi quis illis editionibus deſtitutus videre deſiderat, Clariſſ. Merklini Lindenium renovatum conſulet. Obſervandum tamen eſt Merklinum non volumina ipſa ſingula editionis Pariſienſis conſuluiſſe, ſed tantum ſeriem qualis à Charterio in limine tomi primi exhibetur recudendam dediſſe, quæ in Voluminibus ipſis quandoque alia eſt, ita ut nonnulla etiam incaſſum ibi ſis quæſiturus v. g. in tomo ſeptimo fragmentum περὶ δίψης, & ſcriptum περὶ ἡμιτριταίου. Sed jam indicem ſcriptorum Galeni quæ ad nos pervenerunt videamus. Aſteriſcus (* c. 1. 2. &c.) notat mentionem illius ſcripti fieri à Galeno in capite 1. 2. 3. &c. libri de libris propriis.

1. Περὶ

1. Περὶ αἱρέσεων, τοῖς t) εἰσαγομένοις *de sectis* ad tirones sive eos qui arte Medica initiantur. Basil. T. 1. p. 10. & cum versione *Jo. Gvinterii Andernaci* à *Pratello* & *Charterio* recognita T. 2. Paris. p. 286. Verterunt etiam *Nicolaus Rheginus*, commentarios addente *Joanne Alexandrino*: tum *Georgius Valla* Placentinus, *Horatius Limanus* cujus versio exstat Classe Isagog. Junt. p. 15. G. & *Augustinus Riccus.* Meminit Galenus * c. 1. & de ordine libror. &c.

Περὶ ἀρίστης αἱρέσεως. Vide infra ἀρίστης.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασιν αἰτίων. *de caussis morborum.* Vide νοσήμ.

De causis procatarcticis. Vide *procatarct.*

Περὶ αἰτίων σφυγμῶν. Vide σφυγμῶν.

2. Περὶ αἰτίων συμπτωμάτων. *De Symptomatum caussis* Libri III. T. 3. Basil. p. 218. T. 7. Paris. p. 43. cum versione Charterii, cui Nic. de Rhegio Calaber, Gvil. Copus & Tho. Linacer interpretatione sua præiverunt. Linacri versio exstat classe 3. Junt. p. 14. Meminit Galenus T. 3. Basil. p. 358. &c.

Περὶ τῶν ἁμαρτημάτων τῆς ψυχῆς. Vide infra, διάγνωσις.

3. Περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων *de causis respirationis* T. 1. Basil. pag. 165. T. 5. Paris. pag. 427. Anonymi versio classe 1. Junt. p. 226. E. Meminit Galenus * c. 1. & de ordine libror. & T. 1. Basil. p. 328. &c.

Περὶ χρείας ἀναπνοῆς. Vide infra, χρείας.

4. *An omnes partes animalis quod procreatur fiant simul.* Libellus sive fragmentum Galeni quo illud negat latine legitur T. 5 Paris. pag. 326. Vertit Nicolaus de Rhegio Calaber. Classe 1. Junt. p. 326.

5. *De anatomia vivorum* Galeno adscriptus liber latine tantum exstat, incerto interprete. T. 4. Paris. p. 194. & classe spuria Junt. p. 44. E.

6. *De anatomia parva* sive anatomia porci, homini quoad interiores corporis partes simillimi libellus sive fragmentum quod latine tantum exstat, nec Galenum, qui sub initium allegatur, sed Arabem quendam auctorem habet. Classe spur. Junt. p. 44. & T. 4. Paris. pag. 218.

7. τῶν φωνηέντων ὀργάνων ἀνατομή. *Anatomia Vocalium instrumentorum* sive membrorum quibus vox editur. Latine tantum exstat è versione Augustini Gadaldini Mutinensis T. 4. Paris. p. 219. & in classe fragmentor. p. 28. Junt.

8. περὶ

t) De hac inscriptione vide Galenum T. 1. edit. Paris. p. 36.

8. Περὶ ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων, *de anatomicis administrationibus* libri IX. priores è quindecim quos Galenus scripserat Basil. T.1. pag.119. Vertit *Jo.Gvinterius Andernacus*. classe 1.Junt. pag.63. recensuit post *Andream Vesalium* aliosque *Charterius* T.4.Paris. pag.25. Græca emendatiora reddidit pridem Cajus Britannicus. Meminit hujus operis sui Galenus * c.2. & T.1.Basil. pag.55.312.381. 384.390.401.534. T.5. p.55. &c. Libros XI-XV. ex Arabico Golii codice editurum se promiserat Bartholinus diss. 3. de legendis libr. p.75.

9. Περὶ ἀντεμβαλλομένων *de Medicinis succedaneis* ad Diogenianum, litterarum ordine. T.13. Paris. pag.965. cum nova Charterii versione concinnata post veteres Julii Martiani Rotæ, Joach. Camerarii & Andernaci. Editiones duæ eximiæ sunt Morelli & Caji Britannici: Nam in Basil. T.4. p.472, exordium desideratur. Rotæ versio exstat classe 5. Junt.pag.84. Idem argumentum ante Galenum tractaverant Dioscorides, Philistio & Euryphon.

10. Περὶ ἀντιδότων *de antidotis* libri II. T.2. Basil. p.423. T. 13. Paris. pag. 865. cum versione Charterii, qui post Andernacum & Rotam transtulit. Rotæ versio exstat classe 5.Junt.p.99.E.

11. Περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας *de intemperie*. T.7. Paris. p.170. Basil. T.1. pag.249. Latine vertit Charterius post Georgium Vallam & Tho. Linacrum. Meminit Galenus T.2. Basil. p.57. T.4.p.36. Linacri versio exstat Classe 3. Junt.p.43.

Σύνοψις τῶν ἁπλῶν φαρμάκων quæ sub Galeni nomine in Codd.MSS.exstat, legitur in Paulo Ægineta.

Libri XI. περὶ ἁπλῶν φαρμάκων. Vide infra, κράσεων.

12. Liber *de Simplicibus medicamentis* ad Paternianum, Galeno adscriptus latine tantum exstat T.13. Paris.p.984. & classe spuria Junt. p.84.

13. Περὶ ἀρίστης αἱρέσεως *de optima secta* ad Thrasybulum. Basil.T. 1. p.16. cum versione *Andernaci* à *Charterio* emendata T. 2. Paris. pag. 299. Verterunt etiam *Nic. Rheginus* Calaber, & *Junius Paulus Crassus*, cujus interpretationem *Riccus* recognovit. Crassi versio exstat classe Isagog. Junt. p.20.E. Meminit Galenus * c. 12. & de ordine libr.

14. Περὶ ἀρίστης διδασκαλίας. *de optima doctrina* contra Favorinum & alios qui [κριτήριον veritatis tollebant. Basil. T.1. p.6. & cum versione *Prateoli* Medici] Parisiensis T. 2. Paris. pag. 16. Vertit etiam *Nic. Rheginus* Calaber, & *Erasmus*, cujus versio in classe Isagog. Junt. pag.30. Meminit Galenus * cap.12.

15. Ὅτι ἄριστος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος. (*c. 6.) *Quod optimus Medicus sit quoque Philosophus.* Basil. T. 1. p. 8. latine vertit *Ludovicus Bellisarius* Medicus Mutinensis. Edit. Junt. classe Isagogica pag. 6. Vertit etiam *Erasmus*, recognovit *Riccus* & *Charterius* T. 2. Paris. p. 356.

16. περὶ ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος ἡμῶν. *De optima corporis nostri constitutione* Basil. T. 1. pag. 247. & T. 6. Paris. pag. 1. Vertit *Charterius* præeuntibus *Ferdinando Balamio* Siculo & *Jo. Gvinterio Andernaco.* Balamii interpretatio exstat classe 1. Junt. p. 37. G. Meminit Galenus de ordine libror. suor. & T. 4. Basil. p. 36. 222. &c.

17. περὶ ἄρτου *de pane* fragmentum Galeni ex Athenæo. T. 6. Paris. pag 498.

18. περὶ ἀφροδισίων *de Veneris usu* fragmentum. T. 6. Paris. p. 509. à Charterio è MS. editum, addita versione. Confer quæ ibid. p. 170.

19. περὶ βδελλῶν, ἀντισπάσεως, σικύας καὶ ἐγχαράξεως ἢ κατασχασμοῦ. De hirudinibus, revulsione, cucurbitula & concisione cutis sive scarificatione. T. 10. Paris. p. 453. & T. 4. Basil. pag. 27. Vertit *Ferdinandus Balamius* Siculus. Class. VI. Junt. p. 2. ubi Oribasii de eodem argumento liber latine subjicitur, obvius etiam T. 10. Paris. pag. 456.

περὶ βρέφων ἐπιλαμπτικῶν. Infra num. 42.

20. Τὰ πρὸς Γλαύκωνα Θεραπευτικά, (*c. 4.) *De Curatione* libri duo ad Philosophum Platonicũ Glauconem. T. 4. Basil. p 297. Vertit Nic. Leonicenus, recognovit Augustinus Gadaldinus. Class. VII. Junt. p. 94. T. 10. Paris. p. 344. Mentio hujus operis in eodem Tomo p. 599.

21. περὶ γυναικείων παθῶν *de morbis mulierum* fragmentum T. 1. Paris. pag. 873. latine tantum exstat ex versione Nic. Rhegii Calabri.

22. περὶ διαγνώσεώς τε καὶ θεραπείας τῶν ἐν τῇ ἑκάστου ψυχῇ ἁμαρτημάτων (*c. 13.) *de dignotione atque medela peccatorum sive errorum in cujusque animo.* T. 1. Basil. p. 360. & T. 6. Paris. p. 537. cum versione Charterii cui præivere Junius Paullus Crassus & Jo. Guinterius Andernacus. Crassi versio legitur classe 2. Junt. p. 56.

23. περὶ διαγνώσεώς τε καὶ θεραπείας τῶν ἐν τῇ ἑκάστου ψυχῇ ἰδίων παθῶν (*c. 13.) *de dignotione & medela affectuũ* & T. 1. Basil. p. 352. T. 6. Paris. p. 519. cum versione Charterii, cui Bernardus Donatus & Andernacus præiverunt. Donati interpretatio exstat classe 2. Junt. p. 50. Separatim hunc eximium librum Græce edidit & aliquot locis emendavit Jo. Caselius Helmst. 1592. 4.

Διάγνωσις ἐξ ἐνυπνίων, num. 39.

24. Διάγνωσις τῶν ἐν νεφροῖς παθῶν καὶ θεραπεία. liber Galeno adscriptus. *Dignotio morborum in renibus, eorumque curatio* T.4. Basil.p.415. Vertit Christophorus Heyl, Wisbadensis. Class. VII. Junt.pag.195.G.& T.10. Paris. p.526. Christiani Scriptoris est, forte *Demetrii Pepagomeni* ad Imperatorem cujus Archiatrum σύνδουλον suum vocat, ipsum vero principem ita alloquitur p.421. edit. Basil. ἥλιε τῆς ἐμῆς ψυχῆς. Ibid. Δεῖ καὶ ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς &c.

περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν. Vide infra σφυγμῶν.

25. Διαθήκη περὶ τῆς τοῦ ἀνθρωπείου σώματος κατασκευῆς περὶ τῶν τεσσάρων τῶν ὡρῶν τε καὶ ιβ μηνῶν διαίτης. *Præceptum de humani corporis constitutione, de diæta quatuor anni tempestatum & duodecim mensium.* T.6. Paris. p.440-442. à Charterio primum editum è MSS. Regis Christianissimi, cum latina versione.

26. *De attenuante diæta* περὶ λεπτυνούσης διαίτης liber latine tantum exstat T.6. Paris. p.411. Latine vertit *Martinus Gregorius*. Classe 2. Junt. p.43.E. Meminit Galenus * c.4. & sæpius ut T.4. p.25. 271. 309. 353. 358. &c.

περὶ διαλύσεως συνεχοῦς. Vide infra *de dissolutione continua.*

27. περὶ διαφορᾶς νοσημάτων *de morborum differentiis* T.3. Basil. pag. 199. T.7. Paris. p.1. cum versione *Charterii* qui aliis duabus versionibus *Gvil.Copi* & *Nicolai Leoniceni* adjutum se fatetur. Mirum est quod Jo. Dureto in mentem venit hunc librum Aristoteli tribuere. Meminit Galenus ipse T.6. Paris. pag.282. T.4. Basil.pag.36. &c. Versio Leoniceni à *Gadaldino* recognita occurrit Classe 3. Junt. p.2.

28. περὶ διαφορᾶς πυρετῶν *de differentiis febrium.* libri II. T.3. Basil.p.320. T.7. Paris. p. 106. cum versione *Laurentii Laurentiani* Florentini à *Charterio* emendata. *Nic. Leoniceni* Vicentini interpretatio exstat Classe 3. Junt. p.30.E.

29. περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν (*c. 5.) *de pulsuum differentiis.* Libri IV. T. 3. Basil.p.7. T.8 Paris. p.14. Vertit *Herm. Cruserius* Campensis. classe 4. Junt.pag.46. E. Charterius contulit cum duobus MSS. Regiis.

30. περὶ διαφορᾶς τῶν συμπτωμάτων, *de accidentium sive symptomatum differentiis* T.3. Basil. p.212. T.7. Paris. p. 29. cum versione Charterii qui interpretationibus Gvil. Copi & Tho. Linacri usus tertiam concinnavit. Linacri versio exstat Classe 3. Junt.p.10. Meminit Galenus T.3. Basil.p.358. T.4.p.36.&c.

περὶ διδασκαλίας ἀρίστης. Vide supra, ἀρίστης.

31. *De dissolutione continua* sive de alimentorum facultatibus liber Galeno adscriptus, latine tantum prodiit T. 6. Paris. p. 403. & classe spuria Junt. p. 72.

32. περὶ δυνάμεως τῶν τὸ ἡμῶν σῶμα διοικούντων, *de facultatibus corpus nostrum versantibus.* Classe spuria Junt. p. 61. & T. 5. Paris. p. 7. latine tantum exstat incerto interprete.

33. *De Dynamidiis* sive propriis remediorum facultatibus libri duo ex Aëtio magnam partem desumti: incerto interprete. Junt. classe Spur. p. 18. F. & T. 10. Paris. p. 669, ubi Charterius p. 703. librum Demetrii Pepagomeni de Podagra & p. 719-723. Hippocratis & θεῶν τρεῖς περὶ ἵππων ἰατρικῆς librum Græce & latine subjunxit.

περὶ δυνάμεων Φυσικῶν libri III. Vide Φυσικῶν.

περὶ ἀνωμάλου δυσκρασίας. Supra num. 11.

34. περὶ δυσπνοίας (* c. 5. & 6.) *de respirandi facultate* libri III. T. 3. Basil. p. 166. & T. 7. Paris. p. 219. cum versione *Jani Cornarii* per *Charterium* emendata. Vertit etiam *Joannes Vassæus*, & Cornarii versionem emendavit *Gadaldinus* classe 3. Junt. p. 56. E.

35. περὶ τῶν ἐθῶν *De consvetudinibus* latine tantum exstat è versione *Augustini Gadaldini.* classe 2. Junt. p. 59. G. & T. 6. Paris. p. 553. Interpretati eriam sunt *Nic. Rhegius* Calaber, & *Jo. Baptista Pasarius.*

36. Εἰσαγωγὴ ἢ ἰατρός. *Introductio*, sive *Medicus* T. 4. Basil. p. 371. & cum versione *Jo. Andernaci* à *Barthol. Sylvano* & *Charterio* emendata. T. 2. Paris. p. 360. Eadem versio qualis ante Charterii recognitionem fuit, classe Isagog. Junt. p. 10. E. Herodotus quoque Medicus scripserat ἰατρὸν laudatum Galeno II. 42. in VI. Epidem.

37. Fragmentum sive sermo *adversus Empiricos*, latine tantum exstat in classe Isagog. Junt. p. 35. & classe fragmentor. p. 31. E. T. 2. Paris. p. 339. ex versione *Augustini Gadaldini.* Varia Galeni scripta deperdita adversus Empiricos vide infra in catalogo librorum Galeni qui interciderunt.

38. *De subfiguratione Empirica*, ἐμπειρικῆς ἀγωγῆς ὑποτύπωσις (* c. 1.) sive ὑποτυπώσεις ἐμπειρικαί (id. c. 9.) latine tantum, incerto interprete. classe Isagog. Junt. p. 31. & T. 2. Paris. p. 340. Vertit etiam Dominicus Castellus & Nic. Rheginus Calaber.

39. Πῶς δεῖ ἐξελέγχειν τοὺς προσποιουμένους νοσεῖν. *Quomodo coarguendi sint qui se fingunt ægrotare.* T. 3. Basil. p. 388. Vertit *Jo. Fichardus* Francofordianus. Classe Isagog. Junt. p. 61. & T. 8. Paris. p. 916.

40. περὶ ἐνυπνίων *de insomniis* fragmentnm ex Mich. Ephesio T. 5. Paris. pag. 406.

41.

41. περὶ τῆς ἐξ ἐνυπνίων διαγνώσεως *de dignotione ex insomniis* T. 6. Paris. pag. 517. & T. 3. Basil. p. 463. vertit *Augustinus Gadaldinus*, classe 4. Junt. pag. 213.

42. περὶ ἐπιδέσμων, *de fasciis* liber, T. 12. Paris. pag. 469. vertit *Vidus Vidius* Florentinus, classe VII. Junt. p. 293. & alius p. 500. edit. Paris. ἐκ τῶν Γαληνοῦ ὑπομνημάτων περὶ ἐπιδέσμων βιβλίον una cum Sorani p. 505. & Heliodori p. 518. libris ejusdem argumenti Græce & lat. & Oribasii de fasciis & laqueis περὶ βρόχων ex Heraclea sive Heraclide pag. 553. & de machinamentis ex Heliodoro p. 557.

43. Τῷ ἐπιλήπτῳ παιδὶ ὑποθήκη. (* c. 4.) *Consilium puero qui morbo comitiali laborabat*, scriptum ad Cæcilianum. T. 4. Basil. pag. 28. Vertit *Nic. Leonicenus Thomæus* Patavinus. Class. VII. Junt. pag. 179. G. & T. 10. Paris. p. 487.

44. περὶ ἑπταμήνων βρεφῶν. *De septimestri partu.* In Ald. & Basil. omissus, exstat ex Ricci editione sed à Charterio ad MSS. Regios castigata T. 5. Paris. pag. 347. Vertit *Jo. Bernardus Felicianus* classe 1. Junt. pag. 340. H.

45. περὶ εὐεξίας *de bono habitu* T. 6. Paris. p. 6. & Basil. T. 1. p. 248. Verterunt *Ferdinandus Balamius* Siculus & *Jo. Gvinterius Andernacus* cujus interpretationem secutus maxime *Charterius* est. Balamii exstat classe 1. Junt. p. 39. Meminit Galenus de ordine libror. & T. 4. Basil. pag. 222.

46. περὶ εὐπορίστων *de paratu facilibus medicamentis* liber ad Glauconem T. 2. Basil p. 472. initio mutilus: sed integer exstat T. 10 Paris. p. 574. Vertit *Hubertus Barlandus* Class. VII. pag. 153. Clauditur his verbis p. 601. edit. Paris. ὁ μὲν οὖν γέγραπτός μοι λόγος ὦ Γλαύκων, ἐνθάδε πέρας ἐχέτω. εἰ δέ σοι χρεία γένηται, καὶ τοῦ πρὸς Σαλομῶνα (lege Σόλωνα) τὸν ἀρχίατρον γεγραμμένου ἡμῖν συντάγματος δηλώσας ἐπίμως λήψῃ, θαυμάσῃς τε πάνυ δεξάμενος.

47. Alii duo libelli περὶ εὐπορίστων sub nomine Galeni exstant, unus ad Claudianum Solonem Archiatrum T. 4. Basil. pag. 438. Vertit *Junius Paulus Crassus* Patavinus Class. VII. Junt. pag. 161. & T. 10. Paris. pag. 602.

48. Alter, qui incipit περὶ σταφυλῆς T. 4. Basil. p. 448. Vertit idem Crassus Class. VII. Junt. p. 169. H. T. 10. Paris. p. 638. Galenus allegatur pag. 459. edit. Basil. & p. 463. affertur Barlaami Monachi remedium contra κεφαλαλγίαν.

49. περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας τροφῶν, *de probis pravisque alimentorum succis* T.4.Basil.p.351. T.6.Paris. p.417. cum versione *Julii Alexandrini* Tridentini à *Charterio* emendata. Transtulerunt etiam *Balamius* Siculus, *Riccus* & *Sebastianus Sirop.* Julii Alexandrini versio exstat etiam classe 2. Junt. p.33.E.

50. Εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός, *num animal sit quod in utero est?* T.4. Basil. p.406. Vertit *Horatius Limanus* Classe 1. Junt.p.326.G.& T.5.Paris.p.334. cum emendata à Charterio ejusdem Limani versione.

περὶ τῆς τῶν ζώντων ἀνατομῆς, *de dissectione vivorum.* vide supra, ἀνατομῆς.

Τὰ πρὸς Γλαύκωνα θεραπευτικά. Vide Γλαύκωνα.

51. Θεραπευτικὴ Μέθοδος Methodus medendi, ad Hieronem libris XIV. (*c. 4. & 6.) T.4. Basil. pag. 34. Vertit *Tho. Linacer,* recognovit Augustinus Gadaldinus. Class.VII.Junt. p.2. & T.10.Paris.p.1. Allegatur hoc opus T.2.Basil.p.152.169.T.3.p.271.T.4.p.17.19.28. 350.357.T.5.pag.2.50.63.92.&c. promittitur T.2. p 5.33.69.103. 133.&c.

52. *De cura lapidis* liber latine exstat versus ex Arabico Algvaziri &c. classe spuria Junt.p.117.&T.10. Paris. p.546.

53. περὶ Θηριακῆς *de Theriaca* ad Pamphilianum T.2.Basil.p.469.T.13. Paris.p.961. cum versione nova Charterii quam post veteres *Joach. Camerarii* & quæ classe 5. Junt. pag. 98. exstat, *Jul. Martiani Rota* condidit.

54. περὶ Θηριακῆς. *De Theriaca* ad Pisonem velut tertius de antidotis liber T.2.Basil.p.456.T.13. Paris.p.930. cum versione Jo. Gvinterii Andernaci. Exstat & classe 5.Junt.p.89.altera Julii Martiani Rotæ.Galeni esse negat Labbeus, auctoris tamen æqualis esse non diffitetur. H. Mercurialis putat scriptum à Galeno adhuc juvene. Sane Galeni esse non dubitarunt Paulus Ægineta, Aëtius,& Arabum Medicorum turba. Sed à juvene Galeno scriptum non esse certissimum est.

55. πότερον ἰατρικῆς ἢ γυμναστικῆς ἐστι τὸ ὑγιεινόν, *utrum Medicina, an Gymnastica plus ad valetudinem tuendam conferat,* ad Thrasybulum. T.4.Basil. p. 287. T.6.Paris. p. 8. Vertit *Junius Paulus Crassus*, classe 2. Junt. pag. 102.

Ἰατρός. Vide supra εἰσαγωγή.

56. *Medicinalis experimentatio* ſive *liber de medicinis expertis* latine exſtat, ex Arabico ut videtur translatus, claſſe ſpuria p. 108. F. & T. 10. Pariſ. pag. 561. Sane Galenus de libris propriis c. 9. teſtatur ſe ſcripſiſſe librum περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας.

57. *De icteri cura* latine exſtat claſſe ſpuria Junt. pag. 115. G. & T. 10. Pariſ. pag. 524.

58. περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων *de libris propriis* ad Baſſum. T. 4. Baſil. p. 361. & cum Charterii verſione T. 1. Pariſ. p. 53. Verterat etiam *Jo. Fichardus* Francofordianus cujus interpretatio à *Gadaldino* recognita exſtat Junt. Claſſe Iſagog. pag. 10. E. Hunc librum ſcripturum ſe promittit libello de ordine librorum ſuorum, ſed non videtur integer ad nos perveniſſe.

59. *De incantatione, adjuratione & ſuppenſione* Epiſtola latine exſtat Junt. claſſe ſpur. p. 41. ex Arabico verſa. Galenus in ea allegatur.

πρὸς τὰ ἀντειρημένα τοῖς Ἱπποκράτους ἀφορισμοῖς ὑπὸ Ἰουλιανοῦ, Vide infra, num. 74.

60. Libri III. Commentariorum *in Hippocratem* περὶ ἀγμῶν (* c. 6.) *de fracturis*. T. 5. Baſil. p. 526. Vertit *Vidus Fidius* Florentinus Claſſ. VII. p. 223. Meminit Galenus T. 5. Baſil. p. 43. & alibi.

61. Libri III. in Hippocratem *de aëre locis & aquis* ſive ut Galenus inſcribendum illud opuſculum monet περὶ οἰκήσεων καὶ ὑδάτων καὶ χωρῶν latine tantum exſtat ex verſione Moyſis Alatini Medici Hebræi. T. 6. Pariſ. pag. 187. Claſſe 2. Junt. p. 1. Galenus ipſe de libris propriis c. 6. teſtatur ſe ſcripſiſſe in Hippocratem περὶ οἰκήσεων, ὑδάτων καὶ χωρῶν.

62. Libri IV. Commentariorum in *Hippocratem* περὶ ἄρθρων (* c. 6.) *de articulis*. T. 5. Baſil. p. 578. Vertit *Vidus Fidius* Florentinus. Claſſ. VII. Junt. pag. 251. & T. 12. Pariſ. pag. 287. Meminit Galenus T. 5. Baſil. pag. 14. 43. &c.

63. Libri VII. Commentariorum εἰς τοὺς ἀφορισμούς. In *Hippocratis Aphoriſmos* (* c. 6.) T. 7. Baſil. p. 219. Vertit Nic. Leonicenus. Recognovit Jul. Martianus Rota & Aug. Gadaldinus. Junt. extra ordinem Claſſ. p. 2. & T. 9. Pariſ. parte 2. p. 9. Librum octavum Græce & latine ex ſuo ingenio addidit Renatus Charterius. Meminit horum Commentariorum Galenus T. 1. Baſil. p. 327. T. 5. p. 67. &c.

64. Γλωσσῶν τῶν Ἱπποκράτους ἐξήγησις (* c.6.) *difficiliorũ Hippocratis vocabulorũ interpretatio* Baſ.T.5.p.705. Vertit *Marius Nizolius* Bruxellenſis, emendavit Gadaldin⁹. Junt. extra ordinẽ claſſ.p.71. & T.2. Pariſ.p.79. Edidit etiam Græce cum notis, H. Stephanus A.1564.8. addito Gloſſario Erotiani & expoſitione vocum Medicarum quam Stephanus ipſe ex antiquis Medicis excerpſit. De Erotiani Lexico quod cum Barthol. Euſtachii verſione exſtat T. 1. Pariſ.p.31. (ubi præfatio) & ubi gloſſarium ipſum T.2.p.106. & de Herodoti Lexico parvo vocum Hippocratis, quod ibid.p.140. ex editione Mercurialis recuſum eſt, dixi infra in Hiſt. Lexicorum Græcorum.

65. περὶ τῆς κατὰ τὸν Ἱπποκράτην διαίτης ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων (* c. 4. & 6.) *de victus ratione in morbis acutis ex Hippocratis ſententia.* T. XI. Pariſ. p.184. cum verſione Charterii qui poſt Gadaldinum & Cajum Britannum transtulit ex codice Græco antea non edito quem à Renato Moræo acceperat. Gadaldini verſio occurrit Claſſ. VII. Junt. pag. 149.

66. περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων (* c. 1. & 14.) *de placitis Hippocratis & Platonis* libri IX. in Boëthi gratiam ſcripti. Baſil. T. 1. p.253. In qua edit. totus liber primus deſideratur, quem Pariſienſis ſed prima parte mutilum ex Caji editione exhibet. Sex primorum librorum argumentum Galenus breviter perſequitur ſub initium libri ſeptimi. Interpretatus eſt *Jo. Bernardus Felicianus* cujus verſio exſtat claſſe 1. Junt. p. 231. E. ex caſtigatione *Alexandri Juſtiniani Chii.* Hos ſecuti *Cajus Britannicus* primi libri emendator & *Andernacus* cujus verſionem *Riccus* ac denique *Charterius* caſtigavit. T.5. Pariſ.p.78. Meminit Galenus T. 1. Baſil. p.216. 226. 373. 415. 435. 441. 448. 453. 455. 459. 464. 534. 540. T.2.p.58. T.3.p.251. 273. 276. T.4. p.36.&c. Hoc Galeni opus etiam συμφωνίαν dictum obſervat Mercurialis IV. 4. Var. lect.

67. Libri IV. commentariorum in Hippocratem περὶ διαίτης ὀξέων (* c.6.) *de diæta in morbis acutis.* T.5. Baſil. p.37. T.XI. Pariſ. p.1. cum verſione Jo. Dureti per tres priores libros, & quarto cum verſione antiqua Jo. Vaſſæi Meldenſis per Charterium emendata. Vaſſæi verſio ab Auguſtino Gadaldino recognita exſtat Claſſe VII. Junt. p. 108. Meminit Galenus T. 4. Baſil. p. 349. T. 1. p.335. &c. libri tres priores in genuinam libri Hippocratei partem, quartus εἰς τὰ προσκείμενα, ut vocat etiam T.4. p.21.

68.

68. Liber I. in Hippocratem sive Polybum περὶ διαίτης ὑγιεινῆς. *de ratione diatæ quando homo valet.* T.5, Basil.p.29, T.6.Paris.p.220. cum versione Andernaci per Charterium emendata. Transtulit & Hermannus Cruserius Campensis, classe 2, Junt.p.39, E.

69. Libri III. commentariorum *in librum I.* Ἐπιδημιῶν *Hippocratis* (* c. 6.) T.9, Paris.p.1, Bas.T.5, p.345. vertit *Hermannus Cruserius* Campensis. Classe 3. Junt.p.100.E.

70. Liber secundus in secundum Ἐπιδημιῶν (* c.6,) T.9, Paris. pag.118. Vertit *Jo.Baptista Rasarius* classe 3, Junt.p.198. fragmentum in eundem librum ex Hieron.Mercurialis interpretatione Junt. in classe fragmentor. pag.21, F. Liber primus commentariorum & liber III. IV. V. VI. interciderunt. Horum commentariorum mentio T.3, Basil.p.286.

71. Libri III. in tertium Ἐπιδημιῶν (* c. 6.) T.9, Paris. p.193, Basil. T.5, p.392. *Hermanni Cruserii* versio à *Gadaldino* emendata exstat classe 3. Junt.p.127.

72. Libri VI. in sextum Ἐπιδημιῶν (* c.6.) T.9. Paris. p.353, Bas. T.5, p. 442. Vertit *Junius Crassus* Patavinus classe 3. Junt. p.152. & pars libri sexti; *Jo. Baptista Rasario* interprete. p. 212. E. & liber septimus p.215. liber octavus p.220.

73. Libri III. Commentar. in Hippocratis lib. κατ' ἰητρεῖον (* c.6.) T.XII. Paris. p.1. Bas. T. 5. p.661. Vertit *Vidus Fidius* Florentinus, Class. VII. Junt.p.197. meminit Galenus T.1.p.330.

74. Πρὸς ἀντειρημένα τοῖς ἀφορισμοῖς ὑπὸ Ἰουλιανοῦ (* c.6.& 10.) adversus ea quæ Hippocratis Aphorismis opposuit Julianus Methodicus. T. 5, Basil. pag.337. Vertit *Julius Alexandrinus* Tridentinus. Classe extraord. Junt.p.66, & T.9, Paris.parte 2, p.376.

75. περὶ τοῦ παρ' Ἱπποκράτους κώματος. De comate apud Hippocratem liber, à Cajo Britannico, Ricco & Charterio restitutus T.7, Paris. p. 191. cum versione *Nic.Rhegini* Calabri partim, partim *Nic.Leoniceni.* Exstat & Classe 3 Junt.p.48. G. ex versione *Augustini Gadaldini.*

76. πρὸς Λύκον, (* c. 6.) adversus Lycum pro Hippocratis Aphorismo XIV. lib.1. qui incipit: Τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν. T.5, Basil. p.329. Vertit *Julius Alexandrinus* Tridentinus. classe Junt.extra ord.p.62, E. T.9. Paris parte 2.p.358. Meminit Galenus T.1. p.327.

77. Libri III. in Hippocratis προγνωστικόν. (*c.6.) T.8, Parif.p.583. Bafil. T.5, p.117. Vertit *Laurentius Laurentianus* Florentinus. claff.4. Junt. p.189. meminit Galenus T.6, Parif. p.268, & T.5, Bafil. p.67.

78. Libri III. in Hippocrati tributum προῤῥητικόν (*c.6.) T.5, Bafil.p. 167. Vertit *Jo. Vaffaus* Meldenfis. claffe 4, Junt.p. 160, E. T.8, Parif. p.692.

79. Libri IV. in Hippocratis librum περὶ τροφῆς. (*c.6.) T.6, Parif.pag. 238. ex editione Rafarii, qui mutilos licet primus Græce & latine edidit. Latinam *Jo. Baptiftæ Rafarii* Novarienfis verfionem in editione Juntatarum exhibet claffis fragmentor. p.4.

80. περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, *de elementis ex Hippocratis fententia* (in lib. de natura Humana) libri duo T.3. Bafil. T.1. p.46. Vertit *Victor Trincavellius*, claffe 1, Junt. pag. 2. cujus verfionem emendavit *Charterius* T.3, Parif.p.1. Transtulit præterea *Rheginus* Calaber, cujus verfionem emendavit *Riccus* & *Nic. Leonicenus*. Meminit Galenus T.1, Bafil.p.324, T.2, p.5, 30, 41, T.4, p.18, 220, 222. & de ordine libror.

81. Libri II. commentariorum in Hippocratem περὶ φύσεως ἀνθρώπου (*c.6.) *de natura hominis*. T.5, Bafil. pag.1. liber primus è verfione *Victoris Trincavellii*. claffe 1. Junt.pag. 25. liber fecundus è verfione ejusdem *Trincavellii*. Claff. VII. Junt. pag. 180. H. Meminit Galenus T.4, Bafil.p.321.

82. Llbri III. Commentariorum in Hippocratem περὶ χυμῶν (*c. 6.) ex Jo. Baptiftæ Rafarii verfione, claffe 3. Junt. p.225. E. & T.8. Parif. p.508. latine tantum exftat. Meminit Galenus T.5. Bafil. p.67.

83. Χαρακτηρίζοντα εἰς Ἱπποκράτην: è Jo. Stobæi ferm. XCIX. T.2, Parif.p.72. Junt. claffe fragmentor. p.23. E.

84. Ζητηθέντα εἰς τὸν Ἱπποκράτην, *quæfita in Hippocratem*, latine exftant è Prognofticorum & Aphorifmorum commentariis utcunque repetita. In claffe fpuria Junt. 118. & T.8. Parif. p.918. In libello de ordine librorum fuorum de iis qui ante ipfum Coi fenis fcripta illuftraverunt ita judicat Galenus, ut plurimum Sabino tribuat & Rufo Ephefio, Numifianoque ac præceptori fuo Pelopi: reliquos putet minus recte eum percepiffe: Quintum ejusque difcipulos atque in his Satyrum, tum Stoicum Ephicianum & Lycum.

85.

85. Liber *de Catharticis* latine tantum exſtat claſſe ſpuria Junt. p. 99.

86. περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως. *de facultate purgantium medicamentorum.* T. 2, Baſil. pag. 484. Vertit *Julius* Martianus Rota. claſſe 5, Junt. p. 86. & T. 10. Pariſ. p. 462. Meminit Galenus de ordine libror.

87. Τίνας δεῖ καθαίρειν, καὶ ποίοις καθαρτηρίοις καὶ πότε; *quosnam purgare oporteat & qualibus purgantibus & quando.* T. 2, Baſil. p. 487. Confer Oribaſ. VII. 23. Vertit idem Rota. claſſe 5. Junt. pag. 88, & T. 10. Pariſ. p. 470.

88. περὶ κατακλίσεως προγνωστικὰ ἐκ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης, *prænotiones Aſtrologicæ à tempore decubitus, de morbi exitu* ad Aphrodiſium T. 4. Baſil. pag. 473. vertit *Jacobus Antonius Mariſcottus* Florentinus. Junt. Claſſe ſpur. p. 12. & T. 8. Pariſ. p. 901. Confer quæ de hoc libro dixi lib. I. c. IX. §. 3.

89. *De centaureæ virtute* liber ad fratrem Papiam, Galeno tributus, latine tantum exſtat T. 13. Pariſ. p. 1010. & claſſe ſpuria Junt. p. 97. E. laudat auctor Magiſtrum ſuum Themiſtium.

90. περὶ κινήσεων εὐδήλων τε καὶ ἀδήλων *de motibus manifeſtis & occultis* T. 5. Pariſ. p. 397. & claſſe ſpuria Junt. p. 67. latine tantum exſtat, *Marco Toletano* interprete qui ex Arabico latine vertit, ut *Joannitius* pridem è Græco Arabice.

91. περὶ κινήσεως τοῦ θώρακός τε καὶ πνεύμονος. *de motu thoracis & pulmonis* fragmentum latine tantum exſtat, Junt. claſſe fragmentor. p. 27. F. & T. 5. Pariſ. p. 407.

92. *De clyſteribus* latine tantum exſtat. claſſe ſpuria Junt. p. 123. & T. 13. Pariſ. p. 1013. Galeno perperam adſcriptus.

De compagine membrorum ſive *de natura humana* liber Galeno itidem ſuppoſitus. T. 5. Pariſ. p. 330.

93. περὶ κράσεως τε καὶ δυνάμεων τῶν ἁπλῶν φαρμάκων, *de temperatura & facultate medicamentorum ſimplicium* libri XI, T. 2, Baſil. p. 1, T. 13. Pariſ. p. 1. cum verſione *Theodorici Gerardi* Gaudani per *Auguſtinum Gadaldinum* & *Charterium* emendata. Libro ſexto, ſeptimo & octavo herbarum (quas ipſe eſt expertus T. 2, pag. 130.) vires ordine alphabetico referuntur. Nono terrarum, lapidum & metallicorum. Decimo

& undecimo medicamenta ex animalibus. Pro βιβλίοις ἕνδεκα male legitur ἑπτὰ T. 2. Basil. p. 152. Gerardi versio à Gadaldino emendata occurrit etiam classe 5, Junt. p. 1. Meminit hujus operis Galenus de ordine libror. & T. 5. Basil. p. 84. 72. 89. T. 2. p. 166. T. 4. pag. 306, 324, 325, 328, 350, 351, &c.

94. περὶ κράσεων *de temperamentis* libri III. Basil. T. 1. p. 59. Vertit *Tho. Linacer.* classe 1. Junt. pag. 10. emendavit *Augustinus Riccus & Renatus Charterius* T. 3. Paris. p. 32. Meminit Galenus de ordine libror. & T. 2. Basil. p. 5, 7, 17, 18, 21, 27, 60, 63, 152, T. 4, p. 18, 267, 277, 305, 321. &c. In hunc librum exstant notat *Felicis Accoramboni.*

95. περὶ κρίσεων (*c. 6.) *de crisibus* naturæ & morborum libri III. T. 3. Basil. pag. 389. vertit *Nic. Leonicenus* classe 4. Junt. p. 125. F. emendavit versionem Gadaldinus & Charterius qui etiam ad MSS. Regios Græca contulit T. 8. Paris. pag. 377. Allegatur T. 5. Basil. pag. 89.

96. περὶ κρισίμων ἡμερῶν. (*c. 5.) ex Hippocratis sententia (id. c. 6.) *de diebus Criticis* sive decretoriis libri III. T. 3. Basil. p. 423. Vertit *Jo. Gvinterius Andernacus*, classe 4. Junt. p. 145. T. 8. Paris. p. 450.

97. περὶ κυουμένων διαπλάσεως *de fœtuum formatione* Basil. T. 1. p. 213. Latine versus hic liber à Jo. Bernardo Feliciano, Jano Cornario cujus interpretationem Riccus, & Andernaco cujus translationem Charterius emendavit. T. 5. Paris. pag. 285. Feliciani versio exstat classe 1. Junt. p. 322.

98. *De Colico dolore* latine exstat, classe spuria Junt. p. 125. & T. 10. Paris. p. 522. Allegat librum de compositione Medicamentorum.

περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων. Infra in σοφισμ.

περὶ λεπτυνούσης διαίτης vide supra διαίτης.

πρὸς Λύκον adversus Lycum pro Aphorismo XIV. Hippocratis *qui crescunt, plurimum habent coloris innati.* Vide supra num. 76.

99. περὶ μαρασμοῦ (*c. 4.) *de tabe.* T. 3. Bas. p. 373. T. 7. Paris. p. 178. cum vers. Augustini Gadaldini Mutinensis, quæ exstat etiam Classe. 3. Junt. p. 45. Meminit Galenus Basil. T. 4. p. 273.

100. περὶ μελαίνης χολῆς *de atra bile* T. 3. Basil. p. 357. vertit *Barthol. Sylvanius* Salonensis classe 1. Junt. p. 34. emendavit *Riccus & Charterius* T. 3. Paris. p. 165.

101. Περὶ μελαγχολίας de atra bile è Galeno, Rufo, Posidonio, & Aëtio (ἐκ τῶν Γαλήνου καὶ Ῥούφου καὶ ἀπὸ Σικαμίου τοῦ Ἀετίου) T.4. Basil. p. 469. Vertit *Julius Martianus Rota* classe spuria Junt. p. 114. & T. 10. Paris. pag. 496.

102. Περὶ μετρῶν καὶ σταθμῶν διδασκαλία, *Ponderum ac mensurarum doctrina* è Cleopatra, Dioscoride, Galeno, Oribasio & aliis. T. 13. Paris. p. 975. cum nova Charterii versione, concinnata post veteres Augustini Gadaldini, Andernaci & H. Stephani. Gadaldiniana exstat classe 5. Junt. pag. 275.

103. Περὶ μήτρας ἀνατομῆς, (* c.2.) *de uteri dissectione* Basil. T. 1. p. 210. Vertit *Jo. Bernardus Felicianus* classe 5. Junt. pag. 108. Græca ex MSS. locupletiora reddidit & latinam interpretationem adjunxit Charterius T. 4. Paris. p. 276. Feliciani & altera Cornarii, quam Riccus edidit, versione usum se professus.

104. Περὶ τοῦ διὰ μικρᾶς σφαίρας γυμνασίου, *de exercitio quod parva pila fit* ab Epigenem liber. T. 4. Basil. p. 301. T. 6. Paris. p. 505. cum versione Valeriani Centannii Vincentini per Charterium emendata. Centannii versio occurrit classe 2. Junt. pag. 48.

105. Περὶ μυῶν ἀνατομῆς (* c. 3.) Latine tantum exstat è versione *Augustini Gadaldini* Medici Mutinensis. classe 1. Junt. p. 44. Gallice vertit Jac. Dalechampius Lugd. 1564. 8. Meminit Galenus T. 1. Basil. p. 381. 401. &c.

106. Περὶ μυῶν *de musculis*, quæ Oribasius è Galeno servavit. T. 4. Paris. pag. 250. ex Riccii editione cum versione *Jo. Baptista Rasarii* à Charterio recensita.

107. περὶ μυῶν κινήσεως *de motu musculorum* libri II. Basil. T. 1. p. 553. Vertit *Nic. Leonicenus* Classe 1. Junt. pag. 308. E. & T. 5. Paris. pag. 364. Meminit Galenus de Ord. libror. & T. 1. Basil. p. 327. 373. 374. 376. 377. 380. 401. 406. 478. 534. &c.

108. περὶ νεύρων ἀνατομῆς (* c. 1. & 3.) *de dissectione nervorum* ad Antisthenem Platonicum. Basil. T. 1. pag. 204. Vertit *Augustinus Gadaldinus* classe 1. Junt. pag. 53. Græca locupletiora dedit, & Gadaldini versionem recognovit *Charterius*. T. 4. Paris. p. 241. Conferendus Oribasii liber περὶ τῆς τῶν νεύρων διανομῆς.

Διάγνωσις τῶν ἐν νεφροῖς παθῶν &c. vide in Διάγνωσις.

Τῶν νοσεῖν προσποιουμένων ἔλεγχος. supra num. 39.

109. περὶ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασιν αἰτιῶν. *de morborum causis*. T.3.Basil. p.205. T.7.Paris.p.16. cum versione Charterii,qui Gvil.Copi & Nic.Leoniceni versionibus adjutum se fatetur. Leoniceni versio occurrit classe 3.Junt.p.6. Meminit Galenus T.3.Basil. pag.358.

περὶ διαφορᾶς νοσημάτων. Supra num.27.

110. περὶ τῶν ἐν τοῖς νόσοις καιρῶν *de morborum temporibus*.T.3.Basil. p.379. Vertit præter *Nic Rhegium* Calabrum *Jo.Gvinterius Andernacus*. classe 3.Junt.p.85. cum Andernaci versione à Ricco & Charterio emendata exstat T.7. Paris. p.292.

111. περὶ τῶν ὅλου τοῦ νοσήματος καιρῶν *de morbi totius temporibus* T.3.Basil. pag.385. Vertit præter *Rhegium* idem *Andernacus* classe 3. Junt. p. 88. Charterius hunc & superiorem librum cum 2. MSS. Regiis contulit & Andernaci versionem à Ricco & se emendatam adjunxit T.7. Paris. pag. 304.

112. περὶ οἴνων *de vinis* fragmentum Galeni, ex Oribasio, Augustino Gadaldino interprete. classe spuria Junt.p.79. E. T.6. Paris. p.494. 495. ex Athenæo p.497. adde quæ eodem Volum.p.434. seq.

113. Ὅροι ἰατρικοί, *Definitiones Medicæ* T. 4. Basil.pag.390. &auctiores ex MSS. Regiis T. 2. Paris.p.232.cum versione *Charterii*. Transtulerant antea *Janus Philologus*, & cujus versio in classe Isagog. Junt. p.43. exstat *Barthol. Sylvanus* Salonensis.

114. περὶ ὀστῶν (* c.1.& 3. & de ord.libror.) *de ossibus* ad tirones. T.4. Paris. pag.9. cum versione Charterii, qui se *Balamii* interpretatione, & *Jacobi Sylvii* ac *Joannis Riolani* usum fuisse testatur. *Ferdinandus Balamii* Siculi versio occurrit T. 5. Basil. pag. 719. classe 1.Junt.p.39. G. Græca in editt. Ald. & Basil.non exstant. At separatim Græce & latine edidere multi, *Salomo Albertus* Witeberg.1579. 12. *Jo.Philippus Ingrassias* Panormi 1603. *Caspar Hofmannus* Francof.1630.& *Jo. van Horne* Lugd. Bat.1665.12.

115. περὶ ὀσφρήσεως ὀργάνου. *de instrumento odoratus*. Basil T. 1. pag. 206. vertit *Lud. Bellisarius* Medicus Mutinensis. Class. 1. Junt. pag. 110. Cum ejusdem versione à Charterio recensita. T.5. Paris. pag. 354. Vertit & *Victor Trincavellius*, cujus versionem in sua edit. Riccus probavit. Allegatur T. 1. Basil. pag.315.&c.

116. περὶ οὔρων *de urinis* T.4.Basil. p.410.T.8. Paris. p.337. librum qui genuinus Galeni esse videtur vertit *Josephus Struthius* Polonus. Class. 4. Junt. p.123. Exstat & aliud breve scriptum de urinæ signifi-

gnificatione, ex versione *Georgii Vallæ* Placentini, classe spuria Junt. pag. 85.

117. Synopsis περὶ οὔρων quam T. 8. Paris. p. 349-351. Græce primus edidit Charterius cum versione Pratelli.

118. περὶ οὔρων ex Hippocrate, Galeno & aliis T. 8. Paris. pag. 352-358. Græce & latine primum editus à Charterio qui pag. 359. Theophili Jatrosophistæ librum ejusdem argumenti cum Fed. Morelli versione subjunxit.

119. περὶ οὐσίας τῶν φυσικῶν δυνάμεων, *de substantia facultatum naturalium* fragmentum. T. 5. Paris. pag. 3. Basil. T. 1. p. 342.

120. περὶ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ἀνατομῆς *de anatomia oculorum*, latine tantum exstat T. 4. Paris. pag. 223. & classe spuria Junt. p. 58. Alius & prolixior ex *Demetrii* interpretatione Class. VII. Junt. pag. 186. & T. 10. Paris. p. 504. (itidem latine tantum) non est Galeni qui p. 517. edit. Paris. allegatur & p. 520. ubi etiam citatur Paulus (Ægineta.)

περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας παθῶν. supra num. 23.

121. Διαγνωστικὴ μέθοδος τῶν πεπονθότων τόπων, *de locis affectis* libri VI. T. 3. Basil. pag. 248. vertit *Gvil. Copus* Basileensis. Classe 4. Junt. p. 2. Interpolarunt Copi versionem Riccus Colinæus, Joannes Nebriensis Rivirius & Augustinus Gadaldinus. Eandem ex Ricci & Gadaldini castigationibus concinnatam retinuit Charterius T. 7. Paris. pag. 378. qui Græca contulit cum quatuor Regiis MSS. in quibus hoc opus inscribitur: διαγνωστικῆς τοῦ Γαληνοῦ περὶ τῶν πεπονθότων, βιβλία ς′. Titulum adversus Cæs. Scaligerum p. 61. de plantis, defendit Mercurialis III. 16. Var. lect. Confer P. Petitum II. 2. Observ.

122. *In Platonis Timæum* è libris quatuor commentariorum Galeni fragmenta latine exstant Junt. classe fragmentor. p. 23. & T. 5. Paris. p. 275-284. & 463-466. è Gadaldini & Rasarii interpretatione. Ἐξηγήσεις suas τῶν ἰατρικῶς ἐν Τιμαίῳ γεγραμμένων memorat Galenus T. 1. Basil. pag. 323. & (* c. 14.)

123. περὶ πλήθους *de plenitudine* T. 3. Basil. p. 342. Vertit *Victor Trincavellus*. Classe 3. Junt. p. 76. cujus & *Jo. Gvinterii Andernaci* interpolatione usus *Charterius* tertiam adornavit, & librum Galeni cum duobus MSS. Regiis contulit. T. 7. Paris. p. 322. Meminit Galenus T. 4. Basil. p. 18.

124.

124. Ὅτι αἱ ποιότητες ἀσώματοι, *quod qualitates incorporeæ sint*, ad Pindarum quendam quem cap. 9. alloquitur. Stoicis oppositus hic liber Galeno adscriptus T. 4. Basil. pag. 403. Latine vertit *Horatius Limanus* Edit. Junt. classe Isagog. pag. 8. b. cum versione Limani per Charterium emendata legitur T. 2. Paris. p. 60.

125. Περὶ τοῦ προγινώσκειν. *de prænotione* ad Epigenem (male vulgo ad Postumum, cum nomina propria non sint vertenda, ut probe notavit Labbeus) T. 3. Basil. p. 451. Vertit *Julius Martianus Rota.* classe 4. Junt. p. 223. F. & T. 8. Paris. p. 829. cum versione *Jo. Gvinterii Andernaci* à Charterio emendata.

126. περὶ προγνώσεως, *de prænotione* libellus è MS. Regio primum editus à Charterio cum versione Pratelli T. 8. Paris. p. 891-895.

127. περὶ προγνώσεως διὰ σφυγμῶν (* c. 5.) *de præsagitione ex pulsibus* libri IV. T. 3. Basil. p. 117. Vertit *Herm. Cruserius* Campensis classe 4. Junt. pag. 104. T. 8. Paris. p. 236. Charterius contulit cum duobus MSS. Regiis.

128. πρόγνωσις πεπειραμένη. *Præsagium experientia confirmatum*, latine exstat classe spuria Junt. pag. 81. Græca primus addidit Charterius è MS. Regio T. 8. Paris. p. 895.

129. περὶ τῶν προκαταρκτικῶν αἰτιῶν *de causis præservantibus* latine tantum exstat T. 7. Paris. p. 347. vertit *Nic. Regius* Calaber. Classe 3. Junt. pag. 95.

130. Γαληνοῦ παράφρασις τοῦ Μηνοδότου προτρεπτικὸς λόγος ἐπὶ τέχνας. Paraphrasis exhortationis ad artes, quam Menodotus Empiricus rudiori penicillo adumbraverat. Latine vertit *Ludovic. Bellisarius* Medicus Mutinensis. Edit. Junt. Classe Isagogica pag. 2. Transtulit etiam *Erasmus*, & *Jamotius* notis illustravit. Cum versione *Charterii* legitur T. 2. Paris. pag. 3. Hic ipse videtur esse προτρεπτικὸς ἐπὶ ἰατρικὴν quem memorat Galenus * c. 9.

131. περὶ πτισάνης *de ptissana* T. 6. Paris. p. 499 Basil. T. 2. p. 489. Vertit Charterius, præeuntibus Hieron. Donzellino Veronensi, & Joanne Polito. Donzellini versio exstat Classe 2. Junt. p. 46. G.

περὶ διαφορᾶς πυρετῶν. vide supra num. 28.

132. *Liber secretorum ad fratrem Monteum* latine tantum exstat in classe spuria Junt. pag. 101. E. & T. 10. Paris. pag. 546. Ex Arabico translatus est, & laudat alterum *librum almemiri* i. e. *librum Pharmacorum de medicinis compositis Archigenis, Archelai, Severi & aliorum.*

133.

133. Περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων (*c.15.) T.4.Basil.p.32. & cum *Horatii Limani* versione à Charterio emendata. T.2. Parif. p.73. Eadem Limani versio Junt. classe Isagog. p 7.

134. Περὶ σπέρματος allegatur T.1.Basil.p 527.530.221.306.&c. *de semine* libri II. exstant Græce T.1.Basil.p.220. & cum versione *Charterii* T. 3. Parif. pag. 18. & ex *Jo. Bernardi Feliciani* versione Classe 1. Junt.p.328. G. Liber hujus argumenti tertius spurius latine tantum habetur, qui incipit: *Sperma hominis descendit* &c. incerto interprete. Junt. Classe spur.p.36. T.3. Parif.p.229. Philosophorum Porphyricorum mentio pag. 232. in Græco ni fallor fuit οἱ ἀμφὶ πορφύριον, i. e. Porphyrius, qui eadem pagina allegatur cum Ammonio, Theodoro Platonico, Andronico Peripatetico &c.

περὶ στοιχείων. Vide supra num. 80.

περὶ αἰτίων & διαφορᾶς συμπτωμάτων. Vide supra num. 2. & 30.

135. Σύνοψις τῶν σφυγμῶν *Compendium de pulsibus* latine exstat classe spuria Junt.p.66. & T. 8. Parif. pag. 330.

136. Σύνοψις βιβλίων ις´ περὶ διαφορᾶς, διαγνώσεως, αἰτίας καὶ προγνώσεως σφυγμῶν (*c.5.) Compendium librorum XVI. Galeni de pulsibus T. 8. Parif. p. 306. latine tantum exstat: vertit *Augustinus Gadaldinus* classe 4. Junt. post pag. 122.

περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν. Vide num. 29. Meminit Galenus T. 3. p. 52. 461. 462. &c.

137. περὶ σφυγμῶν, τοῖς εἰσαγομένοις (* c. 1.) *de pulsibus* ad tirones Isagoge. T. 3. Basil. pag. 1. T. 8. Parif. pag. 1. Vertit *Herm. Cruserius* Campensis. classe 4. Junt. pag. 43. Præterea Martinus Gregorius, Augustinus Gadaldinus & Jo. Gvinterius Andernacus. Charterius contulit cum tribus MSS. Regiis. Scriptus est hic liber Epistolæ instar ad *Theutram* archiatrum, Galeni amicum, itaque in MS. inscribitur: Γαληνοῦ πρὸς Τεῦθραν ἐπιστολὴ περὶ εὐσυνόπτων σφυγμῶν. Κλαύδιος Γαληνὸς φιλτάτῳ ἡμετέρῳ Τεύθρᾳ ἀρχιητρῷ χαίρειν. At Galenus ipse de ord. libror. testatur hunc fuisse titulum, περὶ σφυγμῶν, τοῖς εἰσαγομένοις. adde T. 3. Basil. pag. 103. 109.

138. περὶ σφυγμῶν. *De pulsibus* πρὸς Ἀντώνιον φιλόσοφον T. 8. Parif. p. 333-336. primus è MSS. Regiis edidit & latine vertit Renatus Charterius.

139. περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτιῶν (* c. 5.) de caussis pulsuum libri IV. T. 3. Basil. p. 84. T. 8. Paris. p. 167. Vertit *Herm. Cruserius*, classe 4. Junt. p. 86. E.

140. περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν (* c. 5.) de dignoscendis pulsibus libri IV. Basil. T. 3 pag. 52. T. 8. Paris. pag. 103. Vertit *Hermannus Cruserius* Campensis, classe 4. Junt. p. 70. Charterius recognovit & Græca contulit cum duobus Regiis MSS.

περὶ προγνώσεως σφυγμῶν libri IV. Vide supra in προγνώσ.

141. περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ γένη, *de compositione medicamentorum secundum genera* libri VII. T. 2. Basil. p. 312. T. 13. Paris. p. 640. cum versione Andernaci per Augustin. Gadaldinum & Charterium recognita. Eandem versionem ex Gadaldini recognitione habes Class. 5. pag. 209. F.

142. περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ τόπους *de compositione medicamentorum per singula loca* sive partes corporis libri X. T. 2. Basil. p. 152. T. 13. Paris. p. 319. cum versione Jani Cornarii per Nic. Marcellum Mutinensem & Charterium emendata. Exstat & altera versio Andernaci. Cornarii interpretationem à Marcello recognitam exhibet classis 5. Junt. pag. 121. Hoc opus περὶ συνθέσεως φαρμάκων memorat Galenus de ordine libror. & T. 10. Paris p. 522. T. 2. Basil. p. 5. 175. T. 4. p. 216. &c. promittit T. 2. p. 122.

143. περὶ συστάσεως ἰατρικῆς. *de Constitutione artis Medicæ* ad Patrophilum. Basil T. 1. pag. 34. & T. 2. Paris. p. 170. cum versione Charterii, cui *Nic. Rhegius* Calaber, *Janus Antoniacus*, *Trincavellius* & *Jo. Andernacus* præiverunt. Trincavelli interpretatio legitur in classe Isagog. Junt. pag. 36.

περὶ σώματος ἀνθρώπου κατασκευῆς. Supra num. 16. & 25. & mox 158. 159.

144. περὶ τῆς τάξεως τῶν ἰδίων βιβλίων *quo ordine libros suos legi velit.* ad Eugenianum. T. 4 Basil. p. 368. & T. 1. Paris. p. 49. cum versione *Charterii.* Transtulerat antea Joannes Fichardus Francofordianus, cujus versionem recognovit Gadaldinus. Junt. classe Isagog. p. 14. E. Scripsit & Jo. Baptista Montanus de ordine in legendis Galeni libris servando. Confer Galenum T. 4. Basil. pag. 36. 54. &c.

145. Τέχνη ἰατρική. *Ars Medica* T. 3. Basil. p. 471. & emendatius ad MSS. Regios T. 2. Paris. p. 196. cum *Akakiæ* Medici Paris. versione à *Charterio* recognita. Transtulerunt etiam *Avegâ* & *Nic. Leonicenus*, cujus

jus exſtat Claſſe Iſagogica Junt.pag.61. G. Meminit Galenus T.4. Baſil.p.107.220. & ſub titulo *Thraſybuli* pag.222.240.241. &c.

146. *De partibus Artis Medicæ* περὶ τῶν τῆς τέχνης ἰατρικῆς μορίων latine tantum exſtat incerto interprete T. 2. Pariſ. p. 282. & Junt. claſſe ſpur. pag. 16.

εἰς τὸν Τίμαιον τοῦ Πλάτωνος. Vide ſupra num. 120.

147. περὶ τρόμου καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ καὶ ῥίγους. de tremore, palpitatione, ſpaſmo, rigore T.3.Baſil. pag.364.T.7. Pariſ.p.199. cum verſione Andernaci per Charterium emendata. Vertit etiam Dominicus Monteſaurus Veronenſis & Petrus de Chano Vetuſtus, Andernaci interpretatio exſtat Claſſe 3. Junt. pag. 51. Meminit Galenus T.3. Baſil.pag.45.

148. περὶ τροφῶν δυνάμεως (* c. 4.) *de alimentorũ facultatibus* libri III. T.4. Baſil.p.303. Vertit *Martinus Gregorius*, emendavit verſionem *Gadaldinus*. Claſſe 2. Junt.p.7.& T. 6. Pariſ. p.300. cum verſione Gregorii per Gadaldinum , *Riccum* & *Charterium* emendata. Tres ſe libros ſcripſiſſe tantum teſtatur T.4.p.352.358.281.&c.

Liber *quartus* περὶ διαλύσεως συνεχοῦς *de diſſolutione continua.* T. 6. Pariſ. p.403. exſtat latine tantum, & ſpurius eſt. Supra num. 31.

149. περὶ τύπων de typis ſive formis morborum. T.3.Baſil. p.470.& T. 7.Pariſ.p.152. cum verſione Andernaci collata cum aliis verſionibus Nicolai de Rhegio Calabri, Auguſtini Gadaldini & Ricci. Interpretatio Gadaldini exſtat claſſe 3. Junt. p.90.

140. περὶ ὑδάτων *de aquis* è Galeno, Oribaſio, Rufo, Diocle & Athenæo fragmenta. T. 6. Pariſ.pag.489. Vertit *Auguſtinus Gadaldinus* : claſſe ſpuria Junt. p. 76. E.

151. ὑγιεινῶν λόγοι, *de ſanitate tuenda* libri VI. T. 4. Baſil. p.220. verſio *Tho.Linacri* per *Hieron. Donzellinum* , & *Aug. Gadaldinum* emendata. claſſe 2. p. 62. & cum eadem verſione recognita per Charterium. T.6. Pariſ.p.40. Meminit hujus operis Galenus de ordine libror. & T.4.Baſil.p.17.18.19.116.316.350.358.T.3.p.265.&c.

περὶ ὑποτυπώσεως τῆς ἐμπειρικῆς. Vide ſupra Ἐμπειρ.

152. περὶ φιλοσόφου ἱστορίας. *De Hiſtoria Philoſophica* T. 4. Baſil. pag. 424. Vertit *Julius Martianus Rota*, hunc librum tribuens Aëtio, quem de placitis Philoſophorum ſcripſiſſe teſtatur Theodoritus Therapevt.

Rotæ verſio exſtat in Junt. claſſe ſpuria p. 2. & ex Charterii recognitione T. 2. Pariſ. pag. 21. Confer quæ ſupra cap. XI. dixi num. 108. ubi Plutarchi libros de Placitis Philoſophorum referebam.

153. *περὶ φλεβῶν τε καὶ ἀρτηριῶν ἀνατομῆς* (*c. 1. & 3.) *de venarum arteriarumque diſſectione* liber ad Antiſthenem Platonicum Baſil. T. 1. p. 197. Vertit *Antonius Fortolus* Joſerienſis, caſtigavit *Andreas Veſalius* Bruxellenſis & *Auguſtinus Gadaldinus*. claſſe 1. Junt. p. 55. F. deniq; *Charterius* T. 4. Pariſ. pag. 225. Allegatur T. 5. Baſil. p. 55.

154. *περὶ φλεβοτομίας* fragmentum ex Hippocrate, Galeno, Paulo Ægineta &c. Græce ex MSS. Regiis cum latina verſione primum editum à Charterio. T. 8. Pariſ. pag. 898-900. Allegat Galenus ſcriptum ſuum *περὶ φλεβοτομίας* T. 5. Baſil. pag. 92.

155. *περὶ φλεβοτομίας πρὸς Ἐρασίστρατον* (*c. 4. & 7.) *de venæſectione* contra Eraſiſtratum. T. 4. Baſil. p. 1. Vertit *Joſephus Tectander* Cracovienſis Claſſ. VI. Junt. p. 7. & T. 10. Pariſ. p. 392.

156. *περὶ φλεβοτομίας πρὸς Ἐρασιστρατείους τοὺς ἐν Ῥώμῃ* (*c. 4. & 7.) *de venæſectione* contra Eraſiſtrati ſectatores qui Romæ verſabantur. T. 4. Baſil. p. 7. Vertit idem *Tectander*. Claſſ. VI. Junt. p. 9. & T. 10. Pariſ. p. 406. Hunc librum ſe in Theutræ civis ſui ac *συμφοιτητοῦ* gratiam ſcripſiſſe teſtatur Galenus.

157. *Περὶ φλεβοτομίας θεραπευτικόν.* (*c. 4.) *De curatione per venæſectionem.* T. 4. Baſil. p. 17. Vertit *Theodoricus Gaudanus*. Claſſ. VI. Junt. p. 16. E. & T. 10. Pariſ. p. 428.

158. *Περὶ φόβου de timore* fragmentum ex Nemeſio cap. 20. de natura hominis T. 5. Pariſ. p. 3.

159. *περὶ φύσεώς τε καὶ τάξεως ἑκάστου σώματος de natura & ordine cujusque corporis.* Claſſe ſpuria Junt. p. 42. & T. 5. Pariſ. p. 327. latine tantum exſtat. Capite quinto pro *Santonicis* lege *Anatomicis*.

160. *De compagine membrorum ſive natura humana.* Latine tantum exſtat T. 5. Pariſ. p. 330. & claſſe ſpuria Junt. p. 59.

161. *Περὶ φυσικῶν δυνάμεων*, (*c 7. & de ord. libror.) *de naturalibus* adverſus Eraſiſtratum libri III. Baſil. T. 1. pag. 87. Vertit *Tho. Linacer* claſſe 1. Junt. pag. 290. E. & T. 5. Pariſ. pag. 8. cum Linacri verſione à Charterio recenſita. Meminit Galenus T. 1. Baſil. p. 304. 408. 412. 414. 416. 422. 497. 534. T. 4. p. 20. 174. 321. 351. 265. T. 2. p. 41. 63. T. 3. p. 3. p. 311. &c.

162. *Περὶ οὐσίας τῶν φυσικῶν δυνάμεων* fragmentum T. 5. Parif. pag. 30. cum verfione Charterii qui prioribus interpretibus Bartholomæo Sylvanio & Victore Trincavellio ufus eft. Sylvanii verfio exftat in claffe fragmentor. Junt. p. 30.

163. *Εἰ κατὰ φύσιν τὸ αἷμα ἐν ἀρτηρίαις περιέχηται* (* c. 7.) *An naturaliter fanguis in arteriis contineatur.* Bafil. T. 1. p. 221. Vertit *Julius Martianus Rota.* claffe 1. Junt p. 60. Præter Rotam *Victor* quoque *Trincavellius*, emendante *Ricco* & Charterio T. 3. Parif. p. 154. In hoc libro Erafiftratum refellit qui in arteriis fpiritum in venis, fangvinem ajebat contineri.

164. *Περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων, de tumoribus præter naturam* T. 3. Bafil. p. 353. Vertit *Horatius Limanus.* Claffe 3. Junt. p. 82. E. Præterea *Nic. Rhegius* Calaber, *Auguftinus Riccus, Andernacus & Charterius.* T. 7. Parif. p. 312. Allegatur T. 4. Bafil. p. 144. 171. T. 5. p. 93. &c.

165. (*Περὶ φυτῶν*) Liber *de plantis* latine tantum exftat claffe fpuria Junt. p. 120. & T. 13. Parif. p. 1004. liber ex Galeno de fimplic. medic. & Joannitii obfervationibus collectus & ex Arabico latine verfus Maffiliæ ab Abrahamo Medico & Grumero Judice Placentiæ. E Græco in Arabicum verterat Galenum de fimplic. medic. Mahomet filius Mofe, commentariis illuftraverat Humain five Joanitius filius Ifaaci.

166. *Περὶ φωνῆς τε καὶ ἀναπνοῆς de voce & anhelitu* T. 5. Parif. pag. 429. & claffe fpuria Junt. p. 61. E. latine tantum exftat, ex Arabico translatus. Incipit: *Dixit Galenus* &c.

Ἡ τῶν φωνηέντων ὀργάνων ἀνατομή. Vide fupra, *ἀνατομή.*

167. *Περὶ χρείας ἀναπνοῆς. de ufu refpirationis* adverfus Erafiftratum (* c. 7.) T. 3. Bafil. p. 159. Anonymi verfio claffe 1. Junt. p. 223. & cum verfione Cornarii à Charterio emendata T. 5. Parif. p. 413. Meminit Galenns T. 1. Bafil. p. 257. 215. 328. 432. &c. Exftat & alter hujus argumenti Galeno adfcriptus T. 5. Parif. pag. 407. latine tantum, & claffe fpuria Junt. p. 63.

168. *Περὶ χρείας τῶν ἐν ἀνθρώπου σώματι μορίων* (* c. 2. & 1.) *de ufu partium corporis humani,* libri XVII. T. 4. Parif. p. 284. Bafil. T. 1. p. 367. in qua editione VII. 14. eft lacuna p. 447. Vertit Nicolaus de Rhegio Calaber A. C. 1317. recenfuit Auguftinus Gadaldinus Claffe 1. Junt. p. 113. & feparatim latine Lugd. 1566. 8. Si nihil aliud fcri-

pſiſſet Galenus quam hoc opus, vel ob iſtud unum lectu ſane digniſſimum ſummis merito viris omnium judicio accenſendus esſet. Quanta enim ſollertia artificium divini conditoris in corpore noſtro ſingulisque ejus membris inquirit & explicat, quam multis quamque ſolidis argumentis illud adverſus novos Prometheos & Momos Epicurum, Aſclepiadem & alios Sophiſtas Naturæ providentiam atque artem inficiantes tuetur, quam pie denique virtutem Opificis celebrat admirabundus, hanc ratus eſſe τὴν ὄντως εὐσέβειαν, & hunc vere ἱερὸν λόγον & ὕμνον ἀληθινὸν, non ſi mille offerat hecatombas, ſed ſi cognoverit ipſe prius, tum monſtraverit etiam aliis *quantus Deus ſit ſapientia, quantus potentia, quantus bonitate.* III. 10. Ad artificium opticum explicandum teſtatur ſe ſingillatim per ſomnium à Numine aliquo monitum. X. 12. & 14. Moyſen melius Epicuro ſcripſiſſe fatetur XI. 14. etſi perſuadere ſibi homo Ethnicus non potuit, Deum facere poſſe quæcunque velit, ex cinere equum vel bovem, ex lapide hominem, è materia corruptibili animalia immortalia (XIV. 2.) ſed ex iis quæ poſſit, optima quæq; eligere. Lectorum iniquiora judicia parum revereri ſe docet his verbis XII. 6. Καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀγνοοῦντες ὡς ἐπηρεασθήσεται καὶ περιπηλακισθήσεται μυριάκις ὅδε ὁ λόγος, οἷα παῖς ὀρφανὸς ἐμπεσὼν χερσὶ μεθυόντων ὑπ᾽ ἀφροσύνης τε καὶ ἀπαιδευσίας ἀνθρώπων, ὅμως ἐπιχειροῦμεν γράφειν τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἕνεκα τῶν ἀκούειν ὀρθῶς καὶ κρίνειν δυναμένων τὰ λεγόμενα. Meminit hujus operis præter Theodoritum V. 9. de hæreticis fab. Galenus ipſe T. 1. Baſil. pag. 312. 320. 219. T. 2. p. 161. T. 4. p. 54. &c. D. Jo. Conradus Dietericus in Anatomia ſacra p. 774. Antiqu. Bibl. V. T. *Lege ſeptendecim Galeni libros quos de corpore humano ceu totidem divinarum perfectionum hymnos elucubravit, & admirare hominis Ethnici ὑπερῆφες ingenium, & imitare hanc bonitatem mentis, aſſurge cum illo in DEUM ut potentiæ & Majeſtatis DEI cultor atque prædicator: DEI fabricam admirabilem grato deprædicato pectore, illius in pangendo corpore, in connectendis membris, in diſponendis providentiam, poteſtatem, ſapientiam admirare, cole, adora.* Tho. Bartholinus diſſ. III. de legendis libris p. 85 *Coacæ prænotiones ex Hippocrate ſeliguntur, & ex Ariſtotele libri de Animalibus, Analytica & Politica. Ex operoſo Galeni catalogo paucos excerpimus reliquis præferendos: de uſu partium, locis affectis, methodo medendi, ſimplicium facultatibus.*

169. περὶ ψυχῆς *de anima* fragmentum è Nemesii c.2. de natura hom. T.5. Paris. p.1.

περὶ ἁμαρτημάτων καὶ παθῶν τῆς ψυχῆς. supra num.22.&23.

170. ὅτι τὰ ψυχῆς ἤθη ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεται χωρὶς τῶν κατὰ φιλοσοφίαν διατριβῶν *quod mores animi temperamento corporis obsequantur.* T.5.Paris.pag 444. Basil. T. 1. p. 344. Vertit *Junius Paulus Crassus.* Classe 1. Junt. p. 317. In editione vero Paris. T.5. p.444. longe integrior hic insignis liber ex Casauboni codice & Fed. Morelli editione legitur cum versione *Andernaci* à Charterio emendata. Duas hujus libri editiones vulgasse se testatur Galenus (* c.14.) Allegatur idem liber T.1.p.67. 217.&c. De titulo hujus libri confer Petrum Petitum II. 3. Observ.

Fragmenta Galeni ex Alexandro Tralliano T.10.Paris. p.573. ex Galeni περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ἰατρικῆς.

Aëtio, de pica mulierum. T.7. Paris. pag.873.
Ex Athenæo. Junt. classe fragmentor. pag.41. Confer supra num.17.
Averroë. Junt.ibid. p.43. E. & T.2. Paris.p.69. quo ex loco petita sunt quæ de *figura quarta Galenica* in Philosophorum scholiis vulgo traduntur.
Rabbi Mosis Aphorismis. Junt. pag. 33. & T.9. Paris. parte 2. p.395.
Joanne Philopono de mundi æternitate contra Proclum locus è Galeni libris de demonstratione. T.2.Paris.p.59.
Mich.Ephesio, de insomniis T.5.Paris.pag.406. Confer supra num.40.
Nemesio à quo ἀποδεικτικοὶ Galeni λόγοι laudantur, & tertius τῆς ἀποδεικτικῆς. T.2.Paris.p.1.(Junt.p.42.) & T.5.Paris.p.1.
Oribasio. Vide supra num.112. & T.10.Paris.p.456.459.
Rasi Arabe. Junt.p.39. G. & T.9. Paris.parte 2. p.406.
Simplicio Junt.p.43.
Joanne Stobæo. Vide supra num.83.
Themistio. T.5. p.405. Junt. p.42. H.

Fragmentum adversus Empiricos. Supra num.37.

XXII.

XXII. *Scripta Galeni deperdita, ordine litterarum recensita.*

* notat librum illum memorari in Galeni opuſculo de libris propriis. T. notat tomos editionis Græcæ Baſil. niſi adſcriptum ſit Pariſ.

πρὸς τοὺς ἀγοραίους ῥήτορας, ά, * c. 13.
περὶ αἰδοῦς β΄ * c. 13.
περὶ τῆς τῶν αἰτίων διαφορᾶς. T. 3. p. 258.
πρὸς τοὺς ἀπὸ αἱρέσεων, vide infra, δημοσίᾳ & de Sectis Ἐμπειρ. Μεθοδ. ἀποδεικτικῇ & ἡδονικῇ.
περὶ τῶν συνεκτικῶν αἰτίων. Vide συνεκτ.
περὶ ἀλυπίας. * c. 13.
περὶ ἁμαρτημάτων καὶ κολάσεως ἰσότητος ά * c. 13.
περὶ τῶν ἀναγινωσκόντων λάθρα. ά. * c. 13.
Ὅτι ἡ Γεωμετρικὴ ἀναλυτικὴ ἀμείνων τῆς τῶν Στωϊκῶν, ά * c. 16.
περὶ σφαλμάτων ἀνατομικῶν καὶ τῶν ἐκείνων αἰτίων. T. 1. p. 394.
περὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων liber decimus usque ad quintum decimum, * c. 3. Vide & infra in Lyco, Hippocrate, Marino, Eraſiſtrato.
περὶ ζώντων ἀνατομῆς β΄. De ord. libror. & T. 3. p. 270.
περὶ τεθνεότων ἀνατομῆς, ά. ibid.
περὶ τῆς ἀνατομικῆς διαφωνίας, β΄. ibid.
περὶ τοῦ ὅτι τοῖς ἀντικειμένοις ἓν καὶ ταυτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖν ἀδύνατόν ἐστιν, ά * c. 12.
περὶ τῶν κατὰ διότι ἀποδείξεων. ά * c. 12. & 15.
περὶ ἀποδείξεως πραγματεία ἐν ιέ βιβλίοις * c. 11. *Librum* 13. commendat de ordine libror. & T. 1. p. 539. T. 4. p. 18. *librum quintum* T. 1. p. 315. Paſſim quoque alibi hoc opus citat ut T. 1. pag. 253. 254. 310. 313. 330. 534. T. 2. pag. 19. 40. 43. T. 4. p. 40. &c. E libro quarto locum profert Philoponus XVII. 5. contra Proclum: vide & Mercurialem IV. 4. Var. lect.
περὶ Κλειτομάχου καὶ τῶν τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ λύσεων, ά * c. 12.
περὶ τῶν παραλειπομένων προτάσεων ἐν τῇ λέξει τῶν ἀποδείξεων, ά * c. 12.
περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς αἱρέσεως, ά * c. 12.
περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὰς ἀποδείξεις, ά * c. 12.
Σύνοψις τῆς ἀποδεικτικῆς θεωρίας, ά * c. 12.
περὶ τῆς δι᾽ ἀδυνάτου ἀποδείξεως, ά * c. 12.

De Aristophanis vocibus civilibus. infra, ὀνομάτων.

In Aristotelis περὶ ἑρμηνείας, ὑπομνήματα γ΄. * c. 11. & 15. in Categorias ὑπομνήματα δ΄ * c. 15.

in prior. Analyticor. 1. ὑπομνήματα δ΄. in 2. ὑπομνήματα δ΄. * c. 11. & 15
in poster. ——— 1. ——— ϛ΄. in 2. ——— ε΄. * c. 11. & 15
& T. 3. p. 42. Galenum Aristotelis ἐξεταστὴν dici à Themistio, notavit Petrus Petitus. Confer Menagium ad Laërt. p. 208. edit. Wetsten.

Archigenes. Vide infra in σφυγμῶν.

περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων, ή. * c. 8. & de ordine libror. & T. 4. p. 18. Vide & infra, ψυχῆς.

De Atticis vocibus. T. 3. p. 31. Vide infra ὀνομάτων. Libros XLVIII. hujus argumenti scripsisse se testatur de ordine libror.

Ἀττικῶν παράσημον, ά. * c. ult.

περὶ τῶν ἀκολούθων ἑκάστῳ βιβλίων (interpres *de consentaneis cujusque vitæ generibus*) * c. 13.

περὶ τῶν κατὰ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος καὶ τῶν συζυγούντων αὐτοῖς σημαινομένων ἡμῖν κατὰ τὴν αὐτόματον φωνὴν, ά. * c. 12.

πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων ά. * c. 13.

περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων ά. * c. 13.

περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέτων κατὰ κολάκων, β΄. * c. 13.

περὶ διαβολῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἰδίου βίου. * c. 13.

περι διαθηκῶν ποιήσεως. * c. 13.

Ὅπως χρὴ διακρίνειν τὴν πραγματικὴν ζήτησιν τῆς κατ᾽ ὄνομα· καὶ τὸ σημαινόμενον. ά. * c. 12.

περὶ τῆς ἐν τοῖς διαλόγοις συνουσίας ά. * c. 13.

Διάλογοι πρὸς φιλόσοφον, καὶ ἰδίως περὶ τοῦ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. * c. 12.

Μέχρι πόσου τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς τιμῆς καὶ δόξης φροντιστέον ἐστίν. * c. 13.

περὶ δυνατοῦ, ά. * c. 12.

περὶ τῶν ἑαυτοὺς περιτρεπόντων λόγων ά. * c. 12.

περὶ εἰκότος, ά. (al. εἰκόνος) * c. 12.

περὶ τῆς ἰατρικῆς Ἐμπειρίας. ά. ad Pelopem Medicum * c. 2.

περὶ

περὶ τῶν ἰδίων δόξαντας γ'. interpres legit δοξῶν quia vertit *de propriis opinionibus* * cap. 14. Forte legendum περὶ τῶν ἰδεῶν, eo enim loco Galenus refert scripta ad Platonicam Philosophiam spectantia.

περὶ Ἱπποκράτους ἀνατομῆς libri VI. ad Boëthum. * c. 1.

In Hippocratem περὶ ἑλκῶν καὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων ὑπόμνημα α'. * cap. 6.

In secundum ἐπιδημιῶν liber I. III. IV. V. & VI.

In sextum liber VII. & VIII.

In librum περὶ φύσιος ἀνθρώπου libri tres commentariorum hoc titulo: ὅτι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα συγγράμματα τὴν δόξαν ἔχων ὁ Ἱπποκράτης φαίνεται τῷ κατὰ τὸ τῆς φύσιος ἀνθρώπου. * c. 6. Reliqua etiam Hippocratis scripta præcipua commentariis illustraturum se recepit si vita suppeteret, libello de ordine libror. suorum. Et περὶ τῶν γνησίων Ἱπποκράτους συγγραμμάτων scripturum T. 1. p. 300. & T. 8. Paris. p. 509. Commentarios in Hippocratem aggressus est post Methodum medendi, quam vide VI. 6. sub init. ubi singillatim videtur promittere commentarium in Hippocratem de capitis vulneribus.

περὶ τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς T. 1. p. 312.

περὶ τῶν κοινῶν καὶ ἰδίων vide ἐν ταῖς τέχναις.

Εἰς τὸ περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως Θεοφράστου, ὑπομνήματα ς'. Vide Κενουμένον αἰτίαι. T. 2. p. 41. (Θεόφρας.

περὶ τῆς τοῦ πνεύμονος καὶ θώρακος κινήσεως, γ'. * c. 2. & de ordine libror. & T. 1. p. 433.

περὶ Κλειτομάχου. Vide supra ἀπόδειξ.

περὶ τοῦ κοινοῦ λόγου. β'. * c. 12.

Κατὰ κολάκων, vide supra, δημοσίᾳ.

De Cratini vocibus civilibus. infra, ὀνομάτων.

περὶ κρίσεως τῶν διαφωνούντων ἐν τοῖς δόγμασι. * c. 12.

περὶ κρισίμων συμπτωμάτων T. 5. p. 67.

Εἰ δύναταί τις εἶναι κριτικὸς ἢ γραμματικός, α'. * c. ult.

Κρονίσκοι (al. χρονίσκοι) ζ'. ἐν ἑνί. * c. 13.

De Comicis vocibus. infra, ὀνομάτων.

Εἰ χρήσιμον ἀνάγνωσμα τοῖς παιδευομένοις ἡ παλαιὰ κωμῳδία· * c. ult.

πρὸς

πρὸς τοὺς ἑταίρους, ἢ Πλάτων. * c. 14.
Πλατωνικῶν διαλόγων συνόψεως ή. * c. 14.
Περὶ τῶν ἐν (Πλάτωνος) Φιλήβῳ μεταβάσεων ά. c. 14.
περὶ πολιτικῶν ὀνομάτων Aristophanis, Cratini, Eupolidis. vide supra ὀνομάτων.
περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων, γ'. * c. 12. bis.
Εἰς τὸ περὶ τοῦ ποσαχῶς ὑπομνήματα γ'. * c. 15.
Ἐπιστολὴ Πουδεντιανοῦ τοῦ Ἐπικουρείου. * c. 17.
περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων ά, * c. 12.
περὶ τῶν ἰσοδυναμουσῶν προτάσεων ά * c. 12.
Vide & ἀποδειξ. & συλλογισμ.
περὶ προτέρου * c. 12.
προτρεπτικὸς ἐπὶ ἰατρικήν. * c. 9. forte non diversus à προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας quem supra inter scripta Galeni edita n. 130. recensui.
Εἰς τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον * c. 15.
Ὅτι τῆς πρώτης οὐσίας ἀχώριστος ἡ ποσότης. ά * c. 12.
περὶ πυρετῶν. Supra Erasistr.
περὶ σαφηνείας καὶ ἀσαφείας. * c. ult.
περὶ τῶν Σεραπίωνος πρὸς τὰς αἱρέσεις, β'. * c. 9.
περὶ τῶν σημαινομένων ἐκ τῆς κατ' εἶδος καὶ γένος φωνῆς καὶ τῶν παρακειμένων αὐτοῖς. * c. 12.
πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ ϛ' (al. ζ'.) * c. ult. & de ordine libror.
περὶ τῶν πρὸς τοὺς σοφιστὰς ά * c. 17.
De Stoicorum analytica. Supra in ἀναλυτική.
περὶ τῶν μικτῶν προτάσεων καὶ συλλογισμῶν ά * c. 12.
περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων ά, β'.
περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων καὶ συλλογισμῶν ά * c. 15.
περὶ τῶν ἐκ μικτῶν προτάσεων συλλογισμῶν. ά. * c. 15.
περὶ τοῦ τῶν συλλογισμῶν ἀριθμοῦ ά. * c. 12.
περὶ χρείας συλλογισμῶν. * c. 12.
περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων. ά. β'. * c. 12. & 15. 16.
περὶ τῶν συνεκτικῶν αἰτίων.
τὰ τῆς Ἀρχιγένους περὶ σφυγμῶν πραγματείας ἐξήγησίν τε καὶ χρῆσιν ἔχοντα ἐν βιβλίοις ή. * c. 5.
περὶ τῶν ἐν ταῖς τέχναις κοινῶν καὶ ἰδίων. ά. * c. 12. bis.

περὶ τῆς τῶν τεχνῶν συστάσεως. γ΄. * c.12.
περὶ τῶν ἐξ ὑποθέσεων ἀρχῶν. α΄. * c.12.
πρὸς τὸν Φαβωρῖνον κατὰ Σωκράτους * c.13. Vide & ſupra Ἐπικτήτου.
Ει ἡ Φιλολογία χρήσιμος εἰς τὴν ἠθικὴν Φιλοσοφίαν. α΄. * c.17.
περὶ τοῦ κατὰ Φιλοσοφίαν τέλους. α΄. * c.13.
περὶ Φωνῆς, δ΄. ad Boëthum Conſularem virum Peripateticum. * c.1. & de ordine libror. & T.1. p.430.444.490.540. T.3. p.356.&c.
περὶ τῆς κατὰ χρύσιππον λογικῆς θεωρίας ὑπομνήματα γ΄. * c.16.
τῆς χρυσίππου συλλογιστικῆς πρώτης ὑπομνήματα γ΄, δευτέρας α΄. * cap.11. & 16.
περὶ χρωμάτων. T.1. p.301.
περὶ οὐσίας ψυχῆς κατὰ Ἀσκληπιάδην. α΄. * c. 8.
περὶ τῶν τῆς ψυχῆς εἰδῶν. T.1. p.221.

XXIII. Galeni editiones.

Operum Galeni editiones *Græca* exſtant duæ: *Veneta* apud Aldum & Andream Aſulanum A.1525. fol. 5. Volum. è Codicibus haud emendatiſſimis & vel eo moleſta nomine, quod toties novi paginarum numeri incipiunt. Et altera melior atque emendatior, licet & ipſa bene multis adhuc ſcatens mendis, & capitum diſtinctione deſtituta *Baſileenſis* apud Andream Cratandrum, Joh.Hervagium & Joh.Bebelium A.1538. fol. itidem tomis V.

Latinæ editiones feruntur complures ex variorum interpretatione, qui ad libros ſingulos jam ſupra ſunt à me commemorati.

1. Lugdunenſis, apud Simonem Colineum. A.1536. fol. & longe auctior meliorque apud Joh. Frellonium A. 1554. fol.

2. Baſileenſis A. 1541. apud Joh. Frobenium
   A. 1549. apud eundem Froben. IV. Voluminibus.
   A. 1562. cum præfatione *Conradi Geſneri* in qua præclare diſſerit de Galeno ejusque ſcriptis atque interpretibus.

3. Venetæ apud Juntas qui decies Galenum latine ediderunt. A. 1541. 1550.1556.1563.1570.1576.1586.1600.1609.1625. Præſtantiſſima & ple-

& pleniſſima omnium nona eſt, quam decima ad verbum expreſſit. Plurimum autem debent hæ editiones *Fabio Paulino*, Medico Veneto, qui latinas verſiones cum Græcis codicibus impreſſis & MSS. contulit, tum *Antonio Muſæ Braſavolo* Medico Ferrarienſi, qui locupletiſſimum indicem adjunxit integro ac bene magno volumine in folio.

Græcolatina editio hactenus prodiit unica, Pariſiis A. 1639. crua *Renati Charterii* Vindocinenſis. XIII. Voluminibus in fol. quod elegans ac ſplendidum opus non Galeni tantum ſed & Hippocratis ſcripta integra & aliorum nonnulla exhibet cum emendatiore verſione, textu ad editiones & MSS. recenſito & notis hinc inde in calce Volum. adſperſis.

Theodorus Gulſtonus quoq; Medicus Angl⁹ pereruditus Galenum integrũ recenſere, codicib⁹ variis collatis repurgare, verſione accurata, analyſi artificioſa, Criticisq; annotationibus à capite ad calcem illuſtrare conſtituerat, ſed morte præreptus im̃atura non abſolvit, de quo conqueritur Tho. Gatakerus c. 12. Adverſar. Quam diligenter in hoc labore verſaturus fuiſſet, conjicere licet è ſpecimine inſigni ſive ſcriptis quibusdam Galeni à Gulſtono recenſitis atque illuſtratis Lond. 1640. 4. *Caſparis* vero *Hofmanni* Medici Altdorfini præclariſſimi Galenus integer recenſitus & emendatus verſioneque nova ac commentariis * illluſtratus XXVI. in folio Voluminibus, latet etiamnum intra privatos forulos Bibliothecæ Clariſſimi Chriſtiani Thomaſii, Noribergæ, ad quem hæreditatis jure pervenit ex theſauro librario ſoceri ipſius Joh. Georgii Volcameri Neſcio ſitne adeo invehendum in Bibliopolarum prudentiam, quod in communi hoc litterarum contemtu non audent ſumptu in tantum opus impenſo rem familiarem ſuam disperdere. Sed è re litteraria utique erat præcipuas Hofmanni & Charterio aliisque præteritas annotationes à docto aliquo viro excerpi, & relatas ad illius paginas editionis, cum locis Galeni male hactenus intellectis enotari, tum deſcriptis quoque Medicis obſervationibus quæ in illo opere occurrunt ſingulares & non contemnendæ, uno mediocri volumine tot tantorumque laborum fructus cum lectoribus communicari.

XXIV.

* Vide Rodolphi Martini Meelfuhreti V. C. accesſiones ad Almelooveenii Bibliothecam promiſſam & latentem p. 139. 140. Wagenſeilii peram libror. juvenil. parte IV. 2. p. 781. Morhofii Polyhiſt. p. 306. lib. 1.

XXIV. Index Scriptorum & aliorum quorundam à Galeno memoratorum.

T. notat tomos editionis Græcæ Basileensis, nisi diserte adjunctum sit Paris.

Anaxi-

Chry-

Cni-

Demo-

Eupho-

Hero-

Hippo-

Magnus

Philo-

Polyidus

T.4,

CAPUT XVIII.

DE SEXTO EMPIRICO.

Ætas Sexti Empirici. 1. *Ejus Pyrrhoniæ Hypotyposes.* 2. *Libri contra Mathematicos.* 3. *Scripta deperdita.* 4. *Catalogus scriptorum ab eo allegatum.* 5.

I.

SEXTUS MEDICUS a) *Empiricus* à Sexto Chæ-

a Lib. 1. contra Mathemat. c. 12. de Æsculapio Medicorum principe: τὸν ἀρχηγὸν ἡμῶν τῆς ἐπιστήμης Ἀσκληπιὸν κεκεραυνῶσθαι λέγουσιν. *Empiricus* dicitur in Codd. MSS. operum Sexti, & in MS. Svidæ codice teste Salmasio ad M. Antoninum Capitolini & à Laërtio in Timone, & à scriptore libri qui inter Galeni libros legitur inscribiturque introductio seu Medicus c. 4. Equidem Methodicam sectam sceptico magis quam Empiricam congruere contendit Sextus lib. 1. Pyrrhon. hypotypos. ult. unde Marsilius Cagnatus lib. 3. Variar. Obs. c. 6. audacter affirmavit Sextum fuisse Methodicæ sectæ addictum, quod probatur etiam Viro Clariss. Danieli Clerico parte 2. Hist. Medicinæ p. 88. Sed passim testatur ipse Sextus Septicos in vita non fuisse Scepticos, adeoque nec in praxi Medica, nihil enim acturos esse, si scepticam rationem sequi vellent. ὐ συνίασιν ὅτι κατὰ μὲν τὸν φιλόσοφον λόγον ὐ βιοῖ ὁ Σκεπτικὸς, ἀνενέργητος γάρ ἐστιν ὅσον ἐπὶ τούτῳ lib. 1. c. 7. & 10. & 11. & 33. pag. 46. e. Idem Cagnatus conjicit Sextum scripsisse Alexandriæ, quia lib. 9. p. 382. ubi de loco agit, exempli instar affert, esse aliquem Alexandriæ & in Gymnasio & in schola. Quam conjecturam confirmare videtur etiam ipsa dictio, nam lib. 1.

Chæroneo b) Stoico, Plutarchi nepote diversus, acutissimus defensor sectæ Scepticæ sive Pyrrhoniæ sub Imperatore Com-

lib. 1. contra Mathemat. c. 11. ait quod apud suos dicatur ὑποπόδιον, hoc Athenienses & Coos vocare χελωνίδα. Usi autem sunt vocabulo ὑποποδίε Alexandrini ut patet vel ex græca versione Psalmi CX. 1. Nihilominus Alexandriæ se non scripsisse Sextus clare testatur lib. 7. Hypotypos. c. 24. p. 155. e. αἴσχρον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ ἥρῳ (an Ὥρῳ) θύουσι καὶ Θέτιδι γίλφην, ὃ παρ' ἡμῖν οὐκ ἄν ποιήσειέ τις. Adde lib 1. adversus Mathemat. pag. 42. d. Itaq; Ionsius lib. 3. de scriptoribus Hist Philosoph. p. 274. recte scripsit non videri verisimile quod Alexandriæ Sextus scripserit. Neque Athenis vel Lacedæmone vel Romæ, non magis quam inter Persas, Ægyptios, Syros, Coos, Gætulos ac Libyos sive Afros, Cilices, Thracas, Germanos, Scythas, Sarmatasque fuit cum libros suos componeret, horum enim omnium mores à suis distinguit. Quamobrem nec admitti potest quod apud Svidam legas Σέξτος Λίβυς φιλόσοφος, σκεπτικὰ (in Gesneri Bibl. male legitur *Ethica*) ἐν βιβλίοις ί. πυῤῥώνεια.

b) Svidas inter scripta Sexti Chæronei refert etiam σκεπτικὰ βιβλία δέκα, quæ mox tribuit itidem Sexto Philosopho Libyco. Et Sextum Chæroneum cum nostro eundem faciunt Casaubonus ad Laërt Gassendus in Epistola ad Franciscum Valesium p. 136. seq. Gentianus Hervetus Sexti interpres: G. I. Vossius lib. de Philosophia p 99. aliique. Sed rectius sentiunt & melioribus argumentis nituntur idem Casaubonus & Salmasius ad Capitolini Antoninum, Johannes Rualdus in Plutarchi vita c. 5. Marsilius Cagnatus in variis Obs. Andreas Dacerius ad M. Antoninum, Jonsius lib. 3. c. 12 Menagius ad Laërt. p 444. & alii, quibus diversus à Sceptico & antiquior, sectaque Stoicus videtur Sextus Plutarchi nepos sive ἀδελφιδοῦς ὁ ἐκ Βοιωτίας quem audivit M. Antoninus Imperator teste Capitolino, Eutropio & Svida in Μάρκος, celebratque ipse Antoninus lib. 1. §. 9. præclara ab illo vitæ præcepta edoctum se testatus: memorat præter eundem Svidam in Σέξτος Apulejus in limine Metamorphos. Philostratus in Herode Attico p 556. & Dio Chrysostomus. De eodem intelligendum illud Himerii laudat. funebri in filium Rufinum: θρηνῶ νῦν ὃν δεινότερον ἤλπισα Μινουκιανοῦ φθέγξασθαι, σεμνότερον δὲ Νικαγόρου, Πλουτάρχου δὲ εὐγλωττότερον, Μουσωνίου δὲ φιλοσοφώτερον, Σέξτου καρτερικώτερον. Alius ab utroq; Sexto Chæronensi ac Pyrrhonio fuit Sextus Pythagoreus cujus sententiæ Rufino latine versæ exstant. Alius Sextus Ælius JCtus, auctor juris Æliani. De tribus hisce dixi in Bibl. latina, Alius præterea Sextus quem à se curatum refert Galenus libro ad Epigenem. Alius deniq; Sextus Julius Africanus cestorum. de quibus lib. III. c. 24. Sexti nostri Pyrrhonii præter Laërtium, Svidam & auctorem introductionis inter Galeni opera meminit Gregor. Nazianzenus Orat. 21 in Athanas. ἀφ' οὗ δὲ Σέξτοι καὶ Πύῤῥωνες καὶ ἡ ἀντίθετος γλῶσσα ὥσπερ τι νόσημα δεινὸν καὶ κακόηθες ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν εἰσεφθάρη &c. & in carmine de Episcopis p. 30. edit. Jac. Tollii: Μή μοι τὰ Σέξτου μηδὲ Πύῤῥωνος πλέκε. Agathias lib. 2. hist. ubi de Uranio quodam Syro, pseudophilosopho p. 64. ἠβούλετο μὲν γὰρ τὴν ἐφεκτικὴν καλουμένην ζηλοῦν ἐμπειρίαν (à Philosophica hac potius ἐμπειρίᾳ, quam à Medica hæresi Empiricus dictus videatur etiam Sextus, nisi pro ἐμπειρίᾳ legendum ἀπορίᾳ) κατά τε Πύῤῥωνα καὶ Σέξτον τὰς ἀποκρίσεις ποιεῖσθαι, καὶ τέλος ἔχειν τὴν ἀταραξίαν τῷ μηδὲν ὅτιοῦν οἴεσθαι ληπτὸν καθεστάναι.

Commodo c) ut videtur, vel paulo post clarus fuit, scripsitque qui exstant

II. ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ ἢ ΣΚΕΠΤΙΚΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ βιβλία τρία, *Pyrrhoniani Compendii sive Commentariorum Scepticorum libri tres.* Auctor ipse hoc opus Ænesidemi exemplo inscripsit ὑποτυπώσεις, hoc est compendiosam scriptionem, atque ita passim vocat, ut libro 1. c. ult. ἐν τούτοις ἀπαρτιζόμενοι τόν τε καθόλου τῆς σκέψεως λόγον καὶ τὸ πρῶτον τῶν ὑποτυπώσεων σύνταγμα. Et eodem capite: καὶ ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγων ἐκβαίνω τὸν ὑποτυπωτικὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς. Prætereo loca alia complura, in quibus συντόμως & ὑποτυπωτικῶς & ὡς ἐν ὑποτυπώσει capita Sectæ Pyrrhoniæ scribere se ait. Svidas simpliciter appellat Πυῤῥώνεια, atque ita etiam ipse Sextus lib. 1. contra Mathematicos cap. 13. περὶ ὧν ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις διεξήλθομεν ubi male interpres: *in quæstionibus Pyrrhoneis.* lib. 6. p. 136. περὶ ὧν ἔφην ἐν τοῖς Πυῤῥωνείοις ὑπομνηματιζόμενοι διεξῄειμεν. ubi idem interpres recte: *in Pyrhoniis commentariis.* Memoraverat autem Sextus paulo ante p. 135. σκεπτικὰ ὑπομνήματα, idem adeo opus utroque titulo innuens, quod & ἐμπειρικὰ ὑπομνήματα alibi appellat. Vide lib. 1. cap. 3. & 4. & lib. 2. pag. 82. adversus Mathematicos. Neque dubito idem opus à Sexto denotari lib. 7. p. 143. ὧν τὸ μὲν πρότερον ἐν τοῖς περὶ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς ἐξεθέμεθα. Atque ex iisdem locis apparere arbitror libros hypotyposeon scriptos esse ante alterum opus adver-

c) Ætas Sexti ita colligitur à Joanne Jonsio. Laërtius in successione Pyrrhoniorum Philosophorum lib. 9. sect. ult. Antiochum Laodicenum affirmat auditum à Menodoto Nicomediensi Medico Empirico, & Theoda Laodicensi, Menodotum ab Herodoto Ariei Tarsensis filio Philadelphensi, Herodotum à Sexto, à Saturnino Sextum. Ἡροδότου δὲ διήκουσε Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς, οὗ καὶ τὰ δέκα τῶν Σκεπτικῶν καὶ ἄλλα τὰ κάλλιστα, Σέξτου δὲ διήκουσε Σατουρνῖνος ὁ Κυθηνᾶς, Ἐμπειρικὸς καὶ αὐτός. Jam Menodotus & Theodas celebrati erant tempore M. Antonini sub quo libellum suum περὶ ὑποτυπώσεως Ἐμπειρικῆς anno ætatis 37. scripsit Galenus, eorumque in hoc sæpius meminit, nullis memoratis junioribus, licet Sexti Empiricæ sectæ egregii assertoris etiam mentio in libro qui Galeni nomine fertur sub titulo εἰσαγωγὴ ἢ ἰατρὸς c. 4. τῆς δὲ Ἐμπειρικῆς προέστησεν Φιλῖνος Κῷος ὁ πρῶτος αὐτὴν ἀποτεμνόμενος ἀπὸ τῆς λογικῆς αἱρέσεως, τὰς ἀφορμὰς λαβὼν παρὰ Ἡροφίλου οὗ καὶ ἀκουστὴς ἐγένετο. Θέλοντες δὲ ἀπαρχαΐζειν ἑαυτῶν τὴν αἵρεσιν ἵνα ᾖ πρεσβυτέρα τῆς λογικῆς, Ἄκρωνα τὸν Ἀκραγαντῖνον φασὶν ἄρξασθαι αὐτῆς. Μετὰ Φιλῖνον ἐγένετο Σεραπίων ἀλεξανδρεὺς, εἶτα Ἀπολλώνιοι δύο πατήρ τε καὶ υἱὸς Ἀντιοχεῖς, μεθ' οὓς Μηνόδοτος καὶ Σέξτος, οἱ καὶ ἀκριβῶς ἐκράτυναν αὐτήν.

versus Mathematicos, ut in Antvverpiensi editione tam male sint his postpositi, quam in Genevensi recte & ex MSti quoq; fide præmissi. Seorsim primus latine ex versione sua edidit & notas in loca quædam addidit *Henricus Stephanus* Huldrici Fuggeri tum typographus A. 1562. §
Græce ex Bibl. Regis Galliæ hoc opus una cum libris adversus Mathematicos vulgare & commentariis illustrare pollicitus est *Philippus Jacobus Maussacus* p.1234.&1236. ad Aristotelem de animalibus, editum Tolosæ A.1619.fol. Fugit autem ni fallor ratio virum doctum, cum existimavit Sexto elaboratos alios præterea majores commentarios, quorum velut umbra aut compendium essent libri tres Hypotyposeon. Ita enim scribit: Sextus ὑποτυπώσεων Πυῤῥωνειῶν libros inscripsit, quia in eis ru-,, diter tantum & compendiose informat lectorum animos, ut postea,, plenius erudiantur. Sunt enim illi tres quasi umbra & figura reconditioris institutionis, quam pollicetur in libris Scepticis. Et ὑποτυπωτικῶς,, idem apud eundem quod συντόμως, breviter, Græci dicunt ὡς ἐν τύπῳ,, & τύπῳ λέγειν, λαμβάνειν, εἰπεῖν, ἀποδεικνύειν, informare breviter apud,, Varronem. Verum de his diligentius in commentariis nostris ad il-,, lum auctorem.

III. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ἈΝΤΙΡΡΗΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ δέκα. *Adversus Mathematicos* sive dogmaticos per omne genus disciplinarum *libri decem.* Hujus sane operis librum septimum innuit Sextus cum lib.1. Pyrrhonianar. Hypotyp. c.11. ait περὶ ὧν ἐν ἀντιῤῥητικῷ λέξομεν λόγῳ. Et in libris ipsis adversus Mathematicos passim ἀντιῤῥήσεις appellat, ut lib.5. pag.116. c. lib. 6. pag. 127. c. &c. Per Mathematicos autem intelligit non Astrologos, quos ipso libro quarto specialiore sensu Mathematicos vocat, nec quos vulgo ita appellamus Arithmeticos, Geometras aliosque qui in quantitatis consideratione versantur, sed universos illos qui certi aliquid * sciri posse vel scire se profitebantur in quocunque genere disciplinarum d) tum in παιδεύμασι tum in Philosophiam

Ffff ipsam

* Confer Scheferum c.10. de Natura & Constitut. Philosophiæ Italicæ p.81. ubi de genere Pythagoreorum qui vocabantur μαθηματικοί.

d) Post quatuor artes populares (Grammatisticem, Gymnasticem, Musices practicæ elementa & pictoriam de quibus exstat liber G. I. Vossii) passim celebratæ sunt veteribus *liberales* quæ vocantur *disciplinæ*, Grammatica & Rhetorica, quadrifariæque Matheseos januæ, Arithmetica, Geometria, Musica (Theoretica) & Astronomia. Denique Philosophicæ disciplinæ tres: Logica, Physica & Ethica. Ex his Logica à Marciano Capella, Augustino, Cassiodoro, Isidoro Hisp. aliisq; accensetur artibus libe-

ipsam, præcipue autem adversarios sibi elegit è dogmaticis Stoicos, quos diserte passim nominat, etiam in Pyrrhoniis lib. 1. p. 14. κατὰ τοὺς μάλιστα ἡμῖν ἀντιδοξοῦντας νῦν δογματικοὺς τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς. Post proœmium quo adversus universam disciplinam generatim disputatur,

Liber I. est adversus Grammaticos Criticosque, cujus nonnulla impugnat Claudius Dausquejus præfat. ad partem posteriorem suæ Orthographiæ. Integrum publicis prælectionibus confutaverat *Caspar Barlæus*, ut docet G. I. Vossius lib. 1. Aristarchi c. 3.

Liber II. adversus Rhetoras.

Liber III. adversus Geometras, quem refellendum sibi sumsit *Gvilelmus Langius* libro de veritatibus Geometricis primo. Hafniæ 1656. 4.

Liber IV. adversus Arithmeticos.

Liber V. adversus Astrologos.

Liber VI. adversus Musicos.

Liber VII. & VIII. adversus Logicos.

Liber IX. adversus Physicos, qui vulgo in duos libros male distrahitur, ut recte notatum Jacobo Thomasio τῷ μακαρίτῃ p. 373. programmatum. Vicissim duo libri Logicis oppositi pro uno libro numerantur contra mentem auctoris, qui alterum adversus Logicos librum pag. 221. incipiens, ait se de criterio veritatis hactenus egisse διὰ τοῦ προανοιοδέντος ἡμῖν ὑπομνήματος. Atque ita Sexto constat numerus librorum denarius, Svidæ etiam agnitus.

Liber X. adversus Ethicos, cujus caput secundum inscribitur τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ ἀδιάφορον. Hoc ipsum, credo, neque aliud Sexti opusculum fuisse quod sub titulo περὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ in Bibliotheca Bremensi exstitisse manu exaratum testatur Ampliss. Vir Gerhard Van Mastricht Epistola ad Burchhardum Gothelf Struvium.

Primus libros X. adversus Mathematicos latine vertit ediditque *Gentianus Hervetus* Antvverp. e) apud Plantinum 1569. fol. subjecta H. Stephani versione Hypotyposeon Pyrrhonianarum. Equidem vertit Sextum Hervetus non usque quaque feliciter, nec integro codice ubi-

liberalibus & cum Grammatica & Rhetorica conjungitur. Sed à Sexto nostro & antiquioribus tantum non omnibus refertur ad Philosophiam. Quod etiam factum puto à Varrone, cujus novem disciplinarum libros laudat Isidorus Hispalensis lib 2. Originum c. 23.

e) Non Parisiis, ut est in Catalogo Bibl. Thuanæ.

ubique usus est, ita ut hinc inde lacunæ appareant. Recusa latina Antvverpiensis editio f) Paris. 1601. fol. Denique utrumque Sexti opus Pyrrhoniæ hypotyposes cum H. Stephani & libri adversus Mathematicos cum Herveti versione Græce lucem adspexere Genevæ apud Petrum & Jacobum Chouet A. 1621. fol. additis variis lectionibus ex MS. codice & Henrici Stephani in hypotyposes notis. Operæ pretium esset novam ingeniosi hujus & eruditi quamquam ubi omnia impugnare vult frigidi interdum Sophistæ Sceptici adornari editionem, & collatis codicibus MSS. qui in Italia, Gallia, Anglia, aque tum in Germania quoque nostra Augustæ Vindel. & Uratislaviæ exstant emendari, versioneque accurata & necessariis notis instrui atque illustrari, quam in rem non pauca jam congessi, lubenter concedenda ei qui in publicos usus hunc in se laborem suscipere voluerit. In Sextum ut Observationes scriberet, Menagium olim impensius hortatus est Buningenius, Reip. Batavæ ad Regem Christianissimum legatus, teste ipso Menagio in notis ad Laërtium p. 444. qui subjungit, doctis viris morem se gerere equidem velle, an possit dubitare. Sexti libros elegantissimos & longe acutissimos vocat Caspar Barhius lib. 60. adversar. p. 3005. nec sine admiratione ingenii legendos, omnes Philosophorum decisiones in dubium vocantes. *Quos tamen*, inquit, *si quis occupare animum velit, nullo negotio inductis contra rationibus & ipsos firmi nihil habere demonstrari possit.* Idem lib. 58. c. 5. *Sexti elusiones aliis insuper introductis vicissim eludi possunt, ut nos aliquando super illis libellis cogitantes experti sumus nostræ meditationis exemplo.*

IV. Scripsit & alia Scepticus iste Philosophus, quæ interciderunt. Ex his videntur esse ὑπομνήματα περὶ ψυχῆς quæ memorat lib. 6. adversus Musicos pag. 136. Nisi respexit ibi ad locum ὑπομνημάτων suorum Scepticorum sive Pyrrhonianarum hypotyposeon, ubi de anima agit lib. 2. c. 5. Præterea laudat ἰατρικὰ sua ὑπομνήματα lib. 7. p. 175.

V. INDEX SCRIPTORUM à Sexto allegatorum,

Longe quam in Genevensi editione plenior & emendatior.

Litera M. libros adversus Mathematicos denotat.

f) Hæc editio in eodem catalogo perperam traditur esse Græcolatina.

Pla-

CAPUT

CAPUT XIX.

DE DIOGENE LAERTIO.

Diogenis Laërtii ætas, secta & Patria. 1. *Libri decem de vitis & dogmatibus Philosophorum.* 2. *Interpretes & editiones.* 3. *Variæ de Laërtio & ejus dictione censuræ.* 4. *Num quædam vitæ ab ipso scriptæ perierint.* ibid. *Ejus πάμμετρ☉ deperdita.* 5. *Index scriptorum à Laërtio allegatorum.* 6.

I.

DIOGENES, à Patria Laërte, a) Ciliciæ oppido, LAERTIUS, sive ut Vossius in Arte Grammatica pag. 11. & alibi appellat, *Laertiensis.* Quis qualisque fuerit incertum reliquit, nec adeo exploratum est Epicuri sectæ b) præ cæteris favisse. Scripsit post Sextum Pyrrhonium, auditoremq;

a) Sunt qui à Patre Laerte vocatum contendunt, ut H. Valesius ad excerpta Peiresc. p. 41. *Diogenes Laertii filius scribit &c.* quo sensu Ulysses possit dici *Laertius*, qui Homero Λαερτιάδης *Laertæ filius*, Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχον' Ὀδυσσεῦ. At apud Pindarum de bello Trojano Laertes ipse Ulyssis Pater, Laertius appellatur: -- *Bello Laertius atrox.* Vicissim Diogenes noster Eustathio ad Iliad μ'. pag. 854. dicitur: ὁ Λαέρτης. Alterius Q. Laertii, sub Augusto Imperatore clari, mentio in veteri inscriptione ap. Gruterum p. 299. Sive legendum *Lartius* ut p. 99. & 191. quod idem nomen est. C. Laertius Sabinianus in alia Vet. inscriptione apud Fabrettum p. 251. Porro Λαέρτι☉ pro Patronymico, à Laerta Ciliciæ usurpatum (non minus quam Λαερτικὸς apud Galenum VII. de simplic. medic. T. 2. edit. Basil. p. 89. vel λαερτίτης, ut in Eustathii loco jam laudato rescribebat, præter mentem Eustathii, ut existimo, Tan. Faber, vel Λαερτιεὺς) quin elegantius etiam dici, quam Λαερτῖν☉, quod solum isto in loco memorat, testatur Stephanus Byz. in Λαέρτης. Eidem, in χολκίδαι laudatur Diogenes noster ὁ Λαερτιεὺς ἐν δευτέρῳ φιλοσόφου ἱστορίας, qui locus ni sit corruptus, Laertium à patria sic dictum esse, cum viris doctissimis mihi persuadeo.

b) Petrus Gassendus ad Lib. X. Laertii pag 113. edit. Lugd. 1649. fol. *Notandum obiter, quod Laertius, & Epicurum circa mores purgaverit, & capita doctrinæ illius satis studiose retulerit, non posse idcirco Laertium, quasi ab Epicuri potius quam alterius Philosophi partibus steterit, videri suspectum, quando non modo circa Platonem, ne de aliis dicam, idem præstitit, sed dixit etiam faminam, cui libros suos inscripsit,* merito δικαίως *Platonem sive Platonis mores amare.* Forte tamen non erraverit, qui cum

remq; Sexti Saturninum Cythenatem, quorum uriusque in Pyrrhone meminit, ut adeo vixerit postremis forte temporibus Imp. Severi c) ac deinceps.

II. Exstat ejus ΦΙΛΟ'ΣΟΦΟΣ Ι'ΣΤΟΡΙ'Α d) ΠΕΡῚ ΒΊΩΝ ΔΟΓΜΆ-

cum Is. Casaubono & Menagio ad Laert. & Vossio c. 8. de Philosoph. sectis §. 21. dixerit, Laertium ad Epicuri sectam propendisse. Quod vero Samuel Parkerus in diss. de Deo. p. 39, eum Epicureæ sectæ immodice addictum adfirmat, dictum videtur & ipsum immodice. Longe magis tamen à vero aberrarunt, qui Laertium suspicati sunt fuisse Christianum, ex phrasi ἐλεημοσύνην διδόναι, quam adhibet lib. 5. sect. 17. tritam in libris Novi fœderis, & in scriptis τῶν ἔξω, ut ajunt, inauditam. At enim ἐλεημοσύνην in loco Laertii non reddere necesse est, *stipem*, sed *misericordiam*, quod probant etiam sequentia illic verba: ȣ̓ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον ἠλέησα, *non hominis misertus sum, sed humanitatis*, non illi, sed huic dedi, ut ejus misererer. Sic *dare lacrymas* dixit Virgilius. Video & Aldobrandinum verba Laertii reddere *tribuere misericordiam*: Marcum verum Meibomium probante viro illustris doctrinæ Ez. Spanhemio in notis ad Callimachum p. 426. *misericorditer opem ferre*, non: *stipem dare*, ut Ambrosius Camaldulensis.

c) Elegantissimus Menagius in limine notarum ad Laertium, sub Marco Aurelio vixisse eum putat: quod si post vixisset, illius in Stoicorum successione meminisset, & Epicteti vitam adjunxisset. Sed hoc levius est, cum ipsius Epicteti in albo Stoicorum non meminerit, licet illum optime noverat, & in Epicuro testetur, ejus in Philosophum Gargettium criminationes sibi non probari lib. 10. sect. 6. præterea frequentissime utitur scriptis Favorini qui Epictetum teste Gellio lib. 17. cap. 19. audivit. Possit etiam responderi librum septimum, in quo de Stoicis agit Laertius, extrema parte mutilum esse, ac ne Chrysippi quidem vitam integram ad nos pervenisse, ut jam suboluit Meursio ad Chalcidium p. 31. & in Bibliotheca Græca ubi de Chrysippo agit. Cæterum tempus quo vixit Laertius diligenter inquisitum est à Jo. Jonsonio lib. 3. de scriptoribus hist. philos. c. 12. cujus sententiam amplector, licet H. Dodvvello viro doctiss. longe junior videtur, & ad Constantini tempora rejicitur diss. de ætate Pythagoræ §. 22. Idem non majore jure p. 190. quæ Jonsii sunt Gudio tribuit: *Hoc etiam probavit*, inquit, *Cl. Jonsius, vel Jonsii nomine, verius fortasse Marquardus Gudius.* Sane hanc suspicionem falsam esse certissimum est, & Gudius ipse in hisce litteris Jonsio usus est præceptore, quem etiam *anteambulonem suum* vocat Epistola ad Reinesium. In litteris autem ad Petrum Block quibus Jonsii obitum luget Ao. 1659. admodum juvenis, *Neque dubito* inquit, *quin majora semper præstitisset, sed obiit non quidem* ἀκλειῶς *& inglorius*, ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. *Scripsit enim libros IV. de Scriptoribus Historiæ Philosophicæ, eosq; jam* ἐν προθύροις θανάτοιο *absolvit.* Natus est Jonsius Rensburgi A. 1624. ubi Recturam Scholæ gessit A. 1652. vocatus deinde Francofurtum ad Mœnum simili munere ibi per breve tempus functus diem obiit anno ætatis trigesimo quinto. Scripsit præterea dissertationem de Philosophia Peripatetica, Menagio etiam ad Laertium laudatam: & diatribam de Spartis quam syntagmati variarum dissertationum præclarus Grævius inseruit Ultrajecti 1701. 4.

d) Ita vocat Stephanus Byz. tribus in locis in ἐνετοί, Δρυΐδαι & χοαλίδαι. Aliis φιλοσόφων βίοι ut Photio cod. 161. p. 176. vel Σοφιστῶν βίοι, ut Eustathio ad Iliad. μ. pag. 854.

ΤΩΝ ΚΑῚ ἈΠΟΦΘΕΓΜΆΤΩΝ ΤΩ͂Ν ΕΝ ΦΙΛΟΣΟΦΊΑΙ ΕΥ̓ΔΟΚΙΜΗΣΆΝΤΩΝ e) *βιβλία ι. De vita, placitis & acutis dictis clarorum Philosophorum libri decem*, ab auctore inscripti Arriæ f) illustri fœminæ Platonis studiosissimæ, & post prolegomena de Philosophiæ origine & variis sectis, per libros primores septem agentes de Philosophis sectæ Jōnicæ: libro octavo deinceps de secta Italica, ita ut liber decimus integer tribuatur Epicuro. Hoc opus utilissimum, licet non omnibus numeris absolutum, neq; usq; quaq; accuratum, bene est quod ad nos transmissum tam multa ac præclara nos docet, quam multa nos deperditum, eaque jucundissima scitu jussisset ignorare. Hoc jam olim diligenter legerunt excerpseruntque Sopater Philosophus g) Stephanus Byzantinus h) Hesychius

e) Hic titulus editionum Frobenianæ, Stephanicæ, Aldobrandinianæ, Wetstenianæ & in duobus MSS. Regis Galliæ teste Menagio. In alio codice Λαερτίου Διογένους βίοι καὶ γνῶμαι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκιμησάντων, καὶ τῶν ἑκάστῃ αἱρέσει ἀρεσκόντων vel ἀρεσάντων, ut in codice quodam reperit H. Stephanus.

f) Eam alloquitur Laert. lib. 3. sect. 47. in Platone, & lib. 10. sect. 29. in Epicuro. Videtur etiam operi Epistolam præmisisse dedicatoriam, quæ intercidit. Nomen fœminæ hujus primus felic ssima conjectura eruit Reinesius lib. 2. Var. lect. c. 12. p. 224. ex libro de theriaca ad Pisonem, c. 3. qui inter Galeni opera legitur, & ni ipsius Galeni, certe Scriptoris est Galeno non multo junioris. Similiter Laertii exemplo Damascius Vitam Isidori & huic intextam plurium φιλοσόφων ἱστορίαν à se scriptam dicavit fœminæ Theodoræ, teste Photio Cod. 181.

g) Sopater Philosophus Constantino Imp familiaris, & ab eodem insidiis invidiaque Ablabii interfectus, in duodecim libris Eclogarum non pauca repetiit, teste Photio cod. 161. Ἐκ τῶν Λαερτίου Διογένους φιλοσόφων βίων βιβλίου πρώτου καὶ πέμπτου, ἐννάτου τε καὶ δεκάτου, ἐν οἷς τὰ περὶ φιλοσόφων διέξεισιν. Idem Photius mihi offert ansam conjiciendi unde Jacobus Sponius in itinerario suo agens de populis Atticæ; (quem sequitur Harduinus ad Plinii Hist. Natural. T. I. p. 424.) hauserit fortassis quod affirmat *Potamum* Atticæ, fuisse Laertii patriam. Nam in eodem codice 161. ait Photius Sopatrum repetisse quædam ex scriptis Plutarchi, peculiatim ex libro qui ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα inscribitur, ἐκ τοῦ περὶ ποταμοῦ, quibus postremis verbis sive Sponius vir doctissimus aliud agens, sive alius quem forte ille est secutus, non vidit quod videre tamenproclive est, notari librum Plutarchi περὶ ποταμῶν, sed suspicatus est tacite notari Laertium, eumque à patria Potamo ita circumscribi. Æque infelici conjectura alii Laertium *Potamonis* Alexandrini sectatorem esse prodiderunt, qua de re infra.

h) Stephanus in Ἐνετοί, ἔστι καὶ πόλις Ἐνετός, ἀφ᾽ ἧς ἦν Μύρμηξ ὁ Διαλεκτικὸς φιλόσοφος, ὡς Διογένης ἐν δευτέρῳ φιλοσόφου ἱστορίας. Respicit locum in vita Stilponis, ubi pro Μύρμηκα τὸν Ἐξαινέτου legit τὸν ἐξ Ἐνετοῦ, minus bene ut ad Laertium docent uterque Casaubonus ad Stephanum Holstenius. Nam Menagius non usus est ingenio suo, cum utramque lectionem probam esse affirmat, unius certe vocis

chius Milesius i) Svidas k) itemque alii. Allegatur etiam ab Eustatio l) in Homerum atque si Menagio ad lib. 2. sect. 105. credimus ab Origene 1. contra Celsum.

III. *Laertii editiones latinæ.*

Primus *latine* vertit *Ambrosius* Civenius Monachus Camaldulensis & postea Ordinis sui Generalis: rogato *Francisco Philelpho* ut versus qui passim in Laertio occurrunt versibus redderet latinis. Quod diu Philelphus facere distulit, subinvidens Ambrosii gloriæ, ut ex his ejus versibus apparet: —— —— *Si reddere quæque latina*
Nititur Ambrosius, cur non quoque versibus ornat
Scripta suis? —— —— —— ——

Neque morem unquam gessit ejus voluntati Philelphus, licet hoc in Epistola quadam sancte promiserat m) ita ut versus latini post mortem

cis in uno loco non nisi una proba esse potest lectio. Idem Stephanus in Δρυΐδαι, Δρυΐδαι ἔθνος Γαλατικὸν, φιλόσοφον, ὡς Διογένης Λαέρτιος ἐν φιλοσόφω ἱστορίᾳ. respicit locum in prooemio. Idem in χολλίδαι. Διογένης δὲ ὁ Λαερτιεὺς ἐν δευτέρῳ φιλοσόφου ἱστορίας χολλιδεύς φησι. Locus est in vita Platonis lib. 3. sect. 41. ubi memoratur Philippus χολλιδεὺς.

i) Hesychii illustris libellus de Philosophis totus, paucis exceptis, fere ad verbum est ex Laertio excerptus, licet nomine tenus non eum laudat nisi semel in Antisthene, ubi refert ejus Epigramma: Διογένης δὲ ὁ Λαέρτιος σκώπτει &c. Eoque nomine Hesychius plagiariis pridem accensitus est à Jacobo Thomasio τῷ μακαρίτῃ & aliis. Johannes Meursius putat apud Svidam in Ἡσύχιος, Diogenis Laertii nomen excidisse, atque adeo supplet illius locum sic: Ἔγραψεν ὀνοματολόγον ἢ πίνακα τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν (ὡς Διογένης ὁ Λαέρτιος) οὗ ἐπιτομή ἐστι τοῦτο τὸ βιβλίον.

k) Raro Svidas Diogenem Laertium nominat ut in Τετραλογία. sed plurima ex Laertio αὐτολεξεὶ in ejus Lexicon relata lectos eruditus non potest ignorare. Exempli causa, ut alia in præsenti omittam, quæ Svidas habet in πᾶν, depromsit ex Laertii sit ex Laertii Zenone lib. 7. sect. 143. seq. & quæ in δογματίζειν ex Laertii Platone lib. 3. sect. 32. Sic loca alia infinita, notata à Laertii interpretibus, & novissime à Svidæ doctissimo editore Ludolpho Neocoro.

l) Ad Iliad. μ. p. 854. κομπεῖν γοῦν χύτραν ἢ λοπάδα φησὶν ὁ Λαέρτης ἐν τοῖς τῶν σοφιστῶν βίοις.

m) Verba ejus hæc sunt: *De Diogenis Laertii versibus, quod perurbane expostulas, ne mihi succenseas rogo. Nam partim occupationibus, partim animi molestia factum, ut versus illos latinos facere, ut jusseras, distulerim in hanc diem. Sed geram profecto morem voluntati tuæ.*

tem demum Ambrosii, additi & inserti sunt versioni Ambrosianæ n) Brognolo curante; Quanquam vero simplici quodam decore se commendat illa translatio, multa tamen Laertii Ambrosius non est assecutus, quædam plane omisit, quin judice Menagio tanta licentia in his libris vertendis usus est, ut scriptorem potius Historiæ, quam interpretem dixeris. Philelphus ipse o) in Epistola quadam memorata Gaddio T. 1. de scriptoribus non Ecclesiasticis p. 282. Ambrosianam versionem ut pessimam & infinitis scatentem erroribus damnavit. Illam Cosmo Medico ab auctore inscriptam post Ambrosii obitum recognovit *Benedictus Brognolus*, vel ex Scaligeranis satis notus, dicatamque Laurentio Georgio & Jacobo Baduario Patriciis Venetis luci donavit Venetiis * per Nicolaum Jenson Gallicum Anno Domini 1475. 4. elegantissimo charactere exscriptam, sæpissimeque ab eo tempore recusam Norimbergæ Ao. 1476. 1479. Tum in Gallia p) atque iterum Basileæ apud Valentinum Curionem 1524. 4. in qua editione Conradus

n) Ambrosius in epistola ad Cosmum versioni suæ præfixa: *Sane quoniam versus plurimos & diversos tum alienos, tum suos auctor interserit, quod abhorrere videtur à gravitate historiæ, illos traducere consulto omisi, ita tamen ut nihil deesse ex sensu necessario sim passus.*

o) Verba Philelphi ex epistola ad Donatum Actiolum (Acciolum) profert idem Gaddius T. 2. p. 256. *Ego Diogenem Laertium cum proxime attentius legerem quæ ille traduxit, inveni errata prope infinita, adeo, ut nihil esse ineptius, nihil corruptius audeam affirmare, carebam enim Græco codice, proinde utebar eo latino, in præsentiarum vero etiam sum nactus Græcum. Si quis vero velit rediscere, legat traductiones Camaldulensis Ambrosii.* Confer quæ ex alia Philelphi Epistola Clariss. Vir Tho. Crenius part. XI Animadvers. p. 205.

* Ex hac editione depromta videntur excerpta Laertii latina MSS quæ cum Is. Casaubono communicavit Galesinius. Vide Is. Casaub. ad Laertii VIII. 34.

p) Valentinus Curio in præfat: *Citra Græcorum exemplarium fidem nihil tentandum putavi, in hoc opere præsertim, quo vix scio an aliud præterea sit infelicius versum, aut negligentius excusum, & quidem Venetiis, & ab eo qui se in Epistola quadam profitetur id editurum non aliter, quam à fratre Ambrosio fuerat traductum è Græco in latinum. Sic enim ille loquitur. Nam illa editio quam nobis dedit Gallia, portentosior est quam ut possit excusari.* Venit in manus meas illa editio Parisiensis sine temporis nota excusa apud Johannem Petitum sive Parvum in 4. nec characterum neque chartæ elegantia neque alia re commendari meretur: at Ambrosii, Brognolique Epistolam præfixam habet, quam in suis etiam editionibus recudi curavit H. Stephanus, cum variis speciminibus recognitionis Brugnolianæ.

radus Heresbachius collato codice Græco Matthæi Aurogalli quædam correxit, præcipue Epigrammata & versus quosdam ab Ambrosio, & Brognolo etiam omissos latine vertit, & Græce itidem adscripsit. Ab eo tempore iterum latine prodiit Laertius Coloniæ 1542. 8. Lugd. 1546. 8. & apud Gryphium 1559. 1585. 12. Paris. 1585, 12. Antvverpiæ quoque apud Plantinum Anno 1566. (non 1556. ut in Menagii notis ad Laertium pag. 3. perperam excusum est) 8. ex recognitione *Joannis Sambuci* Tirnaviensis & *Fulvii Ursini*, hoc titulo: *Laertius Diogenes plusquam mille locis restitutus, ex fide dignis vetustis exemplaribus & latine quidem editus, sed ita ut inde etiam Græcum exemplar possit restitui.* Etenim,, inquit Sambucus, aliquot exemplaribus Græcis vetustissimis illis cum,, interpretatione collatis, atque etiam eruditis observationibus Fulvii,, Ursini Romani doctissimi & mihi amicissimi Viri adjunctis, spero me,, non parum commendationis lectioni hujus scriptoris industria ista,, comparasse, ut & versio nova, cui otium superest, institui, & Græca re-,, cudi longe emendatius possint.

Editio Laertii Græca.

Græce primum lucem adspexit Laertii opus Basileæ A. 1533. ex officina Hieron. Frobenii & Nic Episcopii. 4. ex MSto Matthæi Aurogalli codice, quo usus etiam fuerat in sua editione latina Valentinus Curio. Equidem jam antea Græce typis exscripta fuerat vita Aristotelis & Theophrasti in editione operum Philosophi Stagiritæ Aldina Venet. 1495. fol. & cum Theophrasto de lapidibus ibid. 1497. quemadmodum etiam ab eo tempore sæpius singulæ quædam vitæ è Laertio consveverunt præfigi editionibus operum Platonis, Aristotelis, Xenophontis, Theophrasti &c. At integer Laertius ante editionem Frobenianam Anni 1533. Græce nondum excusus fuerat, & quemadmodum in multis aliis ita in hoc quoque fallit Bibliotheca Georgii Draudii, quod memorat editionem Græcam Anni 1531. ex officina Jo. Frobenii.

Editiones Laertii Græcolatinæ.

Græcolatinæ editiones Laertii hactenus senæ prodierunt. Prima Henrici Stephani Ao. 1570. 8. Subjuncta ad calcem voluminis Ambrosii versione & H. Stephani castigationibus, Pythagoræorumque fragmentis ex Stobæo Græce descriptis.

Secunda ejusdem Stephani A. 1594. 8. cum ipſius caſtigationibus & recognitionis Brugnolianæ recenſione, Pythagoræorumque fragmentis, ſed verſione Ambroſii è regione poſita, & adjunctis Iſaaci Caſauboni doctiſſimis in Laertium notis, ſecunda hac editione auctioribus atque emendatioribus, quæ prius ſeparatim prodierant ſub nomine *Iſaaci Hortiboni*, q) Morgiis Ao. 1583. 8.

Tertia cum notis H. Stephani & Iſ. Caſauboni, fragmentisque Pythagoræorum, ſubjuncto præterea *Heſychii illuſtris* libello de Philoſophis Græce, cum verſione Adriani Junii, & hujus atque H. Stephani caſtigationibus. Coloniæ Allobrogum ſive Genevæ. 1615. 8. apud Joh. Vignon, Jacobum Stoer, Petrum & Jacobum Chouet & Samuelem Criſpinum. In quibusdam exemplis hujus editionis vidi etiam adjunctum *Eunapium* de vitis Sophiſtarum, Græce cum ejusdem Junii verſione, idq; titulum ipſum præ ſe ferre, qui in aliis ejusdem editionis exemplis alius eſt, nullamque Eunapii in volumine ipſo, in his etiam omiſſi, mentionem facit.

Quarta cum verſione poſthuma *Thomæ Aldobrandini* & eruditis ejusdem in Laertium notis, ſed quæ ultra Leucippi vitam libro nono haud procedunt, auctore, priusquam opus abſolviſſet, fatis intercepto. Itaque

q) Vernaculum nomen *Caſauboni* prætulit poſtea vir ille doctisſimus, quod plane idem eſt cum *Hortiboni* nomine, *Caſau* enim apud Delphinates qualis erat Caſaubonus, ſignificat *hortum*, ut notavit Menagius in Menagianis T. 2. p. 334. Porro viginti quinque annos natus fuit, cum notas in Laertium edidit, & parenti ſuo Arnoldo Caſaubono inſcripſit, à quo reſponſum tuliſſe fertur in hæc verba: *Laudo tuum ſtudium, mi fili, verum hoc ſcito, rem gratiorem te mihi facturum, ſi vel unum dictum ſacræ Scripturæ difficultatibus aliquibus obſtructum explicueris, quam ſi mille profanorum ſcriptorum loca depravata correxeris.* Præter notas editas, quas licet præclaris, deinde vix agnovit pro ſuis, etiam prolixiori commentario Laertium à ſe illuſtratum & caſtigatum teſtatur Cauſaubonus in præfat. *Cæterum quam ſæpe in hoc opere ſcribendo vacillans memoria Laertio fuerit fraudi, aut otium judiciumve ad ea digerenda defuerit, quæ ſatis confuſe congeſſerat, poteris, benevole lector, ex his noſtris notis cognoſcere, plenius multo cogniturus, ſi dederit Deus Opt. Max. ut inſtitutum & prope jam affectum commentarium, quem in hunc auctorem paramus, abſolvere liceat.* Et publicis prælectionibus illluſtratum à ſe Laertium Caſaubonus teſtatur in notis ad lib. 3. ſect. 10. Fallitur Adrianus Bailletus qui T. 3. judicior. p. 478. affirmat, exſtare verſionem Laertii latinam à Caſaubono adornatam. Idem error occurrit in parte prima Biographici diarii Wittiani ad Ao. 1614. Cal. Jul. qui dies Caſaubono fuit emortualis. At enim lapſusne memoria etiam Reineſius eſt, qui verſionem Laertii ab Adr. Junio recognitam ait p. 415. Var. Lect.? an Junii opera uſus eſt in ſua editione Joh. Sambucus?

que si quædam & in versione elegante cæteroqui & accurata obelo digna visa sunt Merico Casaubono atque aliis viris doctis, hoc tanto minus Aldobrandini famam lædet, quod ultimam manum addere lucubrationibus suis haud potuit. Nam Mericus ipse fatetur illum fuisse, si vixisset, ea facile correcturum, *qui præter multiplicem in his litteris eruditionem, non vulgarem quoque sermonis Græci peritiam locis difficillimis prodat ac præstet.* In lucem emissa est diu post auctoris obitum r) à patruele ejus Petro Aldobrandino Cardinali, Romæ apud Aloysium Zannetum A. 1594. fol. & contextum ipsum Laertii Græcum etiam (paucis forte exceptis, quibus vulgatas editiones rectius & plenius habere idem Mericus Casaubonus notavit) longe emendatiorem exhibet castigatum ad fidem vetustiorum codicum, Farnesiani præcipue optimæ notæ ac miræ vetustatis.

Quinta Londini s) A. 1663. fol. in qua repetitæ Romanæ editioni cum Aldobrandini versione & notis, subjunguntur *Ægidii Menagii* in Laertium doctæ & laboriosæ observationes Emerico Bigotio ab auctore inscriptæ, cum indice auctorum à Laertio allegatorum. Has ut scriberet ab Octaviano Pulleyno rogatus fuerat, ingentes antea sed vix affectos, ac deinde abjectos deperditosque commentarios Philosophicos molitus. Easdem quo in Anglia emendate ederentur Menagius ipse tribus MSS. Bibl. Regis Galliæ & Florentino codice usus, suo sumtu separatim typis exscribi jussit Parisiis apud Eadmundum Martinum Ao. 1662. 8. atque ita excusas misit ad Joh. Pearsonum, qui ei gratias agit eique gratulatur humanissima epistola, quæ Menagii observationibus præmittitur. Ac profecto omnium virorum honestorum eruditorumque punctum animadversiones illæ tulerunt, præter unius Jacobi Gronovii, qui longas illas ac tædiosas conquestus est in notis ad Gellium pag. 8. Accesserunt eidem Londinensi editioni præter notas Isaaci Casauboni, non spernendæ quædam *Merici Casauboni* filii ad Laertium ipsum & ἔκδοσιν Aldobrandinianam animadversiones, quibus inter alia inserta est vita Platonis scriptore *Olympiodoro* cum versione Jacobi Vindeti & notis. Hanc jam supra observavi excerptam esse ex Olympiodo-

r) Fallitur itaque Kœnigius in Bibl. qui Thomam Aldobrandinum Ao. 1594. claruisse affirmat.

s) Non Lugduni, ut legas in pandectis Brandenburgicis, in *Aldobrandinus.* Chimærica quoque est in Lipenii Bibl. laudata Laertii editio, quæ dicitur lucem adspexisse Hagæ Comitiis A. 1656. 4. cum notis H. Stephani, Is. Casauboni, Tho. Aldobrandini & Gassendi.

piodori prælectionum in Alcibiadem hactenus ineditarum praxi, sive lectione prima. Similiter Menagius observationibus suis vitam Aristotelis eousque ἀνέκδοτον Græce inseruit & notis illustravit.

Sexta denique & ultima priores omnes fere integras in se amplectens, certe elegantia, cura, apparatu quam longissime vincens, debetur *Henrico Wetstenio* typographo, nostræ ætatis præstantissimo, Amstelodami A. 1693. t) quarta forma majore, duobus voluminibus. In priori volumine Græca Laertii accuratissime & nitidissime sunt excusa, ad fidem editionis Romanæ, tum à Marco Meibomio V. Cl. in segmenta distincta ac bene multis in locis ex prioribus editionibus & MSS. Arundeliano atque Cantabrigiensi emendata: excusa vero sunt sine ullis scripturæ compendiis quorum in libris Græcis impressis usus vulgo esse solet. Tum addita latina versio Ambrosiana, ab eodem Meibomio ita emendata ac suppleta ut alia prorsus videatur. Icones quoque XXIV. u) Philosophorum, elegantissime in æs incisæ passim adjunctæ ex veteribus nummis, gemmis, monumentis, nisi quod imago p. 56. adjecta exponendo Cleobuli ænigmati, Meibomiano ingenio debetur. Denique singulis paginis subjectæ integræ notæ H. Stephani, utriusque Casauboni, Aldobrandique & ineditæ antea ejusdem Meibomii, quem jam pridem ante Menagium Laertii illustrandi impetus ceperat. Volumen posterius præter Ægidii Menagii observationes x) longe quam in Londinensi editione locupletiores & magis emendatas exhibet ejusdem *historiam mulierum Philosopharum* q) Annæ Daceriæ Tan. Fabri Filiæ inscriptam

t) Exempla quædam hujus editionis charta amplissima excusa fuere.

u) Hi sunt: Thales, Solon, Pittacus, Anacharsis, Socrates, Æschines, Aristippus, Euclides, Plato, Xenocrates, Carneades, Aristoteles, Theophrastus, Antisthenes, Diogenes, Monimus, Chrysippus, Pythagoras, Archytas, Heraclitus, Zeno, Democritus, Sextus Empiricus, & Epicurus.

x) Has auctiores ea lege Wetstenio concessit Menagius ut seperatim ederet, neque aliorum insertas animadversionibus Laertio substerneret.

y) Mirum est ab illo præteriri *Ædesiam* uxorem Hermiæ, de qua Svidas, *Æsaram* Lucanam Pythagoricam de qua Stobæus, *Helviam*. cujus studium Philosophiæ laudat Seneca c. 16. consolationis ad eam scriptæ, aliasque. Neque tamen probo malignum judicium Vignolii Marvilii T. 2. Misc. p. 30. cujus ex sententia historia hæc libellus est perjejunus auctoris senium aperte referens. *Un petit livre tres maigre & qui se sent fort de la vieillesse de l'Auteur.*

ptam quæ cum ejus lectionib⁹ in poëma quoddam Petrarchæ Hetrusco idiomate scriptis lucem adspexerat Lugduni A. 1692. 12. & eodem anno separatim in 8vo. cura H. Wetstenii, typis Amstelodamensib⁹ exscripta fuerat. Post hanc offerunt sese breves sed pereruditæ *Joachimi Kuhnii* Argentoratensis in Laertium animadversiones, quibus lux nova & præclara affertur locis multis & obscurissimis. Hæ nunquam antea lucem adspexerant, uti nec quæ illas excipiunt Variæ Lectiones ex MSS. Codicibus Arundeliano & Cantabrigiensi collectæ à *Thoma Galeo*, viro itidem eruditissimo & duobus vel tribus post Kuhnium annis pari litterarum elegantiorum jactura denato. * Denique præter editionum priorum præfationes (in quibus epistolam Brognoli & Sambuci & H. Stephani recensionem recognitionis Brognolianæ omissam miror) & vitam Platonis scriptam ab Olympiodoro & à Vindeto illustratam, opus hoc ornant atque utilius reddunt locupletissimi Indices magno studio confecti, & ad segmenta Meibomiana accommodati à Viro Clarissimo *Johanne Clerico*. z) Omissæ sunt in hac editione propter molem & quia plus simplici vice jam prodiissent *Petri Gassendi* notæ & Philosophica commentaria in decimum Laertii librum sive vitam Epicuri, quam nova etiam latina versione donavit & variis in locis castigavit, græceq; ac latine edidit Paris. 1646. fol. recusa Lugd. 1649. & 1675. fol. & inter opera Gassendi ibid. 1658. fol. Cum nemo ignoret quanto apparatu, eruditione & Philosophica præcipue industria Epicuri Philosophiam illustraverit vir ille modestissimus, suffecerit hoc loco observasse notas ejus Criticas hinc inde laudato Gassendi nomine delibari ab Ægidio Menagio: reprehendi vero itidem sæpius versionem ejus notasque tum ab eodem Menagio & Merico Casaubono, tum maxime à Marco Meibomio, quo judice major Philosophus quam Grammaticus fuit Gassendus. Idem p. 663 *Admonere hic lectorem debeo rei ipsius causa, in hujus decimi libri versione sæpe à Gassendo me dissentire. Instructus enim si verum dicere velimus parum fuit iis litteris, quibus eruditi viri maxime confidere solent, quando ad vertendos Græcos Auctores se accingunt.*

Hhhh Præte-

* Debuerunt etiam Nicasio proxeneta accedere huic editioni notæ *Lantini* viri docti & in judicio supremo Burgundiæ Consiliarii, sed nescio quomod perinde ut alia ipsius scripta lucem non adspexere. Vide Basnagii Bellovallii Historiam operum eruditorum A. 1696. mense Febr. p. 283.

z) Elegans carmen Græcum in laudem hujus editionis à Præceptore meo *Joh. Georgio Herrichio* τῷ μακαρίτῃ concinnatum exstat in Actis Eruditorum A. 1698. p. 318.

Prætereo quod magnam vitæ Epicuti partem è Laertio Græce descripsit, & cum Lucretio contulit in sua illius Poëtæ præclara editione *Obertus Gifanius* Lugd. Batavorum 1695. 8vo. Vitam Diogenis & Aristippi ex Laertio excerpsit & Latine vertit paucis in hoc genere litterarum comparandus *Paulus Leopardus* Antvverp. 1556. 8vo. Varia quoque ex Laertio expressit & latine vertit *Erasmus* in suis apophtegmatis. Denique *electa Laertiana* sive locos communes Philosophicos è Laertio digessit, & Græce ac Latine edidit *Guilelmus Donaldsonus* Francof. 1625. 8.

Versiones Laertii in linguas Vernaculas.

Italice sive Hetrusco idiomate Laertius bis prodiit Venetiis A. 1535. & 1545. 8. per *Felicem Astolfum.*

Gallice per *Franciscum de Fougerolles* Doctorem Medicum, cum notis. Lugd. 1602. 8. Iterumque Gallice Paris. 1668. 12.

Anglice non uno auctore Lond. 1688. 8.

IV. Menagio in notis p. 255. seq. observante plenus est Laertius additamentorum: atque ut idem p. 253. notat, plenus est idiotismis sive plebejo dicendi genere tam in phrasi quam in verbis, quemadmodum à Salmasio pridem observatum in commentario de lingua Hellenistica p. 107. Passim quoque obscurus est & ambiguus quo nomine reprehenditur à Clarissimo Bælio in Lexico a) tanquam parum accuratum scriptorem traducente. Bartholomæus Keckermannus libro de Historia *Languide & frigide, sæpe tamen non inutiliter* Laertium scripsisse dixerat, quod non ferens Gerh. Joh. Vossius lib. 2. de Hist. Gr. c. 13. frigidam vocat laudem operis utilissimi & auro contra non cari. Certe Melchior Canus professus fuit melius in isto & fide dignius traditas esse vitas

a) T. 2. edit. 1. p. 1258. *Il y a mille endroix obscurs & ambigous dans Diogene Laërce. Cela ne lui fait guere honneur. Un esprit exact auroit évité ces tenebres.* Idem alibi: *Cet auteur n'ayant guere plus d'exactitude dans ses raisonnemens que dans ses recits on peut fort bien se tromper en lui imputant les pensées qui semblent avoir la plus grande liaison avec ses phrases.* T. 2. edit. 2. p. 1130. Jo. Clericus T. 10. Bibl. selectæ p. 140. *Mr. Dodwel parle avec raison d'une maniere conditionelle du stile de Diogene, parce que cet Auteur n'écrit point exactement, & à un style que les Grecs appelloient des idiots ou idiotique, qui étoit celui dont les gens sans lettres se servoient, lorqu'ils écrivoient quoique ce fût un homme d'une grande lecture.* Trajectiones Laertii frequentes observat Is. Casaubonus ad Polemonis vitam IV. 20.

vitas Philosophorum, quam à multis Christianis Vitas sanctorum. Auctor vitæ Laertii quæ Anglicæ ejus versioni præfigitur, non satis causæ habuit cur dubitaret an Platonis vita, Zenonis dogmatum epitome & tres Epicuri epistolæ ab ipso Laertio fuissent adjectæ. Nullam certe causam cur ita sentiret memoravit, & quam animo pressisse videtur, alienum & diversum hoc videri à ratione scribendi Laertiana per reliquum operis corpus servata, tanto minus me movet, quo minus sibi in cæteris omnibus similis est Laertius. Neque exploratissimum omnino est illum fuisse sectatorem Potamonis Alexandrini, ut idem auctor vitæ tradit, etsi nusquam sectæ cujusdam rigidum affectatorem fautoremve deprehendi facile largior. At Potamonis sententiam in proœmio sect. 21. ita refert Laertius, ut nullo modo innuat eam sibi probari, neque Potamonis animus fuit nullam amplecti sectam, sed ex quavis illarum certa quædam seligere, ita ut nova inde secta conflaretur, sed nullius nominis illa & nemini fere probata, quoniam libellis Potamonis forte deerat genius, ut notatum Isaaco Casaubono in notis ad Dionem Chrysostomum. Mirum quoque ne vitam quidem Potamonis à Laertio referri, quem sub Tiberio floruisse Hesychius illustris testatur, Laertius ipse ait hæresin ejus πρὸ ὀλίγου introductam. Aut assentiamus Claudio Salmasio affirmanti, plures à Laertio descriptas vitas temporum injuria intercidisse. Ita enim ille p. 888. ad Solin. edit. Parif. *Myrmecis illius* (Stephano laudati) *nulla quod sciam mentio invenitur in iis libris Diogenis qui hodie exstant. Sed magnus defectus in illa historia Philosophica Laertii, injuria temporum accidit, ut ex indice vetustissimi codicis observatum mihi olim, quo longe plures Philosophorum vitas habemus. In eo laterculo memini legere &* Κορνοῦτον *&* Πολέμωνα *&* Ἄρειον *& alios quamplurimos ut alibi dicam. In his &* Μύρμηξ *Philosophus* Διαλεκτικὸς *qui fuit ex oppido Eneto Paphlagoniæ oriundus.* Verum memoria lapsus est Salmasius, cum Myrmecis mentionem & Polemonis vitam in libris editis exstare non putavit: *Sed fortasse* τυπογραφικὸν *fuit* ἁμάρτημα *Polemonis pro Potamonis. An Cornuti, Arei & Myrmecis vitas scripserit Laertius, dixerit vates aliquis non ego. Crediderim non scripsisse. Aliquid tamen in opere Laertii desiderari nullus dubito. Certe deesse videtur præfatio aliqua ad fœminam illam* Φιλοπλάτωνα *cui opus dicaverat. Etiam in catalogo librorum Chrysippi omnes libri physici desunt, aliique non pauci ut ad eum catalogum ostendemus. Epitomen solum esse hoc opus, vir acerrimi judicii Tanaquillus Faber existimabat.* Hæc ad Salmasii locum Menagius in limine suorum in Laertium commentariorum.

V. Ante Historiam Philosophicam à Diogene Laertio scripta fuerat atq; edita b) ΠΑΜΜΕΤΡΟΣ sive *liber Epigrammatum poëmatiorumq; in viros claros* vario carminis genere, qui jam pridem intercidit exceptis epigrammatis quæ ex hoc passim scoptica partim, partim seria produxit in vitis Philosophorum ipse Laertius & post Laertium Hesychius illustris. Exstant etiam Laertii Epigrammata quædam in Anthologia Maximi Planudæ & Johannes Tzetzes Chiliad. 3. hist. 61. affert Laertii epigramma in Democritum, sed quod legitur etiam in vita Democriti à Laertio scripta, ut visam à Tzetza ipso Pammetron non sit necesse. Auctorem appellat Ἐπιγραμματογράφον, & in ora libri annotatur ὁ Διογενιανὸς, quod idem nomen est ac Διογένης. Ἐπιγραμματογράφος τέ τις γράφει τὸ ἢ ἄδε &c. Si Ambrosio Laertii interpreti credimus, scripsit is etiam ὑπομνήματα sive *commentarios in sillos Timonis*, eorumque librorum primum laudat ipse in Timonis vita sub initium. Decepit Ambrosius Gyraldum dialogo 3. de poëtis p. 291. Thomam Aldobrandinum in Laërtii versione, Thomam Pinedo in elencho scriptorum à Stephano Byz. allegatorum aliosque. Sed jamdudum hic error ab aliis Laertii interpretibus Menagio & Meibomio emendatus est, animadversusque etiam à Vossio lib. 2. de hist. Græcis c. 3. Neque enim affirmat se, sed Apollonidem Nicæum τὸν πρὸ ἡμῶν. c) *qui paulo ante nos*, inquit Laertius, *vixit*, commentarios in Sillos Timonis Phliasii conscripsisse & Tiberio Imp. dicasse. Vide & Franciscum Patricium lib. I. discussionum Peripateticarum p. 19. Vossium Institutionum Poeticarum lib. 2. c. 20. Leonem Allatium de Simeonibus p. 204. seq. & Joh. Jonsium lib. 3. hist. Philosoph. c. 3.

VI. INDEX SCRIPTORUM

quorum meminit DIOGENES Laertius, depromtus ex editione Wetsteniana.

Αἰνη-

b) Hoc Is. Casaubonus probat ex Laertii Empedocle ubi ait: φέρεται δὲ καὶ ἡμῶν εἰς αὐτὸν ἐν τῇ παμμέτρῳ σκωπτικὸν μὲν, τοῦτον δὲ ἔχον τὸν τρόπον. En, inquit, φέρεται.

c) Ita Vossius probante Menagio, licet ante legebatur ὁ παρ' ἡμῶν, quod à Marco Meibomio exponitur: *qui à nobis laudatus est in Pammetro.*

ἐν

ἐν

ἐν

Ἡρα-

Μητρό-

Σκυ-

ἐν

CAPUT

CAPUT XX.

DE OPPIANO ET ATHENÆO.

Oppiani ætas. 1. *ἁλιευτικὰ & Κυνηγετικά.* 2. *Horum editiones.* 3. *Ubi & de Græcis in illa scholiis.* *Ἰξευτικὰ & Eutecnii paraphrasis.* 4. *Athenæus.* 5. *Plures hoc nomine.* *id. Athenæi Dipnosophistica.* 6. *Eorum interpretes & editiones ac Græca Epitome.* 7. *Scripta Athenæi deperdita.* 8. *Index scriptorum ab Athenæo allegatorum.* 9.

I.

OPPIANUS a) Anazarbeus, b) Cilix, matre Zenodota, patre Agesilao viro opulento & Philosophiæ dedito, qui cum Imperatori L. Septimio Severo Anazarbum venienti cum reliquis civibus obviam ire neglexisset, ab eo in Insulam maris Adriatici Meliten sive Maltam relegatus est. Filius à patre in bonis litteris enutritus ejusque in exsilio comes animum ad Poësin appulit & poëma de piscatione obtulit sive eidem Imperatori Severo, ut Sozomenus c) auctor est, sive ut alii d) testantur & inspectio

Kkkk ipsa

a) Alius Oppianus ad quem M. Varronis litteræ apud Gellium lib. 14. c. 7. Alius item malus Poëta Oppianus, quem non uno in loco perstringit Martialis.

b) Sic autor Anonymus Græcus vitæ Oppiani. Ut adeo Anazarbi incolas intelligat Poëta 3. ἁλιευτ. v. 205. seq. quos distinguere videtur ab incolis Corycii (quæ hodie Turcis Carachisar sive Churcho) quam Oppiani patriam faciunt Svidas & alius vitæ ejus auctor. respicientes forte ad 3. ἁλιευτ. v. 8. seq.

c) Præf. ad Hist. Eccles. Theodosio juniori inscriptam: Τοιοῦτος πάλαι ἐγένετο Σεβῆρος ὁ Καῖσαρ περὶ Ὀππιανὸν τὸν ἐν τοῖς μέτροις τῶν ἰχθύων τὰ γένη καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν θήραν ἀφηγησάμενον μετρίας ποιήσεως χρυσοῦν κατὰ στίχον Ὀππιανῷ δωρησάμενος, ὡς χρυσᾶ ἔπη τὰ τοῦ Ὀππιανοῦ εἰς ἔτι νῦν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὀνομάζεσθαι.

d) Svidas &c. Sane Antoninum alloquitur lib. 1. de piscibus v. 3. γαίης ὕπατον κράτος Ἀντωνῖνε. Utrumque vero & Severum & Antoninum lib. 2. v. 683. Ἄμφω Θεσπέσιός τε πατὴρ καὶ φαίδιμος υἱὸς ἐκ τῶν μοι γλυκὺς ὅρμος ἀνακτορίης πεπέτασται & lib. 4. v. 5. αὐτός τ' Ἀντωνῖνε καὶ υἱέος ἠγάθεον κῆρ. Sic lib. 1. Cyneget. v. 3. Αὐσονίου Ζηνὸς γλυκερὸν θάλος Ἀντωνῖνε, ubi per *Ausonium Jovem* ipsi Severus adhuc vivens intelligitur. Caracalla à Severo in regni consortium adscitus est A. C. 198. obiit A. 211. Fallitur enim Syncellus qui pag. 352. 353. Oppianum refert ad tempora M. Aurelii Antonini Philosophi.

ipsa poëmatis evincit Antonino Caracallæ ejus filio, verum superstite adhuc Severo Patre, in ludis sæcularibus Anno CHRISTI 204. illique elegantiam ingenii sui ita probavit, ut non modo remissionem exsilii parenti impetraret, sed & pro singulis versibus (vicies mille f) fuisse Svidas testatur, aureos inde dictos) præmii loco ab Imperatore ferret singulos numos aureos. In patriam reversus exstinctus est, non diu post grassante pestilentia, cum annum ætatis non ultra tricesimum attigisset, monumento illius post mortem hoc fuit inscriptum Epigramma:

Ὀππιανὸς κλέος εἷλον ἀοιδέων, ἀλλά με μοίρης
Βάσκανος ἐξήρπασε μίτος, κρυερὸς δ' ἀΐδης τε
Καὶ νέον ὄντα κατέσχε τὸν εὐεπίης ὑποφήτην.
Εἰ δὲ πολὺν με χρόνον ζωῆς μίμνειν φθόνος αἰνὸς
Εἴασεν, οὐκ ἄν μοι τις ἴσον κλέος ἔλλαχε φωτῶν.

Quod ita utcunque transtuli, cum acumen poëtæ in primis duobus versibus ab aliis interpretibus præteritum videam:

Oppianus palmam vatum rapui, invida sed me
Fati immaturo rapuit vis funere in orcum;
Ac juvenem me morte tenet suadæque sequestrem.
Nempe pepercisset nostris livor malus annis,
Nulli hominum mecum par gloria lausque fuisset.

II. Exstant hujus Oppiani carmine Heroico scripti ἉΛΙΕΥΤΙΚΩΝ * sive *de Piscatione libri quinque* ad Imperatorem Antoninum Caracallam: & ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΩΝ sive *de Venatione libri quatuor*, ita ut *quintus* sive postre-

e) Hoc Scaliger ad Euseb. p. 222. colligit ex lib. 2. ἁλιευτ. v. 658. πολλαῖς ἐνδεκάδεσσιν ἑλισσομένων ἐνιαυτῶν, quæ seculi Romani descriptio est ex decem ἐνδεκάδεσσι annorum constantis. Et quanquam Tillemontius T. 3. Hist. Imperator. p. 229. illam conjecturam Scaligeri levissimam vocat, nihil tamen affert, qua illa infringatur. Ibidem ait in græca Oppiani vita tradi quædam, quæ defendi nequeant. Neque tamen subjungit certa, quibus fides illis detrahatur, argumenta.

f) Videtur Svidas computasse omnes versus omnium Poëmatum Oppiani, nam quinque libri Halievticon non plures continent versus quam 3648.

* Alios hujus argumenti scriptores laudat Athenæus lib. 1. p. 13. Svidas in Κικίλιος ubi Seleucum Tarsensem refert inter eos qui ἁλιευτικὰ scripserunt prosa. At in Σέλευκος testatur Seleucum Emisenum scripsisse libros quatuor ἁλιευτικῶν carmine epico. Plures memorant Lylius Gyraldus dialogo 4. de Poëtis, & Rittershusius in

postremus interciderit: Nam de hoc argumento quoque illi quinque libros compositos fuisse Græcus auctor vitæ Oppiani diserte testatur. Et hos eidem Antonino Caracallæ ab auctore inscriptos paulo ante observavi.

III. De *Halievticon* editionibus dixi in notis: *Cynegetica latinâ prosa* vertisse se testatur *Gesnerus* in Bibl. sed nunquam in publicum prodiit ejus interpretatio. *Latino carmine* utcunque g) reddidit *Johannes Bodinus*, notasque addidit in quibus *Adriani Turnebi* lectio-

in prolegomenis ad Oppianum. Damostrati libros viginti ἁλιευτικῶν allegat Ælianus lib. 15. c. 19. Scriptoribus Cynegeticon ab eodem Rittershusio memoratis addendus Arrianus Nicomediensis, de quo supra. Versus postremus ἁλιευτικῶν Oppiani apud Svid. in ἀσφαλιος. Halieutica Oppiani memorat Athenæus lib. 1. dipnosophist. p. 13. laudans τὸν ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν γενόμενον Ὀππιανὸν τὸν Κίλικα. Hieronymus in Chron. sub M. Antonino Philosopho, quem perperam ponit pro Antonino Caracalla. *Oppianus Cilix Poeta agnoscitur, qui Halieutica miro splendore scripsit.* Idem in Ezech. 47. *Ajunt autem qui de animantium scripsere naturis & proprietate, qui* ἁλιευτικὰ *tam latino quam græco docuere sermone, de quibus Oppianus Cilix est Poeta doctissimus, centum quinquaginta tria esse genera piscium &c.* Omitto juniores Grammaticos Græcos, qui dictis Oppiani passim utuntur, tantum noto memoria lapsum Rittershusium, qui in prooemio de vita Oppiani †† 8 b. affirmat Oppiani carmina laudari etiam ab Æliano περὶ ζώων ἰδιότητος, Philen enim dicere voluit, qui Oppianum passim sequitur, licet nominetenus quod memini nunquam Oppianum compellat. Commentario Halieutica illustravit *Johannes Tzetzes*, in usum filii sui, ut præmissi ab eo Jambi testantur. Hunc, vel excerpta saltim ejus inter scholia Græca ad halieutica ex tribus Codd. MSS. collecta edidit in sua Oppiani editione Conradus Rittershusius. Paraphrasis Græca in Halieutica concinnata ab *Eutecnio* Sophista hactenus lucem non adspexit. *Johannis* vero *Diaconi Galeni* scholia Græca in Oppianum de piscibus quæ MSta memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 111. haud diversa esse videntur ab iis, quæ Rittershusius edidit:

Halieutica Græce primum prodiere Florentiæ.

Laurentius Lippius Collensis primus transtulit latino Hexametro carmine, quod luci publicæ donatum est in Colle opido municipio Florentino A. 1478. 4. & postea ab Aldo additum Cynegeticis Oppiani græce primum vulgatis: Venet. 1517. 8. & seorsim iterum Argentorati A. 1534. 4. cum scholiis Jo. Cæsariensis. Lippius non modo à sensu autoris hinc inde aberrasse observatus est Rittershusio & Leopardo lib. 21. c. 20. seqq. emendationum, sed & in modulis syllabarum turpiter adeo se passim dat, ut non lippire sed prorsus cœcutire videatur G. J. Vossio lib. 2. de arte Grammatica c. 40. Oppiani Halieuticon editionem molitus etiam fuit *Jacobus Hertelius*, ut testatur in præf. ad fragmenta Græcorum Comicorum. *Cynegetica* post editionem Aldinam Venet. 1517. 8. prodiere Græce Paris. A. 1549.

g) Ita de ejus Metaphrasi sentit Bochartus 1. Hieroz. pag. 761. seq licet Bodinus ipse hanc Metaphrasin & commentarium omnibus suis aliis prætulerit scriptis, ut ex ejus Epistola ad Joh. Cocinium refert Rittershusius.

lectiones sublegisse h) dicitur. Cæterum Adrianus Bailletus, qui Metaphrasin ipsam Turnebo per Bodinum subreptam scripsit, reprehenditur ab Ægidio Menagio c. 19. Anti Bailleti. Post Bodinum, cujus editio prodiit Parisiis apud Vascosanum A. 1555. 4. eadem Cynegetica latino carmine expressit *Michaël Piccartus* Professor Noricus, quod excusum est Ambergæ A. 1604. 8. *Carmine Gallico, Quintus Septimius Florens Christianus* Paris. 1575. 4. *Gallica prosa* cum Arriani libro de venatione lucem adspexit Paris. 1690. 12. Eruditis notis Cynegetica illustravit *Johannes Brodæus* Bas. 1552. 8.

Halieutica & Cynegetica junctim *Græce* prodierunt ex emendatione Turnebi typis Regiis, Paris. A. 1555. 4. Quam editionem ad tres codices MSS. Palatinos recensuit, cumq; nova versione prosaica, Commentariis eruditis, indicibus locupletissimis, & Græcis ad Halieutica scholiis veteribus eo usque ineditis vulgavit *Conradus Rittershusius* Lugd. Bat. 1597. 8. Versionem tanquam nimis affectatam reprehendit Bigotius in Menagianis pag. 418. laudat Fridericus Taubmannus in diss. de lingua latina pag. 61. Recusus hinc Oppianus Græce & latine in corpore Poëtarum Græcorum, curante Jac. Lectio Genev. 1606. fol. *Frischlinum* quoque versionem Oppiani parasse constat ex ejus notis in Callimachum p. 186. Versus quosdam in Rittershusii & aliis editionibus prætermissos, ex codice Salmanticensi & Vaticano supplet Andreas Schottus lib. 2. Obs. human. c. 41. testatus se ex eisdem loca plurima sanasse & Scholiastem longe uberiorem reperisse. Confer ejusd. lib. 5. c. 27. Parisiis in Bibl. Regis Christianissimi exstat Oppianus Angeli Cretensis, qui & Bergitus dicitur, manu elegantissime scriptus, cujus in margine habentur animalium imagines ad vivum pictæ ab Angeli filia, si vera referebat Puteanis i) Clarissimus Emericus Bigotius, cum Oppianum istum ostenderet, qui Henrici II. temporibus scriptus est. Oppianum sæpe λατινίζειν notat Daniel Heinsius ad Nonni Dionysiaca p. 196. & Scipio Gentilis lib. 1. parergon. c. 4. ubi latinos poëtas Lucretium, Ovidium, Horatium aliosque imitatum esse observat. Si Arnoldum Bootium audimus lib. 3. Animadversionum sacrarum p. 109. etiam sa-

cras

h) Vide Colomesii Galliam Oriental. p. 75 & 85. Epistolas Georgii Richteri p. 205. Prima Scaligerana p. 21. Ceterum in Catalogo Thuaneo T. 2. p. 271. Metaphrasis Bodini perperam refertur ad Laur. Lippium, & in pandectis Brandenburgicis minus recte dicitur Bodinus libros de piscibus commentario illustrasse. In Catalogo Bibl. Heinsianæ T. 2. p. 72. male excusum Budæus pro Bodino.

i) In notis ad Scaligerana, Voce : Messer *Angelo*.

cras litteras legit Oppianus, & elogium equorum quod lib. 1. Cyneget, v. 173. seq. inseruit, ex Jobi capite undequadragesimo maximam partem expressit. Quod autem Renati Rapini judicio siccus k) est Oppianus ac jejunus, si omnino verum est, ex argumento provenit, quod doceri contentum negat ornari. Quantum tamen in illo fieri licuit, jampridem ingenii, doctrinæ & floridæ eloquentiæ ac perspicuitatis laudem ille tulit.

IV. Scriptor Græcus vitæ Oppiani testatur eum ἸΞΕΥΤΙΚΑ quoque sive *Poëma de aucupio, quinque libris* composuisse, quod hactenus lucem non adspexit neq; usquam repertum est, licet olim illud habere se jactavit Franciscus Asulanus, & quanquam in Vindobonensi l) & aliis Bibliothecis MS. exstat *Eutecnii* m) Sophistæ *Paraphrasis Græca Prosaica in* Oppiani *Ixeuticon libros duos*, jam olim lecta Gesnero, qui ejus editionem cum variis lectionibus & castigationibus in Oppianum pridem promisit m) & ex illa hinc inde quædam adducit in opere suo de animalibus, præcipue in avium historia. Novissime Eutecnii paraphrasin Ixeuticon Oppiani ex apographo MSti Vaticani per Holstenium recensito cum latina versione sua & erudita præfatione de vocabulis artis Ixeuticæ apud Græcos usitatis in lucem edidit Vir Clariss. *Erasmus Vindingius* Pauli filius, Hafniæ A. 1702. 8. Constat autem non libris quinque ut Svidas, nec duobus ut Gesnerus n) scribunt, sed *libris tribus*, quorum primo agitur de avibus rapacibus ac domesticis earumq; natura, secundo de avibus amphibiis in aquis pariter ac terra vitam degentibus, ac tertius

k) Rapin reflex. sur la Poëtique p. 176. *Nicander est dur. Oppian est sec.*

l) Lambecius lib. 2. p. 595. testatur in Bibl. Augustissimi Imperatoris exstare Eutecnii Sophistæ paraphrasin Græcam in Oppiani Ixeutica principio ac fine mutilam, tum in Halieutica ejusdem ac Cynegetica, quam postremam in Cynegetica Gesnero etiam apud Arnoldum Paraxylum Arlenium olim inspectam, miror à Nesselio haud memorari. Præterea idem Lambecius auctor est in eadem Bibl. exstare quatuor MStos Oppiani codices, & in his unum antiquissimum Membranaceum qui olim fuerit Joh. Alex Brassicani, in quo præter contextum scholia antiqua partim marginalia partim interlinearia, diversa ab iis, quæ Rittershusius publicavit.

m) De ætate hujus Eutecnii mihi non constat, licet certum est falli scriptorem Ephemeridum Parisiensium qui A. 1703. p. 205. edit. Amsterd. eum ait vixisse sub Antoninis, quibus ipse Oppianus fuit junior.

n) In Bibliotheca p. 527. b. ubi refert Venetiis in Bibl. Bessarionis sive S. Marci servari Oppiani Halieutica & Cynegetica cum figuris aliquot animalium vetustis, quas depingendas sibi curaverit, quantumvis multas ex illis minime convenientes descriptioni Poëtæ.

denique de variis generibus & rationibus ſingulas capiendi. Ixeutica græcis verſibus ſcripſerat etiam teſte Svida Chriſtodorus Thebanus, verum illud poëma perinde ut Oppiani ad nos non pervenit. Quod Rittershuſius conjicit præterea ab Oppiano ſcriptum eſſe Poëma de rebus geſtis Severi Imp. levi nimis conjectura nititur. Neque auctor Græcus vitæ ejus, qui poſt commemorationem Halieuticon alia ab Oppiano Poemata compoſita affirmat, alia reſpexit, quam quæ ſtatim nominat Ixeutica & Cynegetica. Et quanquam Herodianus lib. 2. extremo auctor eſt res Severi à Poetis copioſius deſcriptas eſſe, nihil tamen inde ad Oppianum concludi poteſt, in flore pæne ætatis fato interceptum.

V. ATHENÆUS a) ex Naucrati urbe Ægypti celebri, Gram-

a) Ἀθήναιος ſcribitur, cum nomen proprium viri denotat, cum vero Athenis natum, Ἀθηναῖος, teſte Euſtathio ad Iliad. β'. p. 237 ubi alia affert conſimilia. Nec prætereunda Varronis obſervatio, qui lib. 7. de lingua lat. docet trinas fuiſſe Athenas, quarum ab una dicantur *Athenæi*, ab altero *Athenienſes*, à tertia *Athenæopolitæ*: Et ſex urbes Athenarum nomine memorat Steph. Byz. quem vide. Cæterum Navcratin patriam ſuam teſtatur Athenæus noſter ipſe lib. XI. p. 480. καὶ ἐν τῇ τοῦ συσσίτου ἡμῶν Ἀθηναίου πατρίδι Ναυκράτει. Svidas: Ἀθήναιος Ναυκρατίτης γραμματικὸς γεγονὼς ἐπὶ τῶν χρόνων Μάρκου, ἔγραψε βιβλίον, ὄνομα δειπνοσοφισταί. Vide & eundem in Ναύκρατις. De hac urbe, quæ etiam Patria fuit Julii Pollucis Staphylique in ſcholiis ad Apollonium laudati, & Polycharmi & Heroſtrati de quo Athenæus XV. pag. 674. ſeq. & Charonis de quo Svidas & Lyceæ ſive Lynceæ quem laudat Athenæus & ex quorundam ſententia etiam Apollonii (vide Ælian. XV. 23. de animal. & Athenæum VII p. 283) & Philiſti atque Ariſtophanis (Athen. VI. pag. 229.) videndus præ cæteris, Petrus Bayle Vir Cl. in Dictionario Hiſtorico critico. T. 3. p. 2207. ſeq. & Athenæus ipſe XIII p. 596. ubi de Naucratide Archedice. Alii præterea fuere Athenæi celebres 1) *Athenæus Attalenſis*, Cilix, Medicus quem pnevmaticorum principem memorat Galenus paſſim, ut lib. 9. de compoſit. medicam. ſecundum genera c. 5. lib. de venæ ſect. contra Eraſiſtratum c. 5. lib. 1. de differentia pulſuum c. 3. & lib. 4. c. 10. 12. & 14. & lib. 5. de cauſis ſymptomatum, ubi lib. XXIV. hujus Athenæi allegat. Ejusdem forte qui *Nicandri* Alexipharmaca illuſtravit, quemq; Theodori Medici magiſtrum memorat Laertius in Ariſtippo, lib. 2, ſect. 104. & quem Athenæum Tarſenſem vocat Cœlius Aurelianus lib. 2. de morbis acutis c. 1. 2) *Athenæus Rhetor* (teſte Varrone lib. 7. de lingua lat. non Athenienſis) æmulus Hermagoræ qui Rhetoricam dixit fallendi artem Quintil. lib. 3. c. 1. ſive ut Sextus Empiricus 2. adverſus Mathemat. pag. 75. λόγων δύναμιν στοχαζομένην τῆς τῶν ἀκουόντων πειθοῦς. Vide & Quintilianum lib. 2 c. 15. & Phœbammonem Rhetorem p. 58. ubi affert definitionem ſchematis Athenæi Navcratitæ, ſive quod & Rhetor ille Navcratites fuerit, ſive quod Phœbammon noſtrum confuderit cum Rhetore. 3.) *Athenæus* ἐπιγραμματοποιὸς laudatus Laërtio lib. 6. c. 14. & lib 7. c. 30. 4) *Athenæus Seleucienſis*, Philoſophus Peripateticus, cujus tanquam æqualis ſui meminit

Grammaticus b) post Commodum Imp. quin etiam post Oppiani Poëtæ mortem scripsisse se testatur c) licet Svidas affirmat eum floruisse Imp. Marci Antonini temporibus.

VI. Ejus ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ sive eruditorum convivalium sermonum d) libri XV. licet haud integri ad nos pervenerunt, desunt enim,

minit Strabo lib. 14. p. 670. Eundem esse suspicor, quem in rebus Semiramidis laudat Diodorus Siculus lib. 2. cap. 20. 5) *Athenæus Cyzicenus*, in omni Mathematum genere, maxime vero in Geometria celebris, teste Proclo lib. 2. in Euclidem p. 19. Hic Archimedis æqualis, de machinis bellicis scripsit ad Marcum Marcellum, ut dixi supra lib. III c. 24. 6) *Athenæus Stoicus*, Porphyrio in vita Plotini memoratus. 7) *Athenæus Byzantius*, quem cum Cleodamo instaurandis urbibus muniendisque præfecit Gallienus Imp. teste Trebellio Pollione in hujus vita c. 13. His adde 8) *Athenæum* Antigoni amicum quem ille ducem adversus Arabes Nabatæos misit Olymp. CXVII. 1. Diodor. XIX. T. 2. p. 730. seq. & 9) *Athenæum* Archini patrem qui Atheniensibus svasit ut Jonum literis uterentur Ol. XCIV. 2. Apostol. XVII. 25. proverb. & Svidas in Σαμίων ὁ δῆμος.

b) Grammaticum vocat Athenæum nostrum Svidas, certe ejus libri Dipnosophiston referunt industriam & institutum critici ac grammatici. Maximam enim partem de verbis, & locis scriptorum explicandis solliciti sunt, & Physica quæ attingunt Grammatice potius tractant & Critice quam Philosophice. Unde & Eustathio ad Iliad. ψ'. p. 1394. appellatur κανονιστής. Itaque quod Daniel Clericus vir Cl. parte 3. Hist. Medicinæ p. 204. Athenæum nostrum pro Medico haberi posse ait, laxius ita intelligendum puto, non quod professione Medicus fuerit, sed quod Medica quædam libris suis intexuerit, Medicis etiam duobus Daphno Ephesio & Rufino Nicaensi inter convivas confabulantes inductis.

c) Athenæus lib. 1. p. 13. inter eos qui Halievtica composuerunt laudat τὸν ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν γενόμενον Oppianum Cilicem, unde primus quod sciam Athenæi ætatem constituit Tan. Faber lib. 1. Epist. p. 64. Post Commodi Imp. mortem scripsisse jam observavit G. I. Vossius ex hoc ejus loco lib. 12. p. 537: τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ καθ' ἡμᾶς Κόμμοδος ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῶν ὀχημάτων παρακείμενον εἶχε τὸν Ἡράκλειον ῥόπαλον ὑπεστρωμένης αὐτῷ λεοντῆς καὶ Ἡρακλῆς καλεῖσθαι ἤθελεν Neq; obstat, quod lib. 15. p. 677. (non Athenæus, sed Ulpianus qui ab Athenæo loquens inducitur) affirmat sibi cognitum fuisse Pancratem Poetam, qui jam floruit tempore Hadriani Imp.

d) Fingit in hoc opere Scriptor πολυμαθέστατος Platonis sympolium imitatus se *Timocrati* narrare quæ ipse percepisset in convivio quod *Laurensis* (male Laurentius doctis viris appellatus) Romanus, vir opulentus itemque doctissimus, & magnæ instructor Bibliothecæ paraverat viris præstantissimis *Masurio* JCto, *Monio* poëtæ, *Plutarcho*, Alexandrino (vide VI. p 241. f. VII p 276. a) *Leonida* Eleo, *Æmiliano* Maurusio & *Zoilo* Grammaticis: tum Philosophis *Pontiano* ac *Democrito* Nicomediensibus, *Philadelphoque* Ptolemæensi, *Theodoro* item *Cynulco* sie Cynico pluribus canibus stipato, Rhetoribusque aliquot, in quibus eminebat *Ulpianus* Tyrius ob assiduam

enim, præter lacunas hinc inde obvias, libri duo primores cum tertii principio, quæ jactura utcunque in editionibus resarcita est ex *epitome hujus operis* e) confecta ante annos circiter sexcentos à Grammatico quodam CPolitano (*Hermolaum*, à quo Stephanus Byzantinus contractus est, parum accurate appellat Raphaël f) Volaterranus) cujus etiam argumentum libro primo præfigitur. Lacunam bene magnam libro XV. non longe à fine in antiquioribus editionibus occurrentem, primus è MS. codice Farnesiano g) supplevit Guil. Canterus lib. 9. novarum lect. additis Jos. Scaligeri castigationibus. Athenæo licet nominetenus haut laudato, plus simplici vice usus est eidem suppar Ælianus, ut ad hujus

duam inquisitionem ὀνομαστόθήρης & κειτέκειτος ab Athenæo appellatus, à Cujacio autem male ni fallor confusus cum Ulpiano JCto lib. 24. cap. 39. Obs. Denique Medicis *Daphno* Ephesio, *Galeno* Pergameno, & *Rufino* Nicaënsi, Musicoque *Alcida* Alexandrino. *Arriano* præterea & *Udro* & *Palamedi* ac *Myrtilo* Thessalo. Hi occasione potus ciborumque appositorum jucundos & plenos urbani salis & apertorum jocorum, sed non minus curiosissimæ ac maxime reconditæ doctrinæ sermones cædunt, ac tot laudant loca scriptorum omnis generis, propemodum octingentorum, (utinam semper accurate) ut res non adeo spisse coacervari optet Gaddius de scriptoribus non Eccles. T. 1. p. 50. seq. & viro acerrimi judicii Rolando Maresio, hoc ipso nomine fictio Athenæi absurda visa fuerit, quod incredibile sit talia eo modo & in uno convivio tractata, vel tot auctorum & tanta loca quenquam memoria tenere Epist 49. ad Nic Heinsium p. 222. Simile judicium eodem in loco vir doctus fert de libris Justi Lipsii, dialogorum more conscriptis, quale etiam de Laur. Begeri scriptis ferret aliquis Maresio similis, licet in utroq; summi ingenii viro eruditio pariter sit admiranda. De Bassompierii memoriis non minus incredibile visum est Bussio Rabutino (vide personati Vignolii Marvillii miscellanea T. 2. p. 80.) quod præ se ferant ex sola memoria recollecta ac descripta, quicquid dixerit fecerit que per totos retro triginta annos.

e) Eustathius quoties Athenæo ad Homerum utitur, utitur autem sæpissime, jam sub nomine Athenæi, jam sub nomine Δειπνοσοφιςῶ, non ipsum Athenæi opus, sed epitomen sive auctorem παρεκβολῶν ad manus habuit, ut observatum Rich. Bentleio diss. de Epistolis Phalaridis pag 30. & 131. Hæc epitome MSta fuit apud Marcum Musurum primum Athenæi editorem, tum & apud If. Casaubonum, qui eam ab Hœschelio (vide Casauboni Epist. 26.) acceperat, auctorique nec eruditionis denegat testimonium, nec excusare interdum negligentiam potest. Delitescit adhuc in variis Bibliothecis inedita, exceptis libris primis duobus & parte tertii, quibus defectum ipsius Athenæi Musurus primus merito supplevit.

f) Decepit Volaterranus Carolum Stephanum, Nic. Lloydium, Joh. Jac. Hofmannum, Moreriumque, ut affirmarent â Svida auctorem Epitomes Athenæi vocari Hermolaum Byz. & quod pejus est nonnulli ex illis traderent solam epitomen nobis superesse atque relictam esse, integro opere Athenæi deperdito. Hallucinationes hasce ante me notavit P. Baylius T. 1. Lexici p. 404. seq.

g) Vide Hieronymum Mercurialem lib. 1. Var. Lect. c. 21.

us varias historias notatum Viris doctissimis Johanni Scheffero & Jacobo Perizonio. Semel monendum est, inquit Scheferus ad lib. 1. c. 14. „ videri nostrum pleraq; hujus operis ex Athenæo, recenti tum auctore, „ fortassis uni tantum alterive noto desumsisse, adeo ubique ferme non, „ sensus modo sed & verba ejus retinet. Quod vero Harpocration Athenæum exscripserit, vel hunc ille, Svidam auctorem laudans perperam tradit auctor Pandectarum Brandenburgicarum h) nusquam enim hoc Svidas scripsit. Laudatur semel Athenæus noster ab Harpocratione in *ναῦς*. Sopater quoque Sophista librum secundum Eclogarum magnam partem ex Athenæi Dipnosophistis composuerat teste Photio cod. 161. Prætereo Svidam, Eustathium aliosque recentiores Athenæo frequentius usos, ex quibus Stephanus Niger opus suum de nimio vitæ luxu sive nimia opsoniorum appetentia totum ex hisce libris carptim collegisse animadvertitur.

VII. Paulus Jovius in libello de piscibus Romanis auctor est *Sangæ* Romani, Poetæ, familiaris sui beneficio latinum Athenæum nos debere. Sed nunquam versio illius, si usquam perfecta fuit, adspexit lucem. Neque *Hieronymi Pariseti*, JCti, à quo majorem Athenæi partem latine fuisse redditam testatur Jacobus Gaddius T. 1. de Scriptoribus non Ecclesiasticis pag. 51. *Natalis* vero *Comitis* Veneti translatio haut usquequaque probanda prodiit adjectis ex codice Mediceo locis quæ in græcis editis hactenus desiderabantur, Venet. 1556. fol. Basileæ eodem A. 1556. 8vo. & Paris. 1557. 8vo. Primus græce Athenæum cura *Marci Musuri* qui & varios MSS. codices & epitomen græcam contulerat, quæque deerant ex hac suppleverat, edidit Aldus Manutius Venetiis A. 1514. fol. Deinde *Jacobus Bedrotus* & *Christianus Herlinus* juvenes Germani, addito scriptorum qui ab Athenæo laudantur elencho, aliisque indicibus, & annotationibus in loca quædam, collectis ex Budæi, Erasmi aliorumq; doctorum hominũ lucubrationibus. Basil. 1535. fol. Libri decimi quinti lacunam ingentem à p. 674. a. ad p. 696. a. ex Farnesiana Bibl. primus supplevit Gvilelmus Canterus IX. 1. novar. lect. c. 21. ubi alterius MSti codicis à Fulvio Ursino sibi monstrati meminit. Ex accuratiore *Jac. Dalechampii* Cadomensis Medici translatione, cum brevibus; ad oram

 notis

h) Quod in iisdem Pandectis ex appendice Bibl. Gesneri traditur Athenæum Philosophum scripsisse libros decem Theogoniæ, & de rerum principiis librum, idque teste Æliano, itidem error est, neque usquam hoc testatur Ælianus. Cæterum Pherecydes Philosophus Atheniensis, sive ut alii Syrius, scripsit de rerum principiis & libros decem Theogoniæ, Vide quæ supra lib. 2. in Hesiodo.

notis Athenæus latine emendatius recusus est Lugd. A. 1583. fol. & licet non omne punctum tulit Dalechampius, à Casaubono etiam hinc inde non præter rem reprehensus, majorem tamen longe industriam probavit Veneto interprete, & per triginta paulo minus annos hunc fœtum suum quantum per frequentissimas ægrotantium visitationes facere potuit horis subsicivis expolivit. Postea A. 1597. fol. versioni Dalechampii notisq; à Commelino recusis accessit præter græcum textum ex Codd. Palatinæ, Vaticanæ aliarumque Bibliothecarum MSS. ab *If. Casaubono* emendatum, eruditissimus in Athenæum ejusdem Casauboni commentarius. Atque ita Athenæus cum Dalechampii versione notisque & Casauboni commentariis iterum præla subiit Lugduni 1612. fol. 2. Vol. iterumque A. 1657. in qua editione accessit præter observationes pauculas virorum illustrium L. I. & *Pauli Fermat* Senatorum Tolosanorum in quædam loca Athenæi, index scriptorum Athenæo laudatorum in prioribus græco latinis omissus, & longe quam in græca Basileensi plenior.

Denique quinque primos libros Gallice à se translatos vulgavit *Marollesius* Paris. 1680. 4to.

VII. Scripsit & alia Athenæus, ex quibus lib. 5. p. 211. memorantur libri de Regibus Syriæ: περὶ ὃ (Δημητρίου) ἱστόρησεν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν Ἀθήναιος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ βασιλευσάντων. Equidem alium Athenæum Diodoro Siculo laudatum innui hoc loco, non Navcratitem existimabat Paulus Colomesius notis ad Gyraldi dialogos de poetis p. 420. Sed verisimillimũ est à dipnosophista qui loquens inducitur ἑταῖρον vocari non alium quam convivam suum. Unde à Colomesii sententia recte etiam recessere clarissimi Lipsienses Actorum eruditorum collectores A. 1696. p. 233. Præterea Vossius lib. 2. de Hist. Græcis c. 15. observat Athenæum collegisse historias ducum qui singulari certamine pugnantes exercitibus suis salutem attulere. Verba Athenæi hæc sunt lib. 4. p. 155. ὅτι δὲ καὶ οἱ ἔνδοξοι καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐμονομάχουν καὶ ἐκ προκλήσεως τοῦτ' ἐποίουν, ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν.

VIII. Mich. Neander in prolegomenis ad Gnomologiam ex Stobæo collectam p. 11. affirmat exstare etiam Athenæi nostri paraphrasin in Nicandri Alexipharmaca, & de machinis bellicis. Sed scholia in Nicandrum ab aliis tribui Athenæo Attalensi Medico jam supra dixi, & liber de machinis longe antiquiorem auctorem agnoscit Athenæum, æqualem Archimedis, qui librum suum inscripsit M. Marcello Syracusarum expugnatori. Vide supra lib. 3. cap. 24.

IX.

IX. INDEX SCRIPTORUM

quos laudat Athenæus, depromtus ex editione Lugdunenſi A. 1657. & aliarum etiam Græcolatinarum editionũ paginis reſpondens, locisq; aliquot emendatus & auctus.

καλ-

μαν-

φιλό-

Amyn-

ἀγροί-

Archip-

Aristo-

* Grammatici Aristophanis hoc videtur, non Comici.

περὶ

βουκό-

Da-

* Golabos legit Gyraldus dialogo IX. de Poëtis.

Diodo-

περὶ

* Ἐικαδισταὶ dicti Epicurei, quod natalem Epicuri celebrabant vigesimo mensis die, ut notavi lib. 3. c. uit.

μνη-

* Antiquissimum hoc exemplum est Bailleto omissum in libro des satyres qui portent le titre d' *Anti*.

ἀύγη,

Eueme-

Con-

Her-

ψευδη-

ἀττικὰ,

* Titulus corruptus.

ὕβρις,

Stepha-

περὶ

Incertorum auctorum opera, iis quibus adſcribuntur auctorum nominibus ſubjectis.

Cri-

Incertorum Auctorum absque operum nomine & indicatura.

CAPUT

CAPUT XXI.

DE CLAUDIO ÆLIANO.

Æliani ætas & Vita. 1. *Variæ Historiæ.* 2. *Historia animalium.* 3. *Tactica antiquioris ut videtur Æliani.* 4. *Epistolæ rusticæ.* 5. *Scripta Æliani deperdita.* 6. *Index scriptorum in Varia & animalium Historia allegatorum.* 7.

I.

CLAUDIUS ÆLIANUS, Politiano & aliis male Helianus, Prænestinus a) vix unquam fines Italiæ patriæ suæ egressus b) sed Græcorum c) Græcæque eloquentiæ amantissimus fuit. Audivit Pausaniam Rhetorem d) & Nicostrati simplicem venustatem, Dionisque Chrysostomi dictionem imitatus, Herodem Atticum tanquam svavissimum Rhetorum præ cæteris admiratus est. Magnam inde dictionis Atticæ facultatem & elegantiam sibi comparavit, ita ut Philostrato judice ipsis posset certare Atheniensibus, & μελίγλωσσος sive μελίφθογγος h. e. *mellei oris* inde dictus sit, teste Svida, qui ἀρχιερέα quoq; sive Pontificem e) fuisse, & Rhetoricam

a) Svidas: Αἰλιανὸς ἀπὸ Πραινέσε τῆς Ἰταλίας, ἀρχιερεὺς καὶ σοφιστὴς ὁ χρηματίσας Κλαύδιος. Ὃς ἐπικλήθη μελίγλωσσος ἢ μελίφθογγος καὶ ἐσοφίστευσεν ἐν Ῥώμῃ αὐτῇ ἐπὶ τῶν μετὰ Ἀδριανὸν χρόνων. Quia vero Prænestini jus civitatis Romanæ habebant (Vide Jo. Mariæ Svaresii libros 3. de Præneste antiqua, editos Romæ A. 1680. 8.) hinc Romam patriam suam vocat Ælianus lib. 2. Var. Hist. c. 38. lib. 12. c. 25. & lib. 14. c. 45. & Philostratus de Sophist. p. 618. Αἰλιανὸς (male in codice meo MS. Philostrati bis legitur φιλιανὸς) δὲ Ῥωμαῖος μὲν ἦν, ἠττίκιζε δὲ ὥσπερ οἱ ἐν τῇ μεσογείᾳ Ἀθηναῖοι.

b) Idem Philostratus testatur Ælianum ipsum de se prædicasse quod nunquam navem conscenderit, neque mare noverit, neque usquam profectus sit ultra fines Italiæ. Atque ideo pluris etiam Romæ habitum esse ὡς τιμῶντα τὰ ἔθη ut qui moribus patriis unice duceretur. At ipse Ælianus auctor est fuisse se Alexandriæ, XI. ult. de animal.

c) Vide Var. Hist. lib. 9. c. 32. & lib. 12. c. 25.

d) Philostratus: ἡ μὲν ἐπίπαν ἰδέα τοῦ ἀνδρὸς ἀφέλεια προσβάλλουσά τι τῆς Νικοστράτου ὥρας. Ἡ δὲ ἐνίοτε πρὸς Δίωνα ὁρᾷ καὶ τὸν ἐκείνου τόνον - - - Παυσανίου μὲν οὖν ἀκροατὴς ἐγένετο, ἐθαύμαζε δὲ τὸν Ἡρώδην ὡς ποικιλώτατον ῥητόρων.

e) Alius fuit 1) *Plautius Ælianus*, Pontifex, sub Vespasiano clarus, quem memorat Tacitus lib. 4. hist. c. 52. Mentio fit & 2) *C. Æliani* in plerisque editionibus Historiæ

cam Romæ professum esse memorat. Declamationibus faciendis parum aptum se expertus, f) ad scribendum se contulit, sub Imp. Elega-

 balo

storiæ naturalis Plinianæ, inter auctores ex quibus composuerit Plinius librum tertium. Sed Jo. Harduinus ex MSS. recte ibi reposuit *Gellianum* qui allegatur lib. 3. c. 12. 3) *Æmilius Ælianus* qui Cos. fuit sub Trajano A. U. C. 868. diversus à 4) *Casperio Æliano* præfecto prætorio sub Nerva Imp. apud Dionem lib. 68. p. 770. qui rusticorum tumultuantium sub Domitiano caput fuit, teste Eutropio IX. 20. Confer Barthium p. 2481. Adverf. 5) *Ælianus* patria (ut ipse videtur in præf. innuere) Græcus, Græcæque rei militaris quam Romanæ peritior, qui ad Adrianum Imp. *Tactica* scripsit, & in illis testatur se de hoc argumento olim sermones fecisse Nerva Trajano imperante cum Frontino viro consulari. Hunc Tacticorum scriptorem cum Cl. Æliano nostro confundunt Vossius de Hist. Gr. & alii viri docti: sed antiquiorem atque adeo diversum esse probe post If. Vossium & Tillemontium T. 2. hist. Imperatorum p. 995. seq. notavit Jacobus Perizonius Vir clarisf. in prolegomenis ad varias historias Æliani. Non plane constat idemne cum hoc Tacticorum scriptore sit 6) *Facundus Ælianus* laudatus Martiali lib. 12. Epigr. 24. vel 7) *Ælianus* amicus Apollonii Tyanensis, de quo Philostratus in hujus vita lib. 7. c. 8. seq. 8) *Ælianus Platonicus* cujus *hypomnemata in Timæum Platonis* laudat Porphyrius in Ptolemæi Harmonica & Proclus ad Timæum, If Vossius de viribus rhythmi p. 82 88. & 111. 9) *Papyrius Ælianus* Cos. sub fratribus Antoninis, A. U. C. 915. nisi potius cum fastis à Norisio editis legendum *Lollianus*. 10) *Ælianus* qui A. U. C. 936. & 939. Cos. fuit sub Imperatore Commodo. 11) *Ælianus* qui Cos. fuit A. U. C. 975. idem forte cum *Flavio Æliano* qui Præf. prætorio sub Alexandro Severo, memoratur in inscriptione veteri apud Gruterum p. 491. ut conjicit Jo. Glandorpius in Onomastico Rom. p. 20. 12) *Celsus Ælianus* de quo Julius Capitolinus in Maximo & Balbino c. 17. 13) *L. Ælianus* unus è sex Tyrannis qui inter initia Diocletiani imperium usurpavere, cujus mentio apud Eutropium lib. 9. sect. 20. & cujus numus à Foucaulto nuper inventus refertur in memoriis literariis Gallicis Trivultinis Anni 1702. pag. 35. Vide & Tillemontii notam 12. ad vitam Gallieni T. 3. Historiæ Imperator. ubi è numis mentio alterius *Auli Pomponii Æliani*. 14) *Ælianus*, Probiani in proconsulatu Africæ sub Constantino M. successor lib. 1. codicis Justinianei tit. 38. & Augustin. Epist. 68. sive 88. edit. Benedictinor. 15) *Ælianus* ad quem Gregorius Thavmaturgus scripsit expositionem fidei laudatam Basilio Magno Epist. 64. 16) *Ælianus* Dux bellicus sub Imp. Valente, de quo Svidas in Αἰλιανός. 17) *Ælianus* Prætorio præfectus sub Imp. Zenone. Vide Cujacii observationes. lib. 16. c. 14. 18) *Ælianus Meccius* (Μέκκιος) Galeni præceptor qui eum laudat libro de Theriaca ad Pamphilianum T. 2 p. 470. Hisce omnibus ætate prior 19) Æmilius Ælianus Cordubensis, de quo Svetonius in Augusto c. 51.

f) Philostratus de Æliano nostro: ἑαυτὸν εὖ διασκεψάμενος ὡς μελέτῃ οὐκ ἐπιτήδειον, τῷ συγγράφειν ἐπέθετο, καὶ ἐθαυμάσθη ἐκ τούτου.

balo vel primis annis Alexandri Severi, g) ac cœlebs ſexageſimum ultra ætatis annum vixit. h)

II. Ex ejus ſcriptis exſtant ΠΟΙΚΙΛΗΣ ἹΣΤΟΡΙΑΣ βιβλία id. Variæ Hiſtoriæ ſive Hiſtoriæ per ſaturam lib.XIV. i) quod opus Johanni Stobæo k) laudatur ſub titulo ἱστορία vel σύμμικτος ἱστορία, Stephano Byz. l) ἱστορικῆς διαλέξεως, Svidæ m) περὶ ποικίλης ἀφηγήσεως. Quanquam vero parum veriſimilis videtur ſententia virorum doctiſſimorum, qui vel ob ſtylum minus quam in hiſtoria animalium limatum extremam operi manum auctoris acceſſiſſe negant n) imperfectumque relictum o) eſſe aut excerpta tantum illius exſtare contendunt p): Non abſurde tamen ſuſpiceris prologo & Epilogo & quibusdam forte libris truncatum ad nos perveniſſe. Nam Stobæus & Svidas nonnulla ex eo proferunt quæ in editis deſiderantur, & liber quintus in binos à librario diviſus eſſe videtur, cum ſextus liber interciderit. Prætereo quod libri decimi quarti extrema varie turbata ſunt in codd. & editionibus: & quod librum XVII. in Bibl. Cæſarea extare illatum à Jo. Sambuco ex Mugii Tredecimviri Argentoratenſis fide tradidit Scheferus & Kuhnius, de qua re Lambecii & Neſſelii ſilentium jubet nos addubitare. *Inſcriptiones capitum* ab ipſo Æliano non eſſe diſputat Gisbertus Cuperus in variis ſuis obſervationibus p.302.ſeq. in quibus plura iſtorum librorum loca erudite illuſtravit, tum Scheferus ad præf. & lib.3.c. 24. ac Perizonius ad IV. 4. & 29. Lectum hoc Æliani opus etiam ab Euſtathio, qui illud reſpicit in ſuo ad Homerum commentario, locis ad minimum decem. *Græce* primus edidit cum Heraclide de politiis, Polemonis, Adamantiique Phyſiognomi-

g) Hoc ex eo probant viri docti, quod æqualis fuerit Philoſtrati junioris, & Athenæi Dipnoſophiſtas ſubinde ſit in variis ſuis hiſtoriis ſecutus, quod poſtremum in primis obſervavit & luculenter demonſtravit præſtantisſimus Perizonius. Cæterum Voſſius lib.4. c. 53. de idololatria merito Jac. Grevinum reprehendit, cui Ælianus noſter Plinio Nat. hiſtoriæ ſcriptore antiquior eſt lib. & capite 3. de venenis.

h) Philoſtratus: Ἐβίω γὰρ ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα ἔτη, καὶ ἐτελεύτα οὐκ ἐπὶ παισί. Παιδοποιΐαν γὰρ παρῃτήσατο, τῷ μὴ γῆμαί ποτε.

i) Licet plures fortaſſe auctor ſcripſit, ut ſtatim dicam.

k) in Florileg. l) in χερρόνησος.

m) in ἀσέλγεια. Idem tamen ποικίλην ἱστορίαν vocat in Δώς, κοίνη & φιλιωθέντες.

n) G. J. Voſſius de Hiſt. Gr. p. 218.

o) Jo. Clericus 1. artis Criticæ p.89. o) Jo. Scheferus p.149. de ſtylo & Kühnius ad Ælianum.

p) Vide Kuhnii præfat. & Perizonii notas ad librum 6. c. 1.

gnomicis & Melampode *Camillus Peruscus* Romæ 1545. 4. *Latine* vertit *Justus Vultejus* Wetteranus Basil. ap. Oporin. 1548. 4. & Lugduni 1567. 12. apud Joh. Tornæsium. *Græce & latine* in collectione auctorum qui exempla virtutum & vitiorum conscripsere, per Jo. Heroldum Basil. 1555. Porro cum versione Vulteji à *Conrado Gesnero* hinc inde emendata & illustrata quibusdam notulis Tiguri, inter Æliani opera A. 1556. fol. & cum versione Vulteji ad Græcum denuo collata Lugduni apud Jo. Tornæsium 1587. 1610. & 1625. 12. & Genev. 1599. 1630. Paris. 1618. 12. in quibus editionibus Gesneri observationum ratio habita, sed *Is. Causauboni* emendationes ac conjecturæ paucissimæ insertæ. Multis annis post, egregie de hoc opere promeritus est *Joh. Scheferus*, qui denuo recensitum cum Vulteji versione edidit, notisque & indice rerum phrasiumque græcarum illustravit Argentorat. 1647. 8. & secundis accuratioribus curis ibid. 1662. 8. Equidem MStis codd. destitum se fatetur vir doctus, multa tamen ex ingenio feliciter castigavit, & erudita luce perfudit, ostensis etiam interpretis erroribus, quanquam est ubi in Schefero quoq; Græcismi peritiam non ab re desiderarunt Kühnius & Perizonius. Editionem hanc Scheferi alteram omissis ejus notis atque indice, appositisque in horum locum paucis suis emendationibus & conjecturis ex ingenio profectis recudi curavit *Tan. Faber* Salmurii A. 1668. 8. professus se græcum Æliani contextum quanta maxima fieri potuerit diligentia recensuisse, & ubi res postulabat emendavisse. Sed hoc minime factum in editione illa deprehendit Perizonius, qui in nulla editione vitiosum magis contextum Æliani affirmat exhiberi. Scheferus editione secunda haud contentus, quam male à typographo habitam queritur in commentario ad Phædrum p. 227. amissis plerisque schedis in quibus annotaverat quæ addi quæ demi immutarique vellet; Varias Æliani historias tertiis curis illustrare est conatus, quas post ejus fata q) in lucem edidit Vir Græce doctissimus *Joachimus Kühnius* Professor Argentoratensis ante paucos annos & ipse non sine magna elegantiorum litterarum jactura denatus. In hac insigni editione quæ prodiit Argentorati A. 1685. 8. non modo contextus longe emendatior cum Vulteji versione passim castigata & Scheferi notis auctioribus exhibetur, sed & *Georgii Matthiæ Kœnigii* & Kühnii doctissimæ notæ sunt adjectæ, in quibus & scriptor illustratur, emendaturque, dictioque ejus explicatur, & errores Vulteji, Scheferi ac Tan. Fabri notantur, tum præter fragmenta Æliani à Kühnio collecta indicemque

q) obiit Upsaliæ 7. Cal. April. 1679.

græcum longe locupletiorem & elenchum auctorum ab Æliano allegatorum accedunt variæ lectiones ex tribus Codd. MSS. Parisiensibus, quas à Norcopensi Scheferus acceperat. Denique vir doctissimus & accuratissimus *Jacobus Perizonius* præclaram hujus operis editionem curavit Lugd. Bat. 1701. 8. ad quam concinnandam usus est binis Codd. MSS. uno Fred. Sluiskenii altero Bibl. Lugdunensis Batavorum Academiæ: præterea à clarisf. Viro Joh. Boivinio edoctus de lectionibus locorum dubiorum ex tribus Codd. Bibl. Reg. Parif. 2083. 3064. & 3132. (quas negligentius collectas Scheferus habuit) & à Grævio nactus variationes quas ex duobus MSS. Mediceis & uno Mediolanensi notaverat Marquardus Gudius. His subsidiis instructus, collatisque superioribus editionibus, Romana præsertim & Gesneri, quas reliquæ fere omnes (exceptis non adeo multis ex conjectura modo vera modo falsa per editores immutatis) insequuntur, contextum Æliani multo quam ante exhibuit correctiorem, versionem Vulteji ita emendavit integramque recensuit ut nova possit videri, deinde totum opus commentario luculento ornavit, quo & dictio græca & historia atque antiquitates erudite & jucunde illustrantur. In hoc subinde lector ad Scheferi & Kühnii notas remittitur, quas ne suæ editioni adjungeret, typographi Argentoratensis precibus suo Æliano metuentis impeditus fuit. Sed & fragmenta Æliani adjunxit, monens Kühnium non pauca præter rem & facili nimis suspicione ad Ælianum auctorem retulisse. Indices quoque Perizonianæ editioni locupletissimi subjiciuntur, præcipue utilissimus ille & singulari plane studio atque accuratione confectus, quo Græca Æliani dictio explicatur. *Epitomâ* ex Æliani variis historiis & historia animalium usum esse Michaëlem Apostolium, notat passim ad hujus proverbia Petrus Pantinus. *Germanice* quoque Varias Æliani editas esse Stetini 12mo, interprete *Gotfrido Wilhelmo Sacerio*, legas in Pandectis Brandenburgicis Christophori Hendreichii.

III. ΠΕΡΙ͂ ΖΩ͂ΩΝ r) ἢ ΠΕΡῚ ΖΩ͂ΩΝ ἸΔΙΌΤΗΤΟΣ s) βιβλία ιζ *Historiæ Animalium, sive de animalium sollertia ac proprietatibus libri XVII.* t) in quibus similiter ut in libris Variarum fecerat, jucunde ac breviter res quæ

r) Ita hos libros compendii causa laudat Svidas.

s) Ita in MSS. & in editionibus & ab Eustathio in Iliad. α p. 44. hi libri inscribuntur. Neq; alium titulum Emanuel Phile præfixit suis jambis quos de animalibus ex Æliano fere collecta materia composuit.

t) Non tantum XVI. ut scribit Hendreichius in pandectis Brandenburgicis, Gyllii ex Æliano collectanea secutus.

quæ ſibi notatu dignæ videbantur χρηματισμῶν more, nullo ſervato rerum ordine, interdum etiam in uno brevi capite admodum diverſa (confer VII. 45.) deſcribit, tractans ad alliciendum varietate ipſa lectoris animum ποικίλα ποικίλως, ut in Epilogo ait. Præcipua collegit non modo ex Ariſtotele & aliis qui ante eum de animalibus ſcripſerant, ceterisque ſcriptoribus omnis generis, ſed & ipſe nonnulla nova à ſe obſervata attuliſſe (ſe profitetur u), ſelectumque ac ſtyli ſvavitatem addidit, atque narratis mutarum animantium virtutibus homines * dat in ruborem, aut ab illis exempla capere docet ſibi. Nonnulla etiam fabuloſa exponens, teſtatur ſe iis non temere habere fidem ut XII. 21. 38. Sic XVII. 14. Ἐγὼ μὲν οὐ πεπίστευκα, εἰ δὲ ἕτερος Εὐδόξῳ πείθεται, πιστευέτω. &c. & 18. εἰ φανεῖται τῷ πιστὰ πιστευέτω, εἰ δὲ ἥττον πιθανὰ, μὴ προσεχέτω. & XV. 8. ubi de muliere in muſtelam verſa ab Hecate, ἡ μὲν οὖν Θεὸς ἵλεως ἔστω, μύθους δὲ ἐῶ καὶ μυθολογίαν ἄλλοις. & 16. Ἡρόδοτον δὲ ἀξιῶ μή μοι μηνιεῖν εἰ μύθοις ἐγγράφω ὅσα ὑπὲρ τῆς τῶν ἐχέων ὠδῖνος λέγει. & XIV. 18. ubi de Hippomane: Καὶ ἴσως λέγουσί τι οἱ λέγοντες, ἴσως δὲ οὐδὲν λέγουσι. Ἃ δ' οὖν ἤκουσα, ὑπὲρ τούτων εἶπον. XIV. ult. καὶ μέντοι καὶ διαμυθολογεῖσθαι μικρὰ ἄττα ἐν μακρᾷ τῇ συγγραφῇ, οὐδὲν ἀλλ' ἢ διαναπαῦσαί τε τὴν ἀκοὴν καὶ ἐφηδῦναι τὸν λόγον. Adde VII. 22. & 40. IX. 14. XI. II. & ult. Λέγει δὲ Ἀπίων, εἰ μὴ τερατεύεται &c. XII. 3. Λέγουσιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐμὲ μὲν ἥκιστα πείθουσι. Affirmat autem ſe maluiſſe in hujuscemodi rebus tempus atque otium ſuum impendere, cum ad multo majora adſpirare, gravitatem auctoritatemq; apud vulgus ſibi comparare, atque inter potentes in aulis Principum viros cenſeri, magnasque divitias ſibi conquirere potuiſſet. Ἀλλ' οὐ μοι φίλον, inquit, σὺν τοῖς πλουσίοις ἀριθμεῖσθαι καὶ σὺν ἐκείνοις ἐξετάζεσθαι. Εἰ δὲ ὧν καὶ ποιηταὶ σοφοὶ, καὶ ἄνδρες φύσεως ἰδεῖν τε ἅμα καὶ κατασκέψασθαι δεινοὶ καὶ συγγραφεῖς ἐκ πείρας εἰς τὸ μήκιστον προελθόντες ἑαυτοὺς ἠξίωσαν, τούτων τοι καὶ ἐμαυτὸν ἁμωσγέπως ἕνα πειρῶμαι ἀριθμεῖν καὶ ἐθέλω, δῆλον ὡς ἀμείνων ἐμαυτῷ σύμβουλός εἰμι τῆς ἐξ ἐκείνων κρίσεως. Βουλοίμην γὰρ ἂν μάθημα ἓν γοῦν πεπαιδευμένον περιγίνεσθαί μοι, ἢ τὰ ᾀδόμενα τῶν πάνυ πλουσίων χρήματα ἅμα καὶ κτήματα. *Copioſis & locupletibus adnumerari & ex illorum ordine cenſeri non libet. Quod ſi de numero hominum naturæ ſtudioſorum, inter quos &*

 Poëtæ

u) ζῷα γὰρ αὐτὸς ἄλλα πλᾶσαι οὐκ ἐδυνάμην, ὅτι δὲ ἔγνων πολλὰ ἐπεδειξάμην. ἤδη μέντοι καὶ εἶπόν τινα ὧν οὐκ ἄλλος εἶπε διάγε τῆς πείρας τῆσδε ὁ αὐτὸς ἐλθών. XVII. ult.

* hujus rei exemplum vide VI. 2. VII. 10. ſeq. VIII. 3. 9. IX. 7. &c. Vitia quoque brutarum animantium perſequitur ut VII. 19. ſeq.

Poëtæ sunt eruditi & Philosophi ingeniosi & alii scriptores rerum experientia clari, etiam ipse unus esse cupio & enitor, multo sane honestiore loco & dignitate majori quam pro illorum consilio futurum me confido. Ita enim sentio, ut vel unam alicujus egregiæ disciplinæ portiunculam potius quam celeberrimas ditissimorum quorumvis opes atque possessiones mihi accedere optarim. Quod If. Vossius in appendice observationum ad Melam p. 38. Ælianum historiæ animalium auctorem scriptore variarum historiarum integro seculo juniorem esse pronunciat, merito à clarissimo Perizonio reprehenditur, eundem utriusque operis parentem confirmante variis argumentis probabilibus à scribendi genere & phrasi petitis. Suspicor autem If. Vossium lapsum memoria & Tacticorum auctorem pro scriptore variarum historiarum dicere voluisse De capitum distinctione hæc Conradus Gesnerus: *An per capita ipse Ælianus suos libros diviserit* (ita sane videtur) *an alius quispiam, non habeo quod affirmem. Ego ut in vetustissimo codice MSto capitum numeros & argumenta reperi, ita curavi describenda. Ælianus quidem an ipse distinxerit & inscripserit capita, dubitari potest: quum & argumenta in capitibus proximis, ut nunc sunt distincta, interdum plane cohærent: & ipsa etiam dictionis ratio alicubi, non capitis novi initium fieri, sed cum præcedente continuari sermonem loquatur: Nam & alibi plures ejusdem argumenti historiæ in unum caput recte sunt conjunctæ. Utcunque est, sic esse divisum librum non inutile fuerit.* Primus libros de animalibus ex MS. codice Cardinalis Georgii Armaignaci *latine* vertit *Petrus Gyllius* Albiensis. Sed ejus versionis duplices exstant eæque longe inter se discrepantes editiones. Una Lugd. 1535. 4. apud Gryphium, cum libro ejusdem Gyllii de piscium Massiliensiũ Gallicis & Latinis nominibus. In hac ampliora excerpta tantum ex Æliano contineri dixeris, ita quæ de singulis animantibus ille pluribus locis scripserat per XVI. digessit libros & ordinem plane mutavit, & multa omisit, & ex Oppiano aliisque plura adjecit. Itaque *Conradus Gesnerus* cum hoc opus ex duobus MSS. primum *Græce* ederet inter Æliani opera, Tiguri 1556. fol. Gyllii quam addidit versionem se in ordinem revocasse & supplevisse testatur, alienaque ab Æliano omisisse & in suum de animalibus opus suis quæque locis transtulisse. Postea vero Lugduni A. 1562. 8. apud Gvil. Rovillium excusa est versio Gyllii integra nullis omissionibus interpolationibusve inquinata sed suo ordine libros XVII. Æliani integros latine exhibens, cum ejusdem Gyllii descriptione elephanti & Demetrii CPol. libris de cura accipitrum canumque latine translatis. Ab eo tempore Ælianus de animalibus ex *græcolatina* Gesneri editione recusus est Lugduni apud Joh.

Jo. Tornæsium. Nonnulla hujus Operis loca feliciter illustrat accuratissimus scriptor Lambertus Bos in Observationibus Criticis cap. XXXIV.

IV. Inter Æliani hujus opera à Gesnero quoque edita sunt ΤΑΚΤΙΚΑ' sive *de instruendis aciebus liber* ad Adrianum Imp. qui à Sixto Arcerio aliisque quam plurimis sine controversia ei tribuitur. At enim jam supra ex Tillemontii & Perizonii verissima observatione monui alium atq; historiarum scriptore integro prope seculo antiquiorem esse auctorem Tacticorum, qui Græcæ rei militaris peritia inprimis pollere se prædicat, Romanæ non item; & cum Nerva Imp. cumque Frontino Formiis de hoc argumento sermones contulisse se scribit k) cum alter Ælianus nec militaria curasse nec frequentasse aulas Impp. videatur, & præterea Romanus fuerit, scripseritq; circa tempore Alex. Severi. Non alienum tamen erit ab hoc loco etiam de Tacticis illius quisquis fuit Æliani breviter agere, qui in MSS. & prioribus editt. simpliciter dicitur Αἰλιανὸς non Κλαύδιος Αἰλιανὸς, ut in Scriverii & Arcerii editionibus, *Franciscus Robotellus* primus edidit sub titulo quem Gesnerus est secutus, περὶ στρατηγικῶν τάξεων Ἑλληνικῶν: *de instruendis copiis more Græcorum:* quod argumento sane perquam respondet, videtur tamen vocabulum Ἑλληνικῶν in MSto reperisse Robortellus, certe in ipso libri titulo interiore omisit, uti *Theodorus Gaza* quoque in sua versione vulgata Colon. 1524. 8. Paris. 1532. &c. *Æliani de instruendis aciebus opus ad Divum Hadrianum à Theodoro Thessalonicensi latinum factum & Antonio Panormitæ Alphonsi Regis Præceptori dicatum.* Robortelli perquam elegans editio, in qua seorsim Græca Æliani ex tribus MSS. recensita & variis picturis atque imaginibus partim è MSS. partim à Robortello adjectis, illustrata: seorsim ejusdem Robortelli latina versio ac denique translatio latina Theodori Gazæ exhibentur, prodiit Venetiis A. 1552. 4. & in Soceri mei Bibliotheca exstat

x) Verba ejus in procem. τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησι Τακτικὴν θεωρίαν πολλοὶ τῶν πρὸ ἡμῶν συνέγραψαν οὐκ ἔχοντες ἣν ἡμεῖς ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐπιστεύθημεν ἕξιν ἔχειν. Ἐμαυτὸν δὲ πείθων ἐβουλήθην ταύτην συντάξαι τὴν θεωρίαν, ὅτι τοῖς ἡμετέροις οἱ μεθ' ἡμᾶς πρὸ τῶν ἀρχαιοτέρων προσέξουσι συγγράμμασι. Τῆς δὲ παρὰ Ῥωμαίοις τὸ μέρος τοῦτο δυνάμεως καὶ ἐμπειρίας οὐκ ἔχων γνῶσιν (δεῖ γὰρ ὁμολογεῖν ἀληθῆ) ὄκνῳ κατειχόμην περὶ συγγράφειν - - - - Ἐπεὶ δὲ τῷ θεῷ πατρί σου Νέρουα συμβαλὼν παρὰ Φροντίνῳ τῶν ἐπισήμων ὑπατικῶν ἐν Φορμίαις ἡμέρας τινὰς διέτριψα δόξαν ἐπενεγκαμένῳ περὶ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἐμπειρίαν, συμβαλών τ' ἀνδρὶ εὗρον οὐκ ἐλάττονα σπουδὴν ἔχοντα εἰς τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησι τεθεωρημένην μάθησιν, ἠρξάμην οὐκ ἔτι περιφρονεῖν τῆς τῶν Τακτικῶν συγγραφῆς. &c.

exstat referta quam plurimis annotationibus MSS. viri docti. Utramque versionem in sua Græcolatina Æliani operum editione recudi curavit *Conradus Gesnerus* Tiguri A. 1556. fol. Ab eo tempore Gazæ translatio sæpius recusa est cum Vegetio, Frontino & aliis scriptoribus rei militaris à Godeschalco Stevvechio & Petro Scriverio illustratis Lugd. Bat. 1592. 8. & 1607. 8. Denique Æliani liber græce cum nova versione & animadversionibus *Sixti Arcerii* editus est Lugd. Batav. 1613. 4. adjectis ex Xenophonte, Diodoro Sic. Polybio aliisque pugnarum quarundam descriptionibus. Ex hac Arcerii versione libellus Æliani latine recusus legitur in scriptoribus rei militaris ex recensione Petri Scriveri Lugd. Bat. 1632. & 1644. 12. & Vesaliæ Cliviorum 1670. 8. *Isaacus* quoq; *Casaubonus* Æliani Tactica ex codice Regis Galliæ emendata & notis à se illustrata editurum se recepit præfat. ad Polybium. Codicis illius MS. ex H. Stephano & Rigaltio meminit etiam Arcerius in notis p. 155. ipse alioqui ad editionem suam adornandam nullo manu exarato codice usus. *Gallice* Æliani Tactica transtulit *Ludovicus de Machault* Paris. 1615. fol. *Anglice Johannes Bingham* Lond. 1616. 8. Ælianum laudat Leo Imp. in Tacticis p. 62 90. & 91. edit. Meursii. Constantinus Porphyrogenetus c. 1. *καθὼς Αἰλιανὸς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ γράψαντες τὰ Τακτικὰ λέγουσι.* Porro cap. 2. testatur Ælianus se singulatim acturum quoque fuisse *de instructionibus clasficis.* *Περὶ μὲν τῶν ἐν ταῖς ναυμαχίαις συντάξεων ὕστερον ἐροῦμεν.* Et fuerunt qui Gesnero affirmarent librum hujus argumenti Æliano auctore exstare in Bibliotheca Christianissimi Regis & Palatina quæ in Vaticanam transiit. Sed nemo hactenus fuit qui ex tenebris proferret & in lucem ederet.

V. Ad Ælianum insuper referuntur *Epistolæ XX.* quibus inscribitur titulus : ἘΚ ΤΩ͂Ν ΑἸΛΙΑΝΟΥ͂ ἈΓΡΟΙΚΙΚΩ͂Ν ἘΠΙΣΤΟΛΩ͂Ν , *Ex Æliani Epistolis rusticis*: ita ut de pluribus hæ sint selectæ , scriptæ nominibus agricolarum Atheniensium , ut diserte prodit Epistola ultima his verbis: *εἰ δὲ σοφώτερα ταῦτα ἐπέσταλταί σοι ἢ κατὰ τὴν τῶν ἀγρῶν χορηγίαν, μὴ θαυμάσῃς. Οὐ γάρ ἐσμεν ἔτι Λυδοὶ, ἀλλ' Ἀθηναῖοι γεωργοί.* Hæc primum Græce vulgatæ sunt ab Aldo Manutio in collectione Epistolarum Græcarum Venet. 1499. 4. deinde latine versæ à *Sebastiano Guldenbeckio* Tigurino, & cum ejus versione recusæ inter Æliani opera *Conrado Gesnero* curante junctim edita Tiguri A. 1556. fol. Deniq; in collectione Epistolarum Græcarum Græce & latine sub falso *Jacobi Cujacii* nomine prelis subjectarum Genev. 1606. fol. p. 417. seq. quod propterea noto quia in

in illius editionis indice Æliani nomen video prætermissum. In Actis Eruditor. A. 1696. p. 101. pro *Achano* legendum *Æliano*.

VI. Scripta Æliani deperdita sunt liber περὶ προνοίας *de divina providentia*, ex quo proferuntur quædam à Svida in ἀβασάνιστος & alibi, atque ab Eustathio ad Homerum & ad Dionysium Periegetem, ut notatum Kühnio & Perizonio in Æliani fragmentis. Diversusne, an (quod clarissimo Perizonio videtur) idem cum hoc de providentia fuerit liber περὶ θείων ἐναργειῶν, *de divinis sive divinæ providentiæ declarationibus manifestisque documentis*, non plane exploratum est. Laudatur à Svida in ἀνεμάξατο, ἐνστάτης, καλλιγόλας, ὠψίσθη. In hoc opere adversus * Epicurum passim disputaverat Ælianus, itaque illud respicitur à Casaubono cum in commentariis ad Athenæum memoratur Ælianus de doctrina Epicuri, qui qualis sit aut quando vixerit scire se potuisse negat Schefferus in limine notarum ad varias historias.

Fuit præterea scripta Æliano κατηγορία τοῦ Γύννιδος, *accusatio Gynnidis*, ** sive *hominis effœminati*, de qua hæc Philostratus in Æliani vita: Ἐντυχὼν δέ ποτε αὐτῷ Φιλόστρατος ὁ Λήμνιος βιβλίον ἐπὶ προχεῖρον ἔχοντι καὶ ἀναγινώσκοντι αὐτὸ σὺν ὀργῇ καὶ ἐπιτάσει τοῦ φθέγματος, ἤρετο αὐτὸν ὅ, τι σπουδάζοι; καὶ ὅς, ἐκπεπόνηταί μοι, ἔφη, κατηγορία τοῦ Γύννιδος. Καλῶ γὰρ οὕτω τὸν ἄρτι καθῄμενον Τύραννον, ἐπειδὴ ἀσελγείᾳ πάσῃ τὰ Ῥωμαίων ᾔσχυνε. Καὶ ὁ Φιλόστρατος, ἐγώ σε, εἶπεν, ἐθαύμαζα ἂν εἰ ζῶντος κατηγόρησας. Εἶναι γὰρ δὴ τὸ μὲν ζῶντα τὸν Τύραννον ἐπικόπτειν ἀνδρὸς, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ, παντός. *Hunc olim Lemnius Philostratus librum quendam in manibus habentem reperit, quem cum indignatione & vocis intentione lectitabat. Et cum ille quid esset quæreret, Gynnidis accusationem à se elaboratam dixit. Sic autem vocare se Tyrannum, qui paulo ante Romanum imperium tenuerit, eique omni genere libidinis turpem inusserit maculam. Cui Philostratus: admirarer, inquit, si viventem accusasses. Siquidem viventem Tyrannum stylo perstringere, viri opus esse censeo: in jacentem vero invehi, cujusvis.* Tyrannum cujus accusationem scripsit Ælianus, non *Domitianum*, ut Vossio & aliis viris doctis videbatur, sed Elegabulum fuisse pulchre probat de scriptore nostro præclare promeritus Jacobus Perizonius.

Uuuu *VII. In-*

* Epicureos tangit idem Ælianus VII. 44. animal. Ἐλέφαντες μὲν οὖν Θεοὺς προσκυνοῦσι, οἱ δὲ ἄνθρωποι εἰ ἄραγε εἰσὶ Θεοὶ, καὶ ὄντες εἰ φροντίζουσιν ἡμῶν, διαπορoῦσι.

** De hac voce confer Svidam in ἄῤῥεν.

VI. *Index Scriptorum in Æliani Variis Historiis allegatorum, depromtus ex editione Perizoniana.*

Index scriptorum in historia animalium ab Æliano laudatorum, recens à me additus.

Nican-

ADDENDA
ET
EMENDANDA QUÆDAM.

PAg. 2. v. 16. Patria fuit Apamea *lege* Amasea lib. XII. p. 547.

87. ante v. 7. à fine, adde: His adjungi fas fuerit *Joannis* Grammatici *Gazæi* ἔκφρασιν τοῦ κοσμικοῦ πίνακος τοῦ ἐν Γάζῃ ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ versibus constantem 726. jambicis. Eam Græce vulgavit è Codice Scaligeri qui exstat in Bibl. Leidensi, Janus Rutgersius lib. 2. Var. Lect. p. 98. Versibus pæne Nonniacis descriptam ait Barthius ad Gvil. Britonem p. 747.

126. v. 4. omnium consensu, *lege:* omnium ferme consensu primus.

144. v. 14. lege: *quem JESUS amavit plurimum.*

152. v. 11. à fine, *lege:* Prophetas ac Psalmos.

204. v. 25. *lege:* Veteris Theologi Græci Theoduli succincta in Epistolam ad Romanos exegesis Jo. Lonicero interprete edita, Oecumenium auctorem habet.

228. v. 11. *Josephi qui Hebraice scripsere*, lege, *qui Græce.*

259. v. 5. promoveret, *lege* permoveret.

265. adde, quod paraphrasis Christiana Enchiridii Epicteti Nilo Monacho auctore legitur etiam latine in Tomo XXVII. Bibl. Patrum p. 231. seq. edit. Lugdunensis.

333. v. 20. *lege:* Deinde præmissus est editioni Plutarchi Francof. 1620. & inde Parisiensi Græcolatinæ A. 1624. fol. Quoniam vero in aliis editionibus haud exstat &c.

361. v. 2. à fine *lege:* etiam de illis horum decem &c.

372. v. 17. *post* sex volum. 1572. 8. *adde:* subnexis ad calcem notis Cruserii, Xylandri & H. Stephani.

374. In Indicibus auctorum à Plutarcho & Galeno allegatorum sunt quædam omissa, festinante typpographo, quæ alibi à me supplebuntur.

'408.

408.v.12. à fine *post verba* ut ipſe poſtea, *adde*, in Annalibus Turcicis.

Ibid.v.5. à fine poſt Μαμοῦν, *adde*: Jacobus Tollius V.C. Rigaltianam Achmetis editionem cum Codicibus quatuor Vindobonenſib⁹ contulit ex iisq; ſupplevit lacunas, & ad bis mille loca emendavit, quod Tollii exemplar apud fratris ejus filios hærere teſtatur egregius vir Henninius animadverſ. ad Epiſt. VI. Tollii itinerariam p. 188.

409.v.20. poſt *Sirin*, adde: Thomam Morum maximam partem Alphabeti ſui compendiarii Propheticorum iconiſmorum ex hoc Achmete compoſuiſſe notat Laurentius Lundius in limine Bibliothecæ ſuæ Græcæ.

411. in argumento capitis XIV. omiſſus eſt liber Ptolemæi de judicandi facultate & animi principatu, qui in capite ipſo neutiquam eſt omiſſus.

448.v.7. à fine pro collectione *lege* collatione.

559.v.22. pro Chriſtiani *lege* Gothofredi.

Cetera ingenio & humanitati
Lectoris permittuntur.

FINIS.

Fletcher

